

බුද්දකනිකායෙ

ජාතක-අට්ඨකථා

(සත්තමො භාගො)

22. මහානිපාතො

[543] 6. භූරිදත්තජාතකවණ්ණනා

නගරකණ්ඩං

යං කිඤ්චි රතනං අත්ථිති ඉදං සත්ථා සාවත්ථිං උපනිස්සාය ඡෙතවනෙ විහරන්තො උපොසථිකෙ උපාසකෙ ආරබ්භ කටෙසි. තෙ කිර උපොසථදිවසෙ පාතොව උපොසථං අධිට්ඨාය දානං දත්වා පච්ඡාභත්තං ගන්ධමාලාදිභත්ථා ඡෙතවනං ගන්ත්වා ධම්මස්සවනවෙලාය එකමන්තං නිසීදිංසු. සත්ථා ධම්මසහං ආගන්ත්වා අලඬකතබුද්ධාසනෙ නිසීදිත්වා හික්ඛුසඬ්ඨං ඔලොකෙන්වා හික්ඛුආදීසු පන යෙ ආරබ්භ ධම්මකථා සමුට්ඨාති, තෙහි සද්ධිං තථාගතා සල්ලපන්ති, තස්මා අජ්ජ උපාසකෙ ආරබ්භ පුබ්බවරියජ්ජට්ඨංයුත්තා ධම්මකථා සමුට්ඨහිස්සතිති ඤාත්වා උපාසකෙහි සද්ධිං සල්ලපන්තො “උපොසථිකත්ථ, උපාසකා”ති උපාසකෙ පුච්ඡිත්වා “ආම, භත්තෙ”ති චුත්තෙ “සාධු, උපාසකා, කල්‍යාණං වො කතං, අපිව අනච්ඡරියං බො පනෙතං, යං තුම්භෙ මාදිසං බුද්ධං ඔවාදදායකං ආචරියං ලභන්තා උපොසථං කරෙය්‍යාථ. පොරාණපණ්ඩිතා පන අනාවරියකාපි මහන්තං යසං පභාය උපොසථං කරිංසුයෙවා”ති වත්වා තෙහි යාවිතො අතීතං ආහරි.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තො නාම රාජා රජ්ජං කාරෙන්නො පුත්තස්ස උපරජ්ජං දත්වා තස්ස මහන්තං යසං දිස්වා “රජ්ජමිපි මෙ ගණ්ඨෙය්‍යා”ති උජ්ජන්නාසඬ්ඨකො “තාත, ත්වං ඉතො නික්ඛමිත්වා යත්ථ තෙ රුච්චති, තත්ථ වසිත්වා මම අවිවයෙන කුලසන්තකං රජ්ජං ගණ්ඨාහි”ති ආහ. සො “සාධු”ති සම්පට්ච්ඡිත්වා පිතරං වන්දිත්වා නික්ඛමිත්වා අනුපුබ්බෙන යමුනං ගන්ත්වා යමුනාය ව සමුද්දස්ස ව පබ්බතස්ස ව අන්තරෙ පණ්ණසාලං මාපෙත්වා වනමූලඵලාහාරො පටිවසති. තදා සමුද්දස්ස හෙට්ඨිමෙ නාගභවනෙ එකා මතපතිකා නාගමාණවිකා අඤ්ඤාසං සපතිකානං යසං ඔලොකෙන්වා කිලෙසං නිස්සාය නාගභවනා නික්ඛමිත්වා සමුද්දතීරෙ විවරන්ති රාජපුත්තස්ස පදවලඤ්ජං දිස්වා පදානුසාරෙන ගන්ත්වා තං පණ්ණසාලං අද්දස. තදා රාජපුත්තො ඵලාඵලත්ථාය ගතො භොති. සා පණ්ණසාලං පවිසිත්වා කට්ඨත්ථරණඤ්චෙව සෙසපරික්ඛාරෙ ව දිස්වා වින්තෙසි “ඉදං එකස්ස පබ්බජිතස්ස වසනට්ඨානං, වීමංසිස්සාමි නං ‘සද්ධාය පබ්බජිතො නු

බො නො'ති, සවෙ හි සද්ධාය පබ්බජිතො භවිස්සති නෙක්ඛම්මාධිමුත්තො, න මෙ අලඬිකතසයනං සාදිගිස්සති. සවෙ කාමාභිරතො භවිස්සති, න සද්ධාපබ්බජිතො, මම සයනස්මිංයෙව නිපජ්ජිස්සති. අථ නං ගහෙත්වා අත්තනො සාමිකං කත්වා ඉධෙව වසිස්සාමි'ති. සා නාගභවනං ගන්ත්වා දිබ්බපුප්ඵානි වෙව දිබ්බගන්ධෙව ආහරිත්වා දිබ්බපුප්ඵසයනං සජ්ජෙත්වා පණ්ණසාලායං පුප්ඵුපහාරං කත්වා ගන්ධවුණ්ණං විකිරිත්වා පණ්ණසාලං අලඬිකරිත්වා නාගභවනමෙව ගතා.

රාජපුත්තො සායන්හසමයං ආගන්ත්වා පණ්ණසාලං පට්ටියො තං පවත්ති. දිස්වා ‘‘කෙන නු බො ඉමං සයනං සජ්ජිත’’න්ති ඵලාඵලං පරිභුඤ්ජිත්වා ‘‘අහො සුගන්ධානි පුප්ඵානි, මනාපං වත කත්වා සයනං පඤ්ඤත්ත’’න්ති න සද්ධාපබ්බජිතභාවෙන සොමනස්සජාතො පුප්ඵසයනෙ පරිවත්තිත්වා නිපන්තො නිද්දං ඔක්කමිත්වා පුනදිවසෙ සුරියුග්ගමනෙ උට්ඨාය පණ්ණසාලං අසම්මජ්ජිත්වා ඵලාඵලත්ථාය අගමාසි. නාගමාණවිකා තස්මිං බණ්ණ ආගන්ත්වා මිලාතානි පුප්ඵානි දිස්වා ‘‘කාමාධිමුත්තො ඵස, න සද්ධාපබ්බජිතො, සක්කා නං ගණ්හිතු’’න්ති ඤත්වා පුරාණපුප්ඵානි නිහරිත්වා අඤ්ඤානි පුප්ඵානි ආහරිත්වා තථෙව නවපුප්ඵසයනං සජ්ජෙත්වා පණ්ණසාලං අලඬිකරිත්වා වඩ්ඤමෙ පුප්ඵානි විකිරිත්වා නාගභවනමෙව ගතා. සො තං දිවසම්පි පුප්ඵසයනෙ සගිත්වා පුනදිවසෙ වින්තෙසි ‘‘කො නු බො ඉමං පණ්ණසාලං අලඬිකරොති’’ති? සො ඵලාඵලත්ථාය අගන්ත්වා පණ්ණසාලතො අවිදුරෙ පටිච්ඡන්තො අට්ඨාසි. ඉතරාපි බහු ගන්ධෙවෙව පුප්ඵානි ව ආදාය අස්සමපදං අගමාසි. රාජපුත්තො උත්තමරූපධරං නාගමාණවිකං දිස්වා ව පටිබද්ධවිත්තො අත්තානං අදස්සෙත්වා තස්සා පණ්ණසාලං පටිසිත්වා සයනං සජ්ජනකාලෙ පටිසිත්වා ‘‘කාසි ත්ව’’න්ති පුච්ඡි. ‘‘අහං නාගමාණවිකා, සාමි’’ති. ‘‘සසාමිකා අස්සාමිකාසි’’ති. ‘‘සාමි, අහං පුබ්බෙ සසාමිකා, ඉදානි පන අස්සාමිකා විධවා’’. ‘‘ත්වං පන කත්ථ වාසිකොසි’’ති? ‘‘අහං බාරාණසිරඤ්ඤො පුත්තො බ්‍රහ්මදත්තකුමාරො නාම’’. ‘‘ත්වං නාගභවනං පභාය කස්මා ඉධ විවරසි’’ති? ‘‘සාමි, අහං තත්ථ සසාමිකානං නාගමාණවිකානං යසං ඔලොකෙත්වා කිලෙසං නිස්සාය උක්කණ්ඨිත්වා තතො නික්ඛමිත්වා සාමිකං පරියෙසන්ති විවරාමි’’ති. ‘‘තෙන හි හද්දෙ, සාධු, අහම්පි න සද්ධාය පබ්බජිතො, පිතරා පන මෙ නිහරිතත්තා ඉධ වසාමි, ත්වං මා වින්තයි, අහං තෙ සාමිකො භවිස්සාමි, උභොපි ඉධ සමග්ගවාසං වසිස්සාමා’’ති. සා ‘‘සාධු’’ති සම්පට්ච්ඡි. තතො පට්ඨාය තෙ උභොපි තත්ථෙව සමග්ගවාසං වසිංසු. සා අත්තනො ආනුභාවෙන මහාරහං ගෙහං මාපෙත්වා මහාරහං පල්ලඬිකං ආහරිත්වා සයනං පඤ්ඤපෙසි. තතො පට්ඨාය මූලඵලාඵලං න බාදි, දිබ්බඅන්තපානමෙව භුඤ්ජිත්වා ජීවිකං කප්පෙසි.

අපරභාගෙ නාගමාණවිකා ගබ්භං පටිලභිත්වා පුත්තං විජායි, සාගරතීරෙ ජාතත්තා තස්ස ‘‘සාගරබ්‍රහ්මදත්තො’’ති නාමං කරිංසු. තස්ස පදසා ගමනකාලෙ නාගමාණවිකා ධිතරං විජායි, තස්සා සමුද්දතීරෙ ජාතත්තා ‘‘සමුද්දජා’’ති නාමං කරිංසු. අථෙකො බාරාණසිවාසිකො වනවරකො තං යානං පත්වා කතපටිසන්ථාරො රාජපුත්තං සඤ්ජානිත්වා කතිපාහං තත්ථ වසිත්වා ‘‘දෙව, අහං තුම්භාකං ඉධ වසනභාවං රාජකුලස්ස ආරොවෙස්සාමි’’ති තං වන්දිත්වා නික්ඛමිත්වා නගරං

අගමාසි. තදා රාජා කාලමකාසි. අමච්චා තස්ස සරීරකිච්චං කත්වා සත්තමෙ දිවසෙ සන්තිපතිත්වා “අරාජකං රජ්ජං නාම න සංඤ්ඤාති, රාජපුත්තස්ස වසනට්ඨානං වා අත්ථිභාවං වා න ජානාම, ඵ්ඤ්ඤාතං විස්සජ්ජෙත්වා රාජානං ගණ්ඨිස්සාමා”ති මන්තයිංසු. තස්මිං ඛණෙ වනවරකො නගරං පත්වා තං කථං සුත්වා අමච්චානං සන්තිකං ගන්ත්වා “අහං රාජපුත්තස්ස සන්තිකෙ තයො වත්තාරො දිවසෙ වසිත්වා ආගතොමහි”ති තං පවත්තිං ආවික්ඛි. අමච්චා තස්ස සක්කාරං කත්වා තෙන මග්ගනායකෙන සද්ධිං තත්ථ ගන්ත්වා කතපට්ඨන්තාරා රඤ්ඤො කාලකතභාවං ආරොචෙත්වා “දෙව, රජ්ජං පටිපජ්ජාහි”ති ආභංසු.

සො “නාගමාණවිකාය විත්තං ජානිස්සාමි”ති තං උපසඬකමිත්වා “හද්දෙ, පිතා මෙ කාලකතො, අමච්චා මය්හං ඡත්තං උස්සාපෙනුං ආගතා, ගච්ඡාම, හද්දෙ, උභොපි ද්වාදසයොජනිකාය ඛාරාණසියා රජ්ජං කාරෙස්සාම, ත්වං සොළසන්තං ඉත්ථිසහස්සානං ජෙට්ඨිකා හවිස්සසි”ති ආභ. “සාමි, න සක්කා මයා ගන්තු”න්ති. “කිංකාරණා”ති? “මයං සොරවිසා ඛිජ්ජකොපා අජ්ජමත්තකෙනපි කුජ්ඣාම, සපත්තිරොසො ව නාම භාරියො. සවාහං කිඤ්චි දිස්වා වා සුත්වා වා කුද්ධා ඔලොකෙස්සාමි, හස්මාමුට්ඨි විය විජ්ජකිරිස්සති. ඉමිනා කාරණෙන න සක්කා මයා ගන්තු”න්ති. රාජපුත්තො පුතදිවසෙපි යාවතෙව. අථ නං සා එවමාහ – “අහං තාව කෙනවි පරියායෙන න ගමිස්සාමි, ඉමෙ පන මෙ පුත්තා නාගකුමාරා තව සම්භවෙන ජාතත්තා මනුස්සජාතිකා. සවෙ තෙ මයි සිනෙහො අත්ථි, ඉමෙසු අජ්ජමත්තො හව. ඉමෙ ඛො පන උදකඛිජ්ජකා සුබ්බමාලා මග්ගං ගච්ඡන්තා වාතාතපෙන කිලමිත්වා මරෙය්සං, තස්මා එකං නාවං ඛණාපෙත්වා උදකස්ස පුරාපෙත්වා තාය ද්වෙ පුත්තකෙ උදකකිළං කිළාපෙත්වා නගරෙපි අත්තොවත්ථුස්මිංයෙව පොක්ඛරණිංකාරෙය්සාසි, එවං තෙ න කිලමිස්සන්ති”ති.

සා එවඤ්ච පන වත්වා රාජපුත්තං වන්දිත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පුත්තකෙ ආලිඬගිත්වා ථනන්තරෙ නිපජ්ජාපෙත්වා සීසෙ වුම්ඛිත්වා රාජපුත්තස්ස නිය්සාදෙත්වා රොදිත්වා කන්දිත්වා තත්ථෙව අන්තරධායිත්වා නාගභවනං අගමාසි. රාජපුත්තොපි දොමනස්සජ්ජත්තො අස්සුපුණ්ණෙහි නෙත්තෙහි නිවෙසනා නික්ඛමිත්වා අක්ඛිති පුඤ්ඡිත්වා අමච්චෙව උපසඬකමි. තෙ තං තත්ථෙව අභිසිඤ්චිත්වා “දෙව, අමිහාකං නගරං ගච්ඡාමා”ති වදිංසු. තෙන හි සීසං නාවං ඛණිත්වා සකටං ආරොපෙත්වා උදකස්ස පුරෙත්වා උදකපිටියෙ වණ්ණගන්ධසම්පන්නානි නානාපුප්ඵානි විකිරථ, මම පුත්තා උදකඛිජ්ජකා, තෙ තත්ථ කිළන්තා සුඛං ගමිස්සන්ති”ති. අමච්චා තථා කරිංසු. රාජා ඛාරාණසිං පත්වා අලඬකතනගරං පවිසිත්වා සොළසසහස්සාහි නාටකිත්ථිහි අමච්චාදිහි ව පරිවුතො මහාතලෙ නිසිදිත්වා සත්තාහං මහාපානං පිවිත්වා පුත්තානං අත්ථාය පොක්ඛරණිං කාරෙසි. තෙ නිබ්බදං තත්ථ කිළිංසු.

අථෙකදිවසං පොක්ඛරණියං උදකෙ පවෙසියමානෙ එකො කච්ඡපො පවිසිත්වා නික්ඛමනට්ඨානං අපස්සන්තො පොක්ඛරණිතලෙ නිපජ්ජිත්වා දාරකානං කිළනකාලෙ උදකතො උට්ඨාය සීසං නිහරිත්වා තෙ ඔලොකෙත්වා පුත උදකෙ

නිමුණි. තෙ තං දිස්වා හීතා පිතු සන්තිකං ගන්ත්වා “තාත, පොක්ඛරණියං එකො යක්ඛො අම්භෙ තාසෙති”ති ආහංසු. රාජා “ගච්ඡං නං ගණ්භවා”ති පුරිසෙ ආණාපෙසි. තෙ ජාලං බිපිත්වා කච්ඡපං ආදාය රඤ්ඤො දස්සෙසුං. කුමාරා තං දිස්වා “එස, තාත, පිසාවො”ති විරවිංසු. රාජා පුත්තසිනෙහෙන කච්ඡපස්ස කුප්ඤ්ඤිත්වා “ගච්ඡංස්ස කම්මකාරණං කරොවා”ති ආණාපෙසි. තත්‍ර එකච්චෙ “අයං රාජවෙරිකො, එතං උදුක්ඛලෙ මුසලෙහි වුණ්ණවිවුණ්ණං කාතුං වට්ටති”ති ආහංසු, එකච්චෙ “තීහි පාකෙහි පවිත්වා බාදිතුං”, එකච්චෙ “අඬගාරෙසු උත්තාපෙතුං,” එකච්චෙ “අත්තොකටාහෙයෙව නං පවිතුං වට්ටති”ති ආහංසු. එකො පන උදකභීරුකො අමච්චො “ඉමං යමුනාය ආවට්ටෙ බිපිතුං වට්ටති, සො තත්ථ මහාවිනාසං පාපුණ්ණස්සති. එවරුපා හිස්ස කම්මකාරණා නත්ථී”ති ආහ. කච්ඡපො තස්ස කථං සුත්වා සීසං නීහරිත්වා එවමාහ – “අම්භො, කිං තෙ මයා අපරාධො කතො, කෙන මං එවරුපං කම්මකාරණං විචාරෙසි. මයා හි සක්කා ඉතරා කම්මකාරණා සහිතුං, අයං පන අතිකක්ඛලො, මා එවං අවවා”ති. තං සුත්වා රාජා “ඉමං එතදෙව කාරෙතුං වට්ටති”ති යමුනාය ආවට්ටෙ බිපාපෙසි. පුරිසො තථා අකාසි. සො එකං නාගභවනගාමීං උදකවාහං පත්වා නාගභවනං අගමාසි.

අථ නං තස්මිං උදකවාහෙ කීළන්තා ධනරට්ඨනාගරඤ්ඤො පුත්තා නාගමාණුවකා දිස්වා “ගණ්භථ නං දාස”න්ති ආහංසු. සො චිත්තෙසි “අහං බාරාණසිරඤ්ඤො හත්ථා මුච්චිත්වා එවරුපානං එරුසානං නාගානං හත්ථං පත්තො, කෙන නු ඛො උපායෙන මුච්චෙය්‍ය”න්ති. සො “අත්ථෙප්පො උපායො”ති මුසාවාදං කත්වා “තුම්භෙ ධනරට්ඨස්ස නාගරඤ්ඤො සන්තකා හුත්වා කස්මා එවං වදෙථ, අහං චිත්තවුලො නාම කච්ඡපො බාරාණසිරඤ්ඤො දුතො, ධනරට්ඨස්ස සන්තිකං ආගතො, අම්භාකං රාජා ධනරට්ඨස්ස ධීතරං දාතුකාමො මං පහිණි, තස්ස මං දස්සෙථා”ති ආහ. තෙ සොමනස්සජාතා තං ආදාය රඤ්ඤො සන්තිකං ගන්ත්වා තමත්ථං ආරොවෙසුං. රාජා “ආනෙථ න”න්ති තං පක්කොසාපෙත්වා දිස්වාච අනත්තමනො හුත්වා “එවං ලාමකසරීරො දුතකම්මං කාතුං න සක්කොති”ති ආහ. තං සුත්වා කච්ඡපො “කිං පන, මහාරාජ, දුතෙහි නාම තාලප්පමාණෙහි හවිතබ්බං, සරීරඤ්ඤි බුද්දකං වා මහන්තං වා අප්පමාණං, ගතගතට්ඨානෙ කම්මනිජ්ඣාදනමෙව පමාණං. මහාරාජ, අම්භාකං රඤ්ඤො බහු දුතා. ථලෙ කම්මං මනුස්සා කරොන්ති, ආකාසෙ පක්ඛිනො, උදකෙ අහමෙව. අහඤ්ඤි චිත්තවුලො නාම කච්ඡපො යානන්තරප්පත්තො රාජවල්ලභො, මා මං පරිහාසවා”ති අත්තනො ගුණං වණ්ණෙසි. අථ නං ධනරට්ඨො පුච්ඡි “කෙන පනත්ථෙත රඤ්ඤො පෙසිතොසි”ති. මහාරාජ, රාජා මං එවමාහ “මයා සකලජම්බුදීපෙ රාජුහි සද්ධිං මිත්තධම්මො කතො, ඉදානි ධනරට්ඨෙන නාගරඤ්ඤො සද්ධිං මිත්තධම්මං කාතුං මම ධීතරං සමුද්දජං දම්මී”ති වත්වා මං පහිණි. “තුම්භෙ පපඤ්චං අකත්වා මයා සද්ධිංයෙව පුරිසං පෙසෙත්වා දිවසං වචන්ථපෙත්වා දාරිකං ගණ්භවා”ති. සො තුස්සිත්වා තස්ස සක්කාරං කත්වා තෙන සද්ධිං චත්තාරො නාගමාණුවකෙ පෙසෙසි “ගච්ඡං, රඤ්ඤො වචනං සුත්වා දිවසං වචන්ථපෙත්වා එවා”ති. තෙ “සාධු”ති වත්වා කච්ඡපං ගහෙත්වා නාගභවනා නික්ඛමිංසු.

කවිඡපො යමුනාය බාරාණසියා ව අන්තරෙ එකං පදුමසරං දිස්වා
එකෙනුපායෙන පලායිතුකාමො එවමාහ – “හො නාගමාණවකා, අම්මාකං රාජා
පුත්තදාරා වස්ස මං උදකෙ ගොවරත්තා රාජනිවෙසනං ආගතං දිස්වා ව පදුමානි නො
දෙහි, භිසමුලානි දෙහිනි යාවන්ති. අහං තෙසං අත්ථාය තානි ගණ්ඨිස්සාමි, එත්ථ මං
විස්සජ්ජෙත්වා මං අපස්සන්තාපි පුරෙතරං රඤ්ඤො සන්තිකං ගච්ඡථ, අහං වො
තත්ථෙව පස්සිස්සාමි” ති. තෙ තස්ස සද්දහිත්වා තං විස්සජ්ජෙසුං. සො තත්ථ
එකමන්තෙ නිලීයි. ඉතරෙපි නං අදිස්වා “රඤ්ඤො සන්තිකං ගතො භවිස්සති” ති
මාණවකවණ්ණෙන රාජානං උපසඬකමිංසු. රාජා පටිසන්ථාරං කත්වා “කුතො
ආගතත්ථා” ති පුච්ඡි. “ධතරට්ඨස්ස සන්තිකා, මහාරාජා” ති. “කිංකාරණා
ඉධාගතා” ති? “මහාරාජ, මයං තස්ස දුතා, ධතරට්ඨො වො ආරොග්ගං පුච්ඡති. සචෙ
යං වො ඉච්ඡථ, තං නො වදෙථ. තුම්මාකං කිර ධිතරං සමුද්දජං අම්මාකං රඤ්ඤො
පාදපට්ඨාරිකං කත්වා දෙථා” ති ඉමමත්ථං පකාසෙත්තා පඨමං ගාථමාහංසු –

784.

“යං කිඤ්චි රතනං අත්ථි, ධතරට්ඨනිවෙසනෙ;
සබ්බානි තෙ උපයන්තු, ධිතරං දෙහි රාජිනො” ති.

තත්ථ සබ්බානි තෙ උපයන්තුති තස්ස නිවෙසනෙ සබ්බානි රතනානි තච
නිවෙසනං උපගච්ඡන්තු.

තං සුත්වා රාජා දුතියං ගාථමාහ –

785.

“න නො විවාහො නාගෙහි, කතපුබ්බො කුදාවනං;
තං විවාහං අසංයුත්තං, කථං අම්මෙ කරොමසෙ” ති.

තත්ථ අසංයුත්තන්ති අයුත්තං තිරච්ඡානෙහි සද්ධිං සංසග්ගං අනනුච්ඡවිකං.
අම්මෙති අම්මෙ මනුස්සජාතිකා සමානා කථං තිරච්ඡානගතසම්බන්ධං කරොමාති.

තං සුත්වා නාගමාණවකා “සචෙ තෙ ධතරට්ඨෙන සද්ධිං සම්බන්ධො
අනනුච්ඡවිකො, අථ කස්මා අත්තනො උපට්ඨාකං චිත්තවුලං නාම කච්ඡපං
‘සමුද්දජං නාම තෙ ධිතරං දමිමි’ ති අම්මාකං රඤ්ඤො පෙසෙසි? එවං පෙසෙත්වා
ඉදානි තෙ අම්මාකං රාජානං පරිභවං කරොන්තස්ස කත්තබ්බයුත්තකං මයං
ජානිස්සාම. මයඤ්ඤි නාගමාණවකා” ති වත්වා රාජානං තජ්ජෙත්තා ද්වෙ ගාථා
අභාසිංසු –

786.

“ජීවිතං නුත තෙ වත්තං, රට්ඨං වා මනුජාධිප;
න භි නාගෙ කුපිතමිහි, චිරං ජීවන්ති තාදිසා.

787.

“යො ත්වං දෙව මනුස්සොසි, ඉද්ධිමන්තං අනිද්ධිමා;
වරුණස්ස නියං පුත්තං, යාමුතං අතිමඤ්ඤසි” ති.

තත්ථ රට්ඨං වාති එකංසෙන තයා ජීවිතං වා රට්ඨං වා චත්තං. තාදිසාති
තුම්භාදිසා එවං මහානුභාවෙ නාගෙ කුපිතෙ චිරං ජීවිතුං න සක්කොන්ති, අත්තරාව
අත්තරධායන්ති. යො ත්වං, දෙව, මනුස්සොසිති දෙව, යො ත්වං මනුස්සො
සමානො. වරුණස්සාති වරුණනාගරාජස්ස. නියං පුත්තන්ති අජ්ඣත්තිකපුත්තං.
යාමුතන්ති යමුතාය හෙට්ඨා ජාතං.

තතො රාජා ද්වෙ ගාථා අභාසි –

788.

“නාතිමඤ්ඤාමි රාජානං, ධතරට්ඨං යසස්සිනං;
ධතරට්ඨො හි නාගානං, බහුනමපි ඉස්සරො.

789.

“අහි මහානුභාවොපි, න මෙ ධීතරමාරහො;
ඛත්තියො ච විදෙහානං, අහිජාතා සමුද්දජා” ති.

තත්ථ බහුනමපිති පඤ්චයොජනසතිකස්ස නාගභවනස්ස ඉස්සරභාවං
සන්ධායෙවමාහ. න මෙ ධීතරමාරහොති එවං මහානුභාවොපි පන සො
අහිජාතිකත්තා මම ධීතරං අරහො න හොති. “ඛත්තියො ච විදෙහානං” න්ති ඉදං
මාතිපක්ඛෙ ඤාතකෙ දස්සෙන්නො ආහ. සමුද්දජාති සො ච විදෙහරාජපුත්තො මම
ධීතා සමුද්දජා වාති උභොපි අහිජාතා. තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං සංවාසං අරහන්ති. න
හෙසා මණ්ඩුකභක්ඛස්ස සප්පස්ස අනුච්ඡවිකාති ආහ.

නාගමාණුවකා තං තත්ථෙව නාසාවාතෙන මාරතුකාමා හුත්වාපි “අම්භාකං
දිවසං වචන්ථාපනන්ථාය පෙසිතා, ඉමං මාරත්ථා ගන්තුං න යුත්තං, ගන්ත්ථා
රඤ්ඤො ආචික්ඛිත්ථා ජානිස්සාමා” ති තත්ථෙව අත්තරහිතා “කිං, තාතා, ලද්ධා
වො රාජධීතා” ති රඤ්ඤො පුච්ඡිතා කුප්ඤ්ඤිත්ථා “කිං, දෙව, අම්භෙ අකාරණා යත්ථ
වා තත්ථ වා පෙසෙසි. සචෙපි මාරතුකාමො, ඉධෙව නො මාරෙහි. සො තුම්භෙ
අක්කොසති පරිභාසති, අත්තනො ධීතරං ජාතිමානෙන උක්ඛිපති” ති තෙන
චුත්තඤ්ඤං අචුත්තඤ්ඤං චත්ථා රඤ්ඤො කොධං උප්පාදයිංසු. සො අත්තනො පරිසං
සන්නිපාතෙතුං ආණාපෙන්නො ආහ –

790.

“කම්බලස්සතරා උට්ඨෙන්නු, සබ්බෙ නාගෙ නිවෙදය;
බාරාණසිං පච්ඡන්තු, මා ච කඤ්චි විහෙද්ද්ධි” ති.

තත්ථ කම්බලස්සතරා උට්ඨෙන්නුති කම්බලස්සතරා නාම තස්ස මාතුපක්ඛිකා
සිනෙරුපාදෙ වසනනාගා, තෙ ච උට්ඨහන්තු. අඤ්ඤෙ ච චතුසු දිසාසු අනුදිසාසු

යත්තකා වා මය්හං වචනකරා, තෙ සබ්බෙ නාගෙ නිවෙදය, ගන්ත්වා ජානාපෙථ,
 බ්ඡපං කිර සන්නිපාතෙථාති ආණාපෙන්නො එවමාහ. තතො සබ්බෙහෙව සීසං
 සන්නිපතිතෙහි “කිං කරොම, දෙවා”ති චුත්තෙ “සබ්බෙපි තෙ නාගා බාරාණසිං
 පචජ්ජන්තු”ති ආහ. “තත්ථ ගන්ත්වා කිං කාතබ්බං, දෙව, තං නාසාවාතජ්ජහාරෙන
 හස්මං කරොමා”ති ච චුත්තෙ රාජධීතරි පටිබද්ධචිත්තතාය තස්සා විනාසං
 අනිච්ඡන්තො “මා ව කඤ්චි විහෙය්‍යු”න්ති ආහ, තුම්හෙසු කොචි කඤ්චි මා
 විහෙය්‍යාති අත්ථො. අයමෙව වා පායො.

අථ නං නාගා “සචෙ කොචි මනුස්සො න විහෙයෙතබ්බො, තත්ථ ගන්ත්වා කිං
 කරස්සාමා”ති ආහංසු. අථ නෙ “ඉදඤ්චිදඤ්ච කරොථ, අහම්පි ඉදං නාම
 කරස්සාමි”ති ආචික්ඛන්තො ගාථාද්වයමාහ —

791.

“නිවෙසනෙසු සොබ්හෙසු, රජියා වච්චරෙසු ව;
 රුක්ඛග්ගෙසු ව ලම්බන්තු, විතතා තොරණෙසු ව.

792.

“අහම්පි සබ්බසෙනෙන, මහතා සුමහං පුරං;
 පරික්ඛිපිස්සං භොගෙහි, කාසීනං ජනයං භය”න්ති.

තත්ථ සොබ්හෙසුති පොක්ඛරණීසු. රජියාති රජිකාය. විතතාති විතතසරීරා
 මහාසරීරා හුත්වා එතෙසු චෙව නිවෙසනාදීසු ද්වාරතොරණෙසු ව ඔලම්බන්තු,
 එත්තකං නාගා කරොන්තු, කරොන්තා ව නිවෙසනෙ තාව මඤ්චපීඨානං හෙට්ඨා ව
 උපරි ව අන්තොගබ්හබ්හිගබ්හාදීසු ව පොක්ඛරණියං උදකපිට්ඨෙ රජිකාදීනං
 පස්සෙසු චෙව ථලෙසු ව මහන්තානි සරීරානි මාපෙත්වා මහන්තෙ එණෙ කත්වා
 කම්මාරගග්ගරී විය ධම්මානා “සුසු”ති සද්දං කරොන්තා ඔලම්බථ ව නිපජ්ජථ ව.
 අත්තානං පන තරුණදාරකානං ජරාජිණ්ණානං ගබ්හිනිත්ථිනං සමුද්දජාය වාති
 ඉමෙසං චතුත්තං මා දස්සයිත්ථ. අහම්පි සබ්බසෙනෙන මහන්තෙන සරීරෙන
 ගන්ත්වා සුමහන්තං කාසිපුරං සත්තක්ඛන්තුං භොගෙහි පරික්ඛිපිස්සං, මහන්තෙන
 එණෙන නං ඡාදෙත්වා එකන්ධකාරං කත්වා කාසීනං භයං ජනයන්තො “සුසු”ති
 සද්දං මුඤ්චිස්සාමිති.

අථ සබ්බෙ නාගා තථා අකංසු. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ —

793.

“තස්ස තං වචනං සුත්වා, උරගානෙකචණ්ණිනො;
 බාරාණසිං පචජ්ජංසු, න ව කඤ්චි විහෙය්‍යුං.

794.

“නිවෙසනෙසු සොබ්හෙසු, රජියා වච්චරෙසු ව;
 රුක්ඛග්ගෙසු ව ලම්බිංසු, විතතා තොරණෙසු ව.

795.

“තෙසු දිස්වාන ලම්බන්තෙ, පුටු කන්දිංසු නාරියො;
නාගෙ සොණ්ඩිකතෙ දිස්වා, පස්සසන්තෙ මුහුං මුහුං.

796.

“බාරාණසී පබ්බාටිතා, ආතුරා සමපජ්ජථ;
බාහා පග්ගස්ස පක්කන්දුං, ධීතරං දෙහි රාජිනො”ති.

තත්ථ අනෙකවණ්ණිනොති නිලාදිවසෙන අනෙකවණ්ණා. එවරුපානි හි තෙ රුපානි මාපයිංසු. පච්ඡිංසුති අභිසරත්තසමයෙ පවිසිංසු. ලම්බිංසුති ධතරට්ඨයෙන චුත්තනියාමෙනෙව තෙ සබ්බෙසු යානෙසු මනුස්සානං සඤ්චාරං පච්ඡන්දිත්වා ඔලම්බිංසු. දුතා හුත්වා ආගතා පන චත්තාරො නාගමාණුවකා රඤ්ඤා සයනස්ස චත්තාරො පාදෙ පරික්ඛිපිත්වා උපරිසිසෙ මහන්තෙ එණෙ කත්වා තුණ්ඩෙහි සිසං පහරන්තා විය දායා විවරිත්වා පස්සසන්තා අට්ඨංසු. ධතරට්ඨයාපි අත්තනා චුත්තනියාමෙන නගරං පටිච්ඡාදෙසි. පබුජ්ඣමානා පුරිසා යතො යතො හත්ථං වා පාදං වා පසාරෙන්ති, තත්ථ තත්ථ සජ්ජෙ ඡුපිත්වා “සජ්ජො, සජ්ජො”ති විරවන්ති. පුටු කන්දිංසුති යෙසු ගෙහෙසු දීපා ජලන්ති, තෙසු ඉත්ථියො පබුද්ධා ද්වාරතොරණගොපානසියො ඔලොකෙත්වා ඔලම්බන්තෙ නාගෙ දිස්වා බහු එකජ්ජහාරෙනෙව කන්දිංසු. එවං සකලනගරං එකකොලාහලං අහොසි. සොණ්ඩිකතෙති කතථණෙ.

පක්කන්දුන්ති විභාතාය රත්තියා නාගානං අස්සාසවාතෙන සකලනගරෙ රාජනිවෙසනෙ ව උජ්ජාතියමානෙ විය භීතා මනුස්සා “නාගරාජානො කිස්ස නො විහෙය්ථා”ති චත්වා තුම්භාකං රාජා “ධීතරං දස්සාමි”ති ධතරට්ඨස්ස දුතං පෙසෙත්වා පුන තස්ස දුතෙහි ආගන්ත්වා “දෙහි”ති චුත්තො අම්භාකං රාජානං අක්කොසති පරිභාසති. “සවෙ අම්භාකං රඤ්ඤො ධීතරං න දස්සති, සකලනගරස්ස ජීවිතං නක්ථි”ති චුත්තෙ “තෙන හි නො, සාමි, ඔකාසං දෙථ, මයං ගන්ත්වා රාජානං යාවිස්සාමා”ති යාවන්තා ඔකාසං ලභිත්වා රාජද්වාරං ගන්ත්වා මහන්තෙන රවෙන පක්කන්තිංසු. හරියායොපිස්ස අත්තනො අත්තනො ගබ්බෙසු නිපන්තකාව “දෙව, ධීතරං ධතරට්ඨරඤ්ඤො දෙහි”ති එකජ්ජහාරෙන කන්දිංසු. තෙපි චත්තාරො නාගමාණුවකා “දෙහි”ති තුණ්ඩෙහි සිසං පහරන්තා විය දායා විවරිත්වා පස්සසන්තා අට්ඨංසු.

සො නිපන්තකොව නගරවාසීනඤ්ච අත්තනො ව හරියානං පරිදෙවිතසද්දං සුත්වා චතුහි ව නාගමාණුවකෙහි තජ්ජිත්තා මරණභයභීතො “මම ධීතරං සමුද්දජං ධතරට්ඨස්ස දමිමි”ති තික්ඛන්තුං අවච. තං සුත්වා සබ්බෙපි නාගරාජානො තිගාචුතමත්තං පටික්කමිත්වා දෙවනගරං විය එකං නගරං මාපෙත්වා තත්ථ ධීතා “ධීතරං කිර නො පෙසෙතු”ති පණ්ණාකාරං පහිණිංසු. රාජා තෙහි ආහතං පණ්ණාකාරං ගහෙත්වා “තුම්භෙ ගච්ජථ, අහං ධීතරං අමච්චානං හත්ථෙ පහිණිස්සාමි”ති තෙ උය්‍යාපෙත්වා ධීතරං පක්කොසාපෙත්වා උපරිපාසාදං

ආරොපෙන්වා සිහපඤ්ජරං විවරිත්වා “අම්ම, පස්සෙනං අලඬකතනගරං, ත්වං එත්ථ එතස්ස රඤ්ඤො අග්ගමහෙසී භවිස්සසී, න දුරෙ ඉතො තං නගරං, උක්කණ්ඨිතකාලෙයෙව ඉධ ආගන්තුං සක්කා, එත්ථ ගන්තබ්බං” න්ති සඤ්ඤාපෙන්වා සීසං න්භාපෙන්වා සබ්බාලඬකාරෙහි අලඬකරිත්වා පටිච්ඡන්තයොග්ගෙ නිසීදාපෙන්වා අමච්චානං භත්ථෙ දත්වා පාහෙසී. නාගරාජානො පච්චුග්ගමනං කත්වා මහාසක්කාරං කරිංසු. අමච්චා නගරං පවිසිත්වා තං තස්ස දත්වා බහුං ධනං ආදාය නිවත්තිංසු. තෙ රාජධිතරං පාසාදං ආරොපෙන්වා අලඬකතදිබ්බසයනෙ නිපජ්ජාපෙසුං. තඬ්ඨණඤ්ඤෙව නං නාගමාණවිකා බුජ්ජාදිවෙසං ගහෙත්වා මනුස්සපරිවාරිකා විය පරිවාරයිංසු. සා දිබ්බසයනෙ නිපන්තමත්තාව දිබ්බඵස්සං ථුසිත්වා නිද්දං ඔක්කමී.

ධතරට්ඨො තං ගහෙත්වා සද්ධිං නාගපරිසාය තත්ථ අන්තරහිතො නාගභවනෙයෙව පාතුරහොසී. රාජධිතා පබුජ්ඣිත්වා අලඬකතදිබ්බසයනං අඤ්ඤෙව සුවණ්ණපාසාදමණ්ණපාසාදාදයො උය්‍යානපොක්ඛරණ්ණයො අලඬකතදෙවනගරං විය නාගභවනං දිස්වා බුජ්ජාදිපරිවාරිකායො පුච්ඡී “ඉදං නගරං අතිවිය අලඬකතං, න අම්භාකං නගරං විය, කස්සෙත” න්ති. “සාමිකස්ස තෙ සන්තකං, දෙවි, න අප්පපුඤ්ඤා ඵචරුපං සම්පත්තිං ලභන්ති, මහාපුඤ්ඤතාය තෙ අයං ලද්ධා” තී. ධතරට්ඨොපි පඤ්චයොජනසතිකෙ නාගභවනෙ හෙරිං වරාපෙසී “යො සමුද්දජාය සප්පවණ්ණං දස්සෙති, තස්ස රාජදණ්ඩො භවිස්සති” තී. තස්මා එකොපි තස්සා සප්පවණ්ණං දස්සෙතුං සමත්ථො නාම නාහොසී. සා මනුස්සලොකසඤ්ඤාය ඵච තත්ථ තෙන සද්ධිං සම්මොදමානා පියසංවාසං වසී.

නගරකණ්ඩං නිට්ඨිතං.

උපොසථකණ්ඩං

සා අපරභාගෙ ධතරට්ඨං පටිච්ච ගබ්භං පටිලභිත්වා පුත්තං විජායි, තස්ස පියදස්සනත්තා “සුදස්සනො” තී නාමං කරිංසු. පුනාපරං පුත්තං විජායි, තස්ස “දත්තො” තී නාමං අකංසු. සො පන බොධිසත්තො. පුනෙකං පුත්තං විජායි, තස්ස “සුභොගො” තී නාමං කරිංසු. අපරම්පි පුත්තං විජායි, තස්ස “අරිට්ඨො” තී නාමං කරිංසු. ඉති සා චත්තාරො පුත්තෙ විජායිත්වාපි නාගභවනභාවං න ජානාති. අථෙකදිවසං තරුණනාගා අරිට්ඨස්ස ආවික්ඛිංසු “තච මාතා මනුස්සිත්ථී, න නාගිනී” තී. අරිට්ඨො “විමංසිස්සාමි න” න්ති එකදිවසං ටනං පිචන්තොව සප්පසරීරං මාපෙන්වා නඬ්ඨුට්ඨබ්බණ්ඩෙන මාතු පිට්ඨිපාදෙ සට්ඨෙසී. සා තස්ස සප්පසරීරං දිස්වා භීතතසිතා මහාරවං රවිත්වා තං භූමියං බිපන්ති නබෙන තස්ස අක්ඛිං හින්දි. තතො ලොහිතං පග්ගරි. රාජා තස්සා සද්දං සුත්වා “කිස්සෙසා වීරවතී” තී පුච්ඡිත්වා අරිට්ඨෙන කතකිරියං සුත්වා “ගණ්භථ, නං දාසං ගහෙත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙථා” තී තජ්ජෙත්තො ආගච්ඡී. රාජධිතා තස්ස කුද්ධභාවං ඤත්වා පුත්තසිනෙහෙන “දෙව, පුත්තස්ස මෙ අක්ඛි හින්තං, බමථෙතස්සාපරාධ” න්ති ආහ. රාජා එතාය ඵචං වදන්ති යා “කිං සක්කා කාතු” න්ති බමී. තං දිවසං සා “ඉදං

නාගභවන''න්ති අඤ්ඤාසි. තතො ච පට්ඨාය අර්ථයො කාණාර්ථයො නාම ජාතො. වත්තාරොපි පුත්තා විඤ්ඤානං පාපුණිංසු.

අථ නෙසං පිතා යොජනසතිකං යොජනසතිකං කත්වා රජ්ජමදාසි, මහන්තො යසො අහොසි. සොළස සොළස නාගකඤ්ඤාසහස්සානි පරිවාරයිංසු. පිතු එකයොජනසතිකමෙව රජ්ජං අහොසි. තයො පුත්තා මාසෙ මාසෙ මාතාපිතරො පස්සිතුං ආගච්ඡන්ති, බොධිසත්තො පන අන්වද්ධමාසං ආගච්ඡති. නාගභවනෙ සමුට්ඨිතං පඤ්ඤං බොධිසත්තොව කථෙති. පිතරා සද්ධිං විරූපක්ඛමහාරාජස්සපි උපට්ඨානං ගච්ඡති, තස්ස සන්තිකෙ සමුට්ඨිතං පඤ්ඤමපි සොව කථෙති. අට්ඨකදිවසං විරූපක්ඛෙ නාගපරිසාය සද්ධිං තිදසපුරං ගන්ත්වා සක්කං පරිවාරෙත්වා නිසින්තෙ දෙවෘතං අන්තරෙ පඤ්ඤො සමුට්ඨාසි. තං කොචි කථෙතුං නාසක්ඛි, පල්ලඬිකවරගතො පන හුත්වා මහාසත්තොව කථෙසි. අථ නං දෙවරාජා දිබ්බගන්ධපුප්ඵෙහි පුප්ඵෙත්වා ''දත්ත, ත්වං පට්ඨසමාය විපුලාය පඤ්ඤාය සමන්තාගතො, ඉතො පට්ඨාය භූරිදත්තො නාම හොහී''ති ''භූරිදත්තො'' තිස්ස නාමං අකාසි. සො තතො පට්ඨාය සක්කස්ස උපට්ඨානං ගච්ඡන්තො අලඬිකතවෙජයන්තපාසාදං දෙවච්ඡරාහි ආකිණ්ණං අතිමනොහරං සක්කස්ස සම්පත්තිං දිස්වා දෙවලොකෙ පියං කත්වා ''කිං මෙ ඉමිනා මණ්ඩුකහක්ඛෙන අත්තභාවෙන, නාගභවනං ගන්ත්වා උපොසථවාසං වසින්වා ඉමස්මිං දෙවලොකෙ උප්පත්තිකාරණං කරිස්සාමි''ති වින්තෙත්වා නාගභවනං ගන්ත්වා මාතාපිතරො ආපුච්ඡ ''අම්මතාතා, අහං උපොසථකම්මං කරිස්සාමි''ති. ''සාධු, තාත, කරොහි, කරොන්තො පන බහි අගන්ත්වා ඉමස්මිඤ්ඤෙව නාගභවනෙ එකස්මිං සුඤ්ඤවිමානෙ කරොහි, බහිගතානං පන නාගානං මහන්තං භය''න්ති.

සො ''සාධු''ති පටිස්සුණිත්වා තත්ථෙව සුඤ්ඤවිමානෙ රාජ්ජයානෙ උපොසථවාසං වසති. අථ නං නානාතුරියහත්ථා නාගකඤ්ඤා පරිවාරෙත්ති. සො ''න මය්හං ඉධ වසන්තස්ස උපොසථකම්මං මත්ථකං පාපුණිස්සති, මනුස්සපථං ගන්ත්වා කරිස්සාමි''ති වින්තෙත්වා නිවාරණභයෙන මාතාපිතුනං අනාරොචෙත්වා අත්තතො භරියායො ආමන්තෙත්වා ''භද්දෙ, අහං මනුස්සලොකං ගන්ත්වා යමුනාතීරෙ නිග්‍රොධරුක්ඛො අත්ථි, තස්සාවිදුරෙ වම්මිකමත්ථකෙ භොගෙ ආභුජිත්වා චතුරඬිගසමන්තාගතං උපොසථං අධිට්ඨාය නිපජ්ජිත්වා උපොසථකම්මං කරිස්සාමි. මයා සබ්බරත්තිං නිපජ්ජිත්වා උපොසථකම්මෙ කතෙ අරුණුග්ගමනවෙලායමෙව තුම්භෙ දස දස ඉත්ථියො ආදාය වාරෙන වාරෙන තුරියහත්ථා මම සන්තිකං ආගන්ත්වා මං ගන්ධෙහි ව පුප්ඵෙහි ව පුප්ඵෙත්වා ගායින්වා නච්චිත්වා මං ආදාය නාගභවනමෙව ආගච්ඡථා''ති වත්වා තත්ථ ගන්ත්වා වම්මිකමත්ථකෙ භොගෙ ආභුජිත්වා ''යො මම වම්මං වා න්භාරුං වා අට්ඨිං වා රුහිරං වා ඉච්ඡති, සො ආහරතු''ති චතුරඬිගසමන්තාගතං උපොසථං අධිට්ඨාය නඬිගලසීසස්පමාණං සරීරං මාපෙත්වා නිපන්තො උපොසථකම්මමකාසි. අරුණු උට්ඨහන්තෙයෙව තං නාගමාණවිකා ආගන්ත්වා යථානුසිට්ඨං පටිපජ්ජිත්වා නාගභවනං ආනෙත්ති. තස්ස ඉමිනා නියාමෙන උපොසථං කරොන්තස්ස දීඝො අද්ධා විනිවත්තො.

උපොසථංගණ්ඩං නිට්ඨිතං.

ගරුලබණ්ඩං

තදා එකො බාරාණසිද්ධාරගාමවාසී බ්‍රාහ්මණො සොමදත්තෙන නාම පුත්තෙන සද්ධිං අරඤ්ඤං ගන්ත්වා සුලයන්තපාසවාගුරාදීහි ඔඬ්ඬෙත්වා මිගෙ වධිත්වා මංසං කාපේනාහරිත්වා වික්කිණන්තො ජීවිකං කප්පෙසි. සො එකදිවසං අන්තමසො ගොධාමත්තම්පි අලභිත්වා “තාත සොමදත්ත, සවෙ තුව්ඡහත්ථා ගමිස්සාම, මාතා තෙ කුප්ඤ්ඤාසති, යං කිඤ්චි ගහෙත්වා ගමිස්සාමා” ති වත්වා බොධිසත්තස්ස නිපන්තවම්මිකට්ඨානාහිමුබ්බො ගන්ත්වා පානීයං පාතුං යමුනං ඔතරන්තානං මිගානං පදවලඤ්ඤං දිස්වා “තාත, මිගමග්ගො පඤ්ඤායති, ත්වං පටික්කමිත්වා තිට්ඨාහි, අහං පානීයත්ථාය ආගතං මිගං විජ්ඣස්සාමි” ති ධනුං ආදාය මිගං ඔලොකෙන්තො එකස්මිං රුක්ඛමුලෙ අට්ඨාසි. අටෙකො මිගො සායන්හසමයෙ පානීයං පාතුං ආගතො. සො තං විජ්ඣාමි. මිගො තත්ථ අපතිත්වා සරවෙගෙන තජ්ජිතො ලොහිතෙන පග්ගරන්තෙන පලායි. පිතෘපුත්තා නං අනුබන්ධිත්වා පතිතට්ඨානෙ මංසං ගහෙත්වා අරඤ්ඤා නික්ඛමිත්වා සූරියත්ථඬගමනවෙලාය තං නිග්‍රොධං පත්වා “ඉදානි අකාලො, න සක්කා ගන්තුං, ඉධෙව වසිස්සාමා” ති මංසං එකමන්තෙ යපෙත්වා රුක්ඛං ආරුය්හ විටපන්තරෙ නිපජ්ජිංසු. බ්‍රාහ්මණො පච්චුසසමයෙ පබුජ්ඣත්වා මිගසද්දසවනාය සොතං ඔදහි.

තස්මිං බණ නාගමාණවිකායො ආගන්ත්වා බොධිසත්තස්ස පුප්ඵාසනං පඤ්ඤාපෙසුං. සො අභිසරීරං අන්තරධාපෙත්වා සබ්බාලඬිකාරපට්මණ්ඩිතං දිබ්බසරීරං මාපෙත්වා සක්කලීලාය පුප්ඵාසනෙ නිසීදි. නාගමාණවිකාපි නං ගන්ධමාලාදීහි පූජෙත්වා දිබ්බතුරියානි වාදෙන්වා නච්චගීතං පට්ඨපෙසුං. බ්‍රාහ්මණො තං සද්දං සුත්වා “කො නු බො එස, ජානිස්සාමි න” ත්ති වින්තෙත්වා “පුත්ත, පුත්තා” ති වත්වාපි පුත්තං පබ්බොධෙතුං අසක්කොන්තො “සයතු එස, කිලන්තො හවිස්සති, අහමෙව ගමිස්සාමි” ති රුක්ඛා ඔරුය්හ තස්ස සන්තිකං අගමාසි. නාගමාණවිකා තං දිස්වා සද්ධිං තූරියෙහි භූමියං නිමුජ්ජිත්වා අත්තනො නාගහවනමෙව ගතා. බොධිසත්තො එකකොව අහොසි. බ්‍රාහ්මණො තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා පුච්ඡන්තො ගාථාද්වයමාහ –

797.

“පුප්ඵාහිභාරස්ස වනස්ස මජ්ඣෙකු, කො ලොහිතක්ඛො විතතන්තරංසො;
කා කම්බුකායුරධරා සුවත්ථා, තිට්ඨන්ති නාරියො දස වන්දමානා.

798.

“කො ත්වං බ්‍රහ්මාහු වනස්ස මජ්ඣෙකු, විරොචසි සතසිත්තොව අග්ගි;
මහෙසක්ඛො අඤ්ඤතරොසි යක්ඛො, උදාහු නාගොසි මහානුභාවො” ති.

තත්ථ පුප්ඵාහිභාරස්සානි බොධිසත්තස්ස පූජනත්ථාය ආහතෙන දිබ්බපුප්ඵාහිභාරෙන සමන්තාගතස්ස. කොති කො නාම ත්වං. ලොහිතක්ඛොති

රත්තක්කො. චිත්තන්තරංසොති පුපුලඅන්තරංසො. කම්බුකායුරධරාති
සුවණ්ණාලඬිකාරධරා. බ්‍රහ්මානුති මහාබ්‍රහ්ම.

තං සුත්වා මහාසත්තො “සවෙපි ‘සක්කාදීසු අඤ්ඤානරොහමස්මි’ති වක්ඛාමි,
සද්දහිස්සතෙවායං බ්‍රාහ්මණො, අජ්ජ පන මයා සච්චමෙව කථෙතුං වට්ටති”ති
චිත්තෙන්වා අත්තනො නාගරාජභාවං කථෙන්නො ආහ –

799.

“නාගොහමස්මි ඉද්ධිමා, තෙජස්සි දුරතික්කමො;
ඩංසෙය්‍යං තෙජසා කුද්ධො, ඒතං ජනපදං අපි.

800.

“සමුද්දජා හි මෙ මාතා, ධනරට්ඨො ච මෙ පිතා;
සුදස්සනකනිට්ඨොස්මි, භූරිදත්තොති මං විදු”ති.

තත්ථ තෙජස්සිති විසතෙජෙන තෙජවා. දුරතික්කමොති අඤ්ඤාන අතික්කමිතුං
අසක්කුණෙය්‍යො. ඩංසෙය්‍යන්ති සවාහං කුද්ධො ඒතං ජනපදං අපි ඩංසෙය්‍යං,
පට්ඨියං මම දායාය පතිතමත්තාය සද්ධිං පට්ඨියා මම තෙජෙන සො සබ්බො
ජනපදො හස්මා හවෙය්‍යාති වදති. සුදස්සනකනිට්ඨොස්මිති අහං මම භාතු
සුදස්සනස්ස කනිට්ඨො අස්මි. විදුති එවං මමං පඤ්චයොජනසතිකෙ නාගභවනෙ
ජානන්තිති.

ඉදඤ්ච පන වත්වා මහාසත්තො චිත්තෙසි “අයං බ්‍රාහ්මණො වණ්ඨො ඵරුසො,
අහිතුණ්ඨිකස්ස ආරොචෙත්වා උපොසථකම්මස්ස මෙ අන්තරායමිපි කරෙය්‍ය, යං
නුනාහං ඉමං නාගභවනං නෙන්වා මහන්තං යසං දත්වා උපොසථකම්මං අද්ධනියං
කරෙය්‍ය”න්ති. අථ නං ආහ “බ්‍රාහ්මණ, මහන්තං තෙ යසං දස්සාමි, රමණියං
නාගභවනං, එහි තත්ථ ගච්ඡාමා”ති. “සාමි, පුත්තො මෙ අත්ථි, තස්මිං ගච්ඡන්තෙ
ආගමිස්සාමි”ති. අථ නං මහාසත්තො “ගච්ඡ, බ්‍රාහ්මණ, ආනෙහි න”න්ති වත්වා
අත්තනො ආවාසං ආචික්ඛන්තො ආහ –

801.

“යං ගම්භීරං සදාවට්ටං, රහදං හෙස්මං පෙක්ඛසි;
එස දිබ්බො මමාවාසො, අනෙකසතපොරිසො.

802.

“මයුරකොඤ්චාහිරුදං, නිලොදං වනමජ්ඣකො;
යමුනං පවිස මා භීතො, බෙමං වත්තවතං සිව”න්ති.

තත්ථ සදාවට්ටන්ති සදා පවත්තං ආවට්ටං. හෙස්මන්ති භයානකං. පෙක්ඛසිති
යං එවරුපං රහදං පස්සසි. මයුරකොඤ්චාහිරුදන්ති උභොසු තිරෙසු වනසටායං
වසන්තෙහි මයුරෙහි ව කොඤ්චෙහි ව අහිරුදං උපකූජිතං. නිලොදන්ති නිලසලිලං.

වනමජ්ඣිකානිකායෙ වනමජ්ඣිකායෙ සන්දමානං. පටිස මා භිකූතානි ඵවරූපං යමුනං
අභිකූතා හුත්වා පටිස. වත්තවත්තනි වත්තසම්පන්නානං ආචාරවත්තානං වසනභූමිං
පටිස, ගච්ඡ, බ්‍රාහ්මණ, පුත්තං ආනෙහීති.

බ්‍රාහ්මණො ගන්ත්වා පුත්තස්ස තමත්ථං ආරොචෙත්වා පුත්තං ආනෙසී.
මහාසත්තො තෙ උභොපි ආදාය යමුනාතිරං ගන්ත්වා තීරෙ යීතො ආහ –

803.

“තත්ථ පත්තො සානුවරො, සහ පුත්තෙන බ්‍රාහ්මණ;
පූජිතො මය්හං කාමෙහි, සුඛං බ්‍රාහ්මණ වච්ඡසී”ති.

තත්ථ තත්ථ පත්තොති ත්වං අම්භාකං නාගහවනං පත්තො හුත්වා. මය්හන්ති
මම සත්තකෙහි කාමෙහි පූජිතො. වච්ඡසීති තත්ථ නාගහවනෙ සුඛං වසිස්සති.

ඵවං වත්වා මහාසත්තො උභොපි තෙ පිනාපුත්තෙ අත්තනො ආනුභාවෙන
නාගහවනං ආනෙසී. තෙසං තත්ථ දිබ්බො අත්තභාවො පාතුහවි. අථ නෙසං
මහාසත්තො දිබ්බසම්පත්තිං දත්වා වත්තාරි වත්තාරි නාගකඤ්ඤාසතානි අදාසී. තෙ
මහාසම්පත්තිං අනුභවිංසු. බොධිසත්තොපි අප්පමත්තො උපොසථකම්මං අකාසී.
අන්වඩ්ඨමාසං මාතාපිතුනං උපට්ඨානං ගන්ත්වා ධම්මකථං කථෙත්වා තතො ව
බ්‍රාහ්මණස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා ආරොග්‍යං පුච්ඡිත්වා “යෙන තෙ අත්ථො, තං
වදෙය්‍යාසී, අනුක්කණ්ඨමානො අභිරමා”ති වත්වා සොමදත්තෙනපි සද්ධිං
පටිසන්ථාරං කත්වා අත්තනො නිවෙසනං අගච්ඡී. බ්‍රාහ්මණො ඵකසංවච්ඡරං
නාගහවනෙ වසිත්වා මන්දපුඤ්ඤාය උක්කණ්ඨිතො මනුස්සලොකං ගත්තුකාමො
අභොසී. නාගහවනමස්ස ලොකන්තරන්තරයො විය අලඬකතපාසාදො ඛන්ධනාගාරං
විය අලඬකතනාගකඤ්ඤා යක්ඛිනියො විය උපට්ඨතිංසු. සො “අහං තාව
උක්කණ්ඨිතො, සොමදත්තස්සපි විත්තං ජානිස්සාමි”ති තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා
ආහ “කිං, තාත, උක්කණ්ඨසී”ති? “කස්මා උක්කණ්ඨස්සාමි න උක්කණ්ඨාමි,
ත්වං පන උක්කණ්ඨසී, තාතා”ති? “ආම තාතා”ති. “කිංකාරණා”ති. “තව මාතු
වෙව භාතුහගිනිනඤ්ඤා අදස්සනෙන උක්කණ්ඨාමි, ඵහි, තාත සොමදත්ත,
ගච්ඡාමා”ති. සො “න ගච්ඡාමි”ති වත්වාපි පුනප්පුනං පිතරා යාවියමානො
“සාධු”ති සම්පට්ඨිඡී.

බ්‍රාහ්මණො “පුත්තස්ස තාව මෙ මනො ලද්ධො, සවෙ පනාහං භූරිදත්තස්ස
‘උක්කණ්ඨිතොමිහි’ති වක්ඛාමි, අතිරෙකතරං මෙ යසං දස්සති, ඵවං මෙ ගමනං න
භවිස්සති. ඵකෙන පන උපායෙන තස්ස සම්පත්තිං වණ්ණෙත්වා ‘ත්වං ඵවරූපං
සම්පත්තිං පහාය කිංකාරණා මනුස්සලොකං ගන්ත්වා උපොසථකම්මං කරොසී’ති
පුච්ඡිත්වා ‘සග්ගත්ථායා’ති චුත්තෙ ‘ත්වං තාව ඵවරූපං සම්පත්තිං පහාය
සග්ගත්ථාය උපොසථකම්මං කරොසී, කිමඬගං පන මයංයෙව පරධනෙන ජීවිකං
කප්පෙම, අහමිපි මනුස්සලොකං ගන්ත්වා ඤාතකෙ දිස්වා පබ්බජිත්වා සමණධම්මං
කරිස්සාමි’ති නං සඤ්ඤාපෙස්සාමි. අථ මෙ සො ගමනං අනුජානිස්සති”ති

වින්තෙන්වා එකදිවසං තෙනාගන්ත්වා ‘‘කිං, බ්‍රාහ්මණ, උක්කණ්ඨසී’’ති පුච්ඡිතො
 ‘‘තුම්භාකං සන්තිකා අම්භාකං න කිඤ්චි පරිභායති’’ති කිඤ්චි ගමනපටිබද්ධං
 අවත්වාව ආදිතො තාව තස්ස සම්පත්තිං වණ්ණෙන්තො ආහ -

804.

‘‘සමා සමන්තපරිතො, පහුතතගරා මහි;
 ඉන්දගොපකසඤ්ජන්තා, සොහති හරිතුත්තමා.

805.

‘‘රම්මානි වනවෙත්‍යානි, රම්මා හංසුපකුජිතා;
 ඔපුප්ඵපද්ධා තිට්ඨන්ති, පොක්ඛරඤ්ඤො සුනිම්මිතා.

806.

‘‘අට්ඨංසා සුකතා ථම්භා, සබ්බෙ වෙළ්ඛියාමයා;
 සහස්සථම්භා පාසාදා, පුරා කඤ්ඤාහි ජොතරෙ.

807.

‘‘විමානං උපපන්තොසි, දිබ්‍යං පුඤ්ඤෙහි අත්තනො;
 අසම්බාධං සිවං රම්මං, අවිචන්තසුඛසංහිතං.

808.

‘‘මඤ්ඤෙ සහස්සනෙන්තස්ස, විමානං නාහිකඬ්ඛසි;
 ඉද්ධි හි ත්‍යායං විපුලා, සක්කස්සෙව ජුතිමතො’’ති.

තත්ථ සමා සමන්තපරිතොති පරිසමන්තතො සබ්බදිසාභාගෙසු අයං තව
 නාගභවතෙ මහි සුවණ්ණරජතමණි මුත්තවාලුකාපරිකිණ්ණො සමතලා. පහුතතගරා
 මහිති බහුකෙහි තගරගච්ඡෙහි සමන්තාගතා. ඉන්දගොපකසඤ්ජන්තාති
 සුවණ්ණඉන්දගොපකෙහි සඤ්ජන්තා. සොහති හරිතුත්තමාති
 හරිතවණ්ණදබ්බතිණසඤ්ජන්තා සොහතිති අත්ථො. වනවෙත්‍යානිති වනසටා.
 ඔපුප්ඵපද්ධාති පුප්ඵත්වා පතිතෙහි පදුමපත්තෙහි සඤ්ජන්තා උදකපිට්ඨා.
 සුනිම්මිතාති තව පුඤ්ඤසම්පත්තියා සුට්ඨු නිම්මිතා. අට්ඨංසාති තව වසනපාසාදෙසු
 අට්ඨංසා සුකතා වෙළ්ඛියමයා ථම්භා. තෙහි ථම්මෙහි සහස්සථම්භා තව පාසාදා
 නාගකඤ්ඤාහි පුරා විජ්ජොතන්ති. උපපන්තොසිති ඵ්වරූපෙ විමානෙ
 නිබ්බත්තොසිති අත්ථො. සහස්සනෙන්තස්ස විමානන්ති සක්කස්ස
 වෙජයන්තපාසාදං. ඉද්ධි හි ත්‍යායං විපුලාති යස්මා තවායං විපුලා ඉද්ධි, තස්මා ත්වං
 තෙන උපොසථකම්මෙන සක්කස්ස විමානම්පි න පත්ථෙසි, අඤ්ඤං තතො උත්තරි
 මහන්තං යානං පත්ථෙසිති මඤ්ඤාමි.

තං සුත්වා මහාසත්තො ‘‘මා හෙවං, බ්‍රාහ්මණ, අවච, සක්කස්ස යසං පටිච්ච
 අම්භාකං යසො සිනෙරුසන්තිකෙ සාසපො විය, මයං තස්ස පරිවාරකෙපි න
 අග්ඝාමා’’ති වත්වා ගාථමාහ -

809.

“මනසාපි න පත්තබ්බො, ආනුභාවො ජුතීමනො;
පරිවාරයමානානං, සඉන්දානං වසවත්තීන” ති.

තස්සත්ථො – බ්‍රාහ්මණ, සක්කස්ස යසො නාම එකං ද්වෙ තයො වත්තාරො වා දිවසෙ “එත්තකො සියා” ති මනසා චිත්තෙන්තෙනපි න අභිපත්තබ්බො. යෙපි නං වත්තාරො මහාරාජානො පරිවාරෙත්ති, තෙසං දෙවරාජානං පරිවාරයමානානං ඉන්ද්‍රං නායකං කත්වා වරත්තානං සඉන්දානං වසවත්තීනං චතුත්තං ලොකපාලානං යසස්සපි අම්භාකං තිරච්ඡානගතානං යසො සොළසිං කලං නග්ගතීති.

එවඤ්ච පන වත්වා “ඉදං තෙ මඤ්ඤෙ සහස්සනෙත්තස්ස විමාන” ති වචනං සුත්වා අහං තං අනුස්සරිං. “අහඤ්චි වෙජයන්තං පත්ථෙත්තො උපොසථකම්මං කරොමි” ති තස්ස අත්තනො පත්ථනං ආචික්ඛන්තො ආහ –

810.

“තං විමානං අභිජ්ඣාය, අමරානං සුඛෙසිනං;
උපොසථං උපවසන්තො, සෙමි වම්මිකමුද්ධනී” ති.

තත්ථ අභිජ්ඣායාති පත්ථෙත්වා. අමරානන්ති දීඝායුකානං දෙවානං. සුඛෙසිනන්ති එසිතසුඛානං සුඛෙ පතිට්ඨිතානං.

කං සුත්වා බ්‍රාහ්මණො “ඉදානි මෙ ඔකාසො උද්ධො” ති සොමනස්සජ්ජන්තො ගන්තුං ආපුච්ඡන්තො ගාථාද්වයමාහ –

811.

“අහඤ්ච මිගමෙසානො, සපුත්තො පාවිසිං වනං;
තං මං මතං වා ජීවං වා, නාභිවෙදෙන්ති ඤාතකා.

812.

“ආමන්තයෙ භූරිදත්තං, කාසිපුත්තං යසස්සිනං;
තයා නො සමනුඤ්ඤාතා, අපි පස්සෙමු ඤාතකෙ” ති.

තත්ථ නාභිවෙදෙන්තීති න ජානන්ති, කථෙත්තොපි තෙසං නත්ථි. ආමන්තයෙති ආමන්තයාමි. කාසිපුත්තන්ති කාසිරාජධිතාය පුත්තං.

තතො බොධිසත්තො ආහ –

813.

“එසො හි වත මෙ ඡන්දො, යං වසෙසි මමන්තිකෙ;
න හි එතාදිසා කාමා, සුලභා භොන්ති මානුසෙ.

814.

“සවෙ ත්වං නිව්ඡසෙ වත්ථුං, මම කාමෙහි පුජිතො;
මයා ත්වං සමනුඤ්ඤාතො, සොත්ථිං පස්සාහි ඤාතකෙ” ති.

මහාසත්තො ගාලාද්වයං වත්ථා වින්තෙසි – “අයං මණිං නිස්සාය සුඛං
ජීවන්තො කස්සචි නාචික්ඛිස්සති, එතස්ස සබ්බකාමදදං මණිං දස්සාමි” ති. අථස්ස
තං දදන්තො ආහ –

815.

“ධාරයිමං මණිං දිබ්‍යං, පසුං පුත්තෙ ව වින්දති;
අරොගො සුඛිතො හොති, ගච්ඡෙවාදාය බ්‍රාහ්මණා” ති.

තත්ථ පසුං පුත්තෙ ව වින්දතීති ඉමං මණිං ධාරයමානො ඉමස්සානුභාවෙන
පසුඤ්ච පුත්තෙ ව අඤ්ඤාද්ව යං ඉච්ඡති, තං සබ්බං ලභති.

තතො බ්‍රාහ්මණො ගාථමාහ –

816.

“කුසලං පටිනන්දාමි, භූරිදත්ත වචො තව;
පබ්බජිස්සාමි ජිණ්ණොස්මි, න කාමෙ අභිපත්ථයෙ” ති.

තස්සත්ථො – භූරිදත්ත, තව වචනං කුසලං අනවජ්ජං, තං පටිනන්දාමි න
පටික්ඛිපාමි. අහං පන ජිණ්ණො අස්මි, තස්මා පබ්බජිස්සාමි, න කාමෙ අභිපත්ථයාමි,
කිං මෙ මණිනාති.

බොධිසත්තො ආහ –

817.

“බ්‍රහ්මචරියස්ස වෙ භඪගො, හොති භොගෙහි කාරියං;
අවිකම්පමානො ඵය්‍යාසි, බ්‍රහ්ම දස්සාමි තෙ ධන” ති.

තත්ථ වෙ භඪගොති බ්‍රහ්මචරියවාසො නාම දුක්ඛරො, අනභිරතස්ස
බ්‍රහ්මචරියස්ස වෙ භඪගො හොති, තදා ගිහිභූතස්ස භොගෙහි කාරියං හොති,
ඵචරුපෙ කාලෙ ත්වං නිරාසඪිකො භුත්වා මම සන්තිකං ආගච්ඡෙය්‍යාසි, බ්‍රහ්ම තෙ
ධනං දස්සාමිති.

බ්‍රාහ්මණො ආහ –

818.

“කුසලං පටිනන්දාමි, භූරිදත්ත වචො තව;
පුනපි ආගම්ස්සාමි, සවෙ අත්ථො භවිස්සති” ති.

තත්ථ පුනථිති පුන අපි, අයමෙව වා පායො.

අථස්ස තත්ථ අවසිතුකාමනං ඤත්වා මහාසත්තො නාගමාණවකෙ
ආණාපෙත්වා බ්‍රාහ්මණං මනුස්සලොකං පාපෙසි. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා
ආහ -

819.

“ඉදං වත්වා භූරිදත්තො, පෙසෙසි චතුරො ජනෙ;
එථ ගච්ඡථ උට්ඨෙථ, බිජ්ජං පාපෙපථ බ්‍රාහ්මණං.

820.

“තස්ස තං වචනං සුත්වා, උට්ඨාය චතුරො ජනා;
පෙසිතා භූරිදත්තෙන, බිජ්ජං පාපෙසු බ්‍රාහ්මණං”න්ති.

තත්ථ පාපෙසුති යමුනාතො උත්තාරෙත්වා බාරාණසිමග්ගං පාපයිංසු,
පාපයිත්වා ච පන “තුම්හෙ ගච්ඡා”ති වත්වා නාගභවනමෙව පච්චාගමිංසු.

බ්‍රාහ්මණොපි “තාත සොමදත්ත, ඉමස්මිං යානෙ මිගං විජ්ඣමිහා, ඉමස්මිං
සුකර”න්ති පුත්තස්ස ආචික්ඛන්නො අන්තරාමග්ගෙ පොක්ඛරණිං දිස්වා “තාත
සොමදත්ත, න්හායාමා”ති වත්වා “සාධු, තාතා”ති චුත්තෙ උභොපි දිබ්බාභරණානි
වෙව දිබ්බවත්ථානි ච ඔමුඤ්චිත්වා භණ්ඩිකං කත්වා පොක්ඛරණිනීරෙ යපෙත්වා
ඔතරිත්වා න්හායිංසු. තස්මිං බණ තානි අන්තරධායිත්වා නාගභවනමෙව අගමංසු.
පයමං නිවත්ථකාසාවපිලොතිකාව නෙසං සරීරෙ පටිමුඤ්චිංසු, ධනුසරසත්තියොපි
පාකතිකාව අහෙසුං. සොමදත්තො “නාසිතාමිහා තයා, තාතා”ති පරිදෙවි. අථ නං
පිතා “මා චිත්තයි, මිගෙසු සන්තෙසු අරඤ්ඤෙ මිගෙ වධිත්වා ජීවිකං
කප්පෙස්සාමා”ති අස්සාපෙසි. සොමදත්තස්ස මාතා තෙසං ආගමනං සුත්වා
පච්චුග්ගත්ත්වා සරං නෙත්වා අන්තපානෙන සන්තප්පෙසි. බ්‍රාහ්මණො භුඤ්ජිත්වා
නිද්දං ඔක්කමි. ඉතරා පුත්තං පුච්ඡි “තාත, එත්තකං කාලං කුහිං ගතත්ථා”ති?
“අම්ම, භූරිදත්තනාගරාපෙන අම්හෙ නාගභවනං නීතා, තතො උක්කණ්ඨිත්වා
ඉදානි ආගතා”ති. “කිඤ්චි පන වො රතනං ආහත”න්ති. “නාහතං අම්මා”ති. “කිං
තුම්හාකං තෙන කිඤ්චි න දින්න”න්ති. “අම්ම, භූරිදත්තෙන මෙ පිතු
සබ්බකාමදදො මණි දින්නො අහොසි, ඉමිනා පන න ගහිතො”ති. “කිංකාරණා”ති.
“පබ්බජිස්සති කිරා”ති. සා “එත්තකං කාලං දාරකෙ මම භාරං කරොන්නො
නාගභවනෙ වසිත්වා ඉදානි කිර පබ්බජිස්සති”ති කුජ්ඣිත්වා විහිභඤ්ජනදබ්බියා
පිට්ඨිං පොටෙන්නි “අරෙ, දුට්ඨබ්‍රාහ්මණ, පබ්බජිස්සාමිති කිර මණිරතනං න
ගණ්හසි, අථ කස්මා අපබ්බජිත්වා ඉධාගතොසි, නික්ඛම මම සරා සිස”න්ති
සන්තප්පෙසි. අථ නං “භද්දෙ, මා කුජ්ඣි, අරඤ්ඤෙ මිගෙසු සන්තෙසු අහං තං
පොසෙස්සාමි”ති වත්වා පුත්තෙන සද්ධිං අරඤ්ඤං ගත්ත්වා පුරිමනියාමෙනෙව
ජීවිකං කප්පෙසි.

තදා දක්ඛිණමහාසමුද්දස්ස දිසාභාගෙ සිම්බලිවාසී එකො ගරුළො පක්ඛවානෙහි සමුද්දෙ උදකං වියුහිත්වා එකං නාගරාජානං සීසෙ ගණ්හි. තදාහි සුපණ්ණො නාගං ගහෙතුං අජානනකායෙව, පච්ඡා පණ්ඩරජාතකෙ ජානිංසු. සො පන තං සීසෙ ගහෙත්වාපි උදකෙ අනොත්ථරන්තෙයෙව උක්ඛිපිත්වා ඔලම්බන්තං ආදාය හිමවන්තමත්ථකෙන පායාසි. තදා වෙකො කාසිරට්ඨවාසී බ්‍රාහ්මණො ඉසිපඛිබජ්ජං පඛිබජිත්වා හිමවන්තජ්ජදෙසෙ පණ්ණසාලං මාපෙත්වා පටිවසති. තස්ස වඩ්ඤ්ඤානකොටියං මහානිග්‍රොධරුක්ඛො අත්ථී. සො තස්ස මුලෙ දිවාචිහාරං කරොති. සුපණ්ණො නිග්‍රොධමත්ථකෙන නාගං හරති. නාගො ඔලම්බන්තො මොක්ඛත්ථාය නඬගුට්ඨෙන නිග්‍රොධවිටපං වෙය්සි. සුපණ්ණො තං අජානන්තොව මහබ්බලතාය ආකාසෙ පක්ඛන්දියෙව. නිග්‍රොධරුක්ඛො සමුලො උජ්ජාටිතො. සුපණ්ණො නාගං සිම්බලිවනං නෙත්වා තුණ්ඤෙන පහරිත්වා කුච්ඡිං ඵාලෙත්වා නාගමෙදං බාදිත්වා සරීරං සමුද්දකුච්ඡිමිහි ඡඩ්ඞෙසි. නිග්‍රොධරුක්ඛො පතන්තො මහාසද්දමකාසි. සුපණ්ණො “කිස්ස එසො සද්දො”ති අධො ඔලොකෙන්තො නිග්‍රොධරුක්ඛං දිස්වා “කුතො එස මයා උජ්ජාටිතො”ති වින්තෙන්වා “තාපසස්ස වඩ්ඤ්ඤානකොටියා නිග්‍රොධො එසො”ති තථතො ඤත්වා “අයං තස්ස බහුපකාරො, ‘අකුසලං තු ඛො මෙ පසුතං, උදාහු නො’ති තමෙව පුච්ඡිත්වා ජානිස්සාමී”ති මාණවකවෙසෙන තස්ස සන්තිකං අගමාසි.

තස්මිං බණෙ තාපසො තං යානං සමං කරොති. සුපණ්ණොරාජා තාපසං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්තො අජානන්තො විය “කිස්ස යානං, හන්තෙ, ඉද්”න්ති පුච්ඡි. “උපාසක, එකො සුපණ්ණො භොජනත්ථාය නාගං හරන්තො නාගෙන මොක්ඛත්ථාය නිග්‍රොධවිටපං නඬගුට්ඨෙන වෙය්තායපි අත්තනො මහබ්බලතාය පක්ඛන්තිත්වා ගතො, අථ නිග්‍රොධරුක්ඛො උජ්ජාටිතො, ඉදං තස්ස උජ්ජාටිතට්ඨාන”න්ති. “කිං පන, හන්තෙ, තස්ස සුපණ්ණස්ස අකුසලං භොති, උදාහු නො”ති? “සවෙ න ජානාති, අවෙතනකම්මං නාම අකුසලං න භොති”ති. “කිං නාගස්ස පන, හන්තෙ”ති? “සො ඉමං නාසෙතුං න ගණ්හි, මොක්ඛත්ථාය ගණ්හි, තස්මා තස්සපි න භොතියෙවා”ති. සුපණ්ණො තාපසස්ස තුස්සිත්වා “හන්තෙ, අහං සො සුපණ්ණොරාජා, තුම්භාකඤ්ඤි පඤ්ඤවෙය්‍යාකරණෙන තුට්ඨො. තුම්භෙ අරඤ්ඤෙ වසථ, අහඤ්ඤෙකං අලම්පායනමන්තං ජානාමි, අනග්ගො මන්තො. තමහං තුම්භාකං ආචරියභාගං කත්වා දම්මි, පටිග්ගණ්හථ න”න්ති ආහ. “අලං මය්හං මන්තෙන, ගච්ඡථ තුම්භෙ”ති. සො තං පුනජ්ජනං යාචිත්වා සම්පට්ච්ඡාපෙත්වා මන්තං දත්වා ඔසධානි ආචික්ඛිත්වා පක්කාමි.

ගරුළකණ්ඩං නිට්ඨිතං.

කීළනකණ්ඩං

තස්මිං කාලෙ බාරාණසියං එකො දලිද්දබ්‍රාහ්මණො බහුං ඉණං ගහෙත්වා ඉණසාමිකෙහි වොදියමානො “කිං මෙ ඉධ වාසෙන, අරඤ්ඤං පටිසිත්වා මතං සෙය්‍යා”ති නික්ඛමිත්වා වනං පටිසිත්වා අනුපුබ්බෙන තං අස්සමපදං පත්වා

තාපසං චත්තසම්පදාය ආරාධෙසි. තාපසො “අයං බ්‍රාහ්මණො මය්හං අතිවිය උපකාරකො, සුපණ්ණරාජෙන දින්නං දිබ්බමත්තමස්ස දස්සාමි” ති චිත්තෙන්වා “බ්‍රාහ්මණ, අහං අලම්පායනමත්තං ජානාමි, තං තෙ දම්මි, ගණ්භාහි න” න්ති චත්වා “අලං, හත්තෙ, න මය්හං මත්තෙන්ත්වා” ති චුත්තෙපි පුනප්පුනං චත්වා නිජ්ජිලෙන්වා සම්පට්ච්ඡාපෙන්වා අදාසියෙව. තස්ස ච මත්තස්ස අනුච්ඡවිකානි ඔසධානි වෙව මත්තපචාරඤ්ච සබ්බං කට්ඨෙසි. බ්‍රාහ්මණො “ලද්ධො මෙ ජීවිතුපායො” ති කතිපාහං වසින්වා “වාතාබ්බො මෙ, හත්තෙ, බාධති” ති අපදෙසං කත්වා තාපසෙන විස්සජ්ජිතො තං චන්දිත්වා බ්‍රාහ්මණො අරඤ්ඤා නික්ඛමිත්වා අනුපුබ්බෙන යමුනාය තීරං පත්වා තං මත්තං සජ්ඣායන්තො මහාමග්ගං ගච්ඡති.

තස්මිං කාලෙ සහස්සමත්තා භූරිදත්තස්ස පරිවාරිකා නාගමාණවිකා තං සබ්බකාමදදං මණ්ණරතනං ආදාය නාගභවනා නික්ඛමිත්වා යමුනාතීරෙ වාලුකරාසිමිහි යපෙන්වා තස්ස ඔහාසෙන සබ්බරත්තිං උදකකීළං කීළිත්වා අරුණුග්ගමනෙ සබ්බාලඬිකාරෙන අලඬිකරිත්වා මණ්ණරතනං පරිවාරෙන්වා සිරිං පවෙසයමානා නිසිදිංසු. බ්‍රාහ්මණොපි මත්තං සජ්ඣායන්තො තං යානං පාපුණි. තා මත්තසද්දං සුත්වාච “ඉමිනා සුපණ්ණෙන හවිතබ්බ” න්ති මරණභයතජ්ජිතා මණ්ණරතනං අග්ගහෙන්වා පට්ඨියං නිමුජ්ජිත්වා නාගභවනං අගමිංසු. බ්‍රාහ්මණොපි මණ්ණරතනං දිස්වා “ඉදානෙව මෙ මත්තො සම්ද්ධො” ති තුට්ඨමානසො මණ්ණරතනං ආදාය පායාසි. තස්මිං බ්‍රාහ්මණො නෙසාදබ්‍රාහ්මණො සොමදත්තෙන සද්ධිං මිගවධාය අරඤ්ඤං පටිසන්තො තස්ස හත්ථෙ තං මණ්ණරතනං දිස්වා පුත්තං ආහ “තාත, නනු එසො අම්භාකං භූරිදත්තෙන දින්නො මණ්ණි” ති? “ආම, තාත, එසො මණ්ණි” ති. “තෙන හිස්ස අගුණං කට්ඨෙන්වා ඉමං බ්‍රාහ්මණං වඤ්ඤෙන්වා ගණ්භාමෙන මණ්ණරතන” න්ති. “තාත, පුබ්බෙ භූරිදත්තෙන දියමානං න ගණ්භි, ඉදානි පනෙස බ්‍රාහ්මණො තඤ්ඤෙව වඤ්ඤෙස්සති, තුණ්හි භොහි” ති. බ්‍රාහ්මණො “භොතු, තාත, පස්සසි එතස්ස වා මම වා වඤ්ඤනභාව” න්ති අලම්පායනෙන සද්ධිං සල්ලපන්තො ආහ –

821.

“මණිං පග්ගය්හ මඬිගලාං, සාධුවිත්තං මනොරමං;
සෙලං බ්‍රාහ්මණසම්පන්නං, කො ඉමං මණිමජ්ඣගා” ති.

තත්ථ මඬිගලාන්ති මඬිගලසම්මතං සබ්බකාමදදං. කො ඉමන්ති කුහිං ඉමං මණිං අධිගතොසි.

තතො අලම්පායනො ගාථමාහ –

822.

“ලොහිතක්ඛසහස්සාහි, සමන්තා පරිවාරිතං;
අජ්ජ කාලං පටං ගච්ඡං, අජ්ඣගාහං මණිං ඉම” න්ති.

තස්සත්ථො – අභං අජ්ජ කාලං පාතොව පථං මග්ගං ගච්ඡන්තො රත්තක්ඛිකාහි සහස්සමත්තාහි නාගමාණවිකාහි සමන්තා පරිවාරිතං ඉමං මණිං අජ්ඣගා. මං දිස්වා හි සබ්බාව එතා භයතජ්ජිතා ඉමං ඡඩ්ඛෙත්වා පලාතාති.

නෙසාදබ්බාහිමණො තං වඤ්ඤෙතුකාමො මණිරතනස්ස අගුණං පකාසෙන්නො අත්තනා ගණ්හිතුකාමො තිස්සො ගාථා අභාසි –

823.

“සුපචිණ්ණො අයං සෙලො, අච්චිතො මානිතො සදා;
සුධාරිතො සුනික්ඛිත්තො, සබ්බත්ථමහිසාධයෙ.

824.

“උපචාරවිපන්නස්ස, නික්ඛෙපෙ ධාරණාය වා;
අයං සෙලො විනාසාය, පරිචිණ්ණො අයොනියො.

825.

“න ඉමං අකුසලො දිබ්බං, මණිං ධාරෙතුමාරහො;
පට්ඨජ්ජ සතං නික්ඛං, දෙහිමං රතනං මම” ති.

තත්ථ සබ්බත්ථන්ති යො ඉමං සෙලං සුට්ඨ උපවර්තුං අච්චිතුං අත්තනො ජීවිතං විය මමායිතුං සුට්ඨ ධාරෙතුං සුට්ඨ නික්ඛිපිතුං ජානාති, තස්සෙව සුපචිණ්ණො අච්චිතො මානිතො සුධාරිතො සුනික්ඛිත්තො අයං සෙලො සබ්බං අත්ථං සාධෙතීති අත්ථො. උපචාරවිපන්නස්සාති යො පන උපචාරවිපන්නො හොති, තස්සෙසො අනුපායෙන පරිචිණ්ණො විනාසමෙව වහතීති වදති. ධාරෙතුමාරහොති ධාරෙතුං අරහො. පට්ඨජ්ජ සතං නික්ඛන්ති අමිභාකං ගෙහෙ බහු මණි, මයමෙතං ගහෙතුං ජානාම. අභං තෙ නික්ඛසතං දස්සාමි, තං පට්ඨජ්ජ, දෙහි ඉමං මණිරතනං මමන්ති. තස්ස හි ගෙහෙ එකොපි සුවණ්ණනික්ඛො නත්ථි. සො පන තස්ස මණිතො සබ්බකාමදද්දහාවං ජානාති. තෙනස්ස එතදහොසි “අභං සසීසං න්හත්වා මණිං උදකෙන පරිජ්ඵොසිත්වා ‘නික්ඛසතං මෙ දෙහි’ ති වක්ඛාමි, අට්ඨෙස මෙ දස්සති, තමහං එතස්ස දස්සාමි” ති. තස්මා සුරො හුත්වා එවමාහ.

තතො අලම්පායනො ගාථමාහ –

826.

“න ව ම්‍යායං මණි කෙයොයා, ගොහි වා රතනෙහි වා;
සෙලො බ්‍යඤ්ජනසම්පන්නො, නෙව කෙයොයා මණි මමා” ති.

තත්ථ න ව ම්‍යායන්ති අයං මණි මම සන්තකො කෙනචි වික්කිණ්ණබ්බො නාම න හොති. නෙව කෙයොයාති අයඤ්ච මම මණි ලක්ඛණසම්පන්නො, තස්මා නෙව කෙයොයා කෙනචි වත්ථුනාපි වික්කිණ්ණබ්බො නාම න හොතීති.

නෙසාදබ්‍රාහ්මණො ආහ -

827.

“නො වෙ තයා මණි කෙයො, ගොහි වා රතනෙහි වා;
අථ කෙන මණි කෙයො, තං මෙ අක්ඛාහි පුච්ඡිතො” ති.

අලම්පායනො ආහ -

828.

“යො මෙ සංසෙ මහානාගං, තෙජස්සිං දුරතික්කමං;
තස්ස දජ්ජං ඉමං සෙලං, ජලන්තමිව තෙජසා” ති.

තත්ථ ජලන්තමිව තෙජසාති පභාය ජලන්තං විය.

නෙසාදබ්‍රාහ්මණො ආහ -

829.

“කො නු බ්‍රාහ්මණවණ්ණෙන, සුපණ්ණො පතතං වරො;
නාගං ජිහ්වමන්වෙසි, අන්වෙසං භක්ඛමත්තනො” ති.

තත්ථ කො නුති ඉදං නෙසාදබ්‍රාහ්මණො “අත්තනො භක්ඛං අන්වෙසන්තෙන
ගරුළෙන භවිතඛිඛ” ත්ති වින්තෙත්වා එවමාහ.

අලම්පායනො එවමාහ -

830.

“නාහං දිජාධිපො හොමි, අදිට්ඨො ගරුළො මයා;
ආසිවිසෙන විත්තොති, වෙජ්ජො බ්‍රාහ්මණ මං විදු” ති.

තත්ථ මං විදුති මං “එස ආසිවිසෙන විත්තකො අලම්පායනො නාම
වෙජ්ජො” ති ජානන්ති.

නෙසාදබ්‍රාහ්මණො ආහ -

831.

“කිං නු තුය්හං එලං අත්ථි, කිං සිජ්ජං විජ්ජතෙ තව;
කිස්මිං වා ත්වං පරත්ථද්ධො, උරගං නාපවායසි” ති.

තත්ථ කිස්මිං වා ත්වං පරත්ථද්ධොති ත්වං කිස්මිං වා උපත්ථද්ධො හුත්වා, කිං
නිස්සයං කත්වා උරගං ආසිවිසං න අපවායසි ජෙට්ඨකං අකත්වා අවජානාසිති
පුච්ඡති.

සො අත්තනො බලං දීපෙන්තො ආහ -

832.

“ආරඤ්ඤිකස්ස ඉසිනො, චිරරත්තං තපස්සිනො;
සුපණ්ණො කොසියස්සක්ඛා, විසවිජ්ජං අනුත්තරං.

833.

“තං භාවිතත්තඤ්ඤතරං, සම්මන්තං පබ්බතන්තරෙ;
සක්කවිචං තං උපට්ඨාසිං, රත්තින්දිවමතන්දිතො.

834.

“සො තදා පරිවිණ්ණො මෙ, වත්තවා බ්‍රහ්මවරියවා;
දිබ්බං පාතුකරි මන්තං, කාමසා භගවා මම.

835.

“ත්‍යාහං මන්තෙ පරත්ථද්ධො, නාහං භායාමි භොගිනං;
ආවරියො විසසාතානං, අලම්පානොති මං විද්‍යු”ති.

තත්ථ කොසියස්සක්ඛාති කොසියගොත්තස්ස ඉසිනො සුපණ්ණො ආවික්ඛි.
තෙන අක්ඛාතකාරණං පන සබ්බං විත්ථාරෙත්වා කථෙතබ්බං.
භාවිතත්තඤ්ඤතරන්ති භාවිතත්තානං ඉසිනං අඤ්ඤතරං. සම්මන්තන්ති වසන්තං.
කාමසාති අත්තනො ඉච්ඡාය. මමාති තං මන්තං මය්හං පකාසෙසි. ත්‍යාහං මන්තෙ,
පරත්ථද්ධොති අහං තෙ මන්තෙ උපත්ථද්ධො නිස්සිතො. භොගිනන්ති නාගානං.
විසසාතානන්ති විසසාතකථෙජ්ජානං.

තං සුත්වා නෙසාදබ්‍රාහ්මණො චින්තෙසි “අයං අලම්පායනො ය්වාස්ස නාගං
දස්සෙති, තස්ස මණ්ඩරතනං දස්සති, භූරිදත්තමස්ස දස්සෙත්වා මණ්ඩං
ගණ්ඨිස්සාමි”ති. තතො පුත්තෙන සද්ධිං මන්තෙන්තො ගාථමාහ -

836.

“ගණ්ඨාමසෙ මණ්ඩං තාත, සොමදත්ත විජානහි;
මා දණ්ඩෙන සිරිං පත්තං, කාමසා පජහිම්භසෙ”ති.

තත්ථ ගණ්ඨාමසෙති ගණ්ඨාම. කාමසාති අත්තනො රූපියා දණ්ඩෙන පහරිත්වා
මා ජහාම.

සොමදත්තො ආහ -

837.

“සකං නිවෙසනං පත්තං, යො තං බ්‍රාහ්මණ පූජයි;
ඵචං කල්‍යාණකාරිස්ස, කිං මොහා දුබ්භිමිච්ඡයි.

838.

“සවෙ ත්වං ධනකාමොසි, භූරිදත්තො පදස්සති;
තමෙව ගන්ත්වා යාවස්සු, බහුං දස්සති තෙ ධන” ති.

තත්ථ පූජයිති දිබ්බකාමෙහි පූජයිත්ථ. දුබ්භිමිච්ඡයිති කිං තථාරූපස්ස මිත්තස්ස දුබ්භිකම්මං කාතුං ඉච්ඡයි තාතාති.

බ්‍රාහ්මණො ආහ -

839.

“හත්ථගතං පත්තගතං, නිකිණ්ණං බාදිතුං වරං;
මා නො සන්දිට්ඨිකො අත්ථො, සොමදත්ත උපච්චගා” ති.

තත්ථ හත්ථගතන්ති තාත සොමදත්ත, ත්වං තරුණකො ලොකපවත්තිං න ජානාසි. යඤ්භි හත්ථගතං වා හොති පත්තගතං වා පුරතො වා නිකිණ්ණං යපිතං, තදෙව මෙ බාදිතුං වරං, න දුරෙ යිතං.

සොමදත්තො ආහ -

840.

“පච්චති නිරයෙ සොරෙ, මහිස්සමපි විවරති;
මිත්තදුබ්භි භිතච්චාගී, ජීවරෙවාපි සුස්සති.

841.

“සවෙ ත්වං ධනකාමොසි, භූරිදත්තො පදස්සති;
මඤ්ඤෙ අත්තකතං වෙරං, න චිරං වෙදයිස්සසි” ති.

තත්ථ මහිස්සමපි විවරන්ති තාත, මිත්තදුබ්භිනො ජීවත්තස්සෙව පථවි හිජ්ජිත්වා විවරං දෙති. භිතච්චාගීති අත්තතො භිතපරිච්චාගී. ජීවරෙවාපි සුස්සන්ති ජීවමානොව සුස්සති, මනුස්සපෙතො හොති. අත්තකතං වෙරන්ති අත්තනා කතං පාපං. න චිරන්ති න චිරස්සෙව වෙදයිස්සසිති මඤ්ඤාමි.

බ්‍රාහ්මණො ආහ -

842.

“මහායඤ්ඤං යජිත්වාන, එවං සුජ්ඣන්ති බ්‍රාහ්මණා;
මහායඤ්ඤං යජිස්සාම, එවං මොක්ඛාම පාපකා” ති.

තත්ථ සුජ්ඣන්ති තාත සොමදත්ත, ත්වං දහරො න කිඤ්චි ජානාසි, බ්‍රාහ්මණා නාම යං කිඤ්චි පාපං කත්වා යඤ්ඤෙන සුජ්ඣන්තිති දස්සෙන්තො එවමාහ.

සොමදත්තො ආහ -

843.

“හන්ද දානි අපායාමි, නාහං අජ්ජ තයා සහ;
පදම්පෙකං න ගච්ඡෙය්‍යං, එවං කිබ්බිසකාරිනා” ති.

තත්ථ අපායාමීති අපගච්ඡාමි, පලායාමීති අත්ථො.

එවඤ්ච පන වත්වා පණ්ඩිතො මාණුවො පිතරං අත්තනො වචනං ගාභාපෙතුං
අසක්කොන්තො මහන්තෙන සද්දෙන දෙවතා උජ්ඣාපෙත්වා “එවරුපෙන
පාපකාරිනා සද්ධිං න ගමිස්සාමි” ති පිතු පස්සන්තස්සෙව පලායිත්වා නිමවන්තං
පටිසිත්වා පබ්බජිත්වා අභිඤ්ඤා ව සමාපත්තියො ව නිබ්බන්තෙත්වා
අපරිහීනජ්ඣානො බ්‍රහ්මලොකෙ උප්පජ්ජි. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

844.

“ඉදං වත්ථාන පිතරං, සොමදත්තො බහුස්සුතො;
උජ්ඣාපෙත්වාන භුතානි, තම්භා යානා අපක්කමි” ති.

නෙසාදබ්‍රාහ්මණො “සොමදත්තො යපෙත්වා අත්තනො ගෙහං කුහිං
ගමිස්සති” ති වින්තෙන්නො අලම්පායනං ථොකං අනත්තමනං දිස්වා “අලම්පායන,
මා වින්තයි, දස්සෙස්සාමි තෙ භූරිදත්ත” ත්ති තං ආදාය නාගරාජස්ස
උපොසථකරණට්ඨානං ගන්ත්වා වම්මිකමත්ථකෙ භොගෙ ආභුජිත්වා නිපන්තං
නාගරාජානං දිස්වා අවිදුරෙ යිතො හත්ථං පසාරෙත්වා ද්වෙ ගාථා අභාසි –

845.

“ගණ්භාහෙනං මහානාගං, ආහරෙනං මණිං මම;
ඉන්දගොපකචණ්ණාහො, යස්ස ලොහිතකො සිරො.

846.

“කප්පාසපිචුරාසිව, එසො කායො පදිස්සති;
වම්මිකග්ගගතො සෙති, තං ත්වං ගණ්භාහි බ්‍රාහ්මණා” ති.

තත්ථ ඉන්දගොපකචණ්ණාහොති ඉන්දගොපකචණ්ණො විය ආභාසති.
කප්පාසපිචුරාසිවාති සුවිහිතස්ස කප්පාසපිචුතො රාසි විය.

අථ මහාසත්තො අක්ඛීනි උම්මිලෙත්වා නෙසාදබ්‍රාහ්මණං දිස්වා “අයං
උපොසථස්ස මෙ අත්තරායං කරෙය්‍යාති ඉමං නාගභවනං නෙත්වා මහාසම්පත්තියා
පතිට්ඨාපෙසිං. මයා දියමානං මණිං ගණ්හිතුං න ඉච්ඡි. ඉදානි පන අහිතුණ්ඩිකං
ගහෙත්වා ආගච්ඡති. සවාහං ඉමස්ස මිත්තදුබ්භිතො කුජ්ඣෙය්‍යං, සීලං මෙ බණ්ඩං
භවිස්සති. මයා ඛො පන පයමඤ්ඤෙව චතුරඬ්ඛසමන්තාගතො උපොසථො
අධිට්ඨිතො, සො යථාධිට්ඨිතොව භොතු, අලම්පායනො මං ඡින්දතු වා පචතු වා,
සුලෙන වා විජ්ඣතු, තෙවස්ස කුජ්ඣිස්සාමි” ති වින්තෙත්වා “සචෙ ඛො පනාහං
ඉමෙ ඔලොකෙස්සාමි, හස්මා භවෙය්‍යං. මං පොථෙන්නෙපි න කුජ්ඣිස්සාමි න

ඔලොකෙස්සාමි” ති අක්ඛිති නිමිලෙන්වා අධිට්ඨානපාරමි පුරෙවාරිකං කත්වා හොගන්තරෙ සීසං පක්ඛිපිත්වා නිව්වලොව හුත්වා නිපජ්ජි. නෙසාදබ්බාහිමණොපි “හො අලම්පායන, ඉමං නාගං ගණ්හාහි, දෙනි මෙ මණි” ත්ති ආහ. අලම්පායනො නාගං දිස්වා තුට්ඨො මණිං කිස්මිඤ්චි අගණෙත්වා “ගණ්හ, බ්බාහිමණා” ති තස්ස හත්ථෙ බිපි. සො තස්ස හත්ථතො ගලිත්වා පට්ඨියං පති. පතිතමත්තොව පට්ඨිං පවිසිත්වා නාගහවනමෙව ගතො.

බ්බාහිමණො මණිරතනතො භූරිදත්තෙන සද්ධිං මිත්තභාවතො පුත්තතොති තීහි පරිභාසි. සො “නිජ්පච්චයො ජාතොමහි, පුත්තස්ස මෙ වචනං න කත” ත්ති පරිදෙවන්තො ගෙහං අගමාසි. අලම්පායනොපි දිබ්බොසධෙහි අත්තනො සරිරං මක්ඛෙන්වා ථොකං බාදිත්වා අත්තනො කායං පරිජ්ථොසෙත්වා දිබ්බමන්තං ජජ්ජන්තො බොධිසත්තං උපසඬකමිත්වා නඬගුට්ඨෙ ගහෙන්වා ආකඬිසිත්වා සීසං දළ්භං ගණ්හන්තො මුඛමස්ස විවරිත්වා ඔසධං බාදිත්වා මුඛෙ බෙළං ඔපි. සුචිජාතිකො නාගරාජා සිලහෙදහයෙන අකුජ්ඣිත්වා අක්ඛිතිපි න උමිමිලෙසි. අථ නං ඔසධමන්තං කත්වා නඬගුට්ඨෙ ගහෙන්වා හෙට්ඨාසීසං කත්වා සඤ්චාලෙන්වා ගහිතභොජනං ජඩ්ඬාපෙත්වා භූමියං දීසතො නිපජ්ජාපෙත්වා මසුරකං මද්දන්තො විය පාදෙහි මද්දිත්වා අට්ඨිති චුණ්ණියමානාති විය අහෙසුං. පුන නඬගුට්ඨෙ ගහෙන්වා දුස්සං පොථෙන්නො විය පොථෙසි. මහාසත්තො ඵ්චරූපං දුක්ඛං අනුභවන්තොපි නෙව කුජ්ඣි. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

847.

“අථොසධෙහි දිබ්බෙහි, ජජ්ජං මන්තපදානි ව;
ඵචං තං අසක්ඛි සත්ථුං, කත්වා පරිත්තමත්තනො” ති.

තත්ථ අසක්ඛිති සක්ඛි. සත්ථුන්ති ගණ්හිතුං.

ඉති සො මහාසත්තං දුබ්බලං කත්වා වල්ලිහි පෙළං සජ්ජෙත්වා මහාසත්තං තත්ථ පක්ඛිපි, සරිරස්ස මහන්තතාය තත්ථ න පවිසති. අථ නං පණ්ණියා කොට්ටෙන්තො පච්චෙසෙත්වා පෙළං ආදාය ඵකං ගාමං ගන්ත්වා ගාමමජ්ඣෙ ඔතාරෙත්වා “නාගස්ස නච්චං දට්ඨුකාමා ආගච්ඡන්තු” ති සද්දමකාසි. සකලගාමවාසීනො සන්තිපතිංසු. තස්මිං බණෙ අලම්පායනො “නික්ඛම මහානාගා” ති ආහ. මහාසත්තො වින්තෙසි “අජ්ජ මයා පරිසං තොසෙන්නෙන කිලිතුං වට්ටති. ඵචං අලම්පායනො බහුං ධනං ලහිත්වා තුට්ඨො මං විස්සජ්ජෙස්සති. යං යං ඵස මං කාරෙති, තං තං කරිස්සාමි” ති. අථ නං සො පෙළතො නීහරිත්වා “මහා හොහි” ති ආහ. සො මහා අහොසි, “බුද්දකො, වට්ටො, වම්මිතො, ඵකජ්ථණො, ද්විඵණො, තිජ්ඵණො, චතුජ්ඵණො, පඤ්ච, ඡ, සත්ත, අට්ඨ, නව, දස විසති, තිංසති, වත්තාලිස, පණ්ණාසජ්ඵණො, සතජ්ඵණො, උච්චො, නීචො, දිස්සමානකායො, අදිස්සමානකායො, දිස්සමානඋපධිසකායො, නීලො, පිතො, ලොහිතො, ඔදානො, මඤ්ජට්ඨිකො හොහි, අග්ගිජාලං විස්සජ්ජෙහි, උදකං, ධුමං

විස්සජ්ජෙහි” ති. මහාසත්තො ඉමෙසුපි ආකාරෙසු චුත්තචුත්තෙ අත්තභාවෙ නිමිතිත්වා නව්වං දස්සෙසි. තං දිස්වා කොචි අස්සුනි සන්ධාරෙතුං නාසක්ඛි.

මනුස්සා බහුනි හිරඤ්ඤසුවණ්ණවත්ථාලඬිකාරාදීනි අදංසු. ඉති තස්මිං ගාමෙ සහස්සමත්තං ලභි. සො කිඤ්චාපි මහාසත්තං ගණ්හන්තො “සහස්සං ලභිත්වා තං විස්සජ්ජෙසාමි” ති ආහ, තං පන ධනං ලභිත්වා “ගාමකෙපි තාව මයා එත්තකං ධනං ලද්ධං, නගරෙ කිර බහුං ලභිස්සාමි” ති ධනලොභෙන තං න මුඤ්චි. සො තස්මිං ගාමෙ කුටුම්භං සණ්ඨපෙත්වා රතනමයං පෙළං කාරෙත්වා තත්ථ මහාසත්තං පක්ඛිපිත්වා සුඛයානකං ආරුය්හ මහත්තෙන පරිවාරෙන නික්ඛමිත්වා තං ගාමනිගමාදිසු කීළාපෙත්තො අනුපුබ්බෙන බාරාණසිං පාපුණි. නාගරාජස්ස පන මධුලාපෙ දෙනි, මණ්ඩුකෙ මාරෙත්වා දෙනි, සො ගොවරං න ගණ්හාති අවිස්සජ්ජනහයෙන. ගොවරං අග්ගණ්හන්තමිපි පුන නං චත්තාරො ද්වාරගාමෙ ආදිං කත්වා තත්ථ තත්ථ මාසමත්තං කීළාපෙසි. පන්තරසඋපොසථදිවසෙ පන “අජ්ජ තුම්භාකං සන්තිකෙ කීළාපෙස්සාමි” ති රඤ්ඤො ආරොවාපෙසි. රාජා නගරෙ හෙරිං වරාපෙත්වා මහාජනං සන්තිපාතාපෙසි. රාජඬගණෙ මඤ්චාතිමඤ්චං බන්ධිංසු.

කීළනබණ්ඩං නිට්ඨිතං.

නගරපවෙසනකණ්ඩං

අලම්පායනෙන පන බොධිසත්තස්ස ගහිතදිවසෙයෙව මහාසත්තස්ස මාතා සුපිනන්තෙ අද්දස කාලෙන රත්තක්ඛිනා පුරිසෙන අසිනා දක්ඛිණබාහුං ඡින්දිත්වා ලොහිතෙන පග්ගරන්තෙන නියමානං. සා හිතතසිතා උට්ඨාය දක්ඛිණබාහුං පරාමසිත්වා සුපිනභාවං ජාති. අථස්සා එතදහොසි “මයා කක්ඛලො පාපසුපිනො දිට්ඨො, චතුත්තං වා මෙ පුත්තානං ධතරට්ඨස්ස රඤ්ඤො වා මම වා පරිපන්ථෙන හවිතඛිඛ්” න්ති. අපිච බො පන මහාසත්තමෙව ආරබ්භ අතිරෙකතරං වින්තෙසි. කිංකාරණා? සෙසා අත්තනො නාගභවතෙ වසන්ති, ඉතරො පන සීලජ්ඣාසයත්තා මනුස්සලොකං ගන්ත්වා උපොසථකම්මං කරොති. තස්මා “කච්චි නු බො මෙ පුත්තං අහිතුණ්ඬිකො වා සුපණ්ණො වා ගණ්හෙයා” ති තස්සෙව අතිරෙකතරං වින්තෙසි. තතො අඬ්ඬමාසෙ අතික්කන්තෙ “මම පුත්තො අඬ්ඬමාසාතික්කමෙන මං විනා චත්තිතුං න සක්කොති, අද්ධාස්ස කිඤ්චි හයං උජ්ජන්තං හවිස්සති” ති දොමනස්සජ්ජත්තා අහොසි. මාසාතික්කමෙන පනස්සා සොකෙන අස්සුනං අපග්ගරණකාලො නාම නාහොසි, හදයං සුස්සි, අක්ඛිනි උපච්චිංසු. සා “ඉදානි ආගමිස්සති, ඉදානි ආගමිස්සති” ති තස්සාගමනමග්ගමෙව ඔලොකෙන්ති නිසීදි. අථස්සා ජෙට්ඨපුත්තො සුදස්සනො මාසච්චයෙන මහතියා පරිසාය සද්ධිං මාතාපිතුනං දස්සනත්ථාය ආගතො, පරිසං බහි යපෙත්වා පාසාදං ආරුය්හ මාතරං චන්දිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. සා භූරිදත්තං අනුසොචන්ති තෙන සද්ධිං න කිඤ්චි සල්ලපි. සො වින්තෙසි “මය්හං මාතා මයි පුබ්බෙ ආගතෙ තුස්සති, පටිසන්ථාරං කරොති, අජ්ජ පන දොමනස්සජ්ජත්තා, කිං නු බො කාරණ” න්ති? අථ නං පුච්ඡන්තො ආහ –

848.

“මම දිස්වාන ආයන්තං, සබ්බකාමසමිද්ධිනං;
ඉන්ද්‍රියානි අභට්ඨානි, සාවං ජාතං මුඛං තව.

849.

“පද්ධං යථා හත්ථගතං, පාණිනා පරිමද්දිතං;
සාවං ජාතං මුඛං තුය්හං, මම දිස්වාන ඵදිස” ති.

තත්ථ අභට්ඨානීති න විජ්ජසන්නානි. සාවන්ති කඤ්චනාදාසවණ්ණං තෙ මුඛං
පිතකාලකං ජාතං. හත්ථගතන්ති හත්ථෙන ඡින්දිතං. ඵදිසන්ති ඵවරූපං මහත්තෙන
සිරිසොහග්ගෙන තුම්භාකං දස්සන්නත්ථාය ආගතං මං දිස්වා.

සා ඵවං වුත්තෙපි නෙව කට්ඨි. සුදස්සනො වින්තෙසි “කිං නු ඛො කෙනචි
කුද්ධා වා පරිබද්ධා වා හවෙය්‍යා” ති. අථ නං පුච්ඡන්තො ඉතරං ගාථමාහ —

850.

“කච්චි නු තෙ නාහිසසි, කච්චි තෙ අත්ථි වෙදනා;
යෙන සාවං මුඛං තුය්හං, මම දිස්වාන ආගත” ති.

තත්ථ කච්චි නු තෙ නාහිසසිති කච්චි නු තං කොචි න අහිසසි අක්කොසෙන වා
පරිභාසාය වා විහිංසිති පුච්ඡති. තුය්හන්ති තව පුබ්බෙ මම දිස්වා ආගතං ඵදිසං මුඛං
න හොති. යෙන පන කාරණෙන අජ්ජ තව මුඛං සාවං ජාතං, තං මෙ ආචික්ඛාති
පුච්ඡති.

අථස්ස සා ආචික්ඛන්ති ආහ —

851.

“සුපිනං තාත අද්දක්ඛිං, ඉතො මාසං අධොගතං;
දක්ඛිණං විය මෙ බාහුං, ඡෙත්වා රුහිරමක්ඛිතං;
පුරිසො ආදාය පක්කාමි, මම රොදන්තියා සති’.

852.

“යතොහං සුපිනමද්දක්ඛිං, සුදස්සන විජානහි;
තතො දිවා වා රත්තිං වා, සුඛං මෙ නොපලබ්භති” ති.

තත්ථ ඉතො මාසං අධොගතන්ති ඉතො හෙට්ඨා මාසාතික්කන්තං. අජ්ජ මෙ
දිට්ඨසුපිනස්ස මාසො හොතිති දස්සෙති. පුරිසොති ඵකො කාලො රත්තක්ඛි පුරිසො.
රොදන්තියා සතිති රොදමානාය සතියා. සුඛං මෙ නොපලබ්භතිති මම සුඛං නාම න
විජ්ජති.

එවඤ්ච පන වත්වා “තාත, පියපුත්තකො මෙ තව කනිට්ඨො න දිස්සති,
භයෙනස්ස උප්පන්නෙන භවිතබ්බ”න්ති පරිදෙවන්ති ආහ –

853.

“යං පුබ්බෙ පරිවාරිංසු, කඤ්ඤා රුචිරවිග්ගහා;
හෙමජාලප්පට්ඨිජන්නා, භූරිදත්තො න දිස්සති.

854.

“යං පුබ්බෙ පරිවාරිංසු, නෙත්තිංසවරධාරිනො;
කණ්ණිකාරාව සම්පුල්ලා, භූරිදත්තො න දිස්සති.

855.

“හන්ද දානි ගම්ස්සාම, භූරිදත්තනිවෙසනං;
ධම්මට්ඨං සීලසම්පන්නං, පස්සාම තව භාතර”න්ති.

තත්ථ සම්පුල්ලානි සුවණ්ණවත්ථාලඬිකාරධාරිතාය සම්පුල්ලා කණ්ණිකාරා විය.
හන්දානි වචස්සග්ගත්ථෙ නිපාතො, එහි, තාත, භූරිදත්තස්ස නිවෙසනං ගච්ඡාමාති
වදති.

එවඤ්ච පන වත්වා තස්ස වෙව අත්තනො ව පරිසාය සද්ධිං තත්ථ අගමාසි.
භූරිදත්තස්ස හරියායො පන තං වම්මිකමත්ථකෙ අදිස්වා “මාතු නිවෙසනෙ
වසිස්සති”ති අඛ්‍යාවටා අහෙසුං. තා “සස්සු කිර නො පුත්තං අපස්සන්ති
ආගච්ඡති”ති සුත්වා පච්චුග්ගමනං කත්වා “අයො, පුත්තස්ස තෙ අදිස්සමානස්ස
අජීජ මාසො අතීතො”ති මහාපරිදෙවං පරිදෙවමානා තස්සා පාදමූලෙ පතිංසු.
තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

856.

“තඤ්ච දිස්වාන ආයන්තිං, භූරිදත්තස්ස මාතරං;
බාහා පග්ගස්ස පක්කන්දුං, භූරිදත්තස්ස නාරියො.

857.

“පුත්තං තෙයො න ජානාම, ඉතො මාසං අධොගතං;
මතං වා යදි වා ජීවං, භූරිදත්තං යසස්සින”න්ති.

තත්ථ “පුත්තං තෙයො”ති අයං තාසං පරිදෙවනකථා.

භූරිදත්තස්ස මාතා සුණ්භාහි සද්ධිං අන්තරවීරියං පරිදෙවිත්වා තා ආදාය තස්ස
පාසාදං ආරුග්ග පුත්තස්ස සයනඤ්ච ආසනඤ්ච ඔලොකෙත්වා පරිදෙවමානා ආහ –

858.

“සකුණී හතපුත්තාව, සුඤ්ඤං දිස්වා කුලාවකං;

විරං දුක්ඛෙන කුසිසං, භූරිදත්තං අපස්සති.

859.

“කුරරි හතඡාපාව, සුඤ්ඤං දිස්වා කුලාවකං;
විරං දුක්ඛෙන කුසිසං, භූරිදත්තං අපස්සති.

860.

“සා නුන චක්ඛවාකීව, පල්ලෙස්මිං අනොදකෙ;
විරං දුක්ඛෙන කුසිසං, භූරිදත්තං අපස්සති.

861.

“කම්මාරානං යථා උක්කා, අන්තො කුසියති නො ඛහි;
එවං කුසියාමි සොකෙන, භූරිදත්තං අපස්සති” ති.

තත්ථ අපස්සතීති අපස්සන්ති. හතඡාපාවාති හතපොතකාව.

එවං භූරිදත්තමාතරි විලපමානාය භූරිදත්තනිවෙසනං අණ්ණචකුච්ඡි විය එකසද්දං අහොසි. එකොපි සකභාවෙන සණ්ඨාතුං නාසක්ඛි. සකලනිවෙසනං යුගන්ධරවාතජ්ජහං විය සාලවනං අහොසි. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ —

862.

“සාලාව සම්පමථිතා, මාලුතෙන පමද්දිතා;
සෙන්නි පුත්තා ව දාරා ව, භූරිදත්තනිවෙසනෙ” ති.

අරිට්ඨො ව සුභොගො ව උභොපි භාතරො මාතාපිතුනං උපට්ඨානං ගච්ඡන්තා තං සද්දං සුත්වා භූරිදත්තනිවෙසනං පවිසිත්වා මාතරං අස්සාසයිංසු. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ —

863.

“ඉදං සුත්වාන නිග්ගොසං, භූරිදත්තනිවෙසනෙ;
අරිට්ඨො ව සුභොගො ව, පධාචිංසු අනන්තරා.

864.

“අම්ම අස්සාස මා සොචි, එවංධම්මා හි පාණිනො;
චචන්ති උපපජ්ජන්ති, එසාස්ස පරිණාමිතා” ති.

තත්ථ එසාස්ස පරිණාමිතාති එසා චුතුපපත්ති අස්ස ලොකස්ස පරිණාමිතා, එවඤ්ඤි සො ලොකො පරිණාමෙති. එතෙහි ද්විහි අඬිගෙහි මුත්තො නාම තත්ථිති වදන්ති.

සමුද්දජා ආහ —

865.

“අහම්පි තාත ජානාමි, එවංධම්මා හි පාණිනො;
සොකෙන ච පරෙතස්මි, භූරිදත්තං අපස්සති.

866.

“අජ්ජ චෙ මෙ ඉමං රත්තිං, සුදස්සන විජානහි;
භූරිදත්තං අපස්සන්ති, මඤ්ඤෙ හිස්සාමි ජීවිත”න්ති.

තත්ථ අජ්ජ චෙ මෙති තාත සුදස්සන, සචෙ අජ්ජ ඉමං රත්තිං භූරිදත්තො මම දස්සනං නාගමිස්සති, අථාහං තං අපස්සන්ති ජීවිතං ජහිස්සාමිති මඤ්ඤාමි.

පුත්තා ආහංසු –

867.

“අම්ම අස්සාස මා සොචි, ආනයිස්සාම භාතරං;
දිසොදිසං ගමිස්සාම, භාතුපරියෙසනං වරං.

868.

“පබ්බතෙ ගිරිදුග්ගෙසු, ගාමෙසු නිගමෙසු ව;
ඔරෙන සත්තරත්තස්ස, භාතරං පස්ස ආගත”න්ති.

තත්ථ වරන්ති අම්ම, මයං තයොපි ජනා භාතුපරියෙසනං වරන්තා දිසොදිසං ගමිස්සාමාති නං අස්සාසෙසුං.

තතො සුදස්සනො වින්තෙසි “සචෙ තයොපි එකං දිසං ගමිස්සාම, පපඤ්චො භවිස්සති, තිහි තිණි යානාති ගන්තුං වට්ටති – එකෙන දෙවලොකං, එකෙන හිමවන්තං, එකෙන මනුස්සලොකං. සචෙ බො පන කාණාරිට්ඨො මනුස්සලොකං ගමිස්සති, යත්ථෙව භූරිදත්තං පස්සති. තං ගාමං වා නිගමං වා ඤාපෙත්වා එස්සති, එස කක්ඛලො ඵරුසො, න සක්කා එතං තත්ථ පෙසෙතු”න්ති. වින්තෙත්වා ච පන “තාත අරිට්ඨ, ත්වං දෙවලොකං ගච්ඡ, සචෙ දෙවතාහි ධම්මං සොතුකාමාහි භූරිදත්තො දෙවලොකං නීතො, තතො නං ආනෙහි”ති අරිට්ඨං දෙවලොකං පහිණි. සුභොගං පන “තාත, ත්වං හිමවන්තං ගන්ත්වා පඤ්චසු මහානදීසු භූරිදත්තං උපධාරෙත්වා එහි”ති හිමවන්තං පහිණි. සයං පන මනුස්සලොකං ගන්තුකාමො වින්තෙසි – “සවාහං මාණවකවණ්ණෙන ගමිස්සාමි, මනුස්සා නෙව මෙ පියායිස්සන්ති, මයා තාපසවෙසෙන ගන්තුං වට්ටති, මනුස්සානඤ්ඤි පබ්බජිතා පියා මනාපා”ති. සො තාපසවෙසං ගහෙත්වා මාතරං වන්දිත්වා නික්ඛමි.

බොධිසත්තස්ස පන අජමුඛි නාම වෙමාතිකහගිනී අත්ථි. තස්සා බොධිසත්තෙ අධිමත්තො සිනෙහො. සා සුදස්සනං ගච්ඡන්තං දිස්වා ආහ – “භාතික, අතිවිය කිලමාමි, අහම්පි තයා සද්ධිං ගමිස්සාමි”ති. “අම්ම, න සක්කා තයා ගන්තුං, අහං පබ්බජිතවෙසෙන ගච්ඡාමි”ති. “අහං පන බුද්දකමණ්ඩුකී හුත්වා තච ජටන්තරෙ

නිපජ්ජිත්වා ගමිස්සාමි” ති. “තෙන හි එහි” ති. සා මණ්ඩුකපොතිකා හුත්වා තස්ස ජටන්තරෙ නිපජ්ජි. සුදස්සනො “මුලතො පටියාය විචිතන්තො ගමිස්සාමි” ති බොධිසත්තස්ස හරියායො තස්ස උපොසථකරණටියානං පුච්ඡිත්වා පයමං තත්ථ ගන්ත්වා අලම්පායනෙන මහාසත්තස්ස ගහිතටියානෙ ලොහිතඤ්ච වල්ලිහි කතපෙළටියානඤ්ච දිස්වා “භූරිදත්තො අහිතුණ්ඨිකෙන ගහිතො” ති ඤත්වා සමුප්පන්නසොකො අස්සුපුණ්ණෙනි තෙත්තෙහි අලම්පායනස්ස ගතමග්ගෙනෙව පයමං කීළාපිතගාමං ගන්ත්වා මනස්සෙ පුච්ඡි “එවරූපො නාම නාගො කෙනවීධ අහිතුණ්ඨිකෙන කීළාපිතො” ති? “ආම, අලම්පායනෙන ඉතො මාසමත්ථකෙ කීළාපිතො” ති. “කිඤ්චි ධනං තෙන ලද්ධ” ති? “ආම, ඉධෙව තෙන සහස්සමත්තං ලද්ධ” ති. “ඉදානි සො කුහිං ගතො” ති? “අසුකගාමං නාමා” ති. සො තතො පටියාය පුච්ඡන්තො අනුපුබ්බෙන රාජද්වාරං අගමාසි.

තස්මිං ඛණේ අලම්පායනො සුන්භාතො සුවිලිත්තො මට්ඨසාටකං නිවාසෙත්වා රතනපෙළං ගාභාපෙත්වා රාජද්වාරමෙව ගතො. මහාජනො සන්තිපති, රඤ්ඤො ආසනං පඤ්ඤත්තං. සො අන්තොනිවෙසනෙ යීතොව “අහං ආගච්ඡාමි, නාගරාජානං කීළාපෙතු” ති පෙසෙසි. අලම්පායනො චිත්තත්ථරණේ රතනපෙළං යපෙත්වා විවරිත්වා “එහි මහානාගා” ති සඤ්ඤමදාසි. තස්මිං සමයෙ සුදස්සනොපි පරිසන්තරෙ යාතො. අථ මහාසත්තො සීසං නීහරිත්වා සබ්බාවන්තං පරිසං ඔලොකෙසි. නාගා හි ද්විහි කාරණෙහි පරිසං ඔලොකෙත්ති සුපණ්ණපරිපන්ථං වා ඤාතකෙ වා දස්සන්තාය. තෙ සුපණ්ණං දිස්වා භීතා න නච්චන්ති, ඤාතකෙ වා දිස්වා ලජ්ජමානා න නච්චන්ති. මහාසත්තො පන ඔලොකෙත්තො පරිසන්තරෙ භාතරං අද්දස. සො අක්ඛිපුරානි අස්සුති ගහෙත්වා පෙළතො නික්ඛමිත්වා භාතරාහිමුබ්බො පායාසි. මහාජනො තං ආගච්ඡන්තං දිස්වා භීතො පටික්කමි, එකො සුදස්සනොව අටියාසි. සො ගන්ත්වා තස්ස පාදපිට්ඨියං සීසං යපෙත්වා රොදි, සුදස්සනොපි පරිදෙවි. මහාසත්තො රොදිත්වා නිවත්තිත්වා පෙළමෙව පාවිසි. අලම්පායනොපි “ඉමිනා නාගෙන තාපසො ධට්ඨො භවිස්සති, අස්සාසෙස්සාමි න” ති උපසඬකමිත්වා ආහ –

869.

“හත්ථා පමුත්තො උරගො, පාදෙ තෙ නිපතී භුසං;
කච්චි නු තං ඩංසී තාත, මා භායී සුබ්බො භවා” ති.

තත්ථ මා භායීති තාත තාපස, අහං අලම්පායනො නාම, මා භායී, තච පටිජග්ගනං නාම මම භාරොති.

සුදස්සනො තෙන සද්ධිං කට්ඨකමායාය ගාථමාහ –

870.

“නෙව මය්හං අයං නාගො, අලං දුක්ඛාය කායචි;
යාවතත්ථී අහිග්ගාහො, මයා හියොයා න විජ්ජති” ති.

තත්ථ කායච්ඡිද්ධි කස්සපි අප්පමත්තකස්සපි දුක්ඛස්ස උප්පාදනො අයං මම අසමත්ථො. මයා හි සද්දිසො අභිතුණ්ඨිකො නාම නත්ථිති.

අලම්පායනො “අසුකො නාමෙසො” ති අජානන්තො කුප්ඤ්ඤිත්වා ආහ –

871.

“කො භු ඩ්වංගො භවණ්ණො, දිත්තො පරිසමාගතො;
අවිභායන්තු සුයුද්ධෙන, සුණන්තු පරිසා මමා” ති.

තත්ථ දිත්තොති ගබ්භිනො බාලො අන්ධඤාණො. අවිභායන්තුති අවිභායන්තො, අයමෙව වා පායො. ඉදං චුත්තං හොති – අයං කො බාලො උම්මත්තකො විය මං සුයුද්ධෙන අවිභායන්තො අත්තනා සද්ධිං සමං කරොන්තො පරිසමාගතො, පරිසා මම වචනං සුණන්තු, මයං දොසො නත්ථි, මා බො මෙ කුප්ඤ්ඤිත්වාති.

අථ නං සුදස්සනො ගාථාය අප්ඤ්ඤාසි –

872.

“ත්ථං මං නාගෙන ආලම්ප, අහං මණ්ඩුකජාපියා;
හොතු නො අබ්භුතං තත්ථ, ආ සහස්සෙහි පඤ්ඤිති” ති.

තත්ථ නාගෙනාති ත්ථං නාගෙන මයා සද්ධිං යුජ්ඤා, අහං මණ්ඩුකජාපියා තයා සද්ධිං යුජ්ඤාසි. ආ සහස්සෙහි පඤ්ඤිති තස්මිං නො යුද්ධෙ යාව පඤ්ඤිති සහස්සෙහි අබ්භුතං හොතුති.

අලම්පායනො ආහ –

873.

“අහඤ්ඤි වසුමා අඛිංසො, ත්ථං දලිද්දොසි මාණව;
කො භු තෙ පාරිභොගත්ථි, උපජ්ජනඤ්ඤි කිං සියා.

874.

“උපජ්ජනඤ්ඤි මෙ අස්ස, පාරිභොගො ව තාදිසො;
හොතු නො අබ්භුතං තත්ථ, ආ සහස්සෙහි පඤ්ඤිති” ති.

තත්ථ කො භු තෙති තව පබ්බජිතස්ස කො භු පාරිභොගො අත්ථි. උපජ්ජනඤ්ඤිති ඉමස්මිං වා ජුතෙ උපනික්ඛෙපභුතං කිං නාම තව ධනං සියා, දස්සෙහි මෙති වදති. උපජ්ජනඤ්ඤි මෙති මයං පන දාතබ්බං උපනික්ඛෙපධනං වා යපෙතබ්බපාරිභොගො වා තාදිසො අත්ථි, තස්මා නො තත්ථ යාව පඤ්ඤිති සහස්සෙහි අබ්භුතං හොතුති.

සුදස්සනො තස්ස කථං සුත්වා “පඤ්චභි නො සහස්සෙහි අබ්භතං හොතු” ති
අභිතො රාජනිවෙසනං ආරුය්හ මාතුලරඤ්ඤො සන්තිකෙ යිතො ගාථමාහ –

875.

“සුඤ්ඤාහි මෙ මහාරාජ, චචනං හද්දමත්ථු තෙ;
පඤ්චන්තං මෙ සහස්සානං, පාටිභොගො හි කිත්තිමා” ති.

තත්ථ කිත්තිමාහි ගුණකිත්තිසම්පන්න විවිධගුණාවාරකිත්තිසම්පන්න.

රාජා “අයං තාපසො මං අතිබ්‍රහ්ම ධනං යාවති, කිං නු ඛො” ති වින්තෙත්වා
ගාථමාහ –

876.

“පෙත්තිකං වා ඉණං හොති, යං වා හොති සයංකතං;
කිං ත්වං එවං බ්‍රහ්ම මය්හං, ධනං යාවසි බ්‍රාහ්මණා” ති.

තත්ථ පෙත්තිකං වාහි පිතරා වා ගහෙත්වා බාදිතං, අත්තනා වා කතං ඉණං නාම
හොති, කිං මම පිතරා තව හත්ථතො ගහිතං අත්ථී, උදාහු මයා, කිංකාරණා මං එවං
බ්‍රහ්ම ධනං යාවසිති?

එවං චුත්තෙ සුදස්සනො ද්වෙ ගාථා අභාසි –

877.

“අලම්පායනො හි නාගෙන, මමං අභිජිගිසති;
අහං මණ්ඩුකජාපියා, ඩංසයිස්සාමි බ්‍රාහ්මණං.

878.

“තං ත්වං දට්ඨුං මහාරාජ, අජ්ජ රට්ඨාහිවඬ්ඨන;
ඛත්තසඬ්ඨපරිබ්‍රුළ්භො, නියාහි අභිදස්සන” ති.

තත්ථ අභිජිගිසතීති යුද්ධෙ ජිනිතුං ඉච්ඡති. තත්ථ සචෙ සො ජීයිස්සති, මය්හං
පඤ්චසහස්සානි දස්සති. සවාහං ජීයිස්සාමි, අහමස්ස දස්සාමි, තස්මා තං බ්‍රහ්ම ධනං
යාවාමි. තන්ති තස්මා ත්වං මහාරාජ, අජ්ජ අභිදස්සනං දට්ඨුං නියාහිති.

රාජා “තෙන හි ගච්ඡාමා” ති තාපසෙන සද්ධිංයෙව නික්ඛමි. තං දිස්වා
අලම්පායනො “අයං තාපසො ගන්ත්වා රාජානං ගහෙත්වා ආගතො, රාජකුලපකො
හවිස්සති” ති භිතො තං අනුචත්තන්තො ගාථමාහ –

879.

“නෙව තං අතිමඤ්ඤාමි, සිජ්ජවාදෙන මාණව;
අතිමත්තොසි සිජ්ජෙන, උරගං නාපවායසි” ති.

තත්ථ සිජ්ජවාදෙනාති මාණව, අහං අත්තනො සිජ්ජෙන තං නාතිමඤ්ඤාමි,
ත්වං පන සිජ්ජෙන අතිමත්තො ඉමං උරගං න පුපෙසි, නාගස්ස අපචිතිං න
කරොසිති.

තතො සුදස්සනො ද්වෙ ගාථා අභාසි —

880.

“අහමිති නාතිමඤ්ඤාමි, සිජ්ජවාදෙන බ්‍රාහ්මණ;
අවිසෙන ච නාගෙන, භුසං චඤ්චයසෙ ජනං.

881.

“එවඤ්චෙනං ජනො ජඤ්ඤා, යථා ජානාමි තං අහං;
න ත්වං ලහසි ආලම්ප, භුසමුට්ඨිං කුතො ධන” ත්ති.

අථස්ස අලම්පායනො කුජ්ඣිත්වා ආහ —

882.

“බරාජිනො ජට්ඨිමි, දිත්තො පරිසමාගතො;
යො ත්වං එවං ගතං නාගං, ‘අවිසො’ අතිමඤ්ඤති.

883.

“ආසජ්ජ ඛො නං ජඤ්ඤාසි, පුණ්ණං උග්ගස්ස තෙජසො;
මඤ්ඤෙ තං භස්මරාසිංච, බිජ්ජමෙස කරිස්සති” ති.

තත්ථ දුම්මිති අනඤ්ඤතිනයනො. අවිසො අතිමඤ්ඤසීති නිබ්බිසොති
අවජානාසි. ආසජ්ජාති උපගන්ත්වා. ජඤ්ඤාසීති ජානෙය්‍යාසි.

අථ තෙන සද්ධිං කෙළිං කරොන්තො සුදස්සනො ගාථමාහ —

884.

“සියා විසං සිලුත්තස්ස, දෙඬුභස්ස සිලාභුනො;
නෙව ලොහිතසිසස්ස, විසං නාගස්ස විජ්ජති” ති.

තත්ථ සිලුත්තස්සාති සරසජ්ජස්ස. දෙඬුභස්සාති උදකසජ්ජස්ස. සිලාභුනොති
නිලවණ්ණසජ්ජස්ස. ඉති නිබ්බිසෙ සජ්ජෙ දස්සෙත්වා එතෙසං විසං සියා, නෙව
ලොහිතසිසස්ස සජ්ජස්සාති ආහ.

අථ නං අලම්පායනො ද්විති ගාථාහි අජ්ඣාභාසි —

885.

“සුතමෙතං අරහතං, සඤ්ඤානානං තපස්සිනං;
ඉධ දානානි දත්වාන, සග්ගං ගච්ඡන්ති දායකා;

ජීවන්තො දෙහි දානානි, යදි තෙ අත්ථි දාතවෙ.

886.

“අයං නාගො මහිද්ධිකො, තෙජස්සි දුරතික්කමො;
තෙන තං ඩංසයිස්සාමි, සො තං භස්මං කරිස්සති” ති.

තත්ථ දාතවෙති යදි තෙ කිඤ්චි දාතබ්බං අත්ථි, තං දෙහිති.

887.

“මයාපෙනං සුතං සම්ම, සඤ්ඤානානං තපස්සිනං;
ඉධ දානානි දත්වාන, සග්ගං ගච්ඡන්ති දායකා;
ත්වමෙව දෙහි ජීවන්තො, යදි තෙ අත්ථි දාතවෙ.

888.

“අයං අජමුඛි නාම, පුණ්ණා උග්ගස්ස තෙජසො;
තාය තං ඩංසයිස්සාමි, සා තං භස්මං කරිස්සති.

889.

“යා ධිතා ධතරට්ඨස්ස, වෙමානා භගිනී මම;
සා තං ඩංසත්ථජමුඛි, පුණ්ණා උග්ගස්ස තෙජසො” ති. —

ඉමා ගාථා සුදස්සනස්ස වචනං. තත්ථ පුණ්ණා උග්ගස්ස තෙජසොති උග්ගෙන විසෙන පුණ්ණා.

ඵවඤ්ච පන වත්වා “අම්ම අජමුඛි, ජටන්තරතො මෙ නික්ඛමිත්වා පාණිමිහි පතිට්ඨහා” ති මහාජනස්ස මජ්ඣිමනිකායෙහි භගිනිං පක්කොසිත්වා භත්ථං පසාරෙසි. සා තස්ස සද්දං සුත්වා ජටන්තරෙ නිසින්නාව තික්ඛත්තුං මණ්ඩුකවස්සිතං වස්සිත්වා නික්ඛමිත්වා අංසකුටෙ නිසිදිත්වා උප්පතිත්වා තස්ස භත්ථතලෙ තීණි විසබ්බන්දුනි පාතෙත්වා පුන තස්ස ජටන්තරමෙව පාවිසි. සුදස්සනො විසං ගහෙත්වා ධිතොව “නස්සිස්සතායං ජනපදො, නස්සිස්සතායං ජනපදො” ති තික්ඛත්තුං මහාසද්දං අභාසි. තස්ස සො සද්දො ද්වාදසයොජනිකං බාරාණසිං ඡාදෙත්වා අට්ඨාසි. අථ රාජා තං සද්දං සුත්වා “කිමත්ථං ජනපදො නස්සිස්සති” ති පුච්ඡි. “මහාරාජ, ඉමස්ස විසස්ස නිසිඤ්චනට්ඨානං න පස්සාමි” ති. “තාත, මහත්තා අයං පථවී, පථවියං නිසිඤ්චා” ති. අථ නං “න සක්කා පථවියං සිඤ්චිතුං, මහාරාජා” ති පටික්ඛිපන්තො ගාථමාහ —

890.

“ඡමායං වෙ නිසිඤ්චිස්සං, බ්‍රහ්මදත්ත විජානහි;
තිණලතානි ඔසධොයා, උස්සුස්සෙය්‍යං අසංසය” ති.

තත්ථ තිණුලතානීති පථවිනිස්සිතානි තිණානි ව ලතා ව සබ්බොසධියො ව උස්සුස්සෙය්‍යං, තස්මා න සක්කා පථවියං නිසිඤ්චිතුන්ති.

තෙන හි නං, තාත, උද්ධං ආකාසං බිපාති. තත්‍රාපි න සක්කාති දස්සෙන්නො ගාථමාහ –

891.

“උද්ධං වෙ පාතයිස්සාමි, බ්‍රහ්මදත්ත විජානහි;
සත්තවස්සානියං දෙවො, න වස්සෙ න හිමං පතෙ”ති.

තත්ථ න හිමං පතෙති සත්තවස්සානි හිමබ්‍රහ්මදත්තමපි න පතිස්සති.

තෙන හි නං තාත උදකෙ සිඤ්චාති. තත්‍රාපි න සක්කාති දස්සෙතුං ගාථමාහ –

892.

“උදකෙ වෙ නිසිඤ්චිස්සං, බ්‍රහ්මදත්ත විජානහි;
යාවන්තොදකජා පාණා, මරෙය්‍යං මච්ඡකච්ඡපා”ති.

අථ නං රාජා ආහ – “තාත, මයං න කිඤ්චි ජානාම, යථා අම්භාකං රට්ඨං න නස්සති, තං උපායං ත්වමෙව ජානාහි”ති. “තෙන හි, මහාරාජ, ඉමස්මිං යානෙ පටිපාටියා තයො ආවාටෙ ඛණාපෙඨා”ති. රාජා ඛණාපෙසි. සුදස්සනො පඨමං ආවාටං නානාභෙසජ්ජානං පුරාපෙසි, දුතියං ගොමයස්ස, තතියං දිබ්බොසධානාඤ්ඤෙව. තතො පඨමෙ ආවාටෙ විසබ්බන්දුනි පාතෙසි. තඨඛණඤ්ඤෙව ධුමායිත්වා ජාලා උට්ඨති. සා ගන්ත්වා ගොමයෙ ආවාටං ගණ්හි. තතොපි ජාලා උට්ඨාය ඉතරං දිබ්බොසධස්ස පුණ්ණං ගහෙත්වා ඔසධානි ඤාපෙත්වා නිබ්බාසී. අලම්පායනො තස්ස ආවාටස්ස අවිදුරෙ අට්ඨාසි. අථ නං විසඋසුමා පහරි, සරිරච්ඡවි උජ්ජාටෙත්වා ගතා, සෙනකුට්ඨි අහොසි. සො භයතජ්ජිතො “නාගරාජානං විස්සජ්ජෙමි”ති තික්ඛත්තුං වාවං නිච්ඡාරෙසි. තං සුත්වා බොධිසත්තො රතනපෙළාය නික්ඛමිත්වා සබ්බාලඤ්ඤාකාරජ්ජමණ්ඩිතං අත්තභාවං මාපෙත්වා දෙවරාජලීලාය යීතො. සුදස්සනොපි අපමුඛිපි තථෙව අට්ඨංසු. තතො සුදස්සනො රාජානං ආහ – “ජානාසි නො, මහාරාජ, කස්සෙතෙ පුත්තා”ති? “න ජානාමි”ති. “තුමිහෙ තාව න ජානාසි, කාසිරඤ්ඤො පන ධිතාය සමුද්දජාය ධතරට්ඨස්ස දිත්තභාවං ජානාසි”ති? “ආම, ජානාමි, මය්හං සා කනිට්ඨහගිනී”ති. “මයං තස්සා පුත්තා, ත්වං නො මාතුලො”ති.

තං සුත්වා රාජා කම්පමානො තෙ ආලිඬගිත්වා සීසෙ වුමිබ්බිත්වා රොදිත්වා පාසාදං ආරොපෙත්වා මහන්තං සක්කාරං කාරෙත්වා භූරිදත්තෙන පටිසන්ථාරං කරොන්නො පුච්ඡි “තාත, තං ඵවරූපං උග්ගතෙජං කථං අලම්පායනො ගණ්හී”ති? සො සබ්බං විත්ථාරෙන කථෙත්වා රාජානං ඔවදන්තො “මහාරාජ, රඤ්ඤා නාම ඉමිනා නියාමෙන රජ්ජං කාරෙතුං වට්ටනී”ති මාතුලස්ස ධම්මං දෙසෙසි. අථ නං සුදස්සනො ආහ – “මාතුල, මම මාතා භූරිදත්තං අපස්සන්ති කිලමති, න සක්කා

අම්මෙහි පපඤ්චං කාතු”න්ති. “සාධු, තාතා, තුම්මෙ තාව ගච්ඡථ. අහං පන මම හගිනිං දට්ඨකාමොමිති, කථං පස්සිස්සාමි”ති. “මාතුල, කහං පන නො අය්‍යකො කාසිරාජා”ති? “තාත, මම හගිනියා විනා වසිතුං අසක්කොන්තො රජ්ජං පහාය පබ්බජිත්වා අසුකෙ ව්‍යාසංඝෙව නාම වසති”ති. “මාතුල, මම මාතා තුම්මෙ වෙව අය්‍යකඤ්ච දට්ඨකාමා, තුම්මෙ අසුකදිවසෙ මම අය්‍යකස්ස සන්තිකං ගච්ඡථ, මයං මාතරං ආදාය අය්‍යකස්ස අස්සමපදං ආගච්ඡිස්සාම. තත්ථ නං තුම්මෙහි පස්සිස්සාමා”ති. ඉති තෙ මාතුලස්ස දිවසං වචන්ථපෙත්වා රාජනිවෙසනා ඔතරිංසු. රාජා භාගිනෙය්‍ය උය්‍යාපෙත්වා රොදිත්වා නිවත්ති. තෙපි පථවියං නිමුජ්ජිත්වා නාගභවනං ගතා.

නගරපවෙසනඛණ්ඩං නිට්ඨිතං.

මහාසත්තස්ස පරියෙසනඛණ්ඩං.

මහාසත්තෙ සම්පත්තෙ සකලනාගභවනං එකපරිදෙවසද්දං අභොසි. සොපි මාසං පෙළාය වසිතත්තා කිලන්තො ගිලානසෙය්‍යං සයි. තස්ස සන්තිකං ආගච්ඡන්තානං නාගානං පමාණං නත්ථි. සො තෙහි සද්ධිං කථෙත්තො කිලමති. කාණාරිට්ඨො දෙවලොකං ගන්ත්වා මහාසත්තං අදිස්වා පයමමෙවාගතො. අථ නං “එස වණ්ඨො ඵරුසො, සක්ඛිස්සති නාගපරිසං වාරෙතු”න්ති මහාසත්තස්ස නිසින්තට්ඨානෙ දොවාරිකං කරිංසු. සුභොගොපි සකලභිමවන්තං විචරිත්වා තතො මහාසමුද්දඤ්ච සෙසනදියො ව උපධාරෙත්වා යමුනං උපධාරෙත්තො ආගච්ඡති. නෙසාදබ්‍රාහ්මණොපි අලම්පායනං කුට්ඨිං දිස්වා වින්තෙසි “අයං භූරිදත්තං කිලමෙත්වා කුට්ඨි ජාතො, අහං පන තං මය්හං තාව බහුපකාරං මණ්ලොහෙන අලම්පායනස්ස දස්සෙසිං, තං පාපං මම ආගමිස්සති. යාව තං න ආගච්ඡති, තාවදෙව යමුනං ගන්ත්වා පයාගතිත්ථෙ පාපපවාහනං කරිස්සාමි”ති. සො තත්ථ ගන්ත්වා “මයා භූරිදත්තෙ මිත්තදුබ්භිකම්මං කතං, තං පාපං පවාහෙස්සාමි”ති වත්වා උදකොරොහනකම්මං කරොති. තස්මිං බණෙ සුභොගො තං යානං පත්තො. තස්ස තං වචනං සුත්වා “ඉමිනා කිර පාපකෙන තාව මහන්තස්ස යසස්ස දායකො මම භාතා මණ්‍රතතස්ස කාරණා අලම්පායනස්ස දස්සිතො, නාස්ස ජීවිතං දස්සාමි”ති නඩගුට්ඨෙන තස්ස පාදෙසු වෙදෙත්වා ආකඨිසිත්වා උදකෙ ඔසිදාපෙත්වා නිරස්සාසකාලෙ ථොකං සිටීලං අකාසි. සො සිසං උක්ඛිපි. අථ නං පුනාකඨිසිත්වා ඔසිදාපෙසි. එවං බහු වාරෙ තෙන කිලමියමානො නෙසාදබ්‍රාහ්මණො සිසං උක්ඛිපිත්වා ගාථමාහ –

893.

“ලොකාං සජන්තං උදකං, පයාගස්මිං පතිට්ඨිතං;
කො මං අජ්ඣොහරී භූතො, ඔගාළ්භං යමුනං නදි”න්ති.

තත්ථ ලොකාන්ති එවං පාපවාහනසමත්ථන්ති ලොකසම්මතං. සජන්තන්ති එවරූපං උදකං අභිසිඤ්චන්තං. පයාගස්මිත්ති පයාගතිත්ථෙ.

අථ නං සුභොගො ගාථාය අජ්ඣාතාසි -

894.

“යදෙස ලොකාධිපතී යසස්සි, බාරාණසිං පක්‍රිය සමන්තතො;
තස්සාහ පුත්තො උරගුසහස්ස, සුභොගොති මං බ්‍රාහ්මණ වෙදයන්ති” ති.

තත්ථ යදෙසාති යො එසො. පක්‍රිය සමන්තතොති පච්චත්ථිකානං
දුප්පහරණසමත්ථතාය පරිසමන්තතො පකිරිය සබ්බං පරික්ඛිපිත්වා උපරි එණෙන
ජාදෙසි.

අථ නං බ්‍රාහ්මණො “අයං භූරිදත්තභාතා, න මෙ ජීවිතං දස්සති, යංනුනාහං
එතස්ස වෙච මාතාපිතුනඤ්චස්ස චණ්ණකිත්තනෙන මුදුචිත්තනං කත්වා අත්තනො
ජීවිතං යාවෙය්‍ය” ති විත්තෙත්වා ගාථමාහ -

895.

“සවෙ හි පුත්තො උරගුසහස්ස, කාසිස්ස රඤ්ඤො අමරාධිපස්ස;
මහෙසක්ඛො අඤ්ඤතරො පිතා තෙ, මච්චෙසු මාතා පත තෙ අතුල්‍යා;
න තාදිසො අරහති බ්‍රාහ්මණස්ස, දාසම්පි ඔහාරිතුං මහානුභාවො” ති.

තත්ථ කාසිස්සාති අපරෙන නාමෙන එවංනාමකස්ස. “කාසිකරඤ්ඤො” තිපි
පඨන්තියෙව. කාසිරාජධිතාය ගතිතත්තා කාසිරජ්ජම්පි තස්සෙව සන්තකං කත්වා
චණ්ණෙති. අමරාධිපස්සාති දීඝායුකතාය අමරසඬ්ඛාතානං නාගානං අධිපස්ස.
මහෙසක්ඛොති මහානුභාවො. අඤ්ඤතරොති මහෙසක්ඛානං අඤ්ඤතරො.
දාසම්පිති තාදිසො හි මහානුභාවො ආනුභාවරහිතං බ්‍රාහ්මණස්ස දාසම්පි උදකෙ
ඔහරිතුං නාරහති, පගෙව මහානුභාවං බ්‍රාහ්මණන්ති.

අථ නං සුභොගො “අරෙ දුට්ඨබ්‍රාහ්මණ, ත්වං මං වඤ්ඤෙත්වා ‘මුඤ්චිස්සාමි’ ති
මඤ්ඤසි, න තෙ ජීවිතං දස්සාමි” ති තෙන කතකම්මං පකාසෙන්නො ආහ -

896.

“රුක්ඛං නිස්සාය විජ්ඣිත්ථො, එණෙය්‍යං පාතුමාගතං;
සො විද්ධො දුරමචරි, සරවෙගෙන සීඝවා.

897.

“තං ත්වං පතිතමද්දක්ඛි, අරඤ්ඤස්මිං බ්‍රහ්මවනෙ;
ස මංසකාපමාදාය, සායං නිග්‍රොධුපාගමි.

898.

“සුකසාලිකසඬ්ඝට්ඨං, පිඬ්ගලං සන්ථතායුතං;
කොකිලාහිරුදං රම්මං, ධුවං හරිතසද්දලං.

899.

“තත්ථ තෙ සො පාතුරහු, ඉද්ධියා යසසා ජලං;
මහානුභාවො භාතා මෙ, කඤ්ඤාහි පරිවාරිතො.

900.

“සො තෙන පරිච්ඡේණො ත්වං, සබ්බකාමෙහි තප්පිතො;
අද්වයස්ස තුවං දුබ්භි, තං තෙ වෙරං ඉධාගතං.

901.

“බ්බ්පං ගීවං පසාරෙහි, න තෙ දස්සාමි ජීවිතං;
භාතු පරිසරං වෙරං, ඡෙදයිස්සාමි තෙ සිර”න්ති.

තත්ථ සායං නිග්‍රොධුපාගමීති විකාලෙ නිග්‍රොධං උපගතො අසි. පිඬගලන්ති පක්කානං චණ්ණෙන පිඬගලං. සන්ථතායුතන්ති පාරොභපරිකිණ්ණං.
කොකිලාභිරුදන්ති කොකිලාහි අභිරුදං. ධූවං හරිතසද්දලන්ති උදකභූමියං ජාතත්තා නිච්චං හරිතසද්දලං භූමිභාගං. පාතුරහුති තස්මිං තෙ නිග්‍රොධෙ ධීතස්ස සො මම භාතා පාකටො අහොසි. ඉද්ධියාති පුඤ්ඤතෙජෙන. සො තෙනාති සො තුවං තෙන අත්තනො නාගභවනං නෙත්වා පරිච්ඡේණො. පරිසරන්ති තයා මම භාතු කතං වෙරං පාපකම්මං පරිසරන්තො අනුස්සරන්තො. ඡෙදයිස්සාමි තෙ සිරන්ති තව සීසං ඡින්දයිස්සාමිති.

අථ බ්‍රාහ්මණො “න මෙස ජීවිතං දස්සති, යං කිඤ්චි පන වත්වා මොක්ඛත්ථාය වායමිතුං වට්ටති”ති වින්තෙත්වා ගාථමාහ —

902.

“අප්ප්කායකො යාවයොගී, ආහුතග්ගි ච බ්‍රාහ්මණො;
එතෙහි තීහි යානෙහි, අවප්ප්කො හොති බ්‍රාහ්මණො”ති.

තත්ථ එතෙහිති එතෙහි අප්ප්කායකතාදීහි තීහි කාරණෙහි බ්‍රාහ්මණො අවප්ප්කො, න ලබ්භා බ්‍රාහ්මණං වධිතුං, කිං ත්වං වදෙසි, යො හි බ්‍රාහ්මණං වධෙති, සො නිරයෙ නිබ්බත්තතීති.

තං සුත්වා සුභොගො සංසයපක්ඛන්දො හුත්වා “ඉමං නාගභවනං නෙත්වා භාතරො පටිපුච්ඡිත්වා ජානිස්සාමි”ති වින්තෙත්වා ද්වෙ ගාථා අභාසි —

903.

“යං පුරං ධතරට්ඨස්ස, ඔගාළ්භං යමුනං නදිං;
ජොතතෙ සබ්බසොචණ්ණං, ගිරිමාහව්ව යාමුනං.

904.

“තත්ථ තෙ පුරිසබ්‍රාහ්මණා, සොදරියා මම භාතරො;

යථා තෙ තත්ථ චක්ඛන්ති, තථා හෙස්සසි බ්‍රාහ්මණා’’ති.

තත්ථ පුරන්ති නාගපුරං. ඔගාළ්භන්ති අනුපවිට්ඨං. ගිරිමාහව්ව යාමුනන්ති
යමුනාතො අවිදුරෙ යීතං හිමවන්තං ආහව්ව ජොතති. තත්ථ තෙති තස්මිං නගරෙ
තෙ මම භාතරො චසන්ති, තත්ථ නීතෙ තයි යථා තෙ චක්ඛන්ති, තථා හවිස්සසි.
සවෙ හි සච්චං කට්ඨං, ජීවිතං තෙ අත්ථි. නො වෙ, තත්ථෙච සිසං ඡින්දිස්සාමිති.

ඉති නං චත්ථා සුභොගො ගීවායං ගහෙත්ථා බිපන්නො අක්කොසන්නො
පරිභාසන්නො මහාසත්තස්ස පාසාදද්දාරං අගමාසි.

මහාසත්තස්ස පරියෙසනායකණ්ඩං නිට්ඨිතං.

මිච්ඡාකථා

අථ නං දොචාරිකො හුත්ථා නිසින්තො කාණාරිට්ඨො තථා කිලමෙත්ථා
ආනීයමානං දිස්ථා පටිමග්ගං ගන්ත්ථා ‘‘සුභොග, මා විහෙයයි, බ්‍රාහ්මණා නාම
මහාබ්‍රහ්මනො පුත්තා. සවෙ හි මහාබ්‍රහ්මා ජානිස්සති, ‘මම පුත්තං විහෙයෙන්නි’ති
කුජ්ඣිත්ථා අමහාකං සකලං නාගභවනං විනාසෙස්සති. ලොකස්මිඤ්ඤි බ්‍රාහ්මණා
නාම සෙට්ඨා මහානුභාවා, ත්වං තෙසං ආනුභාවං න ජානාසි, අහං පන ජානාමි’’ති
ආහ. කාණාරිට්ඨො කිර අතීතානන්තරභවෙ යඤ්ඤකාරබ්‍රාහ්මණො අහොසි, තස්මා
එවමාහ. චත්ථා ච පන අනුභූතපුබ්බවසෙන යජනසීලො හුත්ථා සුභොගඤ්ච
නාගපරිසඤ්ච ආමන්තෙත්ථා ‘‘එථ, හො, යඤ්ඤකාරකානං වො ගුණෙ
චණ්ණෙස්සාමි’’ති චත්ථා යඤ්ඤචණ්ණනං ආරහන්තො ආහ –

905.

‘‘අනිත්තරා ඉත්තරසම්පයුත්තා, යඤ්ඤා ච වෙදා ච සුභොග ලොකෙ;
තදග්ගරය්හඤ්ඤි විනින්දමානො, ජහාති විත්තඤ්ච සතඤ්ච ධම්ම’’න්ති.

තත්ථ අනිත්තරාති සුභොග ඉමස්මිං ලොකෙ යඤ්ඤා ච වෙදා ච අනිත්තරා න
ලාමකා මහානුභාවා, තෙ ඉත්තරෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි සම්පයුත්තා, තස්මා බ්‍රාහ්මණාපි
අනිත්තරාව ජාතා. තදග්ගරය්හන්ති තස්මා අගාරය්හං බ්‍රාහ්මණං විනින්දමානො
ධනඤ්ච පණ්ඩිතානං ධම්මඤ්ච ජහාති. ඉදං කිර සො ‘‘ඉමිනා භූරිදත්තෙ
මිත්තදුබ්භිකම්මං කතන්ති චත්තුං නාගපරිසා මා ලභන්තු’’ති අවොච.

අථ නං කාණාරිට්ඨො ‘‘සුභොග ජානාසි පන අයං ලොකො කෙන
නිම්මිතො’’ති චත්ථා ‘‘න ජානාමි’’ති චුත්තෙ ‘‘බ්‍රාහ්මණානං පිතාමහෙන
මහාබ්‍රහ්මනා නිම්මිතො’’ති දස්සෙතුං ඉතරං ගාථමාහ –

906.

‘‘අජ්ඣන්තමරියා පථවිං ජනින්දා, වෙස්සා කසිං පාරිවරියඤ්ච සුද්දා;
උපාගු පච්චෙකං යථාපදෙසං, කතාහු එතෙ වසිනාති ආහු’’ති.

තත්ථ උපාගුති උපගතා. බ්‍රාහ්මා කිර බ්‍රාහ්මණාදයො චත්තාරො චණ්ණෙ නිම්මිනිත්වා අරියෙ තාව බ්‍රාහ්මණෙ ආහ – “තුම්හෙ අජ්ඣෙකමෙව උපගච්ඡං, මා අඤ්ඤං කිඤ්චි කරිත්ථා” ති, ජනිත්දෙ ආහ “තුම්හෙ පථවිංයෙව විජිනං”, වෙස්සෙ ආහ – “තුම්හෙ කසිංයෙව උපෙථ”, සුද්දෙ ආහ “තුම්හෙ තිණ්ණං චණ්ණානං පාරිවරියංයෙව උපෙථා” ති. තතො පට්ඨාය අරියා අජ්ඣෙකං, ජනිත්දා පථවිං, වෙස්සා කසිං, සුද්දා පාරිවරියං උපාගතාති වදන්ති. පච්චෙකං යථාපදෙසන්ති උපගච්ඡන්තා ච පාටියෙක්කං අත්තනො කුලපදෙසානුරූපෙන බ්‍රහ්මිනා චුත්තනියාමෙනෙව උපගතා. කතාහු එතෙ වසිනාති ආහුති එවං කිර එතෙ වසිනා මහාබ්‍රහ්මිනා කතා අහෙසුන්ති කථෙන්නි.

එවං මහාගුණා එතෙ බ්‍රාහ්මණා නාම. යො හි එතෙසු චිත්තං පසාදෙන්වා දානං දෙති, තස්ස අඤ්ඤත්ථ පටිසන්ධි නත්ථි, දෙවලොකමෙව ගච්ඡතිති චත්වා ආහ –

907.

“ධාතා විධාතා වරුණො කුචෙරො, සොමො යමො චන්දිමා වායු සූරියො;
එතෙපි යඤ්ඤං පුට්ඨසො යජිත්වා, අජ්ඣායකානං අපො සබ්බකාමෙ.

908.

“විකාසිතා වාපසතාති පඤ්ච, යො අජ්ජුනො බලවා හීමසෙනො;
සහස්සබ්‍රාහු අසමො පථබ්‍යා, සොපි තදා ආදහි ජාතවෙද’ ති.

තත්ථ එතෙපිති එතෙ ධාතාදයො දෙවරාජානො. පුට්ඨසොති අනෙකප්පකාරං යඤ්ඤං යජිත්වා. අපො සබ්බකාමෙති අථ අජ්ඣායකානං බ්‍රාහ්මණානං සබ්බකාමෙ දත්වා එතාති යානාති පත්තාති දස්සෙති. විකාසිතාති ආකඨ්ඨිතා. වාපසතාති පඤ්චාති න ධනුපඤ්චසතාති, පඤ්චවාපසතප්පමාණං පන මහාධනුං සයමෙව ආකඨ්ඨති. හීමසෙනොති භයානකසෙනො. සහස්සබ්‍රාහුති න තස්ස බ්‍රාහ්මණං සහස්සං, පඤ්චන්තං පන ධනුග්ගහසතානං බ්‍රාහ්මණස්සෙන ආකඨ්ඨිතබ්බස්ස ධනුනො ආකඨ්ඨනෙනෙව චුත්තං. ආදහි ජාතවෙදන්ති සොපි රාජා තස්මිං කාලෙ බ්‍රාහ්මණෙ සබ්බකාමෙහි සත්තප්පෙත්වා අග්ගිං ආදහි පතිට්ඨාපෙත්වා පරිවරි, තෙනෙව කාරණෙන දෙවලොකෙ නිබ්බත්තො. තස්මා බ්‍රාහ්මණා නාම ඉමස්මිං ලොකෙ ජෙට්ඨකාති ආහ.

සො උත්තරිපි බ්‍රාහ්මණෙ චණ්ණෙන්තො ගාථමාහ –

909.

“යො බ්‍රාහ්මණෙ හොජයි දීඝරත්තං, අත්තෙන පානෙන යථානුභාවං;
පසන්නචිත්තො අනුමොදමානො, සුහොග දෙවඤ්ඤතරො අහොසි” ති.

තත්ථ යොති යො සො පොරාණකො බාරාණසිරාජාති දස්සෙති. යථානුභාවන්ති යථාබලං යං තස්ස අත්ථි, තං සබ්බං පරිච්චජිත්වා හොජෙසි. දෙවඤ්ඤතරොති සො

අඤ්ඤතරො මහෙසක්ඛදෙවරාජා අහොසි. එවං බ්‍රාහ්මණා නාම
අග්ගදක්ඛිණෙය්‍යාති දස්සෙති.

අථස්ස අපරමපි කාරණං ආහරිත්වා දස්සෙන්නො ගාථමාහ —

910.

“මහාසනං දෙවමනොමචණ්ණං, යො සජ්ජිනා අසක්ඛි භොජෙතුමග්ගිං;
ස යඤ්ඤතන්තං වරතො යජිත්වා, දිබ්බං ගතිං මුචලින්දජ්ඣගච්ඡි”ති.

තත්ථ මහාසනන්ති මහාහක්ඛං. භොජෙතුන්ති සන්තප්පෙතුං. යඤ්ඤතන්තන්ති
යඤ්ඤවිධානං. වරතොති වරස්ස අග්ගිදෙවස්ස යජිත්වා. මුචලින්දජ්ඣගච්ඡිති
මුචලින්දො අධිගතොති.

එකො කිර පුබ්බෙ බාරාණසියං මුචලින්දො නාම රාජා බ්‍රාහ්මණෙ
පක්කොසාපෙත්වා සග්ගමග්ගං පුච්ඡි. අථ නං තෙ “බ්‍රාහ්මණානඤ්ච
බ්‍රාහ්මණදෙවතාය ච සක්කාරං කරොහි”ති වත්වා “කා බ්‍රාහ්මණදෙවතා”ති චුත්තෙ
“අග්ගිදෙවොති තං නවනීතසජ්ජිනා සන්තප්පෙහි”ති ආහංසු. සො තථා අකාසි.
තමත්ථං පකාසෙන්නො එස ඉමං ගාථමාහ.

අපරමපි කාරණං දස්සෙන්නො ගාථමාහ —

911.

“මහානුභාවො වස්සසහස්සජීවි, යො පබ්බජී දස්සනෙය්‍යො උළාරො;
හිත්වා අපරියන්ත රට්ඨං සසෙනං, රාජා දුදීපොපි ජගාම සග්ග”න්ති.

තත්ථ පබ්බජීති පඤ්චවස්සසතාති රජ්ජං කාරෙන්නො බ්‍රාහ්මණානං සක්කාරං
කත්වා අපරියන්තං රට්ඨං සසෙනං හිත්වා පබ්බජී. දුදීපොපිති සො දුදීපො නාම රාජා
බ්‍රාහ්මණෙ පුජෙත්වාච සග්ගං ගතොති වදති. “දුදීපො”තිපි පාඨො.

අපරානිපිස්ස උදාහරණාති දස්සෙන්නො ආහ —

912.

“යො සාගරන්තං සාගරො විජිත්වා, යුපං සුභං සොණ්ණමයං උළාරං;
උස්සෙසි වෙස්සානරමාදහානො, සුභොග දෙවඤ්ඤතරො අහොසි.

913.

“යස්සානුභාවෙන සුභොග ගඬ්ගා, පවත්තථ දධිසන්නිසින්නං සමුද්දං;
ස ලොමපාදො පරිවරිය මග්ගිං, අඬ්ගො සහස්සක්ඛපුරජ්ඣගච්ඡි”ති.

තත්ථ සාගරන්තන්ති සාගරපරියන්තං පථවිං. උස්සෙසිති බ්‍රාහ්මණෙ සග්ගමග්ගං
පුච්ඡිත්වා “සොවණ්ණයුපං උස්සාපෙහි”ති චුත්තො පසුසානනත්ථාය උස්සාපෙසි.

වෙස්සානරමාදහානොති වෙස්සානරං අග්ගිං ආදහන්තො. “වෙසානරි”න්තිපි පායො. දෙවඤ්ඤතරොති සුභොග, සො හි රාජා අග්ගිං පුහිත්වා අඤ්ඤතරො මහෙසක්ඛදෙවො අහොසිති වදති. යස්සානුභාවෙනාති හො සුභොග, ගඬිගා ව මහාසමුද්දො ව කෙන කතොති ජානාසිති. න ජානාමිති. කිං ත්වං ජානිස්සසි, බ්‍රාහ්මණෙයෙව පොථෙතුං ජානාසිති. අතීතස්මිඤ්ඤි අඬිගො නාම ලොමපාදො ඛාරාණසිරාජා බ්‍රාහ්මණෙ සග්ගමග්ගං පුච්ඡිත්වා තෙහි “හො, මහාරාජ, හිමවන්තං පටිසිත්වා බ්‍රාහ්මණානං සක්කාරං කත්වා අග්ගිං පරිවරාහී”ති චුත්තෙ අපරිමාණා ගාවියො ව මහිංසියො ව ආදාය හිමවන්තං පටිසිත්වා තථා අකාසි. “බ්‍රාහ්මණෙහි භුත්තාතිරිත්තං බීරදධිං කිං කාතබ්බ”න්ති ව චුත්තෙ “ඡඩ්ඛෙථා”ති ආහ. තත්ථ ථොකස්ස බීරස්ස ඡඩ්ඛිතට්ඨානෙ කුන්තදියො අහෙසුං, බහුකස්ස ඡඩ්ඛිතට්ඨානෙ ගඬිගා පවත්තථ. තං පන බීරං යත්ථ දධි හුත්වා සන්තිසිත්තං ධීතං, තං සමුද්දං නාම ජාතං. ඉති සො එවරූපං සක්කාරං කත්වා බ්‍රාහ්මණෙහි චුත්තවිධානෙන අග්ගිං පරිවරිය සහස්සක්ඛස්ස පුරං අජ්ඣගච්ඡි.

ඉතිස්ස ඉදං අතීතං ආහරිත්වා ඉමං ගාථමාහ —

914.

“මහිද්ධිකො දෙවවරො යසස්සි, සෙනාපති තිදිවෙ වාසවස්ස;
සො සොමයාගෙන මලං විහන්ත්වා, සුභොග දෙවඤ්ඤතරො අහොසි”ති.

තත්ථ සො සොමයාගෙන මලං විහන්ත්වාති හො සුභොග, යො ඉදානි සක්කස්ස සෙනාපති මහායසො දෙවපුත්තො, සොපි පුබ්බෙ එකො ඛාරාණසිරාජා බ්‍රාහ්මණෙ සග්ගමග්ගං පුච්ඡිත්වා තෙහි “සොමයාගෙන අත්තනො මලං පවාහෙත්වා දෙවලොකං ගච්ඡාහී”ති චුත්තෙ බ්‍රාහ්මණානං මහන්තං සක්කාරං කත්වා තෙහි චුත්තවිධානෙන සොමයාගං කත්වා තෙන අත්තනො මලං විහන්ත්වා දෙවඤ්ඤතරො ජාතොති ඉමමත්ථං පකාසෙන්නො එවමාහ.

අපරානිපිස්ස උදාහරණානි දස්සෙන්නො ආහ —

915.

“අකාරයි ලොකමීමං පරඤ්ච, භාගිරථිං හිමවන්තඤ්ච ගිජ්ඣං;
යො ඉද්ධිමා දෙවවරො යසස්සි, සොපි තදා ආදහි ජාතවෙදං.

916.

“මාලාගිරී හිමවා යො ව ගිජ්ඣො, සුදස්සනො නිසහො කුචෙරු;
එතෙ ව අඤ්ඤෙ ව නගා මහන්තා, විතායා කතා යඤ්ඤකරෙහි මාහු”ති.

තත්ථ සොපි තදා ආදහි ජාතවෙදන්ති භාතික සුභොග, යෙන මහාබ්‍රහ්මුනා අයඤ්ච ලොකො පරො ව ලොකො භාගිරථිගඬිගා ව හිමවන්තපබ්බතො ව ගිජ්ඣපබ්බතො ව කතො, සොපි යදා බ්‍රහ්මුපපත්තිනො පුබ්බෙ මාණවකො අහොසි,

තදා අග්ගිමෙව ආදහි, අග්ගිං ජුහිත්වා මහාබ්‍රහ්මා හුත්වා ඉදං සබ්බමකාසි.
එවංමහිද්ධිකා බ්‍රාහ්මණාති දස්සෙති.

විත්‍යා කතාති පුබ්බෙ කිරෙකො බාරාණසිරාජා බ්‍රාහ්මණෙ සග්ගමග්ගං
පුච්ඡිත්වා “බ්‍රාහ්මණානං සක්කාරං කරොහි”ති චුත්තෙ තෙසං මහාදානං
පට්ඨපෙත්වා “මය්හං දානෙ කිං නත්ථී”ති පුච්ඡිත්වා “සබ්බං, දෙව, අත්ථී,
බ්‍රාහ්මණානං පන ආසනාති නප්පහොන්ති”ති චුත්තෙ ඉට්ඨකාහි විනාපෙත්වා
ආසනාති කාරෙසි. තදා විත්‍යා ආසනපීඨිකා බ්‍රාහ්මණානං ආනුභාවෙන වඩ්ඪිත්වා
මාලාගිරිආදයො පබ්බතා ජාතා. එවමෙනෙ යඤ්ඤකාරෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි කතාති
කට්ඨන්තිති.

අථ නං පුන ආහ “භාතික, ජානාසි පනායං සමුද්දො කෙන කාරණෙන
අපෙයො ලොණොදකො ජාතො”ති? “න ජානාමි, අරිට්ඨා”ති. අථ නං “ත්ථං
බ්‍රාහ්මණෙයෙව විහිංසිතුං ජානාසි, සුණොහි”ති වත්වා ගාථමාහ –

917.

“අජ්ඣායකං මන්තගුණුපපන්තං, තපස්සිනං ‘යාවයොගො’තිධාහු;
තීරෙ සමුද්දස්සදකං සජන්තං, තං සාගරොජ්ඣොහරි තෙනාපෙයො”ති.

තත්ථ ‘යාවයොගොතිධාහුති තං බ්‍රාහ්මණං යාවයොගොති ඉධ ලොකෙ ආහු.
උදකං සජන්තති සො කිරෙකදිවසං පාපපවාහනකම්මං කරොන්තො තීරෙ යත්වා
සමුද්දන්තො උදකං ගහෙත්වා අත්තන්තො උපරි සීසෙ සජන්තං අබ්භුකිරති. අථ නං එවං
කරොන්තං වඩ්ඪිත්වා සාගරො අජ්ඣොහරි. තං කාරණං මහාබ්‍රහ්මා ඤාත්වා
“ඉමිනා කිර මෙ පුත්තො හතො”ති කුජ්ඣිත්වා “සමුද්දො අපෙයො
ලොණොදකො හවතු”ති වත්වා අභිසපි, තෙන කාරණෙන අපෙයො ජාතො.
එවරූපා එතෙ බ්‍රාහ්මණා නාම මහානුභාවාති.

පුනපි ආහ –

918.

“ආයාගවත්ථුනි පුථු පඨබ්‍යා, සංවිජ්ජන්ති බ්‍රාහ්මණා වාසවස්ස;
පුරිමං දිසං පච්ඡිමං දක්ඛිණුත්තරං, සංවිජ්ජමානා ජනයන්ති වෙද්”න්ති.

තත්ථ වාසවස්සාති පුබ්බෙ බ්‍රාහ්මණානං දානං දත්වා වාසවත්තං පත්තස්ස
වාසවස්ස. ආයාගවත්ථුනීති පුඤ්ඤක්ඛෙත්තභූතා අග්ගදක්ඛිණෙයො පඨබ්‍යා පුථු
බ්‍රාහ්මණා සංවිජ්ජන්ති. පුරිමං දිසන්ති තෙ ඉදානිපි වතුසු දිසාසු සංවිජ්ජමානා තස්ස
වාසවස්ස මහන්තං වෙදං ජනයන්ති, පීතිසොමනස්සං ආවහන්ති.

එවං අරිට්ඨො චුද්දසහි ගාථාහි බ්‍රාහ්මණෙ ව යඤ්ඤෙ ව වෙදෙ ව වණ්ණෙසි.

මිච්ඡාකථා නිට්ඨිතා.

තස්ස තං කථං සුත්වා මහාසත්තස්ස ගිලානුපට්ඨානං ආගතා බහු නාගා “අයං භූතමෙව කථෙති”ති මිච්ඡාගාහං ගණ්හනාකාරජපත්තා ජාතා. මහාසත්තො ගිලානසෙය්‍යාය නිපන්නොව තං සබ්බං අස්සොසි. නාගාපිස්ස ආරොවෙසුං. තතො මහාසත්තො චින්තෙසි “අරිට්ඨො මිච්ඡාමග්ගං වණ්ණෙනි, වාදමස්ස හින්දිත්වා පරිසං සම්මාදිට්ඨිකං කරිස්සාමි”ති. සො උට්ඨාය න්හත්වා සබ්බාලඤ්ඤාකාරජපටිමණ්ඩිනො ධම්මාසනෙ නිසිදිත්වා සබ්බං නාගපරිසං සන්නිපාතාපෙත්වා අරිට්ඨං පක්කොසාපෙත්වා “අරිට්ඨ, ත්වං අභූතං චත්වා වෙදෙ ව යඤ්ඤෙ ව බ්‍රාහ්මණෙ ව වණ්ණෙසි, බ්‍රාහ්මණානඤ්ඤි වෙදවිධානෙන යඤ්ඤයජනං නාම අනරියසම්මතං න සග්ගාවහං, තව වාදෙ අභූතං පස්සාහි”ති චත්වා යඤ්ඤභෙදවාදං නාම ආරහන්තො ආහ –

919.

“කලී හි ධීරාන කථං මගානං, භවන්ති වෙදජ්ඣගතානරිට්ඨ;
මරිච්ඨමිමං අසමෙක්ඛිතත්තා, මායාගුණා නාතිවහන්ති පඤ්ඤං.

920.

“වෙදා න තාණාය භවන්ති දස්ස, මිත්තද්දුනො භූතහුනො නරස්ස;
න තායනෙ පරිච්ඡිණ්ණො ව අග්ගි, දොසන්තරං මච්චමනරියකම්මං.

921.

“සබ්බඤ්ච මච්චා සධනං සහොගං, ආදීපිතං දාරු තිණෙන මිස්සං;
දහං න තප්පෙ අසමත්ථනෙජො, කො තං සුභික්ඛං ද්විරසඤ්ඤා කයිරා.

922.

“යථාපි ධීරං විපරිණාමධම්මං, දධි භවිත්වා නවතීතම්පි හොති;
ඵචම්පි අග්ගි විපරිණාමධම්මො, තෙජො සමොරොහති යොගයුත්තො.

923.

“න දිස්සති අග්ගි මනුජ්ජවිට්ඨො, සුක්ඛෙසු කට්ඨෙසු නවෙසු වාපි;
නාමත්ථමානො අරණිනරෙන, නාකම්මුනා ජායති ජාතවෙදො.

924.

“සචෙ හි අග්ගි අන්තරතො වසෙය්‍ය, සුක්ඛෙසු කට්ඨෙසු නවෙසු වාපි;
සබ්බානි සුස්සෙය්‍යු වනානි ලොකෙ, සුක්ඛානි කට්ඨානි ව පජ්ජලෙය්‍යුං.

925.

“කරොති වෙ දාරුතිණෙන පුඤ්ඤං, හොජං නරො ධුමසිඛිං පතාපවං;
අභිගාරිකා ලොණකරා ව සුදා, සරීරදාහාපි කරෙය්‍යු පුඤ්ඤං.

926.

“අථ වෙ හි ඵනෙ න කරොන්ති පුඤ්ඤං, අජ්ඣෙකමග්ගිං ඉධ තප්පයිත්වා;

න කොටි ලොකස්මි කරොති පුඤ්ඤං, හොජං නරො ධුමසිඛිං පතාපවං.

927.

“කථඤ්ඞි ලොකාපචිතො සමානො, අමනුඤ්ඤගන්ධං බහුනං අකන්තං;
යදෙව මච්චා පරිවජ්ජයන්ති, තදජපසත්ථං ද්විරසඤ්ඤා භුඤ්ජෙ.

928.

“සිඛිමපි දෙවෙසු වදන්ති හෙකෙ, ආපං මිලක්ඛු පන දෙවමාහු;
සබ්බෙව එතෙ විතථං භණන්ති, අග්ගි න දෙවඤ්ඤතරො න වාපො.

929.

“අනින්ද්‍රියබද්ධමසඤ්ඤකායං, වෙස්සානරං කම්මකරං පජානං;
පරිවරිය මග්ගිං සුගතිං කථං වජෙ, පාපානි කම්මානි පකුබ්බමානො.

930.

“සබ්බාහිභූ තාහුධ ජීවිකත්ථා, අග්ගිස්ස බ්‍රහ්මා පරිවාරිකොති;
සබ්බානුභාවී ච වසි කිමත්ථං, අනිමිතො නිමිතං වන්දිතස්ස.

931.

“භස්සං අනිජ්ඣානක්ඛමං අතච්ඡං, සක්කාරහෙතු පකිරිංසු පුබ්බෙ;
තෙ ලාභසක්කාරෙ අපාතුහොන්තෙ, සන්ධාපිතා ජන්තුහි සන්තිධම්මං.

932.

“අජ්ඣෙකුමරියා පථවිං ජනින්දා, වෙස්සා කසිං පාරිවරියඤ්ච සුද්දා;
උපාගු පච්චෙකං යථාපදෙසං, කතාහු එතෙ වසිනාති ආහු.

933.

“එතඤ්ච සච්චං වචනං භවෙය්‍ය, යථා ඉදං භාසිතං බ්‍රාහ්මණෙහි;
නාබත්තියො ජාතු ලහෙථ රජ්ජං, නාබ්‍රාහ්මණො මන්තපදානි සික්ඛෙ;
නාඤ්ඤත්‍ර වෙස්සෙහි කසිං කරෙය්‍ය, සුද්දො න මුච්චෙ පරපෙසනාය.

934.

“යස්මා ච එතං වචනං අභූතං, මුසාවිමෙ ඔදරියා භණන්ති;
තදජපපඤ්ඤා අභිසද්දහන්ති, පස්සන්ති තං පණ්ඩිතා අත්තනාව.

935.

“බත්තා හි වෙස්සානං බලිං භරන්ති, ආදාය සත්ථානි වරන්ති බ්‍රාහ්මණා;
තං තාදිසං සඬ්ඛිතං පහින්තං, කස්මා බ්‍රහ්මා නුජ්ජු කරොති ලොකං.

936.

“සචෙ හි සො ඉස්සරො සබ්බලොකෙ, බ්‍රහ්මා බහුභූතපති පජානං;

කිං සබ්බලොකං විදහී අලක්ඛිං, කිං සබ්බලොකං න සුඛිං අකාසී.

937.

“සචෙ හි සො ඉස්සරො සබ්බලොකෙ, බ්‍රහ්මා බ්‍රහ්මභූතපතී පජානං;
මායා මුසාවජ්ජමදෙන වාපි, ලොකං අධම්මෙන කිමත්ථමකාරි.

938.

“සචෙ හි සො ඉස්සරො සබ්බලොකෙ, බ්‍රහ්මා බ්‍රහ්මභූතපතී පජානං;
අධම්මිකො භූතපතී අරිට්ඨ, ධම්මෙ සති යො විදහී අධම්මං.

939.

“කීටා පටඬගා උරගා ච හෙකා, ගන්ත්වා කිමී සුජ්ඣති මක්ඛිකා ච;
එතෙපි ධම්මා අනරියරූපා, කම්බොජකානං විතථා බ්‍රහ්ම”න්ති.

තත්ථ වෙදජ්ඣගතානරිට්ඨාති අරිට්ඨ, ඉමානි වෙදාධිගමනාති නාම ධීරානං
පරාජයසඬ්ඛාතො කලිග්ගාහො, මගානං බාලානං ජයසඬ්ඛාතො කටග්ගාහො.
මරිච්ඨමන්ති ඉදඤ්චි වෙදත්තයං මරිච්ඨමමං. තයිදං අසමෙක්ඛිතත්තා
යුත්තායුත්තං අජානත්තා බාලා උදකසඤ්ඤාය මගා මරිචිං විය භූතසඤ්ඤාය
අනවජ්ජසඤ්ඤාය අත්තනො විනාසං උපගච්ඡන්ති. පඤ්ඤන්ති එවරූපා පන
මායාකොට්ඨාසා පඤ්ඤං ඤාණසම්පන්නං පුරිසං නාතිවහන්ති න වඤ්චෙන්ති.
භවන්ති දස්සාති ද-කාරො බ්‍යඤ්ජනසන්ධිමත්තං, අස්ස භූතහුනො වුඩ්ඪිසාතකස්ස
මිත්තදුබ්භිනො නරස්ස වෙදා න තාණත්ථාය භවන්ති, පතිට්ඨා හොතුං න
සක්කොන්තිති අත්ථො. පරිච්ඡිණ්ණො ච අග්ගීති අග්ගි ච පරිච්ඡිණ්ණො තිව්ධෙන
දුච්චරිතදොසෙන සදොසචිත්තං පාපකම්මං පුරිසං න තායති න රක්ඛති.

සබ්බඤ්ච මච්චාති සචෙපි හි මච්චා යත්තකං ලොකෙ දාරු අත්ථී, තං සබ්බං
සධනං සහොගං අත්තනො ධනෙන ච හොගෙහි ච සද්ධිං තිණෙන මිස්සං කත්වා
ආදීපෙය්‍යං. එවං සබ්බමිපි තං තෙහි ආදීපිතං දහන්තො අයං අසමත්ථතෙජො
අසදිසතෙජො තව අග්ගි න තප්පෙය්‍යා. එවං අතප්පනීයං, භාතික, ද්විරසඤ්ඤා ද්විභි
ජීවිභාහි රසජානනසමත්ථො කො තං සජ්ජිආදිහි සුභික්ඛං සුභිතං කයිරා, කො
සක්කුණෙය්‍යා කාතුං. එවං අතිත්තං පනෙනං මහග්ගසං සන්තප්පෙත්වා කො නාම
දෙවලොකං ගමිස්සති, පස්ස යාවඤ්චෙන දුක්ඛජිනන්ති. යොගයුත්තොති
අරණිමථනයොගෙන යුත්තො හුත්වා තං පච්චයං ලභිත්වාච අග්ගි සමොරොහති
නිබ්බත්තති. එවං පරවායාමෙන උප්පජ්ජමානං අවෙනනං තං ත්වං “දෙවො”ති
වදෙසී. ඉදම්පි අභූතමෙව කට්ඨෙති.

අග්ගි මනුජ්ජවිට්ඨොති අග්ගි අනුජ්ජවිට්ඨො. නාමත්ථමානොති නාපි
අරණිභත්ථෙන නරෙන අමත්ථියමානො නිබ්බත්තති. නාකම්මුතා ජායති
ජාතවෙදොති එකස්ස කිරියං විනා අත්තනො ධම්මතාය එව න ජායති.
සුස්සෙය්‍යන්ති අත්තො අග්ගිනා සොසියමානාති වනාති සුක්ඛෙය්‍යං, අල්ලානෙව
න සියුං. හොජන්ති හොජෙත්තො. ධුමසිඛිං පතාපවන්ති ධුමසිඛාය යුත්තං

පතාපවත්තං. අභිගාරිකාති අභිගාරකම්මකරා. ලොණකරාති ලොණොදකං පචිත්වා
ලොණකාරකා. සුදාති භත්තකාරකා. සරිරදාහාති මතසරිරජ්ඣාපකා. පුඤ්ඤන්ති
එතෙපි සබ්බෙ පුඤ්ඤමෙව කරෙය්‍යං.

අජ්ඣෙකමග්ගිත්ති අජ්ඣෙකඅග්ගිං. න කොච්ඡි මන්තජ්ඣායකා බ්‍රාහ්මණාපි
භොන්තු, කොච්ඡි නරො ධුමසිඛිං පතාපවත්තං අග්ගිං භොජෙන්නො තප්පයිත්වාපි
පුඤ්ඤං න කරොති නාම. ලොකාපචිතො සමානොති තව දෙවොලොකස්ස
අපචිතො පුජිතො සමානො. යදෙවාති යං අභිකුණ්‍යාදිං පටිකුලං ජෙගුච්ඡං මච්චා
දුරතො පරිවජ්ජෙන්නි. තදප්පසත්ථන්ති තං අප්පසත්ථං, සම්ම, ද්විරසඤ්ඤා කථං
කෙන කාරණෙන පරිභුඤ්ජෙය්‍යා. දෙවෙසුති එකෙ මනුස්සා සිඛිම්පි දෙවෙසු
අඤ්ඤතරං දෙවං වදන්ති. මිලක්ඛු පනාති අඤ්ඤාණා පන මිලක්ඛු උදකං
“දෙවො”ති වදන්ති. අසඤ්ඤකායන්ති අනින්ද්‍රියබද්ධං අචිත්තකායඤ්ඤං සමානං
එතං අවෙනතං පජානං පවනාදිකම්මකරං වෙස්සානරං අග්ගිං පරිවරිත්වා පාපානි
කම්මානි කරොන්නො ලොකො කථං සුගතිං ගම්ප්පති. ඉදං තෙ අතිවිය දුක්කථිතං.

සබ්බාහි භූතාහුධ ජීවිකත්ථාති ඉමෙ බ්‍රාහ්මණා අත්තනො ජීවිකත්ථං මහාබ්‍රහ්මා
සබ්බාහිභූති ආහංසු, සබ්බො ලොකො තෙනෙව නිම්මිතොති වදන්ති. පුත අග්ගිස්ස
බ්‍රහ්මා පරිවාරකොතිපි වදන්ති. සොපි කිර අග්ගිං ජුහතෙව. සබ්බානුභාවී ව වසිති
සො පන යදි සබ්බානුභාවී ව වසී ව, අථ කිමත්ථං සයං අනිම්මිතො හුත්වා අත්තනාව
නිම්මිතං වන්දිතා භවෙය්‍යා. ඉදම්පි තෙ දුක්කථිතමෙව. හස්සන්ති අරිට්ඨ
බ්‍රාහ්මණානං වචනං නාම හසිතබ්බයුත්තකං පණ්ඩිතානං න නිජ්ඣානක්ඛමං.
පකිරිංසුති ඉමෙ බ්‍රාහ්මණා එවරුපං මුසාවාදං අත්තනො සක්කාරහෙතු පුබ්බෙ
පත්ථරිංසු. සන්ධාපිතා ජන්තුහි සන්තිධම්මන්ති තෙ එත්තකෙන ලාභසක්කාරෙ
අපාතුභූතෙ ජන්තුහි සද්ධිං යොජෙත්වා පාණවධපට්ඨංයුත්තං අත්තනො
ලද්ධිධම්මසබ්බාතං සන්තිධම්මං සන්ධාපිතා, යඤ්ඤසුත්තං නාම ගන්ථයිංසුති
අත්ථො.

එතඤ්ඤං සච්චන්ති යදෙනං තයා “අජ්ඣෙකමරියා”තිආදි වුත්තං, එතඤ්ඤං
සච්චං භවෙය්‍යා. නාබත්තියොති එවං සන්නෙ අබත්තියො රජ්ජං නාම න ලභෙය්‍යා,
අබ්‍රාහ්මණොපි මන්තපදානි න සික්ඛෙය්‍යා. මුසාවිමෙති මුසාව ඉමෙ. ඔදරියාති
උදරනිස්සිතජීවිකා, උදරපුරණහෙතු වා. තදප්පසඤ්ඤාති තං තෙසං වචනං
අප්පසඤ්ඤා. අත්තනාවාති පණ්ඩිතා පන තෙසං වචනං “සදොස”න්ති අත්තනාව
පස්සන්ති. තාදිසන්ති තථාරුපං. සඬබ්බුහිත්ති සඬබ්බුහිත්වා බ්‍රහ්මනා යපිතමරියාදං
හින්දිත්වා ධීතං සඬබ්බුහිතං විහින්දං ලොකං සො තවබ්‍රහ්මා කස්මා උජුං න කරොති.
අලක්ඛිත්ති කිංකාරණා සබ්බලොකෙ දුක්ඛං විදහි. සුඛිත්ති කිං නු එකන්තසුඛිමෙව
සබ්බලොකං න අකාසි, ලොකචිතාසකො වොරො මඤ්ඤෙ තව බ්‍රහ්මාති. මායාති
මායාය. අධම්මෙන කිමත්ථමකාරීති ඉමිනා මායාදිනා අධම්මෙන කිංකාරණා
ලොකං අනත්ථකිරියායං සංයොජෙසිති අත්ථො. අරිට්ඨාති අරිට්ඨ, තව භූතපති
අධම්මිකො, යො දසවිධෙ කුසලධම්මෙ සති ධම්මමෙව අවිදහිත්වා අධම්මං විදහි.
කීටාතිආදි උපයොගත්ථෙ පච්චන්තං. එතෙ කීටාදයො පාණ භන්ත්වා මච්චො

සුඡ්ඤ්ඤිති ඵතෙපි කම්බොජරට්ඨවාසීනං බහුනං අනරියානං ධම්මා, තෙ පන විතථා,
අධම්මාව ධම්මාති චුත්තා. තෙනපි තව බ්‍රහ්මනාව නිම්මිතෙනි භවිතබ්බන්ති.

ඉදානි තෙසං විතථභාවං දස්සෙන්තො ආහ -

940.

“සවෙ හි සො සුඡ්ඤ්ඤි යො භනාති, හතොපි සො සග්ගමුපෙති යානං;
භොවාදි භොවාදින මාරයෙය්‍යං, යෙ වාපි තෙසං අභිසද්දහෙය්‍යං.

941.

“නෙව මිගා න පසු නොපි ගාවො, ආයාවන්ති අත්තවධාය කෙවි;
විජ්චන්දමානෙ ඉධ ජීවිකත්ථා, යඤ්ඤෙසු පාණෙ පසුමාරහන්ති.

942.

“යුපුස්සනෙ පසුබන්ධෙ ව බාලා, විත්තෙනි වණ්ණෙනි මුඛං නයන්ති;
අයං තෙ යුපො කාමදුහො පරත්ථ, භවිස්සති සස්සතො සම්පරායෙ.

943.

“සවෙ ව යුපෙ මණ්ණසඤ්ඤාමුත්තං, ධඤ්ඤං ධනං රජතං ජාතරූපං;
සුක්ඛෙසු කට්ඨෙසු නවෙසු වාපි, සවෙ දුහෙ තිදිවෙ සබ්බකාමෙ;
තෙවිජ්ජසඤ්ඤා පුට්ඨ යජෙය්‍යං, අබ්‍රාහ්මණං කඤ්චි න යාජයෙය්‍යං.

944.

“කුතො ව යුපෙ මණ්ණසඤ්ඤාමුත්තං, ධඤ්ඤං ධනං රජතං ජාතරූපං;
සුක්ඛෙසු කට්ඨෙසු නවෙසු වාපි, කුතො දුහෙ තිදිවෙ සබ්බකාමෙ.

945.

“සයා ව ලුද්දා ව පලුද්ධබාලා, විත්තෙනි වණ්ණෙනි මුඛං නයන්ති;
ආදාය අග්ගිං මම දෙහි විත්තං, තතො සුඛි භොගිසි සබ්බකාමෙ.

946.

“තමග්ගිහුත්තං සරණං පවිස්ස, විත්තෙනි වණ්ණෙනි මුඛං නයන්ති;
ඔරොපයිත්වා කෙසමස්සුං නඛඤ්ච, වෙදෙහි විත්තං අතිගාළ්භයන්ති.

947.

“කාකා උලුකංව රහො ලහිත්වා, එකං සමානං බහුකා සමෙච්ච;
අන්තානි භුත්වා කුහකා කුහිත්වා, මුණ්ඩං කරිත්වා යඤ්ඤපථොස්සජන්ති.

948.

“එවඤ්ඤි සො වඤ්චිතො බ්‍රාහ්මණෙනි, එකො සමානො බහුකා සමෙච්ච;
තෙ යොගයොගෙන විලුම්පමානා, දිට්ඨං අදිට්ඨෙන ධනං භරන්ති.

949.

“අකාසියා රාජ්‍යභිවානුසිටියා, තදස්ස ආදාය ධනං හරන්ති;
තෙ තාදිසා චොරසමා අසන්තා, වජ්ඣා න භඤ්ඤන්ති අරිට්ඨ ලොකෙ.

950.

“ඉන්දස්ස බාහාරසි දක්ඛිණාති, යඤ්ඤෙසු ඡින්දන්ති පලාසයට්ඨිං;
තං චෙපි සච්චං මසවා ඡින්තබ්බා, කෙනස්ස ඉන්දො අසුරෙ ජිනාති.

951.

“තඤ්චෙව තුච්ඡං මසවා සමඬ්ඨි, හන්තා අවජ්ඣො පරමො ස දෙවො;
මන්තා ඉමෙ බ්‍රාහ්මණා තුච්ඡරූපා, සන්දිට්ඨිකා වඤ්චනා එස ලොකෙ.

952.

“මාලාගිරි හිමවා යො ව ගිජ්ඣො, සුදස්සනො නිසභො කුචෙරු;
එතෙ ව අඤ්ඤෙ ව නගා මහන්තා, විත්‍යා කතා යඤ්ඤකරෙහි මාහු.

953.

“යථාපකාරානි හි ඉට්ඨකානි, විත්‍යා කතා යඤ්ඤකරෙහි මාහු;
න පබ්බතා භොන්ති තථාපකාරා, අඤ්ඤා දිසා අවලා තිට්ඨසෙලා.

954.

“න ඉට්ඨකා භොන්ති සිලා විරෙන, න තත්ථ සඤ්ජායති අයො න ලොහං;
යඤ්ඤඤච එතං පරිවණ්ණයන්තා, විත්‍යා කතා යඤ්ඤකරෙහි මාහු.

955.

“අජ්ඣායකං මන්තගුණුපපන්තං, තපස්සිනං ‘යාවයොගො’තිධාහු;
තීරෙ සමුද්දස්සදකං සජන්තං, තං සාගරජ්ඣොහරි තෙනාපෙයොයා.

956.

“පරොසහස්සමිපි සමන්තවෙදෙ, මන්තූපපන්තෙ නදියො වහන්ති;
න තෙන ඛ්‍යාපන්තරසුදකා න, කස්මා සමුද්දො අතුලො අපෙයොයා.

957.

“යෙ කෙචි කූපා ඉධ ජීවලොකෙ, ලොණුදකා කූපබණ්ණෙහි බාතා;
න බ්‍රාහ්මණජ්ඣොහරණෙන තෙසු, ආපො අපෙයොයා ද්විරසඤ්ඤා මාහු.

958.

“පුරෙ පුරත්ථා කා කස්ස හරියා, මනො මනුස්සං අපනෙසි පුබ්බෙ;
තෙනාපි ධම්මෙන න කොචි හීනො, එවමිපි වොස්සග්ගවිහඬිගමාහු.

959.

“වණ්ඩාලපුත්තොපි අධිච්ච වෙදෙ, භාසෙය්‍යා මන්තෙ කුසලො මතීමා;
න තස්ස මුද්ධාපි එලෙය්‍යා සත්තධා, මන්තා ඉමෙ අත්තවධාය කතා.

960.

“වාචාකතා ගිද්ධිකතා ගභීතා, දුම්මොවයා කබ්‍යපථානුපන්නා;
බාලාන විත්තං විසමෙ නිවිට්ඨං, තදප්පපඤ්ඤා අභිසද්දහන්නි.

961.

“සිහස්ස බ්‍යග්ගස්ස ච දීපිනො ච, න විජ්ජති පොරිසියං බලෙන;
මනුස්සභාවො ච ගවංච පෙක්ඛො, ජාතී හි තෙසං අසමා සමානා.

962.

“සවෙ ච රාජා පථවිං විජිත්වා, සජීවවා අස්සවපාරිසජ්ජො;
සයමෙව සො සත්තුසඬ්ඨං විජෙය්‍යා, තස්සප්පජා නිච්චසුඛි භවෙය්‍යා.

963.

“බත්තියමන්නා ච තයො ච වෙදා, අත්ථෙත ඵතෙ සමකා භවන්නි;
තෙසඤ්ච අත්ථං අවිනිච්ඡින්නිවා, න බුජ්ඣති ඔසපථං ඡන්නං.

964.

“බත්තියමන්නා ච තයො ච වෙදා, අත්ථෙත ඵතෙ සමකා භවන්නි;
ලාභො අලාභො අයසො යසො ච, සබ්බෙව තෙසං චතුන්නඤ්ච ධම්මා.

965.

“යථාපි ඉබ්භා ධනධඤ්ඤහෙනු, කම්මානි කරොන්නි පුටු පථබ්‍යා;
තෙවිජ්ජසඬ්ඨා ච තථෙව අජ්ජ, කම්මානි කරොන්නි පුටු පථබ්‍යා.

966.

“ඉබ්බෙහි යෙ තෙ සමකා භවන්නි, නිච්චුස්සුකා කාමගුණෙසු යුත්තා;
කම්මානි කරොන්නි පුටු පථබ්‍යා, තදප්පපඤ්ඤා ද්විරසඤ්ඤරා තෙ” ති.

තත්ථ භොවාදීති බ්‍රාහ්මණා. භොවාදීන මාරයෙය්‍යුන්නි බ්‍රාහ්මණමෙව මාරෙය්‍යුං.
යෙ වාපීති යෙපි බ්‍රාහ්මණානං තං වචනං සද්දහෙය්‍යුං, තෙ අත්තනො
උපට්ඨාකෙයෙව ච බ්‍රාහ්මණෙ ච මාරෙය්‍යුං. බ්‍රාහ්මණා පන බ්‍රාහ්මණෙ ච
උපට්ඨාකෙ ච අමාරෙත්වා නානප්පකාරෙ තිරච්ජානෙයෙව මාරෙන්නි. ඉති තෙසං
වචනං මිච්ඡා. කෙවීති යඤ්ඤෙසු නො මාරෙථ, මයං සග්ගං ගමිස්සාමාති
ආයාචන්නා කෙවි නත්ථි. පාණෙ පසුමාරහන්නීති මිගාදයො පාණෙ ච පසු ච
විජ්ජන්දමානෙ ජීවිකත්ථාය මාරෙන්නි. මුඛං නයන්නීති ඵතෙසු යුපුස්සනෙසු
පසුබන්ධෙසු ඉමස්මිං තෙ යුපෙ සබ්බං මණ්ඩබ්බමුත්තං ධඤ්ඤං ධනං රජතං
ජාතරූපං සන්නිහිතං, අයං තෙ යුපො පරත්ථ පරලොකෙ කාමදුභො භවිස්සති,

සස්සතභාවං ආවහිස්සතීති විත්‍රෙහි කාරණෙහි මුඛං පසාදෙන්ති, තං තං වත්වා මිච්ඡාගාහං ගාහෙන්තීති අත්ථො.

සචෙ වාති සචෙ ච යුපෙ වා සෙසකට්ඨෙසු වා එතං මණ්ණාදිකං භවෙය්‍යා, තිදිවෙ වා සබ්බකාමදුගො අස්ස, තෙවිජ්ජසඬ්ඝාව පුටු හුත්වා යඤ්ඤං යජෙය්‍යං. බහුධනතාය චෙව සග්ගකාමතාය ච, අඤ්ඤං අබ්‍රාහ්මණං න යාජෙය්‍යං. යස්මා පන අත්තනො ධනං පච්චාසීසන්තා අඤ්ඤම්පි යජාපෙන්ති, තස්මා අභුතවාදිනොති වෙදිතබ්බො. කුතො වාති එතස්මිඤ්ච යුපෙ වා සෙසකට්ඨෙසු වා කුතො එතං මණ්ණාදිකං අවිජ්ජමානමෙව, කුතො තිදිවෙ සබ්බකාමෙ දුහිස්සති. සබ්බථාපි අභුතමෙව තෙසං වචනං.

සයා ච ලුද්දා ච පලුද්ධබාලාති අරිට්ඨ, ඉමෙ බ්‍රාහ්මණා නාම කෙරාට්ඨා චෙව නික්කරුණා ච, තෙ බාලා ලොකං පලොහෙන්වා උපලොහෙන්වා විත්‍රෙහි කාරණෙහි මුඛං පසාදෙන්ති. සබ්බකාමෙති අග්ගිං ආදාය ත්වඤ්ච ජුහ, අම්භාකඤ්ච විත්තං දෙහි, තතො සබ්බකාමෙ ලහිත්වා සුබ්බි හොහිසි.

තමග්ගිහුත්තං සරණං පවිස්සාති තං රාජානං වා රාජමහාමත්තං වා ආදාය අග්ගිජුහනට්ඨානං ගෙහං පවිසිත්වා. ඔරොපයිත්වාති විත්‍රානි කාරණානි වදන්තා කෙසම්පසුං නබෙ ච ඔරොපයිත්වා. අතිගාළ්භයන්තීති වුත්තතාය තයො වෙදෙ නිස්සාය “ඉදං දාතබ්බං, ඉදං කත්තබ්බං”න්ති වදන්තා වෙදෙහි තස්ස සන්තකං විත්තං අතිගාළ්භයන්ති විනාසෙන්ති විද්ධංසෙන්ති.

අන්තානි භුත්වා කුහකා කුහිත්වාති තෙ කුහකා නානප්පකාරං කුහකකම්මං කත්වා සමෙච්ච සමාගන්ත්වා යඤ්ඤං චණ්ණෙන්වා වඤ්චෙන්වා තස්ස සන්තකං නානග්ගරසභොජනං භුඤ්ජිත්වා අථ නං මුණ්ඩකං කත්වා යඤ්ඤපථෙ ඔස්සපන්ති, තං ගහෙන්වා බහියඤ්ඤාචාටං ගච්ඡන්තීති අත්ථො.

යොගයොගෙනාති තෙ බ්‍රාහ්මණා තං එකං බහුකා සමෙච්ච තෙන තෙන යොගෙන තාය තාය යුත්තියා විලුම්පමානා දිට්ඨං පච්චක්ඛං තස්ස ධනං අදිට්ඨෙත දෙවලොකෙන අදිට්ඨං දෙවලොකං චණ්ණෙන්වා ආහරණට්ඨානං කත්වා හරන්ති. අකාසියා රාජුහිවානුසිට්ඨාති “ඉදඤ්චිදඤ්ච බලිං ගණ්හවා”ති රාජුහි අනුසිට්ඨා අකාසියසඬ්ඝාතා රාජපුරිසා විය. තදස්සාති තං අස්ස ධනං ආදාය හරන්ති. චොරසමාති අභුතබලිග්ගාහකා සන්ධිවිජෙදකචොරසදිසා අසප්පුරිසා. වජ්ඣාති වධාරහා එවරුපා පාපධම්මා උදානි ලොකෙ න භඤ්ඤන්ති.

බාහාරසීති බාහා අසි. ඉදං වුත්තං හොති – ඉදම්පි අරිට්ඨ, බ්‍රාහ්මණානං මුසාවාදං පස්ස. තෙ කිර යඤ්ඤෙසු මහතිං පලාසයට්ඨීං “ඉන්දස්ස බාහා අසි දක්ඛිණා”ති වත්වා ඡින්දන්ති. තඤ්චෙ එතෙසං වචනං සච්චං, අථ ඡින්තබාහු සමානො කෙනස්ස බාහුබලෙන ඉන්දො අසුරෙ ජිනාතීති. සමධිගීති බාහුසමධිගී අච්ඡින්නබාහු අරොගොයෙව. හන්තාති අසුරානං හන්තා. පරමොති උත්තමො පුඤ්ඤද්ධියා

සමන්තාගතො අඤ්ඤෙසං අවජ්ඣො. බ්‍රාහ්මණාති බ්‍රාහ්මණානං. තුච්ඡරූපාති තුච්ඡසභාවා නිජ්ඵලා. වඤ්චනාති යෙ ව තෙ බ්‍රාහ්මණානං මන්තා නාම, එසා ලොකෙ සන්දිට්ඨිකා වඤ්චනා.

යථාපකාරානීති යාදිසාති ඉට්ඨකාති ගහෙත්වා යඤ්ඤකරෙහි විත්‍යා කතාති වදන්ති. තිට්ඨසෙලාති පබ්බතා හි අවලා තිට්ඨා න උපවිතා එකග්ගතා සිලාමයා ව. ඉට්ඨකාති වලාති න එකග්ගතාති න සිලාමයාති. පරිවණ්ණයන්තාති එතං යඤ්ඤං වණ්ණෙත්තා බ්‍රාහ්මණා.

සමන්තවෙදෙති පරිපුණ්ණවෙදෙ බ්‍රාහ්මණෙ. වහන්තීති සොතෙසුපි ආවට්ටෙසුපි පතිතෙ වහන්ති, නිමුජ්ජාපෙත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්ති. න තෙන ඛ්‍යාපන්තරසුදකා නාති එත්ථ එකො න-කාරො පුච්ඡන්තො භොති. නනු තෙන ඛ්‍යාපන්තරසුදකා නදියොති තං පුච්ඡන්තො එවමාහ. කස්මාති කෙන කාරණෙන තාව මහාසමුද්දොව අපෙයොසා කතො, කිං මහාබ්‍රහ්මා යමුනාදිසු නදිසු උදකං අපෙයාසං කාතුං න සක්කොති, සමුද්දෙයෙව සක්කොතිති. ද්විරසඤ්ඤා මාහුති ද්විරසඤ්ඤා අහු, ජාතොති අත්ථො.

පුරෙ පුරත්ථාති ඉතො පුරෙ පුබ්බෙ පුරත්ථා පයමකජ්ජිකකාලෙ. කා කස්ස හරියාති කා කස්ස හරියා නාම. තදා හි ඉත්ථිලිඬිගමෙව නත්ථි, පච්ඡා මෙට්ඨනධම්මවසෙන මාතෘපිතරො නාම ජාතා. මනො මනුස්සන්ති තදා හි මනොයෙව මනුස්සං ජනෙසි, මනොමයාව සත්තා නිබ්බන්තිංසුති අත්ථො. තෙනාපි ධම්මෙනාති තෙනාපි කාරණෙන තෙන සභාවෙන න කොච ජාතියා හීනො. න හි තදා ඛත්තියාදිහෙදො අත්ථි, තස්මා යං බ්‍රාහ්මණා වදන්ති “බ්‍රාහ්මණාව ජාතියා සෙට්ඨා, ඉතරෙ හීනා” ති, තං මිච්ඡා. එවමිජීති එවං වත්තමානෙ ලොකෙ පොරාණකවත්තං ජහිත්වා පච්ඡා අත්තනා සම්මන්තිත්වා කතානං වසෙන ඛත්තියාදයො වත්තාරො කොට්ඨාසා ජාතා, එවමිජි වොස්සග්ගවිහඬිගමාහු, අත්තනා කතෙහි කම්මවොස්සග්ගෙහි තෙසං සත්තානං එකච්චෙ ඛත්තියා ජාතා, එකච්චෙ බ්‍රාහ්මණාදයොති ඉමං විහාගං කට්ඨන්ති, තස්මා “බ්‍රාහ්මණාව සෙට්ඨා” ති වචනං මිච්ඡා.

සත්තධාති යදි මහාබ්‍රහ්මුනා බ්‍රාහ්මණානඤ්ඤෙව තයො වෙදා දින්තා, න අඤ්ඤෙසං, වණ්ඩාලස්ස මන්තෙ භාසන්තස්ස මුද්ධා සත්තධා ඵලෙයා, න ව ඵලති, තස්මා ඉමෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි අත්තවධාය මන්තා කතා, අත්තනොයෙව තෙසං මුසාවාදිතං පකාසෙත්තා ගුණවධං කරොන්ති. වාචාකතාති එතෙ මන්තා නාම මුසාවාදෙන වින්තෙත්වා කතා. ගිද්ධිකතා ගහීතාති ලාභගිද්ධිකතාය බ්‍රාහ්මණෙහි ගහිතා. දුම්මොවයාති මච්ඡෙන ගිලිතබලිසො විය දුම්මොවයා. කඛ්‍යාපථානුපන්තාති කඛ්‍යාකාරකබ්‍රාහ්මණානං වචනපථං අනුපන්තා අනුගතා. තෙ හි යථා ඉච්ඡන්ති, තථා මුසා වත්වා ඛන්ධන්ති. බාලානන්ති තෙසඤ්ඤි බාලානං විත්තං විසමෙ නිවිට්ඨං, තං අඤ්ඤෙ අප්පපඤ්ඤාව අභිසද්දහන්ති.

පොර්සියංබලෙනාති පොර්සියසඬ්ඛාතෙන බලෙන. ඉදං චුත්තං හොති – යං එතෙසං සීහාදීනං පුරිසථාමසඬ්ඛාතං පොර්සියංබලං, තෙන බලෙන සමන්තාගතො බ්‍රාහ්මණො නාම නත්ථී, සබ්බෙ ඉමෙහි තිරච්ඡානෙනිපි භීතායෙවාති. මනුස්සභාවො ච ගවංච පෙක්ඛොති අපිච යො එතෙසං මනුස්සභාවො, සො ගුත්තං විය පෙක්ඛිතබ්බො. කිංකාරණා? ජාති හි තෙසං අසමා සමානා. තෙසඤ්ඤි බ්‍රාහ්මණානං දුප්පඤ්ඤතාය ගොහි සද්ධිං සමානජාතියෙව අසමා. අඤ්ඤමෙව හි ගුත්තං සණ්ඨානං, අඤ්ඤං තෙසන්ති. එතෙන බ්‍රාහ්මණො තිරච්ඡානෙසු සීහාදීහි සමෙපි අකත්වා ගොරුපසමෙව කරොති.

සවෙ ච රාජාති අරිට්ඨ, යදි මහාබ්‍රහ්මිනා දිත්තභාවෙන ඛත්තියොව පථවිං විජිත්වා. සජීවවාති සහජීවිහි අමච්චෙහි සමන්තාගතො. අස්සවපාරිසජ්ජොති අත්තනො ඔවාදකරපරිසාවවරොව සියා, අථස්ස පරිසාය යුජ්ඣිත්වා රජ්ජං කාතබ්බං නාම න භවෙය්‍ය. සයමෙව සො එකකොව සත්තුසඬ්ඛං විජෙය්‍ය, එවං සති යුද්ධෙ දුක්ඛාභාවෙන තස්ස පජා නිච්චසුඛි භවෙය්‍ය, එතඤ්ච නත්ථී. තස්මා තෙසං වචනං මිච්ඡා.

ඛත්තියමන්තාති රාජසත්ථඤ්ච තයො ච වෙදා අත්තනො ආණාය රුටියා “ඉදමෙව කත්තබ්බ”න්ති පවත්තත්තා අත්ථෙත එතෙ සමකා භවන්ති. අවිනිච්ඡිනිත්වාති තෙසං ඛත්තියමන්තානං ඛත්තියොපි වෙදානං බ්‍රාහ්මණොපි අත්ථං අවිනිච්ඡිනිත්වා ආණාවසෙනෙව උග්ගණ්හන්තො තං අත්ථං උදකොසෙන ඡන්තමග්ගං විය න බුජ්ඣති.

අත්ථෙත එතෙහි වඤ්චනත්ථෙත එතෙ සමකා භවන්ති. කිංකාරණා? බ්‍රාහ්මණාව සෙට්ඨා, අඤ්ඤෙ වණ්ණො භීතාති වදන්ති. යෙ ච තෙ ලාභාදයො ලොකධම්මා, සබ්බෙව තෙසං චතුත්තමිපි වණ්ණානං ධම්මා. එකසත්තොපි එතෙහි මුත්තකො නාම නත්ථී. ඉති බ්‍රාහ්මණො ලොකධම්මෙහි අපරිමුත්තාව සමානා “සෙට්ඨා මය”න්ති මුසා කථෙන්නි.

ඉබ්භාති ගහපතිකා. තෙවිජ්ජසඬ්ඛා වාති බ්‍රාහ්මණොපි තථෙව පුට්ඨි කසිගොරක්ඛාදීහි කම්මාති කරොන්ති. නිච්චුස්සුකාති නිච්චං උස්සුක්කජාතා ඡන්දජාතා. තදප්පපඤ්ඤා ද්විරසඤ්ඤුරා තෙති තස්මා භාතික, ද්විරසඤ්ඤු නිජ්ජඤ්ඤා බ්‍රාහ්මණා, ආරා තෙ ධම්මතො. පොරාණකා හි බ්‍රාහ්මණධම්මා එතරහි සුනබ්බෙසු සන්දිස්සන්ති.

එවං මහාසත්තො තස්ස වාදං භින්දිත්වා අත්තනො වාදං පතිට්ඨාපෙසි. තස්ස ධම්මකථං සුත්වා සබ්බා නාගපරිසා සොමනස්සජාතා අහෙසුං. මහාසත්තො නෙසාදබ්‍රාහ්මණං නාගභවනා නීහරාපෙසි, පරිහාසමත්තමිපිස්ස නාකාසි. සාගරබ්‍රහ්මදත්තොපි යපිතදිවසං අනාතික්කමිත්වා චතුරඬ්ඛිනියා සෙනාය සහ පිතු වසනට්ඨානං අගමාසි. මහාසත්තොපි “මාතුලඤ්ච අය්‍යකඤ්ච පස්සිස්සාමී”ති හෙරිං වරාපෙත්වා මහන්තෙන සිරිසොභග්ගෙන යමුනාතො උත්තරිත්වා තමෙව

අස්සමපදං ආරබ්භ පායාසී. අවසෙසා භාතරො චස්ස මාතාපිතරො ච පච්ඡතො
පායිංසු. තස්මිං ඛණෙ සාගරබ්‍රහ්මදත්තො මහාසත්තං මහතියා පරිසාය ආගච්ඡන්තං.
අසඤ්ජානිත්වා පිතරං පුච්ඡන්තො ආහ -

967.

“කස්ස හෙරි මුදිඬිගා ව, සඬ්ඛා පණවදින්දිමා;
පුරතො පටිපන්නානි, භාසයන්තා රථෙසහං.

968.

“කස්ස කඤ්චනපට්ටෙන, පුටුනා විජ්ජුවණ්ණිනා;
යුචා කලාපසන්නද්ධො, කො එති සිරියා ජලං.

969.

“උක්කාමුඛපහට්ඨංව, ඛදිරඬිගාරසන්නිහං;
මුඛඤ්ච රුචිරා භාති, කො එති සිරියා ජලං.

970.

“කස්ස ජම්බොනදං ඡත්තං, සසලාකං මනොරමං;
ආදිච්චරංසාවරණං, කො එති සිරියා ජලං.

971.

“කස්ස අඬිගං පරිග්ගස්භ, වාලබ්ඡනිමුත්තමං;
උභතො වරපුඤ්ඤස්ස, මුද්ධනි උපරුපරි.

972.

“කස්ස පෙබුණහත්ථානි, විත්‍රානි ව මුදුනි ව;
කඤ්චනමණ්දණ්ඩානි, වරන්ති දුහතො මුඛං.

973.

“ඛදිරඬිගාරවණ්ණාහා, උක්කාමුඛපහංසිතා;
කස්සෙතෙ කුණ්ඩලා වග්ගු, සොහන්ති දුහතො මුඛං.

974.

“කස්ස වාතෙන ඡුපිතා, නිද්ධන්තා මුදුකාලකා;
සොහයන්ති නලාටන්තං, නහා විජ්ජුරිවුග්ගතා.

975.

“කස්ස එතානි අක්ඛිනි, ආයතානි පුටුනි ව;
කො සොහති විසාලක්ඛො, කස්සෙතං උණ්ණජං මුඛං.

976.

“කස්සෙතෙ ලපනජාතා, සුද්ධා සඬ්ඛවරුපමා;
භාසමානස්ස සොහන්ති, දන්තා කුප්පිලසාදිසා.

977.

“කස්ස ලාබාරසසමා, හත්ථපාදා සුබ්බධිතා;
කො සො බිම්බොට්ඨසම්පන්නො, දිවා සූරියොව භාසති.

978.

“හිමව්වයෙ හිමවති, මහාසාලොව පුප්පිතො;
කො සො ඔදාතපාවාරො, ජයං ඉන්දොව සොහති.

979.

“සුවණ්ණපිළකාකිණ්ණං, මණ්දණ්ඩවිචිත්තකං;
කො සො පරිසමොගස්භ, ඊසං බග්ගං පමුඤ්චති.

980.

“සුවණ්ණවිකතා චිත්තා, සුකතා චිත්තසිබ්බතා;
කො සො ඔමුඤ්චතෙ පාදා, නමො කත්වා මහෙසිනො” ති.

තත්ථ පටිපන්නානීති කස්සෙතානි තූරියානි පුරතො පටිපන්නානි. භාසයන්තානි එතං රාජානං භාසයන්තා. කස්ස කඤ්චනපට්ටෙනානි කස්ස නලාටන්තෙ බන්ධෙන උණ්හිසපට්ටෙන විජ්ජයා මෙසමුඛං විය මුඛං පජ්ජොතතීති පුච්ඡති. යුවා කලාපසන්නද්ධොති තරුණො සන්නද්ධකලාපො. උක්කාමුඛපහට්ඨංවානි කම්මාරුද්ධතෙ පහට්ඨසුවණ්ණං විය. බදිරඬිගාරසන්නිහන්ති ආදිත්තබදිරඬිගාරසන්නිහං. ඡම්බොනදන්ති රත්තසුවණ්ණමයං. අඬගං පරිග්ගස්භානි වාමරිගාහකෙන අඬගෙන පරිග්ගහිතා හුත්වා. වාලබ්ඡනිමුත්තමන්ති උත්තමං වාලබ්ඡනිං. පෙබුණහත්ථානීති මොරපිඤ්ජහත්ථකානි. චිත්තානි සත්තරතනචිත්තානි. කඤ්චනමණ්දණ්ඩානීති තපනියසුවණ්ණොන ව මණ්හි ව බණ්ණදණ්ඩානි. දුහතො මුඛන්ති මුඛස්ස උභයපස්සෙසු වරන්ති.

වාතෙන ඡුපිතානි වාතපහටා. නිද්ධන්තානි සිනිද්ධඅන්තා. නලාටන්තන්ති කස්සෙතෙ එවරුපා කෙසා නලාටන්තං උපසොහෙන්නි. නභා විජ්ජුරිචුග්ගතානි නභතො උග්ගතා විජ්ජු විය. උණ්ණජන්ති කඤ්චනාදාසො විය පරිපුණ්ණං. ලපනජාතානි මුඛජාතා. කුප්පිලසාදිසානි මන්දාලකමකුලසදිසා. සුබ්බධිතානි සුඛපරිහටා. ජයං ඉන්දොවානි ජයං පත්තො ඉන්දො විය. සුවණ්ණපිළකාකිණ්ණන්ති සුවණ්ණපිළකාහි ආකිණ්ණං. මණ්දණ්ඩවිචිත්තකන්ති මණ්හි ථරුමහි විචිත්තකං. සුවණ්ණවිකතානි සුවණ්ණබවිතා. චිත්තානි සත්තරතනචිත්තා. සුකතානි සුට්ඨු නිට්ඨිතා. චිත්තසිබ්බතානි චිත්තසිබ්බතියො. කො සො ඔමුඤ්චතෙ පාදානි කො එස පාදතො එවරුපා පාදුකා ඔමුඤ්චතීති.

එවං පුත්තෙන සාගරබ්‍රහ්මදත්තෙන පුට්ඨො ඉද්ධිමා අභිඤ්ඤාලාභී තාපසො
 “තාත, එතෙ ධතරට්ඨරඤ්ඤො පුත්තා තව භාගිනෙය්‍යානාගා”ති ආචික්ඛන්තො
 ගාථමාහ —

981.

“ධතරට්ඨා හි තෙ නාගා, ඉද්ධිමන්තො යසස්සිනො;
 සමුද්දජාය උප්පන්නා, නාගා එතෙ මහිද්ධිකා”ති.

එවං තෙසං කථෙන්නානඤ්ඤෙව නාගපරිසා පත්වා තාපසස්ස පාදෙ වන්දිත්වා
 එකමන්තං නිසිදිංසු. සමුද්දජාපි පිතරං වන්දිත්වා රොදිත්වා නාගපරිසාය සද්ධිං
 නාගභවනමෙව ගතා. සාගරබ්‍රහ්මදත්තොපි තත්ථෙව කතිපාහං වසිත්වා
 බාරාණසිමෙව ගතො. සමුද්දජා නාගභවනෙයෙව කාලමකාසි. බොධිසත්තො
 යාවජීවං සීලං රක්ඛිත්වා උපොසථකම්මං කත්වා ආයුපරියොසානෙ සද්ධිං පරිසාය
 සග්ගපුරං පූරෙසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා “එවං උපාසකා පොරාණකපණ්ඩිතා
 අනුප්පන්නෙපි බුද්ධෙ එවරූපං නාම සම්පත්තිං පභාය උපොසථකම්මං
 කරිංසුයෙවා”ති වත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. දෙසනාපරියොසානෙ උපාසකා
 සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිංසු. තදා මාතෘපිතරො මහාරාජකුලානි අහෙසුං,
 නෙසාදබ්‍රාහ්මණො දෙවදත්තො, සොමදත්තො ආනන්දො, අජමුඛි උප්පලවණ්ණො,
 සුදස්සනො සාරිපුත්තො, සුභොගො මොග්ගල්ලානො, කාණාරිට්ඨො
 සුනක්ඛත්තො, භූරිදත්තො පන අභමෙව සම්මාසම්බුද්ධො අභොසිත්ති.

භූරිදත්තජාතකවණ්ණනා ඡට්ඨානිට්ඨිතා.

[544] 7. වන්දකුමාරජාතකවණ්ණනා

රාජාසි ලුද්දකම්මොති ඉදං සත්ථා ගිජ්ඣකුටෙ විහරන්තො දෙවදත්තං ආරඬ්භ
 කථෙසි. තස්ස වත්ථු සඬ්ඝභෙදකක්ඛන්ධකෙ ආගතමෙව. තං තස්ස
 පඬ්චජිතකාලතො පට්ඨාය යාව ඛිම්බිසාරරඤ්ඤො මරණා තත්ථාගතනයෙනෙව
 වෙදිතඬ්ඛං. තං පන මාරාපෙත්වා දෙවදත්තො අජාතසත්තුං උපසඬ්ඣකම්ත්වා
 “මහාරාජ, තව මනොරථො මත්ථකං පත්තො, මම මනොරථො තාව න
 පාපුණාති”ති ආහ. “කො පන තෙ, භන්තෙ, මනොරථො”ති? “නනු දසබලං
 මාරෙත්වා බුද්ධො භවිස්සාමි”ති. “අම්භෙහෙත්ථ කිං කාතඬ්ඛ”න්ති? “මහාරාජ,
 ධනුග්ගහෙ සන්නිපාතාපෙතුං වට්ටති”ති. “සාධු, භන්තෙ”ති රාජා අක්ඛණවෙධිනං
 ධනුග්ගහානං පඤ්චසතානි සන්නිපාතාපෙත්වා තතො එකතිංස ජනෙ උච්චිතිත්වා
 ථෙරස්ස සන්නිකං පාහෙසි. සො තෙසං ජෙට්ඨකං ආමන්තෙත්වා “ආවුසො
 සමණො ගොතමො ගිජ්ඣකුටෙ විහරති, අසුකස්මිං නාම දිවාට්ඨානෙ වඩ්ඤ්ඤාති.
 ත්වං තත්ථ ගන්ත්වා තං විසපිතෙන සල්ලෙන විජ්ඣිත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා
 අසුකෙන නාම මග්ගෙන එහි”ති වත්වා පෙසෙත්වා තස්මිං මග්ගෙ ද්වෙ
 ධනුග්ගහෙය්‍යපෙසි “තුම්භාකං ධීතමග්ගෙන එකො පුරිසො ආගමිස්සති, තං තුම්භෙ

ජීවිතා වොරොපෙත්වා අසුකෙන නාම මග්ගෙන එථා”ති, තස්මිං මග්ගෙ චත්තාරො පුරිසෙ යපෙසි “තුම්භාකං ධීතමග්ගෙන ද්වෙ පුරිසා ආගමිස්සන්ති, තුම්භෙ තෙ ජීවිතා වොරොපෙත්වා අසුකෙන නාම මග්ගෙන එථා”ති, තස්මිං මග්ගෙ අට්ඨ ජනෙ යපෙසි “තුම්භාකං ධීතමග්ගෙන චත්තාරො පුරිසො ආගමිස්සන්ති, තුම්භෙ තෙ ජීවිතා වොරොපෙත්වා අසුකෙන නාම මග්ගෙන එථා”ති, තස්මිං මග්ගෙ සොළස පුරිසෙ යපෙසි “තුම්භාකං ධීතමග්ගෙන අට්ඨ පුරිසා ආගමිස්සන්ති, තුම්භෙ තෙ ජීවිතා වොරොපෙත්වා අසුකෙන නාම මග්ගෙන එථා”ති.

කස්මා පනෙස එවමකාසීති? අත්තනො කම්මස්ස පටිච්ඡාදනත්ථං. අථ සො ජෙට්ඨකධනුග්ගහො වාමනො ඛග්ගං ලග්ගෙත්වා පිට්ඨියා තුණ්ණං ඛන්ධිත්වා මෙණ්ඩසිඬගමනාධනුං ගහෙත්වා තථාගතස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා “විජ්ඣාමිස්සාමි න”න්ති සඤ්ඤාය ධනුං ආරොපෙත්වා සරං සන්තය්හිත්වා ආකඩ්ඪිත්වා විස්සජ්ජෙතුං නාසක්ඛි. සො සරං ඔරොපෙතුම්පි අසක්කොන්තො ඵාසුකා හිජ්ජන්තියො විය මුඛතො ඛෙළෙන පග්ගරන්තෙන කිලන්තරූපො අහොසි, සකලසරීරං ථද්ධං ඡාතං, යන්තෙන පිළිතාකාරජපත්තං විය අහොසි. සො මරණභයතජ්ජිතො අට්ඨාසි. අථ නං සත්ථා දිස්වා මධුරස්සරං නිච්ඡාරෙත්වා එතදවොච “මා භායි හො, පුරිස, ඉතො එහි”ති. සො තස්මිං ඛණෙ ආවුධානි ඡඩ්ඛෙත්වා භගවතො පාදෙසු සිරසා නිපතිත්වා “අව්චයො මං, භන්තෙ, අව්චගමා යථාබාලං යථාමුල්ලං යථාඅකුසලං, ස්වාභං තුම්භාකං ගුණෙ අජානන්තො අන්ධබාලස්ස දෙවදත්තස්ස වචනෙන තුම්භෙ ජීවිතා වොරොපෙතුං ආගතොමිහි, ඛමථ මෙ, භන්තෙ”ති ඛමාපෙත්වා එකමන්තෙ නිසීදි. අථ නං සත්ථා ධම්මං දෙසෙත්තො සච්චානි පකාසෙත්වා සොනාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාපෙත්වා “ආවුසො, දෙවදත්තෙන ආචික්ඛිතමග්ගං අජපටිපජ්ජිත්වා අඤ්ඤෙන මග්ගෙන යාහි”ති උය්‍යාපෙසි. උය්‍යාපෙත්වා ච පන වඩ්ඤාමා ඔරුය්හ අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමුලෙ නිසීදි.

අථ තස්මිං ධනුග්ගහෙ අනාගච්ඡන්තෙ ඉතරෙ ද්වෙ ජනා “කිං නු ඛො සො විරායති”ති පටිමග්ගෙන ගච්ඡන්තා දසබලං දිස්වා උපසඬකමිත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. සත්ථා තෙසමපි ධම්මං දෙසෙත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා සොනාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාපෙත්වා “ආවුසො, දෙවදත්තෙන කථිතමග්ගං අජපටිපජ්ජිත්වා ඉමිනා මග්ගෙන ගච්ඡා”ති උය්‍යාපෙසි. ඉමිනා උපායෙන ඉතරෙසුපි ආගන්ත්වා නිසින්තෙසු සොනාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාපෙත්වා අඤ්ඤෙන මග්ගෙන උය්‍යාපෙසි. අථ සො පයමමාගතො ජෙට්ඨකධනුග්ගහො දෙවදත්තං උපසඬකමිත්වා “භන්තෙ, දෙවදත්ත අහං සම්මාසම්බුද්ධං ජීවිතා වොරොපෙතුං නාසක්ඛි, මහිද්ධිකො සො භගවා මහානුභාවො”ති ආරොචෙසි. තෙ සබ්බෙපි “සම්මාසම්බුද්ධං නිස්සාය අම්භෙහි ජීවිතං ලද්ධ”න්ති සත්ථු සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා අරහත්තං පාපුණිංසු. අයං පවත්ති හික්ඛුසඬසෙ පාකටා අහොසි. හික්ඛු ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසු “ආවුසො දෙවදත්තො කිර එකස්මිං තථාගතෙ වෙරවිත්තෙන බහු ජනෙ ජීවිතා වොරොපෙතුං වායාමමකාසි, තෙ සබ්බෙපි සත්ථාරං නිස්සාය ජීවිතං ලහිංසු”ති. සත්ථා ආගන්ත්වා “කාය නුත්ථ, හික්ඛවෙ, එතරහි කථාය

සන්නිසින්නා’ ති ප්‍රවිණිත්වා ‘ඉමාය නාමා’ ති වුත්තෙ ‘න, හික්ඛවෙ, ඉදානෙව, පුබ්බෙපි දෙවදත්තො මං එකකං නිස්සාය මයි වෙරවිත්තෙන බහු ජනෙ ජීවිතා වොරොපෙතුං වායාමං අකාසියෙවා’ ති වත්වා තෙහි යාවිතො අතීතං ආහරි.

අතීතෙ අයං බාරාණසී පුප්ඵවතී නාම අහොසි. තත්ථ වසවත්තිරඤ්ඤො පුත්තො එකරාජා නාම රජ්ජං කාරෙසි, තස්ස පුත්තො චන්දකුමාරො නාම ඔපරජ්ජං කාරෙසි. ඛණ්ඩභාලො නාම බ්‍රාහ්මණො පුරොහිතො අහොසි. සො රඤ්ඤො අත්ථඤ්ච ධම්මඤ්ච අනුසාසි. තං කිර රාජා ‘පණ්ඩිතො’ ති විනිච්ඡයෙ නිසීදාපෙසි. සො ලඤ්ඡවිත්තකො හුත්වා ලඤ්ජං ගහෙත්වා අසාමිකෙ සාමිකෙ කරොති, සාමිකෙ ච අසාමිකෙ. අට්ඨකදිවසං එකො අඛිපරාජිතො පුරිසො විනිච්ඡයට්ඨානා උපක්කොසෙත්තො නික්ඛමිත්වා රාජුපට්ඨානං ආගච්ඡන්තං චන්දකුමාරං දිස්වා ධාවිත්වා තස්ස පාදෙසු නිපතීත්වා රොදි. සො ‘කිං, හො පුරිස, රොදසී’ ති ආහ. ‘සාමි, ඛණ්ඩභාලො විනිච්ඡයෙ විලොපං බාදති, අහං තෙන ලඤ්ජං ගහෙත්වා පරාජයං පාපිතො’ ති. චන්දකුමාරො ‘මා භායී’ ති තං අස්සාසෙත්වා විනිච්ඡයං නෙත්වා සාමිකමෙව සාමිකං, අසාමිකමෙව අසාමිකං අකාසි. මහාජනො මහාසද්දෙන සාධුකාරමදාසි. රාජා තං සුත්වා ‘කිංසද්දො එසො’ ති ප්‍රවිණි. ‘චන්දකුමාරෙන කිර අඛිංචො සුවිනිච්ඡිතො, තත්ථෙප්පො සාධුකාරසද්දො’ ති. තං සුත්වා රාජා තුස්සි. කුමාරො ආගන්ත්වා තං චන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි. අථ නං රාජා ‘තාත, එකො කිර තෙ අඛිංචො විනිච්ඡිතො’ ති ආහ. ‘ආම, දෙවා’ ති. ‘තෙන හි, තාත, ඉතො පට්ඨාය ත්වමෙව විනිච්ඡයං පට්ඨපෙහි’ ති විනිච්ඡයං කුමාරස්ස අදාසි.

තතො පට්ඨාය ඛණ්ඩභාලස්ස ආයො පච්ඡිජ්ජි. සො තතො පට්ඨාය කුමාරෙ ආසාතං බන්ධිත්වා ඔකාසං ගවෙසන්තො අන්තරාපෙක්ඛො විවරි. සො පන රාජා මන්දපඤ්ඤො. සො එකදිවසං රත්තිභාගෙ සුපිත්වා පච්චුසසමයෙ සුපිනන්තෙ අලඛිකතද්වාරකොට්ඨකං, සත්තරතනමයපාකාරං, සට්ඨියොජනිකසුවණ්ණමයවාලකමහාවිලීං, යොජනසහස්සුබ්බෙධවෙජයන්තපාසාදපට්මණ්ඩිතං නන්දනවනාදිවනරාමණෙයාකනන්දාපොක්ඛරණිආදිපොක්ඛරණිරාමණෙයාකසම න්නාගතං ආකිණ්ණදෙවගණං තාවතිංසභවනං දිස්වා පබ්බජ්ඣිත්වා තත්ථ ගන්තුකාමො වින්තෙසි – ‘ස්වෙ ආචරියඛණ්ඩභාලස්සාගමනවෙලාය දෙවලොකගාමිමග්ගං ප්‍රවිණිත්වා තෙන දෙසිතමග්ගෙන දෙවලොකං ගමිස්සාමි’ ති ඛණ්ඩභාලොපි පාතොව න්හත්වා භුඤ්ජිත්වා රාජුපට්ඨානං ආගන්ත්වා රාජනිවෙසනං පවිසිත්වා රඤ්ඤො සුබ්බෙයායං ප්‍රවිණි. අථස්ස රාජා ආසනං දාපෙත්වා පඤ්භං ප්‍රවිණි. තමත්ථං පකාසෙත්තො සත්ථා ආහ –

982.

‘රාජාසි ලුද්දකම්මො, එකරාජා පුප්ඵවතීයා;
සො ප්‍රවිණි බ්‍රහ්මබන්ධුං, ඛණ්ඩභාලං පුරොහිතං මුළුභං.

983.

“සග්ගාන මග්ගමාවික්ඛ, ත්වංසි බ්‍රාහ්මණ ධම්මවිනයකුසලො;
යථා ඉතො වජන්ති සුගතිං, නරා පුඤ්ඤානි කත්වානා” ති.

තත්ථ රාජාසීති රාජා ආසි. ලුද්දකම්මොති කක්ඛලුඵරුසකම්මො. සග්ගාන
මග්ගන්ති සග්ගානං ගමනමග්ගං. ධම්මවිනයකුසලොති සුවරිතධම්මෙ ව
ආචාරවිනයෙ ව කුසලො. යථාති යථා නරා පුඤ්ඤානි කත්වා ඉතො සුගතිං
ගච්ඡන්ති, තං මෙ සුගතිමග්ගං ආවික්ඛාහීති ප්‍රච්ඡි.

ඉමං පන පඤ්ඤං සබ්බඤ්ඤාබුද්ධං වා තස්ස සාවකෙ වා තෙසං අලාභෙන
බොධිසත්තං වා ප්‍රච්ඡිතුං වට්ටති. රාජා පන යථා නාම සත්තාහං මග්ගමුල්භො
පුරිසො අඤ්ඤං මාසමත්තං මග්ගමුල්භං මග්ගං ප්‍රච්ඡෙය්‍ය, එවං බණ්ඩහාලං ප්‍රච්ඡි.
සො වින්තෙසි “අයං මෙ පච්චාමිත්තස්ස පිට්ඨිදස්සනකාලො, ඉදානි වන්දකුමාරං
ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා මම මනොරථං පුරෙස්සාමි” ති. අථ රාජානං ආමන්තෙත්වා
තතියං ගාථමාහ —

984.

“අතිදානං දදිත්වාන, අවජ්ඣෙ දෙව සාතෙත්වා;
එවං වජන්ති සුගතිං, නරා පුඤ්ඤානි කත්වානා” ති.

තස්සත්ථො — මහාරාජ සග්ගං ගච්ඡන්තා නාම අතිදානං දදන්ති, අවජ්ඣෙ
සාතෙත්ති. සචෙපි සග්ගං ගන්තුකාමොසි, ත්වම්පි තථෙව කරොහීති.

අථ නං රාජා පඤ්ඤස්ස අත්ථං ප්‍රච්ඡි —

985.

“කිං පන තං අතිදානං, කෙ ව අවජ්ඣා ඉමස්මි ලොකස්මිං;
එතඤ්ච බො නො අක්ඛාහි, යජ්ස්සාමි දදාමි දානානි” ති.

සොපිස්ස බ්‍යාකාසි —

986.

“පුත්තෙහි දෙව යජිතබ්බං, මහෙසීහි නෙගමෙහි ව;
උසහෙහි ආජානියෙහි චතුහි, සබ්බචතුක්කෙන දෙව යජිතබ්බං” ති.

රඤ්ඤො පඤ්ඤං බ්‍යාකරොන්තො ව දෙවලොකමග්ගං පුට්ඨො නිරයමග්ගං
බ්‍යාකාසි.

තත්ථ පුත්තෙහිති අත්තනා ජාතෙහි පියපුත්තෙහි චෙව පියධිතාහි ව. මහෙසීහිති
පියහරියාහි. නෙගමෙහිති සෙට්ඨිහි. උසහෙහිති සබ්බසෙතෙහි උසහරාජුහි.
ආජානියෙහිති මඬගලඅස්සෙහි. චතුහිති එතෙහි සබ්බෙහෙව අඤ්ඤෙහි ව

හත්ථිආදීහි වතුහි වතුහීති එවං සබ්බවතුක්කෙන, දෙව, යජිතබ්බං. එතෙසඤ්ඤි
බග්ගෙන සීසං ඡිත්ථිත්වා සුවණ්ණපාතියා ගලලොහිතං ගහෙත්වා ආවාටෙ
පක්ඛිපිත්වා යඤ්ඤස්ස යජනකරාජානො සරීරෙන සහ දෙවලොකං ගච්ඡන්ති.
මහාරාජ, සමණබ්‍රාහ්මණකපණ්ණද්ධිකවනිබ්බකයාවකානං සාසච්ඡාදනාදිසම්පදානං
දානමෙව පවත්ති. ඉමෙ පන පුත්තධීතාදයො මාරෙත්වා තෙසං ගලලොහිතෙන
යඤ්ඤස්ස යජනං අතිදානං නාමාති රාජානං සඤ්ඤාපෙසි.

ඉති සො “සවෙ චන්දකුමාරං එකඤ්ඤෙව ගණ්හිස්සාමි, වෙරචිත්තෙන කරණං
මඤ්ඤස්සන්ති”ති තං මහාජනස්ස අත්තරෙ පක්ඛිපි. ඉදං පන තෙසං කට්ඨන්තානං
කථං සුත්වා සබ්බෙ අත්තෙපුරුජනා භීතකසිතා සංවිග්ගමානහදයා එකප්පහාරෙතෙව
මහාරවං රවිංසු. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

987.

“තං සුත්වා අත්තෙපුරෙ, කුමාරා මහෙසියො ච හඤ්ඤන්තු;
එකො අහොසි නිග්ගොසො, භික්ඛා අච්චුග්ගතො සද්දො”ති.

තත්ථ තන්ති “කුමාරා ච මහෙසියො ච හඤ්ඤන්තු”ති තං සද්දං සුත්වා එකොති
සකලරාජනිවෙසනෙ එකොව නිග්ගොසො අහොසි. භිස්මාති භයානකො.
අච්චුග්ගතොති අතිඋග්ගතො අහොසි, සකලරාජකුලං යුගන්තවාතප්පහටං විය
සාලවනං අහොසි.

බ්‍රාහ්මණො රාජානං ආහ – “කිං පන, මහාරාජ, යඤ්ඤං යජිතුං සක්කොසි, න
සක්කොසි”ති? “කිං කට්ඨෙසි, ආචරිය, යඤ්ඤං යජිත්වා දෙවලොකං ගමිස්සාමි”ති.
“මහාරාජ, භීරුකා දුබ්බලජ්ඣාසයා යඤ්ඤං යජිතුං සමත්ථා නාම න භොන්ති,
තුම්හෙ ඉධ සබ්බෙ සන්නිපාතෙථ, අහං යඤ්ඤාවාටෙ කම්මං කරිස්සාමි”ති
අත්තනො පහොනකං බලකායං ගහෙත්වා නගරා නික්ඛම්ම යඤ්ඤාවාටං සමතලං
කාරෙත්වා වතියා පරික්ඛිපි. කස්මා? ධම්මිකො හි සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා
ආගන්ත්වා නිවාරයාති යඤ්ඤාවාටෙ වතියා පරික්ඛෙපනං නාම වාරිත්තන්ති
කත්වා පොරාණකබ්‍රාහ්මණෙහි යජිතං. රාජාපි පුරිසෙ පක්කොසාපෙත්වා “තාත,
අහං අත්තනො පුත්තධීතරො ච හරියායො ච මාරෙත්වා යඤ්ඤං යජිත්වා
දෙවලොකං ගමිස්සාමි, ගච්ඡථ තෙසං ආචික්ඛිත්වා සබ්බෙ ඉධානෙථා”ති පුත්තානං
තාව ආනයනත්ථාය ආහ –

988.

“ගච්ඡථ වදෙථ කුමාරෙ, චන්දං සූරියඤ්ඤෙව හද්දසෙනඤ්ඤෙව;
සූරඤ්ඤෙව වාමගොත්තඤ්ඤෙව, පචුරා කිර භොථ යඤ්ඤත්ථායා”ති.

තත්ථ ගච්ඡථ වදෙථ කුමාරෙති චන්දකුමාරො ච සූරියකුමාරො වාති ද්වෙ
ගොතම්දෙවියා අග්ගමහෙසියා පුත්තා, හද්දසෙනො ච සූරො ච වාමගොත්තො ච
තෙසං වෙමාතිකභාතරො. පචුරා කිර භොථාති එකස්මිං යානෙ රාසි භොථාති
ආචික්ඛ්ථාති අත්ථො.

තෙ පයිමං වන්දකුමාරස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා ආහංසු “කුමාර, තුම්හෙ කිර මාරෙත්වා තුම්හාකං පිතා දෙවලොකං ගන්තුකාමො, තුම්හාකං ගණ්හනත්ථාය අම්හෙ පෙසෙසී”ති. “කස්ස වචනෙන මං ගණ්හාපෙසී”ති? “ඛණ්ඩහාලස්ස, දෙවා”ති. “කිං සො මඤ්ඤෙව ගණ්හාපෙති, උදාහු අඤ්ඤෙපී”ති. “රාජපුත්ත, අඤ්ඤෙපී ගණ්හාපෙති, සබ්බවතුක්කං කිර යඤ්ඤං යජිතුකාමො”ති. සො වින්තෙසි “තස්ස අඤ්ඤෙහි සද්ධිං වෙරං නත්ථී, ‘විනිච්ඡයෙ විලොපං කාතුං න ලහාමී’ති පන මයි එකස්මිං වෙරවින්තෙන ඛහු මාරාපෙති, පිතරං දට්ඨුං ලහන්තස්ස සබ්බෙසං තෙසං මොවාපනං නාම මම භාරො”ති. අථ තෙ රාජපුරිසෙ ආහ “තෙන හි මෙ පිතු වචනං කරොථා”ති. තෙ තං තෙත්වා රාජඨගණෙ එකමන්තෙ යපෙත්වා ඉතරෙපි තයො ආමන්තෙත්වා තස්සෙව සන්තිකෙ කත්වා රඤ්ඤො ආරොවයිංසු “ආනීතා තෙ, දෙව, පුත්තා”ති. සො තෙසං වචනං සුත්වා “තාතා, ඉදානි මෙ ධීතරො ආනෙත්වා තෙසඤ්ඤෙව භාතිකානං සන්තිකෙ කරොථා”ති වතස්සො ධීතරො ආහරාපෙතුං ඉතරං ගාථමාහ –

989.

“කුමාරියොපි වදෙථ, උපසෙනං කොකිලඤ්ච මුදිතඤ්ච;
නන්දඤ්චාපි කුමාරිං, පචුරා කිර හොථ යඤ්ඤත්ථායා”ති.

තෙ “එවං කරිස්සාමා”ති තාසං සන්තිකං ගන්ත්වා තා රොදමානා පරිදෙවමානා ආනෙත්වා භාතිකානඤ්ඤෙව සන්තිකෙ කරිංසු. තතො රාජා අත්තනො හරියානං ගහණත්ථාය ඉතරං ගාථමාහ –

990.

“විජයම්පි මය්හං මහෙසිං, එරාවතිං කෙසිනිංසුනන්දඤ්ච;
ලක්ඛණවරූපපන්නා, පචුරා කිර හොථ යඤ්ඤත්ථායා”ති.

තත්ථ ලක්ඛණවරූපපන්නාති උත්තමෙහි වතුසට්ඨියා ඉත්ථීලක්ඛණෙහි උපපන්නා එතාපි වදෙථාති අත්ථො.

තෙ තාපි පරිදෙවමානා ආනෙත්වා කුමාරානං සන්තිකෙ කරිංසු. අථ රාජා වත්තාරො සෙට්ඨීනො ගහණත්ථාය ආණාපෙන්නො ඉතරං ගාථමාහ –

991.

“ගහපතයො ව වදෙථ, පුණ්ණමුඛං හද්දියං සිඬිගාලඤ්ච;
වඩ්ඪඤ්චාපි ගහපතිං, පචුරා කිර හොථ යඤ්ඤත්ථායා”ති.

රාජපුරිසා ගන්ත්වා තෙපි ආනයිංසු. රඤ්ඤො පුත්තදාරෙ ගය්හමානෙ සකලනගරං න කිඤ්චි අවොච. සෙට්ඨීකුලානි පන මහාසම්බන්ධානි, තස්මා තෙසං ගහිතකාලෙ සකලනගරං සඩ්බුහින්වා “රඤ්ඤො සෙට්ඨීනො මාරෙත්වා යඤ්ඤං යජිතුං න දස්සාමා”ති සෙට්ඨීනො පරිවාරෙත්වාච තෙසං ඤාතිවග්ගෙන සද්ධිං

රාජකුලං අගමි. අථ තෙ සෙට්ඨිනො ඤාතිගණපරිවුතා රාජානං වන්දිත්වා අත්තනො ජීවිතං යාචිංසු. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

992.

“තෙ තත්ථ ගහපතයො, අවොචිසුං සමාගතා පුත්තදාරපරිකිණ්ණා;
සබ්බෙව සිබ්බිනො දෙව කරොහි, අථ වා නො දාසෙ සාවෙහි” ති.

තත්ථ සබ්බෙව සිබ්බිනොති සබ්බෙ අම්මහ මත්ථකෙ වූළං බන්ධිත්වා අත්තනො වෙට්ඨකෙ කරොහි, මයං තෙ වෙට්ඨකකිව්චං කරිස්සාම. අථ වා නො දාසෙ සාවෙහිති අථ වා නො අසද්දහන්නො සබ්බසෙනියො සන්නිපාතෙත්වා රාසිමජ්ඣෙ අම්මහ දාසෙ සාවෙහි, මයං තෙ දාසත්තං පටිස්සුණිස්සාමාති.

තෙ එවං යාවත්තාපි ජීවිතං ලද්ධුං නාසක්ඛිංසු. රාජපුරිසා සෙසෙ පටික්කමාපෙත්වා තෙ ගහෙත්වා කුමාරානඤ්ඤෙව සන්නිකෙ නිසිදාපෙසුං. තතො පන රාජා හත්ථිආදීනං ගහණත්ථාය ආණාපෙන්නො ආහ –

993.

“අභයඤ්ඤාමි මෙ හත්ථිං, නාළාගිරිං අච්චුග්ගතං වරුණදත්තං;
ආනෙථ ඛො නෙ ඛිජ්ජං, යඤ්ඤත්ථාය හවිස්සන්ති.

994.

“අස්සරතනම්පි කෙසිං, සුරාමුඛං පුණ්ණකං විනතකඤ්ඤං;
ආනෙථ ඛො නෙ ඛිජ්ජං, යඤ්ඤත්ථාය හවිස්සන්ති.

995.

“උසහම්පි යුථපතිං අනොජං, නිසහං ගවම්පතිං තෙපි මය්හං ආනෙථ;
සමුහ කරොන්තු සබ්බං, යජිස්සාමි දදාමි දානාති.

996.

“සබ්බං පටියාදෙථ, යඤ්ඤං පන උග්ගතම්හි සුරියම්හි;
ආණාපෙථ ච කුමාරෙ, අහිරමන්තු ඉමං රත්තිං.

997.

“සබ්බං උපට්ඨපෙථ, යඤ්ඤං පන උග්ගතම්හි සුරියම්හි;
වදෙථ දානි කුමාරෙ, අජ්ජ ඛො පවිජ්ජා රත්ති” ති.

තත්ථ සමුහ කරොන්තු සබ්බන්ති න කෙවලං එත්තකමෙව, අවසෙසම්පි චතුප්පදගණඤ්ඤෙව පක්ඛිගණඤ්ඤෙව සබ්බං චතුක්කං කත්වා රාසිං කරොන්තු, සබ්බචතුක්කං යඤ්ඤං යජිස්සාමි, යාවකමුහංමණානඤ්ඤෙව දානං දස්සාමිති. සබ්බං පටියාදෙථාති එවං මයා වුත්තං අනවසෙසං උපට්ඨපෙථ. උග්ගතම්හිති අහං පන

යඤ්ඤං උග්ගතෙ සුරියෙ ස්වෙ පාතොව යජිස්සාමි. සබ්බං උපට්ඨපෙථාති සෙසම්පි සබ්බං යඤ්ඤඋපකරණං උපට්ඨපෙථාති.

රඤ්ඤො පන මාතෘපිතරො ධරන්තියෙව. අථස්ස අමච්චා ගන්ත්වා මාතුයා ආරොවෙසුං “අයො, පුත්තො වො පුත්තදාරං මාරෙත්වා යඤ්ඤං යජිතුකාමො” ති. සා “කිං කථෙථ, තාතා” ති හත්ථෙන හදයං පහරිත්වා රොදමානා ආගන්ත්වා “සච්චං කිර ඵ්වරුපො තෙ යඤ්ඤො හවිස්සති” ති පුච්ඡී. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

998.

“තංතං මාතා අවච, රොදන්ති ආගන්ත්වා විමානතො;
යඤ්ඤො කිර තෙ පුත්ත, හවිස්සති චතුහි පුත්තෙහි” ති.

තත්ථ තංතන්ති තං ඵතං රාජානං. විමානතොති අත්තනො වසනට්ඨානතො.

රාජා ආහ –

999.

“සබ්බෙපි මය්හං පුත්තා වත්තා, වන්දස්මි. හඤ්ඤමානස්මිං;
පුත්තෙහි යඤ්ඤං යජිත්වාන, සුගතිං සග්ගං ගමිස්සාමි” ති.

තත්ථ වත්තාති වන්දතුමාරෙ හඤ්ඤමානෙයෙව සබ්බෙපි යඤ්ඤත්ථාය මයා පරිච්චත්තා.

අථ තං මාතා ආහ –

1000.

“මා තං පුත්ත සද්දහෙසි, සුගති කිර භොති පුත්තයඤ්ඤෙන;
නිරයානෙසො මග්ගො, නෙසො මග්ගො හි සග්ගානං.

1001.

“දානානි දෙහි කොණ්ඩඤ්ඤ, අහිංසා සබ්බභූතභක්ඛානං;
ඵස මග්ගො සුගතියා, න ච මග්ගො පුත්තයඤ්ඤෙනා” ති.

තත්ථ නිරයානෙසොති නිරස්සාදත්ථෙන නිරයානං චතුත්තං අපායානං ඵස මග්ගො. කොණ්ඩඤ්ඤාති රාජානං ගොත්තෙනාලපති. භූතභක්ඛානන්ති භූතානඤ්ච භවිතබ්බසත්තානඤ්ච. පුත්තයඤ්ඤෙනාති ඵ්වරුපෙන පුත්තධීතරො මාරෙත්වා යජකයඤ්ඤෙන සග්ගමග්ගො නාම නත්ථීති.

රාජා ආහ –

1002.

“ආවරියානං වචනා, සාතෙස්සං චන්දඤ්ච සුරියඤ්ච;
පුත්තෙහි යඤ්ඤං යජිත්වාන දුච්චජෙහි, සුගතිං සග්ගං ගමිස්සාමි” ති.

තත්ථ ආවරියානං වචනන්ති අම්ම, නෙසා මම අත්තනො මති,
ආචාරසික්ඛාපනකස්ස පන මෙ ඛණ්ඩභාලාවරියස්ස එතං වචනං, එසා අනුසිට්ඨි.
තස්මා අහං එතෙ සාතෙස්සං, දුච්චජෙහි පුත්තෙහි යඤ්ඤං යජිත්වා සග්ගං
ගමිස්සාමිති.

අථස්ස මාතා අත්තනො වචනං ගාභාපෙත්තුං අසක්කොන්ති අපගතා. පිතා තං
පවත්තිං පුච්ඡි. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

1003.

“තංතං පිතාපි අවච, වසවත්ති ඔරසං සකං පුත්තං;
යඤ්ඤො කිර තෙ පුත්ත, භවිස්සති චතුහි පුත්තෙහි” ති.

තත්ථ වසවත්තිති තස්ස නාමං.

රාජා ආහ –

1004.

“සබ්බෙපි මය්හං පුත්තා චත්තා, චන්දස්මිං භඤ්ඤමානස්මිං;
පුත්තෙහි යඤ්ඤං යජිත්වාන, සුගතිං සග්ගං ගමිස්සාමි” ති.

අථ තං පිතා ආහ –

1005.

“මා තං පුත්ත සද්දහෙසි, සුගති කිර භොති පුත්තයඤ්ඤෙන;
නිරයානෙසො මග්ගො, නෙසො මග්ගො හි සග්ගානං.

1006.

“දානානි දෙහි කොණ්ඩඤ්ඤ, අහිංසා සබ්බභූතභබ්බානං;
එස මග්ගො සුගතියා, න ච මග්ගො පුත්තයඤ්ඤෙනා” ති.

රාජා ආහ –

1007.

“ආවරියානං වචනා, සාතෙස්සං චන්දඤ්ච සුරියඤ්ච;
පුත්තෙහි යඤ්ඤං යජිත්වාන දුච්චජෙහි, සුගතිං සග්ගං ගමිස්සාමි” ති.

අථ තං පිතා ආහ –

1008.

“දානානි දෙහි කොණ්ඩඤ්ඤ, අභිංසා සබ්බභූතභර්තෘනං;
පුත්තපරිවුතො තුවං, රට්ඨං ජනපදඤ්ච පාලෙහි” ති.

තත්ථ පුත්තපරිවුතොති පුත්තෙහි පරිවුතො. රට්ඨං ජනපදඤ්චාති
සකලකාසිරට්ඨඤ්ච තස්සෙව තං තං කොට්ඨාසභූතං ජනපදඤ්ච.

සොපි තං අත්තනො වචනං ගාභාපෙතුං නාසක්ඛි. තනො චන්දකුමාරො
විත්තෙසි “ඉමස්ස එත්තකස්ස ජනස්ස දුක්ඛං මං එකං නිස්සාය උප්පන්නං, මම
පිතරං යාවිත්වා එත්තකං ජනං මරණදුක්ඛතො මොවෙස්සාමි” ති. සො පිතරා සද්ධිං
සල්ලපන්නො ආහ –

1009.

“මා නො දෙව අවධි, දාසෙ නො දෙහි ඛණ්ඩභාලස්ස;
අපි නිගළඛන්ධකාපි, හත්ථි අස්සෙ ව පාලෙම.

1010.

“මා නො දෙව අවධි, දාසෙ නො දෙහි ඛණ්ඩභාලස්ස;
අපි නිගළඛන්ධකාපි, හත්ථිජකණානි උප්කෙම.

1011.

“මා නො දෙව අවධි, දාසෙ නො දෙහි ඛණ්ඩභාලස්ස;
අපි නිගළඛන්ධකාපි, අස්සජකණානි උප්කෙම.

1012.

“මා නො දෙව අවධි, දාසෙ නො දෙහි ඛණ්ඩභාලස්ස;
යස්ස භොන්ති තව කාමා, අපි රට්ඨා පබ්බාජිනා;
භික්ඛාවරියං වරිස්සාමා” ති.

තත්ථ අපි නිගළඛන්ධකාපීති අපි නාම මයං මහානිගළෙහි ඛන්ධකාපි හුත්වා.
යස්ස භොන්ති තව කාමාති සවෙපි ඛණ්ඩභාලස්ස දාතුකාමොසි, තස්ස නො දාසෙ
කත්වා දෙහි, කරිස්සාමස්ස දාසකම්මන්ති වදන්ති. අපි රට්ඨාති සවෙ අම්භාකං කොචි
දොසො අත්ථි, රට්ඨා නො පබ්බාජෙහි. අපි නාම රට්ඨා පබ්බාජිනාපි කපණා විය
කපාලං ගහෙත්වා භික්ඛාවරියං වරිස්සාම, මා නො අවධි, දෙහි නො ජීවිතන්ති විලපි.

තස්ස තං නානස්පකාරං විලාපං සුත්වා රාජා හදයඵලිතස්පත්තො විය
අස්සුපුණ්ණෙහි නෙත්තෙහි රොදමානො “න මෙ කොචි පුත්තෙ මාරෙතුං ලච්ඡති,
න මමත්ථො දෙවලොකෙනා” ති සබ්බෙ තෙ මොවෙතුං ආහ –

1013.

“දුක්ඛං ඛො මෙ ජනයථ, විලපන්නා ජීවිතස්ස කාමා හි;
මුඤ්චෙථ දානි කුමාරෙ, අලම්පි මෙ භොතු පුත්තයඤ්ඤෙනා” ති.

තං රඤ්ඤො කථං සුත්වා රාජපුත්තෙ ආදිං කත්වා සබ්බං තං පක්ඛිපරියොසානං
පාණගණං විස්සජ්ජෙසුං. ඛණ්ඩභාලොපි යඤ්ඤාවාටෙ කම්මං සංවිදහති. අථ නං
එකො පුරිසො “අරෙ දුට්ඨ, ඛණ්ඩභාල, රඤ්ඤා පුත්තා විස්සජ්ජිතා, ත්වං අත්තනො
පුත්තෙ මාරත්වා තෙසං ගලලොහිතෙන යඤ්ඤං යජස්සු”ති ආහ. සො “කිං නාම
රඤ්ඤා කත්”න්ති කප්පුට්ඨානග්ගි විය අවත්ථරන්තො උට්ඨාය තුරිතො ධාවිත්වා
ආහ –

1014.

“පුබ්බෙව බොසි මෙ වුත්තො, දුක්කරං දුරහිසම්භවඤ්ඤෙතං;
අථ නො උපක්ඛට්ඨස්ස යඤ්ඤස්ස, කස්මා කරොසි වික්ඛෙපං.

1015.

“සබ්බෙ වජන්ති සුගතිං, යෙ යජන්ති යෙපි යාජෙන්නි;
යෙ වාපි අනුමොදන්ති, යජන්තානං ඵදිසං මහායඤ්ඤ”න්ති.

තත්ථ පුබ්බෙවාති මයා ත්වං පුබ්බෙව වුත්තො “න තුම්භාදිසෙන
භීරුකජාතිකෙන සක්කා යඤ්ඤං යජිතුං, යඤ්ඤයජනං නාමෙතං දුක්කරං
දුරහිසම්භව”න්ති, අථ නො ඉදානි උපක්ඛට්ඨස්ස පටියත්තස්ස යඤ්ඤස්ස වික්ඛෙපං
කරොසි. “වික්ඛම්භ”න්තිපි පායො, පටිසෙධන්ති අත්ථො. මහාරාජ, කස්මා එවං
කරොසි. යත්තකා හි යඤ්ඤං යජන්ති වා යාජෙන්නි වා අනුමොදන්ති වා, සබ්බෙ
සුගතිමෙව වජන්තිති දස්සෙති.

සො අන්ධබාලො රාජා තස්ස කොධවසිකස්ස කථං ගහෙත්වා ධම්මසඤ්ඤී
හුත්වා පුත පුත්තෙ ගණ්භාපෙසි. තතො චන්දකුමාරො පිතරං අනුබොධයමානො
ආහ –

1016.

“අථ කිස්ස ජනො පුබ්බෙ, සොත්ථානං බ්‍රාහ්මණෙ අවාචෙසි;
අථ නො අකාරණස්මා, යඤ්ඤත්ථාය දෙව සාතෙසි.

1017.

“පුබ්බෙව නො දහරකාලෙ, න හනෙසි න සාතෙසි;
දහරම්භා යොබ්බනං පත්තා, අදුසකා තාත හඤ්ඤාම.

1018.

“හත්ථිගතෙ අස්සගතෙ, සන්තද්ධෙ පස්ස නො මහාරාජ;
යුද්ධෙ වා යුජ්ඣමානෙ වා, න හි මාදිසා සුරා හොන්ති යඤ්ඤත්ථාය.

1019.

“පච්චන්තෙ වාපි කුපිතෙ, අටථිසු වා මාදිසෙ නියොජෙන්නි;
අථ නො අකාරණස්මා, අභූමියං තාත හඤ්ඤාම.

1020.

“යාපි හි තා සකුණියො, වසන්ති තිණසරානි කත්වාන;
තාසම්පි පියා පුත්තා, අථ නො ත්වං දෙව සාතෙසි.

1021.

“මා තස්ස සද්දහෙසි, න මං ඛණ්ඩහාලො සාතෙය්‍ය;
මමඤ්ඤි සො සාතෙත්වාන, අනන්තරා තම්පි දෙව සාතෙය්‍ය.

1022.

“ගාමවරං නිගමවරං දදන්ති, හොගම්පිස්ස මහාරාජ;
අථග්ගපිණ්ඩිකාපි, කුලෙ කුලෙ හෙනෙ භුඤ්ජන්ති.

1023.

“තෙසම්පි තාදිසානං, ඉච්ඡන්ති දුබ්භිකුං මහාරාජ;
යෙහුයොන එතෙ, අකතඤ්ඤුනො බ්‍රාහ්මණා දෙව.

1024.

“මා නො දෙව අවධි, දාසෙ නො දෙහි ඛණ්ඩහාලස්ස;
අපි නිගළඛන්ධකාපි, හත්ථි අස්සෙ ච පාලෙම.

1025.

“මා නො දෙව අවධි, දාසෙ නො දෙහි ඛණ්ඩහාලස්ස;
අපි නිගළඛන්ධකාපි, හත්ථිජකණානි උජ්ඣෙම.

1026.

“මා නො දෙව අවධි, දාසෙ නො දෙහි ඛණ්ඩහාලස්ස;
අපි නිගළඛන්ධකාපි, අස්සජකණානි උජ්ඣෙම.

1027.

“මා නො දෙව අවධි, දාසෙ නො දෙහි ඛණ්ඩහාලස්ස;
යස්ස හොන්ති තව කාමා, අපි රට්ඨා පබ්බාජිතා;
හික්ඛාවරියං වරිස්සාමා”ති.

තත්ථ පුබ්බෙති තාත, යදි අහං මාරෙතබ්බො, අථ කස්මා අම්භාකං ඤාතිජනො
පුබ්බෙ මම ජාතකාලෙ බ්‍රාහ්මණෙ සොත්ථානං අවාචෙසි. තදා කිර ඛණ්ඩහාලොච
මම ලක්ඛණානි උපධාරෙත්වා ‘‘ඉමස්ස කුමාරස්ස න කොචි අන්තරායො භවිස්සති,
තුම්භාකං අච්චයෙන රජ්ජං කාරෙස්සති’’ති ආහ. ඉච්චස්ස පුරිමෙන පච්ඡිමං න
සමෙති, මුසාවාදී එස. අථ නො එතස්ස වචනං ගහෙත්වා අකාරණස්මා
නික්කාරණායෙව යඤ්ඤත්ථාය, දෙව, සාතෙසි. මා අම්භෙ සාතෙසි. අයඤ්ඤි මගි
එකස්මිං වෙරෙන මහාජනං මාරෙතුකාමො, සාධුකං සල්ලක්ඛෙහි නරින්දාති.
පුබ්බෙව නොති මහාරාජ, සචෙපි අම්භෙ මාරෙතුකාමො, පුබ්බෙව නො කස්මා සයං.

වා න හනෙසි, අඤ්ඤානි වා න සාතාපෙසි. ඉදානි පන මයං දහරම්භා තරුණා,
පයම්මයෙ ධීතා පුත්තධීතාහි වඩ්ඨාම, එවංභූතා තව අදුසකාව කිංකාරණා
හඤ්ඤාමාති?

පස්ස නොති අම්භෙව චත්තාරො භාතිකෙ පස්ස. යුජ්ඣමානෙති පච්චත්ථිකානං
නගරං පරිවාරෙත්වා ධීතකාලෙ අම්භාදියෙ පුත්තෙ තෙහි සද්ධිං යුජ්ඣමානෙ පස්ස.
අපුත්තකා හි රාජානො අනාථා නාම භොන්ති. මාදියාති අම්භාදියා සුරා බලවත්තො
න යඤ්ඤත්ථාය මාරොතබ්බා භොන්ති. නියොජෙන්නීති තෙසං පච්චාමිත්තානං
ගණ්හනත්ථාය පයොජෙන්නි. අථ නොති අථ අම්භෙ අකාරණස්මා අකාරණෙන
අභූමියං අනොකාසෙයෙව කස්මා, තාත, හඤ්ඤාමාති අත්ථො. මා තස්ස සද්දහෙසීති
මහාරාජ, න මං බණ්ඩහාලො සාතයෙ, මා තස්ස සද්දහෙය්‍යාසි. භොගම්පිස්සාති
භොගම්පි අස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස රාජානො දෙන්නි. අථග්ගපිණ්ඩිකාපිති අථ තෙ
අග්ගොදකං අග්ගපිණ්ඩං ලහන්නා අග්ගපිණ්ඩිකාපි භොන්ති. තෙසම්පිති යෙසං
කුලෙ භුඤ්ජන්ති, තෙසම්පි එවරුපානං පිණ්ඩදායකානං දුබ්භිතුං ඉච්ඡන්ති.

රාජා කුමාරස්ස විලාපං සුත්වා –

1028.

“දුක්ඛං ඛො මෙ ජනයථ, විලපන්නා ජීවිතස්ස කාමා හි;
මුඤ්චෙථ දානි කුමාරෙ, අලම්පි මෙ භොතු පුත්තයඤ්ඤනා” ති. –

ඉමං ගාථං වත්වා පුනපි මොවෙසි. බණ්ඩහාලො ආගන්ත්වා පුනපි –

1029.

“පුබ්බෙව ඛොසි මෙ චුත්තො, දුක්කරං දුරහිසම්භවඤ්චෙනං;
අථ නො උපක්ඛට්ඨස්ස යඤ්ඤස්ස, කස්මා කරොසි වික්ඛෙපං.

1030.

“සබ්බෙ වජන්ති සුගතිං, යෙ යජන්ති යෙපි යාජෙන්නි;
යෙ වාපි අනුමොදන්ති, යජන්නානං එදිසං මහායඤ්ඤ” ති. –

එවං වත්වා පුන ගණ්භාපෙසි. අථස්ස අනුනයනත්ථං කුමාරො ආහ –

1031.

“යදි කිර යජිත්වා පුත්තෙහි, දෙවලොකං ඉතො චුතා යන්ති;
බ්‍රාහ්මණො තාව යජතු, පච්ඡාපි යජසි තුවං රාජ.

1032.

“යදි කිර යජිත්වා පුත්තෙහි, දෙවලොකං ඉතො චුතා යන්ති;
එස්වෙව බණ්ඩහාලො, යජතං සකෙහි පුත්තෙහි.

1033.

“එවං ජානන්තො ඛණ්ඩහාලො, කිං පුත්තකෙ න සාතෙසි;
සබ්බඤ්ච ඤාතිජනං, අත්තානඤ්ච න සාතෙසි.

1034.

“සබ්බෙ වජන්ති නිරයං, යෙ යජන්ති යෙපි යාජෙත්ති;
යෙ වාපි අනුමොදන්ති, යජන්තානං එදිසං මහායඤ්ඤං.

1035.

“සචෙ හි සො සුඡ්ඤ්ඤා යො භනාති, භතොපි සො සග්ගමුපෙති යානං;
භොවාදි භොවාදින මාරයෙය්‍යං, යෙ වාපි තෙසං අභිසද්දභෙය්‍යා”න්ති.

තත්ථ බ්‍රාහ්මණො තාවාති පයමං තාව ඛණ්ඩහාලො යජතු සකෙහි පුත්තෙහි, අථ තස්මිං එවං යජිත්වා දෙවලොකං ගතෙ පච්ඡා ත්වං යජිස්සසි. දෙව, සාදුරසභොජනම්පි හි ත්වං අඤ්ඤෙහි වීමංසාපෙත්වා භුඤ්ජසි, පුත්තදාරමාරණංයෙව කස්මා අවීමංසිත්වා කරොසිති දීපෙත්තො එවමාහ. එවං ජානන්තොති “පුත්තධීතරො මාරෙත්වා දෙවලොකං ගච්ඡති”ති එවං ජානන්තො කිංකාරණා අත්තතො පුත්තෙ ව ඤාතී ව අත්තානඤ්ච න සාතෙසි. සචෙ හි පරං මාරෙත්වා දෙවලොකං ගච්ඡන්ති, අත්තානං මාරෙත්වා බ්‍රහ්මලොකං ගන්තබ්බො භවිස්සති. එවං යඤ්ඤගුණං ජානන්තෙන පරං අමාරෙත්වා අත්තාව මාරතබ්බො සියා. අයං පන තථා අකත්වා මං මාරාපෙති. ඉමිනාපි කාරණෙන ජානාහි, මහාරාජ “යථා එස විනිවිජයෙ විලොපං කාතුං අලහන්තො එවං කරොති”ති. එදිසන්ති එවරූපං පුත්තසාතයඤ්ඤං.

කුමාරො එත්තකං කට්ඨෙත්තොපි පිතරං අත්තතො වචනං ගාභාපෙතුං අසක්කොන්තො රාජානං පරිවාරෙත්වා යීතං පරිසං ආරබ්භ ආහ –

1036.

“කථඤ්ච කිර පුත්තකාමායො, ගහපතයො සරණීයො ව;
නගරම්හි න උපරවන්ති රාජානං, මා සාතයි ඔරසං පුත්තං.

1037.

“කථඤ්ච කිර පුත්තකාමායො, ගහපතයො සරණීයො ව;
නගරම්හි න උපරවන්ති රාජානං, මා සාතයි අනුජං පුත්තං.

1038.

“රඤ්ඤො වම්හි අත්ථකාමො, හිතො ව සබ්බජනපදස්ස;
න කොචි අස්ස පටිසං, මයා ජානපදො න පච්චෙදෙති”ති.

තත්ථ පුත්තකාමායොති සරණීයො සන්ධාය වුත්තං. ගහපතයො පන පුත්තකාමා නාම භොන්ති. න උපරවන්තිති න උපක්කොසන්ති න වදන්ති.

අනුජන්ති අත්තනො ජාතං. එවං චුත්තෙපි කොචි රඤ්ඤා සද්ධිං කථෙතුං සමත්ථො
නාම නාහොසි. න කොචි අස්ස පටිසං මයාති ඉමිනා නො ලඤ්ජො වා ගභිනො,
ඉස්සරියමදෙන වා ඉදං නාම දුක්ඛං කතන්ති කොචි එකොපි මයා සද්ධිං පටිසං
කත්තා නාම නාහොසි. ජානපදො න පවෙදෙතීති එවං රඤ්ඤො ව ජනපදස්ස ව
අත්ථකාමස්ස මම පිතරං අයං ජානපදො “ගුණසම්පන්නො තෙ පුත්තො” ති න
පවෙදෙති, න ජානාපෙතීති අත්ථො.

එවං චුත්තෙපි කොචි කිඤ්චි න කථෙසි. තනො චන්දකුමාරො අත්තනො
හරියායො තං යාවනත්ථාය උයොපෙන්නො ආහ –

1039.

“ගච්ඡථ වො සරණියො, තාතඤ්ච වදෙථ ඛණ්ඩභාලඤ්ච;
මා සාතෙථ කුමාරෙ, අද්දසකෙ සිහසඬකාසෙ.

1040.

“ගච්ඡථ වො සරණියො, තාතඤ්ච වදෙථ ඛණ්ඩභාලඤ්ච;
මා සාතෙථ කුමාරෙ, අපෙක්ඛිතෙ සබ්බලොකස්සා” ති.

තා ගන්ත්වා යාචිංසු. තාපි රාජා න ඔලොකෙසි. තනො කුමාරො අනාථො හුත්වා
විලපන්නො –

1041.

“යංනුනාහං ජායෙයාං, රථකාරකුලෙසු වා,
පුක්කුසකුලෙසු වා වෙස්සෙසු වා ජායෙය්‍යං,
න හජ්ජ මං රාජ යඤ්ඤෙ සාතෙය්‍යා” ති. –

චත්වා පුත තා හරියායො උයොපෙන්නො ආහ –

1042.

“සබ්බා සිමන්තිනියො ගච්ඡථ, අය්‍යස්ස ඛණ්ඩභාලස්ස;
පාදෙසු නිපතථ, අපරාධාහං න පස්සාමි.

1043.

“සබ්බා සිමන්තිනියො ගච්ඡථ, අය්‍යස්ස ඛණ්ඩභාලස්ස;
පාදෙසු නිපතථ, කින්නෙ හන්නෙ මයං අද්දසෙමා” ති.

තත්ථ අපරාධාහං න පස්සාමීති අහං ආචරියඛණ්ඩභාලෙ අත්තනො අපරාධං න
පස්සාමි. කින්නෙ හන්නෙති අය්‍ය ඛණ්ඩභාල, මයං තුය්‍යං කිං දුසයිමිහා, අථ
චන්දකුමාරස්ස දොසො අත්ථී, තං බමථාති වදෙථාති.

අථ වන්දකුමාරස්ස කනිට්ඨහගිනී සෙලකුමාරී නාම සොකං සන්ධාරෙතුං
අසක්කොන්තී පිතු පාදමුලෙ පතිත්වා පරිදෙවි. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ

1044.

“කපණා විලපති සෙලා, දිස්වාන භාතරෙ උපනීතත්තෙ;
යඤ්ඤො කිර මෙ උක්ඛිපිතො, තාතෙන සග්ගකාමෙනා” ති.

තත්ථ උපනීතත්තෙති උපනීතසභාවෙ. උක්ඛිපිතොති උක්ඛිත්තො.
සග්ගකාමෙනොති මම භාතරො මාරෙත්වා සග්ගං ඉච්ඡන්තෙන. තාත, ඉමෙ
මාරෙත්වා කිං සග්ගෙන කරිස්සසීති විලපති.

රාජා තස්සාපි කථං න ගණ්ඨි. තතො වන්දකුමාරස්ස පුත්තො වසුලො නාම
පිතරං දුක්ඛිතං දිස්වා “අහං අයාකං යාවිත්වා මම පිතු ජීවිතං දාපෙස්සාමී” ති
රඤ්ඤො පාදමුලෙ පරිදෙවි. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ —

1045.

“ආවත්ති පරිවත්ති ව, වසුලො සම්මුඛා රඤ්ඤො;
මා නො පිතරං අවධි, දහරම්භායොබ්බනං පත්තා” ති.

තත්ථ දහරම්භායොබ්බනං පත්තාති දෙව, මයං තරුණදාරකා, න තාව
යොබ්බනප්පත්තා, අම්භෙසුපි තාව අනුකම්පාය අම්භාකං පිතරං මා අවධිති.

රාජා තස්ස පරිදෙවිතං සුත්වා හිජ්ජමානහදයො විය හුත්වා අස්සුපුණ්ණෙහි
නෙත්තෙහි කුමාරං ආලිඬිගිත්වා “තාත, අස්සාසං පටිලහ, විස්සජ්ජෙමි තෙ
පිතර” ති වත්වා ගාථමාහ —

1046.

“එසො තෙ වසුල පිතා, සමෙහි පිතරා සහ;
දුක්ඛං ඛො මෙ ජනයසි, විලපන්නො අන්තෙපුරස්මිං;
මුඤ්ඤෙථ දානි කුමාරෙ, අලම්පි මෙ භොතු පුත්තයඤ්ඤොනා” ති.

තත්ථ අන්තෙපුරස්මිත්ති රාජනිවෙසනස්ස අන්තරෙ.

පුත ඛණ්ඩභාලො ආගන්ත්වා ආහ —

1047.

“පුබ්බෙව ඛොසි මෙ වුත්තො, දුක්කරං දුරහිසම්භවඤ්ඤෙවනං;
අථ නො උපක්ඛට්ඨස්ස යඤ්ඤස්ස, කස්මා කරොසි වික්ඛෙපං.

1048.

“සබ්බෙ වජන්ති සුගතිං, යෙ යජන්ති යෙපි යාජන්ති;
යෙ වාපි අනුමොදන්ති, යජන්තානං ඵදිසං මහායඤ්ඤ” න්ති.

රාජා පන අන්ධබාලො පුන තස්ස වචනෙන පුත්තෙ ගණ්භාපෙසි. තතො
බණ්ඩහාලො චිත්තෙසි – “අයං රාජා මුදුවිත්තො කාලෙන ගණ්භාපෙනි, කාලෙන
විස්සජ්ජෙනි, පුනපි දාරකානං වචනෙන පුත්තෙ විස්සජ්ජෙය්‍ය, යඤ්ඤාචාටඤ්ඤෙව
නං නෙමි” ති. අට්ඨස්ස තත්ථ ගමනත්ථාය ගාථමාහ –

1049.

“සබ්බරතනස්ස යඤ්ඤො උපක්ඛට්ඨො, එකරාජ තච පටියත්තො;
අභිනික්ඛමස්සු දෙව, සග්ගං ගතො ත්වං පමොදිස්සසි” ති.

තස්සත්ථො – මහාරාජ, තච යඤ්ඤො සබ්බරතනෙනහි උපක්ඛට්ඨො පටියත්තො,
ඉදානි තෙ අභිනික්ඛමනකාලො, තස්මා අභිනික්ඛම, යඤ්ඤං යජිත්වා සග්ගං ගතො
පමොදිස්සසිති.

තතො බොධිසත්තං ආදාය යඤ්ඤාචාටගමනකාලෙ තස්ස ඕරොධා එකතොච
නික්ඛමිංසු. තමත්ථං පකාසෙත්තො සත්ථා ආහ –

1050.

“දහරා සත්තසතා එතා, වන්දකුමාරස්ස හරියායො;
කෙසෙ පකිරිත්වාන, රොදන්තියො මග්ගමනුයායිංසු.

1051.

“අපරා පන සොකෙන, නික්ඛන්තා නන්දනෙ විය දෙවා;
කෙසෙ පකිරිත්වාන, රොදන්තියො මග්ගමනුයායිංසු” න්ති.

තත්ථ නන්දනෙ විය දෙව්‍යානි නන්දනවනෙ වචනදෙවපුත්තං පරිවාරෙත්වා
නික්ඛන්තදෙවතා විය ගතා.

ඉතො පරං තාසං විලාපගාථා භොන්ති –

1052.

“කාසිකසුච්චත්ථධරා, කුණ්ඩලිනො අගලුවන්දනවිලිත්තා;
නියන්ති වන්දසුරියා, යඤ්ඤත්ථාය එකරාජස්ස.

1053.

“කාසිකසුච්චත්ථධරා, කුණ්ඩලිනො අගලුවන්දනවිලිත්තා;
නියන්ති වන්දසුරියා, මාතු කත්වා හදයසොකං.

1054.

“කාසිකසුච්චත්ථධරා, කුණ්ඩලිනො අගලුවන්දනවිලිත්තා;
නියන්ති චන්දසුරියා, ජනස්ස කත්වා හදයසොකං.

1055.

“මංසරසභොජනා න්භාපකසුන්භාපිතා, කුණ්ඩලිනො
අගලුවන්දනවිලිත්තා;
නියන්ති චන්දසුරියා, යඤ්ඤත්ථාය එකරාජස්ස.

1056.

“මංසරසභොජනා න්භාපකසුන්භාපිතා, කුණ්ඩලිනො
අගලුවන්දනවිලිත්තා;
නියන්ති චන්දසුරියා, මාතු කත්වා හදයසොකං.

1057.

“මංසරසභොජනා න්භාපකසුන්භාපිතා, කුණ්ඩලිනො
අගලුවන්දනවිලිත්තා;
නියන්ති චන්දසුරියා, ජනස්ස කත්වා හදයසොකං.

1058.

“යස්ස පුබ්බෙ භත්ථිවරධුරගතෙ, භත්ථිහි අනුවජන්ති;
ත්‍යජ්ජ චන්දසුරියා, උභොව පත්තිකා යන්ති.

1059.

“යස්ස පුබ්බෙ අස්සවරධුරගතෙ, අස්සෙහි අනුවජන්ති;
ත්‍යජ්ජ චන්දසුරියා, උභොව පත්තිකා යන්ති.

1060.

“යස්ස පුබ්බෙ රථවරධුරගතෙ, රථෙහි අනුවජන්ති;
ත්‍යජ්ජ චන්දසුරියා, උභොව පත්තිකා යන්ති.

1061.

“යෙහිස්ස පුබ්බෙ නියාංසු, තපනියකප්පනෙහි තුරඬිගෙහි;
ත්‍යජ්ජ චන්දසුරියා, උභොව පත්තිකා යන්ති”ති.

තත්ථ කාසිකසුච්චත්ථධරාති කාසිකානි සුච්චත්ථානි ධාරයමානා. චන්දසුරියාති
චන්දකුමාරො ව සුරියකුමාරො ව. න්භාපකසුන්භාපිතාති චන්දනවුණ්ණෙන
උබ්බට්ඨෙත්වා න්භාපකෙහි කතපරිකම්මතාය සුන්භාපිතා. යස්සුති යෙ අස්සු.
අස්සුති නිපාතමත්තං, යෙ කුමාරෙති අත්ථො. පුබ්බෙති ඉතො පුබ්බෙ.
භත්ථිවරධුරගතෙති භත්ථිවරානං ධුරගතෙ, අලඬිකතභත්ථික්ඛන්ධවරගතෙති
අත්ථො. අස්සවරධුරගතෙති අස්සවරපිට්ඨිගතෙ. රථවරධුරගතෙති
රථවරමජ්ඣගතෙ. නියාංසුති නික්ඛමිංසු.

එවං තාසු පරිදෙවන්තිසුයෙව බොධිසත්තං නගරා නිහරිංසු. සකලනගරං සඬ්ඛුහිත්වා නික්ඛමිතුං ආරහි. මහාජනෙ නික්ඛන්තෙ ද්වාරානි නප්පහොන්ති. බ්‍රාහ්මණො අතිබහුං ජනං දිස්වා “කො ජානාති, කිං හවිස්සති” ති නගරද්වාරානි ථකාපෙසි. මහාජනො නික්ඛමිතුං අලහන්තො නගරද්වාරස්ස ආසන්නට්ඨානෙ උය්‍යානං අත්ථී, තස්ස සන්තිකෙ මහාවිරවං රවි. තෙන රවෙන සකුණසඬ්ඝො සඬ්ඛුහිතො ආකාසං පක්ඛන්දි. මහාජනො තං තං සකුණං ආමන්තෙත්වා විලපන්තො ආහ –

1062.

“යදි සකුණි මංසමිච්ඡසි, ඩයස්සු පුබ්බෙන පුප්ඵවතියා;
යජතෙත්ථ ඵකරාජා, සම්මුල්ලො වතුහි පුත්තෙහි.

1063.

“යදි සකුණි මංසමිච්ඡසි, ඩයස්සු පුබ්බෙන පුප්ඵවතියා;
යජතෙත්ථ ඵකරාජා, සම්මුල්ලො වතුහි කඤ්ඤාහි.

1064.

“යදි සකුණි මංසමිච්ඡසි, ඩයස්සු පුබ්බෙන පුප්ඵවතියා;
යජතෙත්ථ ඵකරාජා, සම්මුල්ලො වතුහි මහෙසීති.

1065.

“යදි සකුණි මංසමිච්ඡසි, ඩයස්සු පුබ්බෙන පුප්ඵවතියා;
යජතෙත්ථ ඵකරාජා, සම්මුල්ලො වතුහි ගහපතීහි.

1066.

“යදි සකුණි මංසමිච්ඡසි, ඩයස්සු පුබ්බෙන පුප්ඵවතියා;
යජතෙත්ථ ඵකරාජා, සම්මුල්ලො වතුහි හත්ථීහි.

1067.

“යදි සකුණි මංසමිච්ඡසි, ඩයස්සු පුබ්බෙන පුප්ඵවතියා;
යජතෙත්ථ ඵකරාජා, සම්මුල්ලො වතුහි අස්සෙහි.

1068.

“යදි සකුණි මංසමිච්ඡසි, ඩයස්සු පුබ්බෙන පුප්ඵවතියා;
යජතෙත්ථ ඵකරාජා, සම්මුල්ලො වතුහි උසහෙහි.

1069.

“යදි සකුණි මංසමිච්ඡසි, ඩයස්සු පුබ්බෙන පුප්ඵවතියා;
යජතෙත්ථ ඵකරාජා, සම්මුල්ලො සබ්බවතුක්කෙනා” ති.

තත්ථ මංසම්ච්ඡස්සිති අම්මො සකුණි, සචෙ මංසං ඉච්ඡස්සි, පුප්ඵචනියා පුබ්බෙන
පුරත්ථිමදිසායං යඤ්ඤාචාටො අත්ථි, තත්ථ ගච්ඡ. යජතෙත්ථාති එත්ථ
බණ්ඩහාලස්ස වචනං ගහෙත්ථා සම්මුළ්ලො එකරාජා චතුහි පුත්තෙහි යඤ්ඤං
යජති. සෙසගාථාසුපි එසෙව නයො.

එවං මහාජනො තස්මිං යානෙ පරිදෙවිත්ථා බොධිසත්තස්ස වසනට්ඨානං
ගන්ත්ථා පාසාදං පදක්ඛිණං කරොන්තො අත්තෙපුරෙ කුටාගාරඋය්‍යානාදීනි
පස්සන්තො ගාථාහි පරිදෙවි –

1070.

“අයමස්ස පාසාදො, ඉදං අත්තෙපුරං සුරමණීයං;
තෙදානි අය්‍යපුත්තා, චත්තාරො වධාය නින්තීතා.

1071.

“ඉදමස්ස කුටාගාරං, සොචණ්ණං පුප්ඵමලාවකිණ්ණං;
තෙදානි අය්‍යපුත්තා, චත්තාරො වධාය නින්තීතා.

1072.

“ඉදමස්ස උය්‍යානං, සුපුප්ඵිතං සබ්බකාලිකං රම්මං;
තෙදානි අය්‍යපුත්තා, චත්තාරො වධාය නින්තීතා.

1073.

“ඉදමස්ස අසොකවනං, සුපුප්ඵිතං සබ්බකාලිකං රම්මං;
තෙදානි අය්‍යපුත්තා, චත්තාරො වධාය නින්තීතා.

1074.

“ඉදමස්ස කණිකාරවනං, සුපුප්ඵිතං සබ්බකාලිකං රම්මං;
තෙදානි අය්‍යපුත්තා, චත්තාරො වධාය නින්තීතා.

1075.

“ඉදමස්ස පාටලිවනං, සුපුප්ඵිතං සබ්බකාලිකං රම්මං;
තෙදානි අය්‍යපුත්තා, චත්තාරො වධාය නින්තීතා.

1076.

“ඉදමස්ස අම්බවනං, සුපුප්ඵිතං සබ්බකාලිකං රම්මං;
තෙදානි අය්‍යපුත්තා, චත්තාරො වධාය නින්තීතා.

1077.

“අයමස්ස පොක්ඛරණි, සඤ්ජන්තා පදුමපුණ්ඩරිකෙහි;
නාචා ච සොචණ්ණවිකතා, පුප්ඵචල්ලියා චිත්තා සුරමණීයා;
තෙදානි අය්‍යපුත්තා, චත්තාරො වධාය නින්තීතා”ති.

තත්ථ තෙදානීති ඉදානි තෙ චන්දකුමාරජපමුඛා අම්භාකං අයාපුත්තා එවරුපං
පාසාදං ඡඩ්ඛෙත්වා වධාය නියන්ති. සොචණ්ණවිකතාති සුවණ්ණබ්බිතා.

එත්තකෙසු යානෙසු විලපන්තා පුන හත්ථිසාලාදීති උපසඬ්ඛමිත්වා ආහංසු –

1078.

“ඉදමස්ස හත්ථිරතනං, එරාවණො ගජො බලී දන්ති;
තෙදානි අයාපුත්තා, චත්තාරො වධාය නින්තිතා.

1079.

“ඉදමස්ස අස්සරතනං, එකබුරො අස්සො;
තෙදානි අයාපුත්තා, චත්තාරො වධාය නින්තිතා.

1080.

“අයමස්ස අස්සරථො, සාළියනිග්ගොසො සුභො රතනවිචිත්තො;
යත්ථස්ස අයාපුත්තා, සොභිංසු නන්දනෙ විය දෙවා;
තෙදානි අයාපුත්තා, චත්තාරො වධාය නින්තිතා.

1081.

“කථං නාම සාමසමසුන්දරෙහි, චන්දනමුදුකගත්තෙහි;
රාජා යජිස්සතෙ යඤ්ඤං, සම්මුළ්භො චතුහි පුත්තෙහි.

1082.

“කථං නාම සාමසමසුන්දරාහි, චන්දනමුදුකගත්තාහි;
රාජා යජිස්සතෙ යඤ්ඤං, සම්මුළ්භො චතුහි කඤ්ඤාහි.

1083.

“කථං නාම සාමසමසුන්දරාහි, චන්දනමුදුකගත්තාහි;
රාජා යජිස්සතෙ යඤ්ඤං, සම්මුළ්භො චතුහි මහෙසීහි.

1084.

“කථං නාම සාමසමසුන්දරෙහි, චන්දනමුදුකගත්තෙහි;
රාජා යජිස්සතෙ යඤ්ඤං, සම්මුළ්භො චතුහි ගහපතීහි.

1085.

“යථා භොන්ති ගාමනිගමා, සුඤ්ඤා අමනුස්සකා බ්‍රහාරඤ්ඤා;
තථා භෙස්සති පුජ්ඵචතියා, ශිට්ඨෙසු චන්දසුරියෙසු” ති.

තත්ථ එරාවණොති තස්ස හත්ථිනො නාමං. එකබුරොති අභින්නබුරො.
සාළියනිග්ගොසොති ගමනකාලෙ සාළිකානං විය මධුරෙන නිග්ගොසෙන
සමන්තාගතො. කථං නාමාති කෙන නාම කාරණෙන. සාමසමසුන්දරෙහීති

සුවණ්ණසාමෙහි ව අඤ්ඤමඤ්ඤං ජාතියා සමෙහි ව නිද්දොසතාය සුන්දරෙහි.
චන්දනමුද්‍රකගත්තෙහිති ලොහිතචන්දනලිත්තගත්තෙහි. බ්‍රහාරඤ්ඤාති යථා තෙ
ගාමනිගමා සුඤ්ඤා නිම්මනුස්සා බ්‍රහාරඤ්ඤා භොන්ති, තථා පුජ්ඵවතියාපි යඤ්ඤෙ
ශිට්ඨෙසු රාජපුත්තෙසු සුඤ්ඤා අරඤ්ඤසදිසා භවිස්සතිති.

අථ මහාජනො ඛහි නික්ඛමිතුං අලහන්තො අන්තොනගරෙයෙව විවරන්තො
පරිදෙවි. බොධිසත්තොපි යඤ්ඤාචාටං නීතො. අථස්ස මාතා ගොතමී නාම දෙවී
“පුත්තානං මෙ ජීවිතං දෙහි, දෙවා”ති රඤ්ඤො පාදමූලෙ පරිචන්තිත්වා
පරිදෙවමානා ආහ -

1086.

“උම්මත්තිකා භවිස්සාමි, භූතභතා පංසුනා ව පරිකිණ්ණා;
සචෙ චන්දවරං භන්ති, පාණා මෙ දෙව රුජ්ඣන්ති.

1087.

“උම්මත්තිකා භවිස්සාමි, භූතභතා පංසුනා ව පරිකිණ්ණා;
සචෙ සූරියවරං භන්ති, පාණා මෙ දෙව රුජ්ඣන්ති”ති.

තත්ථ භූතභතාති භතවුඩ්ඪි. පංසුනා ව පරිකිණ්ණාති පංසුපරිකිණ්ණසරීරා
උම්මත්තිකා හුත්වා විචරිස්සාමි.

සා ඵචං පරිදෙවන්තිපි රඤ්ඤො සන්තිකා කිඤ්චි කථං අලහිත්වා “මම පුත්තො
තුම්භාකං කුජ්ඣිත්වා ගතො භවිස්සති, කිස්ස නං තුම්භෙ න නිවත්තෙථා”ති
කුමාරස්ස චතස්සො භරියායො ආලිඬිගිත්වා පරිදෙවන්ති ආහ -

1088.

“කින්නුමා න රමාපෙය්‍යුං, අඤ්ඤමඤ්ඤං පියංවදා;
සට්ටිකා උපරික්ඛි ව, පොක්ඛරණි ව භාරිකා;
චන්දසූරියෙසු නච්චන්තියො, සමා තාසං න විජ්ජති”ති.

තත්ථ කින්නුමා න රමාපෙය්‍යුන්ති කෙන කාරණෙන ඉමා සට්ටිකාතිආදිකා
චතස්සො අඤ්ඤමඤ්ඤං පියංවදා චන්දසූරියකුමාරානං සන්තිකෙ නච්චන්තියො මම
පුත්තෙ න රමාපයිංසු, උක්කණ්ඨාපයිංසු. සකලජම්බුදීපස්මිඤ්ඤි නච්චෙ වා ගීතෙ වා
සමා අඤ්ඤා කාචි තාසං න විජ්ජතිති අත්ථො.

ඉති සා සුණ්භාහි සද්ධිං පරිදෙවිත්වා අඤ්ඤං ගහෙනඛ්ඛග්ගහණං අපස්සන්ති
ඛණ්ඩභාලං අක්කොසමානා අට්ඨ ගාථා අභාසි -

1089.

“ඉමං මය්භං භදයසොකං, පටිමුඤ්චතු ඛණ්ඩභාල තච මාතා;
යො මය්භං භදයසොකො, චන්දමිහි වධාය නින්තීතෙ.

1090.

“ඉමං මය්හං හදයසොකං, පටිමුඤ්චතු ඛණ්ඩභාල තච මාතා;
යො මය්හං හදයසොකො, සුරියම්භි වධාය නින්තීතෙ.

1091.

“ඉමං මය්හං හදයසොකං, පටිමුඤ්චතු ඛණ්ඩභාල තච ජායා;
යො මය්හං හදයසොකො, චන්දම්භි වධාය නින්තීතෙ.

1092.

“ඉමං මය්හං හදයසොකං, පටිමුඤ්චතු ඛණ්ඩභාල තච ජායා;
යො මය්හං හදයසොකො, සුරියම්භි වධාය නින්තීතෙ.

1093.

“මා ච පුත්තෙ මා ච පතීං, අද්දක්ඛි ඛණ්ඩභාල තච මාතා;
යො ඝාතෙසි කුමාරෙ, අද්දසකෙ සීහසඬකාසෙ.

1094.

“මා ච පුත්තෙ මා ච පතීං, අද්දක්ඛි ඛණ්ඩභාල තච මාතා;
යො ඝාතෙසි කුමාරෙ, අපෙක්ඛිතෙ සබ්බලොකස්ස.

1095.

“මා ච පුත්තෙ මා ච පතීං, අද්දක්ඛි ඛණ්ඩභාල තච ජායා;
යො ඝාතෙසි කුමාරෙ, අද්දසකෙ සීහසඬකාසෙ.

1096.

“මා ච පුත්තෙ මා ච පතීං, අද්දක්ඛි ඛණ්ඩභාල තච ජායා;
යො ඝාතෙසි කුමාරෙ, අපෙක්ඛිතෙ සබ්බලොකස්සා”ති.

තත්ථ ඉමං මය්හන්ති මය්හං ඉමං හදයසොකං දුක්ඛං. පටිමුඤ්චතුති පච්ඡතු
පාපුණාතු. යො ඝාතෙසිති යො ත්වං ඝාතෙසි. අපෙක්ඛිතෙති සබ්බලොකෙන
ඔලොකිතෙ දිස්සමානෙ මාරෙසිති අත්ථො.

බොධිසත්තො යඤ්ඤාචාටෙපි පිතරං යාවන්තො ආහ —

1097.

“මා නො දෙව අවධි, දාසෙ නො දෙහි ඛණ්ඩභාලස්ස;
අපි නිගලබන්ධකාපි, හත්ථී අස්සෙ ච පාලෙම.

1098.

“මා නො දෙව අවධි, දාසෙ නො දෙහි ඛණ්ඩභාලස්ස;
අපි නිගලබන්ධකාපි, හත්ථීජකණානි උජ්ඣෙම.

1099.

“මා නො දෙව අවධි, දාසෙ නො දෙහි බණ්ඩහාලස්ස;
අපි නිගලබන්ධකාපි, අස්සජකණානි උජ්ඣෙම.

1100.

“මා නො දෙව අවධි, දාසෙ නො දෙහි බණ්ඩහාලස්ස;
යස්ස භොන්ති තව කාමා, අපි රට්ඨා පබ්බාජිතා;
හික්ඛාවරියං වරිස්සාම.

1101.

“දිබ්බං දෙව උපයාවන්ති, පුත්තත්ථිකාපි දලිද්දා;
පටිභානානිපි හිත්වා, පුත්තෙ න ලහන්ති එකච්චා.

1102.

“ආසීසිකානි කරොන්ති, පුත්තා නො ජායන්තු තතො පපුත්තා;
අථ නො අකාරණස්මා, යඤ්ඤත්ථාය දෙව සාතෙසි.

1103.

“උපයාවිතකෙන පුත්තං ලහන්ති, මා තාත නො අසාතෙසි;
මා කිච්ඡාලද්ධකෙහි පුත්තෙහි, යජිත්ථො ඉමං යඤ්ඤං.

1104.

“උපයාවිතකෙන පුත්තං ලහන්ති, මා තාත නො අසාතෙසි;
මා කපණලද්ධකෙහි පුත්තෙහි, අම්මාය නො විජ්ජවාසෙහි” ති.

තත්ථ දිබ්බන්ති දෙව, අපුත්තිකා දලිද්දාපි නාරියො පුත්තත්ථිකා හුත්වා බහුං පණ්ණාකාරං කරිත්වා පුත්තං වා ධිතරං වා ලභාමාති දිබ්බං උපයාවන්ති. පටිභානානිපි හිත්වාති දොහළානි ජඩ්ඛෙත්වාපි, අලහිත්වාපිති අත්ථො. ඉදං වුත්තං භොති – මහාරාජ, නාරිනඤ්ඤි උජ්ජන්තං දොහළං අලහිත්වා ගබ්භො සුස්සිත්වා නස්සති. තත්ථ එකච්චා යාවන්තාපි පුත්තෙ අලහමානා, කාචි ලද්ධම්පි දොහළං පභාය අපරිභුඤ්ජිත්වා න ලහන්ති, කාචි දොහළං අලහමානා න ලහන්ති. මය්හං පන මාතා උජ්ජන්තං දොහළං ලහිත්වා පරිභුඤ්ජිත්වා උජ්ජන්තං ගබ්භං අනාසෙත්වා පුත්තෙ පටිලභි. එවං පටිලද්ධෙ මා නො අවධිති යාවති.

ආසීසිකානීති මහාරාජ, ඉමෙ සත්තා ආසීසං කරොන්ති. කින්නි? පුත්තා නො ජායන්තුති. තතො පපුත්තානි පුත්තානම්පි නො පුත්තා ජායන්තුති. අථ නො අකාරණස්මාති අථ ත්වං අම්මෙ අකාරණෙන යඤ්ඤත්ථාය සාතෙසි. උපයාවිතකෙනානි දෙවතානං ආයාවනෙන. කපණලද්ධකෙහිති කපණා විය හුත්වා ලද්ධකෙහි. පුත්තෙහිති අම්මෙහි සද්ධිං අම්මාකං අම්මාය මා විජ්ජවාසෙහි, මා නො මාතරා සද්ධිං විජ්ජවාසං කරිති වදති.

සො එවං වදන්තොපි පිතු සන්තිකා කිඤ්චි කථං අලභිත්වා මාතු පාදමුලෙ
නිපතිත්වා පරිදෙවමානො ආහ -

1105.

“ඛුද්දක්ඛා පොසිය වන්දං, අම්ම තුවං ජියසෙ පුත්තං;
වන්දාමි ඛො තෙ පාදෙ, ලහතං තාතො පරලොකං.

1106.

“හන්ද ව මං උපගුහ, පාදෙ තෙ අම්ම වන්දිතුං දෙහි;
ගච්ඡාමි දානි පවාසං, යඤ්ඤත්ථාය එකරාජස්ස.

1107.

“හන්ද ව මං උපගුහ, පාදෙ තෙ අම්ම වන්දිතුං දෙහි;
ගච්ඡාමි දානි පවාසං, මාතු කත්වා හදයසොකං.

1108.

“හන්ද ව මං උපගුහ, පාදෙ තෙ අම්ම වන්දිතුං දෙහි;
ගච්ඡාමි දානි පවාසං, ජනස්ස කත්වා හදයසොකං” න්ති.

තත්ථ ඛුද්දක්ඛා පොසියාති ඛුද්ධි දුක්ඛෙහි පොසිය. වන්දන්ති මං වන්දකුමාරං
එවං පොසෙත්වා ඉදානි, අම්ම, ත්වං ජියසෙ පුත්තං. ලහතං තාතො පරලොකන්ති
පිතා මෙ භොගසම්පන්නං පරලොකං ලහතු. උපගුහාති ආලිඬිග පරිස්සජ. පවාසන්ති
පුත අනාගමනාය අච්චන්තං විජ්ජවාසං ගච්ඡාමි.

අථස්ස මාතා පරිදෙවන්ති වතස්සො ගාථා අභාසි -

1109.

“හන්ද ව පදුමපත්තානං, මොළිං ඛන්ධස්සු ගොතමිපුත්ත;
වම්පකදලමිස්සායො, එසා තෙ පොරාණිකා පකති.

1110.

“හන්ද ව විලෙපනං තෙ, පච්ඡිමකං වන්දනං විලිම්පස්සු;
යෙහි ව සුචිලිත්තො, සොහසි රාජපරිසායං.

1111.

“හන්ද ව මුදුකානි වත්ථානි, පච්ඡිමකං කාසිකං නිවාසෙහි;
යෙහි ව සුනිවත්ථො, සොහසි රාජපරිසායං.

1112.

“මුත්තාමණිකනකවිභූසිතානි, ගණ්හස්සු හත්ථාහරණානි;
යෙහි ව හත්ථාහරණෙහි, සොහසි රාජපරිසායං” න්ති.

තත්ථ පදුමපත්තානන්ති පදුමපත්තවෙය්නං නාමෙකං පසාධනං, තං සන්ධායෙවමාහ. තව විජ්ජකිණ්ණං මොළිං උක්ඛිපිත්වා පදුමපත්තවෙය්නෙන යොජෙත්වා ඛන්ධාති අත්ථො. ගෞතමීපුත්තාති චන්දකුමාරං ආලපති. වම්පකදලමීස්සායොති අබ්භන්තරිමෙහි වම්පකදලෙහි මීස්සිතා වණ්ණගන්ධසම්පන්නා නානාපුප්ඵමාලා පිලන්ධස්සු. එසා තෙති එසා තව පොරාණිකා පකති, තමෙව ගණ්හස්සු පුත්තාති පරිදෙවති. යෙහි වාති යෙහි ලොහිතචන්දනවිලෙපනෙහි විලිත්තො රාජපරිසාය සොහසි, තාති විලිම්පස්සුති අත්ථො. කාසිකන්ති සතසහස්සග්ගසනකං කාසිකවත්ථං. ගණ්හස්සුති පිලන්ධස්සු.

ඉදානිස්ස චන්දා නාම අග්ගමහෙසී තස්ස පාදමුලෙ නිපතිත්වා පරිදෙවමානා ආහ

1113.

“න හි නුනායං රට්ඨපාලො, භූමිපති ජනපදස්ස දායාදො;
ලොකිස්සරො මහන්තො, පුත්තෙ ස්නෙහං ජනයති” ති.

තං සුත්වා රාජා ගාථමාහ —

1114.

“මය්හම්පි පියා පුත්තා, අත්තා ච පියො තුම්හෙ ච හරියායො;
සග්ගඤ්ච පත්ථයානො, තෙනාහං සාතයිස්සාමි” ති.

තස්සත්ථො — කිංකාරණා පුත්තසිනෙහං න ජනෙමි? න කෙවලං ගෞතමියා එව, අථ බො මය්හම්පි පියා පුත්තා, තථා අත්තා ච තුම්හෙ ච සුණ්භායො හරියායො ච පියායෙව. එවං සන්තෙපි සග්ගඤ්ච පත්ථයානො අහං සග්ගං පත්ථෙන්නො, තෙන කාරණෙන එතෙ සාතයිස්සාමි, මා චිත්තයිත්ථ, සබ්බෙපෙනෙ මයා සද්ධිං දෙවලොකං එකතො ගමිස්සන්තිති.

චන්දා ආහ —

1115.

“මං පයමං සාතෙහි, මා මෙ හදයං දුක්ඛං ඵාලෙසි;
අලඬිකතො සුන්දරකො, පුත්තො දෙව තව සුබ්බමාලො.

1116.

“හන්දයා මං හනස්සු, පරලොකෙ චන්දකෙන හෙස්සාමි;
පුඤ්ඤං කරස්සු විපුලං, විවරාම උහොපි පරලොකෙ” ති.

තත්ථ පයමන්ති දෙව, මම සාමිකතො පයමතරං මං සාතෙහි. දුක්ඛන්ති චන්දස්ස මරණදුක්ඛං මම හදයං මා ඵාලෙසි. අලඬිකතොති අයං මම එකොව අලං පරියත්තොති එවං අලඬිකතො. ඵවරූපං නාම පුත්තං මා සාතයි, මහාරාජාති දීපෙති.

හන්දයානි හන්ද, අයා, රාජානං ආලපන්ති එවමාහ. පරලොකෙ වන්දකෙනානි
වන්දෙන සද්ධිං පරලොකෙ හවිස්සාමි. විවරාම උභොපි පරලොකෙති තයා එකතො
සාතිතා උභොපි පරලොකෙ සුඛං අනුභවන්තා විවරාම, මා නො
සග්ගන්තරායමකාසීති.

රාජා ආහ –

1117.

“මා ත්වං වන්දෙ රුචිචි මරණං, බහුකා තව දෙවරා විසාලක්ඛි;
තෙ තං රමයිස්සන්ති, යිට්ඨස්මිං ගොතම්පුත්තෙ”ති.

තත්ථ මා ත්වං වන්දෙ රුචිචිති මා ත්වං අත්තනො මරණං රොවෙසි. “මා
රුද්දී”තිපි පායො, මා රොදීති අත්ථො. දෙවරාති පතිභාතුකා.

තතො පරං සත්ථා –

1118.

“එවං චුත්තෙ වන්දා අත්තානං, හන්ති හත්ථතලකෙහි”ති. –
උපඨිස්සගාථමාහ;

තතො පරං තස්සායෙව විලාපො හොති –

“අලමෙත්ථ ජීවිතෙන, පිස්සාමි විසං මරිස්සාමි.

1119.

“න හි නුනිමස්ස රඤ්ඤො, මිත්තාමච්චා ච විජ්ජරෙ සුභදා;
යෙ න වදන්ති රාජානං, ‘මා සාතයි ධරසෙ පුත්තෙ’.

1120.

“න හි නුනිමස්ස රඤ්ඤො, ඤාති මිත්තා ච විජ්ජරෙ සුභදා;
යෙ න වදන්ති රාජානං, ‘මා සාතයි අත්තෙ පුත්තෙ’.

1121.

“ඉමෙ තෙපි මය්හං පුත්තා, ගුණිනො කායුරධාරිනො රාජ;
තෙහිපි යජස්සු යඤ්ඤං, අථ මුඤ්ඤා ගොතම්පුත්තෙ.

1122.

“බ්ලසනං මං කත්වාන, යජස්සු සත්තධා මහාරාජ;
මා ජෙට්ඨපුත්තමවධි, අද්දසකං සිහසංකාසං.

1123.

“බ්ලසනං මං කත්වාන, යජස්සු සත්තධා මහාරාජ;

මා ජෙට්ට්පුත්තමවධි, අපෙක්ඛිතං සබ්බලොකස්සා''ති.

තත්ථ එවන්ති එවං අන්ධබාලෙන එකරාජෙන චුත්තෙ. හන්තිති ''කිං නාමෙතං කපෙසි''ති වත්වා හත්ථතලෙහි අත්තානං හන්ති. පිස්සාමිති පිවිස්සාමි. ඉමෙ තෙපීති වසුලකුමාරං ආදිං කත්වා සෙසදාරකෙ හත්ථෙ ගහෙත්වා රඤ්ඤො පාදමුලෙ යීතා එවමාහ. ගුණිනොති මාලාගුණආහරණෙහි සමන්තාගතා. කායුරධාරිනොති කායුරපසාධනධරා. බිලසතන්ති මහාරාජ, මං සාතෙත්වා කොට්ඨාසසතං කත්වා සත්තධා සත්තසු යානෙසු යඤ්ඤං යජස්සු.

ඉති සා රඤ්ඤො සන්තිකෙ ඉමාහි ගාථාහි පරිදෙවිත්වා අස්සාසං අලහමානා බොධිසත්තස්සෙව සන්තිකං ගන්ත්වා පරිදෙවමානා අට්ඨාසි. අථ නං යො ආහ - ''වන්දෙ, මයා ජීවමානෙන තුය්හං තස්මිං තස්මිං වත්ථුස්මිං සුභණිතෙ සුකථිතෙ උච්චාවචානි මණිමුත්තාදීනි බහුනි ආහරණානි දින්නානි, අජ්ජ පන තෙ ඉදං පච්ඡිමදානං, සරීරාරුළ්භං ආහරණං දමිමි, ගණ්භාහි න''න්ති. ඉමමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ -

1124.

''බහුකා තව දින්නාහරණා, උච්චාවචා සුභණිතමිහි;
මුත්තාමණිවෙචරියා, එතං තෙ පච්ඡිමකං දාන''න්ති.

වන්දාදෙවීපි තං සුත්වා තතො පරාහි නවහි ගාථාහි විලපි -

1125.

''යෙසං පුබ්බෙ ඛන්ධෙසු, ඵුල්ලා මාලාගුණා විචත්තිංසු;
තෙසජ්ජපි සුනිසිතො, නෙත්තිංසො විචත්තිස්සති ඛන්ධෙසු.

1126.

''යෙසං පුබ්බෙ ඛන්ධෙසු, විත්තා මාලාගුණා විචත්තිංසු;
තෙසජ්ජපි සුනිසිතො, නෙත්තිංසො විචත්තිස්සති ඛන්ධෙසු.

1127.

''අවිරං වත නෙත්තිංසො, විචත්තිස්සති රාජපුත්තානං ඛන්ධෙසු;
අථ මම හදයං න ඵලති, තාව දල්භබන්ධඤ්ච මෙ ආසි.

1128.

''කාසිකසුච්චත්ථධරා, කුණ්ඩලිනො අගලුවන්දනවිලිත්තා;
නිය්‍යාථ වන්දසුරියා, යඤ්ඤත්ථාය එකරාජස්ස.

1129.

''කාසිකසුච්චත්ථධරා, කුණ්ඩලිනො අගලුවන්දනවිලිත්තා;
නිය්‍යාථ වන්දසුරියා, මාතු කත්වා හදයසොකං.

1130.

“කාසිකසුච්චත්ථධරා, කුණ්ඩලිනො අගලුවන්දනවිලිත්තා;
නියායාථ චන්දසුරියා, ජනස්ස කත්වා හදයසොකං.

1131.

“මංසරසභොජනා න්හාපකසුන්හාපිතා, කුණ්ඩලිනො
අගලුවන්දනවිලිත්තා;
නියායාථ චන්දසුරියා, යඤ්ඤත්ථාය එකරාජස්ස.

1132.

“මංසරසභොජනා න්හාපකසුන්හාපිතා, කුණ්ඩලිනො
අගලුවන්දනවිලිත්තා;
නියායාථ චන්දසුරියා, මාතු කත්වා හදයසොකං.

1133.

“මංසරසභොජනා න්හාපකසුන්හාපිතා, කුණ්ඩලිනො
අගලුවන්දනවිලිත්තා;
නියායාථ චන්දසුරියා, ජනස්ස කත්වා හදයසොකං”න්ති.

තත්ථ මාලාගුණාති පුප්ඵදාමානි. තෙසජ්ජාති තෙසං අජ්ජ. නෙත්තිංසොති අසි.
විචත්තිස්සතීති පතිස්සති. අවිරං චතාති අවිරෙන චත. න ඵලතීති න හිජ්ජති. තාව
දළ්භබන්ධඤ්ච මෙ ආසීති අතිවිය ථිරබන්ධනං මෙ හදයං හවිස්සතීති අත්ථො.
නියායාථාති ගච්ඡථ.

එවං තස්සා පරිදෙවන්තියාව යඤ්ඤාවාටෙ සබ්බකම්මං නිට්ඨාසි. රාජපුත්තං
නෙත්වා ගීවං ඔනාමෙත්වා නිසීදාපෙසුං. බණ්ඩහාලො සුවණ්ණපාතිං උපනාමෙත්වා
බග්ගං ආදාය “තස්ස ගීවං ඡීන්දිස්සාමි”ති අට්ඨාසි. තං දිස්වා චන්දාදෙවී “අඤ්ඤං
මෙ පටිසරණං නත්ථී, අත්තනො සච්චබලෙන සාමිකස්ස සොත්ථී. කරිස්සාමි”ති
අඤ්ජලිං පග්ගය්හ පරිසාය අන්තරෙ විවරන්තී සච්චකිරියං අකාසි. තමත්ථං
පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

1134.

“සබ්බස්මිං උපක්ඛට්ඨස්මිං, නිසීදිතෙ චන්දස්මිං යඤ්ඤත්ථාය;
පඤ්චාලරාජධිතා පඤ්ජලිකා, සබ්බපරිසාය සමනුපරියාසි.

1135.

“යෙන සච්චෙන බණ්ඩහාලො, පාපකම්මං කරොති දුම්මෙමධො;
එතෙන සච්චවජ්ජෙන, සමඬගිතී සාමිකෙන භොමි.

1136.

“යෙ ඉධත්ථී අමනුස්සා, යානි ච යක්ඛභූතහබ්බානි;

කරොන්තු මෙ වෙය්‍යාවටිකං, සමඨිගිනී සාමිකෙන හොමි.

1137.

“යා දෙවතා ඉධාගතා, යානි ච යක්ඛභූතභ්‍යානි;
සරණෙසීනිං අනාථං තායථ මං, යාචාමහං පති මාහං අපෙය්‍යා”න්ති.

තත්ථ උපක්ඛට්ඨමීන්ති සබ්බස්මිං යඤ්ඤසම්භාරෙ සජ්ජිතෙ පටියත්තෙ.
සමඨිගිනීනි සම්පයුත්තා එකසංවාසා. යෙ ඉධත්ථීනි යෙ ඉධ අත්ථී.
යක්ඛභූතභ්‍යානීනි දෙවසඨ්ඛාතා යක්ඛා ච වඨ්ඨිත්වා ඨිතසත්තසඨ්ඛාතා භූතා ච
ඉදානි වඨ්ඨනකසත්තසඨ්ඛාතානි භ්‍යානි ච. වෙය්‍යාවටිකන්ති මය්හං වෙය්‍යාවච්චං
කරොන්තු. තායථ මන්ති රක්ඛථ මං. යාචාමහන්ති අහං වො යාචාමි. පති මාහන්ති
පතිං අහං මා අපෙය්‍යාං.

අථ සක්කො දෙවරාජා තස්සා පරිදෙවසද්දං සුත්වා තං පවත්තිං ඤාත්වා ජලිතං
අයකුටං ආදාය ගන්ත්වා රාජානං තාසෙත්වා සබ්බෙ විස්සජ්ජාපෙසි. තමත්ථං
පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

1138.

“තං සුත්වා අමනුස්සො, අයොකුටං පරිබ්භමෙත්වාන;
භයමස්ස ජනයන්තො, රාජානං ඉදමචොච.

1139.

“බුජ්ඣස්සු බො රාජකලී, මා තාහං මත්ථකං නිතාලෙසිං;
මා ජෙට්ඨපුත්තමවධි, අද්දසකං සීහසඨ්ඨිකාසං.

1140.

“කො තෙ දිට්ඨො රාජකලී, පුත්තභරියායො භඤ්ඤමානායො;
සෙට්ඨී ච ගහපතයො, අද්දසකා සග්ගකාමා හී.

1141.

“තං සුත්වා ඛණ්ඩහාලො, රාජා ච අබ්භූතමිදං දිස්වාන;
සබ්බෙසං ඛන්ධනානි මොවෙසුං, යථා තං අනුපසානං.

1142.

“සබ්බෙසු විජ්ජමුත්තෙසු, යෙ තත්ථ සමාගතා තදා ආසුං;
සබ්බෙ එකෙකලෙඨ්ඨිකමදංසු, එස වධො ඛණ්ඩහාලස්සා”ති.

තත්ථ අමනුස්සොති සක්කො දෙවරාජා. බුජ්ඣස්සුති ජානස්සු සල්ලක්ඛෙහි.
රාජකලීති රාජකාලකණ්ණි රාජලාමක. මා තාහන්ති පාපරාජ, බුජ්ඣ, මා තෙ අහං
මත්ථකං නිතාලෙසිං. කො තෙ දිට්ඨොති කුහිං තයා දිට්ඨපුබ්බො. සග්ගකාමා හීති
එත්ථ හීති නිපාතමත්තං, සග්ගකාමා සග්ගං පත්ථයමානානි අත්ථො. තං සුත්වානි,

හික්බවෙ, තං සක්කස්ස වචනං ඛණ්ඩහාලො සුත්වා. අඛණ්ඩතමීදන්ති රාජා ච ඉදං සක්කස්ස දස්සනං පුබ්බෙ අභූතං දිස්වා. යථා තන්ති යථා අනුපසානං පාණං මොචෙන්ති, එවමෙව මොචෙසුං. එකෙකලෙඬ්චුකමදංසුති හික්බවෙ, යත්තකා තස්මිං යඤ්ඤාචාටෙ සමාගතා, සබ්බෙ එකකොලාහලං කත්වා ඛණ්ඩහාලස්ස එකෙකලෙඬ්චුපහාරං අදංසු. එස වධොති එසොච ඛණ්ඩහාලස්ස වධො අහොසි, තත්ථෙව නං ජීවිතක්ඛයං පාපෙසුන්ති අත්ථො.

තං පන මාරෙත්වා මහාජනො රාජානං මාරෙතුං ආරභී. බොධිසත්තො පිතරං පරිස්සජිත්වා මාරෙතුං න අදාසි. මහාජනො “ජීවිතං එතස්ස පාපරඤ්ඤො දෙම, ඡත්තං පනස්ස නගරෙ ව වාසං න දස්සාම, වණ්ඩාලං කත්වා ඛණ්ඩහරෙ වසාපෙස්සාමා” ති වත්වා රාජවෙසං හාරෙත්වා කාසාවං නිවාසාපෙත්වා හලිද්දිපිලොතිකාය සීසං වෙයෙත්වා වණ්ඩාලං කත්වා වණ්ඩාලවසනට්ඨානං තං පහිණි. යෙ පනෙතං පසුසාතයඤ්ඤං යජිංසු ථෙව යජාපෙසුඤ්ච අනුමොදිංසු ව, සබ්බෙ නිරයපරායණාව අහෙසුං. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

1143.

“සබ්බෙ පට්ට්ඨා නිරයං, යථා තං පාපකං කරිත්වාන;
න හි පාපකම්මං කත්වා, ලබ්භා සුගතිං ඉතො ගන්තු”න්ති.

සොපි බො මහාජනො ද්වෙ කාළකණ්ණියො හාරෙත්වා තත්ථෙව අභිසෙකසම්භාරෙ ආහරිත්වා වන්දකුමාරං අභිසිඤ්චි. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

1144.

“සබ්බෙසු විජ්ජමුත්තෙසු, යෙ තත්ථ සමාගතා තදා ආසුං;
වන්දං අභිසිඤ්චිංසු, සමාගතා රාජපරිසා ව.

1145.

“සබ්බෙසු විජ්ජමුත්තෙසු, යෙ තත්ථ සමාගතා තදා ආසුං;
වන්දං අභිසිඤ්චිංසු, සමාගතා රාජකඤ්ඤායො ව.

1146.

“සබ්බෙසු විජ්ජමුත්තෙසු, යෙ තත්ථ සමාගතා තදා ආසුං;
වන්දං අභිසිඤ්චිංසු, සමාගතා දෙවපරිසා ව.

1147.

“සබ්බෙසු විජ්ජමුත්තෙසු, යෙ තත්ථ සමාගතා තදා ආසුං;
වන්දං අභිසිඤ්චිංසු, සමාගතා දෙවකඤ්ඤායො ව.

1148.

“සබ්බෙසු විජ්ජමුත්තෙසු, යෙ තත්ථ සමාගතා තදා ආසුං;

වෙලුක්බෙපමකරු, සමාගතා රාජපරිසා ව.

1149.

“සබ්බෙසු විජ්ජමුත්තෙසු, යෙ තත්ථ සමාගතා තදා ආසුං;
වෙලුක්බෙපමකරු, සමාගතා රාජකඤ්ඤායො ව.

1150.

“සබ්බෙසු විජ්ජමුත්තෙසු, යෙ තත්ථ සමාගතා තදා ආසුං;
වෙලුක්බෙපමකරු, සමාගතා දෙවපරිසා ව.

1151.

“සබ්බෙසු විජ්ජමුත්තෙසු, යෙ තත්ථ සමාගතා තදා ආසුං;
වෙලුක්බෙපමකරු, සමාගතා දෙවකඤ්ඤායො ව.

1152.

“සබ්බෙසු විජ්ජමුත්තෙසු, බහු ආනන්දිනා අහුං;
නන්දිං පවෙසි නගරං, බන්ධනා මොක්ඛො අසොසිත්ථා”ති.

තත්ථ රාජපරිසා වාති රාජපරිසාපි තීහි සඬ්ඛෙහි අභිසිඤ්චිංසු. රාජකඤ්ඤායො වාති බත්තියධිතරොපි නං අභිසිඤ්චිංසු. දෙවපරිසා වාති සක්කො දෙවරාජා විජයුත්තරසඬ්ඛං ගහෙත්වා දෙවපරිසාය සද්ධිං අභිසිඤ්චි. දෙවකඤ්ඤායො වාති සුජාපි දෙවධිතරාහි සද්ධිං අභිසිඤ්චි. වෙලුක්බෙපමකරුන්ති නානාවණ්ණෙහි චත්ථෙහි ධජෙ උස්සාපෙත්වා උත්තරිසාටකානි ආකාසෙ බිපන්නා වෙලුක්බෙපං කරිංසු. රාජපරිසා ව ඉතරෙ තයො කොට්ඨාසා වාති අභිසෙකකාරකා චත්තාරොපි කොට්ඨාසා කරිංසුයෙව. ආනන්දිනා අහුන්ති ආමොදිනා අහෙසුං. නන්දිං පවෙසි නගරන්ති චන්දකුමාරස්ස ඡත්තං උස්සාපෙත්වා නගරං පට්ටියකාලෙ නගරෙ ආනන්දගෙරි වරි. “කිං චත්ථා”ති? යථා “අම්භාකං චන්දකුමාරො බන්ධනා මුත්තො, එවමෙව සබ්බෙ බන්ධනා මුච්චන්තු”ති. තෙන වුත්තං “බන්ධනා මොක්ඛො අසොසිත්ථා”ති.

බොධිසත්තො පිතු චත්තං පට්ටියෙසි. අත්තොනගරං පන පටිසිතුං න ලහති. පරිබ්බයස්ස බිණ්ණකාලෙ බොධිසත්තො උය්‍යානකීළාදීනං අත්ථාය ගච්ඡන්තො තං උපසඬ්ඛමිත්වා “පතිමිහි”ති න චන්දති, අඤ්ජලිං පන කත්වා “චිරං ජීව සාමී”ති වදති. “කෙනත්ථො”ති වුත්තෙ ආරොවෙසි. අඨස්ස පරිබ්බයං දාපෙසි. සො ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙත්වා ආයුපරියොසානෙ දෙවලොකං සුරයමානො අගමාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා “න, හික්ඛවෙ, ඉදානෙව, පුබ්බෙපි දෙවදත්තො මං එකං නිස්සාය බහු මාරෙතුං වායාමමකාසී”ති චත්ථා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා බණ්ඩහාලො දෙවදත්තො අහොසි, ගොතමීදෙවී මහාමායා, චන්දාදෙවී රාහුලමාතා, වසුලො රාහුලො, සෙලා උප්පලවණ්ණා, සුරො

වාමගොත්තො කස්සපො, භද්දසෙනො මොග්ගල්ලානො, සූරියකුමාරො
සාරිපුත්තො, චන්දරාජා පන අභමෙව සම්මාසම්බුද්ධො අභොසිත්ති.

චන්දකුමාරජාතකවණ්ණනා සත්තමා.

[545] 8. මහානාරදකස්සපජාතකවණ්ණනා

අහු රාජා විදෙහානන්ති ඉදං සත්ථා ලට්ඨිවනුය්‍යානෙ විහරන්තො
උරුවෙලකස්සපදමනං ආරබ්භ කටෙසි. යදා හි සත්ථා පවත්තිතවරධම්මවක්කො
උරුවෙලකස්සපාදයො ජට්ඨෙ දමෙත්වා මගධරාජස්ස පටිස්සවං ලොවෙනුං
පුරාණජට්ඨසහස්සපරිවුතො ලට්ඨිවනුය්‍යානං අගමාසි. තදා ද්වාදසනභ්‍රතාය පරිසාය
සද්ධිං ආගන්ත්වා දසබ්බං චන්දිත්වා නිසින්නස්ස මගධරක්කො පරිසන්නරෙ
බ්‍රාහ්මණගහපතිකානං විතක්කො උප්පජ්ජි “කිං නු ඛො උරුවෙලකස්සපො
මහාසමණෙ බ්‍රහ්මචරියං චරති, උදාහු මහාසමණො උරුවෙලකස්සපෙ” ති. අථ ඛො
භගවා තෙසං ද්වාදසනභ්‍රතානං වෙතසා වෙනොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය “කස්සපස්ස
මම සන්නිකෙ පබ්බජිතභාවං ජානාපෙස්සාමි” ති ඉමං ගාථමාහ –

“කිමෙව දිස්වා උරුවෙලවාසි, පහාසි අග්ගිං කිසකොවදානො;
පුච්ඡාමි තං කස්සප එතමත්ථං, කථං පභිනං තව අග්ගිහුත්ත” ත්ති. (මහාව.
55);

ථෙරොපි භගවතො අධිප්පායං විදිත්වා –

“රූපෙ ව සද්දෙ ව අපො රසෙ ව, කාමිත්ථියො වාහිවදන්ති යඤ්ඤා;
එතං මලන්ති උපධිසු ඤත්වා, තස්මා න යිට්ඨෙ න භුතෙ අරඤ්ඡි” ත්ති.
(මහාව. 55); –

ඉමං ගාථං වත්වා අත්තනො සාවකභාවං පකාසනත්ථං තථාගතස්ස පාදපිට්ඨෙ සිසං
යපෙත්වා “සත්ථා මෙ, භත්තෙ, භගවා, සාවකොභමස්මි” ති වත්වා එකතාලං
ද්විතාලං තිතාලන්ති යාව සත්තතාලප්පමාණං සත්තක්ඛත්තුං වෙහාසං
අබ්භුග්ගන්ත්වා ඔරුග්ග තථාගතං චන්දිත්වා එකමන්තං නිසිදි. තං පාටිභාරියං දිස්වා
මහාජනො “අහො මහානුභාවො බුද්ධො, එවං ථාමගතදිට්ඨිකො නාම අත්තානං
‘අරහා’ ති මඤ්ඤමානො උරුවෙලකස්සපොපි දිට්ඨිජාලං හින්දිත්වා තථාගතෙන
දම්මො” ති සත්ථු ගුණකථඤ්ඤෙව කටෙසි. තං සුත්වා සත්ථා “අනච්ඡරියං ඉදානි
සබ්බඤ්ඤතප්පත්තෙන මයා ඉමස්ස දමනං, ස්වාහං පුබ්බෙ සරාගකාලෙපි නාරදො
නාම බ්‍රහ්මා හුත්වා ඉමස්ස දිට්ඨිජාලං හින්දිත්වා ඉමං නිබ්බිසෙවනමකාසි” ත්ති
වත්වා තාය පරිසාය යාවිතො අතීතං ආහරි.

අතීතෙ විදෙහරට්ඨෙ මිටීලායං අභිගති නාම රාජා රජ්ජං කාරෙසි ධම්මිකො
ධම්මරාජා. තස්ස රුවා නාම ධිතා අභොසි අභිරුපා දස්සනීයා පාසාදිකා
කප්පසතසහස්සං පත්ථිතපත්ථනා මහාපුඤ්ඤා අග්ගමහෙසියා කුච්ඡස්මි.

නිබ්බන්තා. සෙසා පනස්ස සොළසසහස්සා ඉත්ථියො වඤ්ඤා අහෙසුං. තස්ස සා
 ධීතා පියා අහොසි මනාපා. සො තස්සා නානාපුප්ඵපුරෙ පඤ්චවිසතිපුප්ඵසමුග්ගෙ
 අනග්ඝානි සුබ්බමානි වත්ථානි ව “ඉමෙහි අත්තානං අලඬකරොතු”ති දෙවසිකං
 පහිණි. බාදනීයහොජනීයස්ස පන පමාණං නත්ථි. අන්වඩ්ඨමාසං “දානං දෙතු”ති
 සහස්සං සහස්සං පෙසෙසි. තස්ස ඛො පන විජයො ව සුනාමො ව අලාතො වාති
 තයො අමච්චා අහෙසුං. සො කොමුදියා වාතුමාසිනියා ඡණෙ පවත්තමානො
 දෙවනගරං විය නගරෙ ව අත්තෙපුරෙ ව අලඬකතෙ සුන්භාතො සුවිලිත්තො
 සබ්බාලඬකාරජ්ජටිමණ්ඩිතො භුත්තසායමාසො විවට්ඨිහපඤ්ජරෙ මහාතලෙ
 අමච්චගණපරිවුතො විසුද්ධං ගගනතලං අභිලඬසමානං වන්දමණ්ඩලං දිස්වා
 “රමණියා වත හො දොසිනා රත්ති, කාය නු ඛො අජ්ජ රතියා අභිරමෙය්‍යාමා”ති
 අමච්චෙ පුච්ඡි. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

1153.

“අහු රාජා විදෙහානං, අඬගති නාම ඛත්තියො;
 පහුතයොග්ගො ධනිමා, අනන්තබලපොරිසො.

1154.

“සො ව පන්තරසිං රත්තිං, පුරිමයාමෙ අනාගතෙ;
 වාතුමාසා කොමුදියා, අමච්චෙ සන්නිපාතයි.

1155.

“පණ්ඩිතෙ සුතසම්පන්නෙ, මහිතපුබ්බෙ විචක්ඛණෙ;
 විජයඤ්ච සුනාමඤ්ච, සෙනාපතිං අලාතකං.

1156.

“තමනුපුච්ඡි වෙදෙහො, පච්චෙකං බුථ සං රුචිං;
 වාතුමාසා කොමුදජ්ජ, පුණ්භං බ්‍යපහතං තමං;
 කායජ්ජ රතියා රත්තිං, විහරෙමු ඉමං උතු”න්ති.

තත්ථ පහුතයොග්ගොති බහුකෙන හත්ථියොග්ගාදිනා සමන්තාගතො.
 අනන්තබලපොරිසොති අනන්තබලකායො. අනාගතෙති පරියොසානං අජ්ජත්තෙ,
 අනතික්කත්තෙති අත්ථො. වාතුමාසාති වතුන්තං වස්සිකමාසානං පච්ඡිමදිවසභුතාය
 රත්තියා. කොමුදියාති ඵුල්ලකුමුදාය. මහිතපුබ්බෙති පඨමං සිතං කත්වා පච්ඡා
 කථනසිලෙ. තමනුපුච්ඡිති තං තෙසු අමච්චෙසු ඵකෙකං අමච්චං අනුපුච්ඡි. පච්චෙකං
 බුථ සං රුචින්ති සබ්බෙපි තුම්හෙ අත්තනො අත්තනො අජ්ඣාසයානුරූපං රුචිං
 පච්චෙකං මය්භං කථෙථං. කොමුදජ්ජාති කොමුදී අජ්ජ. පුණ්භන්ති පුණ්භාය
 නිස්සයභූතං වන්දමණ්ඩලං අබ්භුග්ගවිජති. බ්‍යපහතං තමන්ති තෙන සබ්බං
 අන්ධකාරං විහතං. උතුන්ති අජ්ජ රත්තිං ඉමං ඵවරූපං උතුං කායරතියා
 විහරෙය්‍යාමාති.

ඉති රාජා අමච්චෙ පුච්ඡි. තෙන තෙ පුච්ඡිතා අත්තනො අත්තනො
අජ්ඣාසයානුරූපං කථං කථයිංසු. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ -

1157.

‘තතො සෙනාපති රඤ්ඤො, අලාතො එතදබ්බි;
‘හට්ඨං යොග්ගං බලං සබ්බං, සෙනං සන්නාහයාමසෙ.

1158.

‘නිය්‍යාම දෙව යුද්ධාය, අනන්තබලපොරිසා;
යෙ තෙ වසං න ආයන්ති, වසං උපනයාමසෙ;
එසා මය්හං සකා දිට්ඨි, අජිතං ඔජ්ජාමසෙ’.

1159.

අලාතස්ස වචො සුත්ථා, සුනාමො එතදබ්බි;
‘සබ්බෙ තුය්හං මහාරාජ, අමිත්තා වසමාගතා.

1160.

‘නික්ඛිත්තසත්ථා පච්චත්ථා, නිවාතමනුවත්තරෙ;
උත්තමො උස්සවො අජ්ජ, න යුද්ධං මම රුච්චති.

1161.

‘අත්තපානඤ්ච ඛජ්ජඤ්ච, බ්ජ්ජං අභිහරන්තු තෙ;
රමස්සු දෙව කාමෙහි, නච්චගීතෙ සුවාදිතෙ’.

1162.

සුනාමස්ස වචො සුත්ථා, විජයො එතදබ්බි;
‘සබ්බෙ කාමා මහාරාජ, නිච්චං තව මුපට්ඨිතා.

1163.

‘න හෙනෙ දුල්ලහා දෙව, තව කාමෙහි මොදිතුං;
සදාපි කාමා සුලහා, නෙතං චිත්තමතං මම.

1164.

‘සමණං බ්‍රාහ්මණං වාපි, උපාසෙමු බහුස්සුතං;
යො නජ්ජ විනයෙ කඬ්ඛං, අත්ථධම්මවිදු ඉසෙ’.

1165.

විජයස්ස වචො සුත්ථා, රාජා අඬ්ගති මබ්බි;
‘යථා විජයො හණති, මය්හම්පෙතංව රුච්චති;

1166.

‘සමණං බ්‍රාහ්මණං වාපි, උපාසෙමු බහුස්සුතං;
යො නජ්ජ විනයෙ කඨිං, අත්ථධම්මවිදු ඉසෙ.

1167.

‘සබ්බෙව සන්තා කරොථ මතිං, කං උපාසෙමු පණ්ඩිතං;
යො නජ්ජ විනයෙ කඨිං, අත්ථධම්මවිදු ඉසෙ’.

1168.

වෙදෙහස්ස වචො සුත්වා, අලාතො එතදබ්බි;
‘අත්ථායං මිගදායස්මිං, අවෙලො ධීරසම්මතො.

1169.

‘ගුණො කස්සපගොත්තායං, සුතො චිත්‍රකට්ඨි ගණි;
තං දෙව පරිඤ්ඤාපාසෙමු, සො නො කඨිං විනෙස්සති’.

1170.

‘අලාතස්ස වචො සුත්වා, රාජා වොදෙසි සාරථී;
මිගදායං ගමිස්සාම, යුත්තං යානං ඉධා නයා’ති.

තත්ථ හට්ඨන්ති තුට්ඨපහට්ඨං. ඔජ්ජාමසෙති යං නො අජිතං, තං ජිනාම. එසො මම අජික්ඛාසයොති. රාජා තස්ස කථං නෙව පටික්කොසි, නාහිනන්දි. එතදබ්බිති රාජානං අලාතස්ස වචනං අනහිනන්දන්තං අප්පටික්කොසන්තං දිස්වා ‘නායං යුද්ධජික්ඛාසයො, අහමස්ස චිත්තං ගණ්හන්තො කාමගුණාභිරතිං වණ්ණයිස්සාමි’ති වින්තෙත්වා එතං ‘සබ්බෙ තුය්හ’න්තිආදිවචනං අබ්බවි.

විජයො එතදබ්බිති රාජා සුනාමස්සපි වචනං නාහිනන්දි, න පටික්කොසි. තතො විජයො ‘අයං රාජා ඉමෙසං ද්විත්තම්පි වචනං සුත්වා තුණ්හියෙව ධීතො, පණ්ඩිතා නාම ධම්මස්සවනසොණ්ඩා හොන්ති, ධම්මස්සවනමස්ස වණ්ණයිස්සාමි’ති වින්තෙත්වා එතං ‘සබ්බෙ කාමා’තිආදිවචනං අබ්බවි. තත්ථ තව මුපට්ඨිතාති තව උපට්ඨිතා. මොදිතුන්ති තව කාමෙහි මොදිතුං අභිරම්තුං ඉච්ඡාය සති න හි එතෙ කාමා දුල්ලහා. නෙතං චිත්තමතං මමාති එතං තව කාමෙහි අභිරමණං මම චිත්තමතං න හොති, න මෙ එත්ථ චිත්තං පක්ඛන්දති. යො නජ්ජාති යො නො අජ්ජ. අත්ථධම්මවිදුති පාළිඅත්ථඤ්ඤෙව පාළිධම්මඤ්ඤෙව ජානන්තො. ඉසෙති ඉසි එසිතගුණො.

අඨගති මබ්බිති අඨගති අබ්බවි. මය්හම්පෙතංව රුච්චතීති මය්හම්පි එතඤ්ඤෙව රුච්චති. සබ්බෙව සන්තාති සබ්බෙව තුම්හෙ ඉධ විජ්ජමානා මතිං කරොථ වින්තෙථ. අලාතො එතදබ්බිති රඤ්ඤො කථං සුත්වා අලාතො ‘අයං මම කුලුපකො ගුණො නාම ආජීවකො රාජ්‍යායානෙ වසති, තං පසංසිත්වා රාජකුලුපකං කරිස්සාමි’ති වින්තෙත්වා එතං ‘අත්ථාය’න්තිආදිවචනං අබ්බවි. තත්ථ ධීරසම්මතොති

පණ්ඩිතොති සම්මතො. කස්සපගොත්තායන්ති කස්සපගොත්තො අයං. සුතොති
බ්‍රහ්මස්සුතො. ගණිති ගණසත්ථා. වොදෙසීති ආණාපෙසි.

රඤ්ඤො තං කථං සුත්වා සාරථීනො තථා කරිංසු. තමත්ථං පකාසෙත්තො
සත්ථා ආහ -

1171.

“තස්ස යානං අයොජෙසුං, දන්තං රුපියපක්ඛරං;
සුක්කමට්ඨපරිවාරං, පණ්ඩරං දොසිනා මුඛං.

1172.

“තත්‍රාසුං කුමුදායුත්තා, චත්තාරො සින්ධවා හයා;
අනිලූපමසමුප්පාතා, සුදන්තා සොණ්ණමාලිනො.

1173.

“සෙනච්ඡත්තං සෙනරථො, සෙනස්සා සෙනඛ්ඡනී;
වෙදෙහො සහමච්චෙහි, නියාං චන්දොව සොහති.

1174.

“තමනුයායිංසු බහවො, ඉන්දිබ්බග්ගධරා බලී;
අස්සපිට්ඨිගතා වීරා, නරා නරවරාධිපං.

1175.

“සො මුහුත්තංව යායිත්වා, යානා ඔරුය්හ බත්තියො;
වෙදෙහො සහමච්චෙහි, පත්තී ගුණමුපාගමී.

1176.

“යෙපි තත්ථ තදා ආසුං, බ්‍රාහ්මණිඛා සමාගතා;
න තෙ අපනයි රාජා, අකතං භූමිමාගතෙ”ති.

තත්ථ තස්ස යානන්ති තස්ස රඤ්ඤො රථං යොජයිංසු. දන්තන්ති දන්තමයං.
රුපියපක්ඛරන්ති රජතමයඋපක්ඛරං. සුක්කමට්ඨපරිවාරන්ති
පරිසුද්ධාචරුසපරිවාරං. දොසිනා මුඛන්ති විගතදොසාය රත්තියා මුඛං විය,
චන්දසදිසන්ති අත්ථො. තත්‍රාසුන්ති තත්‍ර අහෙසුං. කුමුදාති කුමුදවණ්ණා. සින්ධවාති
සින්ධවජාතිකා. අනිලූපමසමුප්පාතාති වාතසදිසවෙගා. සෙනච්ඡත්තන්ති තස්මිං
රථෙ සමුස්සාපිතං ඡත්තමිපි සෙනං අහොසි. සෙනරථොති සොපි රථො
සෙනොයෙව. සෙනස්සාති අස්සාපි සෙනා. සෙනඛ්ඡනීති ඛ්ඡනීපි සෙනා. නියාන්ති
තෙන රථෙන නිග්ගච්ඡන්තො අමච්චගණපරිවුතො වෙදෙහරාජා චන්දො විය
සොහති.

නරවරාධිපත්ති නරවරානං අධිපතිං රාජාධිරාජානං. සො මුහුත්තංව යායිත්වාති
සො රාජා මුහුත්තෙනෙව උය්‍යානං ගන්ත්වා. පත්තී ගුණමුපාගමීති පත්තිකොව
ගුණං ආජීවකං උපාගමී. යෙපි තත්ථ තදා ආසුන්ති යෙපි තස්මිං උය්‍යානෙ තදා
පුරෙතරං ගන්ත්වා තං ආජීවකං පයිරුපාසමානා නිසින්තා අහෙසුං. න තෙ අපනයිති
අම්භාකමෙව දොසො, යෙ මයං පච්ඡා අගමිම්භා, තුම්භෙ මා වින්තයිත්ථාති තෙ
බ්‍රාහ්මණෙ ච ඉඛිහෙ ච රඤ්ඤොයෙව අත්ථාය අකතං අකතොකාසං භූමිං සමාගතෙ
න උස්සාරණං කාරෙත්වා අපනයිති.

තාය පන ඔමිස්සකපරිසාය පරිවුතොව එකමන්තං නිසිදිත්වා පටිසන්ථාරමකාසි.
තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ -

1177.

“තතො සො මුදුකා භිසියා, මුදුවිත්තකසන්ථතෙ;
මුදුපච්චත්ථතෙ රාජා, එකමන්තං උපාවිසි.

1178.

“නිසජ්ජ රාජා සම්මොදි, කථං සාරණියං තතො;
‘කච්චි යාපනියං භන්තෙ, වාතානමවියග්ගතා.

1179.

‘කච්චි අකසිරා වුත්ති, ලහසි පිණ්ඩයාපනං;
අප්පාබාධො චසි කච්චි, චක්ඛුං න පරිභායති’.

1180.

තං ගුණො පටිසම්මොදි, වෙදෙහං විනයෙ රතං;
‘යාපනීයං මහාරාජ, සබ්බමෙතං තදුභයං.

1181.

‘කච්චි තුය්හමිපි වෙදෙහ, පච්චන්තා න බලියරෙ;
කච්චි අරොගං යොග්ගං තෙ, කච්චි වහති වාහනං;
කච්චි තෙ බ්‍යාධයො නත්ථී, සරීරස්සුපතාපියා’.

1182.

“පටිසම්මොදිතො රාජා, තතො පුච්ඡි අනන්තරා;
අත්ථං ධම්මඤ්ච ඤායඤ්ච, ධම්මකාමො රථෙසහො.

1183.

‘කථං ධම්මං චරෙ මච්චො, මාතාපිතුසු කස්සප;
කථං චරෙ ආචරියෙ, පුත්තදාරෙ කථං චරෙ.

1184.

‘කථං වරෙය්‍ය වුඩ්ඨෙසු, කථං සමණබ්‍රාහ්මණෙ;
කථංඤ්ච බලකායස්මිං, කථං ජනපදෙ වරෙ.

1185.

‘කථං ධම්මං චරිත්වාන, මච්චා ගච්ඡන්ති සුග්ගතිං;
කථංඤ්චෙකෙ අධම්මට්ඨා, පතන්ති නිරයං අපො’”ති.

තත්ථ මුදුකා භිසියාති මුදුකාය සුඛසම්ඵස්සාය භිසියා. මුදුවිත්තකසන්ථතෙනි සුඛසම්ඵස්සෙ විත්තත්ථරණෙ. මුදුපච්චත්ථතෙනි මුදුනා පච්චත්ථරණෙන පච්චත්ථතෙ. සම්මොදිති ආජීවකෙන සද්ධිං සම්මොදනීයං කථං කථෙසි. තතොති තතො නිසජ්ජනතො අනන්තරමෙව සාරණීයං කථං කථෙසිති අත්ථො. තත්ථ කච්චි යාපනියන්ති කච්චි තෙ, හන්තෙ, සරීරං පච්චයෙහි යාපෙනුං සක්කා. වාතානමවියග්ගතාති කච්චි තෙ සරීරෙ ධාතුයො සමජ්ජවත්තා, වාතානං බ්‍යග්ගතා නත්ථි, තත්ථ තත්ථ වග්ගවග්ගා භුත්වා වාතා න බාධයන්තිති අත්ථො.

අකසිරාති නිද්දුක්ඛා. චුත්තීති ජීවිතචුත්තී. අජ්ජාබාධොති ඉරියාපථහඤ්ජකෙනාබාධෙන විරහිතො. චක්ඛුන්ති කච්චි තෙ චක්ඛුආදීනි ඉන්ද්‍රියානි න පරිභායන්තිති පුච්ඡති. පටිසම්මොදිති සම්මොදනීයකථාය පටිකථෙසි. තත්ථ සබ්බමෙතන්ති යං තයා චුත්තං වාතානමවියග්ගතාදි, තං සබ්බං තථෙව. තදුභයන්ති යම්පි තයා “අජ්ජාබාධො චසි කච්චි, චක්ඛුං න පරිභායති”ති චුත්තං, තම්පි උභයං තථෙව.

න බලියරෙති නාභිභවන්ති න කුජ්ජන්ති. අනන්තරාති පටිසන්ථාරතො අනන්තරා පඤ්භං පුච්ඡි. තත්ථ අත්ථං ධම්මඤ්ච ඤායඤ්චාති පාළිඅත්ථඤ්ච පාළිඤ්ච කාරණයුත්තිඤ්ච. සො හි “කථං ධම්මං වරෙ”ති පුච්ඡන්තො මාතාපිතුආදීසු පටිපත්තිදීපකං පාළිඤ්ච පාළිඅත්ථඤ්ච කාරණයුත්තිඤ්ච මෙ කථෙථාති ඉමං අත්ථඤ්ච ධම්මඤ්ච ඤායඤ්ච පුච්ඡති. තත්ථ කථංඤ්චෙකෙ අධම්මට්ඨාති එකච්චෙ අධම්මෙ ධීතා කථං නිරයඤ්චෙව අපො සෙසඅපායෙ ච පතන්තිති සබ්බඤ්ඤබුද්ධපච්චෙකබුද්ධබුද්ධසාවකමහාබොධිසත්තෙසු පුරිමස්ස පුරිමස්ස අලාභෙන පච්ඡිමං පච්ඡිමං පුච්ඡිතබ්බකං මහෙසක්ඛපඤ්භං රාජා කිඤ්චි අජානන්තං නග්ගහොග්ගං නිස්සිරිකං අන්ධබාලං ආජීවකං පුච්ඡි.

සොපි එවං පුච්ඡිතො පුච්ඡානුරූපං බ්‍යාකරණං අදිස්වා චරන්තං ගොණං දණ්ඩෙන පහරන්තො විය හත්තපාතියං කච්චරං බිපන්තො විය ව “සුණ, මහාරාජා”ති ඔකාසං කාරෙත්වා අත්තතො මිච්ඡාවාදං පට්ඨපෙසි. තමත්ථං පකාසෙන්තො සත්ථා ආහ -

1186.

‘වෙදෙහස්ස වචො සුත්වා, කස්සපො එතදබ්‍රවි;
‘සුඤ්ඤාහි මෙ මහාරාජ, සච්චං අවිතථං පදං.

1187.

‘නත්ථි ධම්මවර්තස්ස, එලං කල්‍යාණපාපකං;
නත්ථි දෙව පරො ලොකො, කො තතො හි ඉධාගතො.

1188.

‘නත්ථි දෙව පිතරො වා, කුතො මාතා කුතො පිතා;
නත්ථි ආචරියො නාම, අදන්තං කො දමෙස්සති.

1189.

‘සමතුල්‍යානි භූතානි, නත්ථි ජෙට්ඨාපවාසිකා;
නත්ථි බලං වීරියං වා, කුතො උට්ඨානපොර්සං;
නියතානි හි භූතානි, යථා ගොට්ඨියො තථා.

1190.

‘ලද්ධෙය්‍යං ලභතෙ මච්චො, තත්ථ දානඵලං කුතො;
නත්ථි දානඵලං දෙව, අවසො දෙවවීරියො.

1191.

‘බාලෙහි දානං පඤ්ඤත්තං, පණ්ඩිතෙහි පටිච්ඡිතං;
අවසා දෙනති ධීරානං, බාලා පණ්ඩිතමානිනො’’ති.

තත්ථ ඉධාගතොති තතො පරලොකතො ඉධාගතො නාම නත්ථි. නත්ථි දෙව පිතරො වාති දෙව, අය්‍යකපෙය්‍යකාදෙයො වා නත්ථි, තෙසු අසන්තෙසු කුතො මාතා කුතො පිතා. යථා ගොට්ඨියො තථාති ගොට්ඨියො වුවුවති පච්ඡාඛන්ධො, යථා නාවාය පච්ඡාඛන්ධො නාවමෙව අනුගච්ඡති, තථා ඉමෙ සත්තා නියතමෙව අනුගච්ඡන්ති වදති. අවසො දෙවවීරියොති එවං දානඵලෙ අසති යො කොචි බාලො දානං දෙති, සො අවසො අවීරියො න අත්තතො වසෙන බලෙන දෙති, දානඵලං පන අත්ථිති සඤ්ඤාය අඤ්ඤෙසං අන්ධබාලානං සද්දහිත්වා දෙතිති දීපෙති. බාලෙහි දානං පඤ්ඤත්තන්ති ‘‘දානං දාතබ්බ’’න්ති අන්ධබාලෙහි පඤ්ඤත්තං අනුඤ්ඤාතං, තං දානං බාලායෙව දෙනති, පණ්ඩිතා පටිග්ගණ්හන්ති.

එවං දානස්ස නිජ්ඵලතං වණ්ණෙත්වා ඉදානි පාපස්ස නිජ්ඵලභාවං වණ්ණෙතුං ආහ -

1192.

‘‘සත්තිමෙ සස්සතා කායා, අච්ඡෙජ්ජා අවිකොපිනො;
තෙජො පථවී ආපො ව, වායො සුඛං දුබඤ්චිමෙ;
ජීවෙ ව සත්තිමෙ කායා, යෙසං ඡන්තා න විජ්ජති.

1193.

‘‘නත්ථි හන්තා ව ඡන්තා වා, හඤ්ඤෙ යෙවාපි කොචි නං;

අත්තරෙතෙව කායානං, සත්ථානි චිතිවත්තරෙ.

1194.

“යො වාපි සිරමාදාය, පරෙසං නිසිතාසිනා;
න සො ඡින්නි තෙ කායෙ, තත්ථ පාපඵලං කුතො.

1195.

“චුල්ලාසිතිමහාකප්පෙ, සබ්බෙ සුඡ්ඤ්ඤානි සංසරං;
අනාගතෙ තම්හි කාලෙ, සඤ්ඤානොපි න සුඡ්ඤ්ඤානි.

1196.

“වරින්වාපි බහුං භද්දං, තෙව සුඡ්ඤ්ඤානාගතෙ;
පාපඤ්චෙපි බහුං කත්වා, තං බණං නාතිවත්තරෙ.

1197.

“අනුපුබ්බෙන නො සුද්ධි, කප්පානං චුල්ලසිතියා;
නියතිං නාතිවත්තාම, වෙලන්තම්ව සාගරො”ති.

තත්ථ කායානි සමුහා. අවිකොපිනොති විකොපෙතං න සක්කා. ජීවෙති ජීවො. “ජීවො”තිපි පායො, අයමෙව අත්ථො. සත්තිමෙ කායානි ඉමෙ සත්ත කායා. භඤ්ඤෙ යෙවාපි කොචි නන්ති යො භඤ්ඤෙයා, සොපි නත්ථෙව. චිතිවත්තරෙති ඉමෙසං සත්තන්තං කායානං අත්තරෙයෙව වරන්ති, ඡින්නිතං න සක්කොන්ති. සිරමාදායානි පරෙසං සිසං ගහෙත්වා. නිසිතාසිනානි නිසිතෙන අසිනා ඡින්නි, න සො ඡින්නිති සොපි තෙ කායෙ න ඡින්නි, පථවි පථවිමෙව උපෙති, ආපාදයො ආපාදිකෙ, සුබදුක්ඛජීවා ආකාසං පක්ඛන්දන්තිති දස්සෙති.

සංසරන්ති මහාරාජ, ඉමෙ සත්තා ඉමං පථවිං එකමංසබලං කත්වාපි එත්තකෙ කප්පෙ සංසරන්තා සුඡ්ඤ්ඤානි. අඤ්ඤානු හි සංසාරා සත්තෙ සොධෙතං සමත්ථො නාම නත්ථි, සබ්බෙ සංසාරෙතෙව සුඡ්ඤ්ඤානි. අනාගතෙ තම්හි කාලෙති යථාචුත්තෙ පන එතස්මිං කාලෙ අනාගතෙ අප්පත්තෙ අත්තරා සඤ්ඤානොපි පරිසුද්ධසිලොපි න සුඡ්ඤ්ඤානි. තං බණන්ති තං චුත්තප්පකාරං කාලං. අනුපුබ්බෙන නො සුද්ධිති අම්භාකං වාදෙ අනුපුබ්බෙන සුද්ධි, සබ්බෙසං අම්භාකං අනුපුබ්බෙන සුද්ධි භවිස්සතිති අත්ථො. ඉති සො උච්ඡෙදවාදො අත්තනො ථාමෙන සකවාදං නිජ්ජෙදසතො කථෙසීති.

1198.

“කස්සපස්ස වචො සුත්වා, අලාතො එතදබ්බවි;
“යථා භදන්තො භණති, මය්හම්පෙතංව රුච්චති.

1199.

‘අභම්පි පුරිමං ජාතිං, සරෙ සංසරිතත්තනො;

පිඬිගලො නාමහං ආසිං, ලුද්දො ගොසාතකො පුරෙ.

1200.

‘බාරාණසියං ඵීතායං, බහුං පාපං මයා කතං;
බහු මයා හතා පාණා, මහිංසා සුකරා අජා.

1201.

‘තතො චුතො ඉධ ජාතො, ඉද්ධෙ සෙනාපතීකුලෙ;
නත්ථි නූන ඵලං පාපං, යොහං න නිරයං ගතො’”ති.

තත්ථ අලාතො එතදබ්බීති සො කිර කස්සපදසබලස්ස වෙනියෙ
අනොජපුප්ඵදාමෙන පූජං කත්වා මරණසමයෙ අඤ්ඤෙන කම්මෙන යථානුභාවං
බිත්තො සංසාරෙ සංසරන්තො එකස්ස පාපකම්මස්ස නිස්සන්දෙන ගොසාතකකුලෙ
නිබ්බත්තිත්වා බහුං පාපමකාසි. අථස්ස මරණකාලෙ හස්මපට්ච්ඡන්තො විය අග්ගි
එත්තකං කාලං යීතං තං පුඤ්ඤකම්මං ඔකාසමකාසි. සො තස්සානුභාවෙන ඉධ
නිබ්බත්තිත්වා තං විභූතිං පත්තො, ජාතිං සරන්තො පන අතීතානන්තරතො පරං
පරිසරිතුං අසක්කොන්තො “ගොසාතකකම්මං කත්වා ඉධ නිබ්බත්තොස්මි”ති
සඤ්ඤාය තස්ස වාදං උපත්ථම්භෙන්තො ඉදං “යථා හදන්තො හණති”ති ආදිවචනං
අබ්බවි. තත්ථ සරෙ සංසරිතත්තතොති අත්තතො සංසරිතං සරාමි. සෙනාපතීකුලෙති
සෙනාපතීකුලමිහි.

1202.

‘අට්ඨත්ථ ඛිජකො නාම, දාසො ආසි පටච්චරී;
උපොසථං උපවසන්තො, ගුණසන්තිකුපාගමි.

1203.

‘කස්සපස්ස වචො සුත්වා, අලාතස්ස ව භාසිතං;
පස්සසන්තො මුහුං උණ්හං, රුදං අස්සුනි වත්තයි’”ති.

තත්ථ අට්ඨත්ථාති අථ එත්ථ එතිස්සං මිටීලායං. පටච්චරීති දලිද්දො කපණො
අභොසි. ගුණසන්තිකුපාගමීති ගුණස්ස සන්තිකං කිඤ්චිදෙව කාරණං සොස්සාමීති
උපගතොති වෙදිතබ්බො.

1204.

‘තමනුපුච්ඡි වෙදෙහො, ‘කිමත්ථං සම්ම රොදසි;
කිං තෙ සුතං වා දිට්ඨං වා, කිං මං වෙදෙසි වෙදන’”න්ති.

තත්ථ කිං මං වෙදෙසි වෙදනන්ති කිං නාම ත්ථං කායිකං වා චෙතසිකං වා
වෙදනං පත්තොයං, එවං රොදන්තො මං වෙදෙසි ජානාපෙසි, උත්තානමෙව නං
කත්වා මය්හං ආචික්ඛාහීති.

1205.

‘වෙදෙහස්ස වවො සුත්වා, ඛිජකො එතදබ්බි;
‘නත්ථි මෙ වෙදනා දුක්ඛා, මහාරාජ සුඤ්ඤානි මෙ.

1206.

‘අහම්පි පුරිමං ජාතිං, සරාමි සුඛමත්තනො;
සාකෙතාහං පුරෙ ආසිං, භාවසෙට්ඨි ගුණෙ රතො.

1207.

‘සම්මතො බ්‍රාහ්මණිඛානං, සංවිභාගරතො සුචි;
න වාපි පාපකං කම්මං, සරාමි කතමත්තනො.

1208.

‘තතො චුතාහං වෙදෙහ, ඉධ ජාතො දුරිත්ථියා;
ගබ්භම්භි කුම්භදාසියා, යතො ජාතො සුදුග්ගතො.

1209.

‘එවම්පි දුග්ගතො සන්තො, සමවරියං අධිට්ඨිතො;
උපධිස්සාගං හත්තස්ස, දදාමි යො මෙ ඉච්ඡති.

1210.

‘වාතුද්දසිං පඤ්චදසිං, සදා උපවසාමහං;
න වාපි භූතෙ නිංසාමි, ථෙය්‍යං වාපි විචජ්ජයිං.

1211.

‘සබ්බමෙව හි නුතෙනං, සුවිණ්ණං භවති නිජ්ජලං;
නිරත්ථං මඤ්ඤදං සීලං, අලාතො භාසති යථා.

1212.

‘කලිමෙව නුත ගණ්භාමි, අසිජ්ජො ධුත්තකො යථා;
කටං අලාතො ගණ්භාති, කිතවොසික්ඛිතො යථා.

1213.

‘ද්වාරං නජ්ජට්ඨස්සාමි, යෙන ගච්ඡාමි සුග්ගතිං;
තස්මා රාජ පරොදාමි, සුත්වා කස්සපභාසිත’’න්ති.

තත්ථ භාවසෙට්ඨිති එවංනාමකො අසීතිකොට්ඨිභවො සෙට්ඨි. ගුණෙ රතොති ගුණම්භි රතො. සම්මතොති සම්භාවිතො සංවණ්ණිතො. සුචිති සුචිකම්මො. ඉධ ජාතො දුරිත්ථියාති ඉමස්මිං මිටීලනගරෙ දලිද්දියා කපණාය කුම්භදාසියා කුච්ඡම්භි ජාතොස්මිති. සො කිර පුබ්බෙ කස්සපබුද්ධකාලෙ අරඤ්ඤෙ නට්ඨං බලිබද්දං ගවෙසමානො එකෙන මග්ගමුල්භෙන හික්ඛුනා මග්ගං පුට්ඨො තුණ්හි හුත්වා පුත

තෙන පුවඡ්ඡිතො කුජ්ඣත්වා “සමණ, දාසා නාම මුඛරා භොන්ති, දාසෙන තයා භවිතබ්බං, අතිමුඛරොසී” ති ආහ. තං කම්මං තදා විපාකං අදත්වා භස්මච්ඡන්තො විය පාවකො යීතං. මරණසමයෙ අඤ්ඤං කම්මං උපට්ඨාසී. සො යථාකම්මං සංසාරෙ සංසරන්තො එකස්ස කුසලකම්මස්ස බලෙන සාකෙතෙ චුත්තජ්ජකාරො සෙට්ඨී හුත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි අකාසී. තං පනස්ස කම්මං පථවියං නිහිතනිධි විය යීතං ඔකාසං ලභිත්වා විපාකං දස්සති. යං පන තෙන තං භික්ඛුං අක්කොසන්තෙන කතං පාපකම්මං, තමස්ස තස්මිං අත්තභාවෙ විපාකං අදාසී. සො අජානන්තො “ඉතරස්ස කල්‍යාණකම්මස්ස බලෙන කුම්භදාසියා කුච්ඡිමිහි නිබ්බත්තොස්මි” ති සඤ්ඤාය එවමාහ. යතො ජාතො සුදුග්ගතොති සොහං ජාතකාලතො පට්ඨාය අතිදුග්ගතොති දීපෙති.

සමචරියමධිට්ඨිතොති සමචරියායමෙව පතිට්ඨිතොමිහි. නුනෙතන්ති එකංසෙන එතං. මඤ්ඤිදං සීලන්ති දෙව, ඉදං සීලං නාම නිරත්ථකං මඤ්ඤෙ. අලාතොති යථා අයං අලාතසෙනාපති “මයා පුරිමහවෙ බහුං පාණාතිපාතකම්මං කර්වා සෙනාපතිට්ඨානං ලද්ධ” ත්ති භාසති, තෙන කාරණෙනාහං නිරත්ථකං සීලන්ති මඤ්ඤාමි. කලිමෙවාති යථා අසිජ්ජො අසික්ඛිතො අක්ඛ්‍යාත්තො පරාජයග්ගාහං ගණ්හාති, තථා නුන ගණ්හාමි, පුරිමහවෙ අත්තතො සාපතෙය්‍යං නාසෙත්වා ඉදානි දුක්ඛං අනුභවාමි. කස්සපභාසිතන්ති කස්සපගොත්තස්ස අවෙලකස්ස භාසිතං සුත්වාති වදති.

1214.

“බීජකස්ස වචො සුත්වා, රාජා අඬගති මබ්‍රවි;
‘නත්ථී ද්වාරං සුගතියා, නියතිං කඬබ බීජක.

1215.

‘සුඛං වා යදි වා දුක්ඛං, නියතියා කිර ලබ්හති;
සංසාරසුද්ධි සබ්බෙසං, මා තුරිත්ථො අනාගතෙ.

1216.

‘අහමිපි පුබ්බෙ කල්‍යාණො, බ්‍රාහ්මණිබ්බෙහස්ස බ්‍යාවටො;
වොහාරමනුසාසන්තො, රතිභීතො තදන්තරා’” ති.

තත්ථ අඬගති මබ්‍රවීති පයමමෙව ඉතරෙසං ද්විත්තං, පච්ඡා බීජකස්සාති තිණ්ණං වචනං සුත්වා දළ්භං මිච්ඡාදිට්ඨිං ගහෙත්වා එතං “නත්ථී ද්වාර” ත්තිආදිවචනමබ්‍රවි. නියතිං කඬබාති සම්ම බීජක, නියතිමෙව ඔලොකෙහි. චුල්ලාසිතිමහාකජ්ජපමාණො කාලොයෙව හි සත්තෙ සොධෙති, ත්වං අතිතුරිතොති අධිජ්ජායෙනෙවමාහ. අනාගතෙති තස්මිං කාලෙ අසම්පත්තෙ අන්තරාව දෙවලොකං ගච්ඡාමිති මා තුරිත්ථො. බ්‍යාවටොති බ්‍රාහ්මණෙස්ස ව ගහපතිකෙස්ස ව තෙසංයෙව කායවෙය්‍යාවච්චදානාදිකම්මකරණෙන බ්‍යාවටො අහොසිං. වොහාරන්ති විනිවිජයට්ඨානෙන නිසිදිත්වා රාජකිච්චං වොහාරං.

අනුසාසන්නොව. රතිභීතො තදන්තරාති එත්තකං කාලං කාමගුණරතියා
පරිභීතොති.

එවඤ්ච පන වත්වා ‘‘හත්තෙ කස්සප, මයං එත්තකං කාලං පමජ්ජිමහා, ඉදානි
පන අම්මෙහි ආවරියො ලද්ධො, ඉතො පට්ඨාය කාමරතිමෙව අනුභවිස්සාම,
තුම්භාකං සන්තිකෙ ඉතො උත්තරි ධම්මස්සවනම්පි නො පපඤ්චො භවිස්සති,
තිට්ඨං තුම්මෙහ, මයං ගම්ස්සාමා’’ති ආපුච්ඡන්තො ආහ -

1217.

‘‘පුනපි හත්තෙ දක්ඛෙමු, සඬගති වෙ භවිස්සති’’ති.

තත්ථ සඬගති වෙති එකස්මිං යානෙ වෙ නො සමාගමො භවිස්සති, නො වෙ,
අසති පුඤ්ඤඵලෙ කිං තයා දිට්ඨෙතාති.

‘‘ඉදං වත්වාන වෙදෙහො, පච්චගා සනිවෙසන’’න්ති;

තත්ථ සනිවෙසනන්ති භික්ඛවෙ, ඉදං වචනං වෙදෙහරාජා වත්වා රථං අභිරුය්හ
අත්තනො නිවෙසනං චන්දකපාසාදතලමෙව පටිගතො.

රාජා පඨමං ගුණසන්තිකං ගන්ත්වා තං චන්දිත්වා පඤ්ඤං පුච්ඡී. ආගච්ඡන්තො
පන අචන්දිත්වා ආගතො. ගුණො අත්තනො අගුණතාය චන්දනම්පි නාලත්ථ,
පිණ්ඩාදිකං සක්කාරං කිමෙව ලච්ඡති. රාජාපි තං රත්තිං චිතිනාමෙත්වා පුනදිවසෙ
අමච්චෙ සන්තිපාතෙත්වා ‘‘කාමගුණෙ මෙ උපට්ඨාපෙථ, අහං ඉතො පට්ඨාය
කාමගුණස්සුඛමෙව අනුභවිස්සාමි, න මෙ අඤ්ඤාති කිච්චානි ආරොචෙතඛ්ඛානි,
චිතිච්ඡයකිච්චං අසුකො ච අසුකො ච කරොතු’’ති වත්වා කාමරතිමත්තො අහොසි.
තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ -

1218.

‘‘තතො රත්තා විවසානෙ, උපට්ඨානම්හි අඬගති;
අමච්චෙ සන්තිපාතෙත්වා, ඉදං වචනමබ්බවි.

1219.

‘වන්දකෙ මෙ විමානස්මිං, සදා කාමෙ විධෙත්තු මෙ;
මා උපගච්ඡං අත්ථෙසු, ගුය්හජ්ජකාසියෙසු ව.

1220.

‘විජයො ච සුනාමො ච, සෙනාපති අලාතකො;
එතෙ අත්ථෙ නිසිදන්තු, වොහාරකුසලා තයො’.

1221.

‘‘ඉදං වත්වාන වෙදෙහො, කාමෙව බහුමඤ්ඤථ;
න වාපි බ්‍රාහ්මණිබ්බෙහෙසු, අත්ථෙ කිස්මිඤ්චි බ්‍යාවටො’’ති.

තත්ථ උපට්ඨානම්භීති අත්තනො උපට්ඨානට්ඨානෙ. චන්දකෙ මෙති මම
සත්තකෙ චන්දකපාසාදෙ. විධෙත්තු මෙති නිව්චං මය්හං කාමෙ සංවිදහන්තු
උපට්ඨපෙත්තු. ගුය්හප්පකාසියෙසුති ගුය්හෙසුපි පකාසියෙසුපි අත්ථෙසු
උප්පත්තෙසු මං කෙවි මා උපගච්ඡුං. අත්ථෙති අත්ථකරණෙ විනිවිජයට්ඨානෙ.
නිසීදන්තුති මයා කත්තබ්බකිව්චස්ස කරණත්ථං සෙසඅමච්චෙහි සද්ධිං නිසීදන්තුති.

1222.

“තනො ද්වෙසත්තරත්තස්ස, වෙදෙහස්සත්තසා පියා;
රාජධිතා රුචා නාම, ධාතිමාතරමබ්බවි.

1223.

“අලඬිකරොථ මං බ්ඡ්පං, සබ්බෙසා වාලඬිකරොත්තු මෙ;
සුචෙ පන්තරෙසා දිබ්බා, ගච්ඡං ඉස්සරසන්තිකෙ.

1224.

“තස්සා මාලාං අභිහරිංසු, චන්දනඤ්ච මහාරහං;
මණිසඩ්ධමුත්තාරතනං, නානාරත්තෙ ච අම්බරෙ.

1225.

“තඤ්ච සොණ්ණමයෙ පියෙ, නිසින්නං බහුකිත්ථියො;
පරිකිරිය අසොභිංසු, රුචං රුචිරවණ්ණිනි”න්ති.

තත්ථ තතොති තනො රඤ්ඤො කාමපඬිකෙ ලග්ගිතදිවසනො පට්ඨාය.
ද්වෙසත්තරත්තස්සාති වුද්දසමෙ දිවසෙ. ධාතිමාතරමබ්බවිති පිතු සන්තිකං
ගන්තුකාමා හුත්වා ධාතිමාතරමාහ. සා කිර වාතුද්දසෙ වාතුද්දසෙ
පඤ්චසතකුමාරිකාහි පරිවුතා ධාතිගණං ආදාය මහන්තෙන සිරිවිලාසෙන අත්තනො
සත්තභූමිකා රතිවඩ්ඪිනපාසාදා ඔරුය්හ පිතු දස්සනත්ථං චන්දකපාසාදං ගච්ඡති. අථ
නං පිතා දිස්වා තුට්ඨමානෙසා හුත්වා මහාසක්කාරං කාරෙත්වා උයොපෙත්තො
“අම්ම, දානං දෙහි”ති සහස්සං දත්වා උයොපෙති. සා අත්තනො නිවෙසනං
ආගන්ත්වා පුනදිවසෙ උපොසථිකා හුත්වා කපණද්ධිකවණ්ණිකයාවකානං
මහාදානං දෙති. රඤ්ඤො කිරස්සා එකො ජනපදොපි දිත්තො. තනො ආයෙන
සබ්බකිව්චාති කරොති. තදා පන “රඤ්ඤො කිර ගුණං ආජීවකං නිස්සාය
මිච්ඡාදස්සනං ගහිත”න්ති සකලනගරෙ එකකොලාහලං අහොසි. තං පවත්තිං
රුචාය ධාතියො සුත්වා රාජධිතාය ආරොචයිංසු “අයො, පිතරා කිර තෙ ආජීවකස්ස
කථං සුත්වා මිච්ඡාදස්සනං ගහිතං, සො කිර වතුසු නගරද්වාරෙරසු දානසාලායො
විද්ධංසාපෙත්වා පරපරිග්ගහිතා ඉත්ථියො ච කුමාරිකායො ච පසය්හකාරෙන
ගණ්හිතුං ආණාපෙති, රජ්ජං න විවාරෙති, කාමමත්තොයෙව කිර ජාතො”ති. සා තං
කථං සුත්වා අනත්තමනා හුත්වා “කථඤ්චි නාම මෙ තාතො අපගතසුක්කධම්මං
නිල්ලජ්ජං නග්ගහොග්ගං උපසඬිකමිත්වා පඤ්ඤං පුච්ඡස්සති, නනු
ධම්මිකසමණුක්ඛාග්ගො කම්මවාදිතො උපසඬිකමිත්වා පුච්ඡිතබ්බො සියා,

යපෙන්වා බො පන මං අඤ්ඤා මය්හං පිතරං මිච්ඡාදස්සනා අපනෙන්වා
සම්මාදස්සනෙ පතිට්ඨාපෙනුං සමත්ථො නාම නත්ථි. අභඤ්ඤා අතීතා සත්ත,
අනාගතා සත්තාති වුද්දස ජාතියො අනුස්සරාමි, තස්මා පුබ්බෙ මයා කතං පාපකම්මං
කටේත්වා පාපකම්මස්ස ඵලං දස්සෙන්ති මම පිතරං මිච්ඡාදස්සනා මොවෙස්සාමි.
සවෙ පන අප්පෙව ගමිස්සාමි, අථ මං පිතා ‘අම්ම, ත්වං පුබ්බෙ අඛිඨමාසෙ ආගච්ඡසි,
අප්ප කස්මා ඵවං ලහු ආගතාසි’ති වක්ඛති. තත්‍ර සවෙ අහං ‘තුම්හෙහි කිර
මිච්ඡාදස්සනං ගතිත්ති සුත්වා ‘ආගතමහි’ති වක්ඛාමි, න මෙ වචනං ගරුං කත්වා
ගණ්ඨස්සති, තස්මා අප්ප අගන්ත්වා ඉතො වුද්දසමෙ දිවසෙ කාලපක්ඛෙයෙව
කිඤ්චි අජානන්ති විය පුබ්බෙ ගමනාකාරෙත්තෙව ගන්ත්වා ආගමනකාලෙ
දානවත්තත්ථාය සහස්සං යාචිස්සාමි, තදා මෙ පිතා දිට්ඨියා ගහිතභාවං කටේස්සති.
අථ නං අහං අත්තනො බලෙන මිච්ඡාදිට්ඨිං ඡඩ්ඛාපෙස්සාමි’’ති වින්තෙසි. තස්මා
වුද්දසමෙ දිවසෙ පිතු සන්තිකං ගන්තුකාමා හුත්වා ඵවමාහ.

තත්ථ සබ්බො වාති සභාගිකායොපි මෙ පඤ්චසතා කුමාරිකායො ඵකායෙකං
අසදිසං කත්වා නානාලඬිකාරෙහි නානාවණ්ණෙහි පුප්ඵගන්ධවිලෙපනෙහි
අලඬිකරොත්තුති. දිබ්බාති දිබ්බසදිසො, දෙවතාසන්නිපාතපටිමණ්ඩිතොතිපි
දිබ්බො. ගච්ඡන්ති මම දානවත්තං ආහරාපෙනුං විදෙනිස්සරස්ස පිතු සන්තිකං
ගමිස්සාමිති. අභිහරිංසුති සොළසහි ගන්ධොදකසට්ඨෙ නිභාපෙන්වා මණ්ඩනත්ථාය
අභිහරිංසු. පරිකිරියාති පරිවාරෙත්වා. අසොහිංසුති සුපං පරිවාරෙත්වා ධීතා
දෙවකඤ්ඤා විය තං දිවසං අතිවිය අසොහිංසුති.

1226.

“සා ව සබ්බමජ්ඣගතා, සබ්බාහරණභූසිතා;
සතෙරතා අබ්භමිව, වන්දකං පාවිසී රූවා.

1227.

“උපසඬකම්භිත්වා වෙදෙහං, වන්දිත්වා විනයෙ රතං;
සුවණ්ණබවිතෙ පීඨෙ, ඵකමන්තං උපාවිසී’’ති.

තත්ථ උපාවිසීති පිතු වසනට්ඨානං වන්දකපාසාදං පාවිසී. සුවණ්ණබවිතෙති
සත්තරතනබවිතෙ සුවණ්ණමයෙ පීඨෙ.

1228.

“තඤ්ච දිස්වාන වෙදෙහො, අච්ඡරානංව සඬගමං;
රූවං සබ්බමජ්ඣගතං, ඉදං වචනමබ්බවි.

1229.

“කච්චි රමසි පාසාදෙ, අන්තොපොක්ඛරණිං පති;
කච්චි බහුවිධං බජ්ජං, සදා අභිහරන්ති තෙ.

1230.

‘කච්චි බහුවිධං මාලාං, ඔච්චිත්වා කුමාරියො;
සරකෙ කරොථ පච්චෙකං, බිඬ්ඛාරතිරතා මුහුං.

1231.

‘කෙන වා චිකලං තුය්හං, කිං බිජ්ජං ආහරන්ති තෙ;
මනො කරස්සු කුඩ්ඛමුඛි, අපි චන්දසමමිහිපි’”ති.

තත්ථ සඬගමන්ති අච්ඡරානං සඬගමං විය සමාගමං දිස්වා. පාසාදෙති අම්ම මයා
තුය්හං වෙජ්‍යන්තසදිසො රතිවඩ්ඪනපාසාදො කාරිතො, කච්චි තත්ථ රමසි.
අන්තොපොක්ඛරණිං පතීති අන්තොචන්ද්‍රස්මිඤ්ඤෙව තෙ මයා
නන්දාපොක්ඛරණිපටිභාගාපොක්ඛරණි කාරිතා, කච්චි තං පොක්ඛරණිං පටිච්ච
උදකකීළං කීළන්ති රමසි. මාලාන්ති අම්ම, අහං තුය්හං දෙවසිකං පඤ්චවිසති
පුජ්ඵසමුග්ගෙ පහිණාමි, කච්චි තුමිහෙ සබ්බාපි කුමාරිකායො තං මාලාං ඔච්චිත්වා
ගන්ථිත්වා අහිණ්හං බිඬ්ඛාරතිරතා හුත්වා පච්චෙකං සරකෙ කරොථ, “ඉදං සුන්දරං,
ඉදං සුන්දරතර””න්ති පාටියෙක්කං සාරම්හෙන වායපුජ්ඵසරකානි පුජ්ඵගබ්බෙ ව
පුජ්ඵාසනපුජ්ඵසයනානි ව කච්චි කරොථානි පුච්ඡති.

චිකලන්ති වෙකල්ලං. මනො කරස්සුති චිත්තං උජ්ජාදෙහි. කුඩ්ඛමුඛිති
සාසපකක්කෙහි පසාදිතමුඛතාය තං ඵ්ඵමාහ. ඉත්ථියො හි මුඛවණ්ණං
පසාදෙන්තියො දුට්ඨලොහිතමුඛදුසිතපිළකාහරණත්ථං පයමං සාසපකක්කෙන මුඛං
විලිම්පන්ති, තතො ලොහිතස්ස සමකරණත්ථං මත්තිකාකක්කෙන, තතො
ජවිපසාදනත්ථං තිලකක්කෙන. චන්දසමමිහිපිති චන්දනො දුල්ලහතරො නාම
නත්ථි, තාදිසෙපි රූචිං කත්වා මමාවික්ඛ, සම්පාදෙස්සාමි තෙති.

1232.

‘වෙදෙහස්ස වචො සුත්වා, රූවා පිතර මබ්බවි;
‘සබ්බමෙනං මහාරාජ, ලබ්භතිස්සරසන්තිකෙ.

1233.

‘සුචෙ පන්තරසො දිබ්බො, සහස්සං ආහරන්තු මෙ;
යථාදින්නඤ්ච දස්සාමි, දානං සබ්බවණිස්වහ””න්ති.

තත්ථ සබ්බවණිස්වහන්ති සබ්බවණිබ්බකෙසු අහං දස්සාමි.

1234.

‘රූවාය වචනං සුත්වා, රාජා අඬගති මබ්බවි;
‘බ්බුං විනාසිතං චිත්තං, නිරත්ථං අඵලං තයා.

1235.

‘උපොසථෙ වසං නිච්චං, අන්තපානං න භුඤ්ජසි;
නියතෙනං අභුත්තබ්බං, නත්ථි පුඤ්ඤං අභුඤ්ජතො””ති.

තත්ථ අඩ්ඨති මබ්බිති භික්ඛවෙ, සො අඩ්ඨතිරාජා පුබ්බෙ අයාචිතොපි “අම්ම, දානං දෙහී”ති සහස්සං දත්වා තං දිවසං යාචිතොපි මිච්ඡාදස්සනස්ස ගහිතත්තා අදත්වා ඉදං “බහුං විනාසිත”න්තිආදිවචනං අබ්බුචි. නියතෙනං අභුත්තබ්බන්ති එතං නියතිවසෙන තයා අභුඤ්ජිතබ්බං භවිස්සති, භුඤ්ජන්තානම්පි අභුඤ්ජන්තානම්පි පුඤ්ඤං නත්ථී. සබ්බෙ හි චුල්ලාසිතිමහාකප්පෙ අතික්කමිත්වාච සුප්ඤ්ඤන්ති.

1236.

“බීජකොපි හි සුත්වාන, තදා කස්සපහාසිතං;
පස්සසන්තො මුහුං උණ්හං, රුදං අස්සුති වත්තයි.

1237.

‘යාව රුවෙ ජීවමානා, මා හත්තමපනාමයි;
නත්ථී හද්දෙ පරො ලොකො, කිං නිරත්ථං විහඤ්ඤසී’ති.

තත්ථ බීජකොපිති බීජකොපි පුබ්බෙ කල්‍යාණකම්මං කත්වා තස්ස නිස්සන්දෙන දාසිකුච්ඡියං නිබ්බත්තොති බීජකවත්ථුම්පිස්සා උදාහරණත්ථං ආහරි. නත්ථී හද්දෙති හද්දෙ, ගුණාවරියො එවමාහ “නත්ථී අයං ලොකො, නත්ථී පරො ලොකො, නත්ථී මානා, නත්ථී පිතා, නත්ථී සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථී ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සම්මග්ගතා සම්මාපටිපන්නා”ති. පරලොකෙ හි සති ඉධලොකොපි නාම භවෙය්‍ය, සොයෙව ච නත්ථී. මාතාපිතුසු සන්තෙසු පුත්තධිතරො නාම භවෙය්‍යුථං, තෙයෙව ච නත්ථී. ධම්මෙ සති ධම්මිකසමණබ්‍රාහ්මණා භවෙය්‍යුං, තෙයෙව ච නත්ථී. කිං දානං දෙන්ති සීලං රක්ඛන්ති නිරත්ථං විහඤ්ඤසීති.

1238.

“වෙදෙහස්ස වචො සුත්වා, රුවා රුවිරවණ්ණනී;
ජානං පුබ්බාපරං ධම්මං, පිතරං එතදබ්බුචි.

1239.

‘සුතමෙව පුරෙ ආසි, සක්ඛි දිට්ඨමිදං මයා;
බාලූපසෙවී යො හොති, බාලොච සමපජ්ජථ.

1240.

‘මුල්ලො හි මුල්ලමාගම්ම, හියොයා මොහං නිගච්ඡති;
පතිරූපං අලාතෙන, බීජකෙන ච මුය්හිතු’ති.

තත්ථ පුබ්බාපරං ධම්මන්ති භික්ඛවෙ, පිතු වචනං සුත්වා රුවා රාජධිතා අතීතෙ සත්තජාතිවසෙන පුබ්බධම්මං, අනාගතෙ සත්තජාතිවසෙන අනාගතධම්මඤ්ච ජානන්ති පිතරං මිච්ඡාදිට්ඨිතො මොචෙතුකාමා එතං “සුතමෙවා”තිආදිමාහ. තත්ථ සමපජ්ජථාති යො පුග්ගලො බාලූපසෙවී හොති, සො බාලොච සමපජ්ජතීති එතං මයා පුබ්බෙ සුතමෙව, අජ්ජ පන පච්චක්ඛතො දිට්ඨං. මුල්ලොති මග්ගමුල්ලං ආගම්ම මග්ගමුල්ලො විය දිට්ඨිමුල්ලං ආගම්ම දිට්ඨිමුල්ලොපි උත්තරි මොහං

නිගවිජති, මුළුභතරො හොති. අලාතෙනාති දෙව, තුම්හෙහි
 ජාතිගොත්තකුලපදෙසඉස්සරියපුඤ්ඤපඤ්ඤාභීනෙන අලාතසෙනාපතිනා
 අවිචන්තභීනෙන දුප්පඤ්ඤෙන ඛිජ්කදාසෙන ව ගාමදාරකසදිසං අහිරිකං බාලං
 ගුණං ආජීවකං ආගම්ම මුය්හිතුං පතිරූපං අනුච්ඡවිකං. කිං තෙ න මුය්හිස්සන්තිති?

එවං තෙ උභොපි ගරහිත්වා දිට්ඨිතො මොවෙතුකාමතාය පිතරං වණ්ණෙන්නි
 ආහ -

1241.

“ත්වඤ්ච දෙවාසි සප්පඤ්ඤො, ධීරො අත්ථස්ස කොච්ඤො;
 කථං බාලෙහි සදිසං, භීතදිට්ඨිං උපගමි.

1242.

“සවෙපි සංසාරපථෙන සුජ්ඣති, නිරත්ථියා පබ්බජ්ජා ගුණස්ස;
 කීටොව අග්ගිං ජලිතං අපාපතං, උපපජ්ජති මොහමුල්ලො නග්ගභාවං.

1243.

“සංසාරසුද්ධිති පුරෙ නිව්ටියා, කම්මං විදුසෙන්නි බහු අජානං;
 පුබ්බෙ කලී දුග්ගහිතොචනත්ථා, දුම්මොචයා බලිසා අම්බුජොවා” ති.

තත්ථ සප්පඤ්ඤොති

යසවයපුඤ්ඤතිත්ථාචාසයොනියොමනසිකාරසාකච්ඡාවසෙන ලද්ධාය පඤ්ඤාය
 සප්පඤ්ඤො, තෙනෙව කාරණෙන ධීරො, ධීරතාය අත්ථානත්ථස්ස
 කාරණාකාරණස්ස කොච්ඤො. බාලෙහි සදිසන්ති යථා තෙ බාලා උපගතා, තථා කථං
 ත්වං භීතදිට්ඨිං උපගතො. අපාපතන්ති අපි ආපතං, පතන්තොති අත්ථො. ඉදං චුත්තං
 හොති - තාත, සංසාරෙන සුද්ධිති ලද්ධියා සති යථා පටඬිගකීටො රත්තිභාගෙ ජලිතං
 අග්ගිං දිස්වා තප්පච්චයං දුක්ඛං අජානිත්වා මොහෙන තත්ථ පතන්තො මහාදුක්ඛං
 ආපජ්ජති, තථා ගුණොපි පඤ්ච කාමගුණෙ පහාය මොහමුල්ලො නිරස්සාදං
 නග්ගභාවං උපපජ්ජති.

පුරෙ නිව්ටියාති තාත, සංසාරෙන සුද්ධිති කස්සචි වචනං අසුත්වා පට්ඨමෙව
 නිව්ටියො නත්ථී, සුකතදුක්ඛටානං කම්මානං ඵලන්ති ගහිතත්තා බහු ජනා
 අජානන්තා කම්මං විදුසෙන්නා කම්මඵලම්පි විදුසෙන්නියෙව, එවං තෙසං පුබ්බෙ
 ගහිතො කලී පරාජයගාහො දුග්ගහිතොව හොතීති අත්ථො. දුම්මොචයා බලිසා
 අම්බුජොවාති තෙ පන එවං අජානන්තා මිච්ඡාදස්සනෙන අනත්ථං ගහෙත්වා ධීතා
 බාලා යථා නාම බලිසං ගිලිත්වා ධීතො මච්ඡො බලිසා දුම්මොචයො හොති, එවං
 තම්හා අනත්ථා දුම්මොචයා හොන්ති.

උත්තරිපි උදාහරණං ආහරන්ති ආහ -

1244.

“උපමං තෙ කරිස්සාමි, මහාරාජ තවත්ථියා;
උපමාය මිඨෙකච්චෙ, අත්ථං ජානන්ති පණ්ඩිතා.

1245.

“වාණිජානං යථා නාවා, අප්පමාණහරා ගරු;
අතිහාරං සමාදාය, අණ්ණෙවෙ අවසීදති.

1246.

“එවමෙව නරො පාපං, ථොකං ථොකම්පි ආචිනං;
අතිහාරං සමාදාය, නිරයෙ අවසීදති.

1247.

“න තාව භාරො පරිපූරො, අලාතස්ස මහීපති;
ආචිනාති ච තං පාපං, යෙන ගච්ඡති දුග්ගතිං.

1248.

“පුබ්බෙවස්ස කතං පුඤ්ඤං, අලාතස්ස මහීපති;
තස්සෙව දෙව නිස්සන්දො, යඤ්චෙසො ලහතෙ සුඛං.

1249.

“බියතෙ වස්ස තං පුඤ්ඤං, තථා හි අගුණෙ රතො;
උජුමග්ගං අවහාය, කුම්මග්ගමනුධාවති.

1250.

“තුලා යථා පග්ගහිතා, ඔහිතෙ තුලමණ්ඩලෙ;
උත්තමෙති තුලාසීසං, භාරෙ ඔරොපිතෙ සති.

1251.

“එවමෙව නරො පුඤ්ඤං, ථොකං ථොකම්පි ආචිනං;
සග්ගාතිමානො දාසොව, බීජකො සාතවෙ රතො”ති.

තත්ථ නිරයෙති අට්ඨවිඨෙ මහානිරයෙ, සොළසවිඨෙ උස්සදනිරයෙ,
ලොකන්තරනිරයෙ ච. භාරොති තාත, න තාව අලාතස්ස අකුසලභාරො පූරති.
තස්සෙවාති තස්ස පුබ්බෙ කතස්ස පුඤ්ඤස්සෙව නිස්සන්දො, යං සො
අලාතසෙනාපති අප්ප සුඛං ලහති. න හි තාත, එතං ගොසාතකකම්මස්ස ඵලං.
පාපකම්මස්ස හි නාම විපාකො ඉට්ඨො කන්තො භවිස්සතීති අට්ඨානමෙතං. අගුණෙ
රතොති තථාහෙස ඉදානි අකුසලකම්මෙ රතො. උජුමග්ගන්ති
දසකුසලකම්මපට්මග්ගං. කුම්මග්ගන්ති නිරයගාමිඅකුසලමග්ගං.

ඔහිතෙ තුලමණ්ඩලෙති භණ්ඩපට්ච්ඡන්දාය තුලමණ්ඩලෙ ලග්ගෙන්වා
යපිතෙ. උත්තමෙතීති උද්ධං උක්ඛිපති. ආචිනන්ති ථොකං ථොකම්පි පුඤ්ඤං

ආවිනන්තො පාපහාරං ඔතාරෙත්වා නරො කල්‍යාණකම්මස්ස සීසං උක්ඛිපිත්වා
 දෙවලොකං ගච්ඡති. සග්ගාධිමානොති සග්ගෙ අතිමානො සග්ගසම්පාපකෙ
 සාතඵලෙ කල්‍යාණකම්මෙ අභිරතො. “සග්ගාධිමානො” තිපි පාඨො, සග්ගං
 අධිකාරං කත්වා ධීතවිත්තොති අත්ථො. සාතවෙ රතොති එස ඛිජකදාසො සාතවෙ
 මධුරවිපාකෙ කුසලධම්මෙයෙව රතො. සො ඉමස්ස පාපකම්මස්ස ඛිණ්ණකාලෙ,
 කල්‍යාණකම්මස්ස ඵලෙන දෙවලොකෙ නිබ්බත්තිස්සති.

යඤ්චෙස ඉදානි දාසත්තං උපගතො, න තං කල්‍යාණකම්මස්ස ඵලෙන.
 දාසත්තසංවත්තනිකඤ්ඤිස්ස පුබ්බෙ කතං පාපං භවිස්සතීති නිට්ඨමෙත්ථ
 ගන්තබ්බන්ති ඉමමත්ථං පකාසෙන්නී ආහ –

1252.

“යමජ්ජ ඛිජකො දාසො, දුක්ඛං පස්සති අත්තනි;
 පුබ්බෙවස්ස කතං පාපං, තමෙසො පටිසෙවති.

1253.

“ඛියතෙ වස්ස තං පාපං, තථා හි විනයෙ රතො;
 කස්සපඤ්ච සමාපජ්ජ, මා හෙවුජ්ජථමාගමා” ති.

තත්ථ මා හෙවුජ්ජථමාගමාති තාත, ත්වං ඉමං නග්ගං කස්සපාජීවකං
 උපගන්ත්වා මා හෙව නිරයගාමීං උජ්ජථං අගමා, මා පාපමකාසීති පිතරං ඔවදති.

ඉදානිස්ස පාපුපසෙවනාය දොසං කල්‍යාණමිත්තුපසෙවනාය ව ගුණං දස්සෙන්නී
 ආහ –

1254.

“යං යඤ්ඤි රාජ භජති, සන්තං වා යදි වා අසං;
 සීලවත්තං විසීලං වා, වසං තස්සෙව ගච්ඡති.

1255.

“යාදිසං කුරුතෙ මිත්තං, යාදිසං වූපසෙවති;
 සොපි තාදිසකො භොති, සහවාසො හි තාදිසො.

1256.

“සෙවමානො සෙවමානං, සම්චුට්ඨො සම්චුසං පරං;
 සරො දිද්ධො කලාපංව, අලිත්තමුපලිම්පති;
 උපලෙපහයා ධීරො, නෙව පාපසබ්බා සීයා.

1257.

“පුතිමච්ඡං කුසග්ගෙන, යො නරො උපනස්හති;
 කුසාපි පුති වායන්ති, එවං බාලුපසෙවනා.

1258.

“තගරඤ්ච පලාසෙන, යො නරො උපනස්හති;
පත්තාපි සුරහි වායන්ති, එවං ධීරූපසෙවනා.

1259.

“තස්මා පත්තපුටස්සෙව, ඤක්වා සම්පාකමත්තනො
අසන්නෙ නොපසෙවෙය්‍ය, සන්නෙ සෙවෙය්‍ය පණ්ඩිතො;
අසන්නො නිරයං නෙන්නි, සන්නො පාපෙන්ති සුග්ගති”න්ති.

තත්ථ සන්නං වාති සප්පුරිසං වා. යදි වා අසන්නි අසප්පුරිසං වා. සරො දිද්ධො කලාපංවාති මහාරාජ, යථා නාම හලාහලවිසලිත්තො සරො සරකලාපෙ බිත්තො සබ්බං තං විසෙන අලිත්තම්පි සරකලාපං ලිම්පති, විසදිද්ධමෙව කරොති, එවමෙව පාපමිත්තො පාපං සෙවමානො අත්තානං සෙවමානං පරං, තෙන සම්ඵුට්ඨො තං සම්ඵුසං අලිත්තං පාපෙන පුරිසං අත්තනා එකජ්ඣාසයං කරොත්තො උපලිම්පති. පුති වායන්ති තස්ස තෙ කුසාපි දුග්ගන්ධා වායන්ති. තගරඤ්චාති තගරඤ්ච අඤ්ඤඤ්ච ගන්ධසම්පන්නං ගන්ධජාතං. එවන්ති එවරූපා ධීරූපසෙවනා. ධීරො හි අත්තානං සෙවමානං ධීරමෙව කරොති.

තස්මා පත්තපුටස්සෙවාති යස්මා තගරාදිපලිවෙද්ධමානාති පණ්ණානිපි සුගන්ධාති හොන්නි, තස්මා පලාසපත්තපුටස්සෙව පණ්ඩිතූපසෙවනෙන අහම්පි පණ්ඩිතො හවිස්සාමිති එවං. ඤක්වා සම්පාකමත්තනොති අත්තනො පරිපාකං පණ්ඩිතභාවං පරිමාණං ඤක්වා අසන්නෙ පහාය පණ්ඩිතෙ සන්නෙ සෙවෙය්‍ය. “නිරයං නෙන්නි”ති එත්ථ දෙවදත්තාදිහි නිරයං, “පාපෙන්ති සුග්ගති”න්ති එත්ථ සාරිපුත්තත්ථෙරාදිහි සුගතිං නීතානං විසෙන උදාහරණාති ආහරිතබ්බාති.

එවං රාජධිකා ඡහි ගාථාහි පිතු ධම්මං කථෙත්වා ඉදානි අතීතෙ අත්තනා අනුභූතං දුක්ඛං දස්සෙන්ති ආහ -

1260.

“අහම්පි ජාතියො සත්ත, සරෙ සංසරිතත්තනො;
අනාගතාපි සත්තෙව, යා ගම්ස්සං ඉතො වුතා.

1261.

“යා මෙ සා සත්තම් ජාති, අහු පුබ්බෙ ජනාධිප;
කම්මාරපුත්තො මගධෙසු, අහුං රාජගහෙ පුරෙ.

1262.

“පාපං සහායමාගම්ම, බහුං පාපං කතං මයා;
පරදාරස්ස හෙයෙත්තො, වරිම්භා අමරා විය.

1263.

“තං කම්මං නිහිතං අට්ඨා, භස්මච්ඡන්තොව පාවකො;
අථ අඤ්ඤෙහි කම්මෙහි, අජායං වංසභූමියං.

1264.

“කොසම්බියං සෙට්ඨිකුලෙ, ඉද්ධෙ ජීතෙ මහද්ධනෙ;
එකපුත්තො මහාරාජ, නිව්චං සක්කතපුජිතො.

1265.

“තත්ථ මිත්තං අසෙවිස්සං, සභායං සාතවෙ රතං;
පණ්ඩිතං සුතසම්පන්නං, සො මං අත්ථෙ නිවෙසයි.

1266.

“වාතුද්දසිං පඤ්චදසිං, බහුං රත්තිං උපාවසිං;
තං කම්මං නිහිතං අට්ඨා, නිධිව උදකන්තිකෙ.

1267.

“අථ පාපාන කම්මානං, යමෙතං මගධෙ කතං;
එලං පරියාග මං පච්ඡා, භුත්වා දුට්ඨවිසං යථා.

1268.

“තතො වුතාහං වෙදෙහ, රොරුවෙ නිරයෙ වීරං;
සකම්මුතා අපච්චිස්සං, තං සරං න සුඛං ලභෙ.

1269.

“බහුවස්සගණෙ තත්ථ, බෙපයිත්වා බහුං දුඛං;
භින්නාගතෙ අහුං රාජ, ඡගලො උද්ධතජ්ඣලො’ති.

තත්ථ සත්තාති මහාරාජ, ඉධලොකපරලොකා නාම සුකතදුක්කටානඤ්ච එලං
නාම අත්ථී. න හි සංසාරො සත්තෙ සොධෙතුං සක්කොති, සකම්මුතා එව සත්තා
සුජ්ඣන්ති. අලාතසෙනාපති ව ඛිජ්කදාසො ව එකමෙව ජාතිං අනුස්සරන්ති. න
කෙවලං එතෙව ජාතිං සරන්ති, අහම්පි අතීතෙ සත්ත ජාතියො අත්තනො සංසරිතං
සරාමි, අනාගතෙපි ඉතො ගන්තබ්බා සත්තෙව ජානාමි. යා මෙ සාති යා සා මම
අතීතෙ සත්තමි ජාති ආසි. කම්මාරපුත්තොති තාය ජාතියා අහං මගධෙසු
රාජගහනගරෙ සුවණ්ණකාරපුත්තො අහොසිං.

පරදාරස්ස හෙයෙන්නොති පරදාරං හෙයෙන්නා පරෙසං රක්ඛිතගොපිතෙ
වරහණ්ඨෙ අපරජ්ඣන්තා. අට්ඨාති තං තදා මයා කතං පාපකම්මං ඔකාසං අලභිත්වා
ඔකාසෙ සති විපාකදායකං හුත්වා භස්මච්ඡන්තො අග්ගි විය නිහිතං අට්ඨාසි.
වංසභූමියන්ති වංසරට්ඨෙ. එකපුත්තොති අසිතිකොට්ඨිහවෙ සෙට්ඨිකුලෙ අහං
එකපුත්තකොව අහොසිං. සාතවෙ රතන්ති කල්‍යාණකම්මෙ අභිරතං. සො මන්ති
සො සභායකො මං අත්ථෙ කුසලකම්මෙ පතිට්ඨාපෙසි.

තං කම්මන්ති තම්පි මෙ කතං කල්‍යාණකම්මං තදා ඕකාසං අලභිත්වා ඕකාසෙ
සති විපාකදායකං හුත්වා උදකන්තිකෙ නිධි විය නිහිතං අට්ඨාසි. යමෙකන්ති අථ මම
සන්තකෙසු පාපකම්මෙසු යං එතං මයා මගධෙසු පරදාරිකකම්මං කතං, තස්ස ඵලං
පච්ඡා මං පරියාගං උපගතන්ති අත්ථො. යථා කිං? භුක්වා දුට්ඨවිසං යථා, යථා සවිසං
භොජනං භුඤ්ජිත්වා ධීතස්ස තං දුට්ඨං කක්ඛලං හලාහලං විසං කුප්පති, තථා මං
පරියාගතන්ති අත්ථො. තතොති තතො කොසම්බියං සෙට්ඨිකුලතො. තං සරන්ති තං
තස්මිං නිරයෙ අනුභූතදුක්ඛං සරන්ති විත්තසුඛං නාම න ලභාමි, භයමෙව මෙ
උප්පජ්ජති. භින්තාගතෙති භින්තාගතෙ නාම රට්ඨෙ. උද්ධතජ්ඣලොති
උද්ධතබ්භො.

සො පන ඡගලකො බලසම්පන්නො අභොසි. පිට්ඨියං අභිරුජ්භපි නං වාහයිංසු,
යානකෙපි යොජයිංසු. ඉමමත්ථං පකාසෙන්ති ආහ –

1270.

“සාතපුත්තා මයා වුළ්භා, පිට්ඨියා ව රථෙන ව;
තස්ස කම්මස්ස නිස්සන්දො, පරදාරගමනස්ස මෙ”ති.

තත්ථ සාතපුත්තාති අමච්චපුත්තා. තස්ස කම්මස්සාති දෙව, රොරුවෙ
මහානිරයෙ පච්චනඤ්ච ඡගලකකාලෙ ඛිජ්ජපාටනඤ්ච
පිට්ඨිවාහනායානකයොජනාති ව සබ්බොපෙස තස්ස නිස්සන්දො පරදාරගමනස්ස
මෙති.

තතො පන වචිත්වා අරඤ්ඤෙ කපියොනියං පටිසන්ධිං ගණ්හි. අථ නං
ජාතදිවසෙ යුථපතිනො දස්සෙසුං. සො “ආනෙථ මෙ, පුත්ත”න්ති දළ්භං ගහෙන්වා
තස්ස විරවත්තස්ස දන්තෙහි ඵලාති උප්පාටෙසි. තමත්ථං පකාසෙන්ති ආහ –

1271.

“තතො චුතාහං වෙදෙහ, කපි ආසිං බ්‍රහාවනෙ;
නිලුඤ්චිතඵලොයෙව, යුථපෙන පගබ්භිනා;
තස්ස කම්මස්ස නිස්සන්දො, පරදාරගමනස්ස මෙ”ති.

තත්ථ නිලුඤ්චිතඵලොයෙවාති තත්‍රපාහං පගබ්භෙන යුථපතිනා ලුඤ්චිත්වා
උප්පාටිතඵලොයෙව අභොසිත්ති අත්ථො.

අථ අපරාපි ජාතියො දස්සෙන්ති ආහ –

1272.

“තතො චුතාහං වෙදෙහ, දස්සනෙසු පසු අහුං;
නිලුඤ්චිතො ඡවො භද්‍රො, යොග්ගං වුළ්භං චිරං මයා;
තස්ස කම්මස්ස නිස්සන්දො, පරදාරගමනස්ස මෙ.

1273.

“තතො චුතාහං වෙදෙහ, වජ්ජීසු කුලමාගමා;
නෙවිත්ථී න පුමා ආසිං, මනුස්සත්තෙ සුදුල්ලහෙ;
තස්ස කම්මස්ස නිස්සන්දො, පරදාරගමනස්ස මෙ.

1274.

“තතො චුතාහං වෙදෙහ, අජායිං නන්දනෙ වනෙ;
භවනෙ තාවතිංසාහං, අච්ඡරා කාමවණ්ණිනී.

1275.

“විචිත්‍රවත්ථාහරණා, ආමුත්තමණ්ණිකුණ්ඩලා;
කුසලා නච්චගීතස්ස, සක්කස්ස පරිවාරිකා.

1276.

“තත්ථ යීතාහං වෙදෙහ, සරාමී ජාතියො ඉමා;
අනාගතාපි සත්තෙව, යා ගම්මස්සං ඉතො චුතා.

1277.

“පරියාගතං තං කුසලං, යං මෙ කොසම්බියං කතං;
දෙවෙ වෙව මනුස්සෙ ච, සන්ධාවිස්සං ඉතො චුතා.

1278.

“සත්ත ජච්චො මහාරාජ, නිච්චං සක්කතපුජිතා;
ථිහාවාපි න මුච්චිස්සං, ජට්ඨා නිගතියො ඉමා.

1279.

“සත්තම් ච ගති දෙව, දෙවපුත්තො මහිද්ධිකො;
පුමා දෙවො භවිස්සාමි, දෙවකායස්මිමුත්තමො.

1280.

“අජ්ජාපි සත්තානමයං, මාලං ගන්ථෙන්නි නන්දනෙ;
දෙවපුත්තො ජවො නාම, යො මෙ මාලං පට්ච්ඡති.

1281.

“මුහුත්තො විය සො දිබ්බො, ඉධ වස්සානි සොළස;
රත්තින්දිවො ච සො දිබ්බො, මානුසිං සරදොසතං.

1282.

“ඉති කම්මානි අන්වෙන්නි, අසඬ්ඛෙය්‍යාපි ජාතියො;
කල්‍යාණං යදි වා පාපං, න හි කම්මං විනස්සති” ති.

තත්ථ දස්සනෙසුති දස්සනරට්ඨෙසු. පසුති ගොණො අහොසිං. නිලුඤ්චිතොති වච්ඡකාලෙයෙව මං එවං මනාපො භවිස්සතීති නිබ්බිජ්ජකමකංසු. සොහං නිලුඤ්චිතො උද්ධතඛිජො ජවො භද්‍රො අහොසිං. වජ්ජීසු කුලමාගමාති ගොයොනිතො වචිත්වා වජ්ජරට්ඨෙ එකස්මිං මහාභොගකුලෙ නිබ්බත්තින්ති දස්සෙති. නෙචිත්ථී න පුමාති නපුංසකත්තං සන්ධාය ආහ. භවනෙ තාවතිංසාහන්ති තාවතිංසභවනෙ අහං.

තත්ථ ධීතාහං, වෙදෙහ, සරාමී ජාතියො ඉමාති සා කිර තස්මිං දෙවලොකෙ ධීතා “අහං එවරූපං දෙවලොකං ආගච්ඡන්ති කුතො නු බො ආගතා”ති ඔලොකෙන්ති වජ්ජරට්ඨෙ මහාභොගකුලෙ නපුංසකත්තභාවතො වචිත්වා තත්ථ නිබ්බත්තභාවං පස්සි. තතො “කෙන නු බො කම්මෙන එවරූපෙ රමණීයෙ යානෙ නිබ්බත්තාමහී”ති ඔලොකෙන්ති කොසම්බියං සෙට්ඨිකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා කතං දානාදිකුසලං දිස්වා “එතස්ස එලෙන නිබ්බත්තාමහී”ති ඤත්වා “අනන්තරාතීතෙ නපුංසකත්තභාවෙ නිබ්බත්තමානා කුතො ආගතාමහී”ති ඔලොකෙන්ති දස්සනරට්ඨෙසු ගොයොනියං මහාදුක්ඛස්ස අනුභූතභාවං අඤ්ඤාසි. තතො අනන්තරං ජාතීං අනුස්සරමානා වාතරයොනියං උද්ධතච්ඡභාවං අද්දස. තතො අනන්තරං අනුස්සරන්ති භින්නාගතෙ ඡගලකයොනියං උද්ධතඛිජභාවං අනුස්සරී. තතො පරං අනුස්සරමානා රොරුචෙ නිබ්බත්තභාවං අනුස්සරී.

අඨස්සා නිරයෙ තිරච්ඡානායොනියඤ්ච අනුභූතං දුක්ඛං අනුස්සරන්තියා භයං උප්පජ්ජී. තතො “කෙන නු බො කම්මෙන එවරූපං දුක්ඛං අනුභූතං මයා”ති ඡට්ඨං ජාතීං ඔලොකෙන්ති තාය ජාතියා කොසම්බිනගරෙ කතං කල්‍යාණකම්මං දිස්වා සත්තමං ඔලොකෙන්ති මගධරට්ඨෙ පාපසභායං නිස්සාය කතං පරදාරිකකම්මං දිස්වා “එතස්ස එලෙන මෙ තං මහාදුක්ඛං අනුභූත”න්ති අඤ්ඤාසි. අඨ “ඉතො වචිත්වා අනාගතෙ කුභිං නිබ්බත්තිස්සාමී”ති ඔලොකෙන්ති “යාවතායුකං යත්වා පුන සක්කස්සෙව පරිවාරිකා හුත්වා නිබ්බත්තිස්සාමී”ති අඤ්ඤාසි. එවං පුනස්පුනං ඔලොකයමානා “තතියෙපි අත්තභාවෙ සක්කස්සෙව පරිවාරිකා හුත්වා නිබ්බත්තිස්සාමී, තථා චතුත්ථෙ, පඤ්චමෙ පන තස්මිංයෙව දෙවලොකෙ ජවනදෙවපුත්තස්ස අග්ගමහෙසී හුත්වා නිබ්බත්තිස්සාමී”ති ඤත්වා තතො අනන්තරං ඔලොකෙන්ති “ඡට්ඨෙ අත්තභාවෙ ඉතො තාවතිංසභවනතො වචිත්වා අභිගතිරඤ්ඤො අග්ගමහෙසියා කුච්ඡමිහි නිබ්බත්තිස්සාමී, ‘රූවා’ති මෙ නාමං භවිස්සතී”ති ඤත්වා “තතො අනන්තරා කුභිං නිබ්බත්තිස්සාමී”ති ඔලොකෙන්ති “සත්තමාය ජාතියා තතො වචිත්වා තාවතිංසභවනෙ මහිද්ධිකො දෙවපුත්තො හුත්වා නිබ්බත්තිස්සාමී, ඉත්ථිභාවතො මුච්චිස්සාමී”ති අඤ්ඤාසි. තස්මා –

“තත්ථ ධීතාහං වෙදෙහ, සරාමී සත්ත ජාතියො;
අනාගතාපි සත්තෙව, යා ගමිස්සං ඉතො වුතා”ති. – ආදිමාහ;

තත්ථ පරියාගතන්ති පරියායෙන අත්තතො වාරෙන ආගතං. සත්ත ජච්චොති වජ්ජරට්ඨෙ නපුංසකජාතියා සද්ධිං දෙවලොකෙ පඤ්ච, අයඤ්ච ඡට්ඨාති සත්ත

ජාතියොති වුවුවන්ති. එතා සත්ත ජාතියො නිව්වං සක්කතපුජිතා අභොසින්ති දස්සෙති. ඡට්ඨා නිගතියොති දෙවලොකෙ පන පඤ්ච, අයඤ්ච එකාති ඉමා ඡ ගතියො ඉත්ථිභාවාන මුච්චිස්සන්ති වදති. සක්කම් වාති ඉතො වචිත්වා අනන්තරං. සන්තානමයන්ති එකතොවණ්ටකාදිවසෙන කතසන්තානං. ගන්ථෙත්තීති යථා සන්තානමයා හොන්ති, එවං අජ්ජපි මම පරිවාරිකා නන්දනවනෙ මාලං ගන්ථෙත්තියෙව. යො මෙ මාලං පටිච්ඡතීති මහාරාජ, අනන්තරජාතියං මම සාමිකො ජවො නාම දෙවපුත්තො යො රුක්ඛතො පතිතපතිතං මාලං පටිච්ඡති.

සොළසාති මහාරාජ, මම ජාතියා ඉමානි සොළස වස්සානි, එත්තකො පන කාලො දෙවානං එකො මුහුත්තො, තෙන තා මම චුතභාවම්පි අජානන්තා මමත්ථාය මාලං ගන්ථෙත්තියෙව. මානුසින්ති මනුස්සානං වස්සගණනං ආගම්ම එස සරදොසතං වස්සසතං හොති, එවං දීඝායුකා දෙවා. ඉමිනා පන කාරණෙන පරලොකස්ස ව කල්‍යාණපාපකානඤ්ච කම්මානං අත්ථිතං ජානාහි, දෙවාහි.

අත්ථෙත්තීති යථා මං අනුබන්ධිංසු, එවං අනුබන්ධන්ති. න හි කම්මං විනස්සතීති දිට්ඨධම්මවෙදනීයං තස්මිංයෙව අත්තභාවෙ, උපපජ්ජවෙදනීයං අනන්තරභාවෙ විපාකං දෙති, අපරාපරියවෙදනීයං පන විපාකං අදත්වා න නස්සති. තං සන්ධාය “න හි කම්මං විනස්සතී”ති වත්වා “දෙව, අහං පරදාරිකකම්මස්ස නිස්සන්දෙන නිරයෙ ව තිරච්ඡානයොනියඤ්ච මහන්තං දුක්ඛං අනුභවිං. සචෙ පන තුම්හෙපි ඉදානි ගුණස්ස කථං ගහෙත්වා එවං කරිස්සථ, මයා අනුභූතසදිසමෙව දුක්ඛං අනුභවිස්සථ, තස්මා එවං මා කරිත්ථා”ති ආහ.

අථස්ස උත්තරි ධම්මං දෙසෙන්නී ආහ –

1283.

“යො ඉච්ඡෙ පුරිසො හොතුං, ජාතිං ජාතිං පුනප්පුනං;
පරදාරං විචජ්ජෙය්‍යා, ධොතපාදොව කද්දමං.

1284.

“යා ඉච්ඡෙ පුරිසො හොතුං, ජාතිං ජාතිං පුනප්පුනං;
සාමිකං අපවායෙය්‍යා, ඉන්දංව පරිවාරිකා.

1285.

“යො ඉච්ඡෙ දිඛ්‍යභොගඤ්ච, දිඛ්ඛමායුං යසං සුඛං;
පාපානි පරිචජ්ජෙත්වා, තිවිධං ධම්මමාවරො.

1286.

“කායෙන වාචා මනසා, අජ්ජමත්තො විචක්ඛණො;
අත්තනො හොති අත්ථාය, ඉත්ථි වා යදි වා පුමා.

1287.

“යෙ කෙවීමෙ මානුෂා ජීවලොකෙ, යසස්සිනො සබ්බසමන්තභොගා;
අසංසයං තෙහි පුරෙ සුවිණ්ණං, කම්මස්සකාසෙ පුටු සබ්බසත්තා.

1288.

“ඉඬ්ඝානුවන්තෙසි සයම්පි දෙව, කුතොනිදානා තෙ ඉමා ජනින්ද;
යා තෙ ඉමා අවිජරාසන්නිකාසා, අලඬිකතා කඤ්චනජාලජන්නා”ති.

තත්ථ භොතුන්ති භවිතුං. සබ්බසමන්තභොගාති පරිපුණ්ණසබ්බභොගා.
සුවිණ්ණන්ති සුට්ඨු විණ්ණං කල්‍යාණකම්මං කතං. කම්මස්සකාසෙති කම්මස්සකා
අත්තනා කතකම්මස්සෙව විපාකපට්ඨං වෙදිනො. න හි මාතාපිතුහි කතං කම්මං
පුත්තධිතානං විපාකං දෙති, න තාහි පුත්තධිතාහි කතං කම්මං මාතාපිතුනං විපාකං
දෙති. සෙසෙහි කතං සෙසානං කිමෙව දස්සති? ඉඬ්ඝාති වොදනත්ථෙව නිපාතො.
අනුවන්තෙසිති පුනථපුනං වින්තෙය්‍යාසි. යා තෙ ඉමාති යා ඉමා සොළසසහස්සා
ඉත්ථියො තං උපට්ඨහන්ති, ඉමා තෙ කුතොනිදානා, කිං නිපජ්ජිත්වා
නිද්දායන්තෙන ලද්ධා, උදාහු පන්ථදුසනසන්ධිවිජෙදාදීනි පාපානි කත්වා, අදු
කල්‍යාණකම්මං නිස්සාය ලද්ධාති ඉදං තාව අත්තනාපි වින්තෙය්‍යාසි, දෙවාති.

එවං සා පිතරං අනුසාසි. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ —

1289.

“ඉච්චෙවං පිතරං කඤ්ඤා, රුවා තොසෙසි අඬිගතිං;
මුල්ලස්ස මග්ගමාවික්ඛි, ධම්මමක්ඛාසි සුබ්බතා”ති.

තත්ථ ඉච්චෙවන්ති භික්ඛවෙ, ඉති ඉමෙහි එවරුපෙහි මධුරෙහි වචනෙහි
රුවාකඤ්ඤා පිතරං තොසෙසි, මුල්ලස්ස මග්ගං විය තස්ස සුගතිමග්ගං ආවික්ඛි,
නානානයෙහි සුවරිතධම්මං අක්ඛාසි. ධම්මං කථෙන්නියෙව සා සුබ්බතා සුන්දරවතා
අත්තනො අතිතජාතියොපි කථෙසි.

එවං පුබ්බණ්හතො පට්ඨාය සබ්බරත්තිං පිතු ධම්මං දෙසෙත්වා “මා, දෙව,
නග්ගස්ස මිච්ඡාදිට්ඨිකස්ස වචනං ගණ්හි, ‘අත්ථි අයං ලොකො, අත්ථි පරලොකො,
අත්ථි සුකට්ඨක්කට්ඨමානං එල’න්ති වදන්තස්ස මාදිසස්ස කල්‍යාණමිත්තස්ස
වචනං ගණ්හ, මා අතිත්ථෙව පක්ඛන්දි”ති ආහ. එවං සන්නෙපි පිතරං මිච්ඡාදස්සනා
මොචෙතුං නාසක්ඛි. සො හි කෙවලං තස්සා මධුරවචනං සුත්වා තුස්සි. මාතාපිතරො
හි පියපුත්තානං වචනං පියායන්ති, න පන තං මිච්ඡාදස්සනං විස්සජ්ජෙසි. නගරෙපි
“රුවා කිර රාජධිතා පිතු ධම්මං දෙසෙත්වා මිච්ඡාදස්සනං විස්සජ්ජාපෙසි”ති
එකකොලාහලං අහොසි. “පණ්ඩිතා රාජධිතා අජ්ජ පිතරං මිච්ඡාදස්සනා
මොචෙත්වා නගරවාසීනං සොත්ථිභාවං කරස්සති”ති මහාපතො තුස්සි. සා පිතරං
බොධෙතුං අසක්කොන්ති වීරියං අවිස්සජ්ජෙත්වා “යෙන කෙනවි උපායෙන පිතු
සොත්ථිභාවං කරස්සාමි”ති සිරස්මිං අඤ්ජලිං පතිට්ඨපෙත්වා දසදිසා නමස්සිත්වා
“ඉමස්මිං ලොකෙ ලොකසන්ධාරකා ධම්මිකසමණුච්ඡාන්දානාම

ලොකපාලදෙවතා නාම මහාබ්‍රහ්මානො නාම අත්ථී, තෙ ඉධාගන්ත්වා අත්තනො බලෙන මම පිතරං මිච්ඡාදස්සනං විස්සජ්ජාපෙත්තු, එතස්ස ගුණෙ අසතිපි මම ගුණෙන මම සීලෙන මම සච්චෙන ඉධාගන්ත්වා ඉමං මිච්ඡාදස්සනං විස්සජ්ජාපෙත්වා සකලලොකස්ස සොත්ථීං කරොන්තු”ති අධිට්ඨහිත්වා නමස්සි.

තදා බොධිසත්තො නාරදො නාම මහාබ්‍රහ්මා අහොසි. බොධිසත්තා ච නාම අත්තනො මෙත්තාභාවනාය අනුද්දයාය මහත්තභාවෙන සුප්පට්ඨන්තදුප්පට්ඨන්තෙ සත්තෙ දස්සනත්ථං කාලානුකාලං ලොකං ඔලොකෙන්ති. සො තං දිවසං ලොකං ඔලොකෙන්තො තං රාජධීතරං පිතු මිච්ඡාදිට්ඨිමොචනත්ථං. ලොකසන්ධාරකදෙවතායො නමස්සමානං දිස්වා, “යපෙත්වා මං අඤ්ඤො එතං රාජානං මිච්ඡාදස්සනං විස්සජ්ජාපෙතුං සමත්ථො නාම නත්ථී, අජ්ජ මයා රාජධීතු සඬිගහං, රඤ්ඤො ච සපරිජනස්ස සොත්ථිභාවං කත්වා ආගන්තුං වට්ටති, කෙන නු බො වෙසෙන ගමිස්සාමි”ති වින්තෙත්වා “මනුස්සානං පබ්බජිතා පියා වෙච ගරුතො ච ආදෙය්‍යාවචනා ච, තස්මා පබ්බජිතවෙසෙන ගමිස්සාමි”ති සන්තිට්ඨානං කත්වා පාසාදිකං සුවණ්ණවණ්ණං මනුස්සත්තභාවං මාපෙත්වා මනුඤ්ඤං ජටාමණ්ඩලං බන්ධිත්වා ජටන්තරෙ කඤ්චනසූචිං ඔදහිත්වා අත්තො රත්තපටං උපරි රත්තවාකචීරං නිවාසෙත්වා පාරුපිත්වා සුවණ්ණතාරාබචිතං රජතමයං අජිනවම්මං එකංසෙ කත්වා මුත්තාසික්කාය පක්ඛිත්තං සුවණ්ණමයං හික්ඛාභාජනං ආදාය තීසු යානෙසු ඔනතං සුවණ්ණකාජං බන්ධෙ කත්වා මුත්තාසික්කාය එච පවාළකමණ්ඩලං ආදාය ඉමිනා ඉසිවෙසෙන ගගනතලෙ චන්දො විය විරොචමානො ආකාසෙන ආගන්ත්වා අලඬිකතචන්දකපාසාදමහාතලං පවිසිත්වා රඤ්ඤො පුරතො ආකාසෙ අට්ඨාසි. තමත්ථං පකාසෙන්තො සත්ථා ආභ -

1290.

“අථාගමා බ්‍රහ්මලොකා, නාරදො මානුසිං පජං;
ජම්බුදීපං අවෙක්ඛන්තො, අද්දා රාජානමඬිගතිං.

1291.

“තතො පතිට්ඨා පාසාදෙ, වෙදෙහස්ස පුරත්ථතො;
තඤ්ච දිස්වානානුප්පත්තං, රුචා ඉසිමචන්දථා”ති.

තත්ථ අද්දාති බ්‍රහ්මලොකෙ යිතොච ජම්බුදීපං අවෙක්ඛන්තො ගුණාජීවකස්ස සන්තිකෙ ගහිතමිච්ඡාදස්සනං රාජානං අඬිගතිං අද්දස, තස්මා ආගතොති අත්ථො. තතො පතිට්ඨාති තතො සො බ්‍රහ්මා තස්ස රඤ්ඤො අමච්චගණපරිවුත්තස්ස නිසින්තස්ස පුරතො තස්මිං පාසාදෙ අපදෙ පදං දස්සෙන්තො ආකාසෙ පතිට්ඨති. අනුප්පත්තන්ති ආගතං. ඉසින්ති ඉසිවෙසෙන ආගතත්තා සත්ථා “ඉසි”න්ති ආභ. අචන්දථාති “මමානුග්ගහෙන මම පිතරි කාරුඤ්ඤං කත්වා එකො දෙවරාජා ආගතො හවිස්සති”ති හට්ඨපහට්ඨා වාතාහිහටා සුවණ්ණකදලී විය ඔනමිත්වා නාරදබ්‍රහ්මානං අචන්දි.

රාජාපි තං දිස්වාච බ්‍රහ්මතෙජෙන තජ්ජිතො අත්තනො ආසනෙ සණ්ඨාතුං
අසක්කොත්තො ආසනා ඔරුය්හ භූමියං යත්වා ආගතට්ඨානඤ්ච නාමගොත්තඤ්ච
පුච්ඡි. තමත්ථං පකාසෙත්තො සත්ථා ආහ -

1292.

“අථාසනම්හා ඔරුය්හ, රාජා බ්‍යථිතමානසො;
නාරදං පරිපුච්ඡන්තො, ඉදං චචනමබ්‍රවි.

1293.

‘කුතො නු ආගච්ඡසි දෙවචණ්ණි, ඔහාසයං සබ්බදිසා චන්දිමාව;
අක්ඛාහි මෙ පුච්ඡිතො නාමගොත්තං, කථං තං ජානන්ති
මනුස්සලොකෙ’”ති.

තත්ථ බ්‍යථිතමානසොති භීතචිත්තො. කුතො නුති කච්චි නු බො විජ්ජාධරො
භවෙය්‍යාති මඤ්ඤමානො අචන්දිත්ථාව ඵලං පුච්ඡි.

අථ සො “අයං රාජා ‘පරලොකො නත්ථි’ති මඤ්ඤති, පරලොකමෙවස්ස තාව
ආචික්ඛිස්සාමි”ති වින්තෙත්වා ගාථමාහ -

1294.

“අහඤ්හි දෙවතො ඉදානි ඵමි, ඔහාසයං සබ්බදිසා චන්දිමාව;
අක්ඛාමි තෙ පුච්ඡිතො නාමගොත්තං, ජානන්ති මං නාරදො කස්සපො
වා”ති.

තත්ථ දෙවතොති දෙවලොකතො. නාරදො කස්සපො වාති මං නාමෙන
නාරදො, ගොත්තෙන කස්සපොති ජානන්ති.

අථ රාජා “ඉමං පච්ඡාපි පරලොකං පුච්ඡිස්සාමි, ඉද්ධියා ලද්ධකාරණං තාව
පුච්ඡිස්සාමි”ති වින්තෙත්වා ගාථමාහ -

1295.

“අච්ඡෙරරූපං තව යාදිසඤ්ච, වෙහායසං ගච්ඡසි තිට්ඨසි ව;
පුච්ඡාමි තං නාරද ඵතමත්ථං, අථ කෙන චණ්ණෙන තවායමිද්ධි”ති.

තත්ථ යාදිසඤ්චාති යාදිසඤ්ච තව සණ්ඨානං, යඤ්ච ත්වං ආකාසෙ ගච්ඡසි
තිට්ඨසි ව, ඉදං අච්ඡරියජාතං.

නාරදො ආහ -

1296.

“සච්චඤ්ච ධම්මො ච දමො ච වාගො, ගුණා මමෙනෙ පකතා පුරාණා;

තෙහෙව ධම්මෙහි සුසෙවිතෙහි, මනොජලො යෙන කාමං ගතොස්මි”ති.

තත්ථ සච්චන්ති මුසාවාදවරහිතං වට්ඨිච්චං. ධම්මොති තිව්ධසුචරිතධම්මො චෙව
කසිණපරිකම්මකුමාරධම්මො ව. දමොති ඉන්ද්‍රියදමනං. වාගොති කිලෙසපරිච්චාගො
ව දෙය්‍යධම්මපරිච්චාගො ව. මමෙතෙ ගුණාති මම එතෙ ගුණසම්පයුත්තා
ගුණසහගතා. පකතා පුරාණාති මයා පුරිමහවෙ කතාති දස්සෙති. “තෙහෙව ධම්මෙහි
සුසෙවිතෙහි”ති තෙ සබ්බෙ ගුණෙ සුසෙවිතෙ පරිවාරිතෙ දස්සෙති. මනොජලොති
ඉද්ධියා කාරණෙන පටිලද්ධො. යෙන කාමං ගතොස්මිති යෙන දෙවට්ඨානෙ ව
මනුස්සට්ඨානෙ ව ගන්තුං ඉච්ඡනං, තෙන ගතොස්මිති අත්ථො.

රාජා එවං තස්මිං කට්ඨන්තෙපි මිච්ඡාදස්සනස්ස ගහිතත්තා පරලොකං
අසද්දහන්තො “අත්ථි නු ඛො පුඤ්ඤචිපාකො”ති වත්ථා ගාථමාහ –

1297.

“අච්ඡෙරමාවික්ඛසි පුඤ්ඤසිද්ධිං, සචෙ හි එතෙහි යථා වදෙසි;
පුච්ඡාමි තං නාරද එතමත්ථං, පුට්ඨො ව මෙ සාධු වියාකරොහි”ති.

තත්ථ පුඤ්ඤසිද්ධිත්ති පුඤ්ඤානං සිද්ධිං ඵලදායකත්තං ආවික්ඛන්තො
අච්ඡරියං ආවික්ඛසි.

නාරදො ආහ –

1298.

“පුච්ඡස්සු මං රාජ තචෙස අත්ථො, යං සංසයං කුරුසෙ භූමිපාල;
අහං තං නිස්සංසයතං ගමෙමි, නයෙහි ඤායෙහි ව හෙතුහි වා”ති.

තත්ථ තචෙස අත්ථොති පුච්ඡිතබ්බකො නාම තච එස අත්ථො. යං සංසයන්ති
යං කිස්මිඤ්චිදෙව අත්ථෙ සංසයං කරොසි, තං මං පුච්ඡ. නිස්සංසයතන්ති අහං තං
නිස්සංසයභාවං ගමෙමි. නයෙහිති කාරණවචනෙහි. ඤායෙහිති ඤාණෙහි. හෙතුහිති
පච්චයෙහි, පටිඤ්ඤාමත්තෙනෙව අවත්ථා ඤාණෙන පරිච්ඡින්නත්ථා
කාරණවචනෙන ව තෙසං ධම්මානං සමුට්ඨාපකපච්චයෙහි ව තං නිස්සංසයං
කරිස්සාමිති අත්ථො.

රාජා ආහ –

1299.

“පුච්ඡාමි තං නාරද එතමත්ථං, පුට්ඨො ව මෙ නාරද මා මුසා හණි;
අත්ථි නු දෙවා පිතරො නු අත්ථි, ලොකො පරො අත්ථි ජනො යමාහු”ති.

තත්ථ ජනො යමාහුති යං ජනො එවමාහ – “අත්ථි දෙවා, අත්ථි පිතරො, අත්ථි
පරො ලොකො”ති, තං සබ්බං අත්ථි නු ඛොති පුච්ඡති.

නාරදො ආහ -

1300.

“අත්ථෙව දෙවා පිතරො ව අත්ථී, ලොකො පරො අත්ථී ජනො යමාහු;
කාමෙසු ගිද්ධා ව නරා පමුල්භා, ලොකං පරං න විදු මොහයුත්තා” ති.

තත්ථ අත්ථෙව දෙවාති මහාරාජ, දෙවා ව පිතරො ව අත්ථී, යමපි ජනො
පරලොකමාහ, සොපි අත්ථෙව. න විදුති කාමගිද්ධා පන මොහමුල්භා ජනා
පරලොකං න විදන්ති න ජානන්ති.

තං සුත්වා රාජා පරිභාසං කරොන්තො එවමාහ -

1301.

“අත්ථීති වෙ නාරද සද්දභාසි, නිවෙසනං පරලොකෙ මනානං;
ඉධෙව මෙ පඤ්ච සතානි දෙහි, දස්සාමි තෙ පරලොකෙ සහස්ස” ති.

තත්ථ නිවෙසනන්ති නිවාසට්ඨානං. පඤ්ච සතානීති පඤ්ච කභාපණසතානි.

අථ නං මහාසත්තො පරිසමජ්ඣෙයෙව ගරහන්තො ආහ -

1302.

“දජ්ජෙමු බො පඤ්ච සතානි භොතො, ජඤ්ඤාමු වෙ සීලවන්තං වදඤ්ඤං;
ලුද්දං තං භොන්තං නිරයෙ වසන්තං, කො වොදයෙ පරලොකෙ සහස්සං.

1303.

“ඉධෙව යො භොති අධම්මසීලො, පාපාවාරො අලසො ලුද්දකම්මො;
න පණ්ඩිතා තස්මිං ඉණං දදන්ති, න හි ආගමො භොති තථාවිධම්භා.

1304.

“දක්ඛඤ්ච පොසං මනුජා විදිත්වා, උට්ඨානකං සීලවන්තං වදඤ්ඤං;
සයමෙව භොගෙහි නිමන්තයන්ති, කම්මං කරිත්වා පුන මාහරෙසි” ති.

තත්ථ ජඤ්ඤාමු වෙති යදි මයං භවන්තං “සීලවා එස වදඤ්ඤං,
ධම්මිකසමණබ්‍රාහ්මණානං ඉමස්මිං කාලෙ ඉමිනා නාමත්ථොති ජානිත්වා තස්ස
තස්ස කිව්චස්ස කාරකො වදඤ්ඤ” ති ජානෙය්‍යාම. අථ තෙ වඩ්ඪියා පඤ්ච සතානි
දදෙය්‍යාම, ත්වං පන ලුද්දො සාහසිකො මිච්ඡාදස්සනං ගහෙත්වා ආනසාලං
විද්ධංසෙත්වා පරදාරෙසු අපරජ්ඣසි, ඉතො වුතො නිරයෙ උප්පජ්ජිස්සසි, එවං
ලුද්දං තං නිරයෙ වසන්තං භොන්තං තත්ථ ගන්ත්වා කො “සහස්සං මෙ දෙහි” ති
වොදෙස්සති. තථාවිධම්භාති තාදිසා පුරිසා දිත්තස්ස ඉණස්ස පුන ආගමො නාම න
භොති. දක්ඛන්ති ධනුජපාදනකුසලං. පුන මාහරෙසිති අත්තනො කම්මං කරිත්වා

ධනං උප්පාදෙත්වා පුන අම්බාකං සන්තකං ආහරෙය්‍යාසි, මා නික්කම්මො වසීති සයම්මෙව භොගෙහි නිමන්තයන්තීති.

ඉති රාජා තෙන නිග්ගස්භමානො අප්පට්ඨානො අහොසි. මහාජනො හට්ඨතුට්ඨො හුත්වා “මහිද්ධිකො දෙවොපි අප්ප රාජානං මිච්ඡාදස්සනං විස්සප්පාපෙස්සතී”ති සකලනගරං එකකොලාහලං අහොසි. මහාසත්තස්සානුභාවෙන තදා සත්තයොජනිකාය මිට්ඨොය තස්ස ධම්මදෙසනං අස්සුණුන්තො නාම නාහොසි. අථ මහාසත්තො “අයං රාජා අතිවිය දල්භං මිච්ඡාදස්සනං ගණ්හි, නිරයභයෙන නං සන්තප්පෙත්වා මිච්ඡාදිට්ඨිං විස්සප්පාපෙත්වා පුන දෙවලොකෙන අස්සාසෙස්සාමි”ති වින්තෙත්වා “මහාරාජ, සචෙ දිට්ඨිං න විස්සප්පෙස්සසි, එවං අනන්තදුක්ඛං නිරයං ගමිස්සසි”ති වත්වා නිරයකථං පට්ඨපෙසි –

1305.

“ඉතො වුතො දක්ඛසි තත්ථ රාජ, කාකොලසඬ්ඨෙහි විකස්සමානං;
තං ඛප්පමානං නිරයෙ වසන්තං, කාකෙහි ගිජ්ඣෙහි ව සෙනකෙහි;
සඤ්ජින්නගත්තං රුහිරං සවන්තං, කො වොදයෙ පරලොකෙ සහස්ස”න්ති.

තත්ථ කාකොලසඬ්ඨෙහිති ලොහතුණ්ඨෙහි කාකසඬ්ඨෙහි. විකස්සමානන්ති අත්තානං ආකඩ්ඪියමානං තත්ථ නිරයෙ පස්සිස්සසි. තන්ති තං භවන්තං.

තං පන කාකොලනිරයං වණ්ණෙත්වා “සචෙපි එත්ථ න නිබ්බත්තිස්සසි, ලොකන්තරනිරයෙ නිබ්බත්තිස්සසි”ති වත්වා තං නිරයං දස්සෙතුං ගාථමාහ –

1306.

“අන්ධංතමං තත්ථ න චන්දසුරියා, නිරයො සදා තුමුලො සොරරූපො;
සා නෙව රත්තී න දිවා පඤ්ඤායති, තථාච්චෙ කො විචරෙ ධනත්ථිකො”ති.

තත්ථ අන්ධං තමන්ති මහාරාජ, යම්හි ලොකන්තරනිරයෙ මිච්ඡාදිට්ඨිකා නිබ්බත්තන්ති, තත්ථ චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස උප්පත්තිනිවාරණං අන්ධතමං. සදා තුමුලොති සො නිරයො නිවචං ඛහලන්ධකාරො. සොරරූපොති භීසනකජාතිකො. සා නෙව රත්තීති යා ඉධ රත්ති දිවා ව, සා නෙව තත්ථ පඤ්ඤායති. කො විචරෙති කො උද්ධාරං සොධෙන්නො විචරිස්සති.

තම්පිස්ස ලොකන්තරනිරයං විත්ථාරෙන වණ්ණෙත්වා “මහාරාජ, මිච්ඡාදිට්ඨිං අවිස්සප්පෙන්නො න කෙවලං එතදෙව, අඤ්ඤම්පි දුක්ඛං අනුභවිස්සසි”ති දස්සෙන්නො ගාථමාහ –

1307.

“සබ්බලො ව සාමො ව දුචෙ සුචානා, පචද්ධකායා බලිතො මහන්තා;
බාදන්ති දන්තෙහි අයොමයෙහි, ඉතො පණුන්තං පරලොකපත්ත”න්ති.

තත්ථ ඉතො පණුන්නන්ති ඉමම්භා මනුස්සලොකා වුතං. පරතො නිරයෙසුපි එසෙව නයො. තස්මා සබ්බානි තානි නිරයට්ඨානානි නිරයපාලානං උපක්කමෙහි සද්ධිං හෙට්ඨා වුත්තනයෙනෙව විත්ථාරෙත්වා තාසං තාසං ගාථානං අනුත්තානානි පදානි වණ්ණෙතබ්බානි.

1308.

“තං ඛජ්ජමානං නිරයෙ වසන්තං, ලුද්දෙහි වාලෙහි අසම්මිගෙහි ව;
සඤ්ජින්නගත්තං රුහිරං සවන්තං, කො වොදයෙ පරලොකෙ සහස්ස”න්ති.

තත්ථ ලුද්දෙහිති දාරුණෙහි. වාලෙහිති දුට්ඨෙහි. අසම්මිගෙහිති අසාවහෙහි මිගෙහි, දුක්ඛාවහෙහි සුනබෙහිති අත්ථො.

1309.

“උසුහි සත්තිහි ව සුනිසිතාහි, හනන්ති විජ්ඣන්ති ව පච්චම්ත්තා;
කාථූපකාලා නිරයමිහි සොරෙ, පුබ්බෙ නරං දුක්කට්ඨමිමකාරි”න්ති.

තත්ථ හනන්ති විජ්ඣන්ති වානි ජලිතාය අයපථවියං පාතෙත්වා සකලසරිරං ඡිද්දාවඡිද්දං කරොන්තා පහරන්ති චෙව විජ්ඣන්ති ව. කාථූපකාලාති එවංනාමකා නිරයපාලා. නිරයමිහිති තස්මිං තෙසඤ්ඤෙව වසෙන කාථූපකාලසඬ්ඛාතෙ නිරයෙ. දුක්කට්ඨමිමකාරින්ති මිච්ඡාදිට්ඨිවසෙන දුක්කට්ඨානං කම්මානං කාරකං.

1310.

“තං හඤ්ඤමානං නිරයෙ වජන්තං, කුච්ඡස්මිං පස්සස්මිං විජ්ජාලිතුදරං;
සඤ්ජින්නගත්තං රුහිරං සවන්තං, කො වොදයෙ පරලොකෙ සහස්ස”න්ති.

තත්ථ තන්ති තං හවන්තං තත්ථ නිරයෙ තථා හඤ්ඤමානං. වජන්තන්ති ඉතො විතො ව ධාවන්තං. කුච්ඡස්මින්ති කුච්ඡයඤ්ඤෙව පස්සෙ ව හඤ්ඤමානං විජ්ඣියමානන්ති අත්ථො.

1311.

“සත්ති උසු තොමරහිණ්ඩිවාලා, විවිධාචුඛා වස්සන්ති තත්ථ දෙවා;
පතන්ති අඬ්ඟාරම්චචිම්මන්තො, සිලාසනී වස්සති ලුද්දකම්මෙති.

තත්ථ අඬ්ඟාරම්චචිම්මන්තොති ජලිතඅඬ්ඟාරා විය අච්චිම්මන්තා ආචුඛවිසෙසා පතන්ති. සිලාසනීති ජලිතසිලාසනී. වස්සති ලුද්දකම්මෙති යථා නාම දෙවෙව වස්සන්තෙ අසනි පතති, එවමෙව ආකාසෙ සමුට්ඨාය විච්චිට්ඨායමානං ජලිතසිලාවස්සං තෙසං ලුද්දකම්මානං උපරි පතති.

1312.

“උණ්ණො ව වාතො නිරයමිහි දුස්සහො, න තමහි සුඛං ලබ්භති ඉත්තරම්පි;
තං තං විධාවන්තමලෙන්මාතුරං, කො වොදයෙ පරලොකෙ සහස්ස”න්ති.

තත්ථ ඉත්තරම්පීති පරිත්තකම්පි. විධාවන්තන්ති විවිධා ධාවන්තං.

1313.

“සන්ධාවමානම්පි රථෙසු යුත්තං, සජ්ජනිභූතං පථවිං කමන්තං;
පතොදලට්ඨිහි සුචොදයන්තං, කො චොදයෙ පරලොකෙ සහස්ස”න්ති.

තත්ථ රථෙසු යුත්තන්ති වාරෙන වාරං තෙසු ජලිතලොහරථෙසු යුත්තං.
කමන්තන්ති අක්කමමානං. සුචොදයන්තන්ති සුට්ඨු චොදයන්තං.

1314.

“තමාරුහන්තං බුරසඤ්චිතං ගිරිං, විහිංසනං පජ්ජලිතං භයානකං;
සඤ්ජින්නගත්තං රුහිරං සවන්තං, කො චොදයෙ පරලොකෙ සහස්ස”න්ති.

තත්ථ තමාරුහන්තන්ති තං භවන්තං ජලිතාවුධපභාරෙ අසහිත්වා ජලිතබුරෙහි
සඤ්චිතං ජලිතලොහපඛිබ්බතං ආරුහන්තං.

1315.

“තමාරුහන්තං පඛිබ්බසන්නිකාසං, අඬිගාරරාසිං ජලිතං භයානකං;
සුදඬිසගත්තං කපණං රුදන්තං, කො චොදයෙ පරලොකෙ සහස්ස”න්ති.

තත්ථ සුදඬිසගත්තන්ති සුට්ඨු දඬිසසරීරං.

1316.

“අඬිහකුටසමා උච්චා, කණ්ටකනිච්ඡා දුමා;
අයොමයෙහි තික්ඛෙහි, නරලොහිතපායිහි”න්ති.

තත්ථ කණ්ටකනිච්ඡාති ජලිතකණ්ටකෙහි චිතා. “අයොමයෙහි”ති ඉදං යෙහි
කණ්ටකෙහි ආචිතා, තෙ දස්සෙතුං වුත්තං.

1317.

“තමාරුහන්ති නාරියො, නරා ච පරදාරගු;
චොදිතා සත්තිහත්ථෙහි, යමනිද්දෙසකාරිහි”න්ති.

තත්ථ තමාරුහන්තිති තං එවරූපං සිම්බලිරුක්ඛං ආරුහන්ති.
යමනිද්දෙසකාරිහිති යමස්ස වචනකරෙහි, නිරයපාලෙහිති අත්ථො.

1318.

“තමාරුහන්තං නිරයං, සිම්බලිං රුහිරමක්ඛිතං;
විදඬිසකායං විතවං, ආතුරං ගාළ්භවෙදනං.

1319.

“පස්සසන්තං මුහුං උණ්භං, පුඛිබ්බකම්මාපරාධිකං;

දුග්ගේ විතවං ගත්තං, කො තං යාවෙය්‍ය තං ධන''න්ති.

තත්ථ විද්ධිසකායන්ති විහිංසිතකායං. විතවන්ති වම්මමංසානං ඡිද්දාවඡිද්දං ඡින්නතාය කොවිලාරපුජ්ථං විය කිංසුකපුජ්ථං විය ව.

1320.

“අබ්භකුටසමා උච්චා, අසිපත්තාවිතා දුමා;
අයොමයෙහි තික්ඛෙහි, නරලොහිතපායිහි”න්ති.

තත්ථ අසිපත්තාවිතාහි අසිමයෙහි පත්තෙහි විතා.

1321.

“තමාරුහන්තං අසිපත්තපාදපං, අසිහි තික්ඛෙහි ව ඡිජ්ජමානං;
සඤ්ජින්නගත්තං රුහිරං සවන්තං, කො වොදයෙ පරලොකෙ සහස්ස”න්ති.

තත්ථ තමාරුහන්තන්ති තං භවන්තං නිරයපාලානං ආවුධපභාරෙ අසහිත්වා ආරුහන්තං.

1322.

“තතො නික්ඛන්තමත්තං තං, අසිපත්තාවිතා දුමා;
සම්පතිතං වෙතරණිං, කො තං යාවෙය්‍ය තං ධන''න්ති.

තත්ථ සම්පතිතන්ති පතිතං.

1323.

“බරා බාරොදිකා තත්තා, දුග්ගා වෙතරණි නදී;
අයොපොක්ඛරසඤ්ජන්තා, තික්ඛා පත්තෙහි සන්දති”.

තත්ථ බරාහි ඵරුසා. අයොපොක්ඛරසඤ්ජන්තාහි අයොමයෙහි තිබ්බිණ්ණපරියන්තෙහි පොක්ඛරපත්තෙහි සඤ්ජන්තා. පත්තෙහීති තෙහි පත්තෙහි සා නදී තික්ඛා භුත්වා සන්දති.

1324.

“තත්ථ සඤ්ජින්නගත්තං තං, වුය්භන්තං රුහිරමක්ඛිතං;
වෙතරඤ්ඤෙ අනාලම්බෙ, කො තං යාවෙය්‍ය තං ධන''න්ති.

තත්ථ වෙතරඤ්ඤෙහි වෙතරණිඋදකෙ.

ඉමං පන මහාසත්තස්ස නිරයකථං සුත්වා රාජා සංවිග්ගහදයො මහාසත්තඤ්ඤෙව තාණගවෙසී භුත්වා ආහ -

1325.

“වෙඩාම් රුක්කො විය ජිජ්ජමානො, දිසං න ජානාම් පමුල්භසඤ්ඤා;
භයානුතප්පාම් මහා ව මෙ භයා, සුත්වාන කථා තව භාසිතා ඉසෙ.

1326.

“ආදිත්තෙ වාරිමජ්ඣංව, දීපංවොසෙ මහණ්ණවෙ;
අන්ධකාරෙව පජ්ජොතො, ත්වං නොසි සරණං ඉසෙ.

1327.

“අත්ථඤ්ච ධම්මං අනුසාස මං ඉසෙ, අතීතමද්ධා අපරාධිතං මයා;
ආචික්ඛ මෙ නාරද සුද්ධිමග්ගං, යථා අභං නො නිරයං පතෙය්‍ය” න්ති.

තත්ථ භයානුතප්පාමිති අත්තනා කතස්ස පාපස්ස භයෙන අනුතප්පාමි. මහා ව මෙ භයාති මහත්තඤ්ච මෙ නිරයභයං උප්පන්නං. දීපංවොසෙති දීපංව ඔසෙ. ඉදං චුත්තං හොති – ආදිත්තෙ කාලෙ වාරිමජ්ඣං විය භින්නනාචානං ඔසෙ අණ්ණවෙ පතිට්ඨං අලභමානානං දීපං විය අන්ධකාරගතානං පජ්ජොතො විය ව ත්වං නො ඉසෙ සරණං භව. අතීතමද්ධා අපරාධිතං මයාති එකංසෙන මයා අතීතං කම්මං අපරාධිතං විරාධිතං, කුසලං අතික්කම්මිත්වා අකුසලමෙව කතන්ති.

අථස්ස මහාසත්තො විසුද්ධිමග්ගං ආචික්ඛිතුං සම්මාපට්ඨන්තො පොරාණකරාජානො උදාහරණවසෙන දස්සෙන්නො ආභ –

1328.

“යථා අහු ධතරට්ඨො, වෙස්සාමිත්තො අට්ඨකො යාමතග්ගි;
උසින්දරො චාපි සිව් ව රාජා, පරිවාරකා සමණබ්‍රාහ්මණානං.

1329.

“එතෙ වඤ්ඤෙ ව රාජානො, යෙ සග්ගවිසයං ගතා;
අධම්මං පරිවජ්ජෙත්වා, ධම්මං වර මහීපති.

1330.

“අත්තභත්ථා ව තෙ බ්‍යම්භෙ, සොසයන්තු පුරෙ තව;
‘කො ජානො කො ව තසිතො, කො මාලං කො විලෙපනං;
නානාරත්තානං වත්ථානං, කො නග්ගො පරිදහිස්සති.

1331.

‘කො පන්ථෙ ඡත්තමානෙති, පාදුකා ව මුදු සුභා’;
ඉති සායඤ්ච පාතො ව, සොසයන්තු පුරෙ තව.

1332.

“ජිණ්ණං පොසං ගවාස්සඤ්ච, මාස්සු යුඤ්ජ යථා පුරෙ;
පරිහාරඤ්ච දජ්ජාසි, අධිකාරකතො බලී” ති.

තත්ථ එතෙ වාති යථා එතෙ ව ධතරට්ඨො වෙස්සාමිත්තො අට්ඨකො යාමතග්ගි
 උසින්දරො සිව්ති ඡ රාජානො අඤ්ඤෙ ව ධම්මං වරින්වා සග්ගවිසයං ගතා, එවං
 ත්වම්පි අධම්මං පරිවජ්ජෙත්වා ධම්මං වර. කො ඡානොති මහාරාජ, තව ඛාමිහෙ
 පුරෙ රාජනිවෙසනෙ වෙව නගරෙ ව අන්තහත්ථා පුරිසා “කො ඡානො, කො
 තසිතො” ති තෙසං දාතුකාමතාය ඝොසෙත්තු. කො මාලන්ති කො මාලං ඉච්ඡති,
 කො විලෙපනං ඉච්ඡති, නානාරත්තනං වත්ථානං යං යං ඉච්ඡති, තං තං කො
 නග්ගො පරිද්දහිස්සතීති ඝොසෙත්තු. කො පන්ථෙ ඡත්තමානෙතීති කො පන්ථෙ
 ඡත්තං ධාරයිස්සති. පාදුකා වාති උපාහනා ව මුදු සුභා කො ඉච්ඡති.

ජිණ්ණං පොසන්ති යො තෙ උපට්ඨාකෙසු අමච්චො වා අඤ්ඤො වා පුබ්බෙ
 කතුපකාරො ජරාජිණ්ණකාලෙ යථා පොරාණකාලෙ කම්මං කාතුං න සක්කොති,
 යෙපි තෙ ගවාස්සාදයො ජිණ්ණතාය කම්මං කාතුං න සක්කොන්ති, තෙසු එකම්පි
 පුබ්බෙ විය කම්මෙසු මා යොජයි. ජිණ්ණකාලස්මිඤ්ඤි තෙ තාති කම්මානි කාතුං න
 සක්කොන්ති. පරිහාරඤ්චාති ඉධ පරිවාරො “පරිහාරො” ති වුත්තො. ඉදං වුත්තං
 හොති – යො ව තෙ ඛලී හුත්වා අධිකාරකතො පුබ්බෙ කතුපකාරො හොති, තස්ස
 ජරාජිණ්ණකාලෙ යථාපොරාණපරිවාරං දදෙය්‍යාසි. අසප්පුරිසා හි අත්තනො
 උපකාරකානං උපකාරං කාතුං සමත්ථකාලෙයෙව සම්මානං කරොන්ති,
 සමත්ථකාලෙ පන න ඔලොකෙත්ති. සප්පුරිසා පන අසමත්ථකාලෙපි තෙසං තථෙව
 සක්කාරං කරොන්ති, තස්මා තුවම්පි එවං කරෙය්‍යාසිති.

ඉති මහාසත්තො රඤ්ඤො දානකථඤ්ච සීලකථඤ්ච කථෙත්වා ඉදානි යස්මා
 අයං රාජා අත්තනො අත්තහාවෙ රථෙන උපමෙත්වා වණ්ණියමානෙ තුස්සිස්සති,
 තස්මාස්ස සබ්බකාමදුහරථොපමාය ධම්මං දෙසෙත්තො ආහ –

1333.

“කායො තෙ රථසඤ්ඤානො, මනොසාරථිකො ලහු;
 අවිහිංසාසාරිතක්ඛො, සංවිහාගපට්ඨිජදො.

1334.

“පාදසඤ්ඤමනෙමියො, හත්ථසඤ්ඤමපක්ඛරො;
 කුච්ඡිසඤ්ඤමනඛන්තො, වාචාසඤ්ඤමකුජනො.

1335.

“සච්චවාක්‍යසමත්තඨගො, අපෙසුඤ්ඤසුසඤ්ඤනො;
 ගිරාසබ්බලනෙලඨගො, මිහභාණ්ඩිලෙසිතො.

1336.

“සද්ධාලොහසුසඨ්ඛාරො, නිවාතඤ්ජලිකුබ්බරො;
 අථද්ධතානතිසාකො, සීලසංවරනන්ධනො.

1337.

“අක්කොධනමනුග්ඝාතී, ධම්මපණ්ඩරජත්තකො;
බාහුසච්චමපාලම්බො, යීතච්චත්තමුපාධියො.

1338.

“කාලඤ්ඤතාවිත්තසාරො, වෙසාරජ්ජතිදණ්ඩකො;
නිවාතචුත්තියොත්තකො, අනතිමානසුගො ලහු.

1339.

“අලීනච්චත්තසන්ථාරො, වුද්ධිසෙවී රජොහතො;
සතිපතොදො ධීරස්ස, ධිති යොගො ච රස්මියො.

1340.

“මනො දන්තං පථං නෙති, සමදන්තෙහි වාහිහි;
ඉච්ඡා ලොභො ච කුම්මග්ගො, උජුමග්ගො ච සංයමො.

1341.

“රූපෙ සද්දෙ රසෙ ගන්ධෙ, වාහනස්ස පඨාවතො;
පඤ්ඤා ආකොට්ඨී රාජ, තත්ථ අත්තාව සාරථී.

1342.

“සචෙ ඵතෙන යානෙන, සමවරියා දළ්භා ධිති;
සබ්බකාමදුභො රාජ, න ජාතු නිරයං වජෙ”ති.

තත්ථ රථසඤ්ඤාතොති මහාරාජ, තච කායො රථොති සඤ්ඤාතො හොතු.
මනොසාරථීකොති මනසඬ්ඛාතෙන කුසලචිත්තෙන සාරථීනා සමන්තාගතො. ලහුති
විගතථීනමිද්ධතාය සල්ලහුකො. අවිහිංසාසාරිතක්ඛොති අවිහිංසාමයෙන සාරිතෙන
සුට්ඨ පරිනිට්ඨිතෙන අක්ඛෙන සමන්තාගතො. සංවිභාගපට්ඨජදොති
දානසංවිභාගමයෙන පට්ඨජදෙන සමන්තාගතො. පාදසඤ්ඤමනෙමියොති
පාදසංයමමයාය නෙමියා සමන්තාගතො. හත්ථසඤ්ඤමපක්ඛරොති
හත්ථසංයමමයෙන පක්ඛරෙන සමන්තාගතො. කුච්ඡිසඤ්ඤමනබ්භන්තොති
කුච්ඡිසංයමසඬ්ඛාතෙන මිතභොජනමයෙන තෙලෙන අබ්භන්තො.
“අබ්භඤ්ජිතබ්බො නාහි හොතු”තිපි පාඨො. වාචාසඤ්ඤමකුජනොති
වාචාසංයමෙන අකුජනො.

සච්චවාක්‍යසමත්තඬ්ගොති සච්චවාක්‍යෙන පරිපුණ්ණඅඬ්ගො අඬ්ණ්ඩරථඬ්ගො.
අපෙසුඤ්ඤසුසඤ්ඤතොති අපෙසුඤ්ඤෙන සුට්ඨ සඤ්ඤතො සමුස්සිතො.
ගිරාසබ්ලනෙලඬ්ගොති සබ්ලාය සණ්ඨවාචාය නිද්දොසඬ්ගො මට්ඨරථඬ්ගො.
මිතභාණ්ඩලෙසිතො මිතභාණසඬ්ඛාතෙන සිලෙසෙන සුට්ඨ සම්බන්ධො.
සද්ධාලොභසුසඬ්ඛාරොති කම්මඵලසද්දහනසද්ධාමයෙන ච අලොභමයෙන ච
සුන්දරෙන අලඬ්කාරෙන සමන්තාගතො. නිවාතඤ්ජලිකුබ්බරොති සීලවන්තානං
නිවාතමයෙන චෙව අඤ්ජලිකම්මමයෙන ච කුබ්බරෙන සමන්තාගතො.

අපද්ධතානතීසාකොති සබ්ලසම්මොදභාවසඬ්ඛාතාය අපද්ධතාය අනතර්සො,
ථොකනතර්සොති අත්ථො. සීලසංවරනන්ධනොති
අඛණ්ඩපඤ්චසීලවක්ඛන්ද්‍රියාදිසංවරසඬ්ඛාතාය නන්ධනරජ්ජයා සමන්තාගතො.

අක්කොධනමනුග්ග්ඝාතීති අක්කොධනභාවසඬ්ඛාතෙන අනුග්ග්ඝාතෙන
සමන්තාගතො. ධම්මපණ්ඩර-ජත්තකොති දසකුසලධම්මසඬ්ඛාතෙන
පණ්ඩරච්ඡත්තෙන සමන්තාගතො. බාහුසච්චමපාලම්බොති
අත්ථසන්තිස්සිතබ්බස්සුතභාවමයෙන අපාලම්බෙන සමන්තාගතො.
ධීතච්ඡත්තමුපාධියොති ලොකධම්මෙහි අවිකම්පනභාවෙන සුට්ඨු
ධීතච්ඡග්ගභාවජ්ජත්තච්ඡත්තසඬ්ඛාතෙන උපාධිනා උත්තරත්ථරණෙන වා
රාජාසනෙන සමන්තාගතො. කාලඤ්ඤතාවිත්තසාරොති ‘අයං දානස්ස
දින්නකාලො, අයං සීලස්ස රක්ඛනකාලො’ති එවං කාලඤ්ඤතාසඬ්ඛාතෙන කාලං
ජානිත්වා කතෙන චිත්තෙන කුසලසාරෙන සමන්තාගතො. ඉදං චුත්තං හොති –
යථා, මහාරාජ, රථස්ස නාම ආණ්ණං ආදිං කත්වා දබ්බසම්භාරජාතං පරිසුද්ධං
සාරමයඤ්ච ඉච්ඡිතබ්බං, එවඤ්ඤි සො රථො අද්ධානක්ඛමො හොති, එවං තච්ඡි
කායරථො කාලං ජානිත්වා කතෙන චිත්තෙන පරිසුද්ධෙන දානාදිකුසලසාරෙන
සමන්තාගතො හොතුති. වෙසාරජ්ජතිදණ්ඩකොති පරිසමජ්ඣෙ කථෙත්තස්සපි
විසාරදභාවසඬ්ඛාතෙන තිදණ්ඩෙන සමන්තාගතො. නිවාතචුත්තියොත්තකොති
ඔවාදෙ පචත්තනසඬ්ඛාතෙන මුදුනා ධුරයොත්තෙන සමන්තාගතො. මුදුනා හි
ධුරයොත්තෙන බද්ධරථං සින්ධවා සුඛං වහන්ති, එවං තච්ඡි කායරථොපි පණ්ඩිතානං
ඔවාදජ්ජපචත්තිතාය ආබද්ධො සුඛං යාතුති අත්ථො. අනතිමානශ්‍රගො ලහුති
අනතිමානසඬ්ඛාතෙන ලහුකෙන යුගෙන සමන්තාගතො.

අලීනචිත්තසන්ථාරොති යථා රථො නාම දන්තමයෙන උළාරෙන සන්ථාරෙන
සොහති, එවං තච්ඡි කායරථොපි දානාදිනා අලීනඅසඬ්ඛිතචිත්තසන්ථාරො හොතු.
චුද්ධිසෙවී රජොහතොති යථා රථො නාම විසමෙන රජුට්ඨානමග්ගෙන ගච්ඡන්තො
රජොකිණ්ණො න සොහති, සමෙන විරජෙන මග්ගෙන ගච්ඡන්තො සොහති, එවං
තච්ඡි කායරථොපි පඤ්ඤාචුද්ධිසෙවිතාය සමතලං උජුමග්ගං පටිපජ්ජිත්වා හතරජො
හොතු. සතිපතොදො ධීරස්සාති පණ්ඩිතස්ස තච්ඡි තස්මිං කායරථෙ
සුපතිට්ඨිතසතිපතොදො හොතු. ධිති යොගො ව රස්මියොති
අබ්බොච්ඡින්නවීරියසඬ්ඛාතා ධිති ව හිතජ්ජපිත්තියං යුඤ්ජනභාවසඬ්ඛාතො
යොගො ව තච්ඡි තස්මිං කායරථෙ වට්ටිතා ථීරා රස්මියො හොන්තු. මනො දන්තං
පථං නෙති, සමදන්තෙහි වාහිහිති යථා රථො නාම විසමදන්තෙහි සින්ධවෙහි
උජ්ජපථං යාති, සමදන්තෙහි සමසික්ඛිතෙහි යුත්තො උජුපථමෙව අත්ථෙති, එවං
මනොපි දන්තං නිබ්බිසෙවනං කුම්මග්ගං පහාය උජුමග්ගං ගණ්හාති. තස්මා සුදන්තං
ආචාරසම්පන්නං චිත්තං තච්ඡි කායරථස්ස සින්ධවකිච්චං සාධෙතු. ඉච්ඡාලොභො
වාති අජ්ජත්තෙසු වත්ථුසු ඉච්ඡා, පත්තෙසු ලොභොති අයං ඉච්ඡා ව ලොභො ව
කුම්මග්ගො නාම. කුටිලො අනුජුමග්ගො අපායමෙව නෙති.
දසකුසලකම්මපථවසෙන පන අට්ඨඬ්ඛිකමග්ගවසෙන වා පචත්තො සීලසංයමො
උජුමග්ගො නාම. සො තච්ඡි කායරථස්ස මග්ගො හොතු.

රූපෙනි එතෙසු මනාපියෙසු රූපාදීසු කාමගුණෙසු නිමිත්තං ගහෙත්වා
 ධාවන්තස්ස තව කායරථස්ස උජ්ජං පටිපන්නස්ස රාජරථස්ස සින්ධුවෙ
 ආකොටෙන්වා නිවාරණපතොදයට්ඨි විය පඤ්ඤා ආකොටනී හොතු. සා හි තං
 උජ්ජංගමනතො නිවාරෙන්වා උජ්ජං සුවරිතමග්ගං ආරොපෙස්සති. තත්ථ අත්තාව
 සාරථීති තස්මිං පන තෙ කායරථෙ අඤ්ඤා සාරථී නාම නත්ථී, තව අත්තාව සාරථී
 හොතු. සචෙ එතෙන යානෙනාති මහාරාජ, යස්සෙතං එවරූපං යානං සචෙ අත්ථී,
 එතෙන යානෙන. සමචරියා දුල්භා ධිතීති යස්ස සමචරියා ව ධිතී ව දුල්භා හොති ථීරා,
 සො එතෙන යානෙන යස්මා එස රථො සබ්බකාමදුහො රාජ, යථාධිජ්ජෙතෙ
 සබ්බකාමෙ දෙනි, තස්මා න ජාතු නිරයං වජෙ, එකංසෙනෙතං ධාරෙහි, එවරූපෙන
 යානෙන නිරයං න ගච්ඡති අත්ථො. ඉති ඛො, මහාරාජ, යං මං අවච “ආචික්ඛ මෙ,
 නාරද, සුද්ධිමග්ගං, යථා අහං නො නිරයෙ පතෙය්‍ය”න්ති, අයං තෙ සො මයා
 අනෙකපරියායෙන අක්ඛාතොති.

එවමස්ස ධම්මං දෙසෙත්වා මිච්ඡාදිට්ඨිං ජහාපෙත්වා සීලෙ පතිට්ඨාපෙත්වා
 “ඉතො පට්ඨාය පාපමිත්තෙ පහාය කල්‍යාණමිත්තෙ උපසඬ්ඛම, නිව්චං
 අජ්ජමත්තො හොහි”ති ඔවාදං දත්වා රාජධිතු ගුණං වණ්ණෙත්වා රාජපරිසාය ව
 රාජොරොධානඤ්ච ඔවාදං දත්වා මහන්තෙනානුභාවෙන තෙසං
 පස්සන්තානඤ්ඤච බ්‍රහ්මලොකං ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා “න, භික්ඛවෙ, ඉදානෙව, පුබ්බෙපි මයා
 දිට්ඨිජාලං භින්දිත්වා උරුවෙලකස්සපො දමිතොයෙවා”ති වත්වා ජාතකං
 සමොධානෙන්තො ඉමා ගාථා අභාසි -

1343.

“අලාතො දෙවදත්තොසි, සුනාමො ආසි හද්දඡි;
 විජයො සාරිපුත්තොසි, මොග්ගල්ලානොසි ඛිජකො.

1344.

“සුනක්ඛත්තො ලිච්ඡවිපුත්තො, ගුණො ආසි අවෙලකො;
 ආනන්දො සා රූවා ආසි, යා රාජානං පසාදයි.

1345.

“උරුවෙලකස්සපො රාජා, පාපදිට්ඨි තදා අහු;
 මහාබ්‍රහ්මා බොධිසත්තො, එවං ධාරෙථ ජාතක”න්ති.

මහානාරදකස්සපජාතකවණ්ණනා අට්ඨමා.

[546] 9. විඬුරජාතකවණ්ණනා

චතුපොසථකණ්ඩං

පණ්ඩු කිසියාසි දුබ්බලාති ඉදං සත්ථා ජෙනවනෙ විහරන්තො අත්තනො පඤ්ඤාපාරම් ආරබ්භ කටෙසි. එකදිවසඤ්ඤා භික්ඛු ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං “ආවුසො, සත්ථා මහාපඤ්ඤො පුට්ඨපඤ්ඤො ගම්භීරපඤ්ඤො ජවනපඤ්ඤො භාසපඤ්ඤො තික්ඛපඤ්ඤො නිබ්බේධිකපඤ්ඤො පරජ්ජවාදමද්දනො, අත්තනො පඤ්ඤානුභාවෙන ඛත්තියපණ්ඩිතාදීහි අභිසංඛිතෙ සුමුමපඤ්ඤෙ භිත්තීන්වා තෙ දමෙත්වා නිබ්බිසෙවනෙ කත්වා තීසු සරණෙසු වෙව සීලෙසු ව පතිට්ඨාපෙත්වා අමතගාමිමග්ගං පටිපාදෙසි”ති. සත්ථා ආගන්ත්වා “කාය නුත්ථ, භික්ඛවෙ, එතරහි කථාය සන්තිසින්නා”ති පුච්ඡිත්වා “ඉමාය නාමා”ති වුත්තෙ “අනච්ඡරියං, භික්ඛවෙ, යං තථාගතො පරමාභිසම්බෝධිජ්ජත්තො පරජ්ජවාදං භිත්තීන්වා ඛත්තියාදයො දමෙයා. පුරිමභවස්මිඤ්ඤි බොධිඤ්ඤාණං පරියෙසන්තොපි තථාගතො පඤ්ඤවා පරජ්ජවාදමද්දනොයෙව. තථා හි අහං විධුරකාලෙ සට්ඨියොජනුබ්බේධෙ කාළපබ්බතමුද්ධනි පුණ්ණකං නාම යක්ඛසෙනාපතිං අත්තනො ඤාණබලෙනෙව දමෙත්වා නිබ්බිසෙවනං කත්වා පඤ්චසීලෙසු පතිට්ඨාපෙත්තො අත්තනො ජීවිතං දාපෙසි”න්ති වත්වා තෙහි යාවිතො අතීතං ආහරි.

අතීතෙ කුරුරට්ඨෙ ඉන්ද්‍රපත්ථනගරෙ ධනඤ්චයකොරබ්බො නාම රාජා රජ්ජං කාරෙසි. විධුරපණ්ඩිතො නාම අමච්චො තස්ස අත්ථධම්මානුසාසකො අහොසි. සො මධුරකථො මහාධම්මකථිකො සකලජම්බුදීපෙ රාජානො භත්ථිකන්තවිණාසරෙන පලුද්ධභත්ථිතො විය අත්තනො මධුරධම්මදෙසනාය පලොභෙත්වා තෙසං සකසකරජ්ජානි ගන්තුං අදදමානො බුද්ධලීලාය මහාජනස්ස ධම්මං දෙසෙන්තො මහන්තෙන යසෙන තස්මිං නගරෙ පටිවසි.

තදා හි බාරාණසියම්පි ගිහිසභායකා වත්තාරො බ්‍රාහ්මණමහාසාලා මහල්ලකකාලෙ කාමෙසු ආදීනවං දිස්වා හිමවන්තං පවිසිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අභිඤ්ඤා ව සමාපත්තියො ව නිබ්බත්තෙත්වා වනමූලඵලාභාරා තත්ථෙව චිරං වසිත්වා ලොණම්බිලසෙවනත්ථාය වාරිකං වරමානා අභිගරට්ඨෙ කාලවම්පානගරං පත්වා රාජ්‍යානෙ වසිත්වා පුනදිවසෙ භික්ඛාය නගරං පවිසිංසු. තත්ථ වත්තාරො සභායකා කුටුම්භිකා තෙසං ඉරියාපටෙසු පසිදිත්වා වන්දිත්වා භික්ඛාභාජනං ගහෙත්වා එකෙකං අත්තනො නිවෙසනෙ නිසිදාපෙත්වා පණිතෙන ආභාරෙන පරිවිසිත්වා පටිඤ්ඤං ගාභාපෙත්වා උය්‍යානෙයෙව වාසාපෙසුං. තෙ වත්තාරො තාපසා චතුන්නං කුටුම්භිකානං ගෙහෙසු නිබද්ධං භුඤ්ජිත්වා දිවාවිහාරත්ථාය එකො තාපසො තාවතිංසභවනං ගච්ඡති, එකො නාගභවනං, එකො සුපණ්ණභවනං, එකො කොරබ්‍යරඤ්ඤො මිගාජිනඋය්‍යානං ගච්ඡති. තෙසු යො දෙවලොකං ගන්ත්වා දිවාවිහාරං කරොති, සො සක්කස්ස යසං ඔලොකෙත්වා අත්තනො උපට්ඨාකස්ස තමෙව වණ්ණෙති. යො නාගභවනං ගන්ත්වා දිවාවිහාරං කරොති, සො නාගරාජස්ස සම්පත්තිං ඔලොකෙත්වා අත්තනො උපට්ඨාකස්ස තමෙව වණ්ණෙති. යො සුපණ්ණභවනං ගන්ත්වා දිවාවිහාරං කරොති, සො සුපණ්ණරාජස්ස විභූතිං ඔලොකෙත්වා අත්තනො උපට්ඨාකස්ස තමෙව වණ්ණෙති. යො ධනඤ්චයකොරබ්‍යරාජස්ස උය්‍යානං ගන්ත්වා දිවාවිහාරං කරොති, සො

ධනඤ්චයකොරඛ්‍යරඤ්ඤො සිරිසොහග්ගං ඔලොකෙත්වා අත්තනො උපට්ඨාකස්ස තමෙව වණ්ණෙති.

තෙ චත්තාරොපි ජනා තං තදෙව යානං පත්ථෙත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා ආයුපරියොසානෙ එකො සක්කො හුත්වා නිබ්බත්ති, එකො සපුත්තදාරො නාගභවනෙ නාගරාජා හුත්වා නිබ්බත්ති, එකො සුපණ්ණභවනෙ සිම්බලිවිමානෙ සුපණ්ණරාජා හුත්වා නිබ්බත්ති. එකො ධනඤ්චයකොරඛ්‍යරඤ්ඤො අග්ගමහෙසියා කුච්ඡමිහි නිබ්බත්ති. තෙපි තාපසා අපරිහීනජ්ඣානා කාලං කත්වා බ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බත්තිංසු. කොරඛ්‍යකුමාරො වුඩ්ඪිමන්වාය පිතු අච්චයෙන රජපෙ පතිට්ඨහිත්වා ධම්මෙන සමෙන රජජං කාරෙසි. සො පන පුත්තචිත්තකො අහොසි. සො විදුරපණ්ඩිතස්ස ඔවාදෙ යත්වා දානං දෙති, සීලං රක්ඛති, උපොසථං උපවසති.

සො එකදිවසං සමාදින්නුපොසථො “විවෙකමනුබ්‍රහ්මස්සාමී” ති උය්‍යානං ගන්ත්වා මනුඤ්ඤට්ඨානෙ නිසීදිත්වා සමණධම්මං අකාසි. සක්කොපි සමාදින්නුපොසථො “දෙවලොකෙ පලිබොධො හොති” ති මනුස්සලොකෙ තමෙව උය්‍යානං ආගන්ත්වා එකස්මිං මනුඤ්ඤට්ඨානෙ නිසීදිත්වා සමණධම්මං අකාසි. වරුණනාගරාජාපි සමාදින්නුපොසථො “නාගභවනෙ පලිබොධො හොති” ති තත්ථෙවාගන්ත්වා එකස්මිං මනුඤ්ඤට්ඨානෙ නිසීදිත්වා සමණධම්මං අකාසි. සුපණ්ණරාජාපි සමාදින්නුපොසථො “සුපණ්ණභවනෙ පලිබොධො හොති” ති තත්ථෙවාගන්ත්වා එකස්මිං මනුඤ්ඤට්ඨානෙ නිසීදිත්වා සමණධම්මං අකාසි. තෙපි චත්තාරො ජනා සායන්හසමයෙ සකට්ඨානෙහි නික්ඛමිත්වා මඬිගලපොක්ඛරණීතීරෙ සමාගන්ත්වා අඤ්ඤමඤ්ඤං ඔලොකෙත්වා පුබ්බසිනෙභවසෙන සමග්ගා සම්මොදමානා හුත්වා අඤ්ඤමඤ්ඤං මෙන්තචිත්තං උපට්ඨපෙත්වා මධුරපටිසන්ථාරං කරිංසු. තෙසු සක්කො මඬිගලසීලාපට්ටෙ නිසීදි, ඉතරෙපි අත්තනො අත්තනො යුත්තාසනං ඤත්වා නිසීදිංසු. අථ නෙ සක්කො ආහ “මයං චත්තාරොපි රාජානොව, අම්හෙසු පන කස්ස සීලං මහන්ත” න්ති? අථ නං වරුණනාගරාජා ආහ “තුම්හාකං තිණ්ණං ජනානං සීලනො මය්හං සීලං මහන්ත” න්ති. “කිමෙත්ථ කාරණං” න්ති? “අයං සුපණ්ණරාජා අම්හාකං ජාතානම්පි අජාතානම්පි පච්චාමිත්තොව, අහං එවරූපං අම්හාකං ජීවිතක්ඛයකරං පච්චාමිත්තං දිස්වාපි කොධං න කරොමි, ඉමිනා කාරණෙන මම සීලං මහන්ත” න්ති චත්වා ඉදං දසකනිපාතෙ වතුපොසථජාතකෙ පයමං ගාථමාහ –

“යො කොපනෙය්‍යො න කරොති කොපං, න කුජ්ඣති සප්පුරිසො කදාවි;
කුද්ධොපි සො නාවිකරොති කොපං, තං වෙ නරං සමණමාහු ලොකෙ” ති.
(ජා. 1.10.24);

තත්ථ යොති ඛත්තියාදීසු යො කොචි. කොපනෙය්‍යොති කුජ්ඣිතබ්බයුත්තකෙ පුග්ගලෙ ඛත්තිවාදිතාපසො විය කොපං න කරොති. කදාවිති යො කිස්මිඤ්චි කාලෙ න කුජ්ඣිතෙව. කුද්ධොපිති සවෙ පන සො සප්පුරිසො කුජ්ඣති, අථ කුද්ධොපි තං කොපං නාවිකරොති වුළුබොධිතාපසො විය. තං වෙ නරන්ති මහාරාජානො තං වෙ

පුරිසං සම්මතපාපතාය ලොකෙ පණ්ඩිතා “සමණ”න්ති කථෙන්නි. ඉමෙ පන ගුණා මයි සන්නි, තස්මා මමෙව සීලං මහන්නන්ති.

තං සුත්වා සුපණ්ණරාජා “අයං නාගො මම අග්ගහක්ඛො, යස්මා පනාහං එවරූපං අග්ගහක්ඛං දිස්වාපි බුදුං අධිවාසෙත්වා ආහාරහෙතු පාපං න කරොමි, තස්මා මමෙව සීලං මහන්න”න්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ –

“ඌනුදරො යො සහනෙ ජිසච්ඡං, දන්නො තපස්සි මිත්තපානභොජනො;
ආහාරහෙතු න කරොති පාපං, තං වෙ නරං සමණමාහු ලොකෙ”ති. (ජා. 1.10.25);

තත්ථ දන්නොති ඉන්ද්‍රියදමනෙන සමන්නාගතො. තපස්සිති තපනිස්සිතකො. ආහාරහෙතුති අතිජිසච්ඡපිළිතොපි යො පාපං ලාමකකම්මං න කරොති ධම්මසෙනාපතිසාරිපුත්තත්ථෙරො විය. අහං පනජ්ජ ආහාරහෙතු පාපං න කරොමි, තස්මා මමෙව සීලං මහන්නන්ති.

තතො සක්කො දෙවරාජා “අහං නානජ්ජකාරං සුඛපදට්ඨානං දෙවලොකසම්පත්තිං පහාය සීලරක්ඛණත්ථාය මනුස්සලොකං ආගතො, තස්මා මමෙව සීලං මහන්න”න්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ –

“බ්බිඛං රතිං විජ්ජප්පිත්වාන සබ්බං, න වාලිකං භාසති කිඤ්චි ලොකෙ;
විභූසට්ඨානා විරතො මෙටුනස්මා, තං වෙ නරං සමණමාහු ලොකෙ”ති. (ජා. 1.10.26);

තත්ථ බ්බිඛන්ති කායිකවාචසිකබ්බිඛං. රතින්ති දිබ්බකාමගුණරතිං. කිඤ්චිති අජ්ජමත්තකම්පි. විභූසට්ඨානාති මංසවිභූසා ඡවිවිභූසාති ද්වෙව විභූසා. තත්ථ අජ්ජකොභරණියාහාරො මංසවිභූසා නාම, මාලාගන්ධාදීනි ඡවිවිභූසා නාම, යෙන අකුසලචිත්තෙන ධාරියති, තං තස්ස යානං, තතො විරතො මෙටුනසෙවනතො ව යො පටිවිරතො. තං වෙ නරං සමණමාහු ලොකෙති අහං අජ්ජ දෙවච්ඡරායො පහාය ඉධාගන්ත්වා සමණධම්මං කරොමි, තස්මා මමෙව සීලං මහන්නන්ති. එවං සක්කොපි අත්තතො සීලමෙව වණ්ණෙති.

තං සුත්වා ධනඤ්චියරාජා “අහං අජ්ජ මහන්නං පරිග්ගහං සොළසහස්සනාටකිත්ථිපරිපුණ්ණං අන්තෙපුරං වජ්ඣත්වා උය්‍යානෙ සමණධම්මං කරොමි, තස්මා මමෙව සීලං මහන්න”න්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ –

“පරිග්ගහං ලොහධම්මඤ්ච සබ්බං, යො වෙ පරිඤ්ඤාය පරිච්චපෙති;
දන්නං ධීතත්තං අමමං නිරාසං, තං වෙ නරං සමණමාහු ලොකෙ”ති. (ජා. 1.10.27);

තත්ථ පරිග්ගහන්ති නානප්පකාරං වත්ථුකාමං. ලොභධම්මන්ති තස්මිං
 උප්පජ්ජනනණ්හං. පරිඤ්ඤායාති ඤාතපරිඤ්ඤා, තීරණපරිඤ්ඤා, පභානපරිඤ්ඤාති
 ඉමාහි තීහි පරිඤ්ඤාහි පරිජානිත්වා. තත්ථ ඛන්ධාදීනං දුක්ඛාදිසභාවජානනං
 ඤාතපරිඤ්ඤා, තෙසු අගුණං උපධාරෙත්වා තීරණං තීරණපරිඤ්ඤා, තෙසු දොසං
 දිස්වා ඡන්දරාගස්සාපකඨ්ඨනං පභානපරිඤ්ඤා. යො ඉමාහි තීහි පරිඤ්ඤාහි
 ජානිත්වා වත්ථුකාමකිලෙසකාමෙ පරිච්චජති, ඡඨධෙත්වා ගච්ජති. දන්තන්ති
 නිබ්බිසෙවනං. ඨිතත්තන්ති මිච්ඡාචිතක්කාභාවෙන ඨිතසභාවං. අමමන්ති අහන්ති
 මමායනතණ්හාරහිතං. නිරාසන්ති පුත්තදාරාදීසු නිච්ජන්දරාගං. තං වෙ නරන්ති තං
 එවරූපං පුග්ගලං ‘‘සමණ’’න්ති වදන්ති.

ඉති තෙ සබ්බෙපි අත්තනො අත්තනො සීලමෙව මහත්තන්ති වණ්ණෙත්වා
 සක්කාදයො ධනඤ්චයං පුච්ඡිංසු ‘‘අත්ථී පන, මහාරාජ, කොචි තුම්භාකං සන්තිකෙ
 පණ්ඩිතො, යො නො ඉමං කඨ්ඨං විනොදෙය්‍යා’’ති. ‘‘ආම, මහාරාජානො මම
 අත්ථධම්මානුසාසකො මහාපඤ්ඤො අසමධුරො විධුරපණ්ඩිතො නාම අත්ථී, සො
 නො ඉමං කඨ්ඨං විනොදෙස්සති, තස්ස සන්තිකං ගච්ජාමා’’ති. අථ තෙ සබ්බෙ
 ‘‘සාධු’’ති සම්පට්චිඡිංසු. අථ සබ්බෙපි උය්‍යානා නික්ඛමිත්වා ධම්මසභං ගන්ත්වා
 පල්ලඨිකං අලඨිකාරාපෙත්වා බොධිසත්තං පල්ලඨිකවරමජ්ඣෙ නිසීදාපෙත්වා
 පටිසන්ථාරං කත්වා එකමන්තං නිසීන්තා ‘‘පණ්ඩිත, අම්භාකං කඨ්ඨං උප්පන්නා,
 තං නො විනොදෙහී’’ති වත්වා ඉමං ගාථමාහංසු –

‘‘පුච්ඡාම කත්තාරමනොමපඤ්ඤං, කථාසු නො විග්ගහො අත්ථී ජාතො;
 ඡිත්ඤජ්ජ කඨ්ඨං විචිකිච්ඡිතානි, තදජ්ජ කඨ්ඨං විතරෙමු සබ්බෙ’’ති. (ජා.
 1.10.28);

තත්ථ කත්තාරන්ති කත්තබ්බයුත්තකකාරකං. විග්ගහො අත්ථී ජාතොති එකො
 සීලවිග්ගහො සීලවිවාදො උප්පන්නො අත්ථී. ඡිත්ඤජ්ජාති අම්භාකං තං කඨ්ඨං තානි
 ච විචිකිච්ඡිතානි වජිරෙන සිනෙරුං පහරන්තො විය අජ්ජ ඡිත්ඤ. විතරෙමුති
 විතරෙය්‍යාම.

පණ්ඩිතො තෙසං කථං සුත්වා ‘‘මහාරාජානො තුම්භාකං සීලං නිස්සාය
 උප්පන්නං විවාදකථං සුකථිතදුක්කථිතං ජානිස්සාමී’’ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ –

‘‘යෙ පණ්ඩිතා අත්ථදසා භවන්ති, භාසන්ති තෙ යොනියො තත්ථ කාලෙ;
 කථං නු කථානං අභාසිතානං, අත්ථං නයෙය්‍යුං කුසලා ජනිත්ථා’’ති. (ජා.
 1.10.29);

තත්ථ අත්ථදසාති අත්ථදස්සනසමත්ථා. තත්ථ කාලෙති තස්මිං විග්ගහෙ
 ආරොචිතෙ යුත්තප්පයුත්තකාලෙ තෙ පණ්ඩිතා තමත්ථං ආචික්ඛන්තා යොනියො
 භාසන්ති. අත්ථං නයෙය්‍යුං කුසලාති කුසලා ඡෙකාපි සමානා අභාසිතානං කථානං

කථං නු අත්ථං ඤාණෙන නයෙය්‍යං උපපරික්ඛෙය්‍යං. ජනිත්ථාති රාජානො ආලපති.
තස්මා ඉදං තාව මෙ වදෙථ.

“කථං භවෙ භාසති නාගරාජා, ගරුලො පන වෙනතෙය්‍යො කිමාහ;
ගන්ධබ්බරාජා පන කිං වදෙති, කථං පන කුරුනං රාජසෙට්ඨො”ති. (ජා.
1.10.30);

තත්ථ ගන්ධබ්බරාජාති සක්කං සන්ධායාහ.

අථස්ස තෙ ඉමං ගාථමාහංසු –

“ඛන්තිං භවෙ භාසති නාගරාජා, අප්පාහාරං ගරුලො වෙනතෙය්‍යො;
ගන්ධබ්බරාජා රතිවිප්පහානං, අකිඤ්චනං කුරුනං රාජසෙට්ඨො”ති. (ජා.
1.10.31);

තස්සත්ථො – පණ්ඩිත, නාගරාජා තාව කොපතෙය්‍යොපි පුග්ගලෙ
අකුප්පනසංඛාතං අධිවාසනඛන්තිං වණ්ණෙති, ගරුලො අප්පාහාරනාසංඛාතං
ආහාරහෙතු පාපස්ස අකරණං, සක්කො පඤ්චකාමගුණරතීනං විප්පහානං, කුරුරාජා
නිප්පලිබ්බොධනාවං වණ්ණෙතීති.

අථ තෙසං කථං සුත්වා මහාසත්තො ඉමං ගාථමාහ –

“සබ්බාති එතාති සුභාසිතාති, න හෙත්ථ දුබ්බාසිතමත්ථි කිඤ්චි;
යස්මිඤ්ච එතාති පතිට්ඨිතාති, අරාව නාහ්‍යා සුසමොහිතාති;
චතුබ්බි ධම්මෙහි සමඬ්භිභූතං, තං වෙ නරං සමණමාහු ලොකෙ”ති. (ජා.
1.10.32);

තත්ථ එතාතීති එතාති චත්තාරිපි ගුණජාතාති යස්මිං පුග්ගලෙ සකටනාහියං
සුට්ඨු සමොහිතාති අරා විය පතිට්ඨිතාති, චතුර්විධෙහි ධම්මෙහි සමන්තාගතං
පුග්ගලං පණ්ඩිතා “සමණ”න්ති ආහු ලොකෙති.

එවං මහාසත්තො චතුත්තමිපි සීලං එකසමමෙව අකාසි. තං සුත්වා චත්තාරොපි
රාජානො තස්ස තුට්ඨා ථුතිං කරොන්තා ඉමං ගාථමාහංසු –

“තුවඤ්චි සෙට්ඨො ත්වමනුත්තරොසි, ත්වං ධම්මගු ධම්මවිදු සුමෙධො;
පඤ්ඤාය පඤ්ඤං සමධිග්ගහෙත්වා, අවිජෙච්ඡි ධරො විචිකිච්ඡිතාති;
අවිජෙච්ඡි කඩ්ඛං විචිකිච්ඡිතාති, චුන්දො යථා නාගදන්තං බරෙනා”ති. (ජා.
1.10.33).

තත්ථ ත්වමනුත්තරොසිති ත්වං අනුත්තරො අසි, නත්ථි තයා උත්තරිතරො
නාම. ධම්මගුති ධම්මස්ස ගොපකො වෙව ධම්මඤ්ඤු ව. ධම්මවිදුති පාකට්ඨමො.

සුමේධානි සුන්දරපඤ්ඤා පඤ්ඤායානි අත්තනො පඤ්ඤාය අමිහාකං පඤ්ඤං
 සුට්ඨු අධිගණ්හිත්වා “ඉදමෙත්ථ කාරණං”න්ති යථාභූතං ඤාත්වා. අවිජෙවජීති ත්වං
 ධීරො අමිහාකං විවිකිච්ඡිතානි ඡිත්ථි, එවං ඡිත්තන්තො ච “ඡිත්තජ්ජ කඬ්ඛං
 විවිකිච්ඡිතානී”ති ඉදං අමිහාකං ආයාචනං සම්පාදෙන්තො අවිජෙවජී කඬ්ඛං
 විවිකිච්ඡිතානි. චුන්දො යථා නාගදන්තං බරෙනානි යථා දන්තකාරො කකචෙන
 හත්ථිදන්තං ඡිත්තදෙය්‍ය, එවං ඡිත්තීති අත්ථො.

එවං තෙ වත්තාරොපි රාජානො තස්ස පඤ්ඤාකරණෙන තුට්ඨමානසා
 අහෙසුං. අථ නං සක්කො දිබ්බදුක්ඛලෙන පුජෙසි, ගරුළො සුචණ්ණමාලාය,
 වරුණො නාගරාජා මණිනා, ධනඤ්චයරාජා ගවස්සහස්සාදීහි පුජෙසි. තෙනෙවාහ –

“නිලුප්පලාහං විමලං අනග්ගං, වත්ථං ඉදං ධුමස්මානවණ්ණං;
 පඤ්ඤස්ස වෙය්‍යාකරණෙන තුට්ඨො, දදාමි තෙ ධම්මපුජාය ධීර.

“සුචණ්ණමාලං සතපත්තචුල්ලිතං, සකෙසරං රත්තසහස්සමණ්ඩිතං;
 පඤ්ඤස්ස වෙය්‍යාකරණෙන තුට්ඨො, දදාමි තෙ ධම්මපුජාය ධීර.

“මණිං අනග්ගං රුවිරං පහස්සරං, කණ්ඨාවසත්තං මණිභූසිතං මෙ;
 පඤ්ඤස්ස වෙය්‍යාකරණෙන තුට්ඨො, දදාමි තෙ ධම්මපුජාය ධීර.

“ගවං සහස්සං උසහඤ්ච නාගං, ආජඤ්ඤයුත්තෙ ච රථෙ දස ඉමෙ;
 පඤ්ඤස්ස වෙය්‍යාකරණෙන තුට්ඨො, දදාමි තෙ ගාමවරානි සොළසා”ති.
 (ජා. 1.10.34-37);

එවං සක්කාදයො මහාසත්තං පුජෙත්වා සකට්ඨානමෙව අගමිංසු.

චතුපොසථකණ්ඩං නිට්ඨිතං.

දොහළකණ්ඩං

තෙසු නාගරාජස්ස හරියා විමලාදෙවී නාම. සා තස්ස ගීවාය පිළන්ධනමණිං
 අපස්සන්ති පුච්ඡි “දෙව, කහං පන තෙ මණි”ති? “හද්දෙ, වන්ද්‍රාහ්මණපුත්තස්ස
 විධුරපණ්ඩිතස්ස ධම්මකථං සුත්වා පසන්නචිත්තො අහං තෙන මණිනා තං පුජෙසිං.
 න කෙවලඤ්ච අහමෙව, සක්කොපි තං දිබ්බදුක්ඛලෙන පුජෙසි, සුචණ්ණමාලාය
 සුචණ්ණමාලාය, ධනඤ්චයරාජා ගවස්සහස්සාදීහි පුජෙසි”ති. “ධම්මකථිකො
 සො, දෙවා”ති. “හද්දෙ, කිං වදෙසි, ජම්බුදීපතලෙ බුද්ධුප්පාදො විය පවත්තති,
 සකලජම්බුදීපෙ එකසතරාජානො තස්ස මධුරධම්මකථාය බජ්ඣිත්වා
 හත්ථිකන්තචිණාසරෙන පලුද්ධමත්තවාරණා විය අත්තනො අත්තනො රජ්ජානි
 ගන්තුං න ඉච්ඡන්ති, එවරුපො සො මධුරධම්මකථිකො”ති තස්ස ගුණං වණ්ණෙසි.
 සා විධුරපණ්ඩිතස්ස ගුණකථං සුත්වා තස්ස ධම්මකථං සොතුකාමා හුත්වා වින්තෙසි
 “සවාහං චක්ඛාමි ‘දෙව, තස්ස ධම්මකථං සොතුකාමා, ඉධ නං ආනෙහී’ති, න

මෙතං ආනෙස්සති. යංනුනාහං ‘තස්ස මෙ හදයෙ දොහළො උප්පන්නො’ති ගිලානාලයං කරොයා’න්ති. සා තථා කත්වා සිරගබ්භං පවිසිත්වා අත්තනො පරිවාරිකානං සඤ්ඤං දත්වා සිරිසයනෙ නිපජ්ජී. නාගරාජා උපට්ඨානවෙලාය තං අපස්සන්තො “කහං විමලා”ති පරිවාරිකායො පුච්ඡිත්වා “ගිලානා, දෙවා”ති චුත්තෙ උට්ඨායාසනා තස්සා සන්තිකං ගන්ත්වා සයනපස්සෙ නිසිදිත්වා සරීරං පරිමජ්ජන්තො පයමං ගාථමාහ –

1346.

“පණ්ඩු කිසියාසි දුබ්බලා, වණ්ණරූපං න තවෙදිසං පුරෙ;
විමලෙ අක්ඛාහි පුච්ඡිතා, කිදිසි තුය්හං සරීරවෙදනා”ති.

තත්ථ පණ්ඩුති පණ්ඩුපලාසවණ්ණා. කිසියාති කිසා. දුබ්බලාති අප්පථාමා. වණ්ණරූපං න තවෙදිසං පුරෙති තව වණ්ණසඬ්ඛාතං රූපං පුරෙ ඵදිසං න හොති, නිද්දොසං අනවජ්ජං, තං ඉදානි පරිවත්තිත්වා අමනුඤ්ඤසභාවං ජාතං. විමලෙති තං ආලපති.

අථස්ස සා ආචික්ඛන්ති දුතියං ගාථමාහ –

1347.

“ධම්මො මනුෂෙස්ස මාතීනං, දොහළො නාම ජනිත්ද වුව්චති;
ධම්මාහං නාගකුඤ්ජර, විධුරස්ස හදයාහිපත්ථයෙ”ති.

තත්ථ ධම්මොති සභාවො. මාතීනන්ති ඉත්ථීනං. ජනිත්දාති නාගජනස්ස ඉන්ද. ධම්මාහං නාගකුඤ්ජර, විධුරස්ස හදයාහිපත්ථයෙති නාගසෙට්ඨ, අහං ධම්මෙන සමෙන අසාහසිකකම්මෙන ආහං විධුරස්ස හදයං අභිපත්ථයාමි, තං මෙ ලහමානාය ජීවිතං අත්ථී, අලහමානාය ඉධෙව මරණන්ති තස්ස පඤ්ඤං සන්ධායෙවමාහ –

තං සුත්වා නාගරාජා තතියං ගාථමාහ –

1348.

“චන්දං බො ත්වං දොහළායසි, සුරියං වා අථ වාපි මාලුතං;
දුල්ලහඤ්ඤි විධුරස්ස දස්සනං, කො විධුරමිධ මානයිස්සති”ති.

තත්ථ දුල්ලහඤ්ඤි විධුරස්ස දස්සනන්ති අසමධුරස්ස විධුරස්ස දස්සනමෙව දුල්ලහං. තස්ස හි සකලජම්බුදිපෙ රාජානො ධම්මිකං රක්ඛාවරණගුත්තිං පච්චුපට්ඨාපෙත්වා විවරන්ති, පස්සිතුම්පි නං කොචි න ලහති, තං කො ඉධ ආනයිස්සතිති වදති.

සා තස්ස වචනං සුත්වා “අලහමානාය මෙ ඉධෙව මරණ”න්ති පරිවත්තිත්වා පිට්ඨිං දත්වා සාළකකණ්ණෙන මුඛං පිදහිත්වා නිපජ්ජී. නාගරාජා අනත්තමනො

සිරිගබ්බං පවිසිත්වා සයනපිටියෙ නිසින්නො “විමලා විදුරපණ්ඩිතස්ස හදයමංසං
 ආභරාපෙති” ති සඤ්ඤී හුත්වා “පණ්ඩිතස්ස හදයං අලහන්ති යා විමලාය ජීවිතං
 නත්ථී, කථං නු ඛො තස්ස හදයමංසං ලභිස්සාමී” ති වින්නෙසි. අථස්ස ධීතා
 ඉරන්ධතී නාම නාගකඤ්ඤා සබ්බාලඬකාරපටිමණ්ඩිතා මහන්නෙන සිරිවිලාසෙන
 පිතු උපට්ඨානං ආගන්ත්වා පිතරං චන්දිත්වා එකමන්තං ධීතා, සා තස්ස
 ඉන්ද්‍රියවිකාරං දිස්වා “තාත, අතිවිය දොමනස්සප්පත්තොසි, කිං නු ඛො
 කාරණ” ති ප්‍රච්ඡන්ති ඉමං ගාථමාහ –

1349.

“කිං නු තාත තුවං පජ්ඣායසී, පදුමං හත්ථගතංව තෙ මුඛං;
 කිං නු දුම්මනරූපොසි ඉස්සර, මා ත්වං සොචි අමිත්තතාපනා” ති.

තත්ථ පජ්ඣායසීති පුනස්පුනං වින්නෙසි. හත්ථගතන්ති හත්ථෙන පරිමද්දිතං
 පදුමං විය තෙ මුඛං ජාතං. ඉස්සරාති පඤ්චයොජනසතිකස්ස මන්දිරනාගභවනස්ස,
 සාමීති.

ධීතු චචනං සුත්වා නාගරාජා තමත්ථං ආරොචෙන්නො ආහ –

1350.

“මාතා හි තව ඉරන්ධතී, විදුරස්ස හදයං ධනියතී;
 දුල්ලභඤ්ඤි විදුරස්ස දස්සනං, කො විදුරමිධ මානයිස්සති” ති.

තත්ථ ධනියතීති පත්ථෙති ඉච්ඡති.

අථ නං නාගරාජා “අම්ම, මම සන්තිකෙ විදුරං ආනෙතුං සමත්ථො නත්ථී, ත්වං
 මාතු ජීවිතං දෙහි, විදුරං ආනෙතුං සමත්ථං හත්තාරං පරියෙසාහී” ති
 උයොයාඡෙන්නො උපඬ්ඨගාථමාහ –

1351.

“තස්ස හත්තුපරියෙසනං චර, යො විදුරමිධ මානයිස්සති” ති.
 තත්ථ චරාති විචර.

ඉති සො කිලෙසාභිරතභාවෙන ධීතු අනනුච්ඡවිකං කථං කථෙසි. තමත්ථං
 පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

“පිතුනො ච සා සුත්වාන වාක්‍යං, රත්තිං නික්ඛම්ම අවස්සුතිං චරී” ති.

තත්ථ අවස්සුතින්ති හික්ඛවෙ, සා නාගමාණුවිකා පිතු චචනං සුත්වා පිතරං
 අස්සාසෙත්වා මාතු සන්තිකං ගන්ත්වා තම්පි අස්සාසෙත්වා අත්තනො සිරිගබ්බං
 ගන්ත්වා සබ්බාලඬකාරෙහි අත්තානං අලඬකරිත්වා එකං කුසුම්භරත්තවත්ථං
 නිවාසෙත්වා එකං එකංසෙ කත්වා තමෙව රත්තිං උදකං ද්විධා කත්වා

නාගභවනතො නික්ඛම්ම භිමවන්තප්පදෙසෙ සමුද්දතීරෙ යීතං සට්ඨියොපනුබ්බෙධං
එකග්ගනං කාලපබ්බතං නාම අඤ්ජනගිරිං ගන්ත්වා අවස්සුතිං වරි කිලෙසඅවස්සුතිං
භත්තූපරියෙසනං වරිති අත්ථො.

වරන්තී ව යානි භිමවන්තෙ වණ්ණගන්ධසම්පන්නානි පුප්ඵානි, තානි ආහරිත්වා
සකලපබ්බතං මණ්ණිඅග්ගියං විය අලඬිකරිත්වා උපරිතලෙ පුප්ඵසන්ථාරං කත්වා
මනොරමෙනාකාරෙන නච්චිත්වා මධුරගීතං ගායන්තී සත්තමං ගාථමාහ –

1352.

“කෙ ගන්ධබ්බෙ රක්ඛසෙ ව නාගෙ, කෙ කිම්පුරිසෙ වාපි මානුසෙ;
කෙ පණ්ඩිතෙ සබ්බකාමදදෙ, දීඝරත්තං භත්තා මෙ භවිස්සතී” ති.

තත්ථ කෙ ගන්ධබ්බෙ රක්ඛසෙ ව නාගෙනි කො ගන්ධබ්බො වා රක්ඛසො වා
නාගො වා. කෙ පණ්ඩිතෙ සබ්බකාමදදෙති කො එතෙසු ගන්ධබ්බාදීසු පණ්ඩිතො
සබ්බකාමං දාතුං සමත්ථො, සො විධුරස්ස හදයමංසදොහළිනියා මම මාතු
මනොරථං මත්ථකං පාපෙත්වා මය්හං දීඝරත්තං භත්තා භවිස්සතීති.

තස්මිං බණෙ වෙස්සවණමහාරාජස්ස භාගිනෙයොයා පුණ්ණකො නාම
යක්ඛසෙනාපති තිගාචුතප්පමාණං මනොමයසින්ධවං අභිරුය්හ
කාලපබ්බතමත්ථකෙන යක්ඛසමාගමං ගච්ඡන්තො තං තාය ගීතසද්දං අස්සොසි.
අනන්තරෙ අත්තභාවෙ අනුභූතපුබ්බාය ඉත්ථියා ගීතසද්දො තස්ස ඡව්ආදීනි
ඡින්දිත්වා අට්ඨිමිඤ්ජං ආභච්ච අට්ඨාසි. සො තාය පටිබද්ධචිත්තො හුත්වා
නිවත්තිත්වා සින්ධවපිට්ඨෙ නිසින්තොව “හද්දෙ, අහං මම පඤ්ඤාය ධම්මෙන
සමෙන විධුරස්ස හදයං ආනෙතුං සමත්ථොමිහි, ත්වං මා චින්තයි” ති තං
අස්සාසෙන්නො අට්ඨමං ගාථමාහ –

1353.

“අස්සාස භෙස්සාමි තෙ පති, භත්තා තෙ භෙස්සාමි අනින්දලොචනෙ;
පඤ්ඤා හි මමං තථාච්චා, අස්සාස භෙස්සසි හරියා මමා” ති.

තත්ථ අනින්දලොචනෙනි අනින්දිතබ්බලොචනෙ. තථාච්චාති විධුරස්ස
හදයමංසං ආහරණසමත්ථා.

අථ නං ඉරන්ධතී “තෙන හි එහි, ගච්ඡාම මෙ පිතු සන්තික” ත්ති ආනෙසි.
තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

1354.

“අවවාසි පුණ්ණකං ඉරන්ධතී, පුබ්බපථානුගතෙන වෙනසා;
එහි ගච්ඡාම පිතු මමන්තිකෙ, එසොව තෙ එතමත්ථං පවක්ඛතී” ති.

තත්ථ පුබ්බපථානුගතෙන නාති අනන්තරෙ අත්තභාවෙ භූතපුබ්බසාමීකෙ තස්මිං පුබ්බපථෙතොව අනුගතෙන. එහි ගච්ඡාමාති හික්ඛවෙ, සො යක්ඛසෙනාපති එවං වත්වා “ඉමං අස්සපිට්ඨිං ආරොපෙත්වා නෙස්සාමි”ති පබ්බතමත්ථකා ඔතරිත්වා තස්සා ගහණත්ථං හත්ථං පසාරෙසි. සා අත්තනො හත්ථං ගණ්හිතුං අදත්වා තෙන පසාරිතහත්ථං සයං ගහෙත්වා “සාමි, නාහං අනාථා, මය්හං පිතා වරුණො නාම නාගරාජා, මාතා විමලා නාම දෙවී, එහි මම පිතු සන්තිකං ගච්ඡාම, එසො එව තෙ යථා අමිභාකං මඬිගලකිරියාය හවිතඛිං, එවං එතමත්ථං පවක්ඛති”ති අවවාසි.

එවං වත්වා සා යක්ඛං ගහෙත්වා පිතු සන්තිකං අගමාසි. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

1355.

“අලඬිකතා සුචසනා, මාලිනී වන්දනුස්සදා;
යක්ඛං හත්ථෙ ගහෙත්වාන, පිතුසන්තිකුපාගමී”ති.

තත්ථ පිතුසන්තිකුපාගමීති අත්තනො පිතුනො නාගරඤ්ඤො සන්තිකං උපාගමී.

පුණ්ණකොපි යක්ඛො පටිහරිත්වා නාගරාජස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා ඉරන්ධතිං යාවන්නො ආහ –

1356.

“නාගවර වවො සුණොහි මෙ, පතිරූපං පටිපජ්ජ සුඬිකියං;
පත්ථෙමි අහං ඉරන්ධතිං, තාය සමඬ්ඨිං කරොහි මං තුවං.

1357.

“සතං හත්ථි සතං අස්සා, සතං අස්සතරීරථා;
සතං වලභියො පුණ්ණා, නානාරත්තස්ස කෙවලා;
තෙ නාග පටිපජ්ජස්සු, ධීතරං දෙහිරන්ධති”න්ති.

තත්ථ සුඬිකියන්ති අත්තනො කුලපදෙසානුරූපං ධිතු සුඬිකං ධනං පටිපජ්ජ ගණ්හ. සමඬ්ඨිං කරොහීති මං තාය සද්ධිං සමඬ්ඨිභූතං කරොහි. වලභියොති හණ්ඩසකටියො. නානාරත්තස්ස කෙවලාති නානාරත්තස්ස සකලපරිපුණ්ණා.

අථ නං නාගරාජා ආහ –

1358.

“යාව ආමන්තයෙ ඤාතී, මිත්තෙ ව සුහදජ්ජනෙ;
අනාමන්ත කතං කම්මං, තං පච්ඡා අනුතප්පති”ති.

තත්ථ යාව ආමන්තයෙ ඤාතීති භො යක්ඛසෙනාපති, අහං තුය්හං ධීතරං දෙමි, නො න දෙමි, ථොකං පන ආගමෙහි, යාව ඤාතකෙපි ජානාපෙමි. තං පච්ඡා

අනුතප්පතීති ඉත්ථියො හි ගතගතට්ඨානෙ අභිරමන්තිපි අනභිරමන්තිපි,
අනභිරතිකාලෙ ඤාතකාදයො අමිහෙහි සද්ධිං අනාමන්තෙත්වා කතං කම්මං නාම
එවරූපං භොතීති උස්සුක්කං න කරොන්ති, එවං තං කම්මං පච්ඡා අනුතාපං
ආවහතීති.

එවං වත්වා සො හරියාය වසනට්ඨානං ගන්ත්වා තාය සද්ධිං සල්ලපි. තමත්ථං
පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

1359.

“තතො සො වරුණො නාගො, පච්ඡිත්වා නිවෙසනං;
හරියං ආමන්තයිත්වාන, ඉදං වචනමබ්බවි.

1360.

“අයං සො පුණ්ණකො යක්ඛො, යාවතී මං ඉරන්ධතීං;
බහුතා විත්තලාහෙන, තස්ස දෙම පියං මම” තී.

තත්ථ පච්ඡිත්වාති වරුණො පුණ්ණකං තත්ථෙව යපෙත්වා සයං උට්ඨාය
යත්ථස්ස හරියා නිපන්තා, තං නිවෙසනං පච්ඡිත්වා. පියං මමන්ති මම පියං ධීතරං.
තස්ස බහුතා විත්තලාහෙන දෙමාති පුච්ඡති.

විමලා ආහ –

1361.

“න ධනෙන න විත්තෙන, ලබ්භා අම්භං ඉරන්ධතී;
සවෙ ව ඛො හදයං පණ්ඩිතස්ස, ධම්මෙන ලද්ධා ඉධ මාහරෙය්‍ය;
එතෙන විත්තෙන කුමාරි ලබ්භා, නාඤ්ඤං ධනං උත්තරි පත්ථයාමා” තී.

තත්ථ අම්භං ඉරන්ධතීති අම්භාකං ධීතා ඉරන්ධතී. එතෙන විත්තෙනාති එතෙන
තුට්ඨිකාරණෙන.

සො තාය සද්ධිං මන්තෙත්වා පුනදෙව පුණ්ණකෙන සද්ධිං මන්තෙසි. තමත්ථං
පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

1362.

“තතො සො වරුණො නාගො, නික්ඛමීත්වා නිවෙසනා;
පුණ්ණකාමන්තයිත්වාන, ඉදං වචනමබ්බවි.

1363.

“න ධනෙන න විත්තෙන, ලබ්භා අම්භං ඉරන්ධතී;
සවෙ තුවං හදයං පණ්ඩිතස්ස, ධම්මෙන ලද්ධා ඉධ මාහරෙසි;
එතෙන විත්තෙන කුමාරි ලබ්භා, නාඤ්ඤං ධනං උත්තරි පත්ථයාමා” තී.

තත්ථ පුණ්ණකාමන්තයිත්වානාති පුණ්ණකං ආමන්තයිත්වා.

පුණ්ණකො ආහ -

1364.

“යං පණ්ඩිතොත්තොකෙ වදන්ති ලොකෙ, තමෙව බාලොති පුනාහු
අඤ්ඤෙ;
අක්ඛාහි මෙ විජ්ජවදන්ති එත්ථ, කං පණ්ඩිතං නාග තුවං වදෙසී”ති.

තත්ථ යං පණ්ඩිතොත්තොකෙති සො කිර ‘හදයං පණ්ඩිතස්සා’ති සුත්වා
වින්තෙසි ‘යං එකෙ පණ්ඩිතොති වදන්ති, තමෙව අඤ්ඤෙ බාලොති කථෙන්නි.
කිඤ්චාපි මෙ ඉරන්ධනියා විධුරොති අක්ඛාතං, තථාපි තථතො ජානිතුං පුච්ඡිස්සාමි
න’න්ති. තස්මා එවමාහ.

නාගරාජා ආහ -

1365.

“කොරබ්බරාජස්ස ධනඤ්චයස්ස, යදි තෙ සුතො විධුරො නාම කත්තා;
ආනෙහි තං පණ්ඩිතං ධම්මලද්ධා, ඉරන්ධනී පදවරා තෙ හොතු”ති.

තත්ථ ධම්මලද්ධාති ධම්මෙන ලභිත්වා. පදවරාති පාදපරිවාරිකා.

තං සුත්වා පුණ්ණකො සොමනස්සජ්ජත්තො සින්ධවං නයනත්ථාය උපට්ඨාකං
ආණාපෙසි. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ -

1366.

“ඉදඤ්ච සුත්වා වරුණස්ස වාක්‍යං, උට්ඨාය යක්ඛො පරමජ්ජනීතො;
තත්ථෙව සන්නො පුරිසං අසංසි, ආනෙහි ආජඤ්ඤමිධෙව යුත්ත’න්ති.

තත්ථ පුරිසං අසංසිති අත්තතො උපට්ඨාකං ආණාපෙසි. ආජඤ්ඤන්ති
කාරණාකාරණජානනකසින්ධවං. යුත්තන්ති කජ්ජිතං.

1367.

“ජාතරූපමයා කණ්ණා, කාවම්භිවමයා බුරා;
ජම්බොනදස්ස පාකස්ස, සුවණ්ණස්ස උරච්ඡදො”ති.

තත්ථ ජාතරූපමයා කණ්ණාති තමෙව සින්ධවං වණ්ණෙන්නො ආහ. තස්ස හි
මනොමයස්ස සින්ධවස්ස ජාතරූපමයා කණ්ණා, කාවම්භිවමයා බුරා, තස්ස බුරා
රත්තමණ්ණියාති අත්ථො. ජම්බොනදස්ස පාකස්සාති ජම්බොනදස්ස පක්කස්ස
රත්තසුවණ්ණස්ස උරච්ඡදො.

සො පුරිසො තාවදෙව තං සින්ධවං ආනෙසි. පුණ්ණකො තං අභිරුය්හ
ආකාසෙන වෙස්සවණස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා නාගභවනං වණ්ණෙත්වා තං පවත්ති.
ආරොවෙසි. තස්සත්ථස්ස පකාසනත්ථං ඉදං වුත්තං -

1368.

“දෙවවාභවහං යානං, අස්සමාරුය්හ පුණ්ණකො;
අලඬිකතො කප්පිතකෙසමස්සු, පක්කාමි වෙහායසමන්තලික්ඛෙ.

1369.

“සො පුණ්ණකො කාමරාගෙන ගිද්ධො, ඉරන්ධතිං නාගකඤ්ඤං ජිග්හං;
ගන්ත්වාන තං භූතපතිං යසස්සිං, ඉච්චබ්බි වෙස්සවණං කුචෙරං.

1370.

“භොගවතී නාම මන්දිරෙ, වාසා භිරඤ්ඤවතීති වුච්චති;
නගරෙ නිමිමිතෙ කඤ්චනමයෙ, මණ්ඩලස්ස උරගස්ස නිට්ඨිතං.

1371.

“අට්ටාලකා ඔට්ඨගිවියො, ලොහිතඬිකස්ස මසාරගල්ලිනො;
පාසාදෙන්ථ සිලාමයා, සොවණ්ණරතනෙහි ඡාදිතා.

1372.

“අම්බා තිලකා ච ජම්බුයො, සත්තපණ්ණා මුවලින්දකෙතකා;
පියඬිගු උද්දාලකා සභා, උපරිහද්දකා සින්දුවාරකා.

1373.

“වම්පෙය්‍යකා නාගමල්ලිකා, හගිනිමාලා අථ මෙන්ථ කොලියා;
එතෙ දුමා පරිණාමිතා, සොහයන්ති උරගස්ස මන්දිරං.

1374.

“බජ්ජරෙන්ථ සිලාමයා, සොවණ්ණධුවපුප්ඵිතා බහු;
යත්ථ වසතොපපාතිකො, නාගරාජා වරුණො මහිද්ධිකො.

1375.

“තස්ස කොමාරිකා හරියා, විමලා කඤ්චනවෙල්ලිවිග්ගහා;
කාලා තරුණාව උග්ගතා, පුට්ඨන්දන්ථනී වාරුදස්සනා.

1376.

“ලාඛාරසරත්තසුච්ඡවී, කණ්ණිකාරාව නිවාතපුප්ඵිතා;
තිදිවොකවරාව අච්ඡරා, විජ්ජුච්චහසනා විනිස්සටා.

1377.

“සා දොහළිනී සුවිම්භිතා, විධුරස්ස හදයං ධනියති;
තං තෙසං දෙමී ඉස්සර, තෙන තෙ දෙන්ති ඉරන්ධතිං මම” න්ති.

තත්ථ දෙවවාහවහං යානන්ති වහිතබ්බොති වාහො, දෙවසඬ්ඛාතං වාහං වහතීති දෙවවාහවහං. යන්ති එතෙනාති යානං. කප්පිතකෙසමස්සුති මණ්ඩනවසෙන සුසංවිහිතකෙසමස්සු. දෙවානං පන කෙසමස්සුකරණකම්මං නාම නත්ථී, විචිත්තකථිකෙන පන කථිතං. ජීගීසන්ති පත්ථයන්තො. වෙස්සවණන්ති විසාණාය රාජධානියා ඉස්සරරාජානං. කුවෙරන්ති එවංනාමකං. භොගවතී නාමාති සම්පන්නභොගතාය එවංලද්ධනාමං. මන්දිරෙති මන්දිරං, භවනන්ති අත්ථො. වාසා හිරඤ්ඤවතීති නාගරාජස්ස වසනට්ඨානත්තා වාසාති ව, කඤ්ඤවනවතියා සුවණ්ණපාකාරෙන පරික්ඛිත්තත්තා හිරඤ්ඤවතීති ව වුව්වති. නගරෙ නිම්මිතෙති නගරං නිම්මිතං. කඤ්ඤවනමයෙති සුවණ්ණමයං. මණ්ඩලස්සාති භොගමණ්ඩලෙන සමන්තාගතස්ස. නිට්ඨිතන්ති කරණපරිනිට්ඨිතං. ඔට්ඨගීවියොති ඔට්ඨගීවාසණ්ඨානෙන කතා රත්තමණිමසාරගල්ලමයා අට්ටාලකා. පාසාදෙන්ථාති එත්ථ නාගභවනෙ පාසාදා. සිලාමයාති මණිමයා. සොවණ්ණරතනෙහීති සුවණ්ණසඬ්ඛාතෙහි රතනෙහි, සුවණ්ණට්ඨකාහි ඡාදිතාති අත්ථො. සහාති සහකාරා. උපරිහද්දකාති උද්දාලකජාතිකායෙව රුක්ඛා. වම්පෙයාසකා නාගමල්ලිකාති වම්පකා ව නාගා ව මල්ලිකා ව. හගිනිමාලා අථ මෙන්ථ කොලියාති හගිනිමාලා වෙව අථ එත්ථ නාගභවනෙ කොලියා නාම රුක්ඛා ව. එතෙ දුමා පරිණාමිතාති එතෙ පුප්පුපගඵලූපගරුක්ඛා අඤ්ඤමඤ්ඤං සඬ්ඝට්ටසාඛතාය පරිණාමිතා ආකුලසමාකුලා. ඛජ්ජුරෙන්ථාති ඛජ්ජුරරුක්ඛා එත්ථ. සිලාමයාති ඉන්දනිලමණිමයා. සොවණ්ණධුවපුප්පීතාති තෙ පන සුවණ්ණපුප්පෙහි නිව්වපුප්පීතා. යත්ථ වසතොපපාතිකොති යත්ථ නාගභවනෙ ඔපපාතිකො නාගරාජා වසති. කඤ්ඤවනවෙල්ලිවිග්ගහාති සුවණ්ණරාසිසස්සිරිකසරීරා. කාලා තරුණාව උග්ගතාති විලාසයුත්තතාය මන්දවාතෙරිතා කාලවල්ලිපල්ලවා විය උග්ගතා. පුච්චන්දන්ථනීති නිම්බඵලසණ්ඨානවුචුකා. ලාබාරසරත්තසුවිජ්චිති හත්ථපාදතලජවිං සන්ධාය වුත්තං. තිදිවොකවරාති තිදසභවනවරා. විජ්ජුවබ්බසනාති අබ්බසනවලාහකන්තරතො නිස්සට්ඨා විජ්ජුලතා විය. තං තෙසං දෙමීති තං තස්ස හදයං අහං තෙසං දෙමී, එවං ජානස්සු. ඉස්සරාති මාතුලං ආලපති.

ඉති සො වෙස්සවණෙන අනනුඤ්ඤාතො ගන්තුං අවිසහිත්වා තං අනුජානාපෙතුං එතා එත්තකා ගාථා කට්ඨෙසි. වෙස්සවණො පන තස්ස කථං න සුණාති. කිංකාරණා? ද්විත්තං දෙවපුත්තානං විමානඅඬ්ඬං පරිච්ඡින්නීති. පුණ්ණකො අත්තතො වචනස්ස අස්සුතභාවං ඤාත්වා ජිනකදෙවපුත්තස්ස සන්තිකෙ අට්ඨාසි. වෙස්සවණො අඬ්ඬං විනිච්ඡිනිත්වා පරාජිතං අනුට්ඨාපෙත්වා ඉතරං “ගච්ඡ ත්වං, තව විමානෙ වසාහී”ති ආහ. පුණ්ණකො “ගච්ඡ ත්ව”න්ති වුත්තක්ඛණෙයෙව “මය්හං මාතුලෙන මම පෙසිතභාවං ජානාමා”ති කතිපයදෙවපුත්තෙ සක්ඛිං කත්වා භෙට්ඨා වුත්තනයෙනෙව සින්ධවං ආහරාපෙත්වා අහිරුය්හ පක්කාමි. තමත්ථං පකාසෙන්තො සත්ථා ආහ —

1378.

“සො පුණ්ණකො භූතපතිං යසස්සිං, ආමන්තය වෙස්සවණං කුවෙරං;
තත්ථෙව සන්තො පුරිසං අසංසි, ආනෙහි ආපඤ්ඤමිධෙව යුත්තං.

1379.

“ජාතරූපමයා කණ්ණා, කාවම්භිවමයා බුරා;
ජම්බොනදස්ස පාකස්ස, සුවණ්ණස්ස උරව්ඡදො.

1380.

“දෙවවාහවහං යානං, අස්සමාරුය්හ පුණ්ණකො;
අලඬකතො කප්පිතකෙසමස්සු, පක්කාමි වෙහායසමන්තලික්ඛේ”ති.

තත්ථ ආමන්තයාති ආමන්තයිත්වා.

සො ආකාසෙන ගච්ඡන්තොයෙව චින්තෙසි “විදුරපණ්ඩිතො මහාපරිවාරො, න සක්කා තං ගණ්හිතුං, ධනඤ්චයකොරබොයා පන ජුතචිත්තකො, තං ජුතෙන ජීනිත්වා විදුරං ගණ්හිස්සාමි, සරෙ පනස්ස බහුනි රතනානි, අප්පග්ගෙන ලක්ඛෙන ජුතං න කිලිස්සති, මහග්ගරතනං හරිතුං වට්ටති, අඤ්ඤං රතනං රාජා න ගණ්හිස්සති, රාජගහස්ස සාමන්තා වෙපුල්ලපබ්බතබ්බන්තරෙ චක්කවත්තිරඤ්ඤො පරිභොගමණ්ණරතනං අත්ථි මහානුභාවං, තං ගහෙන්වා තෙන රාජානං පලොහෙන්වා ජීනිස්සාමි”ති. සො තථා අකාසි. තමත්ථං පකාසෙන්තො සත්ථා ආහ –

1381.

“සො අග්ගමා රාජගහං සුරම්මං, අඬගස්ස රඤ්ඤො නගරං දුරායුතං;
පහුතහක්ඛං බහුඅන්තපානං, මසක්කසාරං විය වාසවස්ස.

1382.

“මයුරකොඤ්චාගණ්හමපසුට්ඨං, දිජාහිසුට්ඨං දිජසඬසසෙවිතං;
නානාසකුන්තාහිරුදං සුවඬගණං, පුප්ඵාහිකිණ්ණං හිමවංච පබ්බතං.

1383.

“සො පුණ්ණකො වෙපුලමාහිරුහි, සිලුවයං කිම්පුරිසානුවිණ්ණං;
අන්වෙසමානො මණ්ණරතනං උළාරං, තමද්දසා පබ්බතකුට්මජ්ඣේ”ති.

තත්ථ අඬගස්ස රඤ්ඤොති තදා අඬගස්ස රඤ්ඤොව මගධරජ්ජං අහොසි. තෙන චුත්තං – “අඬගස්ස රඤ්ඤො නගර”න්ති. දුරායුතන්ති පච්චත්ථිකෙහි දුරායුත්තං. මසක්කසාරං විය වාසවස්සාති මසක්කසාරසඬබ්බාතෙ සිනෙරූපබ්බතමත්ථකෙ මාපිතන්තා “මසක්කසාර”න්ති ලද්ධනාමං වාසවස්ස හවනං විය. දිජාහිසුට්ඨන්ති අඤ්ඤෙහි ව පක්ඛිහි අහිසඬසුට්ඨං නින්තාදිතං. නානාසකුන්තාහිරුදන්ති මධුරස්සරෙන ගායන්තෙහි විය නානාවිධෙහි සකුණෙහි අහිරුදං, අහිගීතන්ති අත්ථො. සුවඬගණන්ති සුන්දරඅඬගණං මනුඤ්ඤතලං. හිමවංච පබ්බතන්ති

හිමවන්තපබ්බතං විය. වෙපුලමාහිරුහීති හික්ඛවෙ, සො පුණ්ණකො එවරුපං
වෙපුල්ලපබ්බතං අහිරුහී. පබ්බතකුටමජ්ඣෙති පබ්බතකුටඅන්තරෙ තං මණිං
අද්දස.

1384.

“දිස්වා මණිං පහස්සරං ජාතිමන්තං, මනොහරං මණිරතනං උළාරං;
දද්දල්ලමානං යසසා යසස්සිනං, ඔභාසනී විජ්ජුරිවන්තලික්ඛෙ.

1385.

“තමග්ගහී වෙළරියං මහග්ගං, මනොහරං නාම මහානුභාවං;
ආපඤ්ඤමාරුය්හ මනොමවණ්ණො, පක්කාමී වෙභායසමන්තලික්ඛෙ” ති.

තත්ථ මනොහරන්ති මනසාහිපත්ථිතස්ස ධනස්ස ආහරණසමත්ථං.
දද්දල්ලමානන්ති උජ්ජලමානං. යසසාති පරිවාරමණිගණෙන. ඔභාසනීති තං
මණිරතනං ආකාසෙ විජ්ජුරිව ඔභාසනී. තමග්ගහීති තං මණිරතනං අග්ගගෙසි. තං
පන මණිරතනං කුම්භිරො නාම යක්ඛො කුම්භණ්ඩසහස්සපරිවාරො රක්ඛති. සො
පන තෙන කුජ්ඣත්වා ඔලොකිතමත්තෙනෙව හීතතසිතො පලායිත්වා
වක්කවාළපබ්බතං පත්වා කම්පමානො ඔලොකෙන්තො අට්ඨාසි. ඉති තං
පලාපෙත්වා පුණ්ණකො මණිරතනං අග්ගගෙසි. මනොහරං නාමාති මනසා
වින්තිතං ධනං ආහරිතුං සක්කොතීති එවංලද්ධනාමං.

ඉති සො තං ගහෙන්වා ආකාසෙන ගච්ඡන්තො තං නගරං පත්තො. තමත්ථං
පකාසෙන්තො සත්ථා ආහ -

1386.

“සො අග්ගමා නගරමීන්දපත්ථං, ඔරුය්හුපාගච්ඡි සහං කුරුනං;
සමාගතෙ එකසතං සමග්ගෙ, අවිහෙන්ථ යක්ඛො අවිකම්පමානො.

1387.

“කො නීධ රඤ්ඤං වරමාහිපෙති, කමාහිපෙය්‍යාම වරද්ධනෙන;
කමනුත්තරං රතනවරං ජිනාම, කො වාපි නො ජෙති වරද්ධනෙනා” ති.

තත්ථ ඔරුය්හුපාගච්ඡි සහං කුරුනන්ති හික්ඛවෙ, සො පුණ්ණකො
අස්සපිට්ඨිතො ඔරුය්හ අස්සං අදිස්සමානරුපං යපෙත්වා මාණවකවණ්ණෙන
කුරුනං සහං උපගතො. එකසතන්ති එකසතරාජානො අජමිහීතො හුත්වා “කො
නීධා” තිආදීති වදන්තො පුතෙන අවිහෙන්ථ. කො නීධාති කො නු ඉමස්මිං
රාජසමාගමෙ. රඤ්ඤන්ති රාජුතං අන්තරෙ. වරමාහිපෙතීති අමිභාකං සන්තකං
සෙට්ඨරතනං අහිපෙති, “අහං ජිනාමි” ති වත්තුං උස්සහති. කමාහිපෙය්‍යාමාති කං
වා මයං ජිනෙය්‍යාම. වරද්ධනෙනාති උත්තමධනෙන. කමනුත්තරන්ති ජිනන්තො ව
කතරං රාජානං අනුත්තරං රතනවරං ජිනාම. කො වාපි නො ජෙතීති අථ වා කො
නාම රාජා අමිහෙ වරධනෙන ජෙති. ඉති සො චතුහි පදෙහි කොරඛ්‍යමෙව සට්ඨෙති.

අප් රාජා “මයා ඉතො පුබ්බෙ එවං සුරො හුත්වා කථෙන්නො නාම න දිට්ඨපුබ්බො, කො නු බො එසො” ති වින්තෙත්වා පුච්ඡන්තො ගාථමාහ –

1388.

“කුහිං නු රට්ඨෙ තව ජාතිභූමි, න කොරබ්බස්සෙව වචො තවෙදං;
අභිතොසි නො වණ්ණනිභාය සබ්බෙ, අක්ඛාහි මෙ නාමඤ්ච බන්ධවෙ
වා” ති.

තත්ථ න කොරබ්බස්සෙවාති කරුරට්ඨවාසිකස්සෙව තව වචනං න භොති.

තං සුත්වා ඉතරො “අයං රාජා මම නාමං පුච්ඡති, පුණ්ණකො ව නාම දාසො භොති. සවාහං ‘පුණ්ණකොස්මි’ ති වක්ඛාමි, ‘එස දාසො, තස්මා මං පගබ්භතාය එවං වදෙති’ ති අවමඤ්ඤස්සති, අනන්තරාතීතෙ අත්තභාවෙ නාමමස්ස කථෙස්සාමි” ති වින්තෙත්වා ගාථමාහ –

1389.

“කච්චායනො මාණවකොස්මි රාජ, අනුනනාමො ඉති මච්භයන්ති;
අඬගෙසු මෙ ඤාතයො බන්ධවා ව, අක්ඛෙන දෙවස්මි ඉධානුපත්තො” ති.

තත්ථ අනුනනාමොති න උනනාමො. ඉමිනා අත්තනො පුණ්ණකනාමමෙව පටිච්ඡන්තං කත්වා කථෙති. ඉති මච්භයන්තීති ඉති මං අච්භයන්ති පක්කොසන්ති. අඬගෙසුති අඬගරට්ඨෙ කාලවම්පානගරෙ වසන්ති. අක්ඛෙන දෙවස්මිති දෙව, ජුතකීළනත්ථෙන ඉධ අනුප්පත්තොස්මි.

අප් රාජා “මාණව, ත්වං ජුතෙන ජිතො කිං දස්සසි, කිං තෙ අත්ථි” ති පුච්ඡන්තො ගාථමාහ –

1390.

“කිං මාණවස්ස රතනානි අත්ථි, යෙ තං ජිනන්තො භරෙ අක්ඛධුත්තො;
බහුනි රඤ්ඤො රතනානි අත්ථි, තෙ ත්වං දලිද්දො කථමච්භයෙසී” ති.

තස්සත්ථො – කිත්තකානි භොතො මාණවස්ස රතනානි අත්ථි, යෙ තං ජිනන්තො අක්ඛධුත්තො “ආහරා” ති වත්වා භරෙය්‍ය. රඤ්ඤො පන නිවෙසනෙ බහුනි රතනානි අත්ථි, තෙ රාජානො එවං බහුධනෙ ත්වං දලිද්දො සමානො කථං ජුතෙන අච්භයෙසීති.

තතො පුණ්ණකො ගාථමාහ –

1391.

“මනොහරො නාම මණි මමායං, මනොහරං මණිරතනං උළාරං;

ඉමඤ්ච ආපඤ්ඤමමිත්තතාපනං, එතං මෙ ජීනිත්වා හරෙ
අක්ඛුන්තො”ති.

පාළිපොත්ථකෙසු පන “මණි මම විජ්ජති ලොහිතඬකො”ති ලිඛිතං. සො පන
මණි වෙළුරියො, තස්මා ඉදමෙව සමෙති.

තත්ථ ආපඤ්ඤන්ති ඉමං ආජානියස්සඤ්ච මණිඤ්චාති එතං මෙ උභයං හරෙය්‍ය
අක්ඛුන්තොති අස්සං දස්සෙත්වා එවමාහ.

තං සුත්වා රාජා ගාථමාහ —

1392.

“එකො මණි මාණව කිං කරිස්සති, ආජානියෙකො පන කිං කරිස්සති;
ඛහුනි රඤ්ඤො මණිරතනානි අත්ථි, ආජානියා වාතජවා අනස්පකා”ති.

දොහළකණ්ඩං නිට්ඨිතං.

මණිකණ්ඩං.

සො රඤ්ඤො කථං සුත්වා “මහාරාජ, කිං නාම එතං වදෙථ, එකො අස්සො
අස්සසහස්සං ලක්ඛං හොති, එකො මණි මණිසහස්සං ලක්ඛං හොති. න හි සබ්බෙ
අස්සා එකසදිසා, ඉමස්ස තාව ජවං පස්සා”ති වත්වා අස්සං අභිරුහිත්වා
පාකාරමත්ථකෙන පෙසෙසි. සත්තයොජනිකං නගරං අස්සෙහි ගිවාය ගිවං
පහරන්තෙහි පරික්ඛිත්තං විය අහොසි. අථානුක්කමෙන අස්සොපි න පඤ්ඤායි,
යක්ඛොපි න පඤ්ඤායි, උදරෙ ඛද්ධරත්තපටොව පඤ්ඤායි. සො අස්සතො ඔරුය්හ
“දිට්ඨො, මහාරාජ, අස්සස්ස වෙගො”ති වත්වා “ආම, දිට්ඨො”ති චුත්තෙ “ඉදානි
සුත පස්ස, මහාරාජා”ති වත්වා අස්සං අන්තොනගරෙ උය්‍යානෙ පොක්ඛරණියා
උදකපිට්ඨෙ පෙසෙසි, ධුරග්ගානි අතෙමෙන්තොව පක්ඛන්දි. අථ නං පදුමපත්තෙසු
විවරාපෙත්වා පාණිං පහරිත්වා හත්ථං පසාරෙසි, අස්සො ආගන්ත්වා පාණිතලෙ
පතිට්ඨාසි. තතො “වට්ටනෙ එවරුපං අස්සරතනං නරින්දා”ති වත්වා “වට්ටනි”ති
චුත්තෙ “මහාරාජ, අස්සරතනං තාව තිට්ඨතු, මණිරතනස්ස මහානුභාවං පස්සා”ති
වත්වා තස්සානුභාවං පකාසෙත්තො ආහ —

1393.

“ඉදඤ්ච මෙ මණිරතනං, පස්ස ත්වං ද්විපදුත්තම;
ඉත්ථිතං විග්ගහා වෙත්ථ, පුරිසානඤ්ච විග්ගහා.

1394.

“මිගානං විග්ගහා වෙත්ථ, සකුණානඤ්ච විග්ගහා;
නාගරාජා සුපණ්ණා ව, මණිමහි පස්ස නිමිමිත”න්ති.

තත්ථ ඉත්ථිනන්ති එතස්මිඤ්ඤි මණ්ඩරතනෙ අලඬකතපටියත්තා අනෙකා
ඉත්ථිවිග්ගහා පුරිසවිග්ගහා නානප්පකාරා මිගපක්ඛිසඬසා සෙනඬගාදීනි ව
පඤ්ඤායන්ති, තානි දස්සෙන්නො එවමාහ. නිමිමිතන්ති ඉදං එවරූපං අවිජෙරකං
මණ්ඩ්භි නිමිමිතං පස්ස.

“අපරමපි පස්සාහි” ති වත්වා ගාථා ආහ –

1395.

“හත්ථානීකං රථානීකං, අස්සෙ පත්ති ව වම්මිනෙ;
චතුරඬගිනිමං සෙනං, මණ්ඩ්භි පස්ස නිමිමිතං.

1396.

“හත්ථාරොහෙ අනීකට්ඨෙ, රථිකෙ පත්තිකාරකෙ;
බලග්ගානි වියුල්භානි, මණ්ඩ්භි පස්ස නිමිමිත” ත්ති.

තත්ථ බලග්ගානීති බලානෙව. වියුල්භානීති බ්‍යුහවසෙන ඨිතානි.

1397.

“පුරං උද්ධාපසම්පන්නං, බහුපාකාරතොරණං;
සිඬසාටකෙ සුභූමියො, මණ්ඩ්භි පස්ස නිමිමිතං.

1398.

“එසිකා පරිබායො ව, පලිබං අග්ගළානි ව;
අට්ටාලකෙ ව ද්වාරෙ ව, මණ්ඩ්භි පස්ස නිමිමිත” ත්ති.

තත්ථ පුරන්ති නගරං. උද්ධාපසම්පන්නන්ති පාකාරවත්ථුනා සම්පන්නං.
බහුපාකාරතොරණන්ති උච්චපාකාරතොරණනගරද්වාරෙන සම්පන්නං.
සිඬසාටකෙති වීථිවතුක්කානි. සුභූමියොති නගරූපවාලෙ විවිත්තා රමණීයභූමියො.
එසිකානි නගරද්වාලෙසු උට්ඨාපිතෙ එසිකත්ථම්හෙ. පලිබන්ති පලිසං, අයමෙව වා
පායො. අග්ගළානීති නගරද්වාරකවාටානි. ද්වාලෙ වානි ගොපුරානි ව.

1399.

“පස්ස තොරණමග්ගෙසු, නානාදිජගණා බහු;
හංසා කොඤ්ඤා මයුරා ව, චක්කවාකා ව කුක්කුහා.

1400.

“කුණාලකා බහු චිත්‍රා, සිඛණ්ඨි ජීවජීවකා;
නානාදිජගණාකිණ්ණං, මණ්ඩ්භි පස්ස නිමිමිත” ත්ති.

තත්ථ තොරණමග්ගෙසුනි එතස්මිං නගරෙ තොරණමග්ගෙසු. කුණාලකානි
කාලකොකිලා. චිත්‍රානි චිත්‍රපත්තකොකිලා.

1401.

“පස්ස නගරං සුපාකාරං, අබ්භූතං ලොමහංසනං;
සමුස්සිතධජං රම්මං, සොණ්ණවාලුකසන්ථනං.

1402.

“පස්සෙත්ථ පණ්ණසාලායො, විහත්තා භාගසො මිතා;
නිවෙසනෙ නිවෙසෙ ව, සන්ධිබ්බහෙ පඨද්ධියො”ති.

තත්ථ සුපාකාරන්ති කඤ්චනපාකාරපරික්ඛිත්තං. පණ්ණසාලායොති
නානාභණ්ඩපුණ්ණෙ ආපණ්ණෙ. නිවෙසනෙ නිවෙසෙ වාති ගෙහානි වෙව
ගෙහවත්ථුනි ව. සන්ධිබ්බහෙති සරසන්ධියො ව අනිබ්බිද්ධරච්ඡා ව. පඨද්ධියොති
නිබ්බිද්ධවිථියො.

1403.

“පානාගාරෙ ව සොණ්ණෙව ව, සුනා ඔදනියා සරා;
වෙසී ව ගණිකායො ව, මණ්ණිහි පස්ස නිම්මිතං.

1404.

“මාලාකාරෙ ව රජකෙ, ගන්ධිකෙ අථ දුස්සිකෙ;
සුවණ්ණකාරෙ මණිකාරෙ, මණ්ණිහි පස්ස නිම්මිතං.

1405.

“ආලාරිකෙ ව සුදෙ ව, නටනාටකගායිනො;
පාණිස්සරෙ කුම්භථුනිකෙ, මණ්ණිහි පස්ස නිම්මිත”න්ති.

තත්ථ සොණ්ණෙව වාති අත්තනො අනුරූපෙහි කණ්ඨකණ්ණපිලන්ධනෙහි
සමන්තාගතෙ ආපානභූමිං සජ්ජේත්වා නිසින්තෙ සුරාසොණ්ණෙව ව. ආලාරිකෙති
සුවපාකෙ. සුදෙති හත්තකාරකෙ. පාණිස්සරෙති පාණිජපහාරෙන ගායන්තෙ.
කුම්භථුනිකෙති සටද්දරිවාදකෙ.

1406.

“පස්ස හෙරි මුදිඬිගා ව, සඬ්ඛා පණවදින්දිමා;
සබ්බඤ්ච තාලාවවරං, මණ්ණිහි පස්ස නිම්මිතං.

1407.

“සම්මතාලඤ්ච විණඤ්ච, නච්චගීතං සුවාදිතං;
තුරියතාලිතසඬ්ඝුට්ඨං, මණ්ණිහි පස්ස නිම්මිතං.

1408.

“ලඬ්ඝිකා මුට්ඨිකා වෙත්ථ, මායාකාරා ව සොභියා;
වෙනාලිකෙ ව ජල්ලෙ ව, මණ්ණිහි පස්ස නිම්මිත”න්ති.

තත්ථ සම්මතාලඤ්චාති බදිරාදිසම්මඤ්චෙව කංසතාලඤ්ච.
තුරියතාලිතසඬ්ඝුට්ඨන්ති නානාතුරියානං තාලිතෙහි සඬ්ඝුට්ඨං. මුට්ඨිකාති
මුට්ඨිකමල්ලා. සොභියාති නගරසොහනා ඉත්ථි ව සම්පන්නරූපා පුරිසා ව.
වෙනාලිකෙති වෙනාලඋට්ඨාපකෙ. ජල්ලෙති මස්සුනි කරොන්නෙ න්භාපිතෙ.

1409.

“සමජ්ජා චෙත්ථ චත්තන්ති, ආකිණ්ණා නරනාරිහි;
මඤ්චාතිමඤ්චෙව භූමියො, මණ්ඩිහි පස්ස නිමිමිත”න්ති.

තත්ථ මඤ්චාතිමඤ්චෙති මඤ්චානං උපරි බද්ධමඤ්චෙව. භූමියොති රමණියා
සමජ්ජභූමියො.

1410.

“පස්ස මල්ලෙ සමජ්ජස්මිං, ථොටෙන්තෙ දිගුණං භුජං;
නිහතෙ නිහතමානෙ ව, මණ්ඩිහි පස්ස නිමිමිත”න්ති.

තත්ථ සමජ්ජස්මින්නි මල්ලරඬිගෙ. නිහතෙති නිහනිත්වා ජිනිත්වා යිතෙ.
නිහතමානෙති පරාජිතෙ.

1411.

“පස්ස පබ්බතපාදෙසු, නානාමිගගණා බහු;
සීහා බ්‍යග්ඝා වරාහා ව, අවිජකොකතරච්ඡයො.

1412.

“පලාසාදා ගවජා ව, මහිංසා රොහිතා රූරූ;
ඵණෙය්‍යා ව වරාහා ව, ගණිනො නීකසුකරා.

1413.

“කදලිමිගා බහු චිත්‍රා, බිලාරා සසකණ්ටකා;
නානාමිගගණාකිණ්ණං, මණ්ඩිහි පස්ස නිමිමිත”න්ති.

තත්ථ පලාසාදාති බග්ගමිගා. “පලතා”තිපි පායො. ගවජාති ගවයා. වරාහාති
ඵකා මිගජාතිකා. තථා ගණිනො චෙව නීකසුකරා ව. බහු චිත්‍රාති නානාජපකාරා චිත්‍රා
මිගා. බිලාරාති අරඤ්ඤබිලාරා. සසකණ්ටකාති සසා ව කණ්ටකා ව.

1414.

“නජ්ජායො සුජ්ජතිත්ථායො, සොණ්ණවාලුකසන්ථතා;
අවිජා සවන්ති අම්බුනි, මච්ඡගුමිබ්බිසෙවිතා.

1415.

“කුම්භිලා මකරා චෙත්ථ, සුසුමාරා ව කච්ඡපා;

පායීනා පාවුසා මච්ඡා, බලජා මුඤ්චරොහිතා''ති.

තත්ථ නජ්ජායොති නදියො. සොණ්ණවාලුකසන්ථතාති සුවණ්ණවාලුකාය
සන්ථතතලා. කුම්භීලාති ඉමෙ එවරුපා ජලවරා අන්තොනදියං විවරන්ති, තෙපි
මණ්ඩිති පස්සාහිති.

1416.

“නානාදිජගණාකිණ්ණා, නානාදුමගණායුතා;
වෙළරියකරොදායො, මණ්ඩිති පස්ස නිමිමිත''න්ති.

තත්ථ වෙළරියකරොදායොති වෙළරියපාසාණෙ පහරිත්වා සද්දං කරොන්තියො
එවරුපා නජ්ජායොති.

1417.

“පස්සෙත්ථ පොක්ඛරණියො, සුවිහත්තා චතුද්දිසා;
නානාදිජගණාකිණ්ණා, පුටුලොමනිසෙවිතා.

1418.

“සමන්තොදකසම්පන්නං, මහිං සාගරකුණ්ඩලං;
උපෙතං චන්ද්‍රාපෙහි, මණ්ඩිති පස්ස නිමිමිත''න්ති.

තත්ථ පුටුලොමනිසෙවිතාති මහාමච්ඡෙහි නිසෙවිතා. චන්ද්‍රාපෙහිති චන්ද්‍රාජීහි,
අයමෙව වා පායො.

1419.

“පුරතො විදෙනෙ පස්ස, ගොයානියෙ ච පච්ඡතො;
කුරුයො ජම්බුදීපඤ්ච, මණ්ඩිති පස්ස නිමිමිතං.

1420.

“පස්ස චන්දං සූරියඤ්ච, ඔභාසන්තෙ චතුද්දිසා;
සිනෙරුං අනුපරියන්තෙ, මණ්ඩිති පස්ස නිමිමිතං.

1421.

“සිනෙරුං හිමචන්තඤ්ච, සාගරඤ්ච මහීතලං;
චන්තාරො ච මහාරාපෙ, මණ්ඩිති පස්ස නිමිමිතං.

1422.

“ආරාමෙ චනගුම්බෙ ච, පාටියෙ ච සිලුච්චයෙ;
රම්මෙ කිම්පුරිසාකිණ්ණො, මණ්ඩිති පස්ස නිමිමිතං.

1423.

“ඵාරුසකං චිත්තලතං, මිස්සකං නන්දනං වනං;
වෙපයන්තඤ්ච පාසාදං, මණ්ඩිනි පස්ස නිමිමිතං.

1424.

“සුඛම්මං තාවතිංසඤ්ච, පාරිජත්තඤ්ච පුප්ඵිතං;
ඵරාවණං නාගරාජං, මණ්ඩිනි පස්ස නිමිමිතං.

1425.

“පස්සෙත්ථ දෙවකඤ්ඤායො, නහා විජ්ජුරිවුග්ගතා;
නන්දනෙ විවරන්තියො, මණ්ඩිනි පස්ස නිමිමිතං.

1426.

“පස්සෙත්ථ දෙවකඤ්ඤායො, දෙවපුත්තපලොහිනී;
දෙවපුත්තෙ රමමානෙ, මණ්ඩිනි පස්ස නිමිමිතං” ති.

තත්ථ විදෙහෙති පුබ්බවිදෙහදීපං. ගොයානියෙති අපරගොයානදීපං. කුරුයොති උත්තරකුරු ව දක්ඛිණතො ජම්බුදීපඤ්ච. අනුපරියන්තෙති එතෙ වන්දිමසුරියෙ සිනෙරුං අනුපරියායන්තෙ. පාටියෙති පත්ථරිත්වා යපිතෙ විය පිට්ඨිපාසාණෙ.

1427.

“පරොසහස්සපාසාදෙ, වෙඵරියඵලසන්ථනෙ;
පජ්ජලන්තෙ ච වණ්ණෙන, මණ්ඩිනි පස්ස නිමිමිතං.

1428.

“තාවතිංසෙ ච යාමෙ ච, තුසිතෙ වාපි නිමිමිතෙ;
පරනිමිමිතවසවත්තිනො, මණ්ඩිනි පස්ස නිමිමිතං.

1429.

“පස්සෙත්ථ පොක්ඛරණියො, විප්පසන්තොදිකා සුචී;
මන්දාලකෙහි සඤ්ජන්නා, පදුමුප්පලකෙහි වා” ති.

තත්ථ පරොසහස්සන්ති තාවතිංසභවනෙ අතිරෙකසහස්සපාසාදෙ.

1430.

“දසෙත්ථ රාජියො සෙතා, දස නීලා මනොරමා;
ජ පිඬිගලා පන්තරස, හලිද්දා ච චතුද්දස.

1431.

“විසති තත්ථ සොවණ්ණා, විසති රජතාමයා;
ඉන්දගොපකවණ්ණාහා, තාව දිස්සන්ති තිංසති.

1432.

“දසෙත්ථ කාලියො ඡව්ව, මඤ්ජෙට්ඨා පන්නව්සති;
මිස්සා ඛන්ධුකපුප්ඵෙහි, නිලුප්පලවිචිත්තිකා.

1433.

“එවං සබ්බඛගසම්පන්නං, අවිචිමන්තං පහස්සරං;
ඔධිසුඛිකං මහාරාජ, පස්ස ත්වං ද්විපදුත්තමා” ති.

තත්ථ දසෙත්ථ රාජියො සෙතාති එතස්මිං මණික්ඛන්ධෙ දස සෙතරාජියො. ඡ
පිඬගලා පන්නරසාති ඡ ච පන්නරස වාති එකව්සති පිඬගලරාජියො. හලිද්දාති
හලිද්දවණ්ණා චතුද්දස. තිංසතීති ඉන්දගොපකවණ්ණාහා තිංස රාජියො. දස ඡව්වාති
දස ච ඡ ච සොළස කාලරාජියො. පන්නව්සතීති පඤ්චව්සති මඤ්ජෙට්ඨවණ්ණා
පහස්සරා. මිස්සා ඛන්ධුකපුප්ඵෙහිති කාලමඤ්ජෙට්ඨවණ්ණරාජියො එතෙහි මිස්සා
විචිත්තිකා පස්ස. එත්ථ හි කාලරාජියො ඛන්ධුච්චකපුප්ඵෙහි මිස්සා,
මඤ්ජෙට්ඨරාජියො නිලුප්පලෙහි විචිත්තිකා. ඔධිසුඛිකන්ති සුඛිකකොට්ඨාසං. යො
මං ජුතෙ ජිනිස්සති, තස්සිමං සුඛිකකොට්ඨාසං පස්සාති වදති. අට්ඨකථායං පන
“හොතු සුඛිකං, මහාරාජා” තිපි පායො. තස්සත්ථො – ද්විපදුත්තම පස්ස ත්වං ඉමං
එවරූපං මණික්ඛන්ධං, ඉදමෙව, මහාරාජ, සුඛිකං හොතු. යො මං ජුතෙ ජිනිස්සති,
තස්සිදං හවිස්සතීති.

මණිකණ්ඩං නිට්ඨිතං.

අක්ඛකණ්ඩං

එවං වත්වා පුණ්ණකො “මහාරාජ, අහං තාව ජුතෙ පරාජිතො ඉමං මණිරතනං
දස්සාමි, ත්වං පන කිං දස්සසි” ති ආහ. “තාත, මම සරීරඤ්ච දෙවිඤ්ච
සෙතච්ඡත්තඤ්ච යපෙත්වා සෙසං මම සන්තකං සුඛිකං හොතු” ති. “තෙන හි, දෙව,
මා විරායි, අහං දුරාගතො, බිජ්ජං ජුතමණ්ඩලං සජ්ජාපෙහි” ති. රාජා අමච්චෙ
ආණාපෙසි. තෙ බිජ්ජං ජුතමණ්ඩලං සජ්ජෙත්වා රඤ්ඤො වරපොත්ථකත්ථරණං
සන්ථරිත්වා සෙසරාජුතඤ්චාපි ආසනානි පඤ්ඤපෙත්වා පුණ්ණකස්සපි පතිරූපං
ආසනං පඤ්ඤපෙත්වා රඤ්ඤො කාලං ආරොවයිංසු. තතො පුණ්ණකො රාජානං
ගාථාය අජ්ඣාහාසි –

1434.

“උපාගතං රාජ මුපෙහි ලක්ඛං, නෙතාදිසං මණිරතනං තවත්ථී;
ධම්මෙන ජිස්සාම අසාහසෙන, ජිතො ච නො බිජ්ජමවාකරොහි” ති.

තස්සත්ථො – මහාරාජ, ජුතසාලාය කම්මං උපාගතං නිට්ඨිතං, එතාදිසං
මණිරතනං තව නත්ථී, මා පපඤ්චං කරොහි, උපෙහි ලක්ඛං අක්ඛෙහි කීළනට්ඨානං
උපගච්ඡ. කීළන්තා ච මයං ධම්මෙන ජිස්සාම, ධම්මෙනෙව නො අසාහසෙන ඡයො

හොතු. සචෙ පන ත්වං ජිනො භවිස්සසි, අථ නො ඛිජ්ජමවාකරොහි, පපඤ්චං
අකත්වාච ජිනො ධනං දදෙය්‍යාසීති වුත්තං හොති.

අථ නං රාජා “මාණව, ත්වං මං ‘රාජා’ති මා භායි, ධම්මෙනෙව නො
අසාහසෙන ජයපරාජයො භවිස්සති”ති ආහ. තං සුත්වා පුණ්ණකො “අම්භාකං
ධම්මෙනෙව ජයපරාජයභාවං ජානාමා”ති තෙපි රාජානො සක්ඛිං කරොන්තො
ගාථමාහ —

1435.

“පඤ්චාල පච්චුග්ගත සුරසෙන, මච්ඡා ච මද්දා සහ කෙකකෙහි;
පස්සන්තු නොතෙ අසයෙන යුද්ධං, න නො සභායං න කරොන්ති
කිඤ්චි”ති.

තත්ථ පච්චුග්ගතාති උග්ගතත්තා පඤ්ඤාතත්තා පාකටත්තා
පඤ්චාලරාජානමෙවාලපති. මච්ඡා වාති ත්වඤ්ච, සම්ම මච්ඡරාජ. මද්දාති මද්දරාජ.
සහ කෙකකෙහිති කෙකකෙහිනාමෙන ජනපදෙන සහ වත්තමානකෙකකෙහිරාජ,
ත්වඤ්ච. අථ වා සහසද්දං “කෙකකෙහි”ති පදස්ස පච්ඡතො යපෙත්වා
පච්චුග්ගතසද්දඤ්ච සුරසෙනවිසෙසනං කත්වා පඤ්චාලපච්චුග්ගතසුරසෙන මච්ඡා ච
මද්දා ච කෙකකෙහි සහ සෙසරාජානො වාති එවමෙත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බො.
පස්සන්තු නොතෙති අම්භාකං ද්වින්තං එතෙ රාජානො අසයෙන අක්ඛයුද්ධං
පස්සන්තු. න නො සභායං න කරොන්ති කිඤ්චිති එත්ථ නොති නිපාතමත්තං,
සභායං කිඤ්චි සක්ඛිං න න කරොන්ති, ඛත්තියෙපි බ්‍රාහ්මණෙපි කරොන්තියෙව,
තස්මා සචෙ කිඤ්චි අකාරණං උජ්ජජ්ජති, “න නො සුතං, න නො දිට්ඨ”න්ති වත්තුං
න ලභිස්සං, අජ්ජමත්තා හොමාති.

එවං යක්ඛසෙනාපති රාජානො සක්ඛිං අකාසි. රාජාපි එකසතරාජපරිවුතො
පුණ්ණකං ගහෙත්වා ජුතසාලං පාවිසි. සබ්බෙපි පතිරූපාසනෙසු නිසීදිංසු,
රජතඵලකෙ සුවණ්ණපාසකෙ යපයිංසු. පුණ්ණකො තුරිතතුරිතො ආහ “මහාරාජ,
පාසකෙසු ආයා නාම මාලිකං සාවට්ටං බහුලං සන්තිහද්‍රාදයො චතුර්විසති, තෙසු
තුම්භෙ අත්තනො රුච්චනකං ආයං ගණ්හමා”ති. රාජා “සාධු”ති බහුලං ගණ්හි.
පුණ්ණකො සාවට්ටං ගණ්හි. අථ නං රාජා ආහ “තෙන හි තාව මාණව, පාසකෙ
පාතෙහි”ති. “මහාරාජ, පයමං මම වාරො න පාපුණාති, තුම්භෙ පාතෙමා”ති
වුත්තෙ රාජා “සාධු”ති සම්පට්චිජ්. තස්ස පන තතියෙ අත්තභාවෙ මාතුභුතපුබ්බා
ආරක්ඛදෙවතා, තස්සා ආනුභාවෙන රාජා ජුතෙ ජිනාති. සා තස්ස අවිදුරෙ ධීතා
අහොසි. රාජා දෙවධීතරං අනුස්සරිත්වා ජුතගීතං ගායන්තො ඉමා ගාමා ආහ —

“සබ්බා නදී වඬ්ඤගතී, සබ්බෙ කට්ඨමයා වනා;
සබ්බිත්ථියො කරෙ පාපං, ලහමානෙ නිවාතකෙ. (ජා. 2.21.308);

“අථ පස්සතු මං අම්ම, විජයං මෙ පදිස්සතු;

අනුකම්පාහි මෙ අම්ම, මහන්තං ජයමෙස්සතු.

“දෙවනෙ ත්වජ්ජ රක්ඛ දෙවි, පස්ස මා මං විභාවෙය්‍ය;
අනුකම්පකා පතිට්ඨා ව, පස්ස හද්‍රානි රක්ඛිතුං.

“ජම්බොනදමයං පාසං, චතුරංසමට්ඨගිලි;
විභාති පරිසමජ්ඣෙකි, සබ්බකාමදදො හව.

“දෙවනෙ මෙ ජයං දෙනි, පස්ස මං අප්පහාගිනං;
මානානුකම්පකො පොසො, සදා හද්‍රානි පස්සති.

“අට්ඨකං මාලිකං වුත්තං, සාවට්ටඤ්ච ඡකං මතං;
චතුක්කං බහුලං ඤෙය්‍යං, ද්විබ්බන්දුසන්තිහද්‍රකං;
චතුච්ඡති ආයා ව, මුනින්දෙන පකාසිතා”ති.

රාජා එවං ජුතගීතං ගායිත්වා පාසකෙ හත්ථෙන පරිවත්තෙත්වා ආකාසෙ බිපි.
පුණ්ණකස්ස ආනුභාවෙන පාසකා රඤ්ඤො පරාජයාය හස්සන්ති. රාජා ජුතසිප්පම්භි
අතිකුසලතාය පාසකෙ අත්තනො පරාජයාය හස්සන්තෙ ඤත්වා ආකාසෙයෙව
සඬකඬස්සන්තො ගහෙත්වා පුන ආකාසෙ බිපි. දුතියම්භි අත්තනො පරාජයාය
හස්සන්තෙ ඤත්වා තථෙව අග්ගහෙසි. තතො පුණ්ණකො චිත්තෙසි “අයං රාජා
මාදිසෙන යක්ඛෙන සද්ධිං ජුතං කීළන්තො හස්සමානෙ පාසකෙ සඬකඬස්සිත්වා
ගණ්හාති, කිං නු බො කාරණ”න්ති. සො ඔලොකෙත්තො තස්ස ආරක්ඛදෙවතාය
ආනුභාවං ඤත්වා අක්ඛිති උම්මිලෙත්වා කුද්ධො විය නං ඔලොකෙසි. සා භීතතසිතා
පලායිත්වා වක්කවාළපබ්බතමත්ථකං පත්වා කම්පමානා ඔලොකෙත්වා අට්ඨාසි.
රාජා තතියම්භි පාසකෙ බිපිත්වා අත්තනො පරාජයාය හස්සන්තෙ ඤත්වාපි
පුණ්ණකස්සානුභාවෙන හත්ථං පසාරෙත්වා ගණ්හිතුං නාසක්ඛි. තෙ රඤ්ඤො
පරාජයාය පතිංසු. අට්ඨස්ස පරාජිතභාවං ඤත්වා පුණ්ණකො අප්ථොටෙත්වා
මහන්තෙන සද්දෙන “ජිතං මෙ”ති තික්ඛත්තුං සිහනාදං නදි. සො සද්දො
සකලජම්බුදීපං එරි. තමත්ථං පකාසෙත්තො සත්ථා ආහ –

1436.

“තෙ පාවිසුං අක්ඛමදෙන මත්තා, රාජා කුරුනං පුණ්ණකො වාපි යක්ඛො;
රාජා කලිං විච්චිනමග්ගහෙසි, කටං අග්ගහී පුණ්ණකො නාම යක්ඛො.

1437.

“තෙ තත්ථ ජුතෙ උභයෙ සමාගතෙ, රඤ්ඤං සකාසෙ සබ්බඤ්ච මජ්ඣෙකි;
අපෙසි යක්ඛො නරවීරසෙට්ඨං, තත්ථජ්ජනාදො තුමුලො බහුවා”ති.

තත්ථ පාවිසුන්ති ජුතසාලං පවිසිංසු. විච්චිනන්ති රාජා චතුච්ඡතියා ආයෙසු
විච්චිනන්තො කලිං පරාජයග්ගාහං අග්ගහෙසි. කටං අග්ගහීති පුණ්ණකො නාම
යක්ඛො ජයග්ගාහං ගණ්හී. තෙ තත්ථ ජුතෙ උභයෙ සමාගතෙති තෙ තත්ථ ජුතෙ

සමාගතා උභො ජුතං කිලිංසුති අත්ථො. රඤ්ඤන්ති අථ තෙසං එකසතරාජුතං
සකාසෙ අවසෙසානඤ්ච සබ්බං මජ්ඣෙකෙ සො යක්ඛො නරචිරසෙට්ඨං රාජානං
අජෙසි. තත්ථජ්ජනාදො තුමුලො බහුවාති තස්මිං ජුතමණ්ඩලෙ “රඤ්ඤො
පරාජිතභාවං ජානාථ, ජිතං මෙ, ජිතං මෙ”ති මහන්තො සද්දො අහොසි.

රාජා පරාජිතො අනත්තමනො අහොසි. අථ නං සමස්සාසෙන්තො පුණ්ණකො
ගාථමාහ —

1438.

“ජයො මහාරාජ පරාජයො ච, ආයුහතං අඤ්ඤතරස්ස භොති;
ජනිත්ථ ජිනොසි වරද්ධනෙන, ජිනො ච මෙ බිජ්ජමවාකරොහී”ති.

තත්ථ ආයුහතන්ති ද්විත්තං වායාමමානානං අඤ්ඤතරස්ස එව භොති, තස්මා
“පරාජිනොමිහී”ති මා වින්තයි. ජිනොසිති පරිහීනොසි. වරද්ධනෙනාති
පරමධනෙන. බිජ්ජමවාකරොහීති බිජ්ජං මෙ ජයං ධනං දෙහීති.

අථ නං රාජා “ගණ්හ, තාතා”ති වදන්තො ගාථමාහ —

1439.

“හත්ථි ගවාස්සා මණ්කුණ්ඩලා ච, යඤ්චාපි මය්හං රතනං පථබ්බා;
ගණ්හාහි කච්චාන වරං ධනානං, ආදාය යෙනිච්ඡසි තෙන ගච්ඡා”ති.

පුණ්ණකො ආහ —

1440.

“හත්ථි ගවාස්සා මණ්කුණ්ඩලා ච, යඤ්චාපි තුය්හං රතනං පථබ්බා;
තෙසං වරො විට්ඨරො නාම කත්තා, සො මෙ ජිනො තං මෙ අවාකරොහී”ති.

තත්ථ සො මෙ ජිනො තං මෙති මයා හි තච විජිතෙ උත්තමං රතනං ජිතං, සො ච
සබ්බරතනානං වරො විට්ඨරො, තස්මා, දෙව, සො මයා ජිනො නාම භොති, තං මෙ
දෙහීති.

රාජා ආහ —

1441.

“අත්තා ච මෙ සො සරණං ගතී ච, දීපො ච ලෙණො ච පරායණො ච;
අසන්තුලෙයො මම සො ධනෙන, පාණෙන මෙ සාදිසො එස කත්තා”ති.

තත්ථ අත්තා ච මෙ සොති සො මය්හං අත්තා ච, මයා ච “අත්තානං යපෙත්වා
සෙසං දස්සාමී”ති චුත්තං, තස්මා තං මා ගණ්හි. න කෙවලඤ්ච අත්තාව, අථ බො

මෙ සො සරණඤ්ච ගති ව දීපො ව ලෙණො ව පරායණො ව. අසන්තුලෙයො මම සො ධනෙනාති සත්තවිධෙන රතනෙන සද්ධිං න තුලෙතඛිබොති.

පුණ්ණකො ආහ -

1442.

“විරං විවාදො මම තුශ්භඤ්චස්ස, කාමඤ්ච පුච්ඡාම තමෙව ගන්ත්වා;
එසොව නො විවරතු එතමත්ථං, යං වක්ඛති හොතු කථා උභින්න” න්ති.

තත්ථ විවරතු එතමත්ථන්ති “සො තව අත්තා වා න වා” ති එතමත්ථං එසොව පකාසෙතු. හොතු කථා උභින්නන්ති යං සො වක්ඛති, සායෙව නො උභින්නං කථා හොතු, තං පමාණං හොතුති අත්ථො.

රාජා ආහ -

1443.

“අද්ධා හි සච්චං භණ්ඨි, න ව මාණව සාහසං;
තමෙව ගන්ත්වා පුච්ඡාම, තෙන තුස්සාමුහො ජනා” ති.

තත්ථ න ව මාණව සාහසන්ති මය්භං පසය්භ සාහසිකවචනං න ව භණ්ඨි.

එවං වත්වා රාජා එකසතරාජානො පුණ්ණකඤ්ච ගහෙත්වා තුට්ඨමානසො වෙගෙන ධම්මසහං අගමාසි. පණ්ඩිතොපි ආසනා ඔරුය්භ රාජානං වන්දිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. අථ පුණ්ණකො මහාසත්තං ආමන්තෙත්වා “පණ්ඩිත, ‘ත්ථං ධම්මෙ යිතො ජීවිතහෙතුපි මුසාවාදං න භණ්ඨි’ ති කිත්තිසද්දො තෙ සකලලොකෙ ඵ්ථො, අහං පන තෙ අජීජ ධම්මෙ යිතභාවං ජානිස්සාමි” ති වත්වා ගාථමාහ -

1444.

“සච්චං නු දෙවා විදහු කුරුනං, ධම්මෙ යිතං විදුරං නාමමච්චං;
දාසොසි රඤ්ඤො උද වාසි ඤාති, විදුරොති සඬ්ඛා කතමාසි ලොකෙ” ති.

තත්ථ සච්චං නු දෙවා විදහු කුරුනං, ධම්මෙ යිතං විදුරං නාමමච්චන්ති “කුරුනං රට්ඨෙය විදුරො නාම අමච්චො ධම්මෙ යිතො ජීවිතහෙතුපි මුසාවාදං න භණ්ඨි” ති එවං දෙවා විදහු විදහන්ති කථෙත්ති පකාසෙත්ති, එවං විදහමානා තෙ දෙවා සච්චං නු විදහන්ති, උදාහු අභුතවාදායෙවෙනෙති. විදුරොති සඬ්ඛා කතමාසි ලොකෙති යා එසා තව “විදුරො” ති ලොකෙ සඬ්ඛා පඤ්ඤත්ති, සා කතමා ආසි, ත්ථං පකාසෙහි, කිං නු රඤ්ඤො දාසො නිවතරජාතිකො, උදාහු සමො වා උත්තරිතරො වා ඤාතීති ඉදං තාව මෙ ආවික්ඛ, දාසොසි රඤ්ඤො, උද වාසි ඤාතීති.

අථ මහාසත්තො “අයං මං එවං පුච්ඡති, අහං බො පනෙතං ‘රඤ්ඤො ඤාතී’ තිපි ‘රඤ්ඤො උත්තරිතරො’ තිපි ‘රඤ්ඤො න කිඤ්චි හොමි’ තිපි සඤ්ඤාපෙතුං

සක්කොම්, එවං සන්තෙපි ඉමස්මිං ලොකෙ සච්චසමො අවස්සයො නාම නත්ථී,
සච්චමෙව කථෙතුං වට්ටතී” ති චින්තෙත්වා “මාණව, නෙවාහං රඤ්ඤො ඤාති, න
උත්තරිතරො, චතුත්තං පන දාසානං අඤ්ඤතරො” ති දස්සෙතුං ගාථාද්වයමාහ –

1445.

“ආමායදාසාපි භවන්ති භෙකෙ, ධනෙන කීතාපි භවන්ති දාසා;
සයම්පි භෙකෙ උපයන්ති දාසා, භයා පණුන්තාපි භවන්ති දාසා.

1446.

“එතෙ නරානං චතුරොව දාසා, අද්ධා හි යොනිතො අහම්පි ජාතො;
භවො ච රඤ්ඤො අභවො ච රඤ්ඤො, දාසාහං දෙවස්ස පරම්පි ගන්ත්වා;
ධම්මෙන මං මාණව තුය්හ දජ්ජා” ති.

තත්ථ ආමායදාසාති දාසියා කුච්ඡිමහි ජාතදාසා. සයම්පි භෙකෙ උපයන්ති දාසාති
යෙ කෙච්චි උපට්ඨාකජාතිකා, සබ්බෙ තෙ සයං දාසභාවං උපගතා දාසා නාම. භයා
පණුන්තාති රාජභයෙන වා වොරභයෙන වා අත්තනො වසනට්ඨානතො පණුන්තා
කරමරා හුත්වා පරවිසයං ගතාපි දාසායෙව නාම. අද්ධා හි යොනිතො අහම්පි
ජාතොති මාණව, එකංසෙනෙව අහම්පි චතුස්ස දාසයොනීස්ස එකතො සයං
දාසයොනිතො නිබ්බත්තදාසො. භවො ච රඤ්ඤො අභවො ච රඤ්ඤොති රඤ්ඤො
වුඩ්ඪි වා භොතු අවුඩ්ඪි වා, න සක්කා මයා මුසා භාසිතුං. පරම්පිති දුරං ගන්ත්වාපි
අහං දෙවස්ස දාසොයෙව. දජ්ජාති මං රාජා ජයධනෙන බණ්ඩෙත්වා තුය්හං
දෙන්තො ධම්මෙන සභාවෙන දදෙය්‍යාති.

තං සුත්වා පුණ්ණකො හට්ඨතුට්ඨො පුත අජ්ජොටෙත්වා ගාථමාහ –

1447.

“අයං දුතියො විජයො මමජ්ජ, පුට්ඨො හි කත්තා විචරෙත්ථ පඤ්ඤං;
අධම්මරූපො චත රාජසෙට්ඨො, සුභාසිතං නානුජානාසි මය්හ” ති.

තත්ථ රාජසෙට්ඨොති අයං රාජසෙට්ඨො අධම්මරූපො චත. සුභාසිතන්ති
විධුරපණ්ඩිතෙන සුකථිතං සුවිනිච්ඡිතං. නානුජානාසි මය්හන්ති ඉදානෙන
විධුරපණ්ඩිතං මය්හං කස්මා නානුජානාසි, කිමත්ථං න දෙසිති වදති.

තං සුත්වා රාජා අනත්තමනො හුත්වා “පණ්ඩිතො මාදිසං යසදායකං
අනොලොකෙත්වා ඉදානි දිට්ඨං මාණවකං ඔලොකෙති” ති මහාසත්තස්ස
කුජ්ඣිත්වා “මාණව, සවෙ සො දාසො මෙ භවෙය්‍ය, තං ගහෙත්වා ගච්ඡා” ති වත්වා
ගාථමාහ –

1448.

“එවං වෙ නො සො විචරෙත්ථ පඤ්ඤං, දාසොහමස්මි න ව බොස්මි ඤාති;
ගණ්භාහි කච්චාන වරං ධනානං, ආදාය යෙනිච්ඡසි තෙන ගච්ඡා” ති.

තත්ථ එවං චෙ නො සො විවරෙත්ථ පඤ්ඤානි සචෙ සො අමිභාකං පඤ්ඤං
“දාසොභමස්මි, න ච බොස්මි ඤාති” ති එවං විවරි එත්ථ පරිසමණ්ඩලෙ, අථ කිං
අවිජ්ජි, සකලලොකෙ ධනානං වරං එතං ගණ්ඨ, ගහෙත්වා ච පන යෙන ඉච්ඡස්සි,
තෙන ගච්ඡාති.

අක්ඛකණ්ඩං නිට්ඨිතං.

සරාවාසපඤ්ඤා

එවඤ්ඤා පන වත්වා රාජා වින්තෙසි “පණ්ඩිතං ගහෙත්වා මාණුවො යථාරුචි
ගම්ස්සති, තස්ස ගතකාලතො පටියාය මය්හං මධුරධම්මකථා දුල්ලභා භවිස්සති,
යංනුනාහං ඉමං අත්තතො යානෙ යපෙත්වා අලඬකතධම්මාසනෙ නිසීදපෙත්වා
සරාවාසපඤ්ඤං පුච්ඡෙය්‍ය” ති. අථ නං රාජා එවමාහ “පණ්ඩිත, තුමිභාකං
ගතකාලෙ මම මධුරධම්මකථා දුල්ලභා භවිස්සති, අලඬකතධම්මාසනෙ
නිසීදපෙත්වා අත්තතො යානෙ යත්වා මය්හං සරාවාසපඤ්ඤං කථෙථා” ති. සො
“සාධු” ති සම්පටිච්ඡිත්වා අලඬකතධම්මාසනෙ නිසීදිත්වා රඤ්ඤා පඤ්ඤං පුට්ඨො
විස්සජ්ජෙසි. තත්‍රායං පඤ්ඤො –

1449.

“විඬුර වසමානස්ස, ගහට්ඨස්ස සකං සරං;
බෙමා චුත්ති කථං අස්ස, කථං නු අස්ස සඬගහො.

1450.

“අබ්‍යාබජ්ඣං කථං අස්ස, සච්චවාදී ච මාණුවො;
අස්මා ලොකා පරං ලොකං, කථං පෙච්ච න සොචති” ති.

තත්ථ බෙමා චුත්ති කථං අස්සාති කථං සරාවාසං වසන්තස්ස ගහට්ඨස්ස බෙමා
නිබ්භයා චුත්ති භවෙය්‍ය. කථං නු අස්ස සඬගහොති චතුබ්බිධො
සඬගහවත්ථුසඬබාතො සඬගහො තස්ස කථං භවෙය්‍ය. අබ්‍යාබජ්ඣන්ති
නිද්දක්ඛතා. සච්චවාදී වාති කථං නු මාණුවො සච්චවාදී නාම භවෙය්‍ය. පෙච්චාති
පරලොකං ගන්ත්වා.

තං සුත්වා පණ්ඩිතො රඤ්ඤො පඤ්ඤං කථෙසි. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා
ආහ –

1451.

“තං තත්ථ ගතිමා ධිතිමා, මතිමා අත්ථදස්සිමා;
සඬබාතා සබ්බධම්මානං, විඬුරො එතදබ්බි.

1452.

“න සාධාරණදාරස්ස, න භුඤ්ජෙ සාදුමෙකකො;

න සෙවෙ ලොකායතිකං, නෙතං පඤ්ඤාය වඩ්ඪනං.

1453.

“සීලවා චත්තසම්පන්නො, අප්පමත්තො විචක්ඛණො;
නිවාතචුත්ති අත්ථද්ධො, සුරතො සබ්බො මුදු.

1454.

“සඬගහෙනා ච මිත්තානං, සංවිභාගී විධානවා;
තප්පෙය්‍ය අන්තපානෙන, සදා සමණධ්‍රාග්මණ.

1455.

“ධම්මකාමො සුතාධාරො, භවෙය්‍ය පරිපුච්ඡකො;
සක්කච්චං පයිරුපාසෙය්‍ය, සීලවන්තෙ බහුස්සුතෙ.

1456.

“සරමාවසමානස්ස, ගහට්ඨස්ස සකං සරං;
බෙමා චුත්ති සියා එවං, එවං නු අස්ස සඬගහො.

1457.

“අබ්‍යාබජ්ඣං සියා එවං, සච්චවාදී ච මාණවො;
අස්මා ලොකා පරං ලොකං, එවං පෙච්ච න සොචති” ති.

තත්ථ තං තත්ථාති භික්ඛවෙ, තං රාජානං තත්ථ ධම්මසභායං ඤාණගතියා
ගතිමා, අබ්බොවිජින්නවීරියෙන ධිතිමා, භූරිසමාය විපුලාය පඤ්ඤාය මතිමා,
සණ්භසුමුත්ථදස්සිනා ඤාණෙන අත්ථදස්සිමා, පරිච්ඡින්නදිත්වා
ජානනඤාණසඬබාතාය පඤ්ඤාය සබ්බධම්මානං සඬබාතා, විධුරපණ්ඩිතො එතං
“න සාධාරණදාරස්සා” තිආදිවචනං අබ්‍රවි. තත්ථ යො පරෙසං දාරෙසු අපරජ්ඣති,
සො සාධාරණදාරො නාම, තාදිසො න අස්ස භවෙය්‍ය. න භුඤ්ජෙ සාදුමෙකකොති
සාදුරසං පණිතභොජනං අඤ්ඤෙසං අදත්වා එකකොච න භුඤ්ජෙය්‍ය.
ලොකායතිකත්ති අනත්ථනිස්සිතං සග්ගමග්ගානං අදායකං අනියායාතිකං
විතණ්ඩසල්ලාපං ලොකායතිකවාදං න සෙවෙය්‍ය. නෙතං පඤ්ඤාය වඩ්ඪනන්ති න
හි එතං ලොකායතිකං පඤ්ඤාය වඩ්ඪනං. සීලවාති අබණ්ඩෙහි පඤ්චහි සීලෙහි
සමන්තාගතො. චත්තසම්පන්නොති සරාවාසවත්තෙන වා රාජවත්තෙන වා
සමන්තාගතො. අප්පමත්තොති කුසලධම්මෙසු අප්පමත්තො. නිවාතචුත්තිති
අතිමානං අකත්වා නිවචුත්ති ඔවාදානුසාසනිපට්ඨිකො. අත්ථද්ධොති
ථද්ධමච්ඡරියවිරහිතො. සුරතොති සොරච්චෙන සමන්තාගතො. සබ්බොති
පෙමනීයවචනො. මුදුති කායවාචාවත්තෙහි අඵරුසො.

සඬගහෙනා ච මිත්තානන්ති කල්‍යාණමිත්තානං සඬගහකරො. දානාදීසු යො
යෙන සඬගහං ඉච්ඡති, තස්ස තෙනෙව සඬගාහකො. සංවිභාගීති
ධම්මිකසමණධ්‍රාග්මණානඤ්ඤෙව කපණ්දධිකවණ්ඛකයාවකාදීනඤ්ඤව

සංවිභාගකරො. විධානවාති “ඉමස්මිං කාලෙ කසිතුං වට්ටති, ඉමස්මිං කාලෙ වපිතුං වට්ටති” ති එවං සබ්බකිච්චෙසු විධානසම්පන්නො. තප්පෙය්‍යාති ගතිතගතිතභාජනාති පුරෙත්වා දදමානො තප්පෙය්‍යා. ධම්මකාමොති පවෙණ්‍ධම්මම්පි සුවරිතධම්මම්පි කාමයමානො පත්ථයමානො. සුතාධාරොති සුතස්ස ආධාරභූතො. පරිපුච්ඡකොති ධම්මිකසමණුක්‍රාන්තො උපසඬකම්ත්වා “කිං, හන්තෙ, කුසල” ත්තිආදිවචනෙහි පරිපුච්ඡනසිලො. සක්කච්චන්ති ගාරවෙන. එවං නු අස්ස සඬගහොති සඬගහොපිස්ස එවං කතො නාම භවෙය්‍යා. සච්චවාදීති එවං පටිපන්නොයෙව සභාවවාදී නාම සීයා.

එවං මහාසත්තො රඤ්ඤො සරාවාසපඤ්ඤා කට්ඨත්වා පල්ලඬකා ඔරුය්‍හ රාජානං වන්දි. රාජාපිස්ස මහාසක්කාරං කත්වා එකසතරාජ්‍ය්‍හි පරිවුතො අත්තනො නිවෙසනමෙව ගතො.

සරාවාසපඤ්ඤා නිට්ඨිතා.

ලක්ඛණකණ්ඩං

මහාසත්තො පන පටිනිවත්තො. අථ නං පුණ්ණකො ආහ -

1458.

“එහි දානි ගම්ස්සාම, දින්නො නො ඉස්සරෙන මෙ;
මමෙවත්ථං පටිපජ්ජ, එස ධම්මො සන්නත්තො” ති.

තත්ථ දින්නො නොති එත්ථ නොති නිපාතමත්තං, ත්වං ඉස්සරෙන මය්‍හං දින්නොති අත්ථො. සන්නත්තොති මම අත්ථං පටිපජ්ජන්නෙන හි තයා අත්තනො සාමිකස්ස අත්ථො පටිපන්නො හොති. යඤ්චෙනං සාමිකස්ස අත්ථකරණං නාම, එස ධම්මො සන්නත්තො පොරාණකපණ්ඩිතානං සභාවොති.

විධුරපණ්ඩිතො ආහ -

1459.

“ජානාමි මාණව තයාහමස්මි, දින්නොහමස්මි තව ඉස්සරෙන;
තීහඤ්ච තං වාසයෙමු අගාරෙ, යෙනද්ධුනා අනුසාසෙමු පුත්තෙ” ති.

තත්ථ තයාහමස්මිති තයා ලද්ධොහමස්මිති ජානාමි, ලහන්නෙන ව න අඤ්ඤථා ලද්ධො. දින්නොහමස්මි තව ඉස්සරෙනාති මම ඉස්සරෙන රඤ්ඤො අහං තව දින්නො. තීහං වාති මාණව, අහං තව බහුපකාරො, රාජානං අනොලොකෙත්වා සච්චමෙව කට්ඨසිං, තෙනාහං තයා ලද්ධො, ත්වං මෙ මහන්නගුණභාවං ජානාහි, මයං තීණිපි දිවසානි අත්තනො අගාරෙ වාසෙමු, තස්මා යෙනද්ධුනා යත්තකෙන කාලෙන මයං පුත්තාදාරෙ අනුසාසෙමු, තං කාලං අධිවාසෙහීති.

තං පුත්ථා පුණ්ණකො “සච්චං පණ්ඩිතො ආහ, බහුපකාරො එස මම,
‘සත්තාහම්පි අඛස්මාසම්පි නිසීදාහී’ති චුත්තෙ අධිවාසෙතඛිබ්බමො”ති චිත්තෙන්ථා
ගාථමාහ —

1460.

“තං මෙ තථා භොතු වසෙමු තීහං, කරුතං භවජ්ජ සරෙසු කිච්චං;
අනුසාසනං පුත්තදාරෙ භවජ්ජ, යථා තයී පෙච්ච සුඛී භවෙය්‍යා”ති.

තත්ථ තං මෙනි යං ත්වං වදෙසී, සඛිබ්බං තං මම තථා භොතු. භවජ්ජාති භවං අජ්ජ
පට්ඨාය තීහං අනුසාසතු. තයී පෙච්චාති යථා තයී ගතෙ පච්ඡා තච පුත්තදාරො සුඛී
භවෙය්‍ය, එවං අනුසාසතු.

එවං චත්ථා පුණ්ණකො මහාසත්තෙන සද්ධිංයෙව තස්ස නිවෙසනං පාවිසී.
තමත්ථං පකාසෙන්තො සත්ථා ආහ —

1461.

“සාධුති චත්ථාන පහුතකාමො, පක්කාමී යක්ඛො විදුරෙන සද්ධිං;
තං කුඤ්ජරාජඤ්ඤහයානුචිණ්ණං, පාවෙක්ඛි අන්තෙපුරමරියසෙට්ඨො”ති.

තත්ථ පහුතකාමොති මහාභොගො. කුඤ්ජරාජඤ්ඤහයානුචිණ්ණන්ති
කුඤ්ජරෙහි ව ආජඤ්ඤහයෙහි ව අනුචිණ්ණං පරිපුණ්ණං. අරියසෙට්ඨොති
ආචාරඅරියෙසු උත්තමො පුණ්ණකො යක්ඛො පණ්ඩිතස්ස අන්තෙපුරං පාවිසී.

මහාසත්තස්ස පන තිණ්ණං උතුනං අත්ථාය තයො පාසාදා අහෙසුං. තෙසු
එකො කොඤ්ඤො නාම, එකො මයුරො නාම, එකො පියකෙතො නාම. තෙ
සන්ධාය අයං ගාථා චුත්තා —

1462.

“කොඤ්චං මයුරඤ්ච පියඤ්ච කෙතං, උපාගමී තත්ථ සුරම්මරූපං;
පහුතහක්ඛං බහුඅන්තපානං, මසක්කසාරං විය වාසවස්සා”ති.

තත්ථ තත්ථාති තෙසු තීසු පාසාදෙසු යත්ථ තස්මිං සමයෙ අත්තනා වසති, තං
සුරම්මරූපං පාසාදං පුණ්ණකං ආදාය උපාගමී.

සො උපගන්ත්ථා ව පන අලඬිකතපාසාදස්ස සත්තමාය භූමියා
සයනගඛිතඤ්ඤෙව මහාතලඤ්ඤෙව සජ්ජාපෙත්ථා සිරිසයනං පඤ්ඤාපෙත්ථා සඛිබ්බං
අන්තපානාදිවිධිං උපට්ඨපෙත්ථා දෙවකඤ්ඤායො විය පඤ්චසතා ඉත්ථීයො “ඉමා
තෙ පාදපරිවාරිකා භොන්තු, අනුක්කණ්ඨන්තො ඉධ වසාහී”ති තස්ස නියාදෙන්ථා
අත්තනො වසනට්ඨානං ගතො. තස්ස ගතකාලෙ තා ඉත්ථීයො නානාතුරියාති
ගහෙන්ථා පුණ්ණකස්ස පරිවරියාය නච්චාදීනි පට්ඨපෙසුං. තමත්ථං පකාසෙන්තො
සත්ථා ආහ —

1463.

“තත්ථ නච්චන්ති ගායන්ති, අවිභයන්ති වරාවරං;
අවිජරා විය දෙවෙසු, නාරියො සමලඬකතා”ති.

තත්ථ අවිභයන්ති වරාවරන්ති වරතො වරං නච්චඤ්ච ගීතඤ්ච කරොන්ති යො
පක්කොසන්ති.

1464.

“සමඬගිකත්වා පමදාහි යක්ඛං, අන්තෙන පානෙන ච ධම්මපාලො;
අත්ථත්ථමෙවානුච්චිත්තයන්තො, පාවෙක්ඛි හරියාය තදා සකාසෙ”ති.

තත්ථ පමදාහීති පමදාහි වෙච අන්තපානෙහි ච සමඬගිකත්වා. ධම්මපාලොති
ධම්මස්ස පාලකො ගොපකො. අත්ථත්ථමෙවාති අත්ථභූතමෙව අත්ථං. හරියායාති
සබ්බජෙට්ඨිකාය හරියාය.

1465.

“තං චන්දනගන්ධරසානුලිත්තං, සුවණ්ණජම්බොනදනික්ඛසාදිසං;
හරියංචවා ‘එහි සුඤ්ඤාහි භොති, පුත්තානි ආමන්තය තම්බනෙත්තෙ’”ති.

තත්ථ හරියංචවාති ජෙට්ඨහරියං අවච. ආමන්තයාති පක්කොස.

1466.

“සුත්ථාන වාක්ඛං පතීනො අනුජ්ජා, සුණිසං වච තම්බනඛිං සුනෙත්තං;
‘ආමන්තය වම්මධරානි වෙනෙ, පුත්තානි ඉන්දීවරපුජ්චසාමෙ’”ති.

තත්ථ අනුජ්ජාති එවංනාමිකා. සුණිසංචච තම්බනඛිං සුනෙත්තන්ති සා තස්ස
වචනං සුත්ථා අස්සුමුඛි රොදමානා “සයං ගන්ත්වා පුත්තෙ පක්කොසිතුං අයුත්තං,
සුණිසං පෙසෙස්සාමි”ති තස්සා නිවාසට්ඨානං ගන්ත්වා තම්බනඛිං සුනෙත්තං
සුණිසං අවච. වම්මධරානීති වම්මධරෙ සුරෙ, සමත්ථෙති අත්ථො,
ආහරණභණ්ඩමෙව වා ඉධ “වම්ම”න්ති අධිජ්ජෙතං, තස්මා ආහරණධරෙතිපි
අත්ථො. වෙනෙති තං නාමෙනාලපති, පුත්තානීති මම පුත්තෙ ව ධිතරො ව.
ඉන්දීවරපුජ්චසාමෙති තං ආලපති.

සා “සාධු”ති සම්පට්ඨිත්වා පාසාදා ඔරුය්භ අනුච්චරිත්වා “පිතා වො ඔවාදං
දාතුකාමො පක්කොසති, ඉදං කිර වො තස්ස පච්ඡිමදස්සන”න්ති සබ්බමෙවස්ස
සුභදජනඤ්ච පුත්තධිතරො ව සන්තිපාතෙසි. ධම්මපාලකුමාරො පන තං වචනං
සුත්ථාව රොදන්තො කනිට්ඨභාතිකගණපරිවුතො පිතු සන්තිකං අගමාසි. පණ්ඩිතො
තෙ දිස්වාච සකභාවෙන සණ්ඨාතුං අසක්කොන්තො අස්සුපුණ්ණෙහි නෙත්තෙහි
ආලිඬගිත්වා සීසෙ වුම්ඛිත්වා ජෙට්ඨපුත්තං මුහුත්තං හදයෙ නිපජ්ජාපෙත්වා හදයා
ඔතාරෙත්වා සිරිගබ්හතො නික්ඛම්ම මහාතලෙ පල්ලඬකමජ්ඣෙ නිසීදිත්වා
පුත්තසහස්සස්ස ඔවාදං අදාසි. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

1467.

“තෙ ආගතෙ මුද්ධනි ධම්මපාලො, වුම්බිත්වා පුත්තෙ අවිකම්පමානො;
ආමන්තයිත්වාන අවොච වාක්‍යං, දින්නාහං රඤ්ඤා ඉධ මාණවස්ස.

1468.

“තස්සජ්ජහං අත්තසුඛි විධෙය්‍යො, ආදාය යෙනිච්ඡති තෙන ගච්ඡති;
අහඤ්ච වො සාසිතුමාගතොස්මි, කථං අහං අපරිත්තාය ගච්ඡෙ.

1469.

“සචෙ වො රාජා කුරුරට්ඨවාසී, ජනසන්ධො පුච්ඡෙය්‍ය පහුතකාමො;
කිමාහිජානාථ පුරෙ පුරාණං, කිං වො පිතා පුරත්ථා.

1470.

“සමාසනා හොථ මයාච සබ්බෙ, කොනිධ රඤ්ඤො අබ්භතිකො
මනුස්සො;
තමඤ්ජලිං කරිය වදෙථ එවං, මා හෙවං දෙව න හි එස ධම්මො;
වියග්ගරාජස්ස නිහිනජච්චො, සමාසනො දෙව කථං භවෙය්‍යා”ති.

තත්ථ ධම්මපාලොති මහාසත්තො. දින්නාහන්ති අහං ජයධනෙන ඛණ්ඩෙන්වා රඤ්ඤා දින්නො. තස්සජ්ජහං අත්තසුඛි විධෙය්‍යොති අජ්ජ පට්ඨාය තීහමත්තං අහං ඉමිනා අත්තනො සුඛෙන අත්තසුඛි, තනො පරං පන තස්ස මාණවස්සාහං විධෙය්‍යො හොමි. සො හි ඉතො චතුත්ථෙ දිවසෙ එකංසෙන මං ආදාය යත්ථිච්ඡති, තත්ථ ගච්ඡති. අපරිත්තායාති තුම්භාකං පරිත්තං අකත්වා කථං ගච්ඡෙය්‍යන්ති අනුසාසිතුං ආගතොස්මි. ජනසන්ධොති මිත්තබන්ධනෙන මිත්තජනස්ස සන්ධානකරො. පුරෙ පුරාණන්ති ඉතො පුබ්බෙ තුම්භෙ කිං පුරාණකාරණං අහිජානාථ. අනුසාසෙති අනුසාසි. එවං තුම්භෙ රඤ්ඤො පුට්ඨා “අම්භාකං පිතා ඉමඤ්චිමඤ්ච ඔවාදං අදාසි”ති කථෙය්‍යාථ. සමාසනා හොථාති සචෙ වො රාජා මයා දින්නස්ස ඔවාදස්ස කථිතකාලෙ “එථ තුම්භෙ, අජ්ජ මයා සද්ධිං සමාසනා හොථ, ඉධ රාජකුලෙ තුම්භෙහි අඤ්ඤො කො නු රඤ්ඤො අබ්භතිකො මනුස්සො”ති අත්තනො ආසනෙ නිසිදාපෙය්‍ය, අථ තුම්භෙ අඤ්ජලිං කත්වා තං රාජානං එවං වදෙය්‍යාථ “දෙව, එවං මා අවච. න හි අම්භාකං එසපවෙණිධම්මො. වියග්ගරාජස්ස කෙසරසිහස්ස නිහිනජච්චො ජරසිඬිගාලො, දෙව, කථං සමාසනො භවෙය්‍ය. යථා සිඬිගාලො සිහස්ස සමාසනො න හොති, තථෙව මයං තුම්භාක”න්ති.

ඉමං පනස්ස කථං සුත්වා පුත්තධීතරො ච ඤාතිසුභජ්ජාදයො ච දාසකම්මකරපොරිසා ච තෙ සබ්බෙ සකභාවෙන සණ්ඨාතුං අසක්කොන්තා මහාවිරථං විරචිංසු. තෙසං මහාසත්තො සඤ්ඤාපෙසි.

ලක්ඛණකණ්ඩං නිට්ඨිතං.

රාජවසතිකණ්ඩ

අථ නෙ පණ්ඩිතො පුත්තධිතරො ව ඤාතයො ව උපසඬකමිත්වා තුණ්හිභූතෙ
දිස්වා “තාතා, මා විත්තයිත්ථ, සබ්බෙ සඬ්ඛාරා අනිච්චා, යසො නාම
විපත්තිපරියොසානො, අපිච තුම්භාකං රාජවසතිං නාම යසපට්ඨාහකාරණං
කට්ඨස්සාමි, තං එකග්ගවිත්තා සුඤ්ඤාං” ති බුද්ධලීලාය රාජවසතිං නාම පට්ඨපෙසි.
තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ -

1471.

“සො ව පුත්තෙ අමච්චෙ ව, ඤාතයො සුභදජ්ජනෙ;
අලිනමනසඬකජ්ජො, විධුරො එතදබ්බි.

1472.

“එථයො රාජවසතිං, නිසිදිත්වා සුඤ්ඤාං මෙ;
යථා රාජකුලං පත්තො, යසං පොසො නිගච්ඡති” ති.

තත්ථ සුභදජ්ජනෙති සුභදයජනෙ. එථයොති එථ, අයො. පියසමුදාවාරෙන
පුත්තෙ ආලපති. රාජවසතිත්ති මයා වුච්චමානං රාජපාරිවරියං සුඤ්ඤාං. යථාති යෙන
කාරණෙන රාජකුලං පත්තො උපසඬකමිත්තො රඤ්ඤො සන්තිකෙ වරත්තො
පොසො යසං නිගච්ඡති ලහති, තං කාරණං සුඤ්ඤාංති අත්ථො.

1473.

“න හි රාජකුලං පත්තො, අඤ්ඤාතො ලහතෙ යසං;
නාසුරො නාපි දුම්මෙධො, නජ්ජමත්තො කුදාවනං.

1474.

“යදාස්ස සීලං පඤ්ඤඤථ, සොචෙය්‍යං වාධිගච්ඡති;
අථ විස්සසතෙ ත්‍යම්හි, ගුය්‍යඤ්ඤස්ස න රක්ඛති” ති.

තත්ථ අඤ්ඤාතොති අපාකට්ඨණො අවිදිතකම්මාවදානො. නාසුරොති න
අසුරො හිරුකජාතිකො. යදාස්ස සීලන්ති යදා අස්ස සෙවකස්ස රාජා සීලඤ්ථ
පඤ්ඤඤථ සොචෙය්‍යඤ්ථ අධිගච්ඡති, ආචාරසම්පත්තිඤ්ථ ඤාණබලඤ්ථ
සුවිභාවඤ්ථ ජානාති. අථ විස්සසතෙ ත්‍යම්හිති අථ රාජා තම්හි විස්සසතෙ විස්සාසං
කරොති, අත්තතො ගුය්‍යඤ්ඤස්ස න රක්ඛති න ගූහති.

1475.

“තුලා යථා පග්ගහිතා, සමදණ්ඩා සුධාරිතා;
අජ්ඣිට්ඨො න විකම්පෙය්‍ය, ස රාජවසතිං වසෙ.

1476.

“තුලා යථා පග්ගහිතා, සමදණ්ඩා සුධාරිතා;
සබ්බානි අහිසම්භොන්තො, ස රාජවසතිං වසෙ” ති.

තත්ථ තුලා යථාති යථා එසා වුත්තජ්ජකාරා තුලා න ඕනමති න උන්තමති,
එවමෙව රාජසෙවකො කිස්මිඤ්චිදෙව කම්මෙ රඤ්ඤා “ඉදං නාම කරොහී”ති
අජ්ඣාට්ඨො ආණන්තො ඡන්දාදිඅගතිවසෙන න විකම්පෙය්‍යා, සබ්බකිච්චෙසු
පග්ගහිතතුලා විය සමො භවෙය්‍යා. ස රාජවසතිති සො එවරුපො සෙවකො
රාජකුලෙ වාසං වසෙය්‍යා, රාජානං පරිවරෙය්‍යා, එවං පරිවරන්තො පන යසං
ලභෙය්‍යාති අත්ථො. සබ්බාති අභිසම්භොන්තොති සබ්බාති රාජකිච්චාති
කරොන්තො.

1477.

“දිවා වා යදි වා රත්තිං, රාජකිච්චෙසු පණ්ඩිතො;
අජ්ඣාට්ඨො න විකම්පෙය්‍යා, ස රාජවසතිං වසෙ.

1478.

“දිවා වා යදි වා රත්තිං, රාජකිච්චෙසු පණ්ඩිතො;
සබ්බාති අභිසම්භොන්තො, ස රාජවසතිං වසෙ.

1479.

“යො වස්ස සුකතො මග්ගො, රඤ්ඤො සුජ්ජයාදිතො;
න තෙන වුත්තො ගච්ඡෙය්‍යා, ස රාජවසතිං වසෙ”ති.

තත්ථ න විකම්පෙය්‍යාති අවිකම්පමානො තාති කිච්චාති කරෙය්‍යා. යො වස්සාති
යො ව රඤ්ඤො ගමනමග්ගො සුකතො අස්ස සුජ්ජයාදිතො සුමණ්ඩිතො, “ඉමිනා
මග්ගෙන ගච්ඡා”ති වුත්තොපි තෙන න ගච්ඡෙය්‍යා.

1480.

“න රඤ්ඤො සදිසං භුඤ්ජෙ, කාමභොගෙ කුදාවනං;
සබ්බත්ථ පච්ඡතො ගච්ඡෙ, ස රාජවසතිං වසෙ.

1481.

“න රඤ්ඤො සදිසං වත්ථං, න මාලං න විලෙපනං;
ආකප්පං සරකුත්තිං වා, න රඤ්ඤො සදිසමාවරෙ;
අඤ්ඤං කරෙය්‍යා ආකප්පං, ස රාජවසතිං වසෙ”ති.

තත්ථ න රඤ්ඤොති රඤ්ඤො කාමභොගෙන සමං කාමභොගං න භුඤ්ජෙය්‍යා.
තාදිසස්ස හි රාජා කුජ්ඣති. සබ්බත්ථාති සබ්බෙසු රූපාදිසු කාමගුණෙසු රඤ්ඤො
පච්ඡතොව ගච්ඡෙය්‍යා, භීනතරමෙව සෙවෙය්‍යාති අත්ථො. අඤ්ඤං කරෙය්‍යාති
රඤ්ඤො ආකප්පතො සරකුත්තිතො ව අඤ්ඤමෙව ආකප්පං කරෙය්‍යා.

1482.

“කිලෙ රාජා අමච්චෙහි, හරියාහි පරිවාරිතො;
නාමච්චො රාජහරියාසු, භාවං කුබ්බෙථ පණ්ඩිතො.

1483.

“අනුද්ධතො අවපලො, නිපකො සංවුතින්ද්‍රියො;
මනොපණ්ඩිසම්පන්නො, ස රාජවසතිං වසෙ”ති.

තත්ථ භාවන්ති විස්සාසවසෙන අධිප්පායං. අවපලොති අමණ්ඩනසීලො.
නිපකොති පරිපක්කඤාණො. සංවුතින්ද්‍රියොති පිහිතජලින්ද්‍රියො රඤ්ඤො වා
අභිගපච්චඬිගාති ඔරොධෙ වාස්ස න ඔලොකෙය්‍ය. මනොපණ්ඩිසම්පන්නොති
අවපලෙන සුට්ඨු යපිතෙන විත්තෙන සමන්තාගතො.

1484.

“නාස්ස හරියාහි කීළෙය්‍ය, න මන්තෙය්‍ය රහොගතො;
නාස්ස කොසා ධනං ගණ්හෙ, ස රාජවසතිං වසෙ.

1485.

“න නිද්දං බහු මඤ්ඤෙය්‍ය, න මදාය සුරං පිවෙ;
නාස්ස දායෙ මීගෙ හඤ්ඤෙ, ස රාජවසතිං වසෙ.

1486.

“නාස්ස පීඨං න පල්ලඬිකං, න කොච්ඡං න නාවං රථං;
සම්මනොම්භීති ආරුහෙ, ස රාජවසතිං වසෙ.

1487.

“නාතිදුරෙ හපෙ රඤ්ඤො, නච්චාසන්නෙ විවක්ඛණො;
සම්මුඛඤ්චස්ස තිට්ඨෙය්‍ය, සන්දිස්සන්නො සහත්තුනො.

1488.

“න වෙ රාජා සබා හොති, න රාජා හොති මෙටුනො;
බ්ඡ්පං කුජ්ඣන්ති රාජානො, සුකෙනක්ඛිව සට්ඨිතං.

1489.

“න පුජිතො මඤ්ඤමානො, මෙධාවී පණ්ඩිතො නරො;
ඵරුසං පතිමන්තෙය්‍ය, රාජානං පරිසංගත”න්ති.

තත්ථ න මන්තෙය්‍යාති තස්ස රඤ්ඤො හරියාහි සද්ධිං නෙව කීළෙය්‍ය, න
රහො මන්තෙය්‍ය. කොසා ධනන්ති රඤ්ඤො කොසා ධනං ථෙතෙත්වා න
ගණ්හෙය්‍ය. න මදායාති තාතා, රාජසෙවකො නාම මදත්ථාය සුරං න පිවෙය්‍ය.
නාස්ස දායෙ මීගෙති අස්ස රඤ්ඤො දින්තාහයෙ මීගෙ න හඤ්ඤෙය්‍ය. කොච්ඡන්ති
හද්දපීඨං. සම්මනොම්භීති අහං සම්මනො හුත්වා ඵවං කරොමීති න ආරුහෙය්‍ය.
සම්මුඛඤ්චස්ස තිට්ඨෙය්‍යාති අස්ස රඤ්ඤො පුරතො
බුද්දකමහන්තකථාසවනට්ඨානෙ තිට්ඨෙය්‍ය. සන්දිස්සන්නො සහත්තුනොති යො
රාජසෙවකො තස්ස හත්තුනො දස්සනට්ඨානෙ තිට්ඨෙය්‍ය. සුකෙනාති අක්ඛිමිහි

පතිතෙන වීභිසුකාදිනා සට්ඨිතං අක්ඛි පකතිසභාවං ජහන්තං යථා කුජ්ඣති නාම,
එවං කුජ්ඣන්ති, න තෙසු විස්සාසො කාතබ්බො. පුජිතො මඤ්ඤමානොති අහං
රාජපුජිතොම්හිති මඤ්ඤමානො. ඵරුසං පතිමන්තෙය්‍යාති යෙන සො කුජ්ඣති,
තථාරුපං න මන්තෙය්‍ය.

1490.

“ලද්ධද්වාරො ලභෙ ද්වාරං, නෙව රාජුසු විස්සසෙ;
අග්ගිව සංයතො තිට්ඨෙ, ස රාජවසතිං වසෙ.

1491.

“පුත්තං වා භාතරං වා සං, සම්පග්ගණ්හාති ඛත්තියො;
ගාමෙහි නිගමෙහි වා, රට්ඨෙහි ජනපදෙහි වා;
තුණ්හිභුතො උපෙක්ඛෙය්‍ය, න භණ්ණ ඡෙකපාපක”න්ති.

තත්ථ ලද්ධද්වාරො ලභෙ ද්වාරන්ති අහං නිජ්ජට්ඨාරො ලද්ධද්වාරොති
අජ්ජට්ඨාරොත්වා න පවිසෙය්‍ය, පුනභි ද්වාරං ලභෙය්‍ය, පට්ඨාරොත්වා පවිසෙය්‍යාති
අත්ථො. සංයතොති අජ්ජමත්තො භුත්වා. භාතරං වා සන්ති සකං භාතරං වා.
සම්පග්ගණ්හාති “අසුකගාමං වා අසුකනිගමං වා අස්ස දෙමා”ති යදා සෙවකෙහි
සද්ධිං කථෙති. න භණ්ණ ඡෙකපාපකන්ති තදා ගුණං වා අගුණං වා න භණ්ණෙය්‍ය.

1492.

“භත්ථාරොහෙ අතීකට්ඨෙ, රටීකෙ පත්තිකාරකෙ;
තෙසං කම්මාවදානෙන, රාජා වඩ්ඨෙති වෙනනං;
න තෙසං අන්තරා ගච්ඡෙ, ස රාජවසතිං වසෙ.

1493.

“වාපොච්ඡුදුරො ධිරො, වංසොවාපි පකම්පයෙ;
පට්ලොමං න වත්තෙය්‍ය, ස රාජවසතිං වසෙ.

1494.

“වාපොච්ඡුදුරො අස්ස, මච්ඡොවස්ස අජිව්හවා;
අජිපාසි නිපකො සුරො, ස රාජවසතිං වසෙ”ති.

තත්ථ න තෙසං අන්තරා ගච්ඡෙති තෙසං ලාභස්ස අන්තරා න ගච්ඡෙ,
අන්තරායං න කරෙය්‍ය. වංසොවාපිති යථා වංසගුම්ඛතො උග්ගතවංසො වාතෙන
පහටකාලෙ පකම්පති, එවං රඤ්ඤා කථිතකාලෙ පකම්පෙය්‍ය. වාපොච්ඡුදුරොති
යථා වාපො මහොදුරො න හොති, එවං මහොදුරො න සීයා. අජිව්හවාති යථා මච්ඡො
අජිව්හනය න කථෙති, තථා සෙවකො මන්දකථනය අජිව්හවා භවෙය්‍ය. අජිපාසිති
භොජනමත්තඤ්ඤා.

1495.

“න බාළිඟං ඉත්ථිං ගච්ඡෙය්‍ය, සම්පස්සං තෙජසඤ්චයං;
කාසං සාසං දරං බාලං, ඛිණ්ණමෙධො නිගච්ඡති.

1496.

“නාතිවෙලං පභාසෙය්‍ය, න තුණ්හි සබ්බදා සීයා;
අවිකිණ්ණං මිතං වාවං, පත්තෙ කාලෙ උදීරෙය.

1497.

“අක්කොධනො අසඬ්ඝට්ඨො, සච්චො සණ්භො අපෙසුණො;
සම්ඵං ගිරං න භාසෙය්‍ය, ස රාජවසතිං වසෙ.

1498.

“මාතාපෙත්තිහරො අස්ස, කුලෙ ජෙට්ඨාපවායිකො;
සණ්භො සබ්බසම්භාසො, ස රාජවසතිං වසෙ”ති.

තත්ථ න බාළිඟන්හි පුනස්පුනං කිලෙසවසෙන න ගච්ඡෙය්‍ය. තෙජසඤ්චයන්හි ඵලං ගච්ඡන්තො හි පුරිසො තෙජසඤ්චයං ගච්ඡති පාපුණාති, තං සම්පස්සන්තො බාළිඟං න ගච්ඡෙය්‍ය. දරන්ති කායදරථං. බාලයන්ති දුබ්බලභාවං. ඛිණ්ණමෙධොති පුනස්පුනං කිලෙසරතිවසෙන ඛිණ්ණපඤ්ඤො පුරිසො ඵතෙ කාසාදයො නිගච්ඡති. නාතිවෙලන්ති තාතා රාජුතං සන්තිකෙ පමාණාතික්කන්තං න භාසෙය්‍ය. පත්තෙ කාලෙති අත්තනො වචනකාලෙ සම්පත්තෙ. අසඬ්ඝට්ඨොති පරං අසඬ්ඝට්ඨෙත්තො. සම්ඵන්ති නිරත්ථකං. ගිරන්ති වචනං.

1499.

“චිතීතො සිප්පවා දන්තො, කතත්තො නියතො මුදු;
අප්පමත්තො සුචි දක්ඛො, ස රාජවසතිං වසෙ.

1500.

“නිවාතචුත්ති වුද්ධෙසු, සප්පතිස්සො සගාරවො;
සුරතො සුඛසංවාසො, ස රාජවසතිං වසෙ.

1501.

“ආරකා පරිවජ්ජෙය්‍ය, සහිතුං පහිතං ජනං;
හත්තාරඤ්ඤවුද්ධික්ඛෙය්‍ය, න ච අඤ්ඤස්ස රාජිනො”ති.

තත්ථ චිතීතොති ආචාරසම්පන්නො. සිප්පවාති අත්තනො කුලෙ සික්ඛිතබ්බසිප්පෙන සමන්නාගතො. දන්තොති ඡසු ද්වාරෙසු නිබ්බිසෙවනො. කතත්තොති සම්පාදිතත්තො. නියතොති යසාදීනි නිස්සාය අවලසභාවො. මුදුති අනනිමානී. අප්පමත්තොති කත්තබ්බකිච්චෙසු පමාදරහිතො. දක්ඛොති උපට්ඨානෙ ඡෙකො. නිවාතචුත්ති නිවචුත්ති. සුඛසංවාසොති ගරුසංවාසසීලො. සහිතුං පතිතන්ති පරාජුහි සකරඤ්ඤො සන්තිකං ගුය්‍යරක්ඛණවසෙන වා

පටිච්ඡන්තපාකටකරණවසෙනවා පෙසිතං. තථාරූපෙන හි සද්ධිං කථෙන්නොපි රඤ්ඤො සම්මුඛාව කථෙය්‍යා. භත්තාරඤ්ඤෙවුදික්ඛෙය්‍යාති අත්තනො සාමිකමෙව ඕලොකෙය්‍යා. න ච අඤ්ඤස්ස රාජිනොති අඤ්ඤස්ස රඤ්ඤො සන්නකො න භවෙය්‍ය.

1502.

“සමණෙ බ්‍රාහ්මණෙ වාපි, සීලවත්තෙ බහුස්සුතෙ;
සක්කච්චං පයිරූපාසෙය්‍යා, ස රාජවසතිං වසෙ.

1503.

“සමණෙ බ්‍රාහ්මණෙ වාපි, සීලවත්තෙ බහුස්සුතෙ;
සක්කච්චං අනුචාසෙය්‍යා, ස රාජවසතිං වසෙ.

1504.

“සමණෙ බ්‍රාහ්මණෙ වාපි, සීලවත්තෙ බහුස්සුතෙ;
තප්පෙය්‍යා අන්තපානෙන, ස රාජවසතිං වසෙ.

1505.

“සමණෙ බ්‍රාහ්මණෙ වාපි, සීලවත්තෙ බහුස්සුතෙ;
ආසජ්ජ පඤ්ඤෙ සෙවෙට්, ආකඨිඛං වුද්ධිමත්තනො” ති.

තත්ථ සක්කච්චං පයිරූපාසෙය්‍යාති ගාරවෙන පුනප්පුනං උපසඨිකමෙය්‍යා. අනුචාසෙය්‍යාති උපොසථවාසං වසන්නො අනුවත්තෙය්‍යා. තප්පෙය්‍යාති යාවදත්ථං දානෙන තප්පෙය්‍යා. ආසජ්ජාති උපසඨිකමිත්වා. පඤ්ඤෙති පණ්ඩිතෙ, ආසජ්ජපඤ්ඤෙ වා, අසජ්ජමානපඤ්ඤෙති අත්ථො.

1506.

“දින්නපුබ්බං න භාපෙය්‍යා, දානං සමණබ්‍රාහ්මණෙ;
න ච කිඤ්චි නිවාරෙය්‍යා, දානකාලෙ වණ්ඛිබ්බකෙ.

1507.

“පඤ්ඤවා බුද්ධිසම්පන්නො, විධානවිධිකොවිදො;
කාලඤ්ඤා සමයඤ්ඤා ච, ස රාජවසතිං වසෙ.

1508.

“උට්ඨාතා කම්මධෙය්‍යෙසු, අප්පමත්තො විවක්ඛණො;
සුසංවිහිතකම්මත්තො, ස රාජවසතිං වසෙ” ති.

තත්ථ දින්නපුබ්බන්ති පකතිපටියත්තං දානවත්තං. සමණබ්‍රාහ්මණෙති සමණෙ වා බ්‍රාහ්මණෙ වා. වණ්ඛිබ්බකෙති දානකාලෙ වණ්ඛිබ්බකෙ ආගතෙ දිස්වා කිඤ්චි න නිවාරෙය්‍යා. පඤ්ඤවාති විචාරණපඤ්ඤාය යුත්තො. බුද්ධිසම්පන්නොති

අවෙකල්ලබුද්ධිසම්පන්නො. විධානවිධිකොවිදොති නානප්පකාරෙසු
දාසකම්මකරපොරිසාදීනං සංවිදහනකොට්ඨාසෙසු ඡෙකො. කාලඤ්ඤාති “අයං
දානං දාතුං, අයං සීලං රක්ඛිතුං, අයං උපොසථකම්මං කාතුං කාලො”ති ඡානෙය්‍ය.
සමයඤ්ඤාති “අයං කසනසමයො, අයං වපනසමයො, අයං වොහාරසමයො, අයං
උපට්ඨානසමයො”ති ඡානෙය්‍ය. කම්මධෙය්‍යෙසුති අත්තනො කත්තබ්බකම්මෙසු.

1509.

“බලං සාලං පසුං බෙත්තං, ගන්තා වස්ස අභික්ඛණං;
මිතං ධඤ්ඤං නිධාපෙය්‍ය, මිතංව පාවයෙ සරෙ.

1510.

“පුත්තං වා භාතරං වා සං, සීලෙසු අසමාහිතං;
අනඬගවා හි තෙ බාලා, යථා පෙතා තථෙව තෙ;
වොළඤ්ච නෙසං පිණ්ඩඤ්ච, ආසීනානං පදාපයෙ.

1511.

“දාසෙ කම්මකරෙ පෙස්සෙ, සීලෙසු සුසමාහිතෙ;
දක්ඛෙ උට්ඨානසම්පන්නෙ, ආධිපච්චම්හි යාපයෙ”ති.

තත්ථ පසුං බෙත්තන්ති ගොකුලඤ්චෙව සස්සට්ඨානඤ්ච. ගන්තාති ගමනසීලො.
මිතන්ති මිනිත්වා එත්තකන්ති ඤත්වා කොට්ඨෙසු නිධාපෙය්‍ය. සරෙති සරෙපි
පරිජනං ගණෙත්වා මිතමෙව පවාපෙය්‍ය. සීලෙසු අසමාහිතන්ති එවරූපං දුස්සීලං
අනාවාරං කිස්මිඤ්ච ආධිපච්චට්ඨානෙ න යපෙය්‍යාති අත්ථො. අනඬගවා හි තෙ
බාලාති “අඬගමෙතං මනුස්සානං, භාතා ලොකෙ පවුච්චති”ති (ජා. 1.4.58)
කිඤ්චාපි ජෙට්ඨකනිට්ඨභාතරො අඬගසමානතාය “අඬග”න්ති චුත්තා, ඉමෙ පන
දුස්සීලා, තස්මා අඬගසමානා න භොන්ති. යථා පන සුසානෙ ඡඩ්ඞිතා පෙතා මතා,
තථෙව තෙ. තස්මා තාදිසා ආධිපච්චට්ඨානෙ න යපෙතබ්බා. කුටුම්භඤ්චි තෙ
විනාසෙන්නි, විනට්ඨකුටුම්භස්ස ව දලිද්දස්ස රාජවසති නාම න සම්පජ්ජති.
ආසීනානන්ති ආගන්ත්වා නිසින්නානං පුත්තභාතානං මතසත්තානං මතකහත්තං
විස දෙන්තො සාසච්ඡාදනමත්තමෙව පදාපෙය්‍ය. උට්ඨානසම්පන්නෙති
උට්ඨානවීරියෙන සමන්නාගතෙ.

1512.

“සීලවා ව අලොලො ව, අනුරක්ඛො ව රාජිනො;
ආචී රහො හිනො තස්ස, ස රාජවසතිං වසෙ.

1513.

“ඡන්දඤ්ඤ රාජිනො වස්ස, විත්තට්ඨො අස්ස රාජිනො;
අසඬකුසකචුත්තිංස්ස, ස රාජවසතිං වසෙ.

1514.

“උච්ඡාදයෙ ව න්භාපයෙ, ධොවෙ පාදෙ අධොසිරං;
ආහතොපි න කුප්පෙය්‍ය, ස රාජවසනිං වසෙ”ති.

තත්ථ අලොලොති අලුද්ධො. චිත්තට්ඨොති චිත්තෙ යීතො, රාජචිත්තවසිකොති අත්ථො. අසඬකුසකචුත්තිස්සාති අප්පට්ලොමචුත්ති අස්ස. අධොසිරන්ති පාදෙ ධොවන්තොපි අධොසිරං කත්වා හෙට්ඨාමුබොව ධොවෙය්‍ය, න රඤ්ඤො මුඛං උල්ලොකෙය්‍යාති අත්ථො.

1515.

“කුම්භම්පඤ්ජලිං කරියා, වාටඤ්චාපි පදක්ඛිණං;
කිමෙව සබ්බකාමානං, දාතාරං ධීරමුත්තමං.

1516.

“යො දෙනි සයනං වත්ථං, යානං ආවසථං සරං;
පජ්ජුන්තොරිව භුතානි, භොගෙහි අභිවස්සති.

1517.

“එසයො රාජවසනි, චත්තමානො යථා නරො;
ආරාධයති රාජානං, පූජං ලහති භත්තුසු”ති.

තත්ථ කුම්භම්පඤ්ජලිං කරියා, වාටඤ්චාපි පදක්ඛිණන්ති වුද්ධිං පච්චාසිසන්තො පුරිසො උදකපුරිතං කුම්භං දිස්වා තස්ස අඤ්ජලිං කරෙය්‍ය, වාටඤ්ච සකුණං පදක්ඛිණං කරෙය්‍ය. අඤ්ජලිං වා පදක්ඛිණං වා කරොන්තස්ස තෙ කිඤ්චි දාතුං න සක්කොන්ති. කිමෙවාති යො පන සබ්බකාමානං දාතා ධීරො ව, තං රාජානං කිංකාරණා න නමස්සෙය්‍ය. රාජායෙව හි නමස්සිතබ්බො ව ආරාධෙතබ්බො ව. පජ්ජුන්තොරිවාති මෙසො විය. එසයො රාජවසනීති අයො යා අයං මයා කථිතා, එසා රාජවසනි නාම රාජසෙවකානං අනුසාසනී. යථාති යාය රාජවසනියා චත්තමානො නරො රාජානං ආරාධෙති, රාජුනඤ්ච සන්තිකා පූජං ලහති, සා එසාති.

එවං අසමධුරො විධුරපණ්ඩිතො බුද්ධලීලාය රාජවසනිං කථෙසි;

රාජවසනිකණ්ඩං නිට්ඨිතං.

අන්තරපෙය්‍යාලං

එවං පුත්තදාරඤ්ඤාතිමිත්තසුභජ්ජාදයො අනුසාසන්තස්සෙව තස්ස තයො දිවසා ජාතා. සො දිවසස්ස පාරිපුරිං ඤත්වා පාතොව න්භත්වා නානග්ගරසභොජනං භුඤ්ජිත්වා “රාජානං අපලොකෙත්වා මාණුවෙන සද්ධිං ගමිස්සාමි”ති ඤාතිගණපරිවුතො රාජනිවෙසනං ගන්ත්වා රාජානං වන්දිත්වා එකමන්තං යීතො චත්තබ්බයුත්තකං වචනං අවොච. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

1518.

“එවං සමනුසාසිත්වා, ඤාතිසඬ්ඨං විවක්ඛණො;
පරිකිණ්ණො සුභදෙහි, රාජානමුපසඬ්ඨමි.

1519.

“වන්දිත්වා සිරසා පාදෙ, කත්වා ච නං පදක්ඛිණං;
විදුරො අවච රාජානං, පග්ගහෙත්වාන අඤ්ජලිං.

1520.

“අයං මං මාණවො නෙති, කත්තුකාමො යථාමති;
ඤාතිනත්ථං පවක්ඛාමි, තං සුණොහි අරින්දම.

1521.

“පුත්තෙ ච මෙ උදික්ඛෙසි, යඤ්ච මඤ්ඤං සරෙ ධනං;
යථා පෙච්ච න භායෙථ, ඤාතිසඬ්ඨො මයි ගතෙ.

1522.

“යථෙච ඛලනී භූමා, භූමායෙච පතිට්ඨති;
එවෙනං ඛලිතං මය්හං, එතං පස්සාමි අච්චය”න්ති.

තත්ථ සුභදෙහීති සුභදයෙහි ඤාතිමිත්තාදිහි. යඤ්ච මඤ්ඤන්ති යඤ්ච මෙ අඤ්ඤං තයා වෙච අඤ්ඤෙහි ච රාජුහි දින්නං සරෙ අපරිමාණං ධනං, තං සබ්බං ත්වමෙච ඔලොකෙය්‍යාසි. පෙච්චාති පච්ඡාකාලෙ. ඛලනීති පක්ඛලනී. එවෙනන්ති එවං එතං. අහඤ්හි භූමියං ඛලිත්වා තත්ථෙච පතිට්ඨිතපුරිසො විය තුම්භෙසු ඛලිත්වා තුම්භෙසුයෙච පතිට්ඨහාමි. එතං පස්සාමිති යො එස “කිං තෙ රාජා භොති”ති මාණවෙන පුට්ඨස්ස මම තුම්භෙ අනොලොකෙත්වා සච්චං අපෙක්ඛිත්වා “දාසොහමස්මි”ති වදන්තස්ස අච්චයො, එතං අච්චයං පස්සාමි, අඤ්ඤො පන මෙ දොසො නත්ථී, තං මෙ අච්චයං තුම්භෙ ඛමථ, එතං හදයෙ කත්වා පච්ඡා මම පුත්තදාරෙසු මා අපරජ්ඣිත්ථාති.

තං සුත්වා රාජා “පණ්ඩිත, තච ගමනං මය්හං න රුච්චති, මාණවං උපායෙන පක්කොසාපෙත්වා සාතෙත්වා කිලඤ්ජෙන පටිච්ඡාදෙතුං මය්හං රුච්චති”ති දීපෙන්තො ගාථමාහ —

1523.

“සක්කා න ගන්තුං ඉති මය්හ භොති, ඡෙත්වා වධිත්වා ඉධ කාතියානං;
ඉධෙව භොහී ඉති මය්හ රුච්චති, මා ත්වං අගා උත්තමභූරිපඤ්ඤා”ති.

තත්ථ ඡෙත්වාති ඉධෙව රාජගෙන තං පොථෙත්වා මාරෙත්වා පටිච්ඡාදෙස්සාමිති.

තං සුත්වා මහාසත්තො “දෙව, තුම්භාකං අජ්ඣාසයො ඵ්වරුපො හොති, සො තුම්භෙසු අයුත්තො”ති වත්වා ආහ –

1524.

“මා හෙවධම්මෙසු මනං පණ්දහී, අත්ථෙ ච ධම්මෙ ච යුත්තො භවස්සු;
ධිරත්ථු කම්මං අකුසලං අනරියං, යං කත්වා පච්ඡා නිරයං වජෙය්‍ය.

1525.

“නෙවෙස ධම්මො න පුනෙන කිච්චං, අයිරො හි දාසස්ස ජනිත්ද ඉස්සරො;
සාතෙතුං ඤාපෙතුං අටොපි හත්තුං, න ච මය්හ කොධත්ථි වජාමි
වාහ”න්ති.

තත්ථ මා හෙවධම්මෙසු මනං පණ්දහීති අධම්මෙසු අනත්ථෙසු අයුත්තෙසු තච චිත්තං මා හෙව පණ්දහීති අත්ථො. පච්ඡාති යං කම්මං කත්වාපි අජරාමරො න හොති, අථ බො පච්ඡා නිරයමෙව උපපජ්ජෙය්‍ය. ධිරත්ථු කම්මන්ති තං කම්මං ගරහිතං අත්ථු අස්ස භවෙය්‍ය. නෙවෙසාති නෙව එස. අයිරොති සාමිකො. සාතෙතුන්ති එතානි සාතාදීනි කාතුං අයිරො දාසස්ස ඉස්සරො, සබ්බානෙතානි කාතුං ලහති, මය්හං මාණුවෙ අජ්ජමත්තකොපි කොධො නත්ථි, දින්නකාලතො පට්ඨාය තච චිත්තං සන්ධාරෙතුං වට්ටති, වජාමි අහං නරින්දාති ආහ –

ඵචං වත්වා මහාසත්තො රාජානං වන්දිත්වා රඤ්ඤො ඔරොධෙ ච පුත්තදාතෙ ච රාජපරිසඤ්ච ඔවදිත්වා තෙසු සකභාවෙන සණ්ඨාතුං අසක්කුණිත්වා මහාවිරචං විරචන්තෙසුයෙව රාජනිවෙසනා නික්ඛමි. සකලනගරවාසිනොපි “පණ්ඩිතො කිර මාණුවෙන සද්ධිං ගම්ඝ්ඝති, ඵථ, පස්සිස්සාම න”න්ති මන්තයිත්වා රාජඝිගණෙයෙව නං පස්සිංසු. අථ නෙ මහාසත්තො අස්සාසෙත්වා “තුම්භෙ මා චිත්තයිත්ථ, සබ්බෙ සබ්බාරා අනිච්චා, සරීරං අද්ධුවං, යසො නාම විපත්තිපරියොසානො, අපිච තුම්භෙ දානාදිසු පුඤ්ඤෙසු අජ්ජමත්තා හොථා”ති තෙසං ඔවාදං දත්වා නිවත්තාපෙත්වා අත්තනො ගෙහාහිමුබො පායාසි. තස්මිං බණ්ණෙ ධම්මපාලකුමාරො භාතිකගණපරිවුතො “පිතු පච්චුග්ගමනං කරිස්සාමි”ති නික්ඛන්තො නිවෙසනද්වාතෙයෙව පිතු සම්මුබො අහොසි. මහාසත්තො තං දිස්වා සකභාවෙන සණ්ඨාතුං අසක්කොත්තො උපගුය්හ උරෙ නිපජ්ජාපෙත්වා නිවෙසනං පාවිසි. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

1526.

“ජෙට්ඨපුත්තං උපගුය්හ, විනෙය්‍ය හදයෙ දරං;
අස්සුපුණ්ණෙහි නෙත්තෙහි, පාවිසි සො මහාසර”න්ති.

සරෙ පනස්ස සහස්සපුත්තා, සහස්සධීතරො, සහස්සහරියායො, ච සත්තචණ්ණදාසිසතානි ච සන්ති, තෙහි චෙව අවසෙසදාසිදාසකම්මකරඤ්ඤාතිමිත්තසුභජ්ජාදීනි ච සකලනිවෙසනං

යුගන්තවාතාභිසාතපතිතෙහි සාලෙහි සාලවනං විය නිරන්තරං අභොසි. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

1527.

“සාලාව සම්මපතිතා, මාලුතෙන පමද්දිතා;
සෙන්ති පුත්තා ව දාරා ව, විධුරස්ස නිවෙසනෙ.

1528.

“ඉත්ථිසහස්සං හරියානං, දාසිසත්තසතානි ව;
බාහා පග්ගස්ස පක්කන්දුං, විධුරස්ස නිවෙසනෙ.

1529.

“ඔරොධා ව කුමාරා ව, වෙසියානා ව බ්‍රාහ්මණා;
බාහා පග්ගස්ස පක්කන්දුං, විධුරස්ස නිවෙසනෙ.

1530.

“හත්ථාරොහා අනීකට්ඨා, රථිකා පත්තිකාරකා;
බාහා පග්ගස්ස පක්කන්දුං, විධුරස්ස නිවෙසනෙ.

1531.

“සමාගතා ජානපදා, නෙගමා ව සමාගතා;
බාහා පග්ගස්ස පක්කන්දුං, විධුරස්ස නිවෙසනෙ.

1532.

“ඉත්ථිසහස්සං හරියානං, දාසිසත්තසතානි ව;
බාහා පග්ගස්ස පක්කන්තුං, කස්මා නො විජහිස්සසි.

1533.

“ඔරොධා ව කුමාරා ව, වෙසියානා ව බ්‍රාහ්මණා;
බාහා පග්ගස්ස පක්කන්දුං, කස්මා නො විජහිස්සසි.

1534.

“හත්ථාරොහා අනීකට්ඨා, රථිකා පත්තිකාරකා;
බාහා පග්ගස්ස පක්කන්දුං, කස්මා නො විජහිස්සසි.

1535.

“සමාගතා ජානපදා, නෙගමා ව සමාගතා;
බාහා පග්ගස්ස පක්කන්දුං, කස්මා නො විජහිස්සසි” ති.

තත්ථ සෙන්තිති මහාතලෙ ජිනිපාදා විය පතිතා ආවත්තන්තා පරිවත්තන්තා සයන්ති. ඉත්ථිසහස්සං හරියානන්ති හරියානමෙව ඉත්ථිනං සහස්සං. කස්මා නො විජහිස්සසීති කෙන කාරණෙන අම්භෙ විජහිස්සසීති පරිදෙවිංසු.

මහාසත්තො සබ්බං තං මහාජනං අස්සාසෙත්වා සරෙ අවසෙසකිච්චානි කත්වා අන්තොජනඤ්ච ඛනිජනඤ්ච ඔවදිත්වා ආචික්ඛිතබ්බයුත්තකං සබ්බං ආචික්ඛිත්වා පුණ්ණකස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා අත්තනො නිට්ඨිතකිච්චනං ආරොචෙසි. තමත්ථං පකාසෙත්තො සත්ථා ආහ –

1536.

“කත්වා සරෙසු කිච්චානි, අනුසාසිත්වා සකං ජනං;
මිත්තාමච්චෙ ව හච්චෙ ව, පුත්තදාරෙ ව බන්ධෙව.

1537.

“කම්මන්තං සංවිධෙත්වාන, ආචික්ඛිත්වා සරෙ ධනං;
නිධිඤ්ච ඉණදානඤ්ච, පුණ්ණකං එතදබ්බවි.

1538.

“අවසි තුවං මය්හ තිහං අගාරෙ, කතානි කිච්චානි සරෙසු මය්හං;
අනුසාසිතා පුත්තදාරා මයා ව, කරොම කච්චාන යථාමතිං තෙ” ති.

තත්ථ කම්මන්තං සංවිධෙත්වානානි “එවඤ්ච කාතුං වට්ටති” ති සරෙ කත්තබ්බයුත්තකං කම්මං සංවිදහිත්වා. නිධිත්ති නිදහිත්වා යපිතධනං. ඉණදානන්ති ඉණවසෙන සංයොජිතධනං. යථාමතිං තෙති ඉදානි තව අජ්ඣාසයානුරූපං කරොමාති වදති.

පුණ්ණකො ආහ –

1539.

“සවෙ හි කත්තෙ අනුසාසිතා තෙ, පුත්තා ව දාරා අනුජීවිතො ව;
හන්දෙහි දානී තරමානරූපො, දීසො හි අද්ධාපි අයං පුරත්ථා.

1540.

“අජම්භිතොව ගණ්භාහි, ආජානෙයාස්ස වාලධිං;
ඉදං පච්ඡිමකං තුය්හං, ජීවලොකස්ස දස්සන” ති.

තත්ථ කත්තෙති සොමනස්සජ්ජත්තො යක්ඛො මහාසත්තං ආලපති. දීසො හි අද්ධාපිති ගන්තබ්බමග්ගොපි දීසො. “අජම්භිතොවා” ති ඉදං සො හෙට්ඨාපාසාදං අනොතරිත්වා තතොව ගන්තුකාමො භුත්වා අවච.

අථ නං මහාසත්තො ආහ –

1541.

“සොහං කිස්ස නු භායිස්සං, යස්ස මෙ නත්ථී දුක්කටං;
කායෙන වාචා මනසා, යෙන ගච්ඡෙය්‍යා දුග්ගති”න්ති.

තත්ථ සොහං කිස්ස නු භායිස්සන්ති ඉදං මහාසත්තො “අජම්භිතොව
ගණ්භාහි”ති චුත්තත්තා එවමාහ.

එවං මහාසත්තො සිහනාදං නදිත්වා අජම්භිතො කෙසරසිභො විය නිබ්භයො
හුත්වා “අයං සාටකො මම අරුචියා මා මුච්චතු”ති අධිට්ඨානපාරමිං පුරෙවාරිකං
කත්වා දළ්භං නිවාසෙත්වා අස්සස්ස වාලධිං වියුහිත්වා උභොහි හත්ථෙහි දළ්භං
වාලධිං ගහෙත්වා ද්විහි පාදෙහි අස්සස්ස උරුසු පලිවෙයෙත්වා “මාණව, ගහිතො
මෙ වාලධි, යථාරුචි යාහි”ති ආහ. තස්මිං ඛණෙ පුණ්ණකො මනොමයසින්ධවස්ස
සඤ්ඤං අදාසි. සො පණ්ඩිතං ආදාය ආකාසෙ පක්ඛන්දි. තමත්ථං පකාසෙත්තො
සත්ථා ආහ –

1542.

“සො අස්සරාජා විදුරං වහන්තො, පක්කාමි වෙහායසමන්තලික්ඛෙ;
සාබ්බසු සෙලෙසු අසජ්ජමානො, කාළාගිරිං බිජ්ජමුපාගමාසි”ති.

තත්ථ සාබ්බසු සෙලෙසු අසජ්ජමානොති පුණ්ණකො කිර වින්තෙසි “දුරං
අගන්ත්වාච ඉමං හිමවන්තජ්ජදෙසෙ රුක්ඛෙසු පබ්බතෙසු ව පොථෙත්වා මාරෙත්වා
හදයමංසං ආදාය කලෙවරං පබ්බතන්තරෙ ඡඩ්ඛෙත්වා නාගභවනමෙව
ගමිස්සාමි”ති. සො රුක්ඛෙ ව පබ්බතෙ ව අපරිහරිත්වා තෙසං මජ්ඣිකෙතෙව අස්සං
පෙසෙසි. මහාසත්තස්සානුභාවෙන රුක්ඛාපි පබ්බතාපි සරිරතො උභොසු පස්සෙසු
රතනමත්තං පටික්කමන්ති. සො “මනො වා, නො වා”ති පරිවත්තිත්වා
මහාසත්තස්ස මුඛං ඔලොකෙත්තො කඤ්චනාදාසමිච විජ්ජසන්නං දිස්වා “අයං එවං
න මරති”ති පුනපි සකලහිමවන්තජ්ජදෙසෙ රුක්ඛෙ ව පබ්බතෙ ව තික්ඛන්තුං
පොථෙත්තො පෙසෙසි. එවං පොථෙත්තොපි තථෙව රුක්ඛපබ්බතා දුරමෙව
පටික්කමන්තියෙව. මහාසත්තො පන කිලන්තකායො අහොසි. අථ පුණ්ණකො
“අයං නෙව මරති, ඉදානි වාතක්ඛන්ධෙ චුණ්ණවිචුණ්ණං කරිස්සාමි”ති
කොධාහිභූතො සත්තමං වාතක්ඛන්ධං පක්ඛන්දි. බොධිසත්තස්සානුභාවෙන
වාතක්ඛන්ධො ද්විධා හුත්වා බොධිසත්තස්ස ඔකාසං අකාසි. තතො වෙරම්භවානෙහි
පහරාපෙසි, වෙරම්භවානාපි සතසහස්සඅසනිසද්දො විය හුත්වා බොධිසත්තස්ස
ඔකාසං අදංසු. සො පුණ්ණකො තස්ස අන්තරායාභාවං පස්සන්තො තං ආදාය
කාළපබ්බතං අගමාසි. තෙන චුත්තං –

“සො අස්සරාජා විදුරං වහන්තො, පක්කාමි වෙහායසමන්තලික්ඛෙ;
සාබ්බසු සෙලෙසු අසජ්ජමානො, කාළාගිරිං බිජ්ජමුපාගමාසි”ති.

තත්ථ අසජ්ජමානොති අලග්ගමානො අජ්ජට්ඨඤ්ඤමානො විදුරපණ්ඩිතං
වහන්තො කාළපබ්බතමත්ථකං උපාගතො.

එවං පුණ්ණකස්ස මහාසත්තං ගහෙත්වා ගතකාලෙ පණ්ඩිතස්ස පුත්තදාරාදයො
පුණ්ණකස්ස වසනට්ඨානං ගත්ත්වා තත්ථ මහාසත්තං අදිස්වා ඡින්නපාදා විය
පතිත්වා අපරාපරං පරිවත්තමානා මහාසද්දෙන පරිදෙවිංසු. තමත්ථං පකාසෙන්නො
සත්ථා ආහ -

1543.

“ඉත්ථිසහස්සං හරියානං, දාසිසත්තසතානි ව;
බාහා පග්ගස්ස පක්කන්දුං, ‘යක්ඛො බ්‍රාහ්මණවණ්ණෙන;
විදුරං ආදාය ගච්ඡති’.

“ඔරොධා ව කුමාරා ව, වෙසියානා ව බ්‍රාහ්මණා;
බාහා පග්ගස්ස පක්කන්දුං, ‘යක්ඛො බ්‍රාහ්මණවණ්ණෙන;
විදුරං ආදාය ගච්ඡති’.

“හත්ථාරොහා අනීකට්ඨා, රථිකා පත්තිකාරකා;
බාහා පග්ගස්ස පක්කන්දුං, ‘යක්ඛො බ්‍රාහ්මණවණ්ණෙන;
විදුරං ආදාය ගච්ඡති’.

1544.

“සමාගතා ජානපදා, නෙගමා ව සමාගතා;
බාහා පග්ගස්ස පක්කන්දුං, ‘යක්ඛො බ්‍රාහ්මණවණ්ණෙන;
විදුරං ආදාය ගච්ඡති’.

1545.

“ඉත්ථිසහස්සං හරියානං, දාසිසත්තසතානි ව;
බාහා පග්ගස්ස පක්කන්දුං, ‘පණ්ඩිතො සො කුහිං ගතො’.

“ඔරොධා ව කුමාරා ව, වෙසියානා ව බ්‍රාහ්මණා;
බාහා පග්ගස්ස පක්කන්දුං, ‘පණ්ඩිතො සො කුහිං ගතො’.

“හත්ථාරොහා අනීකට්ඨා, රථිකා පත්තිකාරකා;
බාහා පග්ගස්ස පක්කන්දුං, ‘පණ්ඩිතො සො කුහිං ගතො’.

1546.

සමාගතා ජානපදා, නෙගමා ව සමාගතා;
බාහා පග්ගස්ස පක්කන්දුං, ‘පණ්ඩිතො සො කුහිං ගතො’”ති.

එවං පක්කන්දිත්වා ව පන තෙ සබ්බෙපි සකලනගරවාසීහි සද්ධිං රොදිත්වා
රාජද්වාරං අගමංසු. රාජා මහත්තං පරිදෙවසද්දං සුත්වා සිහපඤ්ජරං විවරිත්වා
“තුම්හෙ කස්මා පරිදෙවථා”ති පුච්ඡී. අථස්ස තෙ “දෙව, සො කිර මාණවො න
බ්‍රාහ්මණො, යක්ඛො පන බ්‍රාහ්මණවණ්ණෙන ආගන්ත්වා පණ්ඩිතං ආදාය ගතො,

තෙන විනා අම්භාකං ජීවිතං නත්ථි. සචෙ සො ඉතො සත්තමෙ දිවසෙ නාගමිස්සති,
සකට්ඨතෙහි සකට්ඨභස්සෙහි ච දාරුනි සඬ්ඤ්ඤාසිත්වා සබ්බෙ මයං අග්ගිං
උජ්ජාලෙන්වා පවිසිස්සාමා”ති ඉමමත්ථං ආරොචෙන්තා ඉමං ගාථමාහංසු –

1547.

“සචෙ සො සත්තරත්තෙන, නාගච්ඡිස්සති පණ්ඩිතො;
සබ්බෙ අග්ගිං පචෙක්ඛාම, නත්ථත්ථො ජීවිතෙන නො”ති.

සම්මාසම්බුද්ධස්ස පරිනිබ්බූතකාලෙපි “මයං අග්ගිං පවිසිත්වා මරිස්සාමා”ති
චත්තාරො නාම නාහෙසුං. අහො සුභාසිතං මහාසත්තෙ නාගරෙහීති. රාජා තෙසං
කථං සුත්වා “තුම්හෙ මා චිත්තයිත්ථ, මා සොචිත්ථ, මා පරිදෙචිත්ථ, මධුරකථො
පණ්ඩිතො මාණවං ධම්මකථාය පලොභෙන්වා අත්තනො පාදෙසු පාතෙන්වා
සකලනගරවාසීනං අස්සුමුඛං භාසයන්තො න විරස්සෙව ආගමිස්සති”ති
අස්සාසෙන්තො ගාථමාහ –

1548.

“පණ්ඩිතො ච වියත්තො ච, විභාවි ච විචක්ඛණො;
බ්ඡපං මොචිය අත්තානං, මා භායිත්ථාගමිස්සති”ති.

තත්ථ වියත්තොති වෙය්‍යත්තියා විචාරණපඤ්ඤාය සමන්තාගතො. විභාවිති
අත්ථානත්ථං කාරණාකාරණං විභාවෙන්වා දස්සෙන්වා කථෙතුං සමත්ථො.
විචක්ඛණොති තඬ්ඬණෙයෙව යානුජපත්තිකාය කාරණචිත්තනපඤ්ඤාය යුත්තො.
මා භායිත්ථාති මා භායථ, අත්තානං මොචෙන්වා බ්ඡපං ආගමිස්සතීති අස්සාසෙති.

නාගරාපි “පණ්ඩිතො කිර රඤ්ඤො කථෙත්වා ගතො භවිස්සති”ති අස්සාසං
පටිලභිත්වා අත්තනො ගෙහානි පක්කම්හිසු.

අත්තරපෙය්‍යාලො නිට්ඨිතො.

සාධුනරධම්මකණ්ඩං.

පුණ්ණකොපි මහාසත්තං කාලාගිරිමත්ථකෙ යපෙන්වා “ඉමස්මිං ජීවමානෙ
මය්‍හං වුඩ්ඪි නාම නත්ථි, ඉමං මාරෙන්වා හදයමංසං ගහෙන්වා නාගභවනං ගන්ත්වා
විමලාය දත්වා ඉරන්ධතිං ගහෙන්වා දෙවලොකං ගමිස්සාමි”ති චිත්තෙසි. තමත්ථං
පකාසෙන්තො සත්ථා ආහ –

1549.

“සො තත්ථ ගන්ත්වාන විචිත්තයන්තො, උච්චාවචා චෙතනකා භවන්ති;
නයිමස්ස ජීවෙන මමත්ථි කිඤ්චි, හන්ත්වානිමං හදයමානයිස්ස”න්ති.

තත්ථ සොති සො පුණ්ණකො. තත්ථ ගන්ත්වානාති ගන්ත්වා තත්ථ කාළාගිරිමත්ථකෙ යීතො. උච්චාවචා වෙනනකා භවත්තීති බණෙ බණෙ උප්පජ්ජමානා වෙනනා උච්චාපි අච්චාපි උප්පජ්ජන්ති. යානං බො පනෙතං විජ්ජති, යං මමෙතස්ස ජීවිතදානවෙනනාපි උප්පජ්ජෙය්‍යාති. ඉමස්ස පන ජීවිතෙන තනිං නාගභවතෙ මම අප්පමත්තකම්පි කිඤ්චි කිච්චං නත්ථී, ඉධෙවිමං මාරෙත්වා අස්ස හදයං ආනයිස්සාමීති සන්නිට්ඨානමකාසීති අත්ථො.

තතො පුන වින්තෙසි “යංනුනාහං ඉමං සහත්ථෙත අමාරෙත්වා හෙරවරුපදස්සනෙන ජීවිතක්ඛයං පාපෙය්‍යා”න්ති. සො හෙරවයක්ඛරුපං නිම්මිනිත්වා මහාසත්තං තජ්ජෙන්නො ආගන්ත්වා තං පාතෙත්වා දායානං අත්තරෙ කත්වා බාදිතුකාමො විය අහොසි, මහාසත්තස්ස ලොමහංසනමත්තම්පි නාහොසි. තතො සිහරුපෙන මත්තමහාහත්ථීරුපෙන ච ආගන්ත්වා දායානි වෙච දන්තෙහි ච විජ්ඣිතුකාමො විය අහොසි. තථාපි අභායන්තස්ස එකදොණිකනාවජ්ජමාණං මහන්තං සප්පවණ්ණං නිම්මිනිත්වා අස්සසන්නො පස්සසන්නො “සුසු”ති සද්දං කරොන්නො ආගන්ත්වා මහාසත්තස්ස සකලසරීරං වෙයෙත්වා මත්ථකෙ එණං කත්වා අට්ඨාසි, තස්ස සාරජ්ජමත්තම්පි නාහොසි. අථ “නං පබ්බතමත්ථකෙ යපෙත්වා පාතෙත්වා චුණ්ණවිචුණ්ණං කරිස්සාමී”ති මහාවාතං සමුට්ඨාපෙසි. සො තස්ස කෙසග්ගමත්තම්පි වාලෙතුං නාසක්ඛි. අථ නං තත්ථෙච පබ්බතමත්ථකෙ යපෙත්වා හත්ථී විය බජ්ජුරිරුක්ඛං පබ්බතං අපරාපරං වාලෙසි, තථාපි නං යීතට්ඨානතො කෙසග්ගමත්තම්පි වාලෙතුං නාසක්ඛි.

තතො “සද්දසන්නාසෙනස්ස හදයථාලනං කත්වා මාරෙස්සාමී”ති අන්නොපබ්බතං පටිසිත්වා පට්ඨිඤ්ච නහඤ්ච එකනින්නාදං කරොන්නො මහානාදං නදි, එවම්පිස්ස සාරජ්ජමත්තම්පි නාහොසි. ජානාති හි මහාසත්තො “යක්ඛසිහහත්ථීනාගරාජවෙසෙහි ආගතොපි මහාවාතචුට්ඨිං සමුට්ඨාපකොපි පබ්බතවලනං කරොන්නොපි අන්නොපබ්බතං පටිසිත්වා නාදං විස්සජ්ජෙන්නොපි මාණවොයෙච, න අඤ්ඤො”ති. තතො පුණ්ණකො වින්තෙසි “නාහං ඉමං බාහිරුපක්කමෙන මාරෙතුං සක්කොමී, සහත්ථෙතෙච නං මාරෙස්සාමී”ති. තතො යක්ඛො මහාසත්තං පබ්බතමුද්ධනි යපෙත්වා පබ්බතපාදං ගන්ත්වා මණික්ඛන්ධෙ පණ්ඩුසුත්තං පවෙසෙන්නො විය පබ්බතං පටිසිත්වා තාසෙන්නො වග්ගන්තො අන්නොපබ්බතෙන උග්ගන්ත්වා මහාසත්තං පාදෙ දළ්භං ගහෙත්වා පරිවත්තෙත්වා අධොසිරං කත්වා අනාලම්බෙ ආකාසෙ විස්සජ්ජෙසි. තෙන චුත්තං –

1550.

“සො තත්ථ ගන්ත්වා පබ්බතන්තරස්මිං, අන්නො පටිසිත්වාන පදුට්ඨවිත්තො;
අසංචුතස්මිං ජගතිජ්ජදෙසෙ, අධොසිරං ධාරයි කාතියානො”ති.

තත්ථ සො තත්ථ ගන්ත්වාති සො පුණ්ණකො පබ්බතමත්ථකා පබ්බතපාදං ගන්ත්වා තත්ථ පබ්බතන්තරෙ යත්වා තස්ස අන්නො පටිසිත්වා පබ්බතමත්ථකෙ

ධීවරයා හෙට්ටා පඤ්ඤායමානො අසංවුතෙ භූමිපදෙසෙ ධාරෙසීති. න ආදිතොව
 ධාරෙසී, තත්ථ පන තං ඛිපිත්වා පන්තරසයොජනමත්තං හට්ඨකාලෙ පබ්බතමුද්ධනි
 ධීවරොව හත්ථං වඩ්ඪෙත්වා අධොසිරං හස්සන්තං පාදෙසු ගහෙත්වා අධොසිරමෙව
 උක්ඛිපිත්වා මුඛං ඔලොකෙන්තො ‘‘න මරතී’’ති ඤත්වා දුතියමිපි ඛිපිත්වා
 තිංසයොජනමත්තං හට්ඨකාලෙ තථෙව උක්ඛිපිත්වා පුන තස්ස මුඛං
 ඔලොකෙන්තො ජීවන්තමෙව දිස්වා චිත්තෙසි ‘‘සවෙ ඉදානි සට්ඨියොජනමත්තං
 හස්සිත්වා න මරිස්සති, පාදෙසු නං ගහෙත්වා පබ්බතමුද්ධනි පොථෙත්වා
 මාරෙස්සාමි’’ති අථ නං තතියමිපි ඛිපිත්වා සට්ඨියොජනමත්තං හට්ඨකාලෙ හත්ථං
 වඩ්ඪෙත්වා පාදෙසු ගහෙත්වා උක්ඛිපි. තතො මහාසත්තො චිත්තෙසි ‘‘අයං මං
 පයමං පන්තරසයොජනට්ඨානං ඛිපි, දුතියමිපි තිංසයොජනං, තතියමිපි
 සට්ඨියොජනං, ඉදානි පුන මං න ඛිපිස්සති, උක්ඛිපන්තොයෙව පබ්බතමුද්ධනි
 පහරිත්වා මාරෙස්සති, යාව මං උක්ඛිපිත්වා පබ්බතමුද්ධනි න පොථෙති, තාව නං
 අධොසිරො හුත්වා ඔලම්බන්තොව මාරණකාරණං පුච්ඡිස්සාමි’’ති. එවං චිත්තෙත්වා
 ච පන සො අජම්භිතො අසන්තසන්තො තථා අකාසි. තෙන වුත්තං ‘‘ධාරයි
 කාතියානො’’ති, තික්ඛත්තුං ඛිපිත්වා ධාරයිති අත්ථො.

1551.

‘‘සො ලම්බමානො නරකෙ පපාතෙ, මහබ්භයෙ ලොමහංසෙ විදුග්ගෙ;
 අසන්තසන්තො කුරුනං කත්තුසෙට්ඨො, ඉච්චබ්බි පුණ්ණකං නාම යක්ඛං.

1552.

‘‘අරියාවකාසොසි අනරියරූපො, අසඤ්ඤතො සඤ්ඤතසන්නිකාසො;
 අච්චාහිතං කම්මං කරොසි ලුද්දං, භාවෙ ච තෙ කුසලං නත්ථී කිඤ්චි.

1553.

‘‘යං මං පපාතස්මිං පපාතුමිච්ඡසි, කො නු තවත්ථො මරණෙන මය්හං;
 අමානුසස්සෙව තවජ්ජ වණ්ණො, ආචික්ඛ මෙ ත්වං කතමාසි දෙවතාති.

තත්ථ සො ලම්බමානොති සො කුරුනං කත්තුසෙට්ඨො තතියවාරෙ
 ලම්බමානො. අරියාවකාසොති රූපෙන අරියසදිසො දෙවවණ්ණො හුත්වා වරසි.
 අසඤ්ඤතොති කායාදිහි අසඤ්ඤතො දුස්සිලො. අච්චාහිතන්ති හිතාතික්කන්තං,
 අතිඅහිතං වා. භාවෙ ච තෙති තව චිත්තෙ අජ්ජමත්තකම්මි කුසලං නත්ථී.
 අමානුසස්සෙව තවජ්ජ වණ්ණොති අජ්ජ තව ඉදං කාරණං අමානුසස්සෙව. කතමාසි
 දෙවතාති යක්ඛානං අන්තරෙ කතරයක්ඛො නාම ත්වං.

පුණ්ණකො ආහ -

1554.

‘‘යදි තෙ සුතො පුණ්ණකො නාම යක්ඛො, රඤ්ඤො කුචෙරස්ස හි සො
 සජ්ඣිබො;

භූමින්ධරො වරුණො නාම නාගො, බ්‍රහා සුචි වණ්ණබලූපපත්තො.

1555.

“තස්සානුජං ධීතරං කාමයාමි, ඉරන්ධනී නාම සා නාගකඤ්ඤා;
තස්සා සුමජ්ඣාය පියාය හෙනු, පතාරයිං තුය්හ වධාය ධීරා”ති.

තත්ථ සජ්ඣිබ්බොති සජ්ඣො අමච්චො. බ්‍රහාති ආරොහපරිණාහසම්පත්තො
උට්ඨාපිතකඤ්චනරූපසදිසො. වණ්ණබලූපපත්තොති සරීරවණ්ණෙන ව
කායබලෙන ව උපගතො. තස්සානුජන්ති තස්ස අනුජාතං ධීතරං. පතාරයින්ති විත්තං
පවත්තෙසිං, සන්නිට්ඨානමකාසින්ති අත්ථො.

තං සුත්වා මහාසත්තො “අයං ලොකො දුග්ගහිතෙන තස්සති, නාගමාණවිකං
පත්ථෙත්තස්ස මම මරණෙන කිං පයොජනං, තථතො කාරණං ජානිස්සාමි”ති
විත්තෙන්වා ගාථමාහ —

1556.

“මා හෙව ත්වං යක්ඛ අහොසි මුල්ලො, නට්ඨා බහු දුග්ගහිතෙන ලොකෙ;
කිං තෙ සුමජ්ඣාය පියාය කිච්චං, මරණෙන මෙ ඉඬ්ඝ සුණොමි
සබ්බ”න්ති.

තං සුත්වා තස්ස ආචික්ඛන්තො පුණ්ණකො ආහ —

1557.

“මහානුභාවස්ස මහොරගස්ස, ධීතුකාමො ඤාතිහතොහමස්මි;
තං යාවමානං සසුරො අවොව, යථා මමඤ්ඤිංසු සුකාමනීතං.

1558.

“දජ්ජෙමු බො තෙ සුතනුං සුනෙත්තං, සුවිම්භිතං චන්දනලිත්තගත්තං;
සවෙ තුවං හදයං පණ්ඩිතස්ස, ධම්මෙන ලද්ධා ඉධ මාහරෙසි;
එතෙන විත්තෙන කුමාරි ලබ්භා, නඤ්ඤං ධනං උත්තරි පත්ථයාම.

1559.

“එවං න මුල්ලොස්මි සුණොහි කත්තෙ, න වාපි මෙ දුග්ගහිතත්ථි කිඤ්චි;
හදයෙන තෙ ධම්මලද්ධෙන නාගා, ඉරන්ධනීං නාගකඤ්ඤං දදන්ති.

1560.

“තස්මා අහං තුය්හං වධාය යුත්තො, එවං මමත්ථො මරණෙන තුය්හං;
ඉධෙව තං නරකෙ පාතයිත්වා, හත්ත්වාන තං හදයමානයිස්ස”න්ති.

තත්ථ ධීතුකාමොති ධීතරං කාමෙමි පත්ථෙමි, ධීතු අත්ථාය විවරාමි.
ඤාතිහතොහමස්මිති තස්මා තස්ස ඤාතිහතකො නාම අහං අමහි. තන්ති තං

නාගකඤ්ඤං. යාවමානන්ති යාවන්තං මං. යථා මන්ති යස්මා මං. අඤ්ඤිංසුති ජාතිංසු. සුකාමනීතන්ති සුට්ඨු එස කාමෙන නීතොති සුකාමනීතො, තං සුකාමනීතං. තස්මා සසුරො ‘දජ්ජෙමු ඛො තෙ’ තිආදිමවොව. තත්ථ දජ්ජෙමුති දදෙය්‍යාම. සුතනුන්ති සුන්දරසරීරං. ඉධ මාහරෙසීති ඉධ නාගභවනෙ ධම්මෙන ලද්ධා ආහරෙය්‍යාසීති.

තස්ස තං කථං සුත්වා මහාසත්තො වින්තෙසි “විමලාය මම හදයෙන කිව්වං නත්ථී, වරුණනාගරාජෙන මම ධම්මකථං සුත්වා මණිනා මං පුජෙත්වා තත්ථ ගතෙන මම ධම්මකථිකභාවො වණ්ණිතො භවිස්සති, තතො විමලාය මම ධම්මකථාය දොහළො උප්පන්නො භවිස්සති, වරුණෙන දුග්ගහිතං ගහෙත්වා පුණ්ණකො ආණත්තො භවිස්සති, ස්වායං අත්තනා දුග්ගහිතෙන මං මාරෙතුං එවරුපං දුක්ඛං පාපෙසි, මම පණ්ඩිතභාවො යානුප්පත්තිකාරණවිත්තනසමත්ථතා ඉමස්මිං මං මාරෙන්තෙ කිං කරිස්සති, හන්දාහං සඤ්ඤාපෙස්සාමි න’ න්ති. වින්තෙත්වා ව පන “මාණව, සාධුනරධම්මං නාම ජානාමි, යාවාහං න මරාමි, තාව මං පබ්බතමුද්ධනි නිසීදාපෙත්වා සාධුනරධම්මං නාම සුඤ්ඤාහි, පච්ඡා යං ඉච්ඡාසි, තං කරෙය්‍යාසී” ති වත්වා සාධුනරධම්මං වණ්ණෙත්වා අත්තනො ජීවිතං ආහරාපෙන්නො සො අධොසිරො ඔලම්බන්තොව ගාථමාහ –

1561.

“බ්‍රිජ්ජං මමං උද්ධර කාතියාන, හදයෙන මෙ යදි තෙ අත්ථී කිව්වං;
යෙ කෙවිමෙ සාධුනරස්ස ධම්මා, සබ්බෙව තෙ පාතුකරොමි අජ්ජා” ති.

තං සුත්වා පුණ්ණකො “අයං පණ්ඩිතෙන දෙවමනුස්සානං අකථිතපුබ්බො ධම්මො භවිස්සති, බ්‍රිජ්ජමෙව නං උද්ධරිත්වා සාධුනරධම්මං සුණ්ණස්සාමි” ති වින්තෙත්වා මහාසත්තං උක්ඛිපිත්වා පබ්බතමුද්ධනි නිසීදාපෙසි. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

1562.

“සො පුණ්ණකො කුරුනං කත්තුසෙට්ඨං, නගමුද්ධනි බ්‍රිජ්ජං
පතිට්ඨපෙත්වා;
අස්සත්ථමාසීනං සමෙක්ඛියාන, පරිපුච්ඡි කත්තාරමනොමපඤ්ඤං.

1563.

“සමුද්ධටො මෙසි තුවං පපානා, හදයෙන තෙ අජ්ජ මමත්ථී කිව්වං;
යෙ කෙවිමෙ සාධුනරස්ස ධම්මා, සබ්බෙව මෙ පාතුකරොහි අජ්ජා” ති.

තත්ථ අස්සත්ථමාසීනන්ති ලද්ධස්සාසං භුත්වා නිසින්තං. සමෙක්ඛියානාති දිස්වා. සාධුනරස්ස ධම්මාති නරස්ස සාධුධම්මා, සුන්දරධම්මාති අත්ථො.

තං සුත්වා මහාසත්තො ආහ –

1564.

“සමුද්ධටො ත්‍යස්මි අහං පපාතා, හදයෙන මෙ යදි තෙ අත්ථි කිච්චං;
යෙ කෙවිමෙ සාධුනරස්ස ධම්මා, සබ්බෙව තෙ පාතුකරොමි අජ්ජා” ති.

තත්ථ ත්‍යස්මිති තයා අස්මි.

අථ නං මහාසත්තො “කිලිට්ඨගත්තොමිහි, න්හායාමි තාවා” ති ආහ. යක්ඛොපි
“සාධු” ති න්හානොදකං ආහරිත්වා න්හාතකාලෙ මහාසත්තස්ස
දිබ්බදුස්සගන්ධමාලාදිති දත්වා අලඬිකතජ්ජටියත්තකාලෙ දිබ්බභොජනං අදාසි. අථ
මහාසත්තො භුත්තභොජනො කාළාගිරිමත්ථකං අලඬිකාරාපෙත්වා ආසනං
පඤ්ඤාපෙත්වා අලඬිකතධම්මාසනෙ නිසීදිත්වා බුද්ධලීලාය සාධුනරධම්මං
දෙසෙත්තො ගාථමාහ –

1565.

“යාතානුයායි ච භවාහි මාණව, අල්ලඤ්ච පාණිං පරිවජ්ජයස්සු;
මා චස්සු මිත්තෙසු කදාචි දුබ්භි, මා ච වසං අසතීනං නිගච්ඡෙ” ති.

තත්ථ අල්ලඤ්ච පාණිං පරිවජ්ජයස්සුති අල්ලං තිත්තං පාණිං මා දහි මා
කොපෙහි.

යක්ඛො සංඛිත්තෙන භාසිතෙ චත්තාරො සාධුනරධම්මෙ බුජ්ඣිතුං
අසක්කොත්තො විත්ථාරෙන පුච්ඡත්තො ගාථමාහ –

1566.

“කථං නු යාතං අනුයායි භොති, අල්ලඤ්ච පාණිං දහතෙ කථං සො;
අසතී ච කා කො පන මිත්තදුබ්භො, අක්ඛාහි මෙ පුච්ඡිතො එතමත්ථ” ති.

මහාසත්තොපිස්ස කට්ඨෙසි –

1567.

“අසන්ථුතං නොපි ච දිට්ඨපුබ්බං, යො ආසනෙනාපි නිමන්තයෙය්‍ය;
තස්සෙව අත්ථං පුරිසො කරෙය්‍ය, යාතානුයායිති තමාහු පණ්ඩිතා.

1568.

“යස්සෙකරත්තම්පි සරෙ වසෙය්‍ය, යත්ථන්තපානං පුරිසො ලභෙය්‍ය;
න තස්ස පාපං මනසාපි චිත්තයෙ, අදුබ්භපාණිං දහතෙ මිත්තදුබ්භො.

1569.

“යස්ස රුක්ඛස්ස ඡායාය, නිසීදෙය්‍ය සයෙය්‍ය වා;
න තස්ස සාඛං භඤ්ජෙය්‍ය, මිත්තදුබ්භො හි පාපකො.

1570.

“පුණ්ණම්පි වෙමං පථවිං ධනෙන, දජ්ජිත්ථියා පුරිසො සම්මතාය;
ලද්ධා ඛණං අතිමඤ්ඤායා තම්පි, තාසං වසං අසතීනං න ගච්ඡෙ.

1571.

“එවං බො යාතං අනුයායි හොති,
අල්ලඤ්ච පාණිං දහතෙ පුනෙවං;
අසතී ව සා සො පන මිත්තදුබ්බො,
සො ධම්මිකො හොති ජහස්සු අධම්ම”න්ති.

තත්ථ අසන්ථුතන්ති එකාහද්විහම්පි එකතො අවුත්ථපුබ්බං. යො ආසනෙනාපීති
යො එවරුපං පුග්ගලං ආසනමත්තෙනපි නිමන්තයෙය්‍ය, පගෙව අන්තපානාදීහි.
තස්සෙවාති තස්ස පුබ්බකාරිස්ස අත්ථං පුරිසො කරොතෙව. යාතානුයායීති
පුබ්බකාරිතාය යාතස්ස පුග්ගලස්ස අනුයායී. පඨමං කරොන්තො හි යායී නාම,
පච්ඡා කරොන්තො අනුයායී නාමාති එවං පණ්ඩිතා කථෙන්නී. අයං දෙවරාජ,
පඨමො සාධුනරධම්මො. අදුබ්බපාණින්ති අදුබ්බකං අත්තනො භුඤ්ජනහත්ථමෙව
දහන්තො හි මිත්තදුබ්බී නාම හොති. ඉති අල්ලහත්ථස්ස අජ්ඣාපනං නාම අයං
දුතියො සාධුනරධම්මො. න තස්සාති තස්ස සාධං වා පත්තං වා න භඤ්ජෙය්‍ය.
කිංකාරණා? මිත්තදුබ්බො හි පාපකො. ඉති පරිභුත්තච්ඡායස්ස අවෙනනස්ස
රුක්ඛස්සපි පාපං කරොන්තො මිත්තදුබ්බී නාම හොති, කිමච්ඡං පන
මනුස්සභූතස්සාති. එවං මිත්තෙසු අදුබ්බනං නාම අයං තතියො සාධුනරධම්මො.
දජ්ජිත්ථියාති දදෙය්‍ය ඉත්ථියා. සම්මතායාති “අහමෙව තස්සා පියො, න අඤ්ඤො,
මඤ්ඤෙව සා ඉච්ඡතී”ති එවං සුට්ඨු මතාය. ලද්ධා ඛණන්ති අතිවාරස්ස ඔකාසං
ලහිත්වා. අසතීනන්ති අසද්ධම්මසමන්තාගතානං ඉත්ථීනං. ඉති මාතුගාමං නිස්සාය
පාපස්ස අකරණං නාම අයං චතුත්ථො සාධුනරධම්මො. සො ධම්මිකො හොතීති
දෙවරාජ, සො ත්වං ඉමෙහි චතුහි සාධුනරධම්මෙහි යුත්තො හොතීති.

එවං මහාසත්තො යක්ඛස්ස චත්තාරො සාධුනරධම්මෙ බුද්ධලීලාය කථෙසි.

සාධුනරධම්මකණ්ඩං නිට්ඨිතං.

කාළාහිරිකණ්ඩං.

තෙ ධම්මෙ සුණන්තොයෙව පුණ්ණකො සල්ලක්ඛෙසි “චතුසුපි යානෙසු
පණ්ඩිතො අත්තනො ජීවිතමෙව යාවති, අයං බො මය්හං පුබ්බෙ අසන්ථුතස්සෙව
සක්කාරමකාසි, අහමස්ස නිවෙසනෙ තීහං මහත්තං යසං අනුභවන්තො වසිං,
අහඤ්චිමං පාපකම්මං කරොන්තො මාතුගාමං නිස්සාය කරොමි, සබ්බථාපි අහමෙව
මිත්තදුබ්බී. සවෙ පණ්ඩිතං අපරජ්ඣාමි, න සාධුනරධම්මෙ චත්තිස්සාමි නාම, තස්මා
කිං මෙ නාගමාණවිකාය, ඉන්ද්‍රපත්ථනගරවාසීනං අස්සුමුඛාති භාසෙන්නො ඉමං
වෙගෙන තත්ථ නෙත්වා ධම්මසභායං ඔතාරෙස්සාමි”ති විත්තෙත්වා ගාථමාහ –

1572.

“අවසිං අහං තුය්හ තීහං අගාරෙ, අත්තෙන පානෙන උපට්ඨිතොස්මි;
මිත්තො මමාසි විසජ්ජාමහං තං, කාමං සරං උත්තමපඤ්ඤ ගච්ඡ.

1573.

අපි භායතු නාගකුලා අත්ථො, අලම්පි මෙ නාගකඤ්ඤාය භොතු;
සො ත්වං සකෙනෙව සුභාසිතෙන, මුත්තොසි මෙ අජ්ජ වධාය පඤ්ඤා”ති.

තත්ථ උපට්ඨිතොස්මිති තයා උපට්ඨිතොස්මි. විසජ්ජාමහං තන්ති විස්සජ්ජෙමි
අහං තං. කාමන්ති එකංසෙන. වධායාති වධතො. පඤ්ඤාති පඤ්ඤවන්ත.

අථ නං මහාසත්තො “මාණුව, ත්වං තාව මං අත්තනො සරං මා පෙසෙහි,
නාගභවනමෙව මං නෙහි”ති වදන්තො ගාථමාහ —

1574.

“හන්ද තුවං යක්ඛ මමම්පි නෙහි, සසුරං තෙ අත්ථං මයි වරස්සු;
මයඤ්ච නාගාධිපතිං විමානං, දක්ඛෙමු නාගස්ස අදිට්ඨපුඛ්ඛ”න්ති.

තත්ථ හන්දාති වචස්සග්ගත්ථෙ නිපාතො. සසුරං තෙ අත්ථං මයි වරස්සුති තව
සසුරස්ස සන්තකං අත්ථං මයි වර මා නාසෙහි. නාගාධිපතිං විමානන්ති අහම්පි
නාගාධිපතිඤ්ච විමානඤ්චස්ස අදිට්ඨපුඛ්ඛං පස්සෙය්‍යං.

තං සුත්වා පුණ්ණකො ආහ —

1575.

“යං වෙ නරස්ස අභිතාය අස්ස, න තං පඤ්ඤො අරහති දස්සනාය;
අථ කෙන චණ්ණෙන අමිත්තගාමං, තුවම්ච්ඡසි උත්තමපඤ්ඤ ගන්තු”න්ති.

තත්ථ අමිත්තගාමන්ති අමිත්තස්ස වසනට්ඨානං, අමිත්තසමාගමන්ති අත්ථො.

අථ නං මහාසත්තො ආහ —

1576.

“අද්ධා පජානාමි අහම්පි එතං, න තං පඤ්ඤො අරහති දස්සනාය;
පාපඤ්ච මෙ නත්ථි කතං කුහිඤ්චි, තස්මා න සඬ්ඛෙ මරණාගමායා”ති.

තත්ථ මරණාගමායාති මරණස්ස ආගමාය.

අපිව, දෙවරාජ, තාදිසො යක්ඛො කක්ඛළො මයා ධම්මකථාය පලොභෙත්වා
මුදුකතො, ඉදානෙව මං “අලං මෙ නාගමාණවිකාය, අත්තනො සරං යාහි”ති වදෙසි,
නාගරාජස්ස මුදුකරණං මම භාරො, නෙහියෙව මං තත්ථාති. තස්ස තං වචනං සුත්වා
පුණ්ණකො “සාධු”ති සම්පට්ඨිත්වා තුට්ඨවිත්තො ආහ —

1577.

“හන්ද ව යානං අතුලානුභාවං, මයා සහ දක්ඛ්‍යි එහි කත්තෙ;
යත්ථච්ඡති නච්චගීතෙහි නාගො, රාජා යථා වෙස්සවණො නළිඤ්ඤං.

1578.

“නං නාගකඤ්ඤා වරිතං ගණෙන, නිකිලිතං නිච්චමහො ව රත්තිං;
පහුතමාලාං බහුපුප්ඵඡන්තං, ඔභාසති විජ්ජුරිවන්තලික්ඛෙ.

1579.

“අත්තෙන පාතෙන උපෙතරූපං, නච්චෙහි ගීතෙහි ව වාදිතෙහි;
පරිපූරං කඤ්ඤාහි අලඬිකතාහි, උපසොහති වත්ථපිලන්ධනෙනා” ති.

තත්ථ හන්ද වාති නිපාතමත්තමෙව. යානන්ති නාගරාජස්ස වසනට්ඨානං.
නළිඤ්ඤන්ති නළිනියං නාම රාජධානියං. වරිතං ගණෙනාති තං නාගකඤ්ඤානං
ගණෙන වරිතං. නිකිලිතන්ති නිච්චං අහො ව රත්තිඤ්ච නාගකඤ්ඤාහි
කිලිතානුකිලිතං.

එවඤ්ච පන වත්ථා පුණ්ණකො මහාසත්තං අස්සපිට්ඨං ආරොපෙත්වා තත්ථ
නෙසි. තමත්ථං පකාසෙත්තො සත්ථා ආහ -

1580.

“සො පුණ්ණකො කුරුනං කත්තුසෙට්ඨං, නිසිද්ධි පච්ඡතො ආසනස්මිං;
ආදාය කත්තාරමනොමපඤ්ඤං, උපානයි භවනං නාගරඤ්ඤො.

1581.

“පත්ථාන යානං අතුලානුභාවං, අට්ඨාසි කත්තා පච්ඡතො පුණ්ණකස්ස;
සාමග්ගිපෙක්ඛමානො නාගරාජා, පුබ්බෙව ජාමාතරමජ්ඣභාසථා” ති.

තත්ථ සො පුණ්ණකොති හික්ඛවෙ, සො එවං නාගභවනං වණ්ණෙත්වා
පණ්ඩිතං අත්තනො ආපඤ්ඤං ආරොපෙත්වා නාගභවනං නෙසි. යානන්ති
නාගරාජස්ස වසනට්ඨානං. පච්ඡතො පුණ්ණකස්සාති පුණ්ණකස්ස කිර එතදහොසි
“සවෙ නාගරාජා පණ්ඩිතං දිස්වා මුදුවිත්තො භවිස්සති, ඉච්චෙතං කුසලං. නො වෙ,
තස්ස තං අපස්සන්තස්සෙව සින්ධවං ආරොපෙත්වා ආදාය ගමිස්සාමි” ති. අථ නං
පච්ඡතො යපෙසි. තෙන චුත්තං “පච්ඡතො පුණ්ණකස්සා” ති.
සාමග්ගිපෙක්ඛමානොති සාමග්ගිං අපෙක්ඛමානො. “සාමං අපෙක්ඛි” තිපි පාඨො,
අත්තනො ජාමාතරං පස්සිත්වා පයිමතරං සයමෙව අජ්ඣභාසථාති අත්ථො.

නාගරාජා ආහ -

1582.

“යන්ත්‍රු තුවං අගමා මච්චලොකං, අත්ථෙසමානො හදයං පණ්ඩිතස්ස;

කවිවි සම්දේශන ඉධානුපත්තො, ආදාය කත්තාරමනොමපඤ්ඤා’න්ති.

තත්ථ කවිවි සම්දේශනාති කවිවි තෙ මනොරථෙන සම්දේශන නිජ්චන්තෙන ඉධාගතොසිති පුච්ඡති.

පුණ්ණකො ආහ -

1583.

“අයඤ්ඤි සො ආගතො යං ත්වමිච්ඡසි, ධම්මෙන ලද්ධො මම ධම්මපාලො;
තං පස්සථ සම්මුඛා භාසමානං, සුඛො භවෙ සප්පුරිසෙහි සඬගමො”ති.

තත්ථ යං ත්වමිච්ඡසිති යං ත්වං ඉච්ඡසි. “යන්තු මිච්ඡසි”තිපි පායො. සම්මුඛා භාසමානන්ති තං ලොකසක්කතං ධම්මපාලං ඉදානි මධුරෙන සරෙන ධම්මං භාසමානං සම්මුඛාව පස්සථ, සප්පුරිසෙහි එකට්ඨානෙ සමාගමො හි නාම සුඛො හොතිති.

කාළාගිරිකණ්ඩං නිට්ඨිතං.

තතො නාගරාජා මහාසත්තං දිස්වා ගාථමාහ -

1584.

“අදිට්ඨපුබ්බං දිස්වාන, මච්චො මච්චුහයට්ටිතො;
බ්‍යම්භිතො නාහිවාදෙසි, නයිදං පඤ්ඤවතාමිවා”ති.

තත්ථ බ්‍යම්භිතොති භිතො. ඉදං චුත්තං හොති - පණ්ඩිත, ත්වං අදිට්ඨපුබ්බං නාගභවනං දිස්වා මරණභයෙන අට්ටිතො භිතො භුත්වා යං මං නාහිවාදෙසි, ඉදං කාරණං පඤ්ඤවත්තානං න හොතිති.

එවං චන්දනං පච්චාසිසන්තං නාගරාජානං මහාසත්තො “න ත්වං මයා චන්දිතබ්බො”ති අචත්ථාව අත්තනො ඤාණවත්තතාය උපායකොසල්ලෙන “අහං චජ්ඣප්පත්තභාවෙන නං තං චන්දාමි”ති වදන්තො ගාථාද්වයමාහ -

1585.

“න වම්භි බ්‍යම්භිතො නාග, න ච මච්චුහයට්ටිතො;
න චජ්ඣො අහිවාදෙය්‍ය, චජ්ඣං වා නාහිවාදෙය.

1586.

“කථං නො අහිවාදෙය්‍ය, අහිවාදාපයෙථ වෙ;
යං නරො හන්තුමිච්ඡෙය්‍ය, තං කම්මං නුපපජ්ජති”ති.

තස්සත්ථො - නෙවාහං, නාගරාජ, අදිට්ඨපුබ්බං නාගභවනං දිස්වා භිතො, න මරණභයට්ටිතො. මාදිසස්ස හි මරණභයං නාම නත්ථි, චජ්ඣො පන අහිවාදෙතුං,

වජ්ඣං වා අවජ්ඣෙකාපි අභිවාදාපෙනුං න ලහති. යඤ්ඤි නරො හන්තුමිච්ඡෙය්‍යා, සො
තං කථං නු අභිවාදෙය්‍යා, කථං වා තෙන අත්තානං අභිවාදාපයෙථ වෙ. තස්ස හි තං
කම්මං න උපපජ්ජති. ත්වඤ්ඤි කීර මං මාරාපෙනුං ඉමං ආණාපෙසි, කථාහං තං
වන්දාමිති.

තං සුත්වා නාගරාජා මහාසත්තස්ස ථුනිං කරොන්තො ද්වෙ ගාථා අභාසි –

1587.

“එවමෙතං යථා බුසි, සච්චං භාසසි පණ්ඩිත;
න වජ්ඣෙකා අභිවාදෙය්‍යා, වජ්ඣං වා නාභිවාදෙය.

1588.

කථං නො අභිවාදෙය්‍යා, අභිවාදාපයෙථ වෙ;
යං නරො හන්තුමිච්ඡෙය්‍යා, තං කම්මං නුපපජ්ජති” ති.

ඉදානි මහාසත්තො නාගරාජෙන සද්ධිං පටිසන්ථාරං කරොන්තො ආහ –

1589.

“අසස්සතං සස්සතං නු තවයිදං, ඉද්ධි ජුනි බලවීරියුපපත්ති;
පුච්ඡාමි තං නාගරාජෙනමත්ථං, කථං නු තෙ ලද්ධමීදං විමානං.

1590.

“අධිච්චලද්ධං පරිණාමජං තෙ, සයංකතං උදාහු දෙවෙහි දින්නං;
අක්ඛාහි මෙ නාගරාජෙනමත්ථං, යථෙව තෙ ලද්ධමීදං විමාන” තිති.

තත්ථ තවයිදන්ති ඉදං තව යසජාතං, විමානං වා අසස්සතං සස්සතසදිසං, “මා
බො යසං නිස්සාය පාපමකාසි” ති ඉමිනා පදෙන අත්තනො ජීවිතං යාවති. ඉද්ධිති
නාගඉද්ධි ව නාගජුති ව කායබලඤ්ඤි වෙතසිකවීරියඤ්ඤි නාගහවනෙ උපපත්ති ව
යඤ්ඤි තෙ ඉදං විමානං, පුච්ඡාමි තං නාගරාජ, එතමත්ථං, කථං නු තෙ ඉදං සබ්බං
ලද්ධන්ති. අධිච්චලද්ධන්ති කිං නු තයා ඉදං විමානං එවං සම්පන්නං අධිච්ච
අකාරණෙන ලද්ධං, උදාහු උතුපරිණාමජං තෙ ඉදං, උදාහු සයං සහත්ථෙතෙව කතං,
උදාහු දෙවෙහි තෙ දින්නං, යථෙව තෙ ඉදං ලද්ධං, එතං මෙ අත්ථං අක්ඛාහීති.

තං සුත්වා නාගරාජා ආහ –

1591.

“නාධිච්චලද්ධං න පරිණාමජං මෙ, න සයංකතං නාපි දෙවෙහි දින්නං;
සකෙහි කම්මෙහි අපාපකෙහි, පුඤ්ඤෙහි මෙ ලද්ධමීදං විමාන” තිති.

තත්ථ අපාපකෙහිති අලාමකෙහි.

තතො මහාසත්තො ආහ -

1592.

“කිං තෙ වතං කිං පන බ්‍රහ්මචරියං, කිස්ස සුචිණ්ණස්ස අයං විපාකො;
ඉද්ධි පුතී බලවිරියුපපත්ති, ඉදඤ්ච තෙ නාග මහාවිමාන” ත්ති.

තත්ථ කිං තෙ වතන්ති නාගරාජ, පුරිමහවෙ තච කිං වතං අහොසි, කො පන
බ්‍රහ්මචරියවාසො, කතරස්ස සුවරිතස්සෙවෙස ඉද්ධිආදිකො විපාකොති.

තං සුත්වා නාගරාජා ආහ -

1593.

“අභඤ්ච භරියා ච මනුස්සලොකෙ, සද්ධා උහො දානපති අනුමිහා;
ඔපානභූතං මෙ සරං තදාසි, සන්තප්පිතා සමණබ්‍රාහ්මණා ච.

1594.

“මාලඤ්ච ගන්ධඤ්ච විලෙපනඤ්ච, පදීපියං සෙය්‍යාමුපස්සයඤ්ච;
අවිජාදනං සායනමන්තපානං, සක්කච්ච දානානි අදම්භ තත්ථ.

1595.

“තං මෙ වතං තං පන බ්‍රහ්මචරියං, තස්ස සුචිණ්ණස්ස අයං විපාකො;
ඉද්ධි පුතී බලවිරියුපපත්ති, ඉදඤ්ච මෙ ධීර මහාවිමාන” ත්ති.

තත්ථ මනුස්සලොකෙති අභිගරට්ඨෙය්‍ය කාලචම්පානගරෙ. තං මෙ වතන්ති තං
සක්කච්චං දින්නදානමෙව මය්හං වත්තසමාදානඤ්ච බ්‍රහ්මචරියඤ්ච අහොසි,
තස්සෙව සුවරිතස්ස අයං ඉද්ධාදිකො විපාකොති.

මහාසත්තො ආහ -

1596.

“ඵචං වෙ තෙ ලද්ධමිදං විමානං, ජානාසි පුඤ්ඤානං ඵලූපපත්තිං;
තස්මා හි ධම්මං වර අප්පමත්තො, යථා විමානං පුන මාවසෙසි” ති.

තත්ථ ජානාසිති සවෙ තයා දානානුභාවෙන තං ලද්ධං, ඵචං සන්තෙ ජානාසි
නාම පුඤ්ඤානං ඵලඤ්ච පුඤ්ඤඵලෙන නිබ්බත්තං උපපත්තිඤ්ච. තස්මා හීති යස්මා
පුඤ්ඤෙහි තයා ඉදං ලද්ධං, තස්මා. පුන මාවසෙසිති පුනපි යථා ඉමං නාගභවනං
අප්පකාමසසි, ඵචං ධම්මං වර.

තං සුත්වා නාගරාජා ආහ -

1597.

“නයිධ සන්ති සමණබ්‍රාහ්මණා ච, යෙසන්තපානානි දදෙමු කත්තෙ;

අක්කාහි මෙ ප්‍රවීණිතො එතමත්ථං, යථා විමානං පුන මාවසෙමා”ති.

මහාසත්තො ආහ –

1598.

“හොගී හි තෙ සන්ති ඉධුපපන්නා, පුත්තා ව දාරා අනුජීවිනො ව;
තෙසු තුවං වචසා කම්මුනා ව, අසම්පදුට්ඨො ව භවාහි නිව්චං.

1599.

“එවං තුවං නාග අසම්පදොසං, අනුපාලය වචසා කම්මුනා ව;
යත්වා ඉධ යාවතායුකං විමානෙ, උද්ධං ඉතො ගච්ඡසි දෙවලොක”න්ති.

තත්ථ හොගීති හොගිනො, නාගාති අත්ථො. තෙසුති තෙසු පුත්තදාරාදීසු
හොගීසු වාචාය කම්මෙන ව නිව්චං අසම්පදුට්ඨො භව. අනුපාලයාති එවං පුත්තාදීසු
වෙව සෙසසත්තෙසු ව මෙත්තචිත්තසංඛාතං අසම්පදොසං අනුරක්ඛ. උද්ධං
ඉතොති ඉතො නාගභවනතො චුතො උපරිදෙවලොකං ගම්ඡසති. මෙත්තචිත්තඤ්ඤි
දානතො අතිරෙකතරං පුඤ්ඤන්ති.

තතො නාගරාජා මහාසත්තස්ස ධම්මකථං සුත්වා “න සක්කා පණ්ඩිතෙන බහි
පපඤ්චං කාතුං, විමලාය දස්සෙත්වා සුභාසිතං සාවෙත්වා දොහළං
පටිප්පස්සම්භෙත්වා ධනඤ්චයරාජානං භාසෙන්නො පණ්ඩිතං පෙසෙතුං වට්ටති”ති
චින්තෙත්වා ගාථමාහ –

1600.

“අද්ධා හි සො සොචති රාජසෙට්ඨො, තයා විනා යස්ස තුවං සජ්ඣිබ්බො;
දුක්ඛුපනීතොපි තයා සමෙච්ච, වින්දෙය්‍ය පොසො සුඛමාතුරොපි”ති.

තත්ථ සජ්ඣිබ්බොති සජ්ඣො අමච්චො. සමෙච්චාති තයා සහ සමාගන්ත්වා.
ආතුරොපිති බාල්භගිලානොපි සමානො.

තං සුත්වා මහාසත්තො නාගරාජස්ස ථුතිං කරොන්නො ඉතරං ගාථමාහ –

1601.

“අද්ධා සතං භාසසි නාග ධම්මං, අනුත්තරං අත්ථපදං සුවිණ්ණං;
එතාදිසියාසු හි ආපදාසු, පඤ්ඤායතෙ මාදිසානං විසෙසො”ති.

තත්ථ අද්ධා සතන්ති එකංසෙන සන්තානං පණ්ඩිතානං ධම්මං භාසසි.
අත්ථපදන්ති හිතකොට්ඨාසං. එතාදිසියාසුති එවරූපාසු ආපදාසු එතාදිසෙ භයෙ
උපට්ඨිතෙ මාදිසානං පඤ්ඤවන්තානං විසෙසො පඤ්ඤායති.

තං සුත්වා නාගරාජා අතිරෙකතරං තුට්ඨො තමෙව ප්‍රච්ඡන්තො ගාථමාහ –

1602.

“අක්කාහි නො තායං මුදා නු ලද්දො, අක්කෙහි නො තායං අපේසි ජුතෙ;
ධම්මෙන ලද්දො ඉති තායමාහ, කථං නු ත්වං හත්ථම්මස්ස මාගතො” ති.

තත්ථ අක්කාහි නොති ආචික්ඛ අම්මාකං. තායන්ති තං අයං. මුදා නු ලද්දොති
කිං නු බො මුදා අමුලකෙනෙව ලභී, උදාහු ජුතෙ අපේසි. ඉති තායමාහාති අයං
පුණ්ණකො “ධම්මෙන මෙ පණ්ඩිතො ලද්දො” ති වදති. කථං නු ත්වං හත්ථම්මස්ස
මාගතොති ත්වං කථං ඉමස්ස හත්ථං ආගතොසි.

මහාසත්තො ආහ —

1603.

“යො මිස්සරො තත්ථ අහොසි රාජා, තමායමක්කෙහි අපේසි ජුතෙ;
සො මං ජිතො රාජා ඉමස්සදාසි, ධම්මෙන ලද්දොස්මි අසාහසෙනා” ති.

තත්ථ යො මිස්සරොති යො මං ඉස්සරො. ඉමස්සදාසිති ඉමස්ස පුණ්ණකස්ස
අදාසි.

තං සුත්වා නාගරාජා තුට්ඨො අහොසි. තමත්ථං පකාසෙන්තො සත්ථා ආහ —

1604.

“මහොරගො අත්තමනො උදග්ගො, සුත්වාන ධීරස්ස සුභාසිතාති;
හත්ථෙ ගහෙන්වාන අනොමපඤ්ඤං, පාවෙක්ඛි හරියාය තදා සකාසෙ.

1605.

“යෙන ත්වං විමලෙ පණ්ඩු, යෙන හත්තං න රුච්චති;
න ච මෙනාදියො වණ්ණො, අයමෙසො තමොනුදො.

1606.

“යස්ස තෙ හදයෙනත්ථො, ආගතායං පහඬිකරො;
තස්ස වාක්‍යං නිසාමෙහි, දුල්ලහං දස්සනං පුතා” ති.

තත්ථ පාවෙක්ඛීති පට්ටියො. යෙනාති හද්දෙ විමලෙ, යෙන කාරණෙන ත්වං
පණ්ඩු වෙව, න ච තෙ හත්තං රුච්චති. න ච මෙනාදියො වණ්ණොති පටචිතලෙ වා
දෙවලොකෙ වා න ච තාදියො වණ්ණො අඤ්ඤස්ස කස්සචි අත්ථි, යාදියො එතස්ස
ගුණවණ්ණො පත්ථටො. අයමෙසො තමොනුදොති යං නිස්සාය තච දොහළො
උප්පන්නො, අයමෙව සො සබ්බලොකස්ස තමොනුදො. පුතාති පුත ඵතස්ස
දස්සනං නාම දුල්ලහන්ති වදති.

විමලාපි තං දිස්වා පටිසන්ථාරං අකාසි. තමත්ථං පකාසෙන්තො සත්ථා ආහ —

1607.

“දිස්වාන තං විමලා භූරිපඤ්ඤං, දසඩ්දුලී අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා;
භට්ඨෙත භාවෙන පතීතරූපා, ඉච්චබ්බවි කුරුනං කත්තුසෙට්ඨ”න්ති.

තත්ථ භට්ඨෙත භාවෙනාති පභට්ඨෙත චිත්තෙන. පතීතරූපාති
සොමනස්සජාතා.

ඉතො පරං විමලාය ච මහාසත්තස්ස ච චචනජ්ජට්ඨවනගාථා —

1608.

“අදිට්ඨපුබ්බං දිස්වාන, මච්චො මච්චුභයට්ටිතො;
බ්‍යම්භිතො නාභිවාදෙසී, නයිදං පඤ්ඤවතාමිව.

1609.

“න චම්භි බ්‍යම්භිතො නාගි, න ච මච්චුභයට්ටිතො;
න චජ්ඣො අභිවාදෙය්‍ය, චජ්ඣං වා නාභිවාදෙය.

1610.

“කථං නො අභිවාදෙය්‍ය, අභිවාදාපයෙථ වෙ;
යං නරො භන්තුමිච්ඡෙය්‍ය, තං කම්මං නුපපජ්ජති.

1611.

“ඵවමෙතං යථා බ්‍රූසී, සච්චං භාසසී පණ්ඩිත;
න චජ්ඣො අභිවාදෙය්‍ය, චජ්ඣං වා නාභිවාදෙය.

1612.

“කථං නො අභිවාදෙය්‍ය, අභිවාදාපයෙථ වෙ;
යං නරො භන්තුමිච්ඡෙය්‍ය, තං කම්මං නුපපජ්ජති.

1613.

“අසස්සතං සස්සතං නු තවයිදං, ඉද්ධි ජුතී ඛලවීරියුපපත්ති;
පුච්ඡාමි තං නාගකඤ්ඤෙතමත්ථං, කථං නු තෙ ලද්ධමිදං විමානං.

1614.

“අධිච්චලද්ධං පරිණාමජං තෙ, සයංකතං උදාහු දෙවෙහි දිත්තං;
අක්ඛාහි මෙ නාගකඤ්ඤෙතමත්ථං, යථෙව තෙ ලද්ධමිදං විමානං.

1615.

“නාධිච්චලද්ධං න පරිණාමජං මෙ, න සයංකථං නාපි දෙවෙහි දිත්තං;
සකෙහි කම්මෙහි අපාපකෙහි, පුඤ්ඤෙහි මෙ ලද්ධමිදං විමානං.

1616.

“කිං තෙ වතං කිං පන බ්‍රහ්මචරියං, කිස්ස සුචිණ්ණස්ස අයං විපාකො;
ඉද්ධි පුතී බලවිරියුපපත්ති, ඉදඤ්ච තෙ නාගි මහාවිමානං.

1617.

“අභඤ්ච බො සාමිකො වාපි මය්හං, සද්ධා උභො දානපතී අහුමිහා;
ඔපානභූතං මෙ සරං තදාසී, සන්තප්පිතා සමණබ්‍රාහ්මණා ව.

1618.

“මාලඤ්ච ගන්ධඤ්ච විලෙපනඤ්ච, පදීපියං සෙය්‍යමුපස්සයඤ්ච;
අච්ඡාදනං සායනමන්තපානං, සක්කච්ච දානානි අදම්භ තත්ථ.

1619.

“තං මෙ වතං තං පන බ්‍රහ්මචරියං, තස්ස සුචිණ්ණස්ස අයං විපාකො;
ඉද්ධි පුතී බලවිරියුපපත්ති, ඉදඤ්ච මෙ ධීර මහාවිමානං.

1620.

“ඵචං චෙ තෙ ලද්ධමිදං විමානං, ජානාසී පුඤ්ඤානං ඵලූපපත්තිං;
තස්මා හි ධම්මං චර අප්පමත්තා, යථා විමානං පුන මාවසෙසි.

1621.

“නයිධ සන්ති සමණබ්‍රාහ්මණා ව, යෙසන්තපානානි දදෙමු කත්තෙ;
අක්ඛාහි මෙ පුච්ඡිතො ඵතමත්ථං, යථා විමානං පුන මාවසෙම.

1622.

“භොගී හි තෙ සන්ති ඉධූපපන්නා, පුත්තා ව දාරා අනුජීවිනො ව;
තෙසු තුවං වචසා කම්මුතා ව, අසම්පදුට්ඨා ව භවාහි නිව්චං.

1623.

“ඵචං තුවං නාගි අසම්පදොසං, අනුපාලය වචසා කම්මුතා ව;
යත්වා ඉධ යාවතායුකං විමානෙ, උද්ධං ඉතො ගච්ඡසි දෙවලොකං.

1624.

“අද්ධා හි සො සොවති රාජසෙට්ඨො, තයා විනා යස්ස තුවං සජ්ඣිබ්බො;
දුක්ඛූපනීතොපි තයා සමෙච්ච, වින්දෙය්‍ය පොසො සුඛමාතුරොපි.

1625.

“අද්ධා සතං භාසසි නාගි ධම්මං, අනුත්තරං අත්ථපදං සුචිණ්ණං;
ඵතාදිසියාසු හි ආපදාසු, පඤ්ඤායතෙ මාදිසානං විසෙසො.

1626.

“අක්කානි නො තායං මුධා නු ලද්ධො, අක්කෙහි නො තායං අපෙසි ජුතෙ;
ධම්මෙන ලද්ධො ඉති තායමාහ, කථං නු ත්වං හත්ථම්මස්ස මාගතො.

1627.

“යො මිස්සරො තත්ථ අහොසි රාජා, තමායමක්කෙහි අපෙසි ජුතෙ;
සො මං ඡිතො රාජා ඉමස්සදාසි, ධම්මෙන ලද්ධොස්මි අසාහසෙනා”ති.

ඉමාසං ගාථානං අත්ථො හෙට්ඨා වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො.

මහාසත්තස්ස වචනං සුත්වා අතිරෙකතරං තුට්ඨා විමලා මහාසත්තං ගහෙත්වා
සහස්සගන්ධොදකසට්ඨි න්භාපෙත්වා න්භානකාලෙ මහාසත්තස්ස
දිබ්බදුස්සදිබ්බගන්ධමාලාදීනි දත්වා අලඬකතප්පට්ඨයත්තකාලෙ දිබ්බභොජනං
භොජෙසි. මහාසත්තො භුත්තභොජනො අලඬකතාසනං පඤ්ඤාපෙත්වා
අලඬකතධම්මාසනෙ නිසිදිත්වා බුද්ධලීලාය ධම්මං දෙසෙසි. තමත්ථං
පකාසෙත්තො සත්ථා ආහ –

1628.

“යථෙව වරුණො නාගො, පඤ්ඤං පුච්ඡිත්ථ පණ්ඩිතං;
තථෙව නාගකඤ්ඤාපි, පඤ්ඤං පුච්ඡිත්ථ පණ්ඩිතං.

1629.

“යථෙව වරුණං නාගං, ධීරො තොසෙසි පුච්ඡිතො;
තථෙව නාගකඤ්ඤමිපි, ධීරො තොසෙසි පුච්ඡිතො.

1630.

“උභොපි තෙ අත්තමනෙ විදිත්වා, මහොරගං නාගකඤ්ඤඤ්ච ධීරො;
අජම්හි අහිතො අලොමහට්ඨො, ඉච්චබ්බවි වරුණං නාගරාජානං.

1631.

“මා රොධයි නාග ආයාහමස්මි, යෙන තචත්ථො ඉදං සරීරං;
හදයෙන මංසෙන කරොහි කිච්චං, සයං කරිස්සාමි යථාමති තෙ”ති.

තත්ථ අජම්හිති නික්කම්පො. අලොමහට්ඨොති හයෙන අහට්ඨලොමො.
ඉච්චබ්බවිති විමංසනවසෙන ඉති අබ්බවි. මා රොධයිති “මිත්තදුබ්බිකම්මං කරොමි”ති
මා හායි, “කථං නු බො ඉමං ඉදානි මාරෙස්සාමි”ති වා මා චින්තයි. නාගානි වරුණං
ආලපති. ආයාහමස්මිති ආයො අහං අස්මි, අයමෙව වා පාඨො. සයං කරිස්සාමිති
සථෙ ත්වං “ඉමස්ස සන්තිකෙ ඉදානි ධම්මො මෙ සුතො”ති මං මාරෙතුං න විසහසි,
අහමෙව යථා තච අජ්ඣාසයො, තථා සයං කරිස්සාමිති.

නාගරාජා ආහ –

1632.

“පඤ්ඤා භවෙ භදයං පණ්ඩිතානං, තෙ ත්‍යම්භ පඤ්ඤාය මයං සුතුට්ඨා;
අනුනනාමො ලභතජ්ජ දාරං, අජ්ජෙව තං කුරුයො පාපයාතු” ති.

තත්ථ තෙ ත්‍යම්භාති තෙ මයං තව පඤ්ඤාය සුතුට්ඨා. අනුනනාමොති
සම්පුණ්ණනාමො පුණ්ණකො යක්ඛසෙනාපති. ලභතජ්ජ දාරන්ති ලභතු අජ්ජ දාරං,
දදාමි අස්ස ධිතරං ඉරන්ධනිං. පාපයාතුති අජ්ජෙව තං කුරුරට්ඨං පුණ්ණකො
පාපෙතු.

එවඤ්ච පන චත්ථා වරුණො නාගරාජා ඉරන්ධනිං පුණ්ණකස්ස අදාසි. සො තං
ලභිත්වා තුට්ඨවිත්තො මහාසත්තෙන සද්ධිං සල්ලපි. තමත්ථං පකාසෙන්තො සත්ථා
ආහ —

1633.

“ස පුණ්ණකො අත්තමනො උදග්ගො, ඉරන්ධනිං නාගකඤ්ඤං ලභිත්වා;
භට්ඨෙත භාවෙන පතීතරූපො, ඉච්චබ්බවි කුරුනං කත්තුසෙට්ඨං.

1634.

“හරියාය මං ත්වං අකරි සමඬ්ඨිං, අභඤ්ච තෙ විධුර කරොමි කිච්චං;
ඉදඤ්ච තෙ මණ්ණිරතනං දදාමි, අජ්ජෙව තං කුරුයො පාපයාමි” ති.

තත්ථ මණ්ණිරතනන්ති පණ්ඩිත, අහං තව ගුණසු පසන්තො අරභාමි තව
අනුච්ඡවිකං කිච්චං කාතුං, තස්මා ඉමඤ්ච තෙ චක්කචත්තිපරිභොගං මණ්ණිරතනං
දෙමි, අජ්ජෙව තං ඉන්ද්‍රපත්ථං පාපෙමිති.

අථ මහාසත්තො තස්ස ථුනිං කරොන්තො ඉතරං ගාථමාහ —

1635.

“අජෙය්‍යමෙසා තව භොතු මෙත්ති, හරියාය කච්චාන පියාය සද්ධිං;
ආනන්දි විත්තො සුමනො පතීනො, දත්ථා මණිං මඤ්ච නයින්දපත්ථ” ති.

තත්ථ අජෙය්‍යමෙසාති එසා තව හරියාය සද්ධිං පියසංවාසමෙත්ති අජෙය්‍යා
භොතු. “ආනන්දි විත්තො” තිආදීහි පිතිසමඬ්ඨිභාවමෙවස්ස වදති. නයින්දපත්ථන්ති
නය ඉන්ද්‍රපත්ථං.

තං සුත්ථා පුණ්ණකො තථා අකාසි. තෙන චුත්තං —

1636.

“ස පුණ්ණකො කුරුනං කත්තුසෙට්ඨං, නිසීද්ධි පුරතො ආසනස්මිං;
ආදාය කත්තාරමනොමපඤ්ඤං, උපානයි නගරං ඉන්ද්‍රපත්ථං.

1637.

“මනො මනුස්සස්ස යථාපි ගච්ඡෙ, තතොපිස්ස බ්ඡ්පතරං අහොසි;
ස පුණ්ණකො කුරුනං කත්තුසෙට්ඨං, උපානයි නගරං ඉන්දපත්ථං.

1638.

“එතින්දපත්ථං නගරං පදිස්සති, රම්මානි ච අම්බවනානි භාගසො;
අහඤ්ච හරියාය සමඬගිභූතො, තුවඤ්ච පත්තොසි සකං නිකෙත”න්ති.

තත්ථ යථාපි ගච්ඡෙති මනො නාම කිඤ්චාපි න ගච්ඡති, දුරෙ ආරම්මණං
ගණ්හන්තො පන ගතොති වුවචති, තස්මා මනස්ස ආරම්මණග්ගණ්ණතොපි
බ්ඡ්පතරං තස්ස මනොමයසින්ධවස්ස ගමනං අහොසිති එවමෙත්ථ අත්ථො
දට්ඨබ්බො. එතින්දපත්ථන්ති අස්සපිට්ඨෙ නිසින්තොයෙවස්ස දස්සෙන්නො
එවමාහ. සකං නිකෙතන්ති ත්වඤ්ච අත්තනො නිවෙසනං සම්පත්තොති ආහ.

තස්මිං පන දිවසෙ පච්චුසකාලෙ රාජා සුපිනං අද්දස. එවරූපො සුපිනො අහොසි
– රඤ්ඤො නිවෙසනද්වාරෙ පඤ්ඤාක්ඛන්ධො සීලමයසාබො පඤ්චගොරසඵලො
අලඬකතහත්ථිගවාස්සපට්ඨිජන්තො මහාරුක්ඛො ධීතො. මහාජනො තස්ස
සක්කාරං කත්වා අඤ්ජලිං පග්ගස්ස නමස්සමානො අට්ඨාසි. අට්ඨකො
කණ්හපුරිසො ඵරූසො රත්තසාටකනිවත්ථො රත්තපුප්ඵකණ්ණධරො
ආවුධහත්ථො ආගන්ත්වා මහාජනස්ස පරිදෙවන්තස්සෙව තං රුක්ඛං සමුලං
ජින්දිත්වා ආකඬ්ඨන්තො ආදාය ගන්ත්වා පුන තං ආහරිත්වා පකතිට්ඨානෙයෙව
යපෙත්වා පක්කාමීති. රාජා තං සුපිනං පරිග්ගණ්හන්තො “මහාරුක්ඛො විය න
අඤ්ඤො කොචි, විධුරපණ්ඩිතො. මහාජනස්ස පරිදෙවන්තස්සෙව තං සමුලං
ජින්දිත්වා ආදාය ගතපුරිසො විය න අඤ්ඤො කොචි, පණ්ඩිතං ගහෙත්වා
ගතමාණුවො. පුන තං ආහරිත්වා පකතිට්ඨානෙයෙව යපෙත්වා ගතො විය සො
මාණුවො පුන තං පණ්ඩිතං ආනෙත්වා ධම්මසභාය ද්වාරෙ යපෙත්වා පක්කමීස්සති.
අද්ධා අජ්ජ මයං පණ්ඩිතං පස්සිස්සාමා”ති සන්තිට්ඨානං කත්වා
සොමනස්සපත්තො සකලනගරං අලඬකාරාපෙත්වා ධම්මසභං සජ්ජාපෙත්වා
අලඬකතරතනමණ්ඩපෙ ධම්මාසනං පඤ්ඤාපෙත්වා
එකසතරාජඅමච්චගණනගරවාසිජානපදපරිවුතො “අජ්ජ තුම්හෙ පණ්ඩිතං
පස්සිස්සං, මා සොචිත්ථා”ති මහාජනං අස්සාසෙත්වා පණ්ඩිතස්ස ආගමනං
ඔලොකෙන්නො ධම්මසභායං නිසීදි. අමච්චාදයොපි නිසීදිංසු. තස්මිං බණ
පුණ්ණකොපි පණ්ඩිතං ඔතාරෙත්වා ධම්මසභාය ද්වාරෙ පරිසමජ්ඣෙයෙව
යපෙත්වා ඉරන්ධති. ආදාය දෙවනගරමෙව ගතො. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා
ආහ –

1639.

“න පුණ්ණකො කුරුනං කත්තුසෙට්ඨං, ඔරොපිය ධම්මසභාය මජ්ඣෙ;
ආපඤ්ඤමාරුය්හ අනොමවණ්ණො, පක්කාමී වෙහායසමන්තලික්ඛෙ.

1640.

“තං දිස්වා රාජා පරමජ්ජනිතො, උට්ඨාය බාහාහි පලිස්සජ්ඣත්වා;
අවිකම්පයං ධම්මසභාය මජ්ඣෙකං, නිසීද්ධි පමුඛමාසනස්මි” ති.

තත්ථ අනොමවණ්ණොති අහිනවණ්ණො උත්තමවණ්ණො. අවිකම්පයන්ති
භික්ඛවෙ, සො රාජා පණ්ඩිතං පලිස්සජ්ඣත්වා මහාජනමජ්ඣෙකං අවිකම්පන්තො
අනොලියන්තොයෙව හත්ථෙ ගහෙත්වා අත්තනො අහිමුඛං කත්වා
අලඬිකතධම්මාසනෙ නිසීදාපෙසි.

අථ රාජා තෙන සද්ධිං සම්මොදිත්වා මධුරපට්ඨන්ථාරං කරොන්තො ගාථමාහ —

1641.

“ත්ථං නො විනෙතාසි රථංව නද්ධං, නන්දන්ති තං කුරුයො දස්සනෙන;
අක්ඛාහි මෙ පුච්ඡිතො එතමත්ථං, කථං පමොක්ඛො අහු මාණවස්සා” ති.

තත්ථ නද්ධන්ති යථා නද්ධං රථං සාරථි විනෙති, එවං ත්ථං අමහාකං
කාරණෙන නයෙන භිතකිරියාසු විනෙතා. නන්දන්ති තන්ති තං දිස්වාච ඉමෙ
කුරුරට්ඨවාසිනො තච දස්සනෙන නන්දන්ති. මාණවස්සාහි මාණවස්ස සන්තිකා
කථං තච පමොක්ඛො අහොසි? යො වා තං මුඤ්චන්තස්ස මාණවස්ස පමොක්ඛො,
සො කෙන කාරණෙන අහොසිති අත්ථො.

මහාසත්තො ආහ —

1642.

“යං මාණවොත්ථාහිවදී ජනිත්ද, න සො මනුස්සො නරචිරසෙට්ඨ;
යදි තෙ සුතො පුණ්ණකො නාම යක්ඛො, රඤ්ඤො කුචෙරස්ස හි සො
සජ්ඣිබ්බො.

1643.

“භූමින්ධරො වරුණො නාම නාගො, බ්‍රහ්ම සුචි වණ්ණබලුපපන්තො;
තස්සානුජං ධීතරං කාමයානො, ඉරන්ධතී නාම සා නාගකඤ්ඤො.

1644.

“තස්සා සුමජ්ඣාය පියාය හෙතු, පතාරයිත්ථ මරණාය මය්හං;
සො වෙච හරියාය සමඬ්භිභූතො, අහඤ්ච අනුඤ්ඤාතො මණි ව
ලද්ධො” ති.

තත්ථ යං මාණවොත්ථාහිවදීති ජනිත්ද යං ත්ථං “මාණවො” ති අභිවදසි.
භූමින්ධරොති භූමින්ධරනාගභවනවාසි. සා නාගකඤ්ඤොති යං නාගකඤ්ඤං සො
පත්ථයමානො මම මරණාය පතාරයි විත්තං පවත්තෙසි, සා නාගකඤ්ඤො ඉරන්ධතී
නාම. පියාය හෙතුති මහාරාජ, සො හි නාගරාජා චතුප්පොසථිකපඤ්ඤාච්ඡස්සජ්ජනෙ
පසන්තො මං මණිනා පුප්පත්වා නාගභවනං ගතො විමලාය නාම දෙවියා තං මණිං.

අදිස්වා “දෙව, කුහිං මණි” ති පුච්ඡිතො මම ධම්මකථිකභාවං වණ්ණෙසි. සා මය්හං ධම්මකථං සොතුකාමා හුත්වා මම හදයෙ දොහළං උප්පාදෙසි. නාගරාජා දුග්ගහිතෙන පන ධිතරං ඉරන්ධතිං ආහ – “මාතා, තෙ විධුරස්ස හදයමංසෙ දොහළිනී, තස්ස හදයමංසං ආහරිතුං සමත්ථං සාමිකං පරියෙසාහි” ති. සා පරියෙසන්ති වෙස්සවණස්ස භාගිනෙයාං පුණ්ණකං නාම යක්ඛං දිස්වා තං අත්තනි පටිබද්ධවිත්තං ඤත්වා පිතු සන්තිකං නෙසි. අථ තං සො “විධුරපණ්ඩිතස්ස හදයමංසං ආහරිතුං සක්කොන්තො ඉරන්ධතිං ලහිස්සසි” ති ආහ. පුණ්ණකො වෙපුල්ලපබ්බතො චක්කවත්තිපරිභොගං මණිරතනං ආහරිත්වා තුම්හෙහි සද්ධිං ජුතං කිළිත්වා මං ජිනිත්වා ලහි. අහඤ්ච මම නිවෙසනෙ තිහං වසාපෙත්වා මහන්තං සක්කාරං අකාසිං. සොපි මං අස්සවාලධිං ගාභාපෙත්වා හිමවත්තෙ රුක්ඛෙසු ව පබ්බතෙසු ව පොථෙත්වා මාරෙතුං අසක්කොන්තො සත්තමෙ වාතක්ඛන්ධෙ වෙරම්භවාතමුඛෙ ච පක්ඛන්දිත්වා අනුපුබ්බෙන සට්ඨියොජනුබ්බෙධෙ කාළාගිරිමත්ථකෙ යපෙත්වා සිහවෙසාදිවසෙන ඉදඤ්චිදඤ්ච රූපං කත්වාපි මාරෙතුං අසක්කොන්තො මයා අත්තනො මාරණකාරණං පුට්ඨො ආචික්ඛි. අථස්සාහං සාධුනරධම්මෙ කථෙසිං. තං සුත්වා පසන්නචිත්තො මං ඉධ ආනෙතුකාමො අහොසි.

අථාහං තං ආදාය නාගභවනං ගන්ත්වා නාගරඤ්ඤො ච විමලාය ච ධම්මං දෙසෙසිං. තතො නාගරාජා ච විමලා ච සබ්බනාගපරිසා ච පසිදිංසු. නාගරාජා තත්ථ මයා ඡාහං චුත්ථකාලෙ ඉරන්ධතිං පුණ්ණකස්ස අදාසි. සො තං ලහිත්වා පසන්නචිත්තො හුත්වා මං මණිරතනෙන පුපෙත්වා නාගරාජෙන ආණත්තො මනොමයසින්ධවං ආරොපෙත්වා සයං මජ්ඣිමාසනෙ නිසිදිත්වා ඉරන්ධතිං පච්ඡිමාසනෙ නිසිදාපෙත්වා මං පුරිමාසනෙ නිසිදාපෙත්වා ඉධාගන්ත්වා පරිසමජ්ඣෙ ඕතාරෙත්වා ඉරන්ධතිං ආදාය අත්තනො නගරමෙව ගතො. එවං, මහාරාජ, සො පුණ්ණකො තස්සා සුමජ්ඣාය පියාය හෙතු පතාරයින්ථ මරණාය මය්හං. අථෙවං මං නිස්සාය සො වෙව හරියාය සමඬිගිභුතො, මම ධම්මකථං සුත්වා පසන්නෙන නාගරාජෙන අහඤ්ච අනුඤ්ඤාතො, තස්ස පුණ්ණකස්ස සන්තිකා අයං සබ්බකාමදදො චක්කවත්තිපරිභොගමණි ච ලද්ධො, ගණ්හථ, දෙව, ඉමං මණින්ති රඤ්ඤො රතනං අදාසි.

තතො රාජා පච්චුසකාලෙ අත්තනා දිට්ඨසුපිනං නගරවාසීනං කථෙතුකාමො “භොන්තො, නගරවාසීනො අජ්ජ මයා දිට්ඨසුපිනං සුණාථා” ති වත්වා ආහ –

1645.

“රුක්ඛො හි මය්හං පද්වාරෙ සුජාතො, පඤ්ඤාක්ඛන්ධො සීලමයස්ස සාඛා;
අත්ථෙ ච ධම්මෙ ච යීතො නිපාකො, ගවජ්ඵලො හත්ථිගවාස්සජන්තො.

1646.

“නච්චගිතතුරියාහිනාදිතෙ, උච්ඡිජ්ජ සෙනං පුරියො අහාසි;
සො නො අයං ආගතො සන්තිකෙතං, රුක්ඛස්සිමස්සාපවිතිං කරොථ.

1647.

“යෙ කෙවි විත්තා මම පව්වයෙන, සබ්බෙව තෙ පාතුකරොන්තු අජ්ජ;
තිබ්බානි කත්වාන උපායනානි, රුක්ඛස්සිමස්සාපවිතිං කරොථ.

1648.

“යෙ කෙවි බද්ධා මම අත්ථි රට්ඨෙ, සබ්බෙව තෙ බන්ධනා මොවයන්තු;
යට්ඨෙයං බන්ධනස්මා පමුත්තො, එවමෙනෙ මුඤ්චරෙ බන්ධනස්මා.

1649.

“උන්නඩගලා මාසමීමං කරොන්තු, මංසොදනං බ්‍රාහ්මණා භක්ඛයන්තු;
අමජ්ජපා මජ්ජරහා පිවන්තු, පුණ්ණාහි ථාලාහි පලිස්සුතාහි.

1650.

“මහාපථං නිව්ච සමච්ඡයන්තු, තිබ්බඤ්ච රක්ඛං විදහන්තු රට්ඨෙ;
යථාඤ්ඤමඤ්ඤං න විහෙය්‍යෙය්‍යං, රුක්ඛස්සිමස්සාපවිතිං කරොථා” ති.

තත්ථ සීලමයස්ස සාධාති එතස්ස රුක්ඛස්ස සීලමයා සාධා. අත්ථෙ ව
ධම්මෙවාති වද්ධියඤ්ච සභාවෙ ව. යීතො නිපාකොති සො පඤ්ඤාමයරුක්ඛො
පතිට්ඨිතො. ගවජ්ජලොති පඤ්චවිධගොරසඵලො. හත්ථිගවාස්සජන්තොති
අලඬිකතහත්ථිගවාස්සෙහි සඤ්ජන්තො. නව්චගීතතුරියාහිනාදිතෙති අථ තස්ස
රුක්ඛස්ස පූජං කරොන්තෙන මහාජනෙන තස්මිං රුක්ඛෙ එතෙහි නව්වාදීහි
අහිනාදිතෙ. උච්ඡිජ්ජ සෙනං පුරිසො අභාසීති එකො කණ්ඨපුරිසො ආගන්ත්වා තං
රුක්ඛං උච්ඡිජ්ජ පරිවාරෙත්වා යීතං සෙනං පලාපෙත්වා අභාසි ගහෙත්වා ගතො.
පුන සො රුක්ඛො ආගන්ත්වා අම්භාකං නිවෙසනද්වාරයෙව යීතො. සො නො අයං
රුක්ඛසදිසො පණ්ඩිතො සන්නිකෙතං ආගතො. ඉදානි සබ්බෙව තුම්භෙ රුක්ඛස්ස
ඉමස්ස අපවිතිං කරොථ, මහාසක්කාරං පවත්තෙථ.

මම පව්වයෙනාති අම්භො, අමච්චා යෙ කෙවි මං නිස්සාය ලද්ධෙන යසෙන
විත්තා තුට්ඨවිත්තා, තෙ සබ්බෙ අත්තනො විත්තං පාතුකරොන්තු. තිබ්බානීති
බහලානි මහන්තානි. උපායනානීති පණ්ණාකාරෙ. යෙ කෙවිති අත්තමසො
කීළනත්ථාය බද්ධෙ මිගපක්ඛිනො උපාදාය. මුඤ්චරෙති මුඤ්චන්තු. උන්නඩගලා
මාසමීමං කරොන්තුති ඉමං මාසං කසනනඩගලානි උස්සාපෙත්වා එකමන්තෙ
යපෙත්වා නගරෙ හෙරිං වරාපෙත්වා සබ්බෙව මනුස්සා මහාජණං කරොන්තු.
භක්ඛයන්තුති භුඤ්ජන්තු. අමජ්ජපාති එත්ථ අ-කාරො නිපාතමත්තං, මජ්ජපා පුරිසා
මජ්ජරහා අත්තනො අත්තනො ආපානට්ඨානෙසු නිසින්නා පිවන්තුති අත්ථො.
පුණ්ණාහි ථාලාහිති පුණ්ණෙහි ථාලෙහි. පලිස්සුතාහිති අතිපුණ්ණත්තා
පග්ගරමානෙහි. මහාපථං නිව්ච සමච්ඡයන්තුති අත්තොනගරෙ අලඬිකතමහාපථං
රාජමග්ගං නිස්සාය යීතා වෙසියා නිව්චකාලං කිලෙසවසෙන කිලෙසත්ථිකං ජනං
අව්භයන්තුති අත්ථො. තිබ්බන්ති ගාළිහං. යථාති යථා රක්ඛස්ස සුසංවිහිතත්තා

උන්නඩිගලා හුත්වා රුක්ඛස්සිමස්ස අපචිතිං කරොන්තා අඤ්ඤමඤ්ඤං න විහෙයියෙය්‍යං, එවං රක්ඛං සංවිදහන්තුති අත්ථො.

එවං රඤ්ඤා වුත්තෙ -

1651.

“ඔරොධා ව කුමාරා ව, වෙසියානා ව බ්‍රාහ්මණා;
බහුං අන්තඤ්ච පානඤ්ච, පණ්ඩිතස්සාභිභාරයුං.

1652.

“හත්ථාරොහා අනීකට්ඨා, රජිකා පත්තිකාරකා;
බහුං අන්තඤ්ච පානඤ්ච, පණ්ඩිතස්සාභිභාරයුං.

1653.

“සමාගතා ජානපදා, නෙගමා ව සමාගතා;
බහුං අන්තඤ්ච පානඤ්ච, පණ්ඩිතස්සාභිභාරයුං.

1654.

“බහුජනො පසන්තොසි, දිස්වා පණ්ඩිතමාගතෙ;
පණ්ඩිතමහි අනුජපත්තෙ, වෙලුක්ඛෙපො පවත්තථා”ති.

තත්ථ අභිභාරයුන්ති එවං රඤ්ඤා ආණන්තා මහාජණං පටියාදෙන්වා සබ්බෙ සත්තෙ ඛන්ධනා මොවෙත්වා එතෙ සබ්බෙ ඔරොධාදයො නානජ්ජකාරං පණ්ණාකාරං සජ්ජිත්වා තෙන සද්ධිං අන්තඤ්ච පානඤ්ච පණ්ඩිතස්ස පෙසෙසුං. පණ්ඩිතමාගතෙති පණ්ඩිතෙ ආගතෙ තං පණ්ඩිතං දිස්වා බහුජනො පසන්තො අහොසි.

ජණො මාසෙන ඔසානං අගමාසි. තතො මහාසත්තො බුද්ධකිච්චං සාධෙන්තො විය මහාජනස්ස ධම්මං දෙසෙන්තො රාජානඤ්ච අනුසාසන්තො දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා යාවතායුකං යත්වා ආයුපරියොසානෙ සග්ගපරායණො අහොසි. රාජානං ආදිං කත්වා සබ්බෙපි නගරවාසීනො පණ්ඩිතස්සොවාදෙ යත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා ආයුපරියොසානෙ සග්ගපුරං පුරයිංසු.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා “න, භික්ඛවෙ, ඉදානෙව, පුබ්බෙපි තථාගතො පඤ්ඤාසම්පන්නො උපායකුසලොයෙවා”ති වත්වා ජාතකං සමොධානෙසි - “තදා පණ්ඩිතස්ස මාතෘපිතරො මහාරාජකුලානි අහෙසුං, ජෙට්ඨහරියා රාහුලමාතා, ජෙට්ඨපුත්තො රාහුලො, විමලා උජ්ජලවණ්ණා, වරුණනාගරාජා සාරිපුත්තො, සුපණ්ණරාජා මොග්ගල්ලානො, සක්කො අනුරුද්ධො, ධනඤ්චයකොරබ්බරාජා ආනන්දො, පුණ්ණකො ජන්තො, පරිසා බුද්ධපරිසා, විධුරපණ්ඩිතො පන අහමෙව සම්මාසම්බුද්ධො අහොසි”න්ති.

විදුරජාතකවණ්ණනා නවමා.

[547] 10. වෙස්සන්තරජාතකවණ්ණනා

දසවරකථාවණ්ණනා

චූස්සති වරවණ්ණාහෙනි ඉදං සත්ථා කපිලවත්ථුං උපනිස්සාය නිග්‍රොධාරාමෙ
විහරන්තො පොක්ඛරවස්සං ආරබ්භ කටෙසි. යදා හි සත්ථා
පවත්තිතවරධම්මවක්කො අනුක්කමෙන රාජගහං ගන්ත්වා තත්ථ හෙමන්තං
චිතිනාමෙන්වා උදායිත්තෙරෙන මග්ගදෙසකෙන විසතිසහස්සඤ්ඤාසවපරිවුතො
පයම්මගමනෙන කපිලවත්ථුං අගමාසි, තදා සක්ඛාරාජානො “මයං අම්භාකං
ඤාතිසෙට්ඨං පස්සිස්සාමා”ති සන්නිපතිත්වා හගවතො වසනට්ඨානං වීමංසමානා
“නිග්‍රොධසක්කස්සාරාමො රමණීයො”ති සල්ලක්ඛෙන්වා තත්ථ සබ්බං
පටිප්භගනවිධිං කත්වා ගන්ධපුප්ඵාදිහත්ථා පච්චුග්ගමනං කරොන්තා
සබ්බාලඤ්ඤාකාරප්පටිමණ්ඩිතෙ දහරදහරෙ නාගරදාරකෙ ච නාගරදාරිකායො ච පයම්මං
පහිණිංසු, තතො රාජකුමාරෙ ච රාජකුමාරිකායො ච. තෙසං අන්තරා සාමං
ගන්ධපුප්ඵවුණ්ණාදීහි සත්ථාරං පූජෙන්වා හගවන්තං ගහෙන්වා නිග්‍රොධාරාමමෙව
අගමිංසු. තත්ථ හගවා විසතිසහස්සඤ්ඤාසවපරිවුතො පඤ්ඤත්තවරබුද්ධාසනෙ
නිසීදි. තදා හි සාකියා මානජාතිකා මානත්ථද්ධා. තෙ “අයං සිද්ධත්ථකුමාරො
අම්භෙහි දහරතරො, අම්භාකං කනිට්ඨො භාගිනෙයො පුත්තො නත්තා”ති
චිත්තෙන්වා දහරදහරෙ රාජකුමාරෙ ච රාජකුමාරිකායො ච ආහංසු “තුම්භෙ
හගවන්තං වන්ද්ථ, මයං තුම්භාකං පිට්ඨිතො නිසීදිස්සාමා”ති.

තෙසු එවං අවන්දිත්වා නිසින්තෙසු හගවා තෙසං අප්ඤ්ඤාසයං ඔලොකෙන්වා
“න මං ඤාතයො වන්දන්ති, හන්ද ඉදානෙව වන්දාපෙස්සාමි”ති අභිඤ්ඤාපාදකං
චතුත්ථප්ඤ්ඤානං සමාපජ්ජිත්වා තතො වුට්ඨාය ආකාසං අභිභුග්ගන්ත්වා තෙසං සීසෙ
පාදපංසුං ඔකිරමානො විය කණ්ඩම්බරුක්ඛමුලෙ යමකපාටිභාරියසදිසං පාටිභාරියං
අකාසි. රාජා සුද්ධොදනො තං අච්ඡරියං දිස්වා ආහ “හන්තෙ, තුම්භාකං ජාතදිවසෙ
කාලදෙවලස්ස වන්දනත්ථං උපනිනානං වො පාදෙ පරිවත්තිත්වා බ්‍රාහ්මණස්ස
මත්ථකෙ ඨිතෙ දිස්වා අහං තුම්භාකං පාදෙ වන්දිං, අයං මෙ පයම්මවන්දනා. පුනභි
වජ්ජමඬගලදිවසෙ ජම්බුවජ්ජායාස සිරිසයනෙ නිසින්තානං වො ජම්බුවජ්ජායාස
අපරිවත්තනං දිස්වාපි අහං තුම්භාකං පාදෙ වන්දිං, අයං මෙ දුතියවන්දනා. ඉදානි
ඉමං අදිට්ඨපුබ්බං පාටිභාරියං දිස්වාපි තුම්භාකං පාදෙ වන්දාමි, අයං මෙ
තතියවන්දනා”ති. රඤ්ඤා පන වන්දිතෙ අවන්දිත්වා යාතුං සමත්තො නාම
එකසාකියොපි නාභොසි, සබ්බෙ වන්දිංසුයෙව.

ඉති හගවා ඤාතයො වන්දාපෙන්වා ආකාසනො ඔතරිත්වා
පඤ්ඤත්තවරබුද්ධාසනෙ නිසීදි. නිසින්තෙ ච හගවති සිඛාපත්තො ඤාතිසමාගමො
අභොසි, සබ්බෙ එකග්ගචිත්තා හුත්වා නිසීදිංසු. තතො මහාමෙස්සො උට්ඨන්තිවා
පොක්ඛරවස්සං වස්සි, තම්බවණ්ණං උදකං හෙට්ඨා විරවන්තං ගච්ඡති. යෙ
තෙමෙතුකාමා, තෙ තෙමෙන්ති. අතෙමෙතුකාමස්ස සරීරෙ එකඛන්ද්‍රමත්තම්පි න

පතති. තං දිස්වා සබ්බෙ අවිජ්ජිකානි චිත්තජාතා අහෙසුං. “අහො අවිජ්ජියං අහො අබ්භූතං අහො බුද්ධානං මහානුභාවතා, යෙසං ඤාතිසමාගමෙ එවරූපං පොක්ඛරවස්සං වස්සී”ති භික්ඛු කථං සමුට්ඨාපෙසුං. තං සුත්වා සත්ථා “න, භික්ඛවෙ, ඉදානෙව, පුබ්බෙපි මම ඤාතිසමාගමෙ මහාමෙඝො පොක්ඛරවස්සං වස්සියෙවා”ති වත්වා තෙහි යාවිතො අතීතං ආහරී.

අතීතෙ සිවිරට්ඨෙ ජෙතුත්තරනගරෙ සිවිමහාරාජා නාම රජ්ජං කාරෙත්තො සඤ්ජයං නාම පුත්තං පටිලභී. සො තස්ස වයප්පත්තස්ස මද්දරාජධිතරං චුස්සතිං නාම රාජකඤ්ඤං ආනෙත්වා රජ්ජං නියයාදෙත්වා චුස්සතිං අග්ගමහෙසිං අකාසී. තස්සා අයං පුබ්බයොගො – ඉතො එකනවුතිකජපෙ විපස්සී නාම සත්ථා ලොකෙ උදපාදි. තස්මිං බන්ධුමතිනගරං නිස්සාය බෙමෙ මිගදායෙ විහරන්තෙ එකො රාජා රඤ්ඤො බන්ධුමස්ස අනග්ගෙහන වන්දනසාරෙත සද්ධිං සතසහස්සග්ගතිකං සුවණ්ණමාලං පෙසෙසී. රඤ්ඤො පන ද්වෙ ධිතරො අහෙසුං. සො තං පණ්ණාකාරං තාසං දාතුකාමො හුත්වා වන්දනසාරං ජෙට්ඨිකාය අදාසී, සුවණ්ණමාලං කනිට්ඨාය අදාසී. තා උභොපි “න මයං ඉමං අත්තනො සරීරෙ පිළන්ධස්සාම, සත්ථාරමෙව පුජෙස්සාමා”ති වින්තෙත්වා රාජානං ආහංසු “තාත, වන්දනසාරෙත ව සුවණ්ණමාලාය ව දසබලං පුජෙස්සාමා”ති. තං සුත්වා රාජා “සාධු”ති සම්පට්ඨි. ජෙට්ඨිකා සුබ්බවන්දනවුණ්ණං කාරෙත්වා සුවණ්ණසමුග්ගං පුරෙත්වා ගණ්භාපෙසී. කනිට්ඨහගිනී පන සුවණ්ණමාලං උරවිජ්ජමාලං කාරාපෙත්වා සුවණ්ණසමුග්ගෙන ගණ්භාපෙසී. තා උභොපි මිගදායවිහාරං ගන්ත්වා ජෙට්ඨිකා වන්දනවුණ්ණෙන දසබලස්ස සුවණ්ණවණ්ණං සරීරං පුජෙත්වා සෙසවුණ්ණානි ගන්ධකුටියං විකිරිත්වා “හන්තෙ, අනාගතෙ තුම්භාදිසස්ස බුද්ධස්ස මාතා භවෙය්”න්ති පත්ථනං අකාසී. කනිට්ඨහගිනීපි තථාගතස්ස සුවණ්ණවණ්ණං සරීරං සුවණ්ණමාලාය කතෙන උරවිජ්ජෙන පුජෙත්වා “හන්තෙ, යාව අරහත්තජ්ජත්ති, තාව ඉදං පසාධනං මම සරීරා මා විගතං හොතු”ති පත්ථනං අකාසී. සත්ථාපි තාසං අනුමොදනං අකාසී.

තා උභොපි යාවතායුකං යත්වා දෙවලොකෙ නිබ්බත්තිංසු. තාසු ජෙට්ඨහගිනී දෙවලොකතො මනුස්සලොකං, මනුස්සලොකතො දෙවලොකං සංසරන්ති එකනවුතිකජපාවසානෙ අමිහාකං බුද්ධුජ්ජාදකාලෙ බුද්ධමාතා මහාමායාදෙවී නාම අහොසී. කනිට්ඨහගිනීපි තථෙව සංසරන්ති කස්සපදසබලස්ස කාලෙ කිකිස්ස රඤ්ඤො ධිතා හුත්වා නිබ්බත්ති. සා විත්තකම්මකතාය විය උරවිජ්ජමාලාය අලඬිකතෙන උරෙන ජාතත්තා උරවිජ්ජා නාම කුමාරිකා හුත්වා සොළසවස්සිකකාලෙ සත්ථු හත්තානුමොදනං සුත්වා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාය අපරභාගෙ හත්තානුමොදනං සුණන්තෙනෙව පිතරා සොතාපත්තිඵලං පත්තදිවසෙයෙව අරහත්තං පත්වා පබ්බජිත්වා පරිනිබ්බාසී. කිකිරාජාපි අඤ්ඤා සත්ත ධිතරො ලභී. තාසං නාමානි –

“සමණි සමණගුත්තා ව, භික්ඛුනී භික්ඛදායිකා;
ධම්මා වෙව සුධම්මා ව, සඬ්ඝදාසී ව සත්තම්”ති.

තා ඉමස්මිං බුද්ධුප්පාදෙ -

“බෙමා උප්පලවණ්ණා ව, පටාචාරා ව ගොතමී;
ධම්මදින්නා මහාමායා, විසාබා වාපි සත්තමී” ති.

තාසු චුස්සති සුධම්මා නාම හුත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා
විපස්සිසම්මාසම්බුද්ධස්ස කතාය චන්දනචුණ්ණපුජාය එලෙන
රත්තචන්දනරසපරිප්පොසිතෙන විය සරීරෙන ජාතත්තා චුස්සති නාම කුමාරිකා
හුත්වා දෙවෙසු ව මනුස්සෙසු ව සංසරන්ති අපරභාගෙ සක්කස්ස දෙවරඤ්ඤා
අග්ගමහෙසි හුත්වා නිබ්බන්ති. අථස්සා යාවතායුකං යත්වා පඤ්චසු පුබ්බනිමිත්තෙසු
උප්පන්නෙසු සක්කො දෙවරාජා තස්සා පරික්ඛිණායුකතං ඤත්වා මහන්නෙන
යසෙන තං ආදාය නන්දනවනුය්‍යානං ගන්ත්වා තත්ථ තං අලඬිකතසයනපිට්ඨෙ
නිසින්තං සයං සයනපස්සෙ නිසිදිත්වා එතදවොච “භද්දෙ චුස්සති, තෙ දස වරෙ
දම්මි, තෙ ගණ්හස්සු” ති වදන්තො ඉමස්මිං ගාථාසහස්සපටිමණ්ඩිතෙ
මහාවෙස්සන්තරජාතකෙ පයමං ගාථමාහ -

1655.

“චුස්සති වරවණ්ණාහෙ, වරස්සු දසධා වරෙ;
පථබ්‍යා වාරුපුබ්බඬ්ඨි, යං තුය්හං මනසො පිය” ති.

එවමෙසා මහාවෙස්සන්තරධම්මදෙසනා දෙවලොකෙ පතිට්ඨාපිතා නාම හොති.

තත්ථ චුස්සති තං නාමෙනාලපති. වරවණ්ණාහෙති වරාය වණ්ණාභාය
සමන්තාගතෙ. දසධාති දසවිධෙ. පථබ්‍යාති පථවියං ගහෙනබ්බෙ කත්වා වරස්සු
ගණ්හස්සුති වදති. වාරුපුබ්බඬ්ඨිති වාරුතා පුබ්බඬ්ඨගෙන වරලක්ඛණෙන
සමන්තාගතෙ. යං තුය්හං මනසො පියන්ති යං යං තව මනසා පියං, තං තං දසහි
කොට්ඨාසෙහි ගණ්හාහිති වදති.

සා අත්තනො චචනධම්මතං අජානන්ති පමත්තා හුත්වා දුතියගාථමාහ -

1656.

“දෙවරාජ නමො ත්‍යත්ථු, කිං පාපං පකතං මයා;
රම්මා වාවෙසි මං යානා, වාතොව ධරණීරුහ” ති.

තත්ථ නමො ත්‍යත්ථුති නමො තෙ අත්ථු. කිං පාපන්ති කිං මයා තව සන්තිකෙ
පාපං පකතන්ති පුච්ඡති. ධරණීරුහන්ති රුක්ඛං.

අථස්සා පමත්තභාවං ඤත්වා සක්කො ද්වෙ ගාථා අභාසි -

1657.

“න වෙච තෙ කතං පාපං, න ච මෙ ත්වමසි අප්පියා;

පුඤ්ඤඤඤ ව තෙ පරික්ඛිණං, යෙන තෙවං වදාමහං.

1658.

“සන්තිකෙ මරණං තුය්හං, විනාභාවො භවිස්සති;
පටිග්ගණ්හාහි මෙ එතෙ, වරෙ දස පච්චේජනො”ති.

තත්ථ යෙන තෙවන්ති යෙන තෙ එවං වදාමි. තුය්හං විනාභාවොති තව අම්හෙහි
සද්ධිං වියොගො භවිස්සති. පච්චේජනොති දදමානස්ස.

සා සක්කස්ස වචනං සුත්වා නිව්ඡයෙන අත්තනො මරණං ඤාත්වා වරං
ගණ්හන්ති ආහ -

1659.

“වරං වෙ මෙ අදො සක්ක, සබ්බභූතානම්ස්සර;
සිවිරාජස්ස හද්දන්තෙ, තත්ථ අස්සං නිවෙසනෙ.

1660.

“නිලනෙත්තා නිලහමු, නිලක්ඛි ව යථා මිගි;
චුස්සති නාම නාමෙන, තත්ථපස්සං පුරින්දන.

1661.

“පුත්තං ලහෙථ වරදං, යාවයොගං අමච්ඡරිං;
පුජිතං පටිරාජුහි, කිත්තිමන්තං යසස්සිතං.

1662.

“ගබ්භං මෙ ධාරයන්තියා, මජ්ඣිමඤ්චං අනුන්තතං;
කුච්ඡි අනුන්තනො අස්ස, වාපංව ලිඛිතං සමං.

1663.

“ථනා මෙ නප්පපතෙය්සං, පලිතා න සන්තු වාසව;
කායෙ රජො න ලිම්පෙථ, වජ්ඣඤ්ඤාපි පමොවයෙ.

1664.

“මයුරකොඤ්ඤාභිරුද්දෙ, නාරිවරගණායුතෙ;
බුජ්ජවෙලාපකාකිණ්ණෙ, සුතමාගධවණ්ණිතෙ.

1665.

“චිත්‍රග්ගලෙරුසුසිතෙ, සුරාමංසපබ්බොධනෙ;
සිවිරාජස්ස හද්දන්තෙ, තත්ථස්සං මහෙසි පියා”ති.

තත්ථ සිවිරාජස්සාති සා සකලජම්බුදීපතලං ඔලොකෙන්ති අත්තනො
 අනුවච්ඡිකං සිවිරඤ්ඤො නිවෙසනං දිස්වා තත්ථ අග්ගමහෙසිභාවං පත්ථෙත්ති
 එවමාහ. යථා මිගීති එකවස්සිකා හි මිගපොතිකා නීලනෙත්තා හොති, තෙනෙවමාහ.
 තත්ථපස්සන්ති තත්ථපි ඉමිනාව නාමෙන අස්සං. ලහෙථාති ලහෙයාං. වරදන්ති
 අලඬිකතසිසඅක්ඛියුගලහදයමංසරුධිරසෙතච්ඡත්තපුත්තදාරෙසු යාවිතයාවිතස්ස
 වරහණ්ඩස්ස දායකං. කුච්ඡිති ‘‘මජ්ඣිමඬ්ඨිනී’’න්ති වුත්තං සරුපතො දස්සෙති.
 ලිඛිතන්ති යථා ඡෙකෙන ධනුකාරෙන සමමා ලිඛිතං ධනු අනුන්තතමජ්ඣං
 කුලාවට්ටං සමං හොති, එවරුපො මෙ කුච්ඡි හවෙයා.

නස්පපතෙය්‍යුන්ති පතිත්වා ලම්බා න හවෙය්‍යං. පලිතා න සන්තු වාසවාති වාසව
 දෙවසෙට්ඨ, පලිතානිපි මෙ සිරස්මිං න සන්තු මා පඤ්ඤායිංසු. ‘‘පලිතානි
 සිරොරුහා’’තිපි පායො. වජ්ඣකුච්ඡාපිති කිඛිඛිසකාරකං රාජාපරාධිකං
 වජ්ඣකුච්ඡපත්තවොරං අත්තනො බලෙන මොවෙනුං සමත්ථා හවෙයාං. ඉමිනා
 අත්තනො ඉස්සරියභාවං දීපෙති. භූතමාගධවණ්ණිකෙති භොජනකාලාදීසු
 ථුතිවසෙන කාලං ආරොචෙත්තෙහි සුතෙහි වෙච මාගධකෙහි ච වණ්ණිකෙ.
 විත්‍රග්ගලෙරුසුසිකෙති පඤ්චඩ්ඛිකතුරියසද්දසදිසං මනොරමං රචං රචන්තෙහි
 සත්තරතනවිචිත්තෙහි ද්වාරකවාටෙහි උග්ගසාසිතෙ. සුරාමංසපබ්බොධනෙති ‘‘පිච්ච,
 බාදථා’’ති සුරාමංසෙහි පබ්බොධියමානජනෙ එවරුපෙ සිවිරාජස්ස නිවෙසනෙ තස්ස
 අග්ගමහෙසි හවෙය්‍යන්ති ඉමෙ දස වරෙ ගණ්හි.

තත්ථ සිවිරාජස්ස අග්ගමහෙසිභාවො පඨමො වරො, නීලනෙත්තා දුතියො,
 නීලහමුකතා තතියො, චුස්සතිති නාමං චතුත්ථො, පුත්තපට්ටලාහො පඤ්චමො,
 අනුන්තකුච්ඡිතා ඡට්ඨො, අලම්බත්ථනතා සත්තමො, අපලිතභාවො අට්ඨමො,
 සුබ්බමච්ඡිභාවො නවමො, වජ්ඣකුච්ඡමොවනසමත්ථතා දසමො වරොති.

සක්කො ආහ –

1666.

‘‘යෙ තෙ දස වරා දින්නා, මයා සබ්බඬ්ඨගසොහනෙ;
 සිවිරාජස්ස විජිතෙ, සබ්බෙ තෙ ලච්ඡසි වරෙ’’ති.

අථස්සා සක්කො දෙවරාජා චුස්සතියා දස වරෙ අදාසි, දත්වා ච පන ‘‘හද්දෙ
 චුස්සති, තච සබ්බෙ තෙ සමිජ්ඣන්තු’’ති වත්වා අනුමොදි. තමත්ථං පකාසෙන්නො
 සත්ථා ආහ –

1667.

‘‘ඉදං වත්වාන මසවා, දෙවරාජා සුජම්පති;
 චුස්සතියා වරං දත්වා, අනුමොදිත්ථ වාසවො’’ති.

තත්ථ අනුමොදිත්ථාති ‘‘සබ්බෙ තෙ ලච්ඡසි වරෙ’’ති එවං වරෙ දත්වා
 පමුද්දිතො තුට්ඨමානසො අහොසිති අත්ථො.

දසවරකථා නිට්ඨිතා.

හිමවන්තවණ්ණනා

ඉති සා වරෙ ගහෙත්වා තතො චුතා මද්දරඤ්ඤො අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිමිහි නිබ්බත්ති. ඡායමානා ච චන්දනචුණ්ණපරිකිණ්ණෙන විය සරීරෙන ඡාතා. තෙනස්සා නාමග්ගහණදිවසෙ “චුස්සති” ත්වෙව නාමං කරිංසු. සා මහන්තෙන පරිවාරෙන වඩ්ඪිත්වා සොළසවස්සකාලෙ උත්තමරූපධරා අහොසි. අථ නං සිව්මහාරාජා පුත්තස්ස සඤ්ජයකුමාරස්ස අත්ථාය ආනෙත්වා තස්ස ඡත්තං උස්සාපෙත්වා සොළසන්තං ඉත්ථිසහස්සානං ජෙට්ඨිකං කත්වා අග්ගමහෙසිට්ඨානෙ යිපෙසි. තෙන චුත්තං –

“තතො චුතා සා චුස්සති, ඡත්තියෙ උපපජ්ජථ;
ජෙතුත්තරමිහි නගරෙ, සඤ්ජයෙන සමාගමී” ති.

සා සඤ්ජයස්ස පියා මනාපා අහොසි. අථ නං සක්කො ආවජ්ජමානො “මයා චුස්සතියා දින්නවරෙසු නව වරා සමිද්ධා” ති දිස්වා “එකො පන පුත්තවරො න තාව සමිජ්ඣති, තම්පිස්සා සමිජ්ඣාපෙස්සාමී” ති චිත්තෙසි. තදා මහාසත්තො තාවතිංසදෙවලොකෙ වසති, ආයු වස්ස පරික්ඛිණං අහොසි. තං ඤත්වා සක්කො තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා “මාරිස, තයා මනුස්සලොකං ගන්තුං වට්ටති, තත්ථ සිව්රඤ්ඤො අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිමිහි පටිසන්ධිං ගණ්හිතුං වට්ටති” ති චත්වා තස්ස වෙව අඤ්ඤෙසඤ්ච වචනධම්මානං සට්ඨිසහස්සානං දෙවපුත්තානං පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා සකට්ඨානමෙව ගතො. මහාසත්තොපි තතො චචිත්වා තත්ථුපපන්නො, සෙසදෙවපුත්තාපි සට්ඨිසහස්සානං අමච්චානං ගෙහෙසු නිබ්බත්තිංසු. මහාසත්තෙ කුච්ඡිගතෙ චුස්සති දොහළිනී හුත්වා චතුසු නගරද්වාරෙසු නගරමජ්ඣෙ රාජනිවෙසනද්වාරෙ වාති ඡසු යානෙසු ඡ දානසාලායො කාරාපෙත්වා දෙවසිකං ඡ සතසහස්සානි විස්සජ්ජෙත්වා මහාදානං දාතුකාමා අහොසි.

රාජා තස්සා දොහළං සුත්වා නෙමිත්තකෙ බ්‍රාහ්මණෙ පක්කොසාපෙත්වා පුච්ඡි. නෙමිත්තකා – “මහාරාජ, දෙවියා කුච්ඡිමිහි දානාහිරතො සත්තො උජ්ජන්නො, දානෙන තිත්තිං න ගමිස්සති” ති වදිංසු. තං සුත්වා රාජා තුට්ඨමානසො හුත්වා ඡ දානසාලායො කාරාපෙත්වා චුත්තජ්ජකාරං දානං පට්ඨපෙසි. බොධිසත්තස්ස පටිසන්ධිග්ගහණකාලතො පට්ඨාය රඤ්ඤො ආයස්ස පමාණං නාම නාහොසි. තස්ස පුඤ්ඤානුභාවෙන සකලජම්බුදීපරාජානො පණ්ණාකාරං පහිණිංසු. දෙවී මහන්තෙන පරිවාරෙන ගබ්භං ධාරෙන්ති දසමාසෙ පරිපුණ්ණෙන නගරං දට්ඨුකාමා හුත්වා රඤ්ඤො ආරොවෙසි. රාජා නගරං දෙවනගරං විය අලඬිකාරාපෙත්වා දෙවිං රථවරං ආරොපෙත්වා නගරං පදක්ඛිණං කාරෙසි. තස්සා වෙස්සානං වීථියා වෙමජ්ඣං සම්පත්තකාලෙ කම්මජවාතා වලිංසු. අථ අමච්චා රඤ්ඤො ආරොවෙසු. තං සුත්වා වෙස්සවීථියංයෙව තස්සා සුනිසරං කාරාපෙත්වා වාසං ගණ්හාපෙසි. සා තත්ථ පුත්තං විජායි. තෙන චුත්තං –

“දස මාසෙ ධාරයිත්වාන, කරොන්ති පුරං පදක්ඛිණං;
වෙස්සානං වීරියා මජ්ඣෙ, ජනෙසි ඵ්ඤ්ඤාති මම” න්ති. (වරියා. 1.76);

මහාසත්තො මාතු කුච්ඡිතො නික්ඛන්තොයෙව විසදො හුත්වා අක්ඛිති
උම්මිලෙත්වා නික්ඛමි. නික්ඛන්තොයෙව ච මාතු හත්ථං පසාරෙත්වා “අම්ම, දානං
දස්සාමි, අත්ථි කිඤ්චි තෙ ධන” න්ති ආහ. අථස්ස මාතා “තාත, යථාඅප්ඤ්ඤාසයෙන
දානං දෙහි” ති පසාරිතහත්ථෙ සහස්සත්ථවිකං යපෙසි. මහාසත්තො හි
උම්භිගජාතකෙ ඉමස්මිං ජාතකෙ පච්ඡිමත්තභාවෙනි තීසු යානෙසු ජාතමත්තෙයෙව
මාතරා සද්ධිං කට්ඨෙසි. අථස්ස නාමග්ගහණදිවසෙ වෙස්සවීරියං ජාතත්තා
“වෙස්සන්තරො” ති නාමං කරිංසු.

තෙන වුත්තං -

“න මය්හං මත්තිකං නාමං, නපි පෙත්තිකසම්භවං;
ජාතොම්හි වෙස්සවීරියං, තස්මා වෙස්සන්තරො අහු” න්ති. (වරියා. 1.77);

ජාතදිවසෙයෙව පනස්ස එකා ආකාසවාරිනී කරෙණුකා අභිමඤ්ඤාසම්මතං
සබ්බසෙතං හත්ථිපොතකං ආනෙත්වා මඤ්ඤාහත්ථිට්ඨානෙ යපෙත්වා පක්කාමි.
තස්ස මහාසත්තං පච්චයං කත්වා උප්පන්නත්තා “පච්චයො” ත්වෙව නාමං කරිංසු.
තං දිවසමෙව අමච්චගෙහෙසු සට්ඨිසහස්සකුමාරකා ජායිංසු. රාජා මහාසත්තස්ස
අතිදීඝාදිදොසෙ විවජ්ජෙත්වා අලම්බනියො මධුරබීරායො චතුසට්ඨි ධාතියො
උපට්ඨාපෙසි. තෙන සද්ධිං ජාතානඤ්ච සට්ඨිදාරකසහස්සානං එකෙකා ධාතියො
උපට්ඨාපෙසි. සො සට්ඨිසහස්සෙහි දාරකෙහි සද්ධිං මහන්තෙන පරිවාරෙන වඩ්ඪති.
අථස්ස රාජා සතසහස්සග්ගිනකං කුමාරපිළන්ධනං කාරාපෙසි. සො
චතුප්පඤ්චවස්සිකකාලෙ තං ඔමුඤ්චිත්වා ධාතීනං දත්වා පුත තාහි දියමානම්පි න
ගණ්හි. තා රඤ්ඤො ආරොචයිංසු. රාජා තං සුත්වා “මම පුත්තෙන දින්නං
බ්‍රහ්මදෙය්‍යමෙව හොතු” ති අපරම්පි කාරෙසි. කුමාරො තම්පි අදාසියෙව. ඉති
දාරකකාලෙයෙව ධාතීනං නව වාරෙ පිළන්ධනං අදාසි.

අට්ඨවස්සිකකාලෙ පන පාසාදවරගතො සිරිසයනපිට්ඨෙ නිසින්තොව චින්තෙසි
“අහං බාහිරකදානමෙව දෙමි, තං මං න පරිතොසෙති, අප්ඤ්ඤාතිකදානං
දාතුකාමොම්හි, සචෙ මං කොචි සිසං යාවෙය්‍ය, සිසං ඡින්දිත්වා තස්ස දදෙය්‍යං.
සචෙපි මං කොචි හදයං යාවෙය්‍ය, උරං භින්දිත්වා හදයං නීහරිත්වා දදෙය්‍යං. සචෙ
අක්ඛිති යාවෙය්‍ය, අක්ඛිති උප්පාටෙත්වා දදෙය්‍යං. සචෙ සරිරමංසං යාවෙය්‍ය,
සකලසරිරතො මංසං ඡින්දිත්වා දදෙය්‍යං. සචෙපි මං කොචි රුධිරං යාවෙය්‍ය, රුධිරං
ගහෙත්වා දදෙය්‍යං. අථ වාපි කොචි ‘දාසො මෙ හොහි’ ති වදෙය්‍ය, අත්තානමස්ස
සාවෙත්වා දාසං කත්වා දදෙය්‍ය” න්ති. තස්සෙවං සභාවං චින්තෙන්නස්ස
චතුනහුතාධිකද්වියොජනසතසහස්සබ්බලා අයං මහාපථවි මත්තවරවාරණො විය
ගජ්ජමානා කම්පි. සිනෙරුපබ්බතරාජා සුසෙදිතවෙත්තඤ්ඤාතො විය ඔනම්ත්වා
ජෙතුත්තරනගරාහිමුඛො අට්ඨාසි. පථවිසද්දෙන දෙවා ගජ්ජන්තො බණ්කවස්සං
වස්සි, අකාලවිජ්ජුලතා නිච්ඡරිංසු, සාගරො සඬබ්බිහි. සක්කො දෙවරාජා අප්ථොටෙසි,

මහාබ්‍රහ්මා සාධුකාරමදාසි. පථවිතලතො පටියාය යාව බ්‍රහ්මලොකා එකකොලාහලං අහොසි.

වුත්තම්පි වෙනං -

“යදාහං දාරකො හොමි, ජාතියා අට්ඨවස්සිකො;
තදා නිසජ්ජ පාසාදෙ, දානං දාතුං විචිත්තයිං.

“හදයං දදෙයාං වක්ඛුං, මංසම්පි රුධිරම්පි ව;
දදෙයාං කායං සාවෙන්වා, යදි කොචි යාවයෙ මමං.

“සභාවං චිත්තයන්තස්ස, අකම්පිතමසණ්ඨිතං;
අකම්පි තත්ථ පථවී, සිනෙරුවනවටංසකා”ති. (වරියා. 1.78-80);

බොධිසත්තො සොළසවස්සිකකාලෙයෙව සබ්බසිජ්ජෙසු නිජ්ඣත්තිං පාපුණි. අථස්ස පිතා රජ්ජං දාතුකාමො මාතරා සද්ධිං මන්තෙන්වා මද්දරාජකුලතො මාතුලධීතරං මද්දිං නාම රාජකඤ්ඤං ආනෙන්වා සොළසන්තං ඉත්ථිසහස්සානං ජෙට්ඨිකං අග්ගමහෙසිං කත්වා මහාසත්තං රජ්ජෙ අභිසිඤ්චි. මහාසත්තො රජ්ජෙ පතිට්ඨිතකාලතො පටියාය දෙවසිකං ඡ සතසහස්සානි විස්සජ්ජෙන්තො මහාදානං පවත්තෙසි. අපරභාගෙ මද්දිදෙවී පුත්තං විජායි. තං කඤ්චනජාලෙන සම්පට්චිණ්සු, තෙනස්ස “ජාලිකුමාරො”ත්වෙව නාමං කරිංසු. තස්ස පදසා ගමනකාලෙ ධීතරං විජායි. තං කණ්භාජිනෙන සම්පට්චිණ්සු, තෙනස්සා “කණ්භාජිනා”ත්වෙව නාමං කරිංසු. මහාසත්තො මාසස්ස ඡක්ඛන්තුං අලඬිකතහත්ථික්ඛන්ධවරගතො ඡ දානසාලායො ඔලොකෙසි. තදා කාලිඬගරට්ඨෙ දුබ්බට්ඨිකා අහොසි, සස්සානි න සම්පජ්ජිංසු, මනුස්සානං මහත්තං ජාතහයං පවත්ති. මනුස්සා ජීවිතුං අසක්කොන්තාවොරකම්මං කරොන්ති. දුබ්භික්ඛපිළිලිතා ජානපදා රාජඬගණෙ සන්තිපතිත්වා රාජානං උපක්කොසිංසු. තං සුත්වා රඤ්ඤා “කිං, තාතා”ති වුත්තෙ තමත්ථං ආරොවයිංසු. රාජා “සාධු, තාතා, දෙවං වස්සාපෙස්සාමී”ති තෙ උයොයාජෙන්වා සමාදින්නසීලො උපොසථවාසං වසන්තොපි දෙවං වස්සාපෙතුං නාසක්ඛි. සො නාගරෙ සන්තිපාතෙන්වා “අහං සමාදින්නසීලො සත්තාහං උපොසථවාසං වසන්තොපි දෙවං වස්සාපෙතුං නාසක්ඛිං, කිං නු බො කාතබ්බ”න්ති පුච්ඡි. සවෙ, දෙව, දෙවං වස්සාපෙතුං න සක්කොසි, එස ජෙතුත්තරනගරෙ සඤ්ජයස්ස රඤ්ඤො පුත්තො වෙස්සන්තරො නාම දානාභිරතො. තස්සං කිර සබ්බසෙතො මඬිගලහත්ථි අත්ථි, තස්ස ගතගතට්ඨානෙ දෙවො වස්සි. බ්‍රාහ්මණෙ පෙසෙත්වා තං හත්ථිං යාවාපෙතුං වට්ටති, ආණාපෙථාති.

සො “සාධු”ති සම්පට්චිණ්ත්වා බ්‍රාහ්මණෙ සන්තිපාතෙන්වා තෙසු ගුණවණ්ණසම්පන්නෙ අට්ඨ ජනෙ විචිතිත්වා තෙසං පරිබ්බයං දත්වා “ගච්ඡථ, තුම්හෙ වෙස්සන්තරං හත්ථිං යාවිත්වා ආනෙථා”ති පෙසෙසි. බ්‍රාහ්මණා අනුපුබ්බෙන ජෙතුත්තරනගරං ගන්ත්වා දානග්ගෙ හත්තං පරිභුඤ්ජිත්වා අත්තනො සරීරං රජොපරිකිණ්ණං පංසුමක්ඛිතං කත්වා පුණ්ණමදිවසෙ රාජානං හත්ථිං.

යාවිතුකාමා හුත්වා රඤ්ඤො දානග්ගං ආගමනකාලෙ පාවිනද්වාරං අගමංසු. රාජාපි “දානග්ගං ඔලොකෙස්සාමි” ති පාතොව න්හත්වා නානග්ගරසභොජනං භුඤ්ජිත්වා අලඬ්ඬකරිත්වා අලඬ්ඬකතහත්ථික්ඛන්ධවරගතො පාවිනද්වාරං අගමාසි. බ්‍රාහ්මණා තත්ථොකාසං අලභිත්වා දක්ඛිණද්වාරං ගන්ත්වා උන්නතපදෙසෙ යත්වා රඤ්ඤො පාවිනද්වාරෙ දානග්ගං ඔලොකෙත්වා දක්ඛිණද්වාරාගමනකාලෙ හත්ථෙ පසාරෙත්වා “ජයතු හවං වෙස්සන්තරො” ති තික්ඛන්තුං ආහංසු. මහාසත්තො තෙ බ්‍රාහ්මණෙ දිස්වා හත්ථිං තෙසං ඨිතට්ඨානං පෙසෙත්වා හත්ථික්ඛන්ධෙ නිසින්තො පයමං ගාථමාහ —

1668.

“පරුළ්භකච්ඡනබලොමා, පඬ්ඨකදන්තා රජස්සිරා;
පග්ගස්භ දක්ඛිණං බාහුං, කිං මං යාවන්ති බ්‍රාහ්මණා” ති.

බ්‍රාහ්මණා ආහංසු —

1669.

“රතනං දෙව යාවාම, සිව්නං රට්ඨවඩ්ඪන;
දදාහි පවරං නාගං, ඊසාදන්තං උරුළ්භව” ති.

තත්ථ උරුළ්භවන්ති උබ්බාහනසමත්ථං.

තං සුත්වා මහාසත්තො “අහං සීසං ආදිං කත්වා අජ්ඣත්තිකදානං දාතුකාමොමිහි, ඉමෙ පන මං බාහිරකදානමෙව යාවන්ති, පුරෙස්සාමි තෙසං මනොරථ” ති වින්තෙත්වා හත්ථික්ඛන්ධවරගතො තතියං ගාථමාහ —

1670.

“දදාමි න විකම්පාමි, යං මං යාවන්ති බ්‍රාහ්මණා;
පහින්තං කුඤ්ජරං දන්තිං, ඔපවස්භං ගජුත්තම” ති.

පටිජානිත්වා ච පන —

1671.

“හත්ථික්ඛන්ධනො ඔරුස්භ, රාජා වාගාධිමානසො;
බ්‍රාහ්මණානං අදා දානං, සිව්නං රට්ඨවඩ්ඪනො” ති.

තත්ථ ඔපවස්භන්ති රාජවාහනං. වාගාධිමානසොති වාගෙන අධිකමානසො රාජා. බ්‍රාහ්මණානං අදා දානන්ති සො වාරණස්ස අනලඬ්ඬකතට්ඨානං ඔලොකනත්ථං තික්ඛන්තුං පදක්ඛිණං කත්වා අනලඬ්ඬකතට්ඨානං අදිස්වා කුසුමමිස්සකසුගන්ධොදකපුරිතං සුවණ්ණභිඬ්ඪගාරං ගහෙත්වා “ඉතො ඵලා” ති වත්වා අලඬ්ඬකතරජතදාමසදිසං හත්ථිසොණ්ඩං ගහෙත්වා තෙසං හත්ථෙ යපෙත්වා උදකං පාතෙත්වා අලඬ්ඬකතවාරණං බ්‍රාහ්මණානං අදාසි.

තස්ස චතුස්ස පාදෙස්ස අලඬිකාරො චත්තාරි සතසහස්සානි අග්ඝති, උභොස්ස පස්සෙස්ස අලඬිකාරො ද්වෙ සතසහස්සානි, හෙට්ඨා උදරෙ කම්බලං සතසහස්සං, පිට්ඨියං මුත්තජාලං මණිජාලං කඤ්චනජාලන්ති තිණි ජාලානි තිණි සතසහස්සානි, උභොස්ස කණ්ණෙස්ස අලඬිකාරො ද්වෙ සතසහස්සානි, පිට්ඨියං අත්ථරණකම්බලං සතසහස්සං, කුම්භාලඬිකාරො සතසහස්සං, තයො වටංසකා තිණි සතසහස්සානි, කණ්ණචූළාලඬිකාරො ද්වෙ සතසහස්සානි, ද්විත්තං දන්තානං අලඬිකාරො ද්වෙ සතසහස්සානි, සොණ්ඩාය සොචත්ථිකාලඬිකාරො සතසහස්සං, නඬගුට්ඨාලඬිකාරො සතසහස්සං, ආරොහණනිස්සෙණි සතසහස්සං, භුඤ්ජනකටාහං සතසහස්සං, යපෙත්වා අනග්ගං හණ්ඩං කායාරුළ්භපසාධනං ද්වාච්ඡති සතසහස්සානි. එවං තාව එත්තකං ධනං චතුච්ඡතිසතසහස්සානි අග්ඝති. ඡත්තපිණ්ඩියං පන මණි, චූළාමණි, මුත්තාහාරෙ මණි, අඬකුසෙ මණි, හත්ථිකණ්ඨෙ වෙයනමුත්තාහාරෙ මණි, හත්ථිකුම්භෙ මණිති ඉමානි ඡ අනග්ගානි, හත්ථිපි අනග්ගොයෙවාති හත්ථිනා සද්ධිං සත්ත අනග්ගානිති සබ්බානි තානි බ්‍රාහ්මණානං අදාසි. තථා හත්ථිනො පරිවාරකානි පඤ්ච කුලසතානි හත්ථිමෙණ්ඩහත්ථිගොපකෙහි සද්ධිං අදාසි. සහ දානෙනෙවස්ස හෙට්ඨා චුත්තනයෙනෙව භූමිකම්පාදයො අහෙස්සං. තමත්ථං පකාසෙත්තො සත්ථා ආහ -

1672.

“තදාසි යං හිංසනකං, තදාසි ලොමහංසනං;
හත්ථිනාගෙ පදිත්තම්හි, මෙදතී සම්පකම්පථ.

1673.

“තදාසි යං හිංසනකං, තදාසි ලොමහංසනං;
හත්ථිනාගෙ පදිත්තම්හි, බුහිත්ථ නගරං තදා.

1674.

“සමාකුලං පුරං ආසි, සොසො ව විපුලො මහා;
හත්ථිනාගෙ පදිත්තම්හි, සිව්තං රට්ඨවඩ්ඪනෙ” ති.

තත්ථ තදාසිති තදා ආසි. හත්ථිනාගෙති හත්ථිසඩ්ධානෙ නාගෙ. බුහිත්ථ නගරං තදාති තදා ජෙතුත්තරනගරං සඩ්ධුහිතං අහොසි.

බ්‍රාහ්මණා කිර දක්ඛිණද්වාරෙ හත්ථිං ලහිත්වා හත්ථිපිට්ඨෙ නිසිදිත්වා මහාජනපරිවාරා නගරමජ්ඣෙකින පායිංසු. මහාජනො තෙ දිස්වා “අම්භො බ්‍රාහ්මණා, අම්භාකං හත්ථිං ආරුළ්භා කුතො වො හත්ථි ලද්ධා” ති ආහ. බ්‍රාහ්මණා “වෙස්සන්තරමහාරාජෙන නො හත්ථි දිත්තො, කෙ තුම්භෙ” ති මහාජනං හත්ථිවිකාරාදිහි සට්ඨෙත්තා නගරමජ්ඣෙකින ගන්ත්වා උත්තරද්වාරෙන නික්ඛමිංසු. නාගරා දෙවතාවට්ටනෙන බොධිසත්තස්ස කුද්ධා රාජද්වාරෙ සන්තිපතිත්වා මහන්තං උපක්කොසමකංසු. තෙන චුත්තං -

“සමාකුලං පුරං ආසි, සොසො ව විපුලො මහා;
හත්ථිනාගෙ පදින්නම්හි, සිව්නං රට්ඨවඩ්ඪනෙ.

“අටේත්ථ චත්තති සද්දො, තුමුලො හෙරවො මහා;
හත්ථිනාගෙ පදින්නම්හි, බුහිත්ථ නගරං තදා.

“අටේත්ථ චත්තති සද්දො, තුමුලො හෙරවො මහා;
හත්ථිනාගෙ පදින්නම්හි, සිව්නං රට්ඨවඩ්ඪනෙ” ති.

තත්ථ සොසොති උපක්කොසනසද්දො පත්ථටත්තා විපුලො, උද්ධං ගතත්තා මහා. සිව්නං රට්ඨවඩ්ඪනෙති සිව්රට්ඨස්ස වුද්ධිකරෙ.

අථස්ස දානෙන සඩ්බුහිතචිත්තා හුත්වා නගරවාසිනො රඤ්ඤො ආරොචෙසුං.
තෙන වුත්තං –

1675.

“උග්ගා ව රාජපුත්තා ව, වෙසියානා ව බ්‍රාහ්මණා;
හත්ථාරොහා අනීකට්ඨා, රථිකා පත්තිකාරකා.

1676.

“කෙවලො වාපි නිගමො, සිවයො ව සමාගතා;
දිස්වා නාගං නියමානං, තෙ රඤ්ඤො පටිච්චෙදයුං.

1677.

“විධමං දෙව තෙ රට්ඨං, පුත්තො වෙස්සන්තරො තව;
කථං නො හත්ථිනං දජ්ජා, නාගං රට්ඨස්ස පුජිතං.

1678.

“කථං නො කුඤ්ජරං දජ්ජා, ඊසාදන්තං උරුළුභවං;
බෙත්තඤ්ඤං සබ්බයුද්ධානං, සබ්බසෙතං ගජුත්තමං.

1679.

“පණ්ඩුකම්බලසඤ්ජන්තං, පහින්තං සත්තුමද්දනං;
දන්තිං සවාලබ්ඡන්තිං, සෙතං කෙලාසසාදිසං.

1680.

“සසෙතච්ඡන්තං සඋපාධෙය්‍යං, සාථබ්බතං සහත්ථිපං;
අග්ගයානං රාජවාහිං, බ්‍රාහ්මණානං අදා ගජ”න්ති.

තත්ථ උග්ගාති උග්ගතා පඤ්ඤාතා. නිගමොති නෙගමකුට්ඨිකජනො. විධමං දෙව තෙ රට්ඨන්ති දෙව, තව රට්ඨං විධමං. කථං නො හත්ථිනං දජ්ජාති කෙන

කාරණෙන අමිභාකං හත්ථිනං අභිමඤ්ඤාසම්මතං කාලිඤ්ඤාසම්මතං
 බ්‍රාහ්මණානං දදෙය්‍ය. ඛේතකඤ්ඤාසම්මතං සබ්බසුද්ධානන්ති සබ්බසුද්ධානං
 ඛේතකභූමිසිසජානනසමත්ථං. දන්තින්ති මනොරමදන්තයුත්තං. සවාලබ්භිනිති
 සහවාලබ්භිනි. සප්පාදෙය්‍යන්ති සඅත්ථරණං. සාථබ්බනන්ති සහත්ථිවෙජ්ජං.
 සහත්ථිපන්ති හත්ථිපරිවාරකානං පඤ්චන්තං කුලසතානං
 හත්ථිමෙණ්ඩහත්ථිගොපකානඤ්ච වසෙන සහත්ථිපං.

එවඤ්ච පන වත්වා පුනපි ආහංසු -

1681.

“අන්තං පානඤ්ච යො දජ්ජා, වත්ථසෙනාසනානි ව;
 එතං බො දානං පතිරූපං, එතං බො බ්‍රාහ්මණාරහං.

1682.

“අයං තෙ වංසරාජා නො, සිව්නං රට්ඨවඬ්ඨිනො;
 කථං වෙස්සන්තරො පුත්තො, ගජං භාජෙති සඤ්ජය.

1683.

“සවෙ ත්වං න කරිස්සසි, සිව්නං වචනං ඉදං;
 මඤ්ඤෙ තං සහ පුත්තෙන, සිව් හත්ථෙ කරිස්සරෙ”ති.

තත්ථ වංසරාජානි පවෙණියා ආගතො මහාරාජා. භාජෙතිති දෙති. සිව් හත්ථෙ
 කරිස්සරෙති සිව් රට්ඨවාසිනො සහ පුත්තෙන තං අත්තනො හත්ථෙ කරිස්සන්තිති.

තං සුත්වා රාජා “එතෙ වෙස්සන්තරං මාරාපෙතුං ඉච්ඡන්ති”ති සඤ්ඤාය ආහ -

1684.

“කාමං ජනපදො මාසි, රට්ඨඤ්චාපි විනස්සතු;
 නාහං සිව්නං වචනා, රාජපුත්තං අද්දසකං;
 පබ්බාජෙය්‍යං සකා රට්ඨා, පුත්තො හි මම ඔරසො.

1685.

“කාමං ජනපදො මාසි, රට්ඨඤ්චාපි විනස්සතු;
 නාහං සිව්නං වචනා, රාජපුත්තං අද්දසකං;
 පබ්බාජෙය්‍යං සකා රට්ඨා, පුත්තො හි මම අත්‍රජො.

1686.

“න වාහං තස්මිං දුබ්භෙය්‍යං, අරියසීලවතො හි සො;
 අසිලොකොපි මෙ අස්ස, පාපඤ්ච පසවෙ බහුං;
 කථං වෙස්සන්තරං පුත්තං, සත්ථෙත සාතයාමසෙ”ති.

තත්ථ මාසීති මා ආසි, මා භොතුති අත්ථො. අරියසීලවතොති අරියෙන
සීලවතෙන අරියාය ව ආචාරසම්පත්තියා සමන්තාගතො. සාතයාමසෙති
සාතයිස්සාම.

තං සුත්ථා සිවයො අවොචුං -

1687.

“මා නං දණ්ඨෙධන සත්ථෙන්න, න හි සො ඛන්ධනාරහො;
පබ්බාපෙහි ව නං රට්ඨා, වඬිකෙ වසතු පබ්බතෙ” ති.

තත්ථ මා නං දණ්ඨෙධන සත්ථෙන්නාති දෙව, තුම්හෙ තං දණ්ඨෙධන වා සත්ථෙන්න වා
මා සාතයිත්ථ. න හි සො ඛන්ධනාරහොති සො ඛන්ධනාරහොපි න භොතියෙව.

රාජා ආහ -

1688.

“එසො වෙ සිවීනං ඡන්දො, ඡන්දං න පනුදාමසෙ;
ඉමං සො වසතු රත්තිං, කාමෙ ව පරිභුඤ්ජතු.

1689.

“තතො රත්තා විවසානෙ, සුරියස්සුග්ගමනං පති;
සමග්ගා සිවයො හුත්ථා, රට්ඨා පබ්බාජයන්තු න” ති.

තත්ථ වසතුති පුත්තදාරස්ස ඔවාදං දදමානො වසතු, එකරත්තිඤ්චස්ස ඔකාසං
දෙථාති වදති.

තෙ “එකරත්තිමත්තං වසතු” ති රඤ්ඤො වචනං සම්පට්ඨිංසු. අථ රාජා නෙ
උයොෂෙත්ථා පුත්තස්ස සාසනං පෙසෙන්නො කත්තාරං ආමන්තෙත්ථා තස්ස
සන්තිකං පෙසෙසි. සො “සාධු” ති සම්පට්ඨිත්ථා වෙස්සන්තරස්ස නිවෙසනං
ගන්ත්ථා තං පවත්තිං ආරොවෙසි. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ -

1690.

“උට්ඨෙහි කත්තෙ තරමානො, ගන්ත්ථා වෙස්සන්තරං වද;
‘සිවයො දෙව තෙ කුද්ධා, නෙගමා ව සමාගතා.

1691.

“උග්ගා ව රාජපුත්තා ව, වෙසියානා ව බ්‍රාහ්මණා;
හත්ථාරොහා අනීකට්ඨා, රථිකා පත්තිකාරකා;
කෙවලො වාපි නිගමො, සිවයො ව සමාගතා.

1692.

“අස්මා රත්නා විවසානෙ, සුරියස්සුග්ගමනං පති;
සමග්ගා සිවයො භුත්වා, රට්ඨා පබ්බාජයන්ති තං’.

1693.

“ස කත්තා තරමානොව, සිවිරාජෙන පෙසිතො;
ආමුත්තහත්ථාහරණො, සුවත්ථො චන්දනභූසිතො.

1694.

“සිසං න්හානො උදකෙ සො, ආමුත්තමණිකුණ්ඩලො;
උපාගමී පුරං රම්මං, වෙස්සන්තරනිවෙසනං.

1695.

“තත්ථද්දස කුමාරං සො, රමමානං සකෙ පුරෙ;
පරිකිණ්ණං අමච්චෙහි, තිදසානංව වාසවං.

1696.

“සො තත්ථ ගන්ත්වා තරමානො, කත්තා වෙස්සන්තරංචුචි;
‘දුක්ඛං තෙ වෙදයිස්සාමි, මා මෙ කුප්පි රථෙසහ’.

1697.

“චන්දිත්වා රොදමානො සො, කත්තා රාජානමචුචි;
හත්තා මෙසි මහාරාජ, සබ්බකාමරසාහරො.

1698.

“දුක්ඛං තෙ වෙදයිස්සාමි, තත්ථ අස්සාසයන්තු මං;
සිවයො දෙව තෙ කුද්ධා, නෙගමා ව සමාගතා.

1699.

“උග්ගා ව රාජපුත්තා ව, වෙසියානා ව බ්‍රාහ්මණා;
හත්ථාරොහා අනීකට්ඨා, රථිකා පත්තිකාරකා;
කෙවලො වාපි නිගමො, සිවයො ව සමාගතා.

1700.

“අස්මා රත්නා විවසානෙ, සුරියස්සුග්ගමනං පති;
සමග්ගා සිවයො භුත්වා, රට්ඨා පබ්බාජයන්ති තං’න්ති.

තත්ථ කුමාරන්ති මාතෘපිතුනං අත්ථිතාය “කුමාරො” ත්වෙව සඬ්ඛං ගතං
රාජානං. රමමානන්ති අත්තනා දිත්තදානස්ස චණ්ණං කථයමානං
සොමනස්සප්පත්තං භුත්වා නිසින්තං. පරිකිණ්ණං අමච්චෙහීති අත්තනා සහජාතෙහි
සට්ඨිසහස්සෙහි අමච්චෙහි පරිවුතං සමුස්සිතසෙනච්ඡත්තෙ රාජාසනෙ නිසින්තං.
වෙදයිස්සාමිති කථයිස්සාමි. තත්ථ අස්සාසයන්තු මන්ති තස්මිං.

දුක්ඛස්සාසනාරොවනෙ කථෙතුං අවිසභවසෙන කිලන්තං මං, දෙව, නෙ පාදා
අස්සාසයන්තු, විස්සත්ථො කථෙහීති මං වදාති අධිප්පායෙනෙවමාහ.

මහාසත්තො ආහ —

1701.

“කිස්මිං මෙ සිවයො කුද්ධා, නාහං පස්සාමි දුක්කටං;
තං මෙ කත්තෙ වියාචික්ඛ, කස්මා පබ්බාජයන්ති ම”න්ති.

තත්ථ කිස්මීන්ති කතරස්මිං කාරණෙ. වියාචික්ඛාති විත්ථාරතො කථෙහි.

කත්තා ආහ —

1702.

“උග්ගා ව රාජපුත්තා ව, වෙසියානා ව බ්‍රාහ්මණා;
හත්ථාරොහා අනීකට්ඨා, රථිකා පත්තිකාරකා;
නාගදානෙන ඛියාන්ති, තස්මා පබ්බාජයන්ති ත”න්ති.

තත්ථ ඛියාන්තිති කුජ්ඣන්ති.

තං සුත්ථා මහාසත්තො සොමනස්සප්පත්තො හුත්වා ආහ —

1703.

“හදයං චක්ඛුම්පහං දජ්ජං, කිං මෙ බාහිරකං ධනං;
හිරඤ්ඤං වා සුචණ්ණං වා, මුත්තා වෙළරියා මණි.

1704.

“දක්ඛිණං වාපහං බාහුං, දිස්වා යාවකමාගතෙ;
දදෙයාං න විකම්පෙයාං, දානෙ මෙ රමතෙ මනො.

1705.

“කාමං මං සිවයො සබ්බෙ, පබ්බාජෙන්නු හනන්තු වා;
නෙව දානා විරම්ස්සං, කාමං ඡින්නන්තු සත්තධා”ති.

තත්ථ යාවකමාගතෙති යාවකෙ ආගතෙ තං යාවකං දිස්වා. නෙව දානා
විරම්ස්සන්ති නෙව දානා විරම්ස්සාමි.

තං සුත්ථා කත්තා නෙව රඤ්ඤා දින්නං න නාගරෙහි දින්නං අත්තනො මතියා
එව අපරං සාසනං කථෙන්නො ආහ —

1706.

“එවං තං සිවයො ආහු, නෙගමා ව සමාගතා;

කොන්තිමාරාය තීරෙන, ගිරිමාරඤ්ජරං පති;
යෙන පබ්බාජිතා යන්ති, තෙන ගච්ඡතු සුබ්බතො''ති.

තත්ථ කොන්තිමාරායාති කොන්තිමාරාය නාම නදියා තීරෙන. ගිරිමාරඤ්ජරං පතීති ආරඤ්ජරං නාම ගිරිං අභිමුඛො භුත්වා. යෙනාති යෙන මග්ගෙන රට්ඨා පබ්බාජිතා රාජානො ගච්ඡන්ති, තෙන සුබ්බතො වෙස්සන්තරොපි ගච්ඡතුති එවං සිවයො කට්ඨන්තිති ආහ. ඉදං කීර සො දෙවතාධිග්ගහිතො භුත්වා කට්ඨසි.

තං සුත්වා බොධිසත්තො ‘‘සාධු දොසකාරකානං ගතමග්ගෙන ගමිස්සාමි, මං බො පන නාගරා න අඤ්ඤෙන දොසෙන පබ්බාජෙත්ති, මයා හත්ථිස්ස දින්නත්තා පබ්බාජෙත්ති. එවං සන්තෙපි අහං සත්තසතකං මහාදානං දස්සාමි, නාගරා මෙ එකදිවසං දානං දාතුං ඔකාසං දෙන්තු, ස්වෙ දානං දත්වා තතියදිවසෙ ගමිස්සාමි’’ති වත්වා ආහ –

1707.

‘‘සොහං තෙන ගමිස්සාමි, යෙන ගච්ඡන්ති දූසකා;
රත්තින්දිවං මෙ බමථ, යාව දානං දදාමහ’’න්ති.

තං සුත්වා කත්තා ‘‘සාධු, දෙව, නාගරානං වක්ඛාමි’’ති වත්වා පක්කාමි. මහාසත්තො තං උයොපෙත්වා මහාසෙනගුත්තං පක්කොසාපෙත්වා ‘තාත, අහං ස්වෙ සත්තසතකං නාම මහාදානං දස්සාමි, සත්ත හත්ථිස්සතාති, සත්ත අස්සසතාති, සත්ත රථසතාති, සත්ත ඉත්ථිස්සතාති, සත්ත ධෙනුසතාති, සත්ත දාසසතාති, සත්ත දාසිසතාති ව පටියාදෙහි, නානජ්ජකාරාති ව අන්තපානාදීති අන්තමසො සුරමපි සබ්බං දාතබ්බයුත්තකං උපට්ඨපෙහි’’ති සත්තසතකං මහාදානං විචාරෙත්වා අමච්චෙ උයොපෙත්වා එකකොව මද්දියා වසනට්ඨානං ගන්ත්වා සිරිසයනපිට්ඨෙ නිසීදිත්වා තාය සද්ධිං කථං පවත්තෙසි. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

1708.

‘‘ආමන්තයිත්ථ රාජානං, මද්දිං සබ්බචගසොහනං;
යං තෙ කිඤ්චි මයා දින්නං, ධනං ධඤ්ඤඤච විජ්ජති.

1709.

‘‘හිරඤ්ඤං වා සුවණ්ණං වා, මුත්තා වෙළුරියා බහු;
සබ්බං තං නිදහෙය්‍යාසී, යඤ්ච තෙ පෙත්තිකං ධන’’න්ති.

තත්ථ නිදහෙය්‍යාසීති නිධිං කත්වා යපෙය්‍යාසී. පෙත්තිකන්ති පිතිතො ආගතං.

1710.

‘‘තමබ්බවි රාජපුත්ති, මද්දි සබ්බචගසොහනා;
කුහිං දෙව නිදහාමි, තං මෙ අක්ඛාහි පුච්ඡිතො’’ති.

තත්ථ තමබුච්ඡි “මය්හං සාමිකෙන වෙස්සන්තරොන එත්තකං කාලං ‘ධනං නිධෙහී’ති න චුත්තපුබ්බං, ඉදානෙව වදති, කුහිං නු බො නිධෙතබ්බං, පුච්ඡිස්සාමි න”න්ති චිත්තෙත්වා තං අබුචි.

වෙස්සන්තරො ආහ -

1711.

“සිලවන්තෙසු දජ්ජාසී, දානං මද්දි යථාරහං;
න හි දානා පරං අත්ථි, පතිට්ඨා සබ්බපාණීන”න්ති.

තත්ථ දජ්ජාසීති හද්දෙ, මද්දි කොට්ඨාදීසු අනිදහිත්වා අනුගාමිකනිධිං නිදහමානා සිලවන්තෙසු දදෙය්‍යාසී. න හි දානා පරන්ති දානතො උත්තරිතරං පතිට්ඨා නාම න හි අත්ථි.

සා “සාධු”ති තස්ස වචනං සම්පට්ඨි. අථ නං උත්තරිපි ඔවදන්තො ආහ -

1712.

“පුත්තෙසු මද්දි දයෙසී, සස්සයා සසුරම්හි ව;
යො ව තං භත්තා මඤ්ඤෙය්‍ය, සක්කච්චං තං උපට්ඨංහෙ.

1713.

“නො වෙ තං භත්තා මඤ්ඤෙය්‍ය, මයා විජ්ජවසෙන තෙ;
අඤ්ඤං භත්තාරං පරියෙස, මා කිසිත්ථො මයා විනා”ති.

තත්ථ දයෙසීති දයං මෙත්තං කරෙය්‍යාසී. යො ව තං භත්තා මඤ්ඤෙය්‍යාති හද්දෙ, යො ව මයි ගතෙ “අහං තෙ භත්තා භවිස්සාමි”ති තං මඤ්ඤිස්සති, තම්පි සක්කච්චං උපට්ඨංහෙය්‍යාසී. මයා විජ්ජවසෙන තෙති මයා සද්ධිං තව විජ්ජවාසෙන සචෙ කොචි “අහං තෙ භත්තා භවිස්සාමි”ති තං න මඤ්ඤෙය්‍ය, අථ සයමෙව අඤ්ඤං භත්තාරං පරියෙස. මා කිසිත්ථො මයා විනාති මයා විනා හුත්වා මා කිසා භවි, මා කිලමිති අත්ථො.

අථ නං මද්දි “කිං නු බො එස එවරුපං වචනං මං භණති”ති චිත්තෙත්වා “කස්මා, දෙව, ඉමං අයුත්තං කථං කථෙසී”ති පුච්ඡි. මහාසත්තො “හද්දෙ, මයා භත්ථිස්ස දින්නත්තා සිවයො කුද්ධා මං රට්ඨා පබ්බාපෙන්නි, ස්චෙ අහං සත්තසතකං මහාදානං දත්වා තනියදිවසෙ නගරා නික්ඛමිස්සාමි”ති වත්වා ආහ -

1714.

“අභඤ්ඤි වනං ගච්ඡාමි, සොරං වාළමිගායුතං;
සංසයො ජීවිතං මය්හං, එකකස්ස බ්‍රහ්මවනෙ”ති.

තත්ථ සංසයොති අනෙකපච්චත්ථිකෙ එකකස්ස සුබ්බමාලස්ස මම වනෙ වසතො
කුතො ජීවිතං, නිව්ඡයෙන මරිස්සාමිති අධිජ්ජායෙනෙවං ආහ.

1715.

“තමබ්බවි රාජපුත්තී, මද්දී සබ්බඛිගසොහනා;
අභුම්මෙ කථං නු භණ්ඨි, පාපකං වත භාසඨි.

1716.

“නෙස ධම්මො මහාරාජ, යං ත්වං ගච්ඡෙය්‍ය එකකො;
අභමිපි තෙන ගච්ඡාමි, යෙන ගච්ඡසි ඛත්තිය.

1717.

“මරණං වා තයා සද්ධිං, ජීවිතං වා තයා විනා;
තදෙව මරණං සෙය්‍යො, යං චෙ ජීවෙ තයා විනා.

1718.

“අග්ගිං උජ්ජාලයිත්වාන, එකජාලසමාහිතං;
තත්ථ මෙ මරණං සෙය්‍යො, යං චෙ ජීවෙ තයා විනා.

1719.

“යථා ආරඤ්ඤකං නාගං, දන්තිං අන්වෙති හත්ථිනී;
ජෙස්සන්තං ගිරිදුග්ගෙසු, සමෙසු විසමෙසු ව.

1720.

“එවං තං අනුගච්ඡාමි, පුත්තෙ ආදාය පච්ඡතො;
සුභරා තෙ භවිස්සාමි, න තෙ හෙස්සාමි දුබ්භරා”ති.

තත්ථ අභුම්මෙති අභූතං වත මෙ කථෙය්‍යාසි. නෙස ධම්මොති න එසො
සභාවො, නෙතං කාරණං. තදෙවාති තයා සද්ධිං යං මරණං අත්ථි, තදෙව මරණං
සෙය්‍යො. තත්ථාති තස්මිං එකජාලභූතෙ දාරුචිතකෙ. ජෙස්සන්තන්ති විවරන්තං.

එවඤ්ච පන වත්වා සා පුන දිට්ඨපුබ්බං විය හිමවන්තජ්ජදෙසං වණ්ණෙන්නී ආහ

—

1721.

“ඉමෙ කුමාරෙ පස්සන්තො, මඤ්ජුකෙ පියභාණිනෙ;
ආසිනෙ වනගුම්ඛස්මිං, න රජ්ජස්ස සරිස්සසි.

1722.

“ඉමෙ කුමාරෙ පස්සන්තො, මඤ්ජුකෙ පියභාණිනෙ;
කිළින්තෙ වනගුම්ඛස්මිං, න රජ්ජස්ස සරිස්සසි.

1723.

“ඉමෙ කුමාරෙ පස්සන්තො, මඤ්ජුකෙ පියභාණිනෙ;
අස්සමෙ රමණියමිහි, න රජ්ජස්ස සරිස්සසි.

1724.

“ඉමෙ කුමාරෙ පස්සන්තො, මඤ්ජුකෙ පියභාණිනෙ;
කිලන්තෙ අස්සමෙ රමිමෙ, න රජ්ජස්ස සරිස්සසි.

1725.

“ඉමෙ කුමාරෙ පස්සන්තො, මාලධාරී අලඬිකනෙ;
අස්සමෙ රමණියමිහි, න රජ්ජස්ස සරිස්සසි.

1726.

“ඉමෙ කුමාරෙ පස්සන්තො, මාලධාරී අලඬිකනෙ;
කිලන්තෙ අස්සමෙ රමිමෙ, න රජ්ජස්ස සරිස්සසි.

1727.

“යදා දක්ඛිසි නච්චන්තෙ, කුමාරෙ මාලධාරිනෙ;
අස්සමෙ රමණියමිහි, න රජ්ජස්ස සරිස්සසි.

1728.

“යදා දක්ඛිසි නච්චන්තෙ, කුමාරෙ මාලධාරිනෙ;
කිලන්තෙ අස්සමෙ රමිමෙ, න රජ්ජස්ස සරිස්සසි.

1729.

“යදා දක්ඛිසි මාතඬිගං, කුඤ්ජරං සට්ඨිභායනං;
එකං අරඤ්ඤෙ වරන්තං, න රජ්ජස්ස සරිස්සසි.

1730.

“යදා දක්ඛිසි මාතඬිගං, කුඤ්ජරං සට්ඨිභායනං;
සායං පාතො විවරන්තං, න රජ්ජස්ස සරිස්සසි.

1731.

“යදා කරෙණුසඬිසස්ස, යුථස්ස පුරතො වජං;
කොඤ්චං කාහති මාතඬිගො, කුඤ්ජරො සට්ඨිභායනො;
තස්ස තං නදතො සුත්වා, න රජ්ජස්ස සරිස්සසි.

1732.

“දුහතො වනවිකාසෙ, යදා දක්ඛිසි කාමදො;
වතෙ වාළමිගාකිණිණෙ, න රජ්ජස්ස සරිස්සසි.

1733.

“මිගං දිස්වාන සායන්හං, පඤ්චමාලිනමාගතං;
කිම්පුරිසෙ ච නච්චන්තෙ, න රජ්ජස්ස සරිස්සසි.

1734.

“යදා සොස්සසි නිග්ඝොසං, සන්දමානාය සින්ධුයා;
භීතං කිම්පුරිසානඤ්ච, න රජ්ජස්ස සරිස්සසි.

1735.

“යදා සොස්සසි නිග්ඝොසං, ගිරිගඛ්භරවාරිනො;
වස්සමානස්සුලුකස්ස, න රජ්ජස්ස සරිස්සසි.

1736.

“යදා සිහස්ස ඛ්‍යග්ගස්ස, ඛ්‍යග්ගස්ස ගවයස්ස ච;
චනෙ සොස්සසි වාලානං, න රජ්ජස්ස සරිස්සසි.

1737.

“යදා මොරිහි පරිකිණ්ණං, බරිහිනං මත්ථකාසිනං;
මොරං දක්ඛිසි නච්චන්තං, න රජ්ජස්ස සරිස්සසි.

1738.

“යදා මොරිහි පරිකිණ්ණං, අණ්ඩපං චිත්‍රපක්ඛිනං;
මොරං දක්ඛිසි නච්චන්තං, න රජ්ජස්ස සරිස්සසි.

1739.

“යදා මොරිහි පරිකිණ්ණං, නිලගිවං සිඛණ්ඩිනං;
මොරං දක්ඛිසි නච්චන්තං, න රජ්ජස්ස සරිස්සසි.

1740.

“යදා දක්ඛිසි හෙමන්තෙ, පුජ්ඪිතෙ ධරණිරුහෙ;
සුරහිං සම්පවායන්තෙ, න රජ්ජස්ස සරිස්සසි.

1741.

“යදා හෙමන්තිකෙ මාසෙ, හරිතං දක්ඛිසි මෙදනිං;
ඉන්දගොපකසඤ්ජන්තං, න රජ්ජස්ස සරිස්සසි.

1742.

“යදා දක්ඛිසි හෙමන්තෙ, පුජ්ඪිතෙ ධරණිරුහෙ;
කුට්ඨං බිම්බජාලඤ්ච, පුජ්ඪිතං ලොද්දපද්ධකං;
සුරහිං සම්පවායන්තෙ, න රජ්ජස්ස සරිස්සසි.

1743.

“යදා හෙමන්තිකෙ මාසෙ, වනං දක්ඛිසි පුප්ඵිතං;
ඔපුප්ඵානි ව පද්ධානි, න රජ්ජස්ස සරිස්සසි”ති.

තත්ථ මඤ්ජුකෙති මධුරකප්ථ. කරෙණුසඛිසස්සාති හත්ථිනිසට්ඨය. යුප්පස්සාති
හත්ථියුප්පස්ස පුරතො වජන්තො ගච්ඡන්තො. දුහතොති උභයපස්සෙසු.
වනච්ඡාසෙති වනසට්ඨයො. කාමදොති මය්භං සබ්බකාමදො. සිත්ථුයාති නදියා.
වස්සමානස්සුලුකස්සාති උලුකසකුණස්ස වස්සමානස්ස. වාළානන්ති වාළමීගානං.
තෙසඤ්ඤි සායන්හසමයෙ සො සද්දො පඤ්චඩ්ඨිතිකතුරියසද්දො විය හවිස්සති, තස්මා
තෙසං සද්දං සුත්වා රජ්ජස්ස න සරිස්සසිති වදති, බරිහීනන්ති කලාපසඤ්ජන්තං.
මත්ථකාසිනන්ති නිව්චං පබ්බතමත්ථකෙ නිසින්නං. “මත්තකාසින”න්තිපි පාඨො,
කාමමදමත්තං හුත්වා ආසිනන්ති අත්ථො. බිම්බජාලන්ති රත්තඬ්ඛුරරුක්ඛං.
ඔපුප්ඵානීති ඔලම්බකපුප්ඵානි පතිතපුප්ඵානි.

එවං මද්දී හිමවන්තවාසිනී විය එත්තකාහි ගාථාහි හිමවන්තං වණ්ණෙසිති.

හිමවන්තවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

දානකණ්ඩවණ්ණනා

චුස්සතිපි බො දෙවි “පුත්තස්ස මෙ කට්ඨකසාසනං ගතං, කිං නු බො කරොති,
ගන්ත්වා ජාතිස්සාමි”ති පටිච්ඡන්තයොග්ගෙන ගන්ත්වා සිරිගබ්භද්වාරෙ ධීතා
තෙසං තං සල්ලාපං සුත්වා කලුනං පරිදෙවි. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

1744.

“තෙසං ලාලජ්ජිතං සුත්වා, පුත්තස්ස සුණ්ඨසාය ව;
කලුනං පරිදෙවෙසි, රාජපුත්ති යසස්සිති.

1745.

“සෙය්‍යො වීසං මෙ බායිතං, පපාතා පපතෙය්‍යහං;
රජ්ජුයා බජ්ඣ මීය්‍යාහං, කස්මා වෙස්සන්තරං පුත්තං;
පබ්බාජෙන්නි අදුසකං.

1746.

“අජ්ඣායකං දානපතී, යාවයොගං අමච්ඡරිං;
පුජිතං පටිරාජුහි, කිත්තිමත්තං යසස්සිතං;
කස්මා වෙස්සන්තරං පුත්තං, පබ්බාජෙන්නි අදුසකං.

1747.

“මාතාපෙත්තිහරං ජන්තුං, කුලෙ ජෙට්ඨාපවායිකං;
කස්මා වෙස්සන්තරං පුත්තං, පබ්බාජෙන්නි අදුසකං.

1748.

“රඤ්ඤො හිතං දෙවිහිතං, ඤාතීනං සබ්බං හිතං;
හිතං සබ්බස්ස රට්ඨස්ස, කස්මා වෙස්සන්තරං පුත්තං;
පබ්බාපෙන්නි අද්දසක” න්ති.

තත්ථ රාජපුත්තීති චුස්සති මද්දරාජධීතා. පපතෙය්‍යහන්ති පපතෙය්‍යං අහං.
රජ්ජයා බජ්ඣ මිය්‍යාහන්ති රජ්ජයා ගිවං බන්ධිත්වා මරෙය්‍යං අහං. කස්මාති එවං
අමතායමෙව මයි කෙන කාරණෙන මම පුත්තං අද්දසකං රට්ඨා පබ්බාපෙන්නි.
අජ්ඣායකන්ති තිණ්ණං වෙදානං පාරඬිගතං, නානාසිජ්ජෙසු ව නිජ්ජත්තිං පත්තං.

ඉති සා කලුනං පරිදෙවිත්වා පුත්තඤ්ච සුණ්ඤ්ඤච අස්සාසෙත්වා රඤ්ඤො
සන්නිකං ගන්ත්වා ආහ –

1749.

“මධුනිව පලාතානි, අම්බාව පතිතා ඡමා;
එවං හෙස්සති තෙ රට්ඨං, පබ්බාපෙන්නි අද්දසකං.

1750.

“හංසො නිබ්ණපත්තොව, පල්ලෙස්මිං අනුදකෙ;
අපවිද්ධො අමච්චෙහි, එකො රාජා විහියාසි.

1751.

“තං තං බුම් මහාරාජ, අත්ථො තෙ මා උපච්චගා;
මා නං සිව්තං වචනා, පබ්බාපෙසි අද්දසක” න්ති.

තත්ථ පලාතානීති පලාතමක්ඛිකානි මධුනි විය. අම්බාව පතිතා ඡමාති භූමියං
පතිතඅම්බපක්කානි විය. එවං මම පුත්තෙ පබ්බාජිතෙ තව රට්ඨං සබ්බසාධාරණං
භවිස්සතීති දීපෙති. නිබ්ණපත්තොවාති පග්ගරිතපත්තො විය. අපවිද්ධො
අමච්චෙහිති මම පුත්තෙන සහජාතෙහි සට්ඨිසහස්සෙහි අමච්චෙහි ඡඩ්ඨිතො හුත්වා.
විහියාසිති කිලම්ස්සසි. සිව්තං වචනාති සිව්තං වචනෙන මා නං අද්දසකං මම පුත්තං
පබ්බාපෙසිති.

තං සුත්වා රාජා ආහ –

1752.

“ධම්මස්සාපවිතිං කුමම්, සිව්තං විනයං ධජං;
පබ්බාපෙමි සකං පුත්තං, පාණා පියතරො හි මෙ” ති.

තස්සත්ථො – හද්දෙ, අහං සිව්තං ධජං වෙස්සන්තරං කුමාරං විනයන්තො
පබ්බාපෙන්නො සිව්රට්ඨෙය්‍ පොරාණකරාජුනං පවෙණ්ධම්මස්ස අපවිතිං කුමම්
කරොමි, තස්මා සවෙපි මෙ පාණා පියතරො සො, තථාපි නං පබ්බාපෙමිති.

තං සුත්වා සා පරිදෙවමානා ආහ -

1753.

“යස්ස පුබ්බෙ ධජග්ගානි, කණ්ණිකාරාව පුජ්ථිතා;
යායන්තමනුයායන්ති, ස්වජ්ජෙකොව ගමිස්සති.

1754.

“යස්ස පුබ්බෙ ධජග්ගානි, කණ්ණිකාරවනානිව;
යායන්තමනුයායන්ති, ස්වජ්ජෙකොව ගමිස්සති.

1755.

“යස්ස පුබ්බෙ අනිකානි, කණ්ණිකාරාව පුජ්ථිතා;
යායන්තමනුයායන්ති, ස්වජ්ජෙකොව ගමිස්සති.

1756.

“යස්ස පුබ්බෙ අනිකානි, කණ්ණිකාරවනානිව;
යායන්තමනුයායන්ති, ස්වජ්ජෙකොව ගමිස්සති.

1757.

“ඉන්දගොපකවණ්ණාහා, ගන්ධාරා පණ්ඩුකම්බලා;
යායන්තමනුයායන්ති, ස්වජ්ජෙකොව ගමිස්සති.

1758.

“යො පුබ්බෙ හත්ථිනා යාති, සිව්කාය රටෙන ව;
ස්වජ්ජ වෙස්සන්තරො රාජා, කථං ගච්ඡති පත්තිකො.

1759.

“කථං චන්දනලිත්තඬිගො, නච්චගීතජ්ජබොධනො;
මුරාජිනං ඵරසුඤ්ච, ඛාරිකාපඤ්ච භාහිති.

1760.

“කස්මා නාහිහරිස්සන්ති, කාසාවා අජිනානි ව;
පවිසන්තං බ්‍රහ්මරඤ්ඤං, කස්මා වීරං න ඛජ්ඣරෙ.

1761.

“කථං නු වීරං ධාරෙන්නි, රාජපබ්බජිතා ජනා;
කථං කුසමයං වීරං, මද්දී පරිදහිස්සති.

1762.

“කාසියානි ව ධාරෙත්වා, බොමකොටුම්බරානි ව;
කුසවීරානි ධාරෙත්ති, කථං මද්දී කරිස්සති.

1763.

“වය්‍යානි පරියායිත්වා, සිවිකාය රථෙන ව;
සා කථජ්ජ අනුජ්ඣාසීති, පථං ගච්ඡති පත්තිකා.

1764.

“යස්සා මුදුතලා හත්ථා, වරණා ව සුබ්බෙධිතා;
සා කථජ්ජ අනුජ්ඣාසීති, පථං ගච්ඡති පත්තිකා.

1765.

“යස්සා මුදුතලා පාදා, වරණා ව සුබ්බෙධිතා;
පාදුකාහි සුවණ්ණාහි, පිළමානාව ගච්ඡති;
සා කථජ්ජ අනුජ්ඣාසීති, පථං ගච්ඡති පත්තිකා.

1766.

“යස්සු ඉත්ථිසහස්සානං, පුරතො ගච්ඡති මාලිනී;
සා කථජ්ජ අනුජ්ඣාසීති, වනං ගච්ඡති එකිකා.

1767.

“යස්සු සිවාය සුත්ථාන, මුහුං උත්තසතෙ පුරෙ;
සා කථජ්ජ අනුජ්ඣාසීති, වනං ගච්ඡති භීරුකා.

1768.

“යස්සු ඉන්ද්‍රසගොත්තස්ස, උලුකස්ස පචස්සතො;
සුත්ථාන නදතො භීතා, වාරුණීව පවෙධති;
සා කථජ්ජ අනුජ්ඣාසීති, වනං ගච්ඡති භීරුකා.

1769.

“සකුණී හතපුත්තාව, සුඤ්ඤං දිස්වා කුලාවකං;
චිරං දුක්ඛෙන ක්‍රොධස්සං, සුඤ්ඤං ආගම්මිමං පුරං.

1770.

“සකුණී හතපුත්තාව, සුඤ්ඤං දිස්වා කුලාවකං;
කිසා පණ්ඩු හවිස්සාමි, පියෙ පුත්තෙ අපස්සති.

1771.

“සකුණී හතපුත්තාව, සුඤ්ඤං දිස්වා කුලාවකං;
තෙන තෙන පධාවිස්සං, පියෙ පුත්තෙ අපස්සති.

1772.

“කුරරී හතඡාපාව, සුඤ්ඤං දිස්වා කුලාවකං;
චිරං දුක්ඛෙන ක්‍රොධස්සං, සුඤ්ඤං ආගම්මිමං පුරං.

1773.

“කුරරි හතඡාපාව, සුඤ්ඤං දිස්වා කුලාවකං;
කිසා පණ්ඩු භවිස්සාමි, පියෙ පුත්තෙ අපස්සති.

1774.

“කුරරි හතඡාපාව, සුඤ්ඤං දිස්වා කුලාවකං;
තෙන තෙන පධාවිස්සං, පියෙ පුත්තෙ අපස්සති.

1775.

“සා නුන චක්කවාකිව, පල්ලෙස්මිං අනුදකෙ;
විරං දුක්ඛෙන කුට්ඨස්සං, සුඤ්ඤං ආගම්මිමං පුරං.

1776.

“සා නුන චක්කවාකිව, පල්ලෙස්මිං අනුදකෙ;
කිසා පණ්ඩු භවිස්සාමි, පියෙ පුත්තෙ අපස්සති.

1777.

“සා නුන චක්කවාකිව, පල්ලෙස්මිං අනුදකෙ;
තෙන තෙන පධාවිස්සං, පියෙ පුත්තෙ අපස්සති.

1778.

“එවං මෙ විලපන්ති යා, රාජා පුත්තං අදුස්සකං;
පබ්බාපෙසි වනං රට්ඨා, මඤ්ඤෙ භිස්සාමි ජීවිත”න්ති.

තත්ථ කණ්ණිකාරාවාති සුවණ්ණාභරණසුවණ්ණවත්ථපටිමණ්ඩිතත්තා සුපුප්ඵිතා කණ්ණිකාරා විය. යායන්තමනුයායන්තිති උය්‍යානවනකිලාදීනං අත්ථාය ගච්ඡන්තං වෙස්සන්තරං අනුගච්ඡන්ති. ස්වප්පෙකොවාති සො අප්ප එකොව භුත්වා ගම්ඤ්ජති. අනීකානීති හත්ථානීකාදීති. ගන්ධාරා පණ්ඩුකම්බලාති ගන්ධාරරට්ඨෙයෙ උප්පන්නා සතසහස්සග්ගිසනකා සෙනාය පාරුතා රත්තකම්බලා. භාහිතීති බන්ධෙ කත්වා හරිස්සති. පවිසන්තන්ති පවිසන්තස්ස. කස්මා වීරං න බජ්ඣරෙති කස්මා බන්ධිතුං ජානන්තා වාකවීරං න බන්ධන්ති. රාජපබ්බජිතාති රාජානො භුත්වා පබ්බජිතා. බොමකොටුම්බරානීති බොමරට්ඨෙයෙ කොටුම්බරරට්ඨෙයෙ උප්පන්නාති සාටකාති.

සා කථප්පාති සා කථං අප්ප. අනුප්පකම්බරිති අගරහිතඅඬුරි. පිළමානාව ගච්ඡන්ති කම්පිත්වා කම්පිත්වා තිට්ඨන්ති විය ගච්ඡති. යාස්ස ඉත්ථිසහස්සානන්තිආදියු අස්සුති නිපාතො, යාති අත්ථො. “යා සා”තිපි පාඨො. සිවායාති සිඬගාලියා. පුරෙති පුබ්බෙ නගරෙ වසන්ති. ඉන්ද්‍රසගොත්තස්සාති කොසියගොත්තස්ස. වාරුණිවාති දෙවතාපට්ටියා යක්ඛදාසී විය. දුක්ඛෙනාති පුත්තවියොගසොකදුක්ඛෙන. ආගම්මි මං පුරන්ති ඉමං මම පුත්තෙ ගතෙ පුත්තනිවෙසනං ආගන්ත්වා. පියෙ පුත්තෙති

වෙස්සන්තරඤ්චෙව මද්දිඤ්ච සන්ධායාහ. හතජාපාති හතපොතකා. පබ්බාපෙසි
වනං රට්ඨාති යදි නං රට්ඨා පබ්බාපෙසිති.

දෙවියා පරිදෙවිතසද්දං සුත්වා සබ්බා සඤ්ජයස්ස සිව්කඤ්ඤා සමාගතා
පක්කන්දිංසු. තාසං පක්කන්දිතසද්දං සුත්වා මහාසත්තස්සපි නිවෙසනෙ තථෙව
පක්කන්දිංසු. ඉති ද්වීසු රාජකුලෙසු කෙච් සකභාවෙන සංශ්ඨාතුං අසක්කොන්තා
වාතවෙගෙන පමද්දිතා සාලා විය පතිත්වා පරිවත්තමානා පරිදෙවිංසු. තමත්ථං
පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ -

1779.

“තස්සා ලාලජ්ජිතං සුත්වා, සබ්බා අන්තෙපුරෙ බහු;
බාහා පග්ගස්ස පක්කන්ද්දං, සිව්කඤ්ඤා සමාගතා.

1780.

“සාලාව සම්පමථිතා, මාලුතෙන පමද්දිතා;
සෙන්නි පුත්තා ව දාරා ව, වෙස්සන්තරනිවෙසනෙ.

1781.

“ඔරොධා ව කුමාරා ව, වෙසියානා ව බ්‍රාහ්මණා;
බාහා පග්ගස්ස පක්කන්ද්දං, වෙස්සන්තරනිවෙසනෙ.

1782.

“හත්ථාරොහා අනීකට්ඨා, රථිකා පත්තිකාරකා;
බාහා පග්ගස්ස පක්කන්ද්දං, වෙස්සන්තරනිවෙසනෙ.

1783.

“තතො රත්තා විවසානෙ, සූරියස්සුග්ගමනං පති;
අථ වෙස්සන්තරො රාජා, දානං දාතුං උපාගමී.

1784.

“වත්ථානි වත්ථකාමානං, සොණ්ඨානං දෙථ වාරුණිං;
භොජනං භොජනත්ථීනං, සම්මදෙව පවෙච්ඡථ.

1785.

“මා ව කඤ්චි වනිබ්බකෙ, හෙට්ඨස්සිත්ථ ඉධාගතෙ;
තජ්ජෙථ අන්තපානෙන, ගච්ඡන්තු පටිපුජිතා.

1786.

“අථෙත්ථ වත්තභී සද්දො, තුමුලො හෙරවො මහා;
දානෙන තං නීහරන්ති, පුන දානං අදා තුවං.

1787.

“තෙ සු මත්තා කිලන්තාව, සම්පතන්ති වනිබ්බකා;
නික්ඛමන්තෙ මහාරාජෙ, සිව්නං රට්ඨවඩ්ඪිනෙ.

1788.

“අච්ඡෙච්ඡුං වත හො රුක්ඛං, නානාඵලධරං දුමං;
යථා වෙස්සන්තරං රට්ඨා, පබ්බාජෙත්ති අද්දසකං.

1789.

“අච්ඡෙච්ඡුං වත හො රුක්ඛං, සබ්බකාමදදං දුමං;
යථා වෙස්සන්තරං රට්ඨා, පබ්බාජෙත්ති අද්දසකං.

1790.

“අච්ඡෙච්ඡුං වත හො රුක්ඛං, සබ්බකාමරසාහරං;
යථා වෙස්සන්තරං රට්ඨා, පබ්බාජෙත්ති අද්දසකං.

1791.

“යෙ වුඩ්ඪා යෙ ච දහරා, යෙ ච මජ්ඣිමපොරිසා;
බාහා පඟ්ගස්භ පක්කන්දුං, නික්ඛමන්තෙ මහාරාජෙ;
සිව්නං රට්ඨවඩ්ඪිනෙ.

1792.

“අනියක්ඛා වස්සවරා, ඉත්ථාගාරා ච රාජිනො;
බාහා පඟ්ගස්භ පක්කන්දුං, නික්ඛමන්තෙ මහාරාජෙ;
සිව්නං රට්ඨවඩ්ඪිනෙ.

1793.

“ථිග්ගෙසි තත්ථ පක්කන්දුං, යා තම්භි නගරෙ අහු;
නික්ඛමන්තෙ මහාරාජෙ, සිව්නං රට්ඨවඩ්ඪිනෙ.

1794.

“යෙ බ්‍රාහ්මණා යෙ ච සමණා, අඤ්ඤෙ වාපි වනිබ්බකා;
බාහා පඟ්ගස්භ පක්කන්දුං, ‘අධම්මො කිර හො’ ඉති.

1795.

“යථා වෙස්සන්තරො රාජා, යජමානො සකෙ පුරෙ;
සිව්නං වචනත්ථෙත, සම්භා රට්ඨා නිරජ්ජති.

1796.

“සත්ත හත්ථිසතෙ දත්ථා, සබ්බාලඤ්ඤාසුසිතෙ;
සුචණ්ණකච්ඡෙ මාතඤ්ඤෙ, හෙමකප්පනවාසසෙ;

1797.

“ආරුළුහෙ ගාමණියෙනි, තොමරඬුසපාණි;
එස වෙස්සන්තරො රාජා, සම්භා රට්ඨා නිරජ්ජති.

1798.

“සත්ත අස්සසනෙ දත්වා, සබ්බාලඬුකාරභූසිතෙ;
ආජානියෙව ජාතියා, සිත්ඨවෙ සීඝවාහනෙ.

1799.

“ආරුළුහෙ ගාමණියෙනි, ඉල්ලියාවාපධාරිහි;
එස වෙස්සන්තරො රාජා, සම්භා රට්ඨා නිරජ්ජති.

1800.

“සත්ත රථසනෙ දත්වා, සන්නද්ධෙ උස්සිතද්ධජෙ;
දීපෙ අථොපි වෙයග්ගෙ, සබ්බාලඬුකාරභූසිතෙ.

1801.

“ආරුළුහෙ ගාමණියෙනි, වාපහත්ථෙහි වම්මිහි;
එස වෙස්සන්තරො රාජා, සම්භා රට්ඨා නිරජ්ජති.

1802.

“සත්ත ඉත්ථිසනෙ දත්වා, එකමෙකා රථෙ යිතා;
සන්නද්ධා නික්ඛරජ්ජුහි, සුවණ්ණෙහි අලඬුකතා.

1803.

“පිතාලඬුකාරා පිතවසනා, පිතාහරණභූසිතා;
ආළාරපම්භා හසුලා, සුසඤ්ඤා තනුමජ්ඣමා;
එස වෙස්සන්තරා රාජා, සම්භා රට්ඨා නිරජ්ජති.

1804.

“සත්ත ධෙනුසනෙ දත්වා, සබ්බා කංසුපධාරණා;
එස වෙස්සන්තරො රාජා, සම්භා රට්ඨා නිරජ්ජති.

1805.

“සත්ත දාසිසනෙ දත්වා, සත්ත දාසසතානි ව;
එස වෙස්සන්තරො රාජා, සම්භා රට්ඨා නිරජ්ජති.

1806.

“හත්ථි අස්සරථෙ දත්වා, නාරියො ව අලඬුකතා;
එස වෙස්සන්තරො රාජා, සම්භා රට්ඨා නිරජ්ජති.

1807.

“තදාසි යං හිංසනකං, තදාසි ලොමහංසනං;
මහාදානෙ පදින්තම්හි, මෙදනී සම්පකම්පථ.

1808.

“තදාසි යං හිංසනකං, තදාසි ලොමහංසනං;
යං පඤ්ඤාලිකතො රාජා, සම්භා රට්ඨා නිරජ්ජති”ති.

තත්ථ සිව්කඤ්ඤාති හික්ඛවෙ, ඵ්ඤ්ඤාති පරිදෙව්නසද්දං සුත්වා සබ්බාසි
සඤ්ඤාසි සිව්රඤ්ඤා ඉත්ථියො සමාගතා හුත්වා පක්කන්ද්දං පරිදෙව්ංසු.
වෙස්සන්තරනිවෙසනෙති තත්ථ ඉත්ථිනං පක්කන්දිතසද්දං සුත්වා
වෙස්සන්තරස්ස නිවෙසනෙ තථෙව පක්කන්දිත්වා ද්විසු රාජකුලෙසු කෙච්චි
සකභාවෙන සංඝයාතුං අසක්කොන්තා වාතවෙගෙන සම්පමථිතා සාලා විය පතිත්වා
පරිවත්තන්තා පරිදෙව්ංසු. තතො රත්තා විවසානෙති හික්ඛවෙ, තතො තස්සා
රත්තියා අව්වයෙන සුරියෙ උග්ගතෙ දානවෙය්‍යාවතිකා “දානං පටියාදිත”න්ති
රඤ්ඤා ආරොවයිංසු. අථ වෙස්සන්තරො රාජා පාතොව න්හත්වා
සබ්බාලඤ්ඤාරජ්ජමණ්ඩිතො සාදුරසභොජනං භුඤ්ජිත්වා මහාජනපරිවුතො
සත්තසතකං මහාදානං දාතුං දානග්ගං උපාගමි.

දෙථාති තත්ථ ගන්ත්වා සට්ඨිසහස්සඅමච්චෙ ආණ්ඩපෙන්තො එවමාහ.
වාරුණිත්ති “මජ්ඣිමනිකායෙ”න්ති ජානාති, එවං සන්තෙසි “සුරාසොණ්ඩා
දානග්ගං පත්වා ‘වෙස්සන්තරස්ස දානග්ගෙ සුරං න ලහිම්භා’ති වත්තුං මා
ලහන්තු”ති දාපෙසි. වනිබ්බකෙති වනිබ්බකජනෙසු කඤ්චි එකමිසි මා විහෙය්‍යිත්ථ.
පටිපුජිතාති මයා පුජිතා හුත්වා යථා මං ථොමයමානා ගච්ඡන්ති, තථා තුම්භෙ
කරොථාති වදති.

ඉති සො සුවණ්ණාලඤ්ඤාරානං සුවණ්ණධජානං හෙමජාලජ්ජට්ඨිජන්තානං
හත්ථිනං සත්තසතාති ව, තථාරූපානඤ්ඤෙව අස්සානං සත්තසතාති ව,
සීහවම්මාදිහි පරික්ඛිත්තානං නානාරතනවිවිත්තානං සුවණ්ණධජානං රථානං
සත්තසතාති, සබ්බාලඤ්ඤාරජ්ජමණ්ඩිතානං උත්තමරූපධරානං
ඛත්තියකඤ්ඤාදිනං ඉත්ථිනං සත්තසතාති, සුවිනිතානං සුසික්ඛිතානං දාසානං
සත්තසතාති, තථා දාසිනං සත්තසතාති, වරලසහජෙට්ඨකානං කුණ්ඩොපදොහිනීනං
ධෙත්තානං සත්තසතාති, අපරිමාණාති පානභොජනානීති සත්තසතකං මහාදානං
අදාසි. තස්මිං එවං දානං දදමානෙ ජෙතුත්තරනගරවාසීනො
ඛත්තියබ්‍රාහ්මණවෙස්සසුද්දාදයො “සාමි, වෙස්සන්තර සිව්රට්ඨවාසීනො තං ‘දානං
දෙති’ති පබ්බාපෙන්ති, ත්වං පුන දානමෙව දෙසි”ති පරිදෙව්ංසු. තෙන වුත්තං –

1809.

“අථෙත්ථ වත්තති සද්දො, තුමුලො හෙරවො මහා;
දානෙන තං නිහරන්ති, පුන දානං අදා තුව”න්ති.

දානපටිග්ගාහකා පන දානං ගහෙත්වා “ඉදානි කිර වෙස්සන්තරො රාජා අම්භෙ අනාටෙ කත්වා අරඤ්ඤං පටිස්සිසති, ඉතො පටියාය කස්ස සන්තිකං ගමිස්සාමා” ති ඡින්තපාදා විය පතන්තා ආවත්තන්තා පරිවත්තන්තා මහාසද්දෙන පරිදෙවිංසු. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ -

1810.

“තෙ සු මත්තා කිලන්තාව, සම්පතන්ති වනිබ්බකා;
නික්ඛමන්තෙ මහාරාජෙ, සිව්තං රට්ඨවඩ්ඨනෙ” ති.

තත්ථ තෙ සු මත්තාති සු-කාරො නිපාතමත්තො, තෙ වනිබ්බකාති අත්ථො. මත්තා කිලන්තාවාති මත්තා විය කිලන්තා විය ව හුත්වා. සම්පතන්තිති පරිවත්තිත්වා භූමියං පතන්ති. අවිජ්ජෙව්ජුං වතාති ඡින්දිංසු, වතාති නිපාතමත්තං. යථාති යෙන කාරණෙන. අනියක්ඛාති භූතවිජ්ජා ඉක්ඛණිකාපි. වස්සවරාති උද්ධට්ඨිජා ඕරොධපාලකා. වචනත්ථෙතාති වචනකාරණෙන. සම්භා රට්ඨා නිරජ්ජතිති අත්තනො රට්ඨා නිග්ගවිජති. ගාමණියෙහිති හත්ථාවරියෙහි. ආජානියෙවාති ජාතිසම්පන්නෙ. ගාමණියෙහිති අස්සාවරියෙහි. ඉල්ලියාවාපධාරිහිති ඉල්ලියඤ්ච වාපඤ්ච ධාරෙන්නෙහි. දීපෙ අථොපි වෙය්‍යග්ගෙහි දීපිවම්මබ්‍යග්ගෙහිවම්මපරික්ඛිත්තෙ. එකමෙකා රථෙ ධීතාති සො කිර එකමෙකං ඉත්ථීරතනං රථෙ යපෙත්වා අට්ඨඅට්ඨවණ්ණදාසිහි පරිවුතං කත්වා අදාසි.

නික්ඛරජ්ජුහිති සුවණ්ණසුත්තමයෙහි පාමඩ්ගෙහි. ආලාරපම්භාති විසාලක්ඛිගණ්ඩා. හසුලාති මිහිතපුබ්බඩ්ගමකථා. සුසඤ්ඤාති සුස්සොණියො. තනුමජ්ඣමාති කරතලමිව තනුමජ්ඣමභාගා. තදා පන දෙවතායො ජම්බුදීපතලෙ රාජුතං “වෙස්සන්තරො රාජා මහාදානං දෙති” ති ආරොවයිංසු, තස්මා තෙ ඛත්තියා දෙවතානුභාවෙනාගන්ත්වා තා ගණ්හිත්වා පක්කමිංසු. කංසුපධාරණාති ඉධ කංසන්ති රජතස්ස නාමං, රජතමයෙන බීරපටිවිජනභාජනෙන සද්ධිඤ්ඤෙව අදාසිති අත්ථො. පදිත්තම්හිති දියමානෙ. සම්පකම්පථාති දානතෙජෙන කම්පිත්ථං. යං පඤ්ඡලිකතොති යං සො වෙස්සන්තරො රාජා මහාදානං දත්වා අඤ්ජලිං පග්ගස්ස අත්තනො දානං නමස්සමානො “සබ්බඤ්ඤානඤ්ඤාණස්ස මෙ ඉදං පව්චයො භොතු” ති පඤ්ජලිකතො අභොසි, තදාපි හීසනකමෙව අභොසි, තස්මිං බණ්ණ පථවී කම්පිත්ථාති අත්ථො. නිරජ්ජතිති එවං කත්වා නිග්ගවිජතියෙව, න කොචි නං නිවාරෙතිති අත්ථො.

අපිව බො තස්ස දානං දදන්තස්සෙව සායං අභොසි. සො අත්තනො නිවෙසනමෙව ගන්ත්වා “මාතාපිතරො වන්දිත්වා ස්වෙ ගමිස්සාමි” ති චිත්තෙන්වා අලඬිකතරථෙන මාතාපිතූනං වසනට්ඨානං ගතො. මද්දීදෙවිපි “අහං සාමිනා සද්ධිං ගන්ත්වා මාතාපිතරො අනුජානාපෙස්සාමි” ති තෙනෙව සද්ධිං ගතා. මහාසත්තො පිතරං වන්දිත්වා අත්තනො ගමනභාවං කථෙසි. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ -

1811.

“ආමන්තයිත්ථ රාජානං, සඤ්ජයං ධම්මිනං වරං;
අවරුද්ධසි මං දෙව, වඩ්ඤං ගච්ඡාමි පබ්බතං.

1812.

“යෙ හි කෙවි මහාරාජ, භූතා යෙ ච භවිස්සරෙ;
අතිත්තායෙව කාමෙහි, ගච්ඡන්ති යමසාධනං.

1813.

“ස්වාහං සකෙ අභිස්සසිං, යජමානො සකෙ පුරෙ;
සිවිනං වචනත්ථෙත, සම්භා රට්ඨා නිරජ්ජහං.

1814.

“අසං තං පටිසෙවිස්සං, වනෙ වාළමිගාකිණ්ණෙ;
බ්ග්ගදීපිනිසෙවිතෙ, අහං පුඤ්ඤානි කරොමි;
තුම්භෙ පඬ්ඤාමිහි සිද්ධා” ති.

තත්ථ ධම්මිනං වරන්ති ධම්මිකරාජුනං අන්තරෙ උත්තමං. අවරුද්ධසිති රට්ඨා නිහරසි. භූතාති අතීතා. භවිස්සරෙති යෙ ච අනාගතෙ භවිස්සන්ති, පච්චුප්පන්තෙ ච නිබ්බන්තා. යමසාධනන්ති යමරඤ්ඤො ආණාපවත්තිට්ඨානං. ස්වාහං සකෙ අභිස්සසින්ති සො අහං අත්තනො නගරවාසිනොයෙව පිළෙසිං. කිං කරොන්තො? යජමානො සකෙ පුරෙති. පාළියං පන “යො අහ” න්ති ලිඛිතං. නිරජ්ජහන්ති නික්ඛන්තො අහං. අසං තන්ති යං අරඤ්ඤෙ වසන්තෙන පටිසෙවිතබ්බං දුක්ඛං, තං පටිසෙවිස්සාමි. පඬ්ඤාමිහිති තුම්භෙ පන කාමපඬ්ඤාමිහි සිද්ධාති වදති.

ඉති මහාසත්තො ඉමාහි චතුහි ගාථාහි පිතරා සද්ධිං කථෙත්වා මාතු සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා පබ්බජ්ජං අනුජානාපෙත්තො ඵවමාහ —

1815.

“අනුජානාහි මං අම්ම, පබ්බජ්ජා මම රුච්චති;
ස්වාහං සකෙ අභිස්සසිං, යජමානො සකෙ පුරෙ;
සිවිනං වචනත්ථෙත, සම්භා රට්ඨා නිරජ්ජහං.

1816.

“අසං තං පටිසෙවිස්සං, වනෙ වාළමිගාකිණ්ණෙ;
බ්ග්ගදීපිනිසෙවිතෙ, අහං පුඤ්ඤානි කරොමි;
තුම්භෙ පඬ්ඤාමිහි සිද්ධා” ති.

තං සුත්වා චුස්සති ආහ —

1817.

“අනුජානාමි තං පුත්ත, පබ්බජ්ජා තෙ සමිජ්ඣතු;
අයඤ්ච මද්දි කල්‍යාණී, සුසඤ්ඤා තනුමජ්ඣමා;
අවිජතං සහ පුත්තෙහි, කිං අරඤ්ඤෙ කරිස්සති” ති.

තත්ථ සමිජ්ඣතුති ඤානෙන සමිද්ධා භොතු. අවිජතන්ති අවිජතු, ඉධෙව භොතුති වදති.

වෙස්සන්තරො ආහ –

1818.

“නාහං අකාමා දාසිමිපි, අරඤ්ඤං නෙතුමුස්සහෙ;
සවෙ ඉවිජති අන්වෙතු, සවෙ නිවිජති අවිජතු” ති.

තත්ථ අකාමාති අම්ම, කිං නාමෙනං කට්ඨං, අහං අනිවිජාය දාසිමිපි නෙතුං න උස්සහාමිති.

තතො පුත්තස්ස කථං සුත්වා රාජා සුඤ්භං යාවිතුං පටිපජ්ජී. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

1819.

“තතො සුඤ්භං මහාරාජා, යාවිතුං පටිපජ්ජථ;
මා චන්දනසමාවාරෙ, රජොජල්ලං අධාරයි.

1820.

“මා කාසියාති ධාරෙත්වා, කුසවීරං අධාරයි;
දුක්ඛො වාසො අරඤ්ඤස්මිං, මා හි ත්වං ලක්ඛණෙ ගමී” ති.

තත්ථ පටිපජ්ජථාති හික්ඛවෙ, පුත්තස්ස කථං සුත්වා රාජා සුඤ්භං යාවිතුං පටිපජ්ජී. චන්දනසමාවාරෙති ලොහිතචන්දනෙන පරිකිණ්ණසරිරෙ. මා හි ත්වං ලක්ඛණෙ ගමීති සුභලක්ඛණෙන සමන්තාගතෙ මා ත්වං අරඤ්ඤං ගමීති.

1821.

“තමබ්බු වි රාජපුත්තී, මද්දි සබ්බඛිගසොහනා;
නාහං තං සුබ්බිච්ඡෙය්‍යං, යං මෙ වෙස්සන්තරං විනා” ති.

තත්ථ තමබ්බුති තං සසුරං අබ්බු.

1822.

“තමබ්බු මහාරාජා, සිව්නං රට්ඨවඩ්ඪනො;
ඉඩ්ඪ මද්දි නිසාමෙහි, වනෙ යෙ භොන්ති දුස්සහා.

1823.

“බහු කීටා පටඬිගා ව, මකසා මධුමක්ඛිකා;
තෙපි තං තත්ථ හිං සෙය්‍යං, තං තෙ දුක්ඛතරං සියා.

1824.

“අපරෙ පස්ස සන්තාපෙ, නදීනුපනිසෙවිතෙ;
සප්පා අජගරා නාම, අවිසා තෙ මහබ්බලා.

1825.

“තෙ මනුස්සං මිගං වාපි, අපි මාසන්තමාගතං;
පරික්ඛිපිත්වා භොගෙහි, වසමානෙන්ති අත්තනො.

1826.

“අඤ්ඤෙපි කණ්භජටිනො, අවිජා නාම අසම්මිගා;
න තෙහි පුරිසො දිට්ඨො, රුක්ඛමාරුශ්භ මුච්චති.

1827.

“සඬ්ඝට්ටයන්තා සිඬ්ගානි, තික්ඛග්ගානිජ්ජහාරිනො;
මහිංසා විවරන්තෙත්ථ, නදිං සොතුම්බරං පති.

1828.

“දිස්වා මිගානං යුථානං, ගවං සඤ්චරතං වනෙ;
ධෙනුව වච්ඡගිද්ධාව, කථං මද්දි කරිස්සසි.

1829.

“දිස්වා සම්පතිතෙ ඝොරෙ, දුමග්ගෙසු ජලවඬිගමෙ;
අබෙත්තඤ්ඤාය තෙ මද්දි, හවිස්සතෙ මහබ්භයං.

1830.

“යා ත්වං සිවාය සුත්වාන, මුහුං උත්තසයි පුරෙ;
සා ත්වං වඬිකමනුජ්ජන්තා, කථං මද්දි කරිස්සසි.

1831.

“ධීතෙ මජ්ඣන්තිකෙ කාලෙ, සන්තිසින්නෙසු පක්ඛිසු;
සණතෙව බ්‍රහාරඤ්ඤං, තත්ථ කිං ගන්තුම්ච්ඡසි”ති.

තත්ථ තමබ්‍රවීති තං සුණ්භං අබ්‍රවි. අපරෙ පස්ස සන්තාපෙති අඤ්ඤෙපි සන්තාපෙ භයජනකෙ පෙක්ඛ. නදීනුපනිසෙවිතෙති නදීනං උපනිසෙවිතෙ ආසන්තට්ඨානෙ, නදීකුලෙ වසන්තෙති අත්ථො. අවිසාති නිබ්බිසා. අපි මාසන්තන්ති ආසන්තං අත්තනො සරීරසම්ඵස්සං ආගතන්ති අත්ථො. අසම්මිගාති අසකරා මිගා, දුක්ඛාවහා මිගාති අත්ථො. නදිං සොතුම්බරං පතීති සොතුම්බරාය නාම නදියා තීරෙ. යුථානන්ති යුථානි, අයමෙව වා පාඨො. ධෙනුව වච්ඡගිද්ධාවාති

තව දාරකෙ අපස්සන්ති වච්ඡගිද්ධා ධෙනු විය කථං කරිස්සසි. ව-කාරො පනෙත්ථ
 නිපාතමත්තොව. සම්පතිතෙති සම්පතන්තෙ. ඥාතොති භීසනකෙ විරූපෙ.
 ජලවඩගමෙති මක්කටෙ. අබ්බන්තඤ්ඤායාති අරඤ්ඤභූමිඅකුසලතාය. භවිස්සතෙති
 භවිස්සති. සිවාය සුත්වානාති සිඛගාලියා සද්දං සුත්වා. මුහුන්ති පුනප්පුනං.
 උත්තසසිති උත්තසසි. සංඝතෙවාති නදති විය සංඝන්තං විය භවිස්සති.

1832.

“තමබ්බව රාජපුත්තී, මද්දී සබ්බච්චගසොහනා;
 යාති ඵතාති අක්ඛාසි, වනෙ පටිභයාති මෙ;
 සබ්බාති අභිසම්භොස්සං, ගච්ඡඤ්ඤෙව රටෙසහ.

1833.

“කාසං කුසං පොටකිලං, උසිරං මුඤ්චපබ්බජං;
 උරසා පනුදහිස්සාමි, නස්ස භෙස්සාමි දුන්නයා.

1834.

“බහුභි වත වරියාහි, කුමාරි වින්දනෙ පතිං;
 උදරස්සුපරොධෙන, ගොහනුවෙය්නෙන ව.

1835.

“අග්ගිස්ස පාරිවරියාය, උදකුම්මුජ්ජනෙන ව;
 වෙධඛායං කටුකං ලොකෙ, ගච්ඡඤ්ඤෙව රටෙසහ.

1836.

“අපිස්සා භොති අප්පත්තො, උච්ඡිට්ඨමපි භුඤ්ජිතුං;
 යො නං භත්තෙ ගහෙත්වාන, අකාමං පරිකඬ්ඨති;
 වෙධඛායං කටුකං ලොකෙ, ගච්ඡඤ්ඤෙව රටෙසහ.

1837.

“කෙසග්ගහණමුක්ඛෙපා, භූමා ව පරිසුම්භනා;
 දත්වා ව නො පක්කමති, බහුං දුක්ඛං අනප්පකං;
 වෙධඛායං කටුකං ලොකෙ, ගච්ඡඤ්ඤෙව රටෙසහ.

1838.

“සුක්කච්ඡවී වෙධවෙරා, දත්වා සුභගමානිනො;
 අකාමං පරිකඬ්ඨන්ති, උලුකඤ්ඤෙව වායසා;
 වෙධඛායං කටුකං ලොකෙ, ගච්ඡඤ්ඤෙව රටෙසහ.

1839.

“අපි ඤාතිකුලෙ ඵිනෙ, කංසපජ්ජොතනෙ වසං;
 නෙවාතිවාකායං න ලභෙ, භාතුභි සබ්බිහිපි;

වෙඩ්‍යං කටුකං ලොකෙ, ගච්ඡන්ති රථෙසහ.

1840.

“නග්ගා නදී අනුදකා, නග්ගං රථයං අරාජකං;
ඉත්ථි පිට්ඨා නග්ගා, යස්සාපි දස භාතරො;
වෙඩ්‍යං කටුකං ලොකෙ, ගච්ඡන්ති රථෙසහ.

1841.

“ධජො රථස්ස පඤ්ඤාණං, ධුමො පඤ්ඤාණමග්ගිනො;
රාජා රථයස්ස පඤ්ඤාණං, භත්තා පඤ්ඤාණමිත්ථියා;
වෙඩ්‍යං කටුකං ලොකෙ, ගච්ඡන්ති රථෙසහ.

1842.

“යා දලිද්දී දලිද්දස්ස, අඛිඨා අඛිඨස්ස කිත්තිමා;
තං වෙ දෙවා පසංසන්ති, දුක්කරස්සි කරොති සා.

1843.

“සාමිකං අනුබන්ධස්සං, සදා කාසායවාසිනී;
පථංසාපි අභිජ්ජන්තා, වෙඩ්‍යං කටුකිත්ථියා.

1844.

“අපි සාගරපරියන්තං, බහුවිත්තධරං මහිං;
නානාරතනපරිපූරං, නිව්ඡෙ වෙස්සන්තරං විනා.

1845.

“කථං නු තාසං හදයං, සුඛරා වත ඉත්ථියො;
යා සාමිකෙ දුක්ඛිතමිහි, සුඛමිච්ඡන්ති අත්තනො.

1846.

“නික්ඛමන්තෙ මහාරාජෙ, සිව්තං රථයවඛිඨනෙ;
තමහං අනුබන්ධස්සං, සබ්බකාමදදො හි මෙ”ති.

තත්ථ තමබ්බවිති හික්ඛවෙ, මද්දී රඤ්ඤො වචනං සුත්වා තං රාජානං අබ්බවි.
අභිසම්භොස්සන්ති සහිස්සාමි අධිවාසෙස්සාමි. පොට්ඨකිලන්ති පොට්ඨකිලිණං.
පනුදහිස්සාමිති ද්වෙධා කත්වා වෙස්සන්තරස්ස පුරතො ගමිස්සාමි.
උදරස්සුපරොධෙනාති උපවාසෙන බුද්ධවාසෙන. ගොහනුවෙයනෙන වාති
විසාලකට්ඨො ඔනතපස්සා ව ඉත්ථියො සාමිකං ලහන්තීති කත්වා ගොහනුනා
කට්ඨලකං කොට්ටාපෙත්වා වෙයනෙන ව පස්සාති ඔනාමෙත්වා කුමාරිකා පතිං
ලහති. කටුකන්ති අසාතං. ගච්ඡන්ති රථෙසහ.

අපිස්සා හොති අප්පත්තොති තස්සා විධවාය උච්ඡිට්ඨකම්පි භුඤ්ජිතුං
 අනනුච්ඡවිකොව. යො නන්ති යො නිව්ඡවිවො තං විධවං අනිච්ඡමානඤ්ඤෙව
 හත්ථෙ ගහෙත්වා කඬ්ඨති. කෙසග්ගහණමුක්ඛෙපා, භූමාං ව පරිසුම්භනාති
 අසාමිකං ඉත්ථිං හත්ථපාදෙහි කෙසග්ගහණං, උක්ඛෙපා, භූමියං පාතනන්ති එතානි
 අවමඤ්ඤනානි කත්වා අතික්කමන්ති. දත්වා වාති අසාමිකාය ඉත්ථියා එවරූපං බහුං
 අනප්පකං දුක්ඛං පරපුරිසො දත්වා ව නො පක්කමති නිරාසඬිකො
 ඔලොකෙන්තොව තිට්ඨති.

සුක්කච්ඡවීති න්හානියවුණ්ණෙන උට්ඨාපිතච්ඡවිවණ්ණා. වෙධවෙරාති
 විධවිත්ථිකාමා පුරිසා. දත්වාති කිඤ්චිදෙව අප්පමත්තකං ධනං දත්වා.
 සුභගමානිනොති මයං සුභගාති මඤ්ඤමානා. අකාමන්ති තං විධවං අසාමිකං අකාමං.
 උලුකඤ්ඤෙව වායසාති කාකා වියඋලුකං පරිකඬ්ඨන්ති. කංසප්ප්ථොතනෙති
 සුවණ්ණභාජනාභාය පඨ්ථොතන්තෙ. වසන්ති එවරූපෙපි ඤාතිකුලෙ වසමානා.
 නෙවාතිවාකාං න ලභෙති “අයං ඉත්ථි නිස්සාමිකා, යාවථිවං අම්භාකඤ්ඤෙව
 භාරො ජාතො” තිආදීති වචනානි වදන්තෙහි භාතුහිපි සබ්බිහිපි අතිවාකාං
 ගරහවචනං නෙව න ලභති. පඤ්ඤාණන්ති පාකට්ඨාචකාරණං.

යා දලිද්දී දලිද්දස්සාති දෙව, කිත්තිසම්පන්නා යා ඉත්ථි අත්තනො සාමිකස්ස
 දලිද්දස්ස දුක්ඛප්පත්තකාලෙ සයම්පි දලිද්දී සමානා දුක්ඛාව හොති, තස්ස
 අඬ්ඨකාලෙ තෙනෙව සද්ධිං අඬ්ඨා සුඛප්පත්තා හොති, තං වෙ දෙවා පසංසන්ති.
 අභිජ්ජන්තානි අභිජ්ජන්තියා. සවෙපි හි ඉත්ථියා සකලපථවී න භිජ්ජති, තාය
 සකලාය පථවියා සාව ඉස්සරා හොති, තථාපි වෙධබ්‍යං කටුකමෙවාති අත්ථො.
 සුඛරා වත ඉත්ථියොති සුට්ඨු ඛරා වත ඉත්ථියො.

1847.

“තමබ්බවි මහාරාජා, මද්දිං සබ්බඬ්ඨගසොහනං;
 ඉමෙ තෙ දහරා පුත්තා, ජාලී කණ්භාජිනා වුහො;
 නික්ඛිජ්ජ ලක්ඛණෙ ගච්ඡ, මයං තෙ පොසයාමසෙ” ති.

තත්ථ ජාලී කණ්භාජිනා වුහොති ජාලී ව කණ්භාජිනා වාති උහො. නික්ඛිජ්ජාති
 ඉමෙ නික්ඛිජ්ජත්වා ගච්ඡාහිති.

1848.

“තමබ්බවි රාජපුත්තී, මද්දිං සබ්බඬ්ඨගසොහනා;
 පියා මෙ පුත්තකා දෙව, ජාලී කණ්භාජිනා වුහො;
 ත්‍යම්භං තත්ථ රමෙස්සන්ති, අරඤ්ඤෙ ජීවසොකින” ති.

තත්ථ ත්‍යම්භන්ති තෙ දාරකා අම්භාකං තත්ථ අරඤ්ඤෙ. ජීවසොකිනන්ති
 අවිගතසොකානං හදයං රමයිස්සන්තීති අත්ථො.

1849.

“තමබ්බු මහාරාජා, සිව්නං රටියවඩ්ඪනො;
සාලිනං ඔදනං භුත්වා, සුචිං මංසුපසෙවනං;
රුක්ඛඵලානි භුඤ්ජන්තා, කථං කාහන්ති දාරකා.

1850.

“භුත්වා සතපලෙ කංසෙ, සොවණ්ණෙ සතරාජිකෙ;
රුක්ඛපත්තෙසු භුඤ්ජන්තා, කථං කාහන්ති දාරකා.

1851.

“කාසියානි ව ධාරෙත්වා, බොමකොටුම්බරානි ව;
කුසවීරානි ධාරෙත්තා, කථං කාහන්ති දාරකා.

1852.

“වස්භාහි පරියායිත්වා, සිව්කාය රථෙන ව;
පත්තිකා පරිධාවන්තා, කථං කාහන්ති දාරකා.

1853.

“කුටාගාරෙ සයින්වාන, නිවානෙ චුසිතග්ගලෙ;
සයන්තා රුක්ඛමූලස්මිං, කථං කාහන්ති දාරකා.

1854.

“පල්ලඬකෙසු සයින්වාන, ගොනකෙ චිත්තසන්ථනෙ;
සයන්තා තිණසන්ථාරෙ, කථං කාහන්ති දාරකා.

1855.

“ගන්ධකෙන විලිම්පිත්වා, අගරුවන්දනෙන ව;
රජොජල්ලානි ධාරෙත්තා, කථං කාහන්ති දාරකා.

1856.

“වාමරමොරහත්ථෙහි, බීජිතඬගා සුබ්බෙධිතා;
චුට්ඨා ඩංසෙහි මකසෙහි, කථං කාහන්ති දාරකා” ති.

තත්ථ පලසනෙ කංසෙහි පලසනෙන කතාය කඤ්චනපාතියා. ගොනකෙ චිත්තසන්ථනෙහි මහාපිට්ඨියං කාළකොජ්ජෙ වෙව විචිත්තකෙ සන්ථරෙ ව. වාමරමොරහත්ථෙහිති වාමරෙහි වෙව මොරහත්ථෙහි ව බීජිතඬගා.

ඵවං තෙසං සල්ලපන්තානඤ්ඤෙව රත්ති විභාසි, සුරියො උග්ගඤ්ඡි. මහාසත්තස්ස චතුසින්ධවයුත්තං අලඬකතරථං ආනෙත්වා රාජද්වාරෙ යපයිංසු. මද්දිපි සස්සුසසුරෙ වන්දිත්වා සෙසින්ථියො අපලොකෙත්වා ද්වෙ පුත්තෙ ආදාය වෙස්සන්තරතො පයමතරං ගන්ත්වා රථෙ අට්ඨාසි. තමත්ථං පකාසෙන්නො සන්ථා ආහ —

1857.

“තමබ්බු වි රාජපුත්තී, මද්දී සබ්බසංඝසාහනා;
මා දෙව පරිදෙවෙසි, මා ව ත්වං විමනො අහු;
යථා මයං භවිස්සාම, තථා හෙස්සන්ති දාරකා.

1858.

“ඉදං චත්ථාන පක්කාමී, මද්දී සබ්බසංඝසාහනා;
සිව්මග්ගෙන අන්වෙසි, පුත්තෙ ආදාය ලක්ඛණා”ති.

තත්ථ සිව්මග්ගෙනාති සිව්රඤ්ඤා ගන්තබ්බමග්ගෙන. අන්වෙසිති තං අගමාසි,
පාසාදා ඔතරිත්වා රථං අභිරුහිති අත්ථො.

1859.

“තනො වෙස්සන්තරො රාජා, දානං දත්ථාන ඛත්තියො;
පිතු මාතු ච චන්දිත්ථා, කත්ථා ච නං පදක්ඛිණං.

1860.

“චතුරාහිං රථං යුත්තං, සීසමාරුය්හ සන්දනං;
ආදාය පුත්තදාරඤ්ච, වඩ්ඤං පායාසි පබ්බත”න්ති.

තත්ථ තනොති භික්ඛවෙ, තස්සා මද්දියා රථං අභිරුහිත්වා යීතකාලෙ. දත්ථාති
භියොසා දානං දත්ථා. කත්ථා ච නං පදක්ඛිණන්ති පදක්ඛිණඤ්ච කත්ථා. නන්ති
නිපාතමත්තං.

1861.

“තනො වෙස්සන්තරො රාජා, යෙනාසි බහුකො ජනො;
ආමන්ත ඛො තං ගච්ඡාම, අරොගා හොන්තු ඤාතයො”ති.

තස්සත්ථො – භික්ඛවෙ, තනො වෙස්සන්තරො රාජා යත්ථ “වෙස්සන්තරං
රාජානං පස්සිස්සාමා”ති බහුකො ජනො යීනො ආසි, තත්ථ රථං පෙසෙත්ථා
මහාජනං ආපුච්ඡන්තො “ආමන්ත ඛො තං ගච්ඡාම, අරොගා හොන්තු ඤාතයො”ති
ආහ. තත්ථ තන්ති නිපාතමත්තං. භික්ඛවෙ, තනො වෙස්සන්තරො රාජා ඤාතකෙ
ආහ – “තුම්හෙ ආමන්තෙත්ථා මයං ගච්ඡාම, තුම්හෙ සුබ්බිකා හොථ නිදුක්ඛා”ති.

ඵචං මහාසත්තො මහාජනං ආමන්තෙත්ථා “අප්පමත්තා හොථ, දානාදීනි
පුඤ්ඤානි කරොථා”ති තෙසං ඔවදිත්ථා පක්කාමී. ගච්ඡන්තෙ පන බොධිසත්තෙ
මාතා “පුත්තො මෙ දානවිත්තකො දානං දෙතු”ති ආහරණෙහි සද්ධිං
සත්තරතනපුරානි සකථානි උභොසු පස්සෙසු පෙසෙසි. සොපි අත්තනො
කායාරුජ්ඣමෙව ආහරණහණ්ඩං ඔමුඤ්චිත්ථා සම්පත්තයාවකානං අට්ඨාරස වාරෙ
දත්ථා අවසෙසං සබ්බං අදාසි. සො නගරා නික්ඛමිත්ථා ච නිවත්තිත්ථා
ඔලොකෙතුකාමො අහොසි. අථස්ස මනං පට්ඨිව රථප්පමාණට්ඨානෙ මහාපථවී

හිඳින්නවා කුලාලවක්කං විය පරිවත්තින්නවා රථං නගරාහිමුඛං අකාසි. සො
මාතාපිතූනං වසනට්ඨානං ඔලොකෙසි. තෙන කාරණෙන පථවීකම්පො අහොසි.
තෙන වුත්තං -

“නික්ඛමිත්වාන නගරා, නිවත්තින්නවා විලොකිතෙ;
තදාපි පථවී කම්පි, සිනෙරුවනවටංසකා”ති. (වරියා. 1.93);

සයං පන ඔලොකෙත්වා මද්දිම්පි ඔලොකාපෙතුං ගාථමාහ -

1862.

“ඉඬ්ඝ මද්දි නිසාමෙහි, රම්මරූපංව දිස්සති;
ආවාසං සිට්ඨෙට්ඨස්ස, පෙත්තිකං භවනං මමා”ති.

තත්ථ නිසාමෙහිති ඔලොකෙහි.

අථ මහාසත්තො සහජාතෙ සට්ඨිසහස්සඅමච්චෙ ව සෙසජනඤ්ච
නිවත්තාපෙත්වා රථං පාපෙත්තො මද්දිං ආහ - “භද්දෙ, සචෙ පච්ඡන්තො යාවකා
ආගච්ඡන්ති, උපධාරෙය්‍යාසි”ති. සාපි ඔලොකෙත්ති නිසිදි. අථස්ස සත්තසතකං
මහාදානං සම්පාපුණ්තුං අසක්කොත්තා චත්තාරො බ්‍රාහ්මණා නගරං ආගන්ත්වා
“කුහිං චෙස්සත්තරො රාජා”ති පුච්ඡිත්වා “දානං දත්වා ගතො”ති වුත්තෙ “කිඤ්චි
ගහෙත්වා ගතො”ති පුච්ඡිත්වා “රථෙන ගතො”ති සුත්වා “අස්සෙ නං
යාවිස්සාමා”ති අනුබන්ධිංසු. අථ මද්දි තෙ ආගච්ඡන්තෙ දිස්වා “යාවකා
ආගච්ඡන්ති, දෙවා”ති ආරොචෙසි. මහාසත්තො රථං යපෙසි. තෙ ආගන්ත්වා
අස්සෙ යාවිංසු. මහාසත්තො අස්සෙ අදාසි. තමත්ථං පකාසෙත්තො සත්ථා ආහ -

1863.

“තං බ්‍රාහ්මණා අන්වගමුං, තෙ නං අස්සෙ අයාවිසුං;
යාවිතො පටිපාදෙසි, චතුත්තං චතුරො භයෙ”ති.

අස්සෙසු පන දිත්තෙසු රථධුරං ආකාසෙයෙව අට්ඨාසි. අථ බ්‍රාහ්මණෙසු
ගතමත්තෙසුයෙව චත්තාරො දෙවපුත්තා රොහිව්වම්ගවණ්ණෙන ආගන්ත්වා
රථධුරං සම්පට්ඨිත්වා අගමංසු. මහාසත්තො තෙසං දෙවපුත්තභාවං ඤත්වා ඉමං
ගාථමාහ -

1864.

“ඉඬ්ඝ මද්දි නිසාමෙහි, විත්තරූපංව දිස්සති;
මිගරොහිව්වණ්ණෙන, දක්ඛිණස්සා වහන්ති ම”න්ති.

තත්ථ දක්ඛිණස්සාති සුසික්ඛිතා අස්සා විය මං වහන්ති.

අප්‍රං ඵං භවිෂ්‍යතං අපරො බ්‍රාහ්මණො ආගන්ත්වා රථං යාචි. මහාසත්තො
පුත්තදාරං ඔතාරත්වා තස්ස රථං අදාසි. රථෙ පන දින්නෙ දෙවපුත්තා
අන්තරධායිසු. රථස්ස දින්නභාවං පකාසෙන්තො සත්ථා ආහ -

1865.

“අථෙත්ථ පඤ්චමො ආගා, සො තං රථමයාවථ;
තස්ස තං යාචිතොදාසි, න චස්සුපහතො මනො.

1866.

“තතො චෙස්සන්තරො රාජා, ඔරොපෙත්වා සකං ඡනං;
අස්සාසයි අස්සරථං, බ්‍රාහ්මණස්ස ධනෙසිතො”ති.

තත්ථ අථෙත්ථාති අප්‍රං තස්මිං චනෙ. න චස්සුපහතො මනොති න චස්ස මනො
ඔලිතො. අස්සාසයිති පරිතොසෙන්තො නියායාදෙසි.

තතො පට්ඨාය පන තෙ සබ්බෙපි පත්තිකාව අහෙසුං. අප්‍රං මහාසත්තො මද්දිං
අවොච -

1867.

“ත්ථං මද්දි කණ්භං ගණ්භාහි, ලහු එසා කනිට්ඨිකා;
අහං ජාලිං ගහෙස්සාමි, ගරුකො භාතිකො හි සො”ති.

එවඤ්ච පන චත්ථා උභොපි බත්තියා ද්වෙ දාරකෙ අඬිකෙනාදාය පක්කමිංසු.
තමත්ථං පකාසෙන්තො සත්ථා ආහ -

1868.

“රාජා කුමාරමාදාය, රාජපුත්තී ච දාරිකං;
සම්මොදමානා පක්කාමුං, අඤ්ඤමඤ්ඤං පියංවදා”ති.

දානකණ්ඩවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

චනපචෙසනකණ්ඩවණ්ණනා

තෙ පටිපථං ආගච්ඡන්තෙ මනුස්සෙ දිස්වා “කුහිං චඬ්ඤපබ්බතො”ති පුච්ඡන්ති.
මනුස්සා “දුරෙ”ති වදන්ති. තෙන වුත්තං -

1869.

“යදි කෙච්චි මනුජා එන්ති, අනුමග්ගෙ පටිපථෙ;
මග්ගං තෙ පටිපුච්ඡාම, ‘කුහිං චඬ්ඤතපබ්බතො’.

1870.

“තෙ තත්ථ අම්හෙ පස්සිත්වා, කලුනං පරිදෙවයුං;

දුක්ඛං තෙ පටිවෙදෙන්ති, දුරෙ වඩ්ඤ්ඤාපබ්බතො” ති.

මග්ගස්ස උභොසු පස්සෙසු විවිධඵලධාරිනො රුක්ඛෙ දිස්වා දාරකා කන්දන්ති.
මහාසත්තස්සානුභාවෙන ඵලධාරිනො රුක්ඛා ඔනමිත්වා හත්ථසම්ඵස්සං
ආගච්ඡන්ති. තතො සුපක්කඵලාඵලානි උච්චිතිත්වා තෙසං දෙනි. තං දිස්වා මද්දී
අච්ඡරියං පවෙදෙසි. තෙන වුත්තං -

1871.

“යදි පස්සන්ති පවනෙ, දාරකා ඵලිනෙ දුමෙ;
තෙසං ඵලානං හෙතුමිහි, උපරොදන්ති දාරකා.

1872.

“රොදන්තෙ දාරකෙ දිස්වා, උබ්බිද්ධා විපුලා දුමා;
සයමෙවොනමිත්වාන, උපගච්ඡන්ති දාරකෙ.

1873.

“ඉදං අච්ඡෙරකං දිස්වා, අබ්භුතං ලොමහංසනං;
සාධුකාරං පවත්තෙසි, මද්දී සබ්බච්චගසොහනා.

1874.

“අච්ඡෙරං වත ලොකස්මිං, අබ්භුතං ලොමහංසනං;
චෙස්සන්තරස්ස තෙජෙන, සයමෙවොනතා දුමා” ති.

ජෙතුත්තරනගරතො සුවණ්ණගිරිතාලො නාම පබ්බතො පඤ්ච යොජනානි,
තතො කොන්තිමාරා නාම නදී පඤ්ච යොජනානි, තතො අඤ්චරගිරි නාම පබ්බතො
පඤ්ච යොජනානි, තතො දුන්නිවිට්ඨබ්බාග්ගමණගාමො නාම පඤ්ච යොජනානි, තතො
මාතුලනගරං දස යොජනානි. ඉති තං මග්ගං ජෙතුත්තරනගරතො තිංසයොජනං
හොති. දෙවතා තං මග්ගං සංඛිපිංසු. තෙ ඵකදිවසෙනෙව මාතුලනගරං පාපුණිංසු.
තෙන වුත්තං -

1875.

“සඬ්ඛිපිංසු පථං යක්ඛා, අනුකම්පාය දාරකෙ;
නික්ඛන්තදිවසෙනෙව, චෙතරට්ඨං උපාගමු” ති.

උපගච්ඡන්තා ව පන ජෙතුත්තරනගරතො පාතරාසසමයෙ නික්ඛමිත්වා
සායන්හසමයෙ චෙතරට්ඨෙ මාතුලනගරං පත්තා. තමත්ථං පකාසෙන්තො සත්ථා
ආහ -

1876.

“තෙ ගන්ත්වා දීඝමද්ධානං, චෙතරට්ඨං උපාගමු;
ඉද්ධං ජීතං ජනපදං, බහුමංසසුරොදන” ති.

තදා මාතුලනගරෙ සට්ඨි ඛත්තියසහස්සානි වසන්ති. මහාසත්තො අත්තොනගරං අපච්ඡිත්වා නගරද්වාරෙයෙව සාලායං නිසීදි. අථස්ස මද්දි බොධිසත්තස්ස පාදෙසු රජං පුඤ්ජිත්වා පාදෙ සම්බාහිත්වා “වෙස්සන්තරස්ස ආගතභාවං ජානාපෙස්සාමි”ති සාලාතො නික්ඛමිත්වා තස්ස චක්ඛුපථෙ සාලාද්වාරෙ අට්ඨාසි. නගරං පච්ඡන්තියො ච නික්ඛමන්තියො ච ඉත්ථියො තං දිස්වා පරිවාරෙසුං. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

1877.

“වෙනියො පරිවාරිංසු, දිස්වා ලක්ඛණමාගතං;
සුබ්බමාලී චත අය්‍යා, පත්තිකා පරිධාවති.

1878.

“වය්භාහි පරියායිත්වා, සිචිකාය රථෙන ව;
සාජ්ජ මද්දි අරඤ්ඤස්මිං, පත්තිකා පරිධාවති”ති.

තත්ථ ලක්ඛණමාගතන්ති ලක්ඛණසම්පන්නං මද්දිං ආගතං. පරිධාවතීති එවං සුබ්බමාලී හුත්වා පත්තිකාව විවරති. පරියායිත්වාති ජෙතුත්තරනගරෙ විවරිත්වා. සිචිකායාති සුවණ්ණසිචිකාය.

මහාජතො මද්දිඤ්ච වෙස්සන්තරඤ්ච ද්වෙ පුත්තෙ වස්ස අනාථාගමනෙන ආගතෙ දිස්වා ගන්ත්වා රාජුනං ආචික්ඛි. සට්ඨිසහස්සා රාජානො රොදන්තා පරිදෙවන්තා තස්ස සන්තිකං ආගමංසු. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

1879.

“තං දිස්වා වෙනපාමොක්ඛා, රොදමානා උපාගමුං;
කච්චි නු දෙව කුසලං, කච්චි දෙව අනාමයං;
කච්චි පිතා අරොගො තෙ, සිචිනඤ්ච අනාමයං.

1880.

“කො තෙ බලං මහාරාජ, කො නු තෙ රථමණ්ඩලං;
අනස්සකො අරථකො, දීසමද්ධානමාගතො;
කච්චාමිත්තෙහි පකතො, අනුජ්ජන්තොසිමං දිස”න්ති.

තත්ථ දිස්වාති දුරතොව පස්සිත්වා. වෙනපාමොක්ඛාති වෙනරාජානො. උපාගමුන්ති උපසඬ්ඛමිංසු. කුසලන්ති ආරොග්‍යං. අනාමයන්ති නිද්දුක්ඛභාවං. කො තෙ බලන්ති කුහිං තව බලකායො. රථමණ්ඩලන්ති යෙනාසි රථෙන ආගතො, සො කුහින්ති පුච්ඡන්ති. අනස්සකොති අස්සවිරහිතො. අරථකොති අයානකො. දීසමද්ධානමාගතොති දීසමග්ගං ආගතො. පකතොති අභිභූතො.

අථ නෙසං මහාසත්තො අත්තනො ආගතකාරණං කථෙන්නො ආහ –

1881.

“කුසලඤ්චෙව මෙ සම්මා, අපො සම්මා අනාමයං;
අපො පිතා අරොගො මෙ, සිව්නඤ්ච අනාමයං.

1882.

“අභඤ්භි කුඤ්ජරං දජ්ජං, ඊසාදන්තං උරුල්භවං;
බ්බන්තඤ්ඤං සබ්බසුද්ධානං, සබ්බසෙතං ගජ්ජන්තමං.

1883.

“පණ්ඩුකම්බලසඤ්ජන්තං, පහින්තං සත්තුමද්දනං;
දන්තිං සවාලබ්ඡතිං, සෙතං කෙලාසසාදිසං.

1884.

“සසෙතච්ඡන්තං සඋපාධෙය්‍යං, සාථබ්බනං සහත්ථිපං;
අග්ගයානං රාජවාහිං, බ්‍රාහ්මණානං අදාසහං.

1885.

“තස්මිං මෙ සිවයො කුද්ධා, පිතා චූපහතොමනො;
අවරුද්ධසි මං රාජා, වඬිකං ගච්ඡාමි පබ්බතං;
ඔකාසං සම්මා ජානාථ, වනෙ යත්ථ වසාමසෙ”ති.

තත්ථ තස්මිං මෙති තස්මිං කාරණෙ මය්‍යං සිවයො කුද්ධා. උපහතොමනොති
උපහතචිත්තො කුද්ධොව මං රට්ඨා පබ්බාපෙසි. යත්ථාති යස්මිං වනෙ මයං
වසෙය්‍යාම, තත්ථ වසනොකාසං ජානාථාති.

තෙ රාජානො ආහංසු –

1886.

“ස්වාගතං තෙ මහාරාජ, අපො තෙ අදුරාගතං;
ඉස්සරොසි අනුප්පත්තො, යං ඉධත්ථි පවෙදය.

1887.

“සාකං හිසං මධුං මංසං, සුද්ධං සාලීනමොදනං;
පරිභුඤ්ජ මහාරාජ, පාහුනො නොසි ආගතො”ති.

තත්ථ පවෙදයාති කථෙහි, සබ්බං පටියාදෙන්වා දස්සාම. හිසන්ති හිසමුලං,
යංකිඤ්චි කන්දජාතං වා.

වෙස්සන්තරො ආහ –

1888.

“පටිග්ගහිතං යං දිත්තං, සබ්බස්ස අග්ගිසං කතං;
අවරුද්ධසි මං රාජා, වඩ්ඤාං ගච්ඡාමි පබ්බතං;
ඔකාසං සම්මා ජානාථ, වනෙ යත්ථ වසාමසෙ” ති.

තත්ථ පටිග්ගහිතන්ති සබ්බමෙතං තුම්හෙහි දිත්තං මයා ච පටිග්ගහිතමෙව
භොතු, සබ්බස්ස තුම්හෙහි මග්ගං අග්ගිසං නිවෙදනං කතං. රාජා පන මං අවරුද්ධසි
රට්ඨා පබ්බාපෙසි, තස්මා වඩ්ඤාමෙව ගමිස්සාමි, තස්මිං මෙ අරඤ්ඤෙ වසනට්ඨානං
ජානාථාති.

තෙ රාජානො ආභංසු –

1889.

“ඉධෙව තාව අච්ඡස්සු, චෙතරට්ඨෙ රටෙසහ;
යාව චෙතා ගමිස්සන්ති, රඤ්ඤො සන්තික යාවිතුං.

1890.

“නිජ්ඣාපෙතුං මහාරාජං, සිව්තං රට්ඨවඩ්ඪනං;
තං තං චෙතා පුරක්ඛන්වා, පතීතා ලද්ධපච්චයා;
පරිවාරෙත්වාන ගච්ඡන්ති, එවං ජානාහි ඛන්තියා” ති.

තත්ථ රඤ්ඤො සන්තික යාවිතුන්ති රඤ්ඤො සන්තිකං යාවනත්ථාය
ගමිස්සන්ති. නිජ්ඣාපෙතුන්ති තුම්හාකං නිද්දොසභාවං ජානාපෙතුං. ලද්ධපච්චයාති
ලද්ධපතිට්ඨා. ගච්ඡන්තිති ගමිස්සන්ති.

මහාසත්තො ආභ –

1891.

“මා වො රුච්චිත්ථ ගමනං, රඤ්ඤො සන්තික යාවිතුං;
නිජ්ඣාපෙතුං මහාරාජං, රාජාපි තත්ථ නිස්සරො.

1892.

“අච්චුග්ගතා හි සිවයො, බලග්ගා නෙගමා ච යෙ;
තෙ විධංසෙතුම්ච්ඡන්ති, රාජානං මම කාරණා” ති.

තත්ථ තත්ථාති තස්මිං මම නිද්දොසභාවං නිජ්ඣාපනෙ රාජාපි අනිස්සරො.
අච්චුග්ගතාති අතිතුද්ධා. බලග්ගාති බලකායා. විධංසෙතුන්ති රජ්ජතො නිහරිතුං.
රාජානන්ති රාජානම්හි.

තෙ රාජානො ආභංසු –

1893.

“සවෙ එසා පවත්නෙත්ථ, රට්ඨස්මිං රට්ඨවඩ්ඪන;
ඉධෙව රජ්ජං කාරෙහි, වෙනෙහි පරිවාරිතො.

1894.

“ඉද්ධං ජීතඤ්චිදං රට්ඨං, ඉද්ධො ජනපදො මහා;
මතිං කරොහි ත්වං දෙව, රජ්ජස්ස මනුසාසිතු”න්ති.

තත්ථ සවෙ එසා පවත්නෙත්ථාති සවෙ එතස්මිං රට්ඨෙ එසා පවත්ති. රජ්ජස්ස මනුසාසිතුන්ති රජ්ජං සමනුසාසිතුං, අයමෙව වා පායො.

වෙස්සන්තරො ආහ —

1895.

“න මෙ ජන්දො මති අත්ථි, රජ්ජස්ස අනුසාසිතුං;
පබ්බාජිතස්ස රට්ඨස්මා, වෙනපුත්තා සුඤ්ඤාං මෙ.

1896.

“අතුට්ඨා සිවයො ආසුං, බලග්ගා නෙගමා ව යෙ;
පබ්බාජිතස්ස රට්ඨස්මා, වෙතා රජ්ජෙහිසෙවසුං.

1897.

“අසම්මොදියම්පි වො අස්ස, අච්චන්තං මම කාරණා;
සිව්හි භණ්ඩනං වාපි, විග්ගහො මෙ න රුච්චති.

1898.

“අථස්ස භණ්ඩනං ඤාරං, සම්පහාරො අනප්පකො;
එකස්ස කාරණා මය්හං, හිංසෙය්‍ය බහුකො ජනො.

1899.

“පට්ඨගහිතං යං දින්නං, සබ්බස්ස අග්ගියං කතං;
අවරුද්ධසි මං රාජා, වඩ්ඪං ගච්ඡාමි පබ්බතං;
ඔකාසං සම්මා ජානාථ, වනෙ යත්ථ වසාමසෙ”ති.

තත්ථ වෙතා රජ්ජෙහිසෙවසුන්ති වෙතරට්ඨවාසිනො කිර වෙස්සන්තරං රජ්ජෙ අභිසිඤ්චිංසුති තුම්භාකම්පි තෙ අතුට්ඨා ආසුං. අසම්මොදියන්ති අසාමග්ගියං. අස්සාති භවෙය්‍ය. අථස්සාති අථ මය්හං එකස්ස කාරණා තුම්භාකං භණ්ඩනං භවිස්සතිති.

එවං මහාසත්තො අනෙකපරියායෙන යාවිතොපි රජ්ජං න ඉච්ඡි. අථස්ස තෙ වෙතරාජානො මහන්තං සක්කාරං කරිංසු. සො නගරං පවිසිතුං න ඉච්ඡි. අථ නං සාලමෙව අලඬිකරිත්වා සාණියා පරික්ඛෙපං කත්වා මහාසයනං පඤ්ඤාපෙත්වා

සබ්බෙ ආරක්ඛං කරිංසු. සො එකරත්තිං තෙහි සභිගහිතාරක්ඛො සාලායං සයිත්වා
පුනදිවසෙ පාතොව න්හත්වා නානග්ගරසභොජනං භුඤ්ජිත්වා තෙහි පරිවුතො
නික්ඛම්. සට්ඨිසහස්සා ඛත්තියා තෙන සද්ධිං පන්නරසයොජනමග්ගං ගන්ත්වා
වනද්වාරෙ යත්වා පුරතො පන්නරසයොජනමග්ගං ආවික්ඛන්තා ආහංසු –

1900.

“තග්ග තෙ මයමක්ඛාම, යථාපි කුසලා තථා;
රාජිසි යත්ථ සම්මන්ති, ආහුතග්ගි සමාහිතා.

1901.

“එස සෙලො මහාරාජ, පබ්බතො ගන්ධමාදනො;
යත්ථ ත්වං සහ පුත්තෙහි, සහ හරියාය වච්ඡසි.

1902.

“තං වෙතා අනුසාසිංසු, අස්සුනෙත්තා රුදංමුඛා;
ඉතො ගච්ඡ මහාරාජ, උජුං යෙනුත්තරාමුඛො.

1903.

“අථ දක්ඛිසි හද්දන්තෙ, වෙපුල්ලං නාම පබ්බතං;
නානාදුග්ගණාකිණ්ණං, සීතච්ඡායං මනොරමං.

1904.

“තමතික්කම්ම හද්දන්තෙ, අථ දක්ඛිසි ආපගං;
නදිං කෙතුමතිං නාම, ගම්භීරං ගිරිගබ්භරං.

1905.

“පුටුලොමමච්ඡාකිණ්ණං, සුපතිත්ථං මහොදකං;
තත්ථ න්හත්වා පිටිත්වා ව, අස්සාසෙත්වා සපුත්තකෙ.

1906.

“අථ දක්ඛිසි හද්දන්තෙ, නිග්‍රොධං මධුපිප්ඵලං;
රම්මකෙ සිඛරෙ ජාතං, සීතච්ඡායං මනොරමං.

1907.

“අථ දක්ඛිසි හද්දන්තෙ, නාළිකං නාම පබ්බතං;
නානාදිජගණාකිණ්ණං, සෙලං කිම්පුරිසායුතං.

1908.

“තස්ස උත්තරපුබ්බෙන, මුවලින්දො නාම සො සරො;
පුණ්ඩරිකෙහි සඤ්ජන්තො, සෙනසොගන්ධිකෙහි ව.

1909.

“සො වනං මෙසසඬිකාසං, ධූවං හරිතසද්දලං;
සීහොවාමිසපෙක්ඛිව, වනසණ්ඨං විගාහය;
පුප්ඵරුක්ඛෙහි සඤ්ජන්තං, ඵලරුක්ඛෙහි වුහයං.

1910.

“තත්ථ ඛිත්ඤ්ඤසරා වග්ගු, නානාවණ්ණා ඛහු දිජා;
කුජන්තමුපකුජන්ති, උතුසංපුප්ඵිතෙ දුමෙ.

1911.

“ගන්ත්වා ගිරිවිදුග්ගානං, නදීනං පහවානි ව;
සො දක්ඛිසි පොක්ඛරණිං, කරඤ්ජකකුධායුතං.

1912.

“පුපුලොමමච්ඡාකිණ්ණං, සුපතිත්ථං මහොදකං;
සමඤ්ච චතුරංසඤ්ච, සාදුං අප්පට්ඨන්ධියං.

1913.

“තස්සා උත්තරපුබ්බෙන, පණ්ණසාලං අමාපය;
පණ්ණසාලං අමාපෙත්වා, උඤ්ජාවරියාය ඊහථා”ති.

තත්ථ රාජ්ඣිති රාජානො හුත්වා පබ්බජිතා. සමාහිතාති එකග්ගචිත්තා. එසාති දක්ඛිණහත්ථං උක්ඛිපිත්වා ඉමිනා පබ්බතපාදෙන ගච්ඡාති ආචික්ඛන්තා වදන්ති. අච්ඡිති වසිස්සසි. ආපගන්ති උදකවාහනදිආවට්ටං. ගිරිගඛ්භරන්ති ගිරීනං කුච්ඡිතො පවත්තං. මධුපිප්ඵලන්ති මධුරඵලං. රම්මකෙති රමණීයෙ. කිම්පුරිසායුතන්ති කිම්පුරිසෙහි ආයුතං පරිකිණ්ණං. සෙතසොගන්ධිකෙහි වාති නානාප්පකාරෙහි සෙතූප්පලෙහි වෙව සොගන්ධිකෙහි ව සඤ්ජන්තො. සීහොවාමිසපෙක්ඛිවාති ආමිසං පෙක්ඛන්තො සීහො විය.

ඛිත්ඤ්ඤසරාති සම්පිණ්ඩිතස්සරා. වග්ගුති මධුරස්සරා. කුජන්තමුපකුජන්ති පයමං කුජමානං පක්ඛිං පච්ඡා උපකුජන්ති. උතුසංපුප්ඵිතෙ දුමෙති උතුසමයෙ පුප්ඵිතෙ දුමෙ නිලිසිත්වා කුජන්තං උපකුජන්ති. සො දක්ඛිසිති සො ත්වං පස්සිස්සසිති අත්ථො. කරඤ්ජකකුධායුතන්ති කරඤ්ජරුක්ඛෙහි ව කකුධරුක්ඛෙහි ව සම්පරිකිණ්ණං. අප්පට්ඨන්ධියන්ති පටිකුලගන්ධවිරහිතං. මධුරොදකපරිකිණ්ණංනානාප්පකාරපද්මුප්පලාදිහි සඤ්ජන්තං. පණ්ණසාලං අමාපයාති පණ්ණසාලං මාපෙය්‍යාසි. අමාපෙත්වාති මාපෙත්වා. උඤ්ජාවරියාය ඊහථාති අථ තුම්හෙ, දෙව, උඤ්ජාවරියාය යාපෙත්තා අප්පමත්තා ඊහථ, ආරද්ධවිරියා හුත්වා විහරෙය්‍යාථාති අත්ථො.

ඵවං තෙ රාජානො තස්ස පන්තරසයොජනමග්ගං ආචික්ඛිත්වා තං උයොපෙත්වා වෙස්සන්තරස්ස අන්තරායහයස්ස විනොදනත්ථං “මා කොච්ඡෙව

පව්වාමිත්තො ඔකාසං ලභෙය්‍යා” ති චිත්තෙන්වා එකං බ්‍යත්තං සුසික්ඛිතං
 වෙනපුත්තං ආමන්තෙන්වා “ත්වං ගච්ඡන්තෙ ච ආගච්ඡන්තෙ ච පරිගණ්හාහි” ති
 වනද්වාරෙ ආරක්ඛණත්ථාය යපෙන්වා සකනගරං ගමිංසු. වෙස්සන්තරොපි
 සපුත්තදාරො ගන්ධමාදනපබ්බතං පත්වා, තං දිවසං තත්ථ වසිත්වා තතො
 උත්තරාහිමුඛො වෙපුල්ලපබ්බතපාදෙන ගන්ත්වා, කෙතුමනියා නාම නදියා තීරෙ
 නිසිදිත්වා වනවරකෙන දින්නං මධුමංසං බාදිත්වා තස්ස සුවණ්ණසුචිං දත්වා තත්ථ
 ත්හත්වා පිටිත්වා පටිප්පස්සද්ධදරොපා නදිතො උත්තරිත්වා සානුපබ්බතසිඛරෙ
 ධීතස්ස නිග්‍රොධස්ස මූලෙ ථොකං නිසිදිත්වා නිග්‍රොධඵලානි බාදිත්වා උට්ඨාය
 ගච්ඡන්තො නාළිකං නාම පබ්බතං පත්වා තං පරිහරන්තො මුවලින්දසරං ගන්ත්වා
 සරස්ස තීරෙන පුබ්බුත්තරකණ්ණං පත්වා, එකපදිකමග්ගෙන වනසං පවිසිත්වා තං
 අතික්කම්ම ගිරිවිදුග්ගානං නදිප්පහවානං පුරතො චතුරංසපොක්ඛරණිං පාපුණි.

තස්මිං බණෙ සක්කො ආවජ්ජෙන්තො “මහාසත්තො හිමවන්තං පට්ටියො” ති
 ඤාත්වා “තස්ස වසනට්ඨානං ලද්ධං වට්ටනී” ති චිත්තෙන්වා විස්සකම්මං.
 පක්කොසාපෙන්වා “ගච්ඡ, තාත, ත්වං වඩ්ඤ්‍යාපබ්බතකුක්ඛච්ඡිමිහි රමණියෙ යානෙ
 අස්සමපදං මාපෙන්වා එහි” ති පෙසෙසි. සො “සාධු, දෙවා” ති දෙවලොකතො
 ඔතරිත්වා තත්ථ ද්වෙ පණ්ණසාලායො ද්වෙ වඩ්ඤ්‍යාමෙ රත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානානි ච
 මාපෙන්වා වඩ්ඤ්‍යාමකොටියං තෙසු තෙසු යානෙසු නානාඵලධරෙ රුක්ඛෙ ච
 කදලිවනානි ච දස්සෙන්වා සබ්බෙ පබ්බජිතපරික්ඛාරෙ පටියාදෙන්වා “යෙ කෙචි
 පබ්බජිතුකාමා, තෙ ඉමෙ ගණ්හන්තු” ති අක්ඛරානි ලිඛිත්වා අමනුස්සෙ ච
 හෙරවසද්දෙ මිගපක්ඛිනො ච පටික්කමාපෙන්වා සකට්ඨානමෙව ගතො.

මහාසත්තො එකපදිකමග්ගං දිස්වා “පබ්බජිතානං වසනට්ඨානං හවිස්සනී” ති
 මද්දිඤ්ච පුත්තෙ ච අස්සමපද්ද්වාරෙ යපෙන්වා අස්සමපදං පවිසිත්වා අක්ඛරානි
 ඔලොකෙන්වා “සක්කෙනමිහි දිට්ටියො” ති ඤාත්වා පණ්ණසාලං පවිසිත්වා බග්ගඤ්ච
 ධනුඤ්ච අපනෙන්වා සාටකෙ ඔමුඤ්චිත්වා රත්තවාකචීරං නිවාසෙන්වා අජිතවම්මං.
 අංසෙ කත්වා ජටාමණ්ඩලං බන්ධිත්වා ඉසිවෙසං ගහෙන්වා කත්තරදණ්ඩං ආදාය
 පණ්ණසාලතො නික්ඛමිත්වා පබ්බජිතසිරිං සමුබ්බහන්තො “අහො සුඛං, අහො
 සුඛං, පබ්බජ්ජා මෙ අධිගතා” ති උදානං උදානෙන්වා වඩ්ඤ්‍යාමං ආරුය්හ අපරාපරං
 වඩ්ඤ්‍යාමිත්වා පච්චෙකඤ්චද්ධසදිසෙන උපසමෙන පුත්තදාරානං සන්තිකං අගමාසි.
 මද්දිපි මහාසත්තස්ස පාදෙසු පනිත්වා රොදිත්වා තෙනෙව සද්ධිං අස්සමපදං
 පවිසිත්වා අත්තතො පණ්ණසාලං ගන්ත්වා ඉසිවෙසං ගණ්හි. පච්ඡා පුත්තෙපි
 තාපසකුමාරකෙ කරිංසු. වත්තාරො බත්තියා වඩ්ඤ්‍යාපබ්බතකුක්ඛච්ඡිමිහි වසිංසු. අථ මද්දි
 මහාසත්තං වරං යාචි “දෙව, තුම්හෙ ඵලාඵලත්ථාය වනං අගන්ත්වා පුත්තෙ
 ගහෙන්වා ඉධෙව හොථ, අහං ඵලාඵලං ආහරිස්සාමී” ති. තතො පට්ඨාය සා
 අරඤ්ඤතො ඵලාඵලානි ආහරිත්වා තයො ජනෙ පටිජග්ගති.

බොධිසත්තොපි තං වරං යාචි “භද්දෙ, මද්දි මයං ඉතො පට්ඨාය පබ්බජිතා
 නාම, ඉත්ථි ච නාම බ්‍රහ්මවරියස්ස මලං, ඉතො පට්ඨාය අකාලෙ මම සන්තිකං මා
 ආගච්ඡාහි” ති. සා “සාධු” ති සම්පට්චිඡි. මහාසත්තස්ස මෙත්තානුභාවෙන සමත්තා

නියොජනෙ සබ්බෙ තිරච්ඡානාපි අඤ්ඤාමඤ්ඤං මෙත්තචිත්තං පටිලභිංසු.
 මද්දිදෙව්වි පාතොව උට්ඨාය පානීයපරිභොජනීයං උපට්ඨාපෙත්වා මුඛොදකං
 ආහරිත්වා දන්තකට්ඨං දත්වා අස්සමපදං සම්මජ්ජිත්වා ද්වෙ පුත්තෙ පිතු සන්තිකෙ
 යපෙත්වා පච්ඡිකේන්තිඅඤ්ඤාසහත්ථා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා වනමුලඵලාඵලානි ආදාය
 පච්ඡිං පුරෙත්වා සායන්හසමයෙ අරඤ්ඤානො ආගන්ත්වා පණ්ණසාලාය ඵලාඵලං
 යපෙත්වා න්හත්වා පුත්තෙ න්හාපෙසි. අථ චත්තාරොපි ජනා පණ්ණසාලාද්වාරෙ
 නිසිදිත්වා ඵලාඵලං පරිභුඤ්ජන්ති. තතො මද්දි පුත්තෙ ගහෙත්වා අත්තනො
 පණ්ණසාලං පාවිසි. ඉමිනා නියාමෙන තෙ පබ්බතකුච්ඡිමිහි සත්ත මාසෙ වසිංසුති.

වනපවෙසනකණ්ඩවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

ජූජකපබ්බවණ්ණනා

තදා කාලිඤ්ඤරට්ඨෙ දුන්නිව්ට්ඨබ්බාහ්මණගාමවාසී ජූජකො නාම බ්බාහ්මණො
 භික්ඛාවරියාය කභාපණ්ණසතං ලභිත්වා එකස්මිං බ්බාහ්මණකුලෙ යපෙත්වා පුන
 ධනපරියෙසනත්ථාය ගතො. තස්මිං විරායන්තෙ බ්බාහ්මණකුලා කභාපණ්ණසතං
 වලඤ්ජෙත්වා පච්ඡා ඉතරෙන ආගන්ත්වා වොදියමානා කභාපණ්ණ දාතුං
 අසක්කොන්තා අමිත්තතාපනං නාම ධීතරං තස්ස අදංසු. සො තං ආදාය
 කාලිඤ්ඤරට්ඨෙ දුන්නිව්ට්ඨබ්බාහ්මණගාමං ගන්ත්වා වසි. අමිත්තතාපනා සම්මා
 බ්බාහ්මණං පරිවරති. අථ අඤ්ඤෙ තරුණබ්බාහ්මණා තස්සා ආචාරසම්පත්තිං දිස්වා
 “අයං මහල්ලකබ්බාහ්මණං සම්මා පටිජග්ගති, තුම්හෙ පන අම්හෙසු කිං පමජ්ජථා” ති
 අත්තනො අත්තනො හරියායො තජ්ජෙත්ති. තා “ඉමං අමිත්තතාපනං ඉමම්හා
 ගාමා පලාපෙස්සාමා” ති නදිතිත්ථාදීසු සන්නිපතිත්වා තං පරිභාසිංසු. තමත්ථං
 පකාසෙත්තො සත්ථා ආහ -

1914.

“අහු වාසී කලිඤ්ඤෙසු, ජූජකො නාම බ්බාහ්මණො;
 තස්සාසි දහරා හරියා, නාමෙනාමිත්තතාපනා.

1915.

“තා තං තත්ථ ගතාවොචුං, නදිං උදකහාරියා;
 ථීයො නං පරිභාසිංසු, සමාගන්ත්වා කුතුහලා.

1916.

“අමිත්තා නුන තෙ මාතා, අමිත්තො නුන තෙ පිතා;
 යෙ තං ජිණ්ණස්ස පාදංසු, ඵවං දහරියං සතිං.

1917.

“අහිතං වත තෙ ඤාතී, මන්තයිංසු රහොගතා;
 යෙ තං ජිණ්ණස්ස පාදංසු, ඵවං දහරියං සතිං.

1918.

“අමිත්තා වත තෙ ඤාතී, මන්තයිංසු රහොගතා;
යෙ තං ජිණ්ණස්ස පාදංසු, එවං දහරියං සතිං.

1919.

“දුක්කටං වත තෙ ඤාතී, මන්තයිංසු රහොගතා;
යෙ තං ජිණ්ණස්ස පාදංසු, එවං දහරියං සතිං.

1920.

“පාපකං වත තෙ ඤාතී, මන්තයිංසු රහොගතා;
යෙ තං ජිණ්ණස්ස පාදංසු, එවං දහරියං සතිං.

1921.

“අමනාපං වත තෙ ඤාතී, මන්තයිංසු රහොගතා;
යෙ තං ජිණ්ණස්ස පාදංසු, එවං දහරියං සතිං.

1922.

“අමනාපවාසං වසී, ජිණ්ණෙන පතිනා සහ;
යා ත්වං වසසී ජිණ්ණස්ස, මතං තෙ ජීවිතා වරං.

1923.

“න හි නුන තුය්හං කල්‍යාණි, පිතා මාතා ච සොහනෙ;
අඤ්ඤං හත්තාරං වින්දිංසු, යෙ තං ජිණ්ණස්ස පාදංසු;
එවං දහරියං සතිං.

1924.

“දුයිට්ඨං තෙ නවමියං, අකතං අග්ගිභුත්තකං;
යෙ තං ජිණ්ණස්ස පාදංසු, එවං දහරියං සතිං.

1925.

“සමණෙ බ්‍රාහ්මණෙ නුන, බ්‍රහ්මචරියපරායණෙ;
සා ත්වං ලොකෙ අභිසපි, සීලවන්තෙ ඛුස්සුතෙ;
යා ත්වං වසසී ජිණ්ණස්ස, එවං දහරියා සති.

1926.

“න දුක්ඛං අභිනා දට්ඨං, න දුක්ඛං සත්තියා හතං;
තඤ්ච දුක්ඛඤ්ච තිබ්බඤ්ච, යං පස්සෙ ජිණ්ණකං පතිං.

1927.

“නත්ථි ඛිඩ්ධා නත්ථි රති, ජිණ්ණෙන පතිනා සහ;
නත්ථි ආලාපසල්ලාපො, ජග්ගිතම්පි න සොහති.

1928.

“යදා ව දහරො දහරා, මන්තයන්ති රහොගතා;
සබ්බෙසං සොකා නස්සන්ති, යෙ කෙවි හදයස්සිතා.

1929.

“දහරා ත්වං රූපවතී, පුරිසානංභිපත්ථිතා;
ගච්ඡ ඤාතිකුලෙ අච්ඡ, කිං ජිණ්ණො රමයිස්සති” ති.

තත්ථ අහුති අහොසි. වාසී කලිඨගෙසුති කාලිඨගරට්ඨෙසු
දුන්නිවිට්ඨබ්බාහ්මණගාමවාසී. තා නං තත්ථ ගතාවොචුන්ති තත්ථ ගාමෙ තා
ඉත්ථියො නදීතිත්ථෙ උදකහාරිකා හුත්වා ගතා නං අවොචුං. ථියො නං පරිභාසිංසුති
ඉත්ථියො න අඤ්ඤං කිඤ්චි අවොචුං, අථ බො නං පරිභාසිංසු. කුතුහලාති
කොතුහලජාතා විය හුත්වා. සමාගන්ත්වාති සමන්තා පරික්ඛිපිත්වා. දහරියං සතින්ති
දහරිං තරුණිං සොහග්ගප්පත්තං සමානං. ජිණ්ණස්සාති ජරාජිණ්ණස්ස ගෙහෙ.
දුයිට්ඨං තෙ නවමියන්ති තව නවමියං යාගං දුයිට්ඨං හවිස්සති, සො තෙ යාගපිණ්ඩො
පයමං මහල්ලකකාකෙන ගහිතො හවිස්සති. “දුයිට්ඨා තෙ නවමියා” තිපි පාඨො,
නවමියා තයා දුයිට්ඨා හවිස්සතිති අත්ථො. අකතං අග්ගිහුත්තකන්ති අග්ගිජුහනම්පි
තයා අකතං හවිස්සති. අභිසපීති සමණබ්බාහ්මණෙ සමිතපාපෙ වා බාහිතපාපෙ වා
අක්කොසි. තස්ස තෙ පාපස්ස ඉදං ඵලන්ති අධිප්පායෙනෙව ආහංසු. ජග්ගිතම්පි න
සොහතීති ඛණ්ඩදන්තෙ විවරිත්වා හසන්තස්ස මහල්ලකස්ස හසිතම්පි න සොහති.
සබ්බෙසං සොකා නස්සන්තිති සබ්බෙ ඵතෙසං සොකා විනස්සන්ති. කිං ජිණ්ණොති
අයං ජිණ්ණො තං පඤ්චහි කාමගුණෙහි කථං රමයිස්සතිති.

සා තාසං සන්තිකා පරිභාසං ලහිත්වා උදකසටං ආදාය රොදමානා සරං ගන්ත්වා
“කිං හොති රොදසී” ති බ්බාහ්මණෙන පුට්ඨා තස්ස ආරොචෙන්ති ඉමං ගාථමාහ –

1930.

“න තෙ බ්බාහ්මණ ගච්ඡාමි, නදිං උදකහාරියා;
ථියො මං පරිභාසන්ති, තයා ජිණ්ණෙන බ්බාහ්මණා” ති.

තස්සත්ථො – බ්බාහ්මණ, තයා ජිණ්ණෙන මං ඉත්ථියො පරිභාසන්ති, තස්මා
ඉතො පට්ඨාය තව උදකහාරිකා හුත්වා නදිං න ගච්ඡාමිති.

ජුජකො ආහ –

1931.

“මා මෙ ත්වං අකරා කම්මං, මා මෙ උදකමාහරි;
අහං උදකමාහිස්සං, මා හොති කුපිතා අහු” ති.

තත්ථ උදකමාහිස්සන්ති හොති අහං උදකං ආහරිස්සාමි.

ପ୍ରାନ୍ତର ଶ୍ରେଣୀ ନାମ —

1932.

“නාහං තම්හි කුලෙ ජාතා, යං ත්වං උදකමාහරෙ;
ඵචං බ්‍රාහ්මණ ජාතාහි, න තෙ වච්ඡාමහං සරෙ.

1933.

“සථෙ මෙ දාසං දාසිං වා, නානයිස්සසි බ්‍රාහ්මණ; ඵලං බ්‍රාහ්මණ ජානාහි, න තෙ වච්ඡාමි සන්තිකෙ” ති.

තත්ථ නාහන්ති බ්‍රාහ්මණ, යම්හි කුලෙ සාමිකො කම්මං කරොති, නාහං තත්ථ ජාතා. යං ත්වන්ති තස්මා යං උදකං ත්වං ආහරස්සසි, න මය්හං තෙන අත්ථො.

ප්‍රථමයෙන් -

1934.

“නත්ථි මෙ සිජ්ජයානං වා, ධනං ධක්ඛන්තං බිරාහමණී;
කුතොහං දාසං දාසිං වා, ආනයිස්සාමි හොති යා;
අහං හොතිං උපට්ඨිස්සං, මා හොති කුපිතා අහු” ති.

බ්‍රාහ්මණි ආගම -

1935.

“එහි තෙ අභමක්ඛිස්සං, යථා මෙ වචනං සුතං;
එස වෙස්සන්තරො රාජා, වඩ්ඪකෙ වසති පබ්බතෙ.

1936.

“තං ත්වං ගන්ත්වාන යාවස්සු, දාසං දාසිඤ්ච බ්‍රාහ්මණ; සො තෙ දස්සති යාවිතො, දාසං දාසිඤ්ච ඛත්තියො” ති.

තත්ථ එහි තෙ අභමක්ඛිස්සන්ති අභං තෙ ආට්ඨක්ඛිස්සාමි. ඉදං සා දෙවතාධිග්ගහිතා භුත්වා ආහ.

ප්‍රථමයෙන් ආගම -

1937.

“පිණිණොහමස්මි දුබ්බලො, දීඝො චද්ධා සුදුග්ගමො;
මා හොති පරිදෙවෙසි, මා ච ත්වං විමනා අහු;
අහං හොතිං උපට්ඨිස්සං, මා හොති කුපිතා අහු” ති.

තත්ථ ජිණිණොභමස්මිති භද්දෙ, අභං ජිණිණො අමිහි, කථං ගමිස්සාමිති.

බ්‍රාහ්මණී ආහ -

1938.

“යථා අගන්ත්වා සඬගාමං, අයුද්ධොව පරාජිතො;
එවමෙව තුවං බ්‍රහ්මෙ, අගන්ත්වාපි පරාජිතො.

1939.

“සථෙ මෙ දාසං දාසිං වා, නානයිස්සසි බ්‍රාහ්මණ;
එවං බ්‍රාහ්මණ ජානාහි, න තෙ වච්ඡාමහං සරෙ;
අමනාපං තෙ කරිස්සාමි, තං තෙ දුක්ඛං භවිස්සති.

1940.

“නක්ඛත්තෙ උතුප්ඵබ්බෙසු, යදා මං දක්ඛිසිලඬකතං;
අඤ්ඤෙහි සද්ධිං රමමානං, තං තෙ දුක්ඛං භවිස්සති.

1941.

“අදස්සනෙන මය්හං තෙ, ජිණ්ණස්ස පරිදෙවතො;
හියොයා වඬිකා ව පලිතා, බහු භෙස්සන්ති බ්‍රාහ්මණා”ති.

තත්ථ අමනාපං තෙති වෙස්සන්තරස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා දාසං වා දාසිං වා
අනාහරන්තස්ස තච අරුච්චනකං කම්මං කරිස්සාමි. නක්ඛත්තෙ උතුප්ඵබ්බෙසුති
නක්ඛත්තයොගවසෙන වා ඡන්තං උතුතං තස්ස තස්ස පුබ්බවසෙන වා පචත්තෙසු
ඡණෙසු.

තං සුත්වා බ්‍රාහ්මණො හීතො අහොසි. තමත්ථං පකාසෙන්තො සත්ථා ආහ -

1942.

“තතො සො බ්‍රාහ්මණො හීතො, බ්‍රාහ්මණියා වසානුගො;
අට්ටිතො කාමරාගෙන, බ්‍රාහ්මණිං එතදබ්බි.

1943.

“පාඨෙය්‍යං මෙ කරොහි ත්වං, සංකුලාසා සගුලානි ව;
මධුපිණ්ඩිකා ව සුකතායො, සත්තුහත්තඤ්ච බ්‍රාහ්මණි.

1944.

“ආනයිස්සං මෙච්ඡනකෙ, උභො දාසකුමාරකෙ;
තෙ තං පරිවරිස්සන්ති, රත්තින්දිවමතන්දිතා”ති.

තත්ථ අට්ටිතොති උපද්ද්දතො පිළිතො. සගුලානි වාති සගුලප්ඵථෙ ව.
සත්තුහත්තන්ති බද්ධසත්තුඅබද්ධසත්තුඤ්චෙව පුට්ඨත්තඤ්ච. මෙච්ඡනකෙති
ජාතිගොත්තකුලපදෙසෙහි සදිසෙ. දාසකුමාරකෙති තච දාසත්ථාය කුමාරකෙ.

සා බිජ්ජං පාඨෙය්‍යං පටියාදෙත්වා බ්‍රාහ්මණස්ස ආරොවෙසී. සො ගෙහෙ දුබ්බලට්ඨානං ථීරං කත්වා ද්වාරං සඬ්ඛරිත්වා අරඤ්ඤා දාරුනි ආහරිත්වා සට්ඨං උදකං ආහරිත්වා ගෙහෙ සබ්බභාජනානි පුරෙත්වා තත්ථෙව තාපසවෙසං ගහෙත්වා “භද්දෙ, ඉතො පටියාය විකාලෙ මා නික්ඛමි, යාව මමාගමනා අප්පමත්තා භොගී”ති ඔවදිත්වා උපාහනං ආරුය්භ පාඨෙය්‍යපසිබ්බකං අංසෙ ලග්ගෙත්වා අමිත්තතාපනං පදක්ඛිණං කත්වා අස්සුපුණ්ණෙහි නෙත්තෙහි රොදිත්වා පක්කාමි. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

1945.

“ඉදං වත්වා බ්‍රහ්මබන්ධු, පටිමුඤ්චි උපාහනා;
තතො සො මන්තයිත්වාන, හරියං කත්වා පදක්ඛිණං.

1946.

“පක්කාමි සො රුණ්ණමුබ්බො, බ්‍රාහ්මණො සහිතබ්බතො;
සිව්නං නගරං ථීතං, දාසපරියෙසනං වර”න්ති.

තත්ථ රුණ්ණමුබ්බොති රුදංමුබ්බො. සහිතබ්බතොති සමාදින්නවතො, ගහිතතාපසවෙසොති අත්ථො. වරන්ති දාසපරියෙසනං වරන්නො සිව්නං නගරං ආරබ්භ පක්කාමි.

සො තං නගරං ගන්ත්වා සන්නිපතිතං ජනං “වෙස්සන්තරො කුහි”න්ති පුච්ඡති. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

1947.

“සො තත්ථ ගන්ත්වා අවච, යෙ තත්ථාසුං සමාගතා;
කුහිං වෙස්සන්තරො රාජා, කත්ථ පස්සෙමු බත්තියං.

1948.

“තෙ ජනා තං අවචිංසු, යෙ තත්ථාසුං සමාගතා;
තුම්හෙහි බ්‍රහ්මෙ පකතො, අතිදානෙන බත්තියො;
පබ්බාජිතො සකා රට්ඨා, වඩ්ඪකෙ වසති පබ්බතෙ.

1949.

“තුම්හෙහි බ්‍රහ්මෙ පකතො, අතිදානෙන බත්තියො;
ආදාය පුත්තදාරඤ්ච, වඩ්ඪකෙ වසති පබ්බතෙ”ති.

තත්ථ පකතොති උපද්ද්දතො පිළිතො අත්තතො නගරෙ වසිතුං අලභිත්වා ඉදානි වඩ්ඪකපබ්බතෙ වසති.

එවං “තුම්භෙ අම්භාකං රාජානං නාසෙත්වා පුනච්ඡි ආගතා ඉධ තිට්ඨතා” ති තෙ ලෙඩ්ඩුදණ්ඩාදිහත්වා බ්‍රාහ්මණං අනුබන්ධංසු. සො දෙවතාධිග්ගහිතො හුත්වා වඩ්ඛපබ්බතමග්ගමෙව ගණ්හි. තමත්ථං පකාසෙත්තො සත්ථා ආහ –

1950.

“සො වොදිතො බ්‍රාහ්මණියා, බ්‍රාහ්මණො කාමගිද්ධිමා;
අසං තං පටිසෙවිත්ථ, වනෙ වාළමිගාකිණිණෙ;
බග්ගදීපිනිසෙවිතෙ.

1951.

“ආදාය බෙළුවං දණ්ඩං, අග්ගිහුත්තං කමණ්ඩලං;
සො පාවිසි බ්‍රහාරඤ්ඤං, යත්ථ අස්සොසි කාමදං.

1952.

“තං පට්ඨං බ්‍රහාරඤ්ඤං, කොකා නං පරිවාරයුං;
වික්කන්දි සො විජ්ජනට්ඨො, දුරෙ පන්ථා අපක්කමි.

1953.

“තතො සො බ්‍රාහ්මණො ගන්ත්වා, භොගලුද්ධො අසඤ්ඤතො;
වඩ්ඛස්සොරොහණෙ නට්ඨො, ඉමා ගාථා අභාසථා” ති.

තත්ථ අසං තත්ති තං මහාජනෙන අනුබන්ධනදුක්ඛඤ්ඤෙව
වනපරියොගාහනදුක්ඛඤ්ඤෙව. අග්ගිහුත්තත්ති අග්ගිජුහනකට්ඨිජුං. කොකා නං
පරිවාරයුත්ති සො හි අරඤ්ඤං පටිසිත්වා වඩ්ඛපබ්බතගාමිමග්ගං අජානන්තො
මග්ගමුළ්භො හුත්වා අරඤ්ඤෙවිවරි. අථ නං ආරක්ඛණත්ථාය නිසින්තස්ස
වෙනපුත්තස්ස සුනතා පරිවාරයිංසුති අත්ථො. වික්කන්දි සොති සො එකරුක්ඛං
ආරුය්හ මහත්තෙන රවෙන කන්දි. විජ්ජනට්ඨොති විනට්ඨමග්ගො. දුරෙ පන්ථාති
වඩ්ඛපබ්බතගාමිපන්ථතො දුරෙ පක්කමි. භොගලුද්ධොති භොගරත්තො.
අසඤ්ඤතොති දුස්සිලො. වඩ්ඛස්සොරොහණෙ නට්ඨොති වඩ්ඛපබ්බතස්ස
ගමනමග්ගෙ විනට්ඨො.

සො සුනාබ්බෙති පරිවාරිතො රුක්ඛෙ නිසින්තොව ඉමා ගාථා අභාසථ –

1954.

“කො රාජපුත්තං නිසභං, ජයන්තමපරාජිතං;
භයෙ බෙමස්ස දාතාරං, කො මෙ වෙස්සන්තරං විදු.

1955.

“යො යාවතං පතිට්ඨාසි, භූතානං ධරණීරිව;
ධරණුපමං මහාරාජං, කො මෙ වෙස්සන්තරං විදු.

1956.

“යො යාවතං ගතී ආසී, සවන්තීනංව සාගරො;
සාගරුපමං මහාරාජං, කො මෙ වෙස්සන්තරං විදු.

1957.

“කල්‍යාණතිත්ථං සුචිමං, සීතුදකං මනොරමං;
පුණ්ඩරීකෙහි සඤ්ජන්තං, යුත්තං කිඤ්ජක්ඛරෙණුනා;
රහදුපමං මහාරාජං, කො මෙ වෙස්සන්තරං විදු.

1958.

“අස්සත්ථංව පථෙ ජාතං, සීතවිජායං මනොරමං;
සන්තානං විසමෙතාරං, කිලන්තානං පටිග්ගහං;
තදුපමං මහාරාජං, කො මෙ වෙස්සන්තරං විදු.

1959.

“නිග්‍රොධංව පථෙ ජාතං, සීතවිජායං මනොරමං;
සන්තානං විසමෙතාරං, කිලන්තානං පටිග්ගහං;
තදුපමං මහාරාජං, කො මෙ වෙස්සන්තරං විදු.

1960.

“අම්බං ඉව පථෙ ජාතං, සීතවිජායං මනොරමං;
සන්තානං විසමෙතාරං, කිලන්තානං පටිග්ගහං;
තදුපමං මහාරාජං, කො මෙ වෙස්සන්තරං විදු.

1961.

“සාලං ඉව පථෙ ජාතං, සීතවිජායං මනොරමං;
සන්තානං විසමෙතාරං, කිලන්තානං පටිග්ගහං;
තදුපමං මහාරාජං, කො මෙ වෙස්සන්තරං විදු.

1962.

“දුමං ඉව පථෙ ජාතං, සීතවිජායං මනොරමං;
සන්තානං විසමෙතාරං, කිලන්තානං පටිග්ගහං;
තදුපමං මහාරාජං, කො මෙ වෙස්සන්තරං විදු.

1963.

“එවඤ්ච මෙ විලපතො, පවිට්ඨස්ස බ්‍රහ්මාවනෙ;
අහං ජානන්ති යො වජ්ජා, නන්දිං සො ජනයෙ මම.

1964.

“එවඤ්ච මෙ විලපතො, පවිට්ඨස්ස බ්‍රහ්මාවනෙ;
අහං ජානන්ති යො වජ්ජා, තාය සො එකවාචාය;

පසුවෙ පුඤ්ඤං අනප්පක''න්ති.

තත්ථ ජයන්තන්ති මච්ඡෙරචිත්තං විජයන්තං. කො මෙ වෙස්සන්තරං විදුති කො මය්හං වෙස්සන්තරං ආචික්ඛෙය්‍යාති වදති. පතිට්ඨාසීති පතිට්ඨා ආසි. සන්තානන්ති පරිස්සන්තානං. කිලන්තානන්ති මග්ගකිලන්තානං. පටිග්ගහන්ති පටිග්ගාහකං පතිට්ඨාභූතං. අහං ජානන්ති යො වජ්ජාති අහං වෙස්සන්තරස්ස වසනට්ඨානං ජානාමීති යො වදෙය්‍යාති අත්ථො.

තස්ස තං පරිදෙවසද්දං සුත්වා ආරක්ඛණත්ථාය යපිතො වෙනපුත්තො මිගලද්දකො හුත්වා අරඤ්ඤෙ විවරන්තො “අයං බ්‍රාහ්මණො වෙස්සන්තරස්ස වසනට්ඨානත්ථාය පරිදෙවති, න ඛො පනෙස ධම්මතාය ආගතො, මද්දිං වා දාරකෙ වා යාචිස්සති, ඉධෙව නං මාරෙස්සාමි”ති තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා “බ්‍රාහ්මණ, න තෙ ජීවිතං දස්සාමි”ති ධනුං ආරොපෙත්වා ආකඩ්ඪිත්වා තජ්ජෙසි. තමත්ථං පකාසෙත්තො සත්ථා ආහ -

1965.

“තස්ස වෙතො පටිස්සොසි, අරඤ්ඤෙ ලුද්දකො වරං;
තුම්හෙහි බ්‍රහ්මෙ පකතො, අතිදානෙන ඛත්තියො;
පබ්බාජිතො සකා රට්ඨා, වඩ්ඨකෙ වසති පබ්බතෙ.

1966.

“තුම්හෙහි බ්‍රහ්මෙ පකතො, අතිදානෙන ඛත්තියො;
ආදාය පුත්තදාරඤ්ච, වඩ්ඨකෙ වසති පබ්බතෙ.

1967.

“අකිච්චකාරී දුම්මෙධො, රට්ඨා පවනමාගතො;
රාජපුත්තං ගවෙසන්තො, ඛකො මච්ජමිවොදකෙ.

1968.

“තස්ස ත්‍යාහං න දස්සාමි, ජීවිතං ඉධ බ්‍රාහ්මණ;
අයඤ්ඤි තෙ මයා නුන්තො, සරො පිස්සති ලොහිතං.

1969.

“සිරො තෙ වජ්ඣයිත්වාන, හදයං ඡෙත්වා සබන්ධනං;
පන්ථසකුණං යජිස්සාමි, තුය්හං මංසෙන බ්‍රාහ්මණ.

1970.

“තුය්හං මංසෙන මෙදෙන, මත්ථකෙන ච බ්‍රාහ්මණ;
ආහුතිං පග්ගහෙස්සාමි, ඡෙත්වාන හදයං තච.

1971.

“තං මෙ සුගිට්ඨං සුහුතං, තුය්හං මංසෙන බ්‍රාහ්මණ;
න ච ත්වං රාජපුත්තස්ස, හරියං පුත්තෙ ච නෙස්සසී” ති.

තත්ථ අකිච්චකාරීති ත්වං අකිච්චකාරකො. දුම්මෙධොති නිජ්ජඤ්ඤා. රට්ඨා
පවනමාගතොති රට්ඨතො මහාරඤ්ඤං ආගතො. සරො පිස්සතීති අයං සරො තච
ලොහිතං පිවිස්සති. චජ්ඣයිත්වානාති තං මාරෙත්වා රුක්ඛා පතිතස්ස තෙ සීසං
තාලඵලං විය ලුඤ්චිත්වා සබ්බන්ධනං හදයමංසං ඡිත්ඤිත්වා පන්ථදෙවතාය
පන්ථසකුණං නාම යජීස්සාමි. න ච ත්වන්ති ඵලං සන්තෙ න ත්වං රාජපුත්තස්ස
හරියං වා පුත්තෙ වා නෙස්සසීති.

සො තස්ස වචනං සුත්වා මරණභයතජ්ජිතො මුසාවාදං කථෙන්නො ආහ –

1972.

“අවජ්ඣො බ්‍රාහ්මණො දුතො, චෙතපුත්ත සුණොහි මෙ;
තස්මා හි දුතං න හන්ති, එස ධම්මො සන්නතො.

1973.

“නිජ්ඣත්තා සිවයො සබ්බෙ, පිතා නං දට්ඨුමිච්ඡති;
මාතා ච දුබ්බලා තස්ස, අවිරා චක්ඛුති ජියරෙ.

1974.

“තෙසාහං පහිතො දුතො, චෙතපුත්ත සුණොහි මෙ;
රාජපුත්තං නයිස්සාමි, යදි ජානාසි සංස මෙ” ති.

තත්ථ නිජ්ඣත්තාති සඤ්ඤත්තා. අවිරා චක්ඛුති ජියරෙති නිච්චරොදනෙන න
විරස්සෙව චක්ඛුති ජියස්සන්ති.

තදා චෙතපුත්තො “වෙස්සන්තරං කිර ආනෙතුං ආගතො” ති
සොමනස්සජ්ජත්තො හුත්වා සුනබ්බෙ බන්ධිත්වා යපෙත්වා බ්‍රාහ්මණං ඔතාරෙත්වා
සාඛාසන්ථරෙ නිසීදාපෙත්වා හොජනං දත්වා ඉමං ගාථමාහ –

1975.

“පියස්ස මෙ පියො දුතො, පුණ්ණපත්තං දදාමි තෙ;
ඉමඤ්ච මධුනො තුම්බං, මිගසත්ථිඤ්ච බ්‍රාහ්මණ;
තඤ්ච තෙ දෙසමක්ඛිස්සං, යත්ථ සම්මති කාමදො” ති.

තත්ථ පියස්ස මෙති මම පියස්ස වෙස්සන්තරස්ස ත්වං පියො දුතො.
පුණ්ණපත්තන්ති තච අජ්ඣාසයපුරුණං පුණ්ණපත්තං දදාමිති.

ජුජකපබ්බවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

වූලවනවණ්ණනා

එවං චෙනපුත්තො බ්‍රාහ්මණං භොජෙත්වා පාථෙය්‍යත්ථාය තස්ස මධුනො
තුම්බඤ්ඤෙව පක්කම්ගසත්ථිඤ්ඤෙව දත්වා මග්ගෙ යත්වා දක්ඛිණහත්ථං උක්ඛිපිත්වා
මහාසත්තස්ස වසනොකාසං ආචික්ඛන්තො ආහ -

1976.

“එස සෙලො මහාබ්‍රහ්මෙ, පබ්බතො ගන්ධමාදනො;
යත්ථ චෙස්සන්තරො රාජා, සහ පුත්තෙහි සම්මති.

1977.

“ධාරෙන්තො බ්‍රාහ්මණවණ්ණං, ආසදඤ්ඤෙව මසං ජටං;
වම්මවාසී ඡමා සෙති, ජාතවෙදං නමස්සති.

1978.

“එතෙ නිලා පදිස්සන්ති, නානාඵලධරා දුමා;
උග්ගතා අබ්භකුටාව, නිලා අඤ්ජනපබ්බතා.

1979.

“ධවස්සකණ්ණා බදිරා, සාලා එන්දනමාලුවා;
සම්පවෙධන්ති වාතෙන, සකිං පිතාව මාණවා.

1980.

“උපරි දුමපරියායෙසු, සඬිගිතියොව සුය්‍යරෙ;
නජ්ජුහා කොකිලසඬිසා, සම්පතන්ති දුමා දුමං.

1981.

“අවිහයන්තෙව ගච්ඡන්තං, සාධාපත්තසමීරිතා;
රමයන්තෙව ආගන්තං, මොදයන්ති නිවාසිනං;
යත්ථ චෙස්සන්තරො රාජා, සහ පුත්තෙහි සම්මති.

1982.

“ධාරෙන්තො බ්‍රාහ්මණවණ්ණං, ආසදඤ්ඤෙව මසං ජටං;
වම්මවාසී ඡමා සෙති, ජාතවෙදං නමස්සති” ති.

තත්ථ ගන්ධමාදනොති එස ගන්ධමාදනපබ්බතො, එතස්ස පාදෙන
උත්තරාහිමුඛො ගච්ඡන්තො යත්ථ සක්කදත්තියෙ අස්සමපදෙ චෙස්සන්තරො රාජා
සහ පුත්තදාරෙහි වසති, තං පස්සිස්සසිති අත්ථො. බ්‍රාහ්මණවණ්ණන්ති
සෙට්ඨපබ්බජිතවෙසං. ආසදඤ්ඤෙව මසං ජටන්ති ආකඬිසීත්වා ඵලානං ගහණත්ථං
අඬිකුසඤ්ඤෙව අග්ගිජුහනකට්ඨජුඤ්ඤෙව ජටාමණ්ඩලඤ්ඤෙව ධාරෙන්තො. වම්මවාසීති
අජිනවම්මධරො. ඡමා සෙතීති පථවියං පණ්ණසන්ථරෙ සයති. ධවස්සකණ්ණා

බදිරානි ධවා ව අස්සකණ්ණා ව බදිරා ව. සකිං ජිතාව මාණවාති එකවාරමෙව ජිතා සුරාසොණ්ඩා විය. උපරි දුමපරියායෙසුති රුක්ඛසාබාසු. සඬිගීතියොව සුය්‍යරෙති නානාසකුණානං වස්සන්තානං සද්දා දිබ්බසඬිගීතියො විය සුය්‍යරෙ. නඡ්ජුහාති නඡ්ජුහසකුණා. සම්පතන්තීති විකුපන්තා විවරන්ති. සාබාපත්තසමීරිතාති සාබානං පත්තෙහි සඬිසට්ටිතා හුත්වා විකුපන්තා සකුණා, වාතෙන සමීරිතා පත්තසාබායෙව වා. ආගන්තන්ති ආගච්ඡන්තං ජනං. යත්ථාති යස්මිං අස්සමෙ වෙස්සන්තරො වසති, තත්ථ ගන්ත්වා ඉමං අස්සමපදසම්පත්තිං පස්සිස්සසීති.

තතො උත්තරිපි අස්සමපදං වණ්ණෙන්නො ආහ —

1983.

“අම්බා කපිත්ථා පනසා, සාලා ජම්බු විහීතකා;
හරිතකී ආමලකා, අස්සත්ථා බදිරානි ව.

1984.

“චාරුතිම්බරුක්ඛා වෙත්ථ, නිග්‍රොධා ව කපිත්ථනා;
මධුමධුකා ථෙවන්ති, නීවෙ පක්කා චුදුම්බරා.

1985.

“පාරෙවතා හවෙය්‍යා ව, මුද්දිකා ව මධුත්ථිකා;
මධුං අනෙලකං තත්ථ, සකමාදාය භුඤ්ජරෙ.

1986.

“අඤ්ඤෙත්ථ පුජ්ඣිතා අම්බා, අඤ්ඤෙ තිට්ඨන්ති දොවිලා;
අඤ්ඤෙ ආමා ව පක්කා ව, හෙකවණ්ණා තදුහයං.

1987.

“අථෙත්ථ හෙට්ඨා පුරිසො, අම්බපක්කාති ගණ්හති;
ආමානි වෙව පක්කානි, වණ්ණගන්ධරසුත්තමෙ.

1988.

“අතෙව මෙ අච්ඡරියං, භීඬිකාරො පටිහාති මං;
දෙවානම්ච ආවාසො, සොහති නන්දනුපමො.

1989.

“විහෙදිකා නාළිකෙරා, බඡ්ජුරීනං බ්‍රහාවතො;
මාලාව ගන්ථිතා යන්ති, ධජග්ගානෙව දිස්සරෙ;
නානාවණ්ණෙහි පුජ්ථෙහි, නහං තාරාවිතාම්ච.

1990.

“කුට්ඨී කුට්ඨිතගරා, පාටලියො ව පුජ්ඣිතා;

පුත්තාගා ගිරිපුත්තාගා, කොවිලාරා ව පුජ්ඪිතා.

1991.

“උද්දාලකා සොමරුක්කා, අගරුච්ඡ්ඤා බහු;
පුත්තජීවා ව කකුධා, අසනා වෙත්ථ පුජ්ඪිතා.

1992.

“කුට්ඨා සලලා නිපා, කොසම්බා ලබ්බා ධවා;
සාලා ව පුජ්ඪිතා තත්ථ, පලාලබ්බසන්නිභා.

1993.

“තස්සාවිදුරෙ පොක්ඛරණී, භූමිභාගෙ මනොරමෙ;
පදුමුප්පලසඤ්ජන්තා, දෙවානම්ච නන්දනෙ.

1994.

“අට්ඨත්ථ පුජ්ථරසමත්තා, කොකිලා මඤ්ජුභාණිකා;
අභිනාදෙන්ති පවනං, උතුසම්පුජ්ඪිතෙ දුමෙ.

1995.

“භස්සන්ති මකරන්දෙහි, පොක්ඛරෙ පොක්ඛරෙ මධු;
අට්ඨත්ථ වාතා වායන්ති, දක්ඛිණා අථ පච්ඡිමා;
පදුමකිඤ්ජක්ඛරෙණුහි, ඔකිණිණො හොති අස්සමො.

1996.

“ථූලා සිඬ්ඝාටකා වෙත්ථ, සංසාදියා පසාදියා;
මච්ඡකච්ඡපඛ්‍යාවිද්ධා, බහු වෙත්ථ මුපයානකා;
මධුං හිසෙහි සවති, බීරසජ්ජි මුලාලිහි.

1997.

“සුරහී තං වනං වාති, නානාගන්ධසමොදිතං;
සම්මද්දනෙව ගන්ධෙන, පුජ්ථසාධාහි තං වනං;
හමරා පුජ්ථගන්ධෙන, සමන්තා මහිනාදිතා.

1998.

“අට්ඨත්ථ සකුණා සන්ති, නානාවණ්ණා බහු දිජා;
මොදන්ති සහ භරියාහි, අඤ්ඤමඤ්ඤං පකුජ්ජනො.

1999.

“නන්දිකා ජීවපුත්තා ව, ජීවපුත්තා පියා ව නො;
පියා පුත්තා පියා නන්දා, දිජා පොක්ඛරණිසරා.

2000.

“මාලාව ගන්වීතා යන්න, ධජග්ගානෙව දිස්සරෙ;
නානාවණ්ණෙනි පුප්ඵෙහි, කුසලෙහෙව සුගන්වීතා;
යත්ථ වෙස්සන්තරො රාජා, සහ පුත්තෙනි සම්මති.

2001.

“ධාරෙන්තො බ්‍රාහ්මණවණ්ණං, ආසද්ධථ මසං ජටං;
වම්මවාසී ඡමා සෙනි, ජාතවෙදං නමස්සති” ති.

තත්ථ වාරුතිම්බරුක්ඛාති සුවණ්ණතිම්බරුක්ඛා. මධුමධුකාති මධුරසා මධුකා.
ථෙවන්තීති විරොචන්ති. පාරෙවතාති පාරෙවතපාදසදිසා රුක්ඛා. භවෙය්‍යාති දීඝඵලා
කදලියො. මධුන්වීකාති මධුන්ථෙවෙ පග්ගරන්තියො, මධුරතාය වා මධුන්ථෙවසදිසා.
සකමාදායාති තං සයමෙව ගහෙන්වා පරිභුඤ්ජන්ති. දොව්ලාති පතිතපුප්ඵපත්තා
සඤ්ජායමානඵලා. හෙකවණ්ණා තද්දුහයන්ති තෙ උභොපි ආමා ව පක්කා ව
මණ්ඩුකපිට්ඨිවණ්ණායෙව. අථෙත්ථ හෙට්ඨා පුරිසොති අථ එත්ථ අස්සමෙ තෙසං
අම්බානං හෙට්ඨා ධීතකොව පුරිසො අම්බඵලාති ගණ්හාති, ආරොහණකිච්චං නත්ථි.
වණ්ණගන්ධරසුත්තමෙති එතෙනි වණ්ණාදිහි උත්තමානි.

අතෙව මෙ අච්ඡරියන්ති අතිවිය මෙ අච්ඡරියං. හිඬිකාරොති හින්ති කරණං.
විහෙදිකාති තාලා. මාලාව ගන්වීතාති සුපුප්ඵීතරුක්ඛානං උපරි ගන්වීතා මාලා විය
පුප්ඵාති තිට්ඨන්ති. ධජග්ගානෙව දිස්සරෙති තාති රුක්ඛාති අලඬිකතධජග්ගාති විය
දිස්සන්ති. කුට්ඨී කුට්ඨිතගරාති කුට්ඨී නාමෙකා රුක්ඛජාති කුට්ඨිගච්ඡා ව තගරගච්ඡා
ව. ගිරිපුන්තාගාති මහාපුන්තාගා. කොවිළාරාති කොවිළාරරුක්ඛා නාම.
උද්දාලකාති උද්දාලරුක්ඛා. සොමරුක්ඛාති පිතපුප්ඵවණ්ණා රාජරුක්ඛා. ඵල්ලියාති
ඵල්ලියරුක්ඛා නාම. පුත්තඡීවාති මහානිග්‍රොධා. ලබ්බජාති ලබ්බජරුක්ඛා නාම.
පලාලබ්බසන්නිහාති තෙසං හෙට්ඨා පග්ගරන්තපුප්ඵපුඤ්ජා පලාලබ්බසන්නිහාති
වදති.

පොක්ඛරණීති චතුරස්සපොක්ඛරණී. නන්දනෙති නන්දනවනෙ
නන්දාපොක්ඛරණී විය. පුප්ඵරසමත්තාති පුප්ඵරසෙන මත්තා වලිතා. මකරන්දෙහීති
කිඤ්ජක්ඛෙහි. පොක්ඛරෙ පොක්ඛරෙති පදුමිනිපණ්ණෙ පදුමිනිපණ්ණෙ. තෙසු හි
කිඤ්ජක්ඛන්තො රෙණු භස්සිත්වා පොක්ඛරමධු නාම හොති. දක්ඛිණා අථ පච්ඡිමාති
එත්තාවතා සබ්බා දිසා විදිසාපි වාතා දස්සිතා හොන්ති. ථුලා සිඬිසාටකාති මහන්නා
සිඬිසාටකා ව. සංසාදියාති සයං ජාතසාලී, සුකසාලිතිපි වුවුවන්ති. පසාදියාති තෙයෙව
භූමියං පතිතා. බ්‍යාචිද්ධාති පසන්තෙ උදකෙ බ්‍යාචිද්ධා පටිපාටියා ගච්ජන්තා
දිස්සන්ති. මුපයානකාති කක්කටකා. මධුඋන්ති හිසකොටියා හින්තාය
පග්ගරණරසො මධුසදිසො හොති. බීරසප්පි මුළාලිහීති මුළාලෙහි පග්ගරණරසො
බීරමිස්සකනවනිතසප්පි විය හොති.

සම්මද්දතෙවානි සම්පත්තජනං මදයති විය. සමන්තා මහිනාදිතානි සමන්තා අභිනදන්තා විවරන්ති. “නන්දිකා”තිආදීනි තෙසං නාමානි. තෙසු හි පඨමා “සාම් වෙස්සන්තර, ඉමස්මිං වනෙ වසන්තො නන්දා”ති වදන්ති. දුතියා “ත්වඤ්ච සුබ්බෙන ජීව, පුත්තා ව තෙ”ති වදන්ති. තතියා “ත්වඤ්ච ජීව, පියා පුත්තා ව තෙ”ති වදන්ති. චතුත්ථා “ත්වඤ්ච නන්ද, පියා පුත්තා ව තෙ”ති වදන්ති. තෙන තෙසං එතානෙව නාමානි අහෙසුං. පොක්ඛරණිසරානි පොක්ඛරණිවාසිනො.

එවං වෙනපුත්තෙන වෙස්සන්තරස්ස වසනට්ඨානෙ අක්ඛාතෙ ජුජකො තුස්සිත්වා පටිසන්ථාරං කරොන්තො ඉමං ගාථමාහ —

2002.

“ඉදඤ්ච මෙ සත්තුහත්තං, මධුනා පටිසංයුතං;
මධුපිණ්ඩිකා ව සුකතායො, සත්තුහත්තං දදාමි තෙ”ති.

තත්ථ සත්තුහත්තන්ති පක්කමධුසන්තිහං සත්තුසඬ්ඛාතං හත්තං. ඉදං වුත්තං හොති — ඉදං මම අත්ථි, තං තෙ දම්මි, ගණ්හාහි නන්ති.

තං සුත්වා වෙනපුත්තො ආහ —

2003.

“තුය්හෙව සම්බලං හොතු, නාහං ඉච්ඡාමි සම්බලං;
ඉතොපි බ්‍රහ්මෙ ගණ්හාහි, ගච්ඡ බ්‍රහ්මෙ යථාසුඛං.

2004.

“අයං එකපදී එති, උජුං ගච්ඡති අස්සමං;
ඉසීපි අච්චුතො තත්ථ, පඬිකදන්තො රජස්සිරො;
ධාරෙන්තො බ්‍රාහ්මණවණ්ණං, ආසදඤ්ච මසං ජටං.

2005.

“වම්මවාසි ඡමා සෙති, ජාතවෙදං නමස්සති;
තං ත්වං ගන්ත්වාන පුච්ඡස්සු, සො තෙ මග්ගං පවක්ඛතී”ති.

තත්ථ සම්බලන්ති පාටෙය්‍යං. එතීති යො එකපදිකමග්ගො අම්භාකං අභිමුඛො එති, එස අස්සමං උජුං ගච්ඡති. අච්චුතොති එවංනාමකො ඉසී තත්ථ වසති.

2006.

“ඉදං සුත්වා බ්‍රහ්මබන්ධු, වෙතං කත්වා පදක්ඛිණං;
උදග්ගචිත්තො පක්කාමි, යෙනාසි අච්චුතො ඉසී”ති.

තත්ථ යෙනාසීති යස්මිං යානෙ අච්චුතො ඉසී අහොසී, තත්ථ ගතොති.

වූලවනවණ්ණනා නිට්ඨිකා.

මහාවනවණ්ණනා

2007.

“ගච්ඡන්තො සො භාරද්වාජො, අද්දස්ස අච්චුතං ඉසිං;
දිස්වාන තං භාරද්වාජො, සම්මොදි ඉසිනා සහ.

2008.

“කච්චි නු භොතො කුසලං, කච්චි භොතො අනාමයං;
කච්චි උඤ්ජෙන යාපෙසි, කච්චි මූලඵලා ඛහු.

2009.

“කච්චි ඩංසා මකසා ව, අජ්ජමෙව සරීසපා;
වතෙ වාළම්ගාකිණ්ණො, කච්චි හිංසා න විජ්ජති”ති.

තත්ථ භාරද්වාජොති ජුජකො. අජ්ජමෙවාති අජ්ජායෙව. හිංසාති තෙසං වසෙන
තුම්භාකං විහිංසා.

තාපසො ආහ —

2010.

“කුසලඤ්චෙව මෙ බ්‍රහ්මෙ, අථො බ්‍රහ්මෙ අනාමයං;
අථො උඤ්ජෙන යාපෙමි, අථො මූලඵලා ඛහු.

2011.

“අථො ඩංසා මකසා ව, අජ්ජමෙව සරීසපා;
වතෙ වාළම්ගාකිණ්ණො, හිංසා මය්හං න විජ්ජති.

2012.

“ඛහුති වස්සපුගාති, අස්සමෙ වසතො මම;
නාහිජානාමි උජ්ජන්තං, ආබාධං අමනොරමං.

2013.

“ස්වාගතං තෙ මහාබ්‍රහ්මෙ, අථො තෙ අදුරාගතං;
අන්තො පටිස හද්දන්තෙ, පාදෙ පක්ඛාලයස්සු තෙ.

2014.

“තින්දුකාති පියාලාති, මධුකෙ කාසුමාරියො;
ඵලාති බුද්දකප්පාති, භුඤ්ජ බ්‍රහ්මෙ වරං වරං.

2015.

“ඉදමි පාතියං සීතං, ආහතං ගිරිගබ්හරා;
තතො පිච මහාබ්‍රහ්මෙ, සචෙ ත්වං අභිකඩ්ධසි” ති.

පූජකො ආහ —

2016.

“පටිග්ගහිතං යං දින්නං, සබ්බස්ස අග්ගියං කතං;
සඤ්ජයස්ස සකං පුත්තං, සිව්හි විජ්ජවාසිතං;
තමහං දස්සනමාගතො, යදි ජානාසි සංස මෙ” ති.

තත්ථ තමහං දස්සනමාගතොති තං අහං දස්සනාය ආගතො. තාපසො ආහ —

2017.

“න භවං එති පුඤ්ඤත්ථං, සිවිරාජස්ස දස්සනං;
මඤ්ඤෙ භවං පත්ථයති, රඤ්ඤො හරියං පතිබ්බතං;
මඤ්ඤෙ කණ්ණාජිනං දාසිං, ජාලිං දාසඤ්ච ඉච්ඡසි.

2018.

“අථ වා තයො මාතාපුත්තෙ, අරඤ්ඤා නෙතුමාගතො;
න තස්ස භොගා විජ්ජන්ති, ධනං ධඤ්ඤඤ්ච බ්‍රාහ්මණා” ති.

තත්ථ න තස්ස භොගාති භො බ්‍රාහ්මණ, තස්ස වෙස්සන්තරස්ස අරඤ්ඤෙ විහරන්තස්ස නෙව භොගා විජ්ජන්ති, ධනධඤ්ඤඤ්ච න විජ්ජති, දුග්ගතො භුත්වා වසති, තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා කිං කරිස්සසීති?

තං සුත්වා පූජකො ආහ —

2019.

“අකුද්ධරූපොහං භොතො, නාහං යාවිතුමාගතො;
සාධු දස්සනමරියානං, සන්තිවාසො සදා සුඛො.

2020.

“අදිට්ඨපුබ්බො සිවිරාජා, සිව්හි විජ්ජවාසිතො;
තමහං දස්සනමාගතො, යදි ජානාසි සංස මෙ” ති.

තස්සත්ථො — අහං, භො තාපස, අකුද්ධරූපො, අලං එත්තාවතා, අහං පන න කිඤ්චි වෙස්සන්තරං යාවිතුමාගතො, අරියානං පන දස්සනං සාධු, සන්තිවාසො ව තෙහි සද්ධිං සුඛො. අහං තස්ස ආවරියබ්‍රාහ්මණො, මයා ව සො යතො සිව්හි විජ්ජවාසිතො, තතො පට්ඨාය අදිට්ඨපුබ්බො, තෙනාහං තං දස්සනත්ථාය ආගතො. යදි තස්ස වසනට්ඨානං ජානාසි, සංස මෙති.

සො තස්ස වචනං සුත්වා සද්දහිත්වා “හොතු ස්වෙ සංසිස්සාමි නෙ, අජ්ජ තාව ඉධෙව වසාහි” ති තං ඵලාඵලෙහි සන්තප්පෙත්වා පුනදිවසෙ මග්ගං දස්සෙත්තො දක්ඛිණහත්ථං පසාරෙත්වා ආහ –

2021.

“ඵස සෙලො මහාබ්‍රහ්මෙ, පබ්බතො ගන්ධමාදනො;
යත්ථ වෙස්සන්තරො රාජා, සහ පුත්තෙහි සම්මති.

2022.

“ධාරෙත්තො බ්‍රාහ්මණවණ්ණං, ආසදඤ්ච මසං ජටං;
වම්මවාසී ඡමා සෙති, ජාතවෙදං නමස්සති.

2023.

“ඵනෙ නිලා පදිස්සන්ති, නානාඵලධරා දුමා;
උග්ගතා අබ්භකුටාව, නිලා අඤ්ජනපබ්බතා.

2024.

“ධවස්සකණ්ණා ඛදිරා, සාලා ඵන්දනමාලුවා;
සම්පවෙධන්ති වාතෙන, සකිං පිතාව මාණවා.

2025.

“උපරි දුමපරියායෙසු, සංගීතියොව සුයාරෙ;
නජ්ජුහා කොකිලසඬ්ඝා, සම්පතන්ති දුමා දුමං.

2026.

“අව්භයන්තෙව ගච්ඡන්තං, සාධාපත්තසමීරිතා;
රමයන්තෙව ආගන්තං, මොදයන්ති නිවාසිනං;
යත්ථ වෙස්සන්තරො රාජා, සහ පුත්තෙහි සම්මති.

2027.

“ධාරෙත්තො බ්‍රාහ්මණවණ්ණං, ආසදඤ්ච මසං ජටං;
වම්මවාසී ඡමා සෙති, ජාතවෙදං නමස්සති.

2028.

“කරෙරිමාලා විතතා, භූමිභාගෙ මනොරමෙ;
සද්දලාහරිතා භූමි, න තත්ථුද්ධංසනෙ රජො.

2029.

“මයුරගීවසඬ්ඝාසා, තුලඵස්සසමුපමා;
තිණානි නාතිවත්තන්ති, සමන්තා චතුරඬ්භලා.

2030.

“අම්බා ජම්බු කපිත්ථා ව, නීවෙ පක්කා චුදුම්බරා;
පරිභොගෙහි රුක්ඛෙහි, වනං තං රතිවඩ්ඪනං.

2031.

“වෙළුරියවණ්ණසන්තිහං, මච්ඡගුම්බනිසෙවිතං;
සුචං සුගන්ධං සලිලං, ආපො තත්ථපි සන්දති.

2032.

“තස්සාවිදුරෙ පොක්ඛරණී, භූමිභාගෙ මනොරමෙ;
පදුමුප්පලසඤ්ජන්නා, දෙවානම්ච නන්දනෙ.

2033.

“තීණි උප්පලජාතානි, තස්මිං සරසි බ්‍රාහ්මණ;
විචිත්තං නීලානෙකානි, සෙතා ලොහිතකානි වා”ති.

තස්සත්ථො හෙට්ඨා චුත්තසදිසොයෙව. කරෙරිමාලා විතතාති කරෙරිපුප්ඵෙහි විතතා. සද්දලාහරිතාති ධුවසද්දලෙන හරිතා. න තත්ථුද්ධංසතෙ රජොති තස්මිං වනෙ අප්පමත්තකොපි රජො න උද්ධංසතෙ. තුලඵස්සසමුපමාති මුදුසම්ඵස්සතාය තුලඵස්සසදිසා. තිණානි නාතිවත්තන්තිති තානි තස්සා භූමියා මයුරගීවචණ්ණානි තිණානි සමන්තතො චතුරඨගුලප්පමාණානෙව වත්තන්ති, තතො පන උත්තරි න වඩ්ඪන්ති. අම්බා ජම්බු කපිත්ථා වාති අම්බා ව ජම්බු ව කපිත්ථා ව. පරිභොගෙහිති නානාවිධෙහි පුප්ඵ්වගඵලුපගෙහි පරිභොගරුක්ඛෙහි. සන්දතිති තස්මිං වනසණ්ඨෙ වඩ්ඪකපබ්බතෙ කුන්තදීහි ඕතරන්තං උදකං සන්දති, පවත්තතිති අත්ථො. විචිත්තං නීලානෙකානි, සෙතා ලොහිතකානි වාති ඵකානි නීලානි, ඵකානි සෙතානි, ඵකානි ලොහිතකානීති ඉමෙහි තීහි උප්පලජාතෙහි තං සරං විචිත්තං. සුසප්ඵ්වපුප්ඵවඩ්ඪකොටකං විය සොහතීති දස්සෙති.

ඵචං චතුරස්සපොක්ඛරණිං වණ්ණෙත්වා පුන මුචලින්දසරං වණ්ණෙත්තො ආහ

2034.

“බොමාව තත්ථ පදුමා, සෙතසොගන්ධිකෙහි ව;
කලම්බකෙහි සඤ්ජන්තො, මුචලින්දො නාම සො සරො.

2035.

“අපෙත්ථ පදුමා ඵුල්ලා, අපරියන්තාව දිස්සරෙ;
ගිම්හා හෙමන්තිකා ඵුල්ලා, ජණ්ණතග්ගා උපත්ථරා.

2036.

“සුරහි සම්පවායන්ති, විචිත්තපුප්ඵසන්ථතා;

හමරා පුප්ඵගන්ධෙන, සමන්තා මහිනාදිතා''ති.

තත්ථ බොමාවාති බොමමයා විය පණ්ඩරා. සෙනසොගන්ධිකෙහි වාති
සෙතූප්පලෙහි ව සොගන්ධිකෙහි ව කලම්බකෙහි ව සො සරො සඤ්ජන්තො.
අපරියන්තාව දිස්සරෙති අපරිමාණා විය දිස්සන්ති. ගිම්හා හෙමන්තිකාති ගිම්හෙ ව
හෙමන්තිකෙ ව පුප්ඵතපදුමා. ජණ්ණුතග්ඝා උපත්ථරාති ජණ්ණුපමාණෙ උදකෙ
උපත්ථරා පුල්ලා හොන්ති, සන්ථතා විය බායන්ති. විචිත්තපුප්ඵසන්ථතාති විචිත්තා
හුත්වා පුප්ඵෙහි සන්ථතා සදා සුරහි සම්පවායන්ති.

2037.

“අපේත්ථ උදකන්තස්මිං, රුක්ඛා තිට්ඨන්ති බ්‍රාහ්මණ;
කදම්බා පාටලී පුල්ලා, කොවිළාරා ව පුප්ඵතා.

2038.

“අඬිකොලා කච්ඡිකාරා ව, පාරිජඤ්ඤා ව පුප්ඵතා;
වාරණා වයනා රුක්ඛා, මුවලින්දමුහතො සරං.

2039.

“සිරිසා සෙනපාරිසා, සාධු වායන්ති පද්ධකා;
නිග්ගුණ්ඨි සිරිනිග්ගුණ්ඨි, අසනා චෙත්ථ පුප්ඵතා.

2040.

“පඬිගුරා බහුලා සෙලා, සොහඤ්ජනා ව පුප්ඵතා;
කෙතකා කණ්ණිකාරා ව, කණුවෙරා ව පුප්ඵතා.

2041.

“අප්පුනා අප්පුකණ්ණා ව, මහානාමා ව පුප්ඵතා;
සුපුප්ඵතග්ගා තිට්ඨන්ති, පප්පලන්තෙව කිංසුකා.

2042.

“සෙනපණ්ණි සත්තපණ්ණා, කදලියො කුසුම්හරා;
ධනුතක්කාරී පුප්ඵෙහි, සිසපාවරණාති ව.

2043.

“අච්ඡිවා සල්ලවා රුක්ඛා, සල්ලකියො ව පුප්ඵතා;
සෙනගෙරු ව තගරා, මංසිකුට්ඨා කුලාවරා.

2044.

“දහරා රුක්ඛා ව වුද්ධා ව, අකුට්ඨා චෙත්ථ පුප්ඵතා;
අස්සමං උහතො යන්ති, අග්‍යාගාරං සමන්තතො''ති.

තත්ථ තිට්ඨන්තීති සරං පරික්ඛිපිත්වා තිට්ඨන්ති. කදම්බාති කදම්බරුක්ඛා.
 කච්ඡිකාරා වාති එවංනාමකා රුක්ඛා. පාරිජඤ්ඤාති රත්තමාලා. වාරණා වයනාති
 වාරණරුක්ඛා ව වයනරුක්ඛා ව. මුචලින්දමුහතො සරන්ති මුචලින්දස්ස සරස්ස
 උභයපස්සෙසු. සෙනපාරිසාති සෙනගච්ඡරුක්ඛා. තෙ කිර සෙනක්ඛන්ධා
 මහාපණ්ණා කණ්ණිකාරසදිසපුප්ඵා භොන්ති. නිග්ගුණ්ඨි සිරිනිග්ගුණ්ඨිති
 පකතිනිග්ගුණ්ඨි වෙච කාලනිග්ගුණ්ඨි ව. පඬුරාති පඬුරරුක්ඛා. කුසුම්භරාති
 එකගච්ඡා. ධනුතක්කාරී පුප්ඵෙහීති ධනුනඤ්ඤ ව තක්කාරීනඤ්ඤ ව පුප්ඵෙහි සොහිතා.
 සීසපාවරණාති වාති සීසපෙහි ව වරණෙහි ව සොහිතා. අව්ඡිවාතිආදයොපි
 රුක්ඛායෙව. සෙනගෙරු ව තගරාති සෙනගෙරු ව තගරා ව. මංසිකුට්ඨා කුලාවරාති
 මංසිගච්ඡා ව කුට්ඨගච්ඡා ව කුලාවරා ව. අකුට්ඨාති උජුකා. අග්‍යාගාරං
 සමන්තතොති අග්‍යාගාරං පරික්ඛිපිත්වා යිතාති අත්ථො.

2045.

“අථෙත්ථ උදකන්තස්මිං, බහුජාතො එණිජ්ජකො;
 මුග්ගතියො කරතියො, සෙවාලසීසකා බහු.

2046.

“උද්දාපවත්තං උල්ලුලිතං, මක්ඛිකා හිඩ්දුජාලිකා;
 දාසිමකඤ්ජකො වෙත්ථ, බහු නීවෙකලම්බකා.

2047.

“එලම්ඵුරකසඤ්ජන්තා, රුක්ඛා තිට්ඨන්ති බ්‍රාහ්මණ;
 සත්තාහං ධාරියමානානං, ගන්ධො තෙසං න ඡීජ්ජති.

2048.

“උභතො සරං මුචලින්දං, පුප්ඵා තිට්ඨන්ති සොහනා;
 ඉන්දීවරෙහි සඤ්ජන්තං, වනං තං උපසොහති.

2049.

“අඩ්ඨමාසං ධාරියමානානං, ගන්ධො තෙසං න ඡීජ්ජති;
 නීලපුප්ඵී සෙනවාරී, පුප්ඵිතා ගිරිකණ්ණිකා;
 කලෙරුක්ඛෙහි සඤ්ජන්තං, වනං තං තුලසීහි ව.

2050.

“සම්මද්දතෙව ගන්ධෙන, පුප්ඵසාබාහි තං වනං;
 භමරා පුප්ඵගන්ධෙන, සමන්තා මහිනාදිතා.

2051.

“තීණි කක්කාරුජාතාති, තස්මිං සරසි බ්‍රාහ්මණ;
 කුම්භමත්තාති වෙකාති, මුරජමත්තාති තා උභො” ති.

තත්ථ එඤ්ජකොති භුතනකො. මුග්ගනියොති එකා මුග්ගජාති. කරතියොති රාජමාසො. සෙවාලසීසකාති ඉමෙපි ගව්ඡායෙව, අපි ව සීසකාති රත්තවන්දනං වුත්තං. උද්දාපවත්තං උල්ලුළිතන්ති තං උදකං තීරමරියාදබන්ධං වාතාපහනං උල්ලුළිතං හුත්වා තිට්ඨති. මක්ඛිකා හිඩ්දුජාලිකාති හිඩ්දුජාලසඩ්ධාතෙ විකසිතපුප්ඵගව්ඡෙ පඤ්චවණ්ණා මධුමක්ඛිකා මධුරස්සරෙන විරවන්තියො තත්ථ විවරන්තීති අත්ථො. දාසිමකඤ්ජකො චෙත්ථාති ඉමානි ද්වෙ රුක්ඛජාතියො ව එත්ථ. නීවෙකලම්බකාති නීවකලම්බකා. එලම්ඵුරකසඤ්ජන්තාති එවංනාමිකාය වල්ලියා සඤ්ජන්තා. තෙසන්ති තෙසං තස්සා වල්ලියා පුප්ඵානං සබ්බෙසම්පි වා එතෙසං දාසිමකඤ්ජකාදීනං පුප්ඵානං සත්තාහං ගන්ධො න ඡීජ්ජති. එවං ගන්ධසම්පන්තාති පුප්ඵානි, රජතපට්ටසදිසවාලුකපුණ්ණා භූමිභාගා. ගන්ධො තෙසන්ති තෙසං ඉන්ද්‍රිවරපුප්ඵාදීනං ගන්ධො අඩ්ඨමාසං න ඡීජ්ජති. නීලපුප්ඵීතිආදිකා පුප්ඵවල්ලියො. තුලසීහි වාති තුලසිගව්ඡෙහි ව. කක්කාරුජාතානීති වල්ලිඵලාති. තත්ථ එකිස්සා වල්ලියා ඵලාති මහාසට්මත්තාති, ද්වින්තං මුදිඬිගමත්තාති. තෙන වුත්තං “මුරජමත්තාති තා උභො” ති.

2052.

“අටෙත්ථ සාසපො බහුකො, නාදියො හරිතායුතො;
අසී තාලාව තිට්ඨන්ති, ඡෙජ්ජා ඉන්ද්‍රිවරා බහු.

2053.

“අප්ථොටා සූරියවල්ලී ව, කාළියා මධුගන්ධියා;
අසොකා මුදයන්ති ව, වල්ලිභො බුද්දපුප්ඵියො.

2054.

“කොරණ්ඩකා අනොජා ව, පුප්ඵිතා නාගමල්ලිකා;
රුක්ඛමාරුශ්භ තිට්ඨන්ති, ඵුල්ලා කිංසුකවල්ලියො.

2055.

“කටෙරුහා ව වාසන්තී, යුථිකා මධුගන්ධියා;
නිලියා සුමනා හණ්ඩි, සොහති පදුමුත්තරො.

2056.

“පාටලී සමුද්දකජ්ජාසී, කණ්ණිකාරා ව පුප්ඵිතා;
හෙමජාලාව දිස්සන්ති, රුචිරග්ගි සිබුපමා.

2057.

“යානි තානි ව පුප්ඵානි, ඵලජානුදකානි ව;
සබ්බානි තත්ථ දිස්සන්ති, එවං රම්මො මහොදධි” ති.

තත්ථ සාසපොති සිද්ධත්ථකො. බහුකොති බහු. නාදියො හරිතායුතොති හරිතෙන ආයුතො නාදියො. ඉමා ද්වෙපි ලසුණුජාතියො, සොපි ලසුණො තත්ථ

බහුකොති අත්ථො. අසී තාලාව තිට්ඨන්තීති අසීති එවංනාමකා රුක්ඛා සිනිද්ධාය
 භූමියා යීතා තාලා විය තිට්ඨන්ති. ඡෙජ්ජා ඉන්දීවරා බහුති උදකපරියන්තෙ බහු
 සුවණ්ණඉන්දීවරා මුට්ඨිනා ඡින්දිතබ්බා හුත්වා යීතා. අප්ථොටාති
 අප්ථොටවල්ලියො. වල්ලිහො බුද්දපුප්ඵියොති වල්ලිහො ව බුද්දපුප්ඵියො ව.
 නාගමල්ලිකාති වල්ලිනාගා ව මල්ලිකා ව. කිංසුකවල්ලියොති සුගන්ධපත්තා
 වල්ලිජාතී. කට්ටරුහා ව වාසන්තීති ඉමෙ ව ද්වෙ පුප්ඵගච්ඡා. මධුගන්ධියාති
 මධුසමානගන්ධා. නිලියා සුමනා භණ්ඩීති නිලවල්ලිසුමනා ව පකතිසුමනා ව භණ්ඩී
 ව. පදුමුත්තරොති එවංනාමකො රුක්ඛො. කණ්ණිකාරාති වල්ලිකණ්ණිකාරා
 රුක්ඛකණ්ණිකාරා. හෙමජාලාවාති පසාරිතහෙමජාලා විය දිස්සන්ති. මහොදධීති
 මහතො උදකක්ඛන්ධස්ස ආධාරභූතො මුවලින්දසරොති.

2058.

“අථස්සා පොක්ඛරණියා, බහුකා වාරිගොවරා;
 රොහිතා නළපී සිඬගු, කුම්භිලා මකරා සුසු.

2059.

“මධු ව මධුලට්ඨී ව, තාලිසා ව පියඬගුකා;
 කුටන්දජා හද්දමුත්තා, සෙනපුප්ඵා ව ලොලුපා.

2060.

“සුරහී ව රුක්ඛා තගරා, බහුකා තුඬිගවණ්ටකා;
 පද්ධකා නරදා කුට්ඨා, ක්කාමකා ව හරෙණුකා.

2061.

“හලිද්දකා ගන්ධසිලා, හිරිවෙරා ව ගුග්ගුලා;
 විහෙදිකා වොරකා කුට්ඨා, කප්පුරා ව කලිඬගුකා” ති.

තත්ථ අථස්සා පොක්ඛරණියාති ඉධ පොක්ඛරණිසදිසතාය සරමෙව
 පොක්ඛරණීති වදති. රොහිතාතිආදීති තෙසං වාරිගොවරානං නාමානි. මධු වාති
 නිම්මක්ඛිකමධු ව. මධුලට්ඨී වාති ලට්ඨිමධුකඤ්ච. තාලිසා වාතිආදිකා සබ්බා
 ගන්ධජාතියො.

2062.

“අථෙත්ථ සීහබ්බග්ග්ඝා ව, පුරිසාලු ව හත්ථියො;
 එණෙය්‍යා පසදා වෙව, රොහිව්වා සරහා මීගා.

2063.

“කොට්ඨසුණා සුණොපි ව, තුලියා නළසන්තිහා;
 වාමරී වලනී ලඬ්ඪි, ක්කාපිතා මක්කටා පිචු.

2064.

“කක්කටා කටමායා ව, ඉක්කා ගොණසිරා බහු;
බග්ගා වරාහා නකුලා, කාළකෙත්ථ බහුතසො.

2065.

“මහිංසා සොණසිඬගාලා, පම්පකා ව සමන්තතො;
ආකුච්ඡා පවලාකා ව, චිත්‍රකා වාපි දීපියො.

2066.

“පෙලකා ව විසාසාදා, සීහා ගොගණ්ඨසාදකා;
අට්ඨපාදා ව මොරා ව, හස්සරා ව කුකුත්ථකා.

2067.

“වඬකොරා කුක්කුටා නාගා, අඤ්ඤමඤ්ඤං පකුප්පිනො;
බකා බලාකා නප්ප්ප්භා, දිත්ථිහා කුඤ්ඤප්පාපිතා.

2068.

“බ්‍රහ්මසිංහා ලොහපිට්ඨා, පම්පකා ජීවජීවකා;
කපිඤ්ජරා තිත්තිරායො, කුලා ව පටිකුත්ථකා.

2069.

“මන්දාලකා වෙලකෙටු, හණ්ඩුතිත්තිරනාමකා;
වෙලාවකා පිඬගලායො, ගොටකා අඬගහෙතුකා.

2070.

“කරවියා ව සග්ගා ව, උහුඬකාරා ව කුක්කුහා;
නානාදිජගණාකිණ්ණං, නානාසරනිකුපිත” න්ති.

තත්ථ පුරිසාලුති වළවාමුඛයක්ඛිතියො. රොහිව්වා සරහා මීගාති රොහිතා වෙව සරහා මීගා ව. කොට්ඨස්සකාති සිඬගාලස්සනබ්බා. “කොත්ථුස්සණා” තිපි පායො. සුණොපි වාති එසාපෙකා බුද්දකමිගජාති. තුලියාති පක්ඛිබ්බොරා. නළසන්තිහාති නළපුප්ඵවණ්ණා රුක්ඛස්සනබ්බා. වාමරී වලනී ලඬසීති වාමරීමීගා ව වලනීමීගා ව ලඬසීමීගා ව. ක්කාපිතා මක්කටාති ද්වෙ මක්කටජාතියොව. පිචුති සරපරියන්තෙ ගොවරග්ගාහී එකො මක්කටො. කක්කටා කටමායා වාති ද්වෙ මහාමීගා. ඉක්කාති අච්ඡා. ගොණසිරාති අරඤ්ඤගොණා. කාළකෙත්ථ බහුතසොති කාළමීගා නාමෙත්ථ බහුතසො. සොණසිඬගාලාති රුක්ඛස්සනබ්බා ව සිඬගාලා ව. පම්පකාති අස්සමපදං පරික්ඛිපිත්වා යීතා මහාවෙළුපම්පකා. ආකුච්ඡාති ගොධා. පවලාකා වාති ගජකුම්භමීගා. චිත්‍රකා වාපි දීපියොති චිත්‍රකමීගා ව දීපිමීගා ව.

පෙලකා වාති සසා. විසාසාදාති එතෙ ගිජ්ඣා සකුණා. සීහාති කෙසරසීහා. ගොගණ්ඨසාදකාති ගොගණ්ඨ ගහෙන්වා බාදනසීලා දුට්ඨමීගා. අට්ඨපාදාති සරහා මීගා. හස්සරාති සෙනහංසා. කුකුත්ථකාති කුකුත්ථකසකුණා. වඬකොරාති

වඩිකොරසකුණා. කුක්කුටාති වනකුක්කුටා. දිත්දිහා කුඤ්ජවාජිතාති ඉමෙ තයොපි සකුණායෙව. බ්‍යග්ඝිනසාති සෙනා. ලොහපිටියාති ලොහිතවණ්ණසකුණා. පම්පකාති පම්පටකා. කපිඤ්ජරා තිත්තිරායොති කපිඤ්ජරා ව තිත්තිරා ව. කුලා ව පටිකුත්ථකාති ඉමෙපි ද්වෙ සකුණා. මන්දාලකා වෙලකෙටුති මන්දාලකා වෙව වෙලකෙටු ව. භණ්ඩුතිත්තිරනාමකාති භණ්ඩු ව තිත්තිරා ව නාමකා ව. වෙලාවකා පිඬිගලායොති ද්වෙ සකුණුජාතියො ව, තථා ගොටකා අඬිගහෙතුකා. සග්ගාති වාතකසකුණා. උහුඬිකාරාති උලුකා.

2071.

“අටේත්ථ සකුණා සන්ති, නීලකා මඤ්ජුභාණකා;
මොදන්ති සහ භරියාහි, අඤ්ඤමඤ්ඤං පකුජිනො.

2072.

“අටේත්ථ සකුණා සන්ති, දිජා මඤ්ජුස්සරා සිතා;
සෙතච්ඡිකුටා භද්‍රක්ඛා, අණ්ඩජා විත්‍රපෙටුණා.

2073.

“අටේත්ථ සකුණා සන්ති, දිජා මඤ්ජුස්සරා සිතා;
සිඛණ්ඩි නීලගිවාහි, අඤ්ඤමඤ්ඤං පකුජිනො.

2074.

“කුකුත්ථකා කුලීරකා, කොට්ඨා පොක්ඛරසාතකා;
කාලාමෙය්‍යා ඛලීයක්ඛා, කදම්බා සුවසාලිකා.

2075.

“භලිද්දා ලොහිතා සෙනා, අටේත්ථ නලකා බහු;
වාරණා හිඬිගරාජා ව, කදම්බා සුවකොකිලා.

2076.

“උක්කුසා කුරුරා භංසා, ආටා පරිවදෙන්තිකා;
පාකභංසා අතිබලා, නජ්ජුභා ජීවජීවකා.

2077.

“පාරෙවතා රචිභංසා, වක්කවාකා නදීවරා;
වාරණාහිරුදා රම්මා, උභො කාලුපකුජිනො.

2078.

“අටේත්ථ සකුණා සන්ති, නානාවණ්ණා බහු දිජා;
මොදන්ති සහ භරියාහි, අඤ්ඤමඤ්ඤං පකුජිනො.

2079.

“අපේත්ම සකුණා සන්නි, නානාවණ්ණා බහු දිජා;
සබ්බෙ මඤ්ඡු නිකුජන්නි, මුවලින්දමුහනො සරං.

2080.

“අපේත්ම සකුණා සන්නි, කරවියා නාම තෙ දිජා;
මොදන්නි සහ භරියාහි, අඤ්ඤමඤ්ඤං පකුජිනො.

2081.

“අපේත්ම සකුණා සන්නි, කරවියා නාම තෙ දිජා;
සබ්බෙ මඤ්ඡු නිකුජන්නි, මුවලින්දමුහනො සරං.

2082.

“එණෙය්‍යපසදාකිණ්ණං, නාගසංසෙවිතං වනං;
නානාලතාහි සඤ්ජන්නං, කදලිමිගසෙවිතං.

2083.

“අපේත්ම සාසපො බහුකො, නිවාරො වරකො බහු;
සාලි අකට්ඨපාකො ව, උච්ඡු තත්ම අනප්පකො.

2084.

“අයං එකපදී එති, උජුං ගච්ඡති අස්සමං;
බුදං පිපාසං අරතිං, තත්ම පත්තො න වින්දති;
යත්ම වෙස්සන්තරො රාජා, සහ පුත්තෙහි සම්මති.

2085.

“ධාරෙන්තො බ්‍රාහ්මණවණ්ණං, ආසදඤ්ච මසං ජටං;
වම්මවාසී ඡමා සෙති, ජාතවෙදං නමස්සති” ති.

තත්ම නීලකාති විත්‍රරාජිපත්තා. මඤ්ඡුස්සරා සිතාති නිබද්ධමධුරස්සරා.
සෙතච්ඡිකුටා හදුක්ඛාති උභයපස්සෙසු සෙතෙහි අක්ඛිකුටෙහි සමන්තාගතා
සුන්දරක්ඛා. විත්‍රපෙබුණාති විවිත්‍රපත්තා. කුලීරකාති කක්කටකා. කොට්ඨාති ආදයො
සකුණාව. වාරණාති හත්ථිලිඬිගසකුණා. කදම්ඛාති මහාකදම්ඛා ගහිතා.
සුවකොකිලාති කොකිලෙහි සද්ධිං විවරණසුවකා වෙව කොකිලා ව. උක්කුසාති
කාලකුරරා. කුරරාති සෙතකුරරා. හංසාති සකුණහංසා. ආටාති
දබ්බිසණ්ඨානමුඛසකුණා. පරිවදෙන්තිකාති එකා සකුණජාති. වාරණාහිරුදා රම්මාති
රම්මාහිරුදා වාරණා. උභො කාලුපකුජිනොති සායං පාතො පබ්බතපාදං
එකනින්නාදං කරොන්තා නිකුජන්නි. එණෙය්‍යපසදාකිණ්ණන්ති එණෙය්‍යමිගෙහි ව
පසදමිගෙහි ව ආකිණ්ණං. තත්ම පත්තො න වින්දති බ්‍රාහ්මණ, වෙස්සන්තරස්ස
අස්සමපදං පත්තො පුරිසො තත්ම අස්සමෙ ඡාතකං වා පානීයපිපාසං වා
උක්කණ්ඨිතං වා න පටිලහති.

2086.

“ඉදං සුත්වා බ්‍රහ්මබන්ධු, ඉසිං කත්වා පදක්ඛිණං;
උදග්ගචිත්තො පක්කාමි, යත්ථ වෙස්සන්තරො අහු”ති.

තත්ථ යත්ථ වෙස්සන්තරො අහුති යස්මිං යානෙ වෙස්සන්තරො අහොසි, තං
යානං ගතොති.

මහාවනවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

දාරකපබ්බවණ්ණනා

පූජකොපි අවිචුතතාපසෙන කථිතමග්ගෙන ගච්ඡන්තො චතුරස්සපොක්ඛරණං
පත්වා චිත්තෙසි “අජ්ජ අතිසායන්හො, ඉදානි මද්දි අරඤ්ඤතො ආගමිස්සති.
මාතුගාමො හි නාම දානස්ස අන්තරායකරො හොති, ස්වෙ තස්සා අරඤ්ඤං
ගතකාලෙ අස්සමං ගන්ත්වා වෙස්සන්තරං උපසඬ්ඛමිත්වා දාරකෙ යාචිත්වා තාය
අනාගතාය තෙ ගහෙත්වා පක්කමිස්සාමි”ති. අථස්ස අවිදුරෙ එකං සානුපබ්බතං
ආරුය්හ එකස්මිං එසුකට්ඨානෙ නිපජ්ජි. තං පන රත්තිං පච්චුසකාලෙ මද්දි සුපිනං
අද්දස. එවරුපො සුපිනො අහොසි – එකො පුරිසො කණ්හො ද්වෙ කාසායානි
පරිදහිත්වා ද්විසු කණ්ණෙසු රත්තමාලං පිළන්ධිත්වා ආවුධහත්ථො තජ්ජෙන්තො
ආගන්ත්වා පණ්ණසාලං පවිසිත්වා මද්දිං ජටාසු ගහෙත්වා ආකඬ්ඪිත්වා භූමියං
උත්තානකං පාතෙත්වා විරවන්තියා තස්සා ද්වෙ අක්ඛිති උජ්ජාටෙත්වා බාහානි
ජින්නිත්වා උරං හින්දිත්වා පග්ගරන්තලොහිතබ්බන්දුං හදයමංසං ආදාය පක්කාමිති. සා
පබුජ්ඣිත්වා හීතතසිතා “පාපකො සුපිනො මෙ දිට්ඨො, සුපිනපායකො පන
වෙස්සන්තරෙන සදිසො නාම නත්ථි, පුච්ඡස්සාමි න”න්ති චිත්තෙත්වා පණ්ණසාලං
ගන්ත්වා මහාසත්තස්ස පණ්ණසාලද්වාරං ආකොටෙසි. මහාසත්තො “කො
එසො”ති ආහ. “අහං දෙව, මද්දි”ති. “හද්දෙ, අම්භාකං කතිකචත්තං හින්දිත්වා
කස්මා අකාලෙ ආගතාසි”ති. “දෙව, නාහං කිලෙසවසෙන ආගච්ඡාමි, අපිව බො
පන මෙ පාපකො සුපිනො දිට්ඨො”ති. “තෙන හි කථෙහි, මද්දි”ති. සා අත්තනා
දිට්ඨනියාමෙනෙව කථෙසි.

මහාසත්තොපි සුපිනං පරිග්ගණ්හිත්වා “මය්හං දානපාරමි පුරිස්සති, ස්වෙ මං
යාවකො ආගන්ත්වා පුත්තෙ යාචිස්සති, මද්දිං අස්සාසෙත්වා උයොයාජෙස්සාමි”ති
චිත්තෙත්වා “මද්දි, තව දුස්සයනදුබ්බොජනෙහි චිත්තං ආලුලිතං භවිස්සති, මා
හායි”ති සංමොහෙත්වා අස්සාසෙත්වා උයොයාජෙසි. සා විහාතාය රත්තියා සබ්බං
කත්තබ්බකිච්චං කත්වා ද්වෙ පුත්තෙ ආලිඬ්ඪිත්වා සීසෙ වුම්බිත්වා “තාතා, අජ්ජ
මෙ දුස්සුපිනො දිට්ඨො, අජ්ජමත්තා භවෙය්‍යාථා”ති ඔවදිත්වා “දෙව, තුම්හෙ ද්විසු
කුමාරෙසු අජ්ජමත්තා හොථා”ති මහාසත්තං පුත්තෙ පටිච්ඡාපෙත්වා
පච්ඡිකණ්ණිත්තිආදීනි ආදාය අස්සුති පුඤ්ජන්ති මූලඵලාඵලත්ථාය වනං පාවිසි. තදා
පූජකොපි “ඉදානි මද්දි අරඤ්ඤං ගතා භවිස්සති”ති සානුපබ්බතා ඔරුය්හ
එකපදිකමග්ගෙන අස්සමාහිමුබ්බො පායාසි. මහාසත්තොපි පණ්ණසාලතො

නික්බිම්ත්වා පණ්ණසාලද්වාරෙ පාසාණඵලකෙ සුවණ්ණපටිමා විය නිසින්නො
 “ඉදානි යාවකො ආගමිස්සති” ති පිපාසිතො විය සුරාසොණ්ඩො තස්සාගමනමග්ගං
 ඔලොකෙන්තොව නිසිදි. පුත්තාපිස්ස පාදමුලෙ කීළන්ති. සො මග්ගං
 ඔලොකෙන්තො බ්‍රාහ්මණං ආගච්ඡන්තං දිස්වා සත්ත මාසෙ නික්බිත්තං දානධුරං
 උක්ඛිපන්නො විය ‘එහි, ත්වං හො බ්‍රාහ්මණා’ ති සොමනස්සජාතො ජාලිකුමාරං
 ආමන්තෙන්තො ඉමං ගාථමාහ –

2087.

“උට්ඨෙහි ජාලි පතිට්ඨ, පොරාණං විය දිස්සති;
 බ්‍රාහ්මණං විය පස්සාමි, නන්දියො මාහිකීරරෙ” ති.

තත්ථ පොරාණං විය දිස්සති පුබ්බෙ ජෙතුත්තරනගරෙ නානාදිසාහි යාවකානං
 ආගමනං විය අජ්ජ යාවකානං ආගමනං දිස්සති. නන්දියො මාහිකීරරෙති එතස්ස
 බ්‍රාහ්මණස්ස දිට්ඨකාලතො පට්ඨාය මං සොමනස්සානි අහිකීරන්ති,
 සම්මාහිතත්තස්ස පුරිසස්ස සීසෙ සීතුදකසට්ඨහස්සෙහි අහිසෙවනකාලො විය
 ජාතොති.

තං සුත්වා කුමාරො ආහ –

2088.

“අහමි තාත පස්සාමි, යො සො බ්‍රහ්මාව දිස්සති;
 අද්ධිකො විය ආයාති, අතිථි නො හවිස්සති” ති.

වත්වා ව පන කුමාරො මහාසත්තස්ස අපචිතිං කරොන්තො උට්ඨායාසනා
 බ්‍රාහ්මණං පච්චුග්ගන්ත්වා පරික්ඛාරග්ගහණං ආපුච්ඡී. බ්‍රාහ්මණො තං
 ඔලොකෙන්තො “අයං වෙස්සන්තරස්ස පුත්තො ජාලිකුමාරො නාම හවිස්සති,
 ආදිතො පට්ඨායෙව ඵරුසවචනං කට්ඨස්සාමි” ති වින්තෙන්වා “අපෙහි අපෙහි” ති
 අච්ඡරං පහරී. කුමාරො අපගන්ත්වා “අයං බ්‍රාහ්මණො අතිඵරුසො, කිං නු ඛො” ති
 තස්ස සරීරං ඔලොකෙන්තො අට්ඨාරස පුරිසදොසෙ පස්සි. බ්‍රාහ්මණොපි
 බොධිසත්තං උපසඬකම්ත්වා පටිසන්ථාරං කරොන්තො ආහ –

2089.

“කච්චි නු හොතො කුසලං, කච්චි හොතො අනාමයං;
 කච්චි උඤ්ජෙන යාපෙථ, කච්චි මූලඵලා ඛහු.

2090.

“කච්චි ඩංසා මකසා ව, අජ්ජමෙව සරීසපා;
 වනෙ වාළමිගාකිණ්ණො, කච්චි හිංසා න විජ්ජති” ති.

බොධිසත්තොපි තෙන සද්ධිං පටිසන්ථාරං කරොන්තො ආහ –

2091.

“කුසලඤ්චෙව නො බ්‍රහ්මෙ, අපො බ්‍රහ්මෙ අනාමයං;
අපො උඤ්ජෙන යාපෙම, අපො මූලඵලා බහු.

2092.

“අපො ඩංසා මකසා ව, අප්පමෙව සරීසවා;
වනෙ වාළමිගාකිණ්ණෙ, හිංසා අම්භං න විජ්ජති.

2093.

“සත්ත නො මාසෙ වසතං, අරඤ්ඤෙ ජීවසොකිනං;
ඉමම්පි පඨමං පස්සාම, බ්‍රාහ්මණං දෙවචණ්ණිනං;
ආදාය වෙළඬං දණ්ඩං, අග්ගිහුත්තං කමණ්ඩලං.

2094.

“ස්වාගතං තෙ මහාබ්‍රහ්මෙ, අපො තෙ අදුරාගතං;
අන්තො පවිස හද්දන්තෙ, පාදෙ පක්ඛාලයස්සු තෙ.

2095.

“තිණ්ඩුකානි පියාලානි, මධුකෙ කාසුමාරියො;
ඵලානි බුද්දකප්පානි, භුඤ්ජ බ්‍රහ්මෙ වරං වරං.

2096.

“ඉදම්පි පානීයං සීතං, ආහතං ගිරිගඬ්භරා;
තතො පිච මහාබ්‍රහ්මෙ, සවෙ ත්වං අභිකඬ්ඛසී”ති.

ඵවඤ්ච පන වත්වා මහාසත්තො “අයං බ්‍රාහ්මණො න අකාරණෙන ඉමං
බ්‍රහ්මරඤ්ඤං ආගතො, ආගමනකාරණං පපඤ්චං අකත්වා පුච්ඡස්සාමි න”න්ති
චිත්තෙන්වා ඉමං ගාථමාහ —

2097.

“අථ ත්වං කෙන චණ්ණෙන, කෙන වා පන හෙතුනා;
අනුප්පත්තො බ්‍රහ්මරඤ්ඤං, තං මෙ අක්ඛාහි පුච්ඡතො”ති.

තත්ථ චණ්ණෙනාති කාරණෙන. හෙතුනාති පච්චයෙන.

පූජකො ආහ —

2098.

“යථා වාරිවහො පුරො, සබ්බකාලං න ඛීයති;
ඵවං තං යාචිතාගච්ඡිං, පුත්තෙ මෙ දෙහි යාචිතො”ති.

තත්ථ වාරිවහොති පඤ්චස්ස මහානදීස්ස උදකවාහො. න ඛියතීති පිපාසිතෙහි
ආගන්ත්වා හත්ථෙහිපි භාජනෙහිපි උස්සිඤ්චිත්වා පිටියමානො න ඛියති. එවං තං
යාවිතාගච්ඡිත්ති ත්වම්පි සද්ධාය පුරිතත්තා එවරුපොයෙවාති මඤ්ඤමානො අහං
තං යාවිතුං ආගච්ඡිං. පුත්තෙ මෙ දෙනි යාවිතොති මයා යාවිතො තව පුත්තෙ මය්හං
දාසත්ථාය දෙනිති.

තං සුත්වා මහාසත්තො සොමනස්සජාතො පසාරිතහත්ථෙ සහස්සත්ථවිකං
යථෙත්තො විය පබ්බතපාදං උන්නාදෙන්තො ඉමා ගාථා ආහ –

2099.

“දදාමි න විකම්පාමි, ඉස්සරො නය බ්‍රාහ්මණ;
පාතො ගතා රාජපුත්තී, සායං උඤ්ජාතො එහිති.

2100.

“එකරත්තිං වසිත්වාන, පාතො ගච්ඡසි බ්‍රාහ්මණ;
තස්සා න්හාතෙ උපසාතෙ, අථ නෙ මාලධාරිතො.

2101.

“එකරත්තිං වසිත්වාන, පාතො ගච්ඡසි බ්‍රාහ්මණ;
නානාපුජ්ඨෙහි සඤ්ජන්තෙ, නානාගන්ධෙහි භුසිතෙ;
නානාමූලඵලාකිණ්ණෙ, ගච්ඡ ස්වාදාය බ්‍රාහ්මණා” ති.

තත්ථ ඉස්සරොති ත්වං මම පුත්තානං ඉස්සරො සාමිකො හුත්වා එතෙ නය,
අපිව ඛො පනෙකං කාරණං අත්ථි. එතෙසං මාතා රාජපුත්තී ඵලාඵලත්ථාය පාතො
ගතා සායං අරඤ්ඤතො ආගමිස්සති, තාය ආතීතාති මධුරඵලාඵලාති භුඤ්ජිත්වා
ඉධෙව යානෙ අජ්ජෙකරත්තිං වසිත්වා පාතොව දාරකෙ ගහෙත්වා ගමිස්සසි. තස්සා
න්හාතෙති තාය න්හාපිතෙ. උපසාතෙති සීසම්හි උපසිඬ්ඨිතෙ. අථ නෙ
මාලධාරිතෙති අථ නෙ විචිත්‍රාය මාලාය අලඬිකතෙ තං මාලං වහමානෙ.
පාළිපොත්ථකෙසු පන “අථ නෙ මාලධාරිතො” ති ලිඛිතං, තස්සත්ථො න
විවාරිතො. නානාමූලඵලාකිණ්ණෙති මග්ගෙ පාථෙය්‍යත්ථාය දිත්තෙහි
නානාමූලඵලාඵලෙහි ආකිණ්ණෙ.

පුජකො ආහ –

2102.

“න වාසමහිරොවාමි, ගමනං මය්හ රුච්චති;
අන්තරායොපි මෙ අස්ස, ගච්ඡඤ්ඤෙව රථෙසහ.

2103.

“න හෙතා යාවයොගී නං, අන්තරායස්ස කාරියා;
ඉත්ථියො මන්තං ජානන්ති, සබ්බං ගණ්හන්ති වාමතො.

2104.

“සද්ධාය දානං දදතො, මාසං අදක්ඛි මාතරං;
අන්තරායමිපි සා කයිරා, ගච්ඡන්තො රට්ඨසහ.

2105.

“ආමන්තයස්සු තෙ පුත්තෙ, මා තෙ මාතරමද්දසුං;
සද්ධාය දානං දදතො, එවං පුඤ්ඤං පවඨස්සති.

2106.

“ආමන්තයස්සු තෙ පුත්තෙ, මා තෙ මාතරමද්දසුං;
මාදිසස්ස ධනං දත්වා, රාජ සග්ගං ගමිස්සසී”ති.

තත්ථ න හෙතා යාවයොගී නන්ති එත්ථ නන්ති නිපාතමත්තං. ඉදං වුත්තං
හොති – මහාරාජ, එතා ඉත්ථියො ච නාම න හි යාවයොගී, න යාවනාය අනුච්ඡවිකා
හොන්ති, කෙවලං අන්තරායස්ස කාරියා දායකානං පුඤ්ඤන්තරායං, යාවකානඤ්ච
ලාභන්තරායං කරොන්තිති. ඉත්ථියො මන්තන්ති ඉත්ථි මායං නාම ජානන්ති.
වාමතොති සබ්බං වාමතො ගණ්හන්ති, න දක්ඛිණතො. සද්ධාය දානං දදතොති
කම්මඤ්ච ඵලඤ්ච සද්දහිත්වා දානං දදතො. මාසන්ති මා එතෙසං මාතරං අදක්ඛි.
කයිරාති කරොයා. ආමන්තයස්සුති ජානාපෙහි, මයා සද්ධිං පෙසෙහීති වදති.
දදතොති දදන්තස්ස.

වෙස්සන්තරො ආහ –

2107.

“සවෙ ත්ථං නිච්ඡසෙ දට්ඨුං, මම හරියං පතිබ්බතං;
අයාකස්සපි දස්සෙහි, ජාලිං කණ්භාජිතං වුහො.

2108.

“ඉමෙ කුමාරෙ දිස්වාන, මඤ්ජුකෙ පියභාණිනෙ;
පතීතො සුමනො විත්තො, බහුං දස්සති තෙ ධන”න්ති.

තත්ථ අයාකස්සාති මය්හං පිතුතො සඤ්ජයමහාරාජස්ස ද්වින්නං කුමාරානං
අයාකස්ස. දස්සති තෙ ධනන්ති සො රාජා තුය්හං බහුං ධනං දස්සති.

පුජකො ආහ –

2109.

“අච්ඡෙදනස්ස භායාමි, රාජපුත්ත සුණොහි මෙ;
රාජදණ්ඩාය මං දජ්ජා, වික්කිණෙය්හ භතෙය්හ වා;
ජීනො ධනඤ්ච දාසෙ ව, ගාරය්හස්ස බ්‍රහ්මබන්ධුයා”ති.

තත්ථ අවිජේදනස්සාති අවිජින්දිත්වා ගහණස්ස භායාමි. රාජදණ්ඩාය මං දජ්ජාති
 “අයං බ්‍රාහ්මණො දාරකචොරො, දණ්ඩමස්ස දෙථා”ති එවං දණ්ඩත්ථාය මං
 අමච්චානං දදෙය්‍යා. ගාරය්හස්ස බ්‍රහ්මඛන්ද්‍රයාති කෙවලං බ්‍රාහ්මණියාව ගරහිතබ්බො
 භවිස්සාමිති.

වෙස්සන්තරො ආහ –

2110.

“ඉමෙ කුමාරෙ දිස්වාන, මඤ්ජුකෙ පියභාණිනෙ;
 ධම්මෙ ධීතො මහාරාජා, සිව්තං රට්ඨවඩ්ඨනො;
 ලද්ධා පීතිසොමනස්සං, බහුං දස්සති තෙ ධන”ති.

ජුජකො ආහ –

2111.

“නාහං තම්පි කරිස්සාමි, යං මං ත්වං අනුසාසසි;
 දාරකෙව අහං නෙස්සං, බ්‍රාහ්මණ්‍යා පරිවාරකෙ”ති.

තත්ථ දාරකෙවාති අලං මය්හං අඤ්ඤෙන ධනෙන, අහං ඉමෙ දාරකෙව
 අත්තනො බ්‍රාහ්මණියා පරිවාරකෙ නෙස්සාමිති.

තං තස්ස ඵරුසවචනං සුත්වා දාරකා භීතා පලායිත්වා පිට්ඨිපණ්ණසාලං
 ගන්ත්වා තතොපි පලායිත්වා ගුම්බගහනෙ නිලීයිත්වා තත්‍රාපි ජුජකොනාගන්ත්වා
 ගහිතා විය අත්තානං සම්පස්සමානා කම්පන්තා කත්ථවි යාතුං අසමත්ථා ඉතො
 විතො ච ධාවිත්වා චතුරස්සපොක්ඛරණීතිරං ගන්ත්වා දළ්භං වාකථීරං නිවාසෙත්වා
 උදකං ඔරුය්හ පොක්ඛරපත්තං සීසෙ යපෙත්වා උදකෙන පට්චිජන්තා හුත්වා
 අට්ඨංසු. තමත්ථං පකාසෙන්තො සත්ථා ආහ –

2112.

“තතො කුමාරා බ්‍යථිතා, සුත්වා ලුද්දස්ස භාසිතං;
 තෙන තෙන පධාවිංසු, ජාලී කණ්භාජිනා වුභො”ති.

ජුජකොපි කුමාරෙ අදිස්වා බොධිසත්තං අපසාදෙසි “භො වෙස්සන්තර,
 ඉදානෙව ත්වං මය්හං දාරකෙ දත්වා මයා ‘නාහං ජෙතුත්තරනගරං ගමිස්සාමි,
 දාරකෙ මම බ්‍රාහ්මණියා පරිවාරකෙ නෙස්සාමි’ති වුත්තෙ ඉඩ්ඝිතසඤ්ඤං දත්වා
 පුත්තෙ පලාපෙත්වා අජානන්තො විය නිසින්නො, නත්ථි මඤ්ඤෙ ලොකස්මිං තයා
 සදිසො මුසාවාදී”ති. තං සුත්වා මහාසත්තො පකම්පිතචිත්තො හුත්වා “දාරකා
 පලාතා භවිස්සන්ති”ති වින්තෙත්වා “භො බ්‍රාහ්මණ, මා වින්තයි, ආනෙස්සාමි තෙ
 කුමාරෙ”ති උට්ඨාය පිට්ඨිපණ්ණසාලං ගන්ත්වා තෙසං වනගහනං පට්චිධ්භාවං
 ඤත්වා පදවලඤ්ජානුසාරෙන පොක්ඛරණීතිරං ගන්ත්වා උදකෙ ඔතිණ්ණපදං දිස්වා

“කුමාරා උදකං ඔරුග්ග ධීතා භවිස්සන්ති” ති ඤත්වා “තාත, ජාලී” ති පක්කොසන්තො ඉමං ගාථාද්වයමාහ –

2113.

“එහි තාත පියපුත්ත, පුරෙථ මම පාරමිං;
භද්දං මෙහිසිඤ්ඤවෙථ, කරොථ චචනං මම.

2114.

“යානා නාවා ච මෙ භොථ, අවලා භවසාගරෙ;
ජාතිපාරං තරිස්සාමි, සන්තාරෙස්සං සදෙවක” න්ති.

කුමාරො පිතු චචනං සුත්වා “බ්‍රාහ්මණො මං යථාරුචි කරොතු, පිතරා සද්ධිං ද්වෙ කථා න කථෙස්සාමි” ති සිසං නිහරිත්වා පොක්ඛරපත්තානි වියුහිත්වා උදකා උත්තරිත්වා මහාසත්තස්ස දක්ඛිණපාදෙ නිපතිත්වා ගොජ්ඣකසන්ධිං දළ්භං ගහෙත්වා පරොදි. අථ නං මහාසත්තො ආහ “තාත, භගිනී තෙ කුහි” න්ති. “තාත, ඉමෙ සත්තා නාම භයෙ උජ්ජන්තො අත්තානමෙව රක්ඛන්ති” ති. අථ මහාසත්තො “පුත්තෙහි මෙ කතිකා කතා භවිස්සන්ති” ති ඤත්වා “එහි අම්ම කණ්භෙ” ති පක්කොසන්තො ගාථාද්වයමාහ –

2115.

“එහි අම්ම පියධිති, පුරෙථ මම පාරමිං;
භද්දං මෙහිසිඤ්ඤවෙථ, කරොථ චචනං මම.

2116.

“යානා නාවා ච මෙ භොථ, අවලා භවසාගරෙ;
ජාතිපාරං තරිස්සාමි, උද්ධරිස්සං සදෙවක” න්ති.

සාපි “පිතරා සද්ධිං ද්වෙ කථා න කථෙස්සාමි” ති තථෙව උදකා උත්තරිත්වා මහාසත්තස්ස වාමපාදෙ නිපතිත්වා ගොජ්ඣකසන්ධිං දළ්භං ගහෙත්වා පරොදි. තෙසං අස්සුනි මහාසත්තස්ස ඵුල්ලපද්මවණ්ණෙ පාදපිට්ඨෙ පතන්ති. තස්ස අස්සුනි තෙසං සුවණ්ණඵලකසදිසාය පිට්ඨියා පතන්ති. අථ මහාසත්තො කුමාරෙ උට්ඨාපෙන්වා අස්සාසෙන්වා “තාත, ජාලී කිං ත්වං මම දානවිත්තකභාවං න ජානාසි, අජ්ඣාසයං මෙ, තාත, මත්ථකං පාපෙහි” ති චත්වා ගොණෙ අග්ඝාපෙන්තො විය තත්ථෙව ධීතො කුමාරෙ අග්ඝාපෙසි. සො කිර පුත්තං ආමන්තෙත්වා ආහ “තාත, ජාලී ත්වං භුජිස්සො භොතුකාමො බ්‍රාහ්මණස්ස නික්ඛසහස්සං දත්වා භුජිස්සො භවෙය්‍යාසි, භගිනී ඛො පන තෙ උත්තමරූපධරා, කොචි නිවජාතිකො බ්‍රාහ්මණස්ස කිඤ්චිදෙව ධනං දත්වා තච භගිනිං භුජිස්සං කත්වා ජාතිසම්භෙදං කරෙය්‍ය, අඤ්ඤත්‍රරඤ්ඤා සබ්බසතදායකො නාම නත්ථි, තස්මා භගිනී තෙ භුජිස්සා භොතුකාමා බ්‍රාහ්මණස්ස දාසසතං දාසිසතං හත්ථිසතං අස්සසතං උසහසතං නික්ඛසතන්ති ඵලං සබ්බසතානි දත්වා භුජිස්සා භොතු” ති ඵලං කුමාරෙ අග්ඝාපෙන්වා සමස්සාසෙන්වා අස්සමපදං

ගන්ත්වා කමණ්ඩලුනා උදකං ගහෙත්වා ‘එහි වත, හො බ්‍රාහ්මණා’ ති
 ආමන්තෙත්වා සබ්බඤ්ඤාඤ්ඤාණස්ස පච්චයො හොතුති පත්ථනං කත්වා උදකං
 පාතෙත්වා ‘අම්හො බ්‍රාහ්මණ, පුත්තෙහි මෙ සතගුණෙන සහස්සගුණෙන
 සතසහස්සගුණෙන සබ්බඤ්ඤාඤ්ඤාණමෙව පියතර’ තිති පථවිං උන්නාදෙන්තො
 බ්‍රාහ්මණස්ස පියපුත්තදානං අදාසි. තමත්ථං පකාසෙන්තො සත්ථා ආහ –

2117.

“තතො කුමාරෙ ආදාය, ජාලිං කණ්භාජිනං වුහො;
 බ්‍රාහ්මණස්ස අදා දානං, සිව්නං රට්ඨවඩ්ඨනො.

2118.

“තතො කුමාරෙ ආදාය, ජාලිං කණ්භාජිනං වුහො;
 බ්‍රාහ්මණස්ස අදා විත්තො, පුත්තකෙ දානමුත්තමං.

2119.

“තදාසි යං හිංසනකං, තදාසි ලොමහංසනං;
 යං කුමාරෙ පදින්නම්හි, මෙදනී සම්පකම්පථ.

2120.

“තදාසි යං හිංසනකං, තදාසි ලොමහංසනං;
 යං පඤ්ඤාලකතො රාජා, කුමාරෙ සුඛවච්ඡිතෙ;
 බ්‍රාහ්මණස්ස අදා දානං, සිව්නං රට්ඨවඩ්ඨනො” ති.

තත්ථ විත්තොති පිතිසොමනස්සජාතො හුත්වා. තදාසි යං හිංසනකන්ති තදා
 දානතෙජෙන උන්නදන්ති මහාපථවී චතුනහුතාධිකද්වියොජනසතසහස්සබහලා
 මත්තවාරණො විය ගජ්ජමානා කම්පි, සාගරො සඬබ්බහි. සිනෙරුපබ්බතරාජා
 සුසෙදිතවෙත්තඬ්ඤායො විය ඔනම්ත්වා වඩ්ඤාපබ්බතාහිමුඛො අට්ඨාසි. සක්කො
 දෙවරාජා අප්ථොටෙසි, මහාබ්‍රහ්මා සාධුකාරමදාසි. යාව බ්‍රහ්මලොකා
 එකකොලාහලං අහොසි. පථවිසද්දෙන දෙවො ගජ්ජන්තො බණ්ඩවස්සං වස්සි,
 අකාලවිජ්ජුලතා නිව්ජරිංසු. හිමවත්තවාසිනො සීභාදයො සකලහිමවත්තං
 එකනින්නාදං කරිංසුති එවරුපං හිංසනකං අහොසි. පාලියං පන “මෙදනී
 සම්පකම්පථා” ති එත්තකමෙව වුත්තං. යන්ති යදා. සුඛවච්ඡිතෙති සුඛවසිතෙ
 සුඛසංවඩ්ඨිතෙ. අදා දානන්ති අම්හො බ්‍රාහ්මණ, පුත්තෙහි මෙ සතගුණෙන
 සහස්සගුණෙන සතසහස්සගුණෙන සබ්බඤ්ඤාඤ්ඤාණමෙව පියතරන්ති
 තස්සත්ථාය අදාසි.

මහාසත්තො දානං දත්වා ‘සුදින්නං වත මෙ දාන’ තිති පිති. උප්පාදෙන්වා
 කුමාරෙ ඔලොකෙන්තොව අට්ඨාසි. ජුජකොපි වනගුම්ඛං පවිසිත්වා වල්ලිං දන්තෙහි
 ජිත්ඤ්ඤා ආදාය කුමාරස්ස දක්ඛිණහත්ථං කුමාරිකාය වාමහත්ථොපන සද්ධිං එකතො
 බන්ධිත්වා තමෙව වල්ලිකොටිං ගහෙත්වා පොථයමානො පායාසි. තමත්ථං
 පකාසෙන්තො සත්ථා ආහ –

2121.

“තතො සො බ්‍රාහ්මණො ලුද්දො, ලතං දන්තෙහි ඡින්දිය;
ලතාය හත්ථෙ ඛන්ධිත්වා, ලතාය අනුමජ්ජථ.

2122.

“තතො සො රජ්ජුමාදාය, දණ්ඩඤ්චාදාය බ්‍රාහ්මණො;
ආකොටයන්තො තෙ නෙති, සිවිරාජස්ස පෙක්ඛතො” ති.

තත්ථ සිවිරාජස්සාති වෙස්සන්තරස්ස.

තෙසං පහටපහටට්ඨානෙ ඡවි ඡිජ්ජති, ලොහිතං පග්ගරති. පහරණකාලෙ
අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස පිට්ඨිං දදන්ති. අට්ඨකස්මිං විසමට්ඨානෙ බ්‍රාහ්මණො පක්ඛලිත්වා
පති. කුමාරානං මුදුහත්ථෙහි ඛද්ධවල්ලි ගලිත්වා ගතා. තෙ රොදමානා පලායිත්වා
මහාසත්තස්ස සන්තිකං ආගමංසු. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ -

2123.

“තතො කුමාරා පක්කාමුං, බ්‍රාහ්මණස්ස පමුඤ්චිය;
අස්සුපුණ්ණෙහි නෙත්තෙහි, පිතරං සො උදික්ඛති.

2124.

“වෙධමස්සත්ථපත්තංව, පිතු පාදානි වන්දති;
පිතු පාදානි වන්දිත්වා, ඉදං වචනමබ්‍රවි.

2125.

“අම්මා ව තාත නික්ඛන්තා, ත්වඤ්ච නො තාත දස්සසි;
යාව අම්මම්පි පස්සෙමු, අථ නො තාත දස්සසි.

2126.

“අම්මා ව තාත නික්ඛන්තා, ත්වඤ්ච නො තාත දස්සසි;
මා නො ත්වං තාත අදදා, යාව අම්මාපි එතු නො;
තදායං බ්‍රාහ්මණො කාමං, වික්කිණාතු හනාතු වා.

2127.

“ඛලඬිකපාදො අන්ධනබ්බො, අථො ඔවද්ධපිණ්ඩිකො;
දීඤ්ඤත්තරොට්ඨො වපලො, කළාරො හග්ගනාසකො.

2128.

“කුම්භොදරො හග්ගපිට්ඨි, අථො විසමවක්ඛකො;
ලොහමස්සු හරිතකෙසො, වලීනං තිලකාහතො.

2129.

“පිඩිගලො ව විනතො ව, විකටො ව බ්‍රහා බරො;
අජිනානි ව සන්නද්ධො, අමනුස්සො භයානකො.

2130.

“මනුස්සො උදාහු යක්ඛො, මංසලොභිතභොජනො;
ගාමා අරඤ්ඤමාගම්ම, ධනං තං තාත යාවති.

2131.

“නියමානෙ පිසාවෙන, කිං නු තාත උදික්ඛසි;
අස්මා නුත තෙ හදයං, ආයසං දළ්භබන්ධනං.

2132.

“යො නො බද්ධෙ න ජානාසි, බ්‍රාහ්මණෙන ධනෙසිනා;
අවිවාසිකෙන ලුද්දෙන, යො නො ගාවොව සුම්භති.

2133.

“ඉධෙව අවිජතං කණ්භා, න සා ජානාති කිස්මිඤ්චි;
මිගිව බිරසම්මත්තා, යුථා භීනා පකන්දතී” ති.

තත්ථ උදික්ඛතීති සො පිතු සන්නිකං ගන්ත්වා කම්පමානො ඔලොකෙති.
වෙධන්ති වෙධමානො. ත්වඤ්ච නො තාත, දස්සසීති ත්වඤ්ච අම්භෙ තාය
අනාගතාය එව බ්‍රාහ්මණස්ස දදාසි, එවං මා කරි, අධිවාසෙහි ත්වං තාව. යාව අම්මං
පස්සෙමු, අථ නො තාය දිට්ඨකාලෙ ත්වං පුත දස්සසි. වික්කිණාතු භනාතු වාති තාත,
අම්මාය ආගතකාලෙ එස අම්භෙ වික්කිණාතු වා භනාතු වා. යං ඉච්ඡති, තං කරොතු.
අපිච ඛො පනෙස කක්ඛලො ඵරුසො, අට්ඨාරසහි පුරිසදොසෙහි සමන්තාගතොති
අට්ඨාරස පුරිසදොසෙ කට්ඨෙසි.

තත්ථ බලඤ්ඤාදොති පත්ථට්ඨාදො. අත්ථනබොති පුත්තිනබො.
ඔවද්ධපිණ්ඩිකොති හෙට්ඨාගලිතපිණ්ඩිකමංසො. දීපුත්තරොට්ඨොති මුඛං පිදහිත්වා
ධීතෙන දීසෙන උත්තරොට්ඨොන සමන්තාගතො. වපලොති පග්ගරිතලාලො.
කළාරොති සුකරදායාහි විය නික්ඛන්තදන්තෙහි සමන්තාගතො. භග්ගනාසකොති
භග්ගාය විසමාය නාසාය සමන්තාගතො. ලොභමස්සුති තම්බලොභවණ්ණමස්සු.
හරිතකෙසොති සුවණ්ණවණ්ණවිරුළුභකෙසො. වලිනන්ති සරිරවම්මමස්ස
වලිග්ගහිතං. තිලකාභතොති කාලතිලකෙහි පරිකිණ්ණො. පිඩිගලොති
නිබ්බද්ධපිඩිගලො බිළාරක්ඛිසදිසෙහි අක්ඛිති සමන්තාගතො. විනතොති කටියං
පිට්ඨියං බන්ධෙති තිසු යානෙසු වඩිකො. විකටොති විකට්ඨාදො.
“අබද්ධසන්ධි”තිපි වුත්තං, “කටකටා”ති විරවන්තෙහි අට්ඨිසන්ධිහි
සමන්තාගතො. බ්‍රහාති දීසො. අමනුස්සොති න මනුස්සො, මනුස්සවෙසෙන
විවරන්තොපි යක්ඛො එස. භයානකොති අතිවිය හිංසනකො.

මනුස්සො උදාහු යක්ඛොති තාත, සචෙ කොචි ඉමං බ්‍රාහ්මණං දිස්වා එවං ප්‍රච්ඡෙය්‍යා “මනුස්සොයං බ්‍රාහ්මණො, උදාහු යක්ඛො”ති. “න මනුස්සො, අථ ඛො මංසලොභිතහොජනො යක්ඛො”ති චත්තුං යුත්තං. ධනං තං තාත යාවතීති තාත, එස අම්භාකං මංසං බාදිතුකාමො තුම්භෙ පුත්තධනං යාවති. උදික්ඛසීති අජ්ඣුපෙක්ඛසි. අස්මා නුත තෙ හදයන්ති තාත, මාතාපිතුනං හදයං නාම පුත්තෙසු මුදුකං හොති, පුත්තානං දුක්ඛං න සහති, ත්වං අජානන්තො විය අච්ඡසි, තච පන හදයං පාසාණො විය මඤ්ඤෙ, අථ වා ආයසං දළ්භබන්ධනං. තෙන අම්භාකං එවරුපෙ දුක්ඛෙ උප්පන්නෙ න රුජති.

න ජානාසීති අජානන්තො විය අච්ඡසි. අව්වාසිකෙන ලුද්දෙනාති අතිවිය ලුද්දෙන පමාණාතික්කන්තෙන. යො නොති බ්‍රාහ්මණෙන නො අම්භෙ කනිට්ඨහාතිකෙ බද්ධෙ බන්ධිතෙ යො ත්වං න ජානාසි. සුම්භතීති පොථෙති. ඉධෙව අච්ඡතන්ති තාත, අයං කණ්භාජිනා කිඤ්චි දුක්ඛං න ජානාති. යථා නාම ඛිරසම්මත්තා මිගපොතිකා යුථා පරිභිනා මාතරං අපස්සන්තී ඛිරත්ථාය කන්දති, එවං අම්මං අපස්සන්තී කන්දිත්වා සුස්සිත්වා මරිස්සති, තස්මා මංයෙව බ්‍රාහ්මණස්ස දෙහි, අහං ගමිස්සාමි, අයං කණ්භාජිනා ඉධෙව හොතුති.

එවං චුත්තෙපි මහාසත්තො න කිඤ්චි කථෙති. තතො කුමාරො මාතාපිතරො ආරබ්භ පරිදෙවන්තො ආහ –

2134.

“න මෙ ඉදං තථා දුක්ඛං, ලබ්භා හි පුමුනා ඉදං;
යඤ්ච අම්මං න පස්සාමි, තං මෙ දුක්ඛතරං ඉතො.

2135.

“න මෙ ඉදං තථා දුක්ඛං, ලබ්භා හි පුමුනා ඉදං;
යඤ්ච තාතං න පස්සාමි, තං මෙ දුක්ඛතරං ඉතො.

2136.

“සා නුත කපණා අම්මා, විරරත්තාය රුච්ඡති;
කණ්භාජිනං අපස්සන්තී, කුමාරිං වාරුදස්සතිං.

2137.

“සො නුත කපණො තාතො, විරරත්තාය රුච්ඡති;
කණ්භාජිනං අපස්සන්තො, කුමාරිං වාරුදස්සතිං.

2138.

“සා නුත කපණා අම්මා, විරං රුච්ඡති අස්සමෙ;
කණ්භාජිනං අපස්සන්තී, කුමාරිං වාරුදස්සතිං.

2139.

“සො නුන කපණො තාතො, විරං රුච්ඡති අස්සමෙ;
කණ්භාජිනං අපස්සන්තො, කුමාරිං වාරුදස්සතිං.

2140.

“සා නුන කපණො අම්මා, විරරත්තාය රුච්ඡති;
අඬ්ඨරත්තෙ ව රත්තෙ වා, නදීව අවසුච්ඡති.

2141.

“සො නුන කපණො තාතො, විරරත්තාය රුච්ඡති;
අඬ්ඨරත්තෙ ව රත්තෙ වා, නදීව අවසුච්ඡති.

2142.

“ඉමෙ තෙ ජම්බුකා රුක්ඛා, වෙදිසා සින්දුවාරකා;
විවිධානි රුක්ඛජාතානි, තානි අජ්ජ ජහාමසෙ.

2143.

“අස්සත්ථා පනසා වෙමෙ, නිග්‍රොධා ව කපිත්ථනා;
විවිධානි ඵලජාතානි, තානි අජ්ජ ජහාමසෙ.

2144.

“ඉමෙ තිට්ඨන්ති ආරාමා, අයං සීතුදකා නදී;
යත්ථස්ස පුබ්බෙ කිලාම, තානි අජ්ජ ජහාමසෙ.

2145.

“විවිධානි පුප්ඵජාතානි, අස්මිං උපරිපබ්බතෙ;
යානස්ස පුබ්බෙ ධාරෙම, තානි අජ්ජ ජහාමසෙ.

2146.

“විවිධානි ඵලජාතානි, අස්මිං උපරිපබ්බතෙ;
යානස්ස පුබ්බෙ භුඤ්ජාම, තානි අජ්ජ ජහාමසෙ.

2147.

“ඉමෙ නො භත්ථිකා අස්සා, බලිබද්දා ව නො ඉමෙ;
යෙහිස්ස පුබ්බෙ කිලාම, තානි අජ්ජ ජහාමසෙ”ති.

තත්ථ පුමුනාති භවෙ විවරන්තෙන පුරිසෙන. ලබ්භාති ලභිතබ්බං. තං මෙ
දුක්ඛතරං ඉතොති යං මෙ අම්මං පස්සිතුං අලහන්තස්ස දුක්ඛං, තං ඉතො
පොථනදුක්ඛතො සතගුණෙන සහස්සගුණෙන සතසහස්සගුණෙන දුක්ඛතරං.
රුච්ඡතීති රොදිස්සති. අඬ්ඨරත්තෙ ව රත්තෙ වානි අඬ්ඨරත්තෙ වා සකලරත්තෙ වා
අම්මෙහ සරිත්ථා විරං රොදිස්සති. අවසුච්ඡතීති අප්පොදකා කුන්තදී අවසුස්සති. යථා
සා ඛිජ්ජමෙව සුස්සති, ඵචං අරුණෙ උග්ගච්ඡන්තෙයෙව සුස්සිත්ථා මරිස්සතීති

අධිප්‍යායෙනෙවමාහ. වෙදිසාති ඔලම්බනසාබා. තානීති යෙසං නො මූලපුප්ඵළානි
ගණ්හන්තෙහි විරං කිලිතං, තානි අප්ප උභොපි මයං ජහාම. හත්ථිකාති තාතෙන
අම්භාකං කිලනත්ථාය කතා හත්ථිකා.

තං ඵලං පරිදෙවමානමෙව සද්ධිං හගිනියා පුජකො ආගන්ත්වා පොථෙත්තො
ගහෙත්වා පක්කාමි. තමත්ථං පකාසෙත්තො සත්ථා ආහ –

2148.

“නියමානා කුමාරා තෙ, පිතරං එතදබ්බුං;
අම්මං ආරොග්‍යං වජ්ජාසි, ත්වඤ්ච තාත සුඛි භව.

2149.

“ඉමෙ නො හත්ථිකා අස්සා, බලිබද්දා ව නො ඉමෙ;
තානි අම්මාය දජ්ජෙසි, සොකං තෙහි විනෙස්සති.

2150.

“ඉමෙ නො හත්ථිකා අස්සා, බලිබද්දා ව නො ඉමෙ;
තානි අම්මා උදික්ඛන්ති, සොකං පටිවිනෙස්සති” ති.

තදා බොධිසත්තස්ස පුත්තෙ ආරබ්භ බලවසොකො උප්පජ්ජී, හදයමංසං උණ්භං
අභොසි. සො කෙසරසිහෙන ගහිතමත්තවාරණො විය රාහුමුඛං පට්ටියවන්දො විය ව
කම්පමානො සකභාවෙන සණ්ඨාතුං අසක්කොත්තො අස්සුපුණ්ණෙහි තෙත්තෙහි
පණ්ණසාලං පටිසිත්වා කලුනං පරිදෙවි. තමත්ථං පකාසෙත්තො සත්ථා ආහ –

2151.

“තතො වෙස්සන්තරො රාජා, දානං දත්වාන ඛත්තියො;
පණ්ණසාලං පටිසිත්වා, කලුනං පරිදෙවසි” ති.

තතො පරා මහාසත්තස්ස විලාපගාථා භොන්ති –

2152.

“කං න්වජ්ජ ඡාතා තසිතා, උපරුච්ඡන්ති දාරකා;
සායං සංවෙසනාකාලෙ, කො නෙ දස්සති භොජනං.

2153.

“කං න්වජ්ජ ඡාතා තසිතා, උපරුච්ඡන්ති දාරකා;
සායං සංවෙසනාකාලෙ, ‘අම්මා ඡාතම්භ දෙථ නො’.

2154.

“කථං නු පථං ගච්ඡන්ති, පත්තිකා අනුපාහනා;
සන්තා සුනෙහි පාදෙහි, කො නෙ හත්ථෙ ගහෙස්සති.

2155.

“කථං නු සො න ලජ්ජෙය්‍ය, සම්මුඛා පහරං මම;
අද්‍රුසකානං පුත්තානං, අලජ්ජී වත බ්‍රාහ්මණො.

2156.

“යොපි මෙ දාසිදාසස්ස, අඤ්ඤො වා පන පෙසියො;
තස්සාපි සුචිතස්ස, කො ලජ්ජී පහරිස්සති.

2157.

“වාරිජස්සෙව මෙ සතො, ඛද්ධස්ස කුමිනාමුඛෙ;
අක්කොසති පහරති, පියෙ පුත්තෙ අපස්සතො” ති.

තත්ථ කං න්වජ්ජාති කං නු අජ්ජ. උපරුච්ඡන්තීති සට්ඨියොජනමග්ගං ගන්ත්වා
උපරොදිස්සන්ති. සංවෙසනාකාලෙති මහාජනස්ස පරිවෙසනාකාලෙ. කොතෙ
දස්සන්ති කො තෙසං භොජනං දස්සති. කථං නු පථං ගච්ඡන්තීති කථං නු
සට්ඨියොජනමග්ගං ගමිස්සන්ති. පත්තිකාති හත්ථියානාදිහි විරහිතා. අනුපාහනාති
උපාහනමත්තෙනපි වියුත්තා සුබ්‍රමාලපාදා. ගහෙස්සන්ති කිලමථවිනොදනත්ථාය
කො ගණ්හිස්සති. දාසිදාසස්සාති දාසියා දාසො අස්ස. අඤ්ඤො වා පන පෙසියොති
තස්සපි දාසො, තස්සපි දාසොති එවං දාසපතිදාසපරම්පරාය “යො මය්හං චතුත්ථො
පෙසියො පෙසනකාරකො අස්ස, තස්ස එවං සුචිතස්සපි අයං වෙස්සන්තරස්ස
දාසපතිදාසො” ති ඤත්වා. කො ලජ්ජීති කො ලජ්ජාසම්පන්නො පහරෙය්‍ය, යුත්තං
නු ඛො තස්ස නිල්ලජ්ජස්ස මම පුත්තෙ පහරිතුන්ති. වාරිජස්සෙවාති කුමිනාමුඛෙ
ඛද්ධස්ස මච්ඡස්සෙව සතො මම. අපස්සතොති අ-කාරො නිපාතමත්තො,
පස්සන්තස්සෙව පියපුත්තෙ අක්කොසති වෙව පහරති ව, අහො වත දාරුණොති.

අථස්ස කුමාරෙසු සිනෙහෙන එවං පරිචිතක්කො උදපාදි “අයං බ්‍රාහ්මණො මම
පුත්තෙ අතිවිය විහෙයෙති, සොකං සන්ධාරෙතුං න සක්කොමි, බ්‍රාහ්මණං
අනුබන්ධන්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා ආනෙස්සාමි තෙ කුමාරො” ති. තතො
“අට්ඨානමෙතං කුමාරානං පිළනං අතිදුක්ඛන්ති දානං දත්වා පච්ඡානුතප්පං නාම
සතං ධම්මො න භොතී” ති චිත්තෙසි. තදත්ථජොතනා ඉමා ද්දෙව පරිචිතක්කගාථා
නාම භොන්ති –

2158.

“අද්‍රු වාපං ගහෙත්වාන, ඛග්ගං ඛන්ධිය වාමතො;
ආනෙස්සාමි සකෙ පුත්තෙ, පුත්තානඤ්ඤි වධො දුඛො.

2159.

“අට්ඨානමෙතං දුක්ඛරූපං, යං කුමාරා විහඤ්ඤෙර;
සතඤ්ච ධම්මමඤ්ඤාය, කො දත්වා අනුතප්පති” ති.

තත්ථ සතන්ති පුබ්බබොධිසත්තානං පච්චේධම්මං.

සො කිර තස්මිං බණ්ණ බොධිසත්තානං පච්චේණං අනුස්සරි. තතො
“සබ්බබොධිසත්තානං ධනපරිච්චාගං, අභිගපරිච්චාගං, පුත්තපරිච්චාගං,
භරියපරිච්චාගං, ජීවිතපරිච්චාගන්ති ඉමෙ පඤ්ච මහාපරිච්චාගෙ අපරිච්චජිත්වා
බුද්ධභූතපුබ්බො නාම නත්ථි. අහම්පි තෙසං අබ්භන්තරො හොමි, මයාපි
පියපුත්තධීතරො අදත්වා න සක්කා බුද්ධොන භවිතු”න්ති චිත්තෙන්වා “කිං ත්වං
වෙස්සන්තර පරෙසං දාසත්ථාය දින්නපුත්තානං දුක්ඛභාවං න ජානාසි, යෙන
බ්‍රාහ්මණං අනුබන්ධිත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙස්සාමිති සඤ්ඤං උප්පාදෙසි, දානං
දත්වා පච්ඡානුකප්පො නාම තව නානුරූපො”ති එවං අත්තානං පරිභාසිත්වා
“සචෙපි එසො කුමාරෙ මාරෙස්සති, දින්නකාලතො පට්ඨාය මම න කිඤ්චි
හොති”ති දළ්භසමාදානං අධිට්ඨාය පණ්ණසාලතො නික්ඛමිත්වා පණ්ණසාලද්වාරෙ
පාසාණඵලකෙ කඤ්ඤනපට්ඨා විය නිසිදි. පූජකොපි බොධිසත්තස්ස සම්මුඛෙ
කුමාරෙ පොථෙත්වා නෙති. තතො කුමාරො විලපන්තො ආහ –

2160.

“සච්චං කිරෙවමාහංසු, නරා එකච්චියා ඉධ;
යස්ස නත්ථි සකා මාතා, යථා නත්ථි තථෙව සො.

2161.

“එහි කණ්ණෙ මරිස්සාම, නත්ථත්ථො ජීවිතෙන නො;
දින්නම්භාති ජනිත්දෙන, බ්‍රාහ්මණස්ස ධනෙසිනො;
අච්චායිකස්ස ලුද්දස්ස, යො නො ගාවොව සුමිහති.

2162.

“ඉමෙ තෙ ජම්බුකා රුක්ඛා, වෙදිසා සින්දුවාරකා;
විවිධානි රුක්ඛජාතානි, තානි කණ්ණෙ ජහාමසෙ.

2163.

“අස්සත්ථා පනසා වෙමෙ, නිග්‍රොධා ව කපිත්ථනා;
විවිධානි ඵලජාතානි, තානි කණ්ණෙ ජහාමසෙ.

2164.

“ඉමෙ තිට්ඨන්ති ආරාමා, අයං සීතුදකා නදී;
යත්ථස්සු පුබ්බෙ කීළාම, තානි කණ්ණෙ ජහාමසෙ.

2165.

“විවිධානි පුප්ඵජාතානි, අස්මිං උපරිපබ්බතෙ;
යානස්සු පුබ්බෙ ධාරෙම, තානි කණ්ණෙ ජහාමසෙ.

2166.

“විවිධානි එලජාතානි, අස්මිං උපරිපබ්බතෙ;
යානස්සු පුබ්බෙ භුඤ්ජාම, තානි කණ්භෙ ජහාමසෙ.

2167.

“ඉමෙ නො භත්ථිකා අස්සා, බලිබද්දා ව නො ඉමෙ;
යෙහිස්සු පුබ්බෙ කීළාම, තානි කණ්භෙ ජහාමසෙ” ති.

තත්ථ යස්සාති යස්ස සන්තිකෙ සකා මාතා නත්ථි. පිතා අත්ථි, යථා නත්ථියෙව.

පුත බ්‍රාහ්මණො එකස්මිං විසමට්ඨානෙ පක්ඛලිත්වා පති. තෙසං භත්ථනො
බන්ධනවල්ලි මුච්චිත්වා ගතා. තෙ පහටකුක්කුටා විය කම්පන්තා පලායිත්වා
එකවෙගෙනෙව පිතු සන්තිකං ආගමිංසු. තමත්ථං පකාසෙන්තො සත්ථා ආහ -

2168.

“නියමානා කුමාරා තෙ, බ්‍රාහ්මණස්ස පමුඤ්චිය;
තෙන තෙන පධාවිංසු, ජාලි කණ්භාජිනා වුභො” ති.

තත්ථ තෙන තෙනාති තෙන මුත්තබණෙන යෙන දිසාභාගෙන තෙසං පිතා
අත්ථි, තෙන පධාවිංසු, පධාවිත්වා පිතු සන්තිකඤ්ඤෙව ආගමිංසුති අත්ථො.

පුජකො වෙගෙනුට්ඨාය වල්ලිදණ්ඩහත්ථො කප්පුට්ඨානග්ගි විය
අවත්ථරන්තො ආගන්ත්වා “අතිවිය පලායිතුං ඡෙකා තුම්භෙ” ති භත්ථෙ බන්ධිත්වා
පුත නෙසි. තමත්ථං පකාසෙන්තො සත්ථා ආහ -

2169.

“තතො සො රජ්ජමාදාය, දණ්ඩඤ්චාදාය බ්‍රාහ්මණො;
ආකොටයන්තො තෙ නෙති, සිවිරාජස්ස පෙක්ඛතො” ති.

එවං නියමානෙසු කණ්භාජිනා නිවත්තිත්වා ඔලොකෙන්ති පිතරා සද්ධිං
සල්ලපි. තමත්ථං පකාසෙන්තො සත්ථා ආහ -

2170.

“තං තං කණ්භාජිනාවොව, අයං මං තාත බ්‍රාහ්මණො;
ලට්ඨියා පටිකොටෙති, ඝරෙ ජාතංව දාසියං.

2171.

“ත වායං බ්‍රාහ්මණො තාත, ධම්මිකා භොන්ති බ්‍රාහ්මණො;
යක්ඛො බ්‍රාහ්මණවණ්ණෙන, බාදිතුං තාත නෙති නො;
නියමානෙ පිසාවෙන, කිං නු තාත උදික්ඛසි” ති.

තත්ථ තන්ති තං පස්සමානං නිසින්නං පිතරං සිවිරාජානං. දාසියන්ති දාසිකං.
 බාදිතුන්ති බාදනත්ථාය අයං නො ගිරිද්වාරං අසම්පත්තෙයෙව උභොහි චක්ඛුහි
 රත්තලොහිතබින්දුං පග්ගරන්තෙහි බාදිස්සාමීති නෙති, ත්වඤ්ච බාදිතුං වා පචිතුං වා
 නියමානෙ කිං අමිහෙ උදික්ඛසි, සබ්බදා සුඛිතො භොහීති පරිදෙවි.

දහරකුමාරිකාය විලපන්නියා කම්පමානාය ගච්ඡන්නියා මහාසත්තස්ස
 බලවසොකො උප්පජ්ජී, හදයවත්ථු උණ්භං අභොසි. නාසිකාය අප්පභොන්නියා
 මුඛෙන උණ්භෙ අස්සාසපස්සාසෙ විස්සජ්ජෙසි. අස්සුනි ලොහිතබින්දුනි හුත්වා
 නෙත්තෙහි නික්ඛමිංසු. සො ‘‘ඉදං ඵවරූපං දුක්ඛං සිනෙහදොසෙන ජාතං, න
 අඤ්ඤෙන කාරණෙන. සිනෙහං අකත්වා මජ්ඣන්තෙනෙව භවිතබ්බ’’න්ති
 තථාරූපං සොකං අත්තනො ඤාණබලෙන විනොදෙත්වා
 පකතිනිසින්නාකාරෙනෙව නිසිදි. ගිරිද්වාරං අසම්පත්තායෙව කුමාරිකා විලපන්ති
 අගමාසි.

2172.

‘‘ඉමෙ නො පාදකා දුක්ඛා, දීසො චද්ධා සුදුග්ගමො;
 නිවෙ වොලම්බනෙ සුරියො, බ්‍රාහ්මණො ච ධාරෙති නො.

2173.

‘‘ඔකන්දාමසෙ භූතානි, පබ්බතානි වනානි ව;
 සරස්ස සිරසා වන්දාම, සුපතිත්ථෙ ච ආපකෙ.

2174.

‘‘තිණුලතානි ඔසධොයා, පබ්බතානි වනානි ව;
 අම්මං ආරොග්‍යං වජ්ජාථ, අයං නො නෙති බ්‍රාහ්මණො.

2175.

‘‘වජ්ජන්තු භොන්තො අම්මඤ්ච, මද්දිං අස්මාක මාතරං;
 සවෙ අනුපතිතුකාමාසි, බිජ්ජං අනුපතියාසි නො.

2176.

‘‘අයං ඵකපදී ඵති, උජුං ගච්ඡති අස්සමං;
 තමෙවානුපතෙය්‍යාසි, අපි පස්සෙසි නෙ ලහුං.

2177.

‘‘අභො වත රෙ ජට්ඨී, වනමුලඵලහාරිකෙ;
 සුඤ්ඤං දිස්වාන අස්සමං, තං තෙ දුක්ඛං භවිස්සති.

2178.

‘‘අතිවෙලං නු අම්මාය, උඤ්ජා ලද්ධො අනප්පකො;
 යා නො බද්ධෙ න ජානාසි, බ්‍රාහ්මණෙන ධනෙසිනා.

2179.

“අවිවාධිකෙන උද්දෙන, යො නො ගාවොව සුමිහති;
අපජ්ජ අම්මං පස්සෙමු, සායං උඤ්ජානො ආගතං.

2180.

“දජ්ජා අම්මා බ්‍රාහ්මණස්ස, එලං බුද්දෙන මිස්සිතං;
තදායං අසිතො ධාතො, න බාළ්භං ධාරයෙය්‍ය නො.

2181.

“සුනා ව වත නො පාදා, බාළ්භං ධාරෙති බ්‍රාහ්මණො;
ඉති තත්ථ විලපිංසු, කුමාරා මාතුගිද්ධිනො” ති.

තත්ථ පාදකාති බුද්දකපාදා. ඔකන්දාමසෙති අවකන්දාම, අපවිතිං නිවචුත්තිං දස්සෙන්නා ජානාපෙම. සරස්සාති ඉමස්ස පදුමසරස්ස පරිග්ගාහකානෙව නාගකුලාති සිරසා වන්දාම. සුපතිත්ථෙ ව ආපකෙති සුපතිත්ථාය නදියා අධිවත්ථා දෙවතාපි වන්දාම. තිණලතානීති තිණාති ව ඔලම්බකලතායො ව. ඔසධෙයාති ඔසධියො. සබ්බත්ථ අධිවත්ථා දෙවතා සන්ධායෙවමාහ. අනුපතිතුකාමාසීති සවෙපි සා අම්භාකං පදානුපදං ආගන්තුකාමාසි. අපි පස්සෙසි නෙ ලහුන්ති අපි නාම එතාය එකපදියා අනුපතමානා පුත්තකෙ තෙ ලහුං පස්සෙය්‍යාසීති එවං තං වදෙය්‍යාමාති. ජට්ඨිති බද්ධජටං ආරබ්භ මාතරං පරමිමුඛාලපනෙන ආලපන්ති ආහ. අතිවෙලන්ති පමාණාතික්කන්තං කත්වා. උඤ්ජාති උඤ්ජාවරියාය. එලන්ති වතමුලඵලාඵලං. බුද්දෙන මිස්සිතන්ති බුද්දකමධුනා මිස්සිතං. අසිතොති අසිතාසනො පරිභුත්තඵලො. ධාතොති සුභිතො. න බාළ්භං ධාරයෙය්‍ය නොති න නො බාළ්භං වෙගෙන නයෙය්‍ය. මාතුගිද්ධිනොති මාතරි ගිද්ධෙන සමන්තාගතා බලවසිනෙහා එවං විලපිංසුති.

දාරකපබ්බවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

මද්දීපබ්බවණ්ණනා

යං පන තං රඤ්ඤා පථවිං උන්නාදෙත්වා බ්‍රාහ්මණස්ස පියපුත්තෙසු දිත්තෙසු යාව බ්‍රහ්මලොකා එකකොලාහලං ජාතං, තෙනපි හිජ්ජමානහදයා විය හිමවන්තවාසිනො දෙවා තෙසං බ්‍රාහ්මණෙන නියමානාතං තං විලාපං සුත්වා මන්තයිංසු “සවෙ මද්දී කාලස්සෙව අස්සමං ආගමිස්සති, තත්ථ පුත්තකෙ අදිස්වා වෙස්සන්තරං පුච්ඡිත්වා බ්‍රාහ්මණස්ස දිත්තභාවං සුත්වා බලවසිනෙහෙන පදානුපදං ධාවිත්වා මහන්තං දුක්ඛං අනුභවෙය්‍යා” ති. අථ තෙ තයො දෙවපුත්තෙ “තුම්භෙ සිහබ්‍යග්ගදිපිවෙසෙ නිමිනිත්වා දෙවියා ආගමනමග්ගං සන්නිරුමිහිත්වා යාවියමානාපි යාව සුරියත්ථඛිගමනා මග්ගං අදත්වා යථා වන්දාලොකෙන අස්සමං පවිසිස්සති, එවමස්සා සිහාදීනමිපි අවිහෙදනත්ථාය ආරක්ඛං සුසංවිහිතං කරෙය්‍යාමා” ති ආණාපෙසුං. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ -

2182.

“තෙසං ලාලජ්ජිතං සුත්ථා, තයො වාළා වනෙ මිගා;
සීහො ඛ්‍යග්ගො ව දීපි ව, ඉදං වචනමබ්‍රවුං.

2183.

“මා හෙව නො රාජපුත්තී, සායං උඤ්ජානො ආගමා;
මා හෙවමිහාක නිබ්බොගෙ, හෙය්‍යිත්ථ වනෙ මිගා.

2184.

“සීහො චෙ නං විහෙයෙය්‍ය, ඛ්‍යග්ගො දීපි ව ලක්ඛණං;
නෙව ජාලිකුමාරස්ස, කුතො කණ්ණාජිනා සියා;
උභයෙනෙව ජීයෙථ, පතිං පුත්තෙ ව ලක්ඛණා”ති.

තත්ථ ඉදං වචනමබ්‍රවුන්ති “තුම්හෙ තයො ජනා සීහො ව ඛ්‍යග්ගො ව දීපි වාති
එවං තයො වාළා වනෙ මිගා හොථා”ති ඉදං තා දෙවතා තයො දෙවපුත්තෙ
වචනමබ්‍රවුං. මා හෙව නොති මද්දී රාජපුත්තී උඤ්ජානො සායං මා ආගමි,
වන්දාලොකෙන සායං ආගච්ඡතුති වදන්ති. මා හෙවමිහාක නිබ්බොගෙති අමිහාකං
නිබ්බොගෙ විජිතෙ ව්‍යාපාරයං මා නං කොච්ඡි වනෙ වාළමිගො විහෙයෙසී. න යථා
විහෙයෙති, එවමස්සා ආරක්ඛං ගණ්හථාති වදන්ති. සීහො චෙ නන්ති සචෙ හි තං
අනාරක්ඛං සීහාදීසු කොචි විහෙයෙය්‍ය, අථස්සා ජීවිතක්ඛයං පත්තාය නෙව
ජාලිකුමාරො අස්ස, කුතො කණ්ණාජිනා සියා. එවං සා ලක්ඛණසම්පන්නා
උභයෙනෙව ජීයෙථ පතිං පුත්තෙ වාති ද්විති කොට්ඨාසෙහි ජීයෙථෙව, තස්මා
සුසංවිහිතමස්සා ආරක්ඛං කරොථාති.

අථ තෙ තයො දෙවපුත්තා “සාධු”ති තාසං දෙවතානං තං වචනං පටිස්සුණිත්ථා
සීහඛ්‍යග්ගදීපිනො හුත්ථා ආගන්ත්ථා තස්සා ආගමනමග්ගෙ පටිපාටියා නිපජ්ජිංසු.
මද්දීපි ඛො “අජ්ජ මයා දුස්සුපිනො දිට්ඨො, කාලස්සෙව මූලඵලාඵලං ගහෙත්ථා
අස්සමං ගම්ඝසාමී”ති කම්පමානා මූලඵලාඵලාති උපධාරෙසී. අථස්සා හත්ථනො
ඛණිත්ති පති, තථා අංසනො උග්ගිවඤ්ච පති, දක්ඛිණක්ඛිව එන්දති, ඵලිනො රුක්ඛා
අඵලා විය අඵලා ව ඵලිනො විය බායිංසු, දස දිසා න පඤ්ඤායිංසු. සා “කිං නු ඛො
ඉදං, පුබ්බෙ අභූතපුබ්බං අජ්ජ මෙ හොති, කිං භවිස්සති, මය්හං වා අන්තරායො
භවිස්සති, මම පුත්තානං වා, උදාහු වෙස්සන්තරස්සා”ති වින්තෙත්ථා ආහ –

2185.

“ඛණිත්තිකං මෙ පතිතං, දක්ඛිණක්ඛි ව එන්දති;
අඵලා ඵලිනො රුක්ඛා, සබ්බා මුය්හන්ති මෙ දිසා”ති.

එවං සා පරිදෙවන්ති පක්කාමී.

2186.

“තස්සා සායන්හකාලස්මිං, අස්සමාගමනං පති;
අත්ථභිගතමිහි සූරියෙ, වාළා පන්ථෙ උපට්ඨහුං.

2187.

“නීවෙ වොලම්බනෙ සුරියො, දුරෙ ව වන අස්සමො;
යඤ්ච නෙසං ඉතො හස්සං, තං තෙ භුඤ්ජෙය්‍යා භොජනං.

2188.

“සො නුන ඛත්තියො එකො, පණ්ණසාලාය අව්ඡති;
තොසෙන්නො දාරකෙ ඡාතෙ, මමං දිස්වා අනායතිං.

2189.

“තෙ නුන පුත්තකා මය්හං, කපණාය වරාකියා;
සායං සංවෙසනාකාලෙ, බීරජිතාව අව්ඡරෙ.

2190.

“තෙ නුන පුත්තකා මය්හං, කපණාය වරාකියා;
සායං සංවෙසනාකාලෙ, වාරිජිතාව අව්ඡරෙ.

2191.

“තෙ නුන පුත්තකා මය්හං, කපණාය වරාකියා;
පච්චුග්ගතා මං තිට්ඨන්ති, වච්ඡා බාලාව මාතරං.

2192.

“තෙ නුන පුත්තකා මය්හං, කපණාය වරාකියා;
පච්චුග්ගතා මං තිට්ඨන්ති, හංසාචුපරිපල්ලලෙ.

2193.

“තෙ නුන පුත්තකා මය්හං, කපණාය වරාකියා;
පච්චුග්ගතා මං තිට්ඨන්ති, අස්සමස්සාවිදුරතො.

2194.

“එකායනො එකපථො, සරා සොබ්බා ව පස්සනො;
අඤ්ඤං මග්ගං න පස්සාමි, යෙන ගච්ඡෙය්‍ය අස්සමං.

2195.

“මීගා නමත්ථු රාජානො, කානනස්මිං මහබ්බලා;
ධම්මෙන භාතරො භොථ, මග්ගං මෙ දෙථ යාචිතා.

2196.

“අවරුද්ධස්සාහං හරියා, රාජපුත්තස්ස සිරිමතො;
තං වාහං නාතිමඤ්ඤාමි, රාමං සිතාවනුබ්බතා.

2197.

“තුම්හෙ ව පුත්තෙ පස්සථ, සායං සංවෙසනං පති;
අහඤ්ච පුත්තෙ පස්සෙය්‍යං, ජාලිං කණ්භාජිනං වුහො.

2198.

“ඛුං විදං මූලඵලං, භක්ඛො වායං අනප්පකො;
තතො උපඨස්සං දස්සාමි, මග්ගං මෙ දෙථ යාවිතා.

2199.

“රාජපුත්තී ව නො මාතා, රාජපුත්තො ව නො පිතා;
ධම්මෙන භාතරො හොථ, මග්ගං මෙ දෙථ යාවිතා”ති.

තත්ථ තස්සාති තස්සා මම. අස්සමාගමනං පතීති අස්සමං පටිච්ච සන්ධාය ආගච්ඡන්තියා. උපට්ඨනුන්ති උට්ඨාය ඨිතා. තෙ කිර පඨමං පටිපාටියා නිපජ්ජිත්වා තාය ආගමනකාලෙ උට්ඨාය විජම්භිත්වා මග්ගං රුම්භන්තා පටිපාටියා තිරියං අට්ඨංසු. යඤ්ච තෙසන්ති අහඤ්ච යං ඉතො මූලඵලාඵලං තෙසං හරිස්සං, තමෙව වෙස්සන්තරො ව උහො පුත්තකා වාති තෙ තයොපි ජනා භුඤ්ජෙය්‍යං, අඤ්ඤං තෙසං භොජනං නත්ථි. අනායතින්ති අනාගච්ඡන්තිං මං ඤත්වා එකකොච නුන දාරකෙ තොසෙන්නො නිසින්නො. සංවෙසනාකාලෙති අඤ්ඤෙසු දිවසෙසු අත්තනො බාදාපනපිචාපනකාලෙ බීරපීතාවාති යථා බීරපීතා මිගපොතකා බීරත්ථාය කන්දිත්වා තං අලභිත්වා කන්දන්තාව නිද්දං ඔක්කමන්ති, එවං මෙ පුත්තකා ඵලාඵලත්ථාය කන්දිත්වා තං අලභිත්වා කන්දන්තාව නිද්දං උපගතා භවිස්සන්තීති වදති.

වාරිපීතාවාති යථා පිපාසිතා මිගපොතකා පානීයත්ථාය කන්දිත්වා තං අලභිත්වා කන්දන්තාව නිද්දං ඔක්කමන්තීති ඉමිනාව නයෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො. අච්ඡරෙති අච්ඡන්ති. පච්චුග්ගතා මං කිට්ඨන්තීති මං පච්චුග්ගතා හුත්වා කිට්ඨන්ති. “පච්චුග්ගන්තුනා”තිපි පාඨො, පච්චුග්ගන්ත්වාති අත්ථො. එකායනොති එකස්සෙව අයනො එකපදිකමග්ගො. එකපථොති සො ව එකොච, දුතියො නත්ථි, ඔක්කමිත්වා ගන්තුං න සක්කා. කස්මා? යස්මා සරා සොබ්භා ව පස්සතො. මීගා නමත්ථුති සා අඤ්ඤං මග්ගං අදිස්වා “එතෙ යාවිත්වා පටික්කමාපෙස්සාමි”ති ඵලපච්ඡං සීසතො ඔතාරෙත්වා අඤ්ජලිං පග්ගස්ස නමස්සමානා එවමාහ. භාතරොති අහමිපි මනුස්සරාජපුත්තී, තුම්හිපි මිගරාජපුත්තා, ඉති මෙ ධම්මෙන භාතරො හොථ.

අවරුද්ධස්සාති රට්ඨතො පබ්බාජිතස්ස. රාමං සීතාවනුබ්බතාති යථා දසරථරාජපුත්තං රාමං තස්ස කතිට්ඨහගිනී සීතාදෙවී තස්සෙව අග්ගමහෙසී හුත්වා තං අනුබ්බතා පතිදෙවතා හුත්වා අප්පමත්තා උපට්ඨාසී, තථා අහමිපි වෙස්සන්තරං උපට්ඨහාමි, නාතිමඤ්ඤාමිති වදති. තුම්හෙ වාති තුම්හෙ ව මය්හං මග්ගං දත්වා සායං ගොවරග්ගහණකාලෙ පුත්තෙ පස්සථ, අහඤ්ච අත්තනො පුත්තෙ පස්සෙය්‍යං, දෙථ මෙ මග්ගන්ථි යාවති.

අළු තෙ තයො දෙවපුත්තා වෙලං ඔලොකෙත්වා “ඉදානිස්සා මග්ගං දාතුං වෙලා”ති ඤාත්වා උට්ඨාය අපගචිණ්සු. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

2200.

“තස්සා ලාලජ්ජමානාය, බහුං කාරුඤ්ඤසඤ්ඡිතං;
සුත්වා නෙලපතිං වාවං, වාළා පත්ථා අපක්කමු”න්ති.

තත්ථ නෙලපතින්ති න ඵලපතිං ඵලපාතවිරහිතං විසට්ඨං මධුරවාචං.

සාපි වාලෙසු අපගතෙසු අස්සමං අගමාසි. තදා ච පුණ්ණමුපොසට්ඨා හොති. සා වඩ්ඤ්ඤානකොට්ඨං පත්වා යෙසු යෙසු යානෙසු පුබ්බෙ පුත්තෙ පස්සති, තෙසු තෙසු යානෙසු අපස්සන්ති ආහ –

2201.

“ඉමම්හි නං පදෙසම්හි, පුත්තකා පංසුකුණ්ඨිතා;
පච්චුග්ගතා මං තිට්ඨන්ති, වච්ඡා බාලාව මාතරං.

2202.

“ඉමම්හි නං පදෙසම්හි, පුත්තකා පංසුකුණ්ඨිතා;
පච්චුග්ගතා මං තිට්ඨන්ති, හංසාවුපරිපල්ලලෙ.

2203.

“ඉමම්හි නං පදෙසම්හි, පුත්තකා පංසුකුණ්ඨිතා;
පච්චුග්ගතා මං තිට්ඨන්ති, අස්සමස්සාවිදුරතො.

2204.

“ද්වෙ මිගා විය උක්කණ්ණා, සමන්තා මහිධාවිතො;
ආනන්දිතො පමුදිතා, වග්ගමානාව කම්පරෙ;
තාප්ප පුත්තෙ න පස්සාමි, ජාලිං කණ්භාජිනං වුහො.

2205.

“ඡකලීව මිගී ඡාපං, පක්ඛි මුත්තාව පඤ්ජරා;
ඔහාය පුත්තෙ නික්ඛමිං, සීහිවාමිසගිද්ධිනී;
තාප්ප පුත්තෙ න පස්සාමි, ජාලිං කණ්භාජිනං වුහො.

2206.

“ඉදං නෙසං පදක්කන්තං, නාගානම්ච පබ්බතෙ;
චිතකා පරිකිණ්ණායො, අස්සමස්සාවිදුරතො;
තාප්ප පුත්තෙ න පස්සාමි, ජාලිං කණ්භාජිනං වුහො.

2207.

“වාලිකායපි ඔකිණ්ණා, පුත්තකා පංසුකුණ්ඨිතා;
සමන්තා අභිධාවන්ති, තෙ න පස්සාමි දාරකෙ.

2208.

“යෙ මං පුරෙ පච්චුට්ඨෙන්නි, අරඤ්ඤා දුරමායතිං;
තාප්ප පුත්තෙ න පස්සාමි, ජාලිං කණ්භාජිනං වුහො.

2209.

“ඡකලිංව මිගිං ඡාපා, පච්චුග්ගන්තුන මාතරං;
දුරෙ මං පච්චොකෙන්නි, තෙ න පස්සාමි දාරකෙ.

2210.

“ඉදං නෙසං කිලනකං, පතිතං පණ්ඩුබෙලුවං;
තාප්ප පුත්තෙ න පස්සාමි, ජාලිං කණ්භාජිනං වුහො.

2211.

“ථනා ව මය්හිමෙ පුරා, උරො ව සම්පදාලති;
තාප්ප පුත්තෙ න පස්සාමි, ජාලිං කණ්භාජිනං වුහො.

2212.

“උච්ඡඩ්ගෙකො විචිනාති, ථනමෙකාවලම්බති;
තාප්ප පුත්තෙ න පස්සාමි, ජාලිං කණ්භාජිනං වුහො.

2213.

“යස්ස සායන්හසමයං, පුත්තකා පංසුකුණ්ඨිතා;
උච්ඡඩ්ගෙ මෙ විචත්තන්ති, තෙ න පස්සාමි දාරකෙ.

2214.

“අයං සො අස්සමො පුබ්බෙ, සමජ්ජො පටිභාති මං;
තාප්ප පුත්තෙ අපස්සන්තායා, හමතෙ විය අස්සමො.

2215.

“කිම්දං අප්පසද්දොව, අස්සමො පටිභාති මං;
කාකොලාපි න වස්සන්ති, මතා මෙ නුන දාරකා.

2216.

“කිම්දං අප්පසද්දොව, අස්සමො පටිභාති මං;
සකුණාපි න වස්සන්ති, මතා මෙ නුන දාරකා”ති.

තත්ථ නන්ති නිපාතමත්තං. පංසුකුණ්ඨිතාති පංසුමක්ඛිතා. පච්චුග්ගතා මන්ති
මං පච්චුග්ගතා හුත්වා. “පච්චුග්ගන්තුනා”තිපි පාඨො, පච්චුග්ගන්ත්වාඉච්චෙව

අත්ථො. උක්කණ්ණාති යථා මිගපොතකා මාතරං දිස්වා කණ්ණෙ උක්ඛිපිත්වා ගිවං පසාරෙත්වා මාතරං උපගන්ත්වා හට්ඨතුට්ඨා සමන්තා අභිධාවිතො. වග්ගමානාව කම්පරෙතිවජ්ජමානායෙව මාතු හදයමංසං කම්පෙන්නි විය එවං පුබ්බෙ මම පුත්තා. ත්‍යජ්ජාති තෙ අජ්ජ න පස්සාමි. ජකලීව මිගී ජාපන්නි යථා ජකලී ව මිගී ව පඤ්ජරසඬ්ඛාතා කුලාවකා මුත්තා පක්ඛි ව ආමිසගිද්ධිනී සීහි ව අත්තනො ඡාපං ඔහාය ගොවරාය පක්කමන්නි, තථාහමිපි ඔහාය පුත්තෙ ගොවරාය නික්ඛමින්නි වදති. ඉදං නෙසං පදක්කන්තන්ති වස්සාරත්තෙ සානුපබ්බතෙ නාගානං පදවලඤ්ජං විය ඉදං නෙසං කිළිනට්ඨානෙ ආධාවනපරිධාවනපදක්කන්තං පඤ්ඤායති. විතකාති සඤ්චිතනිවිතා කවාලුකපුඤ්ජා. පරිකිණ්ණායොති විජ්ජකිණ්ණායො. සමන්තා මහිධාවන්තිති අඤ්ඤෙසු දිවසෙසු සමන්තා අභිධාවන්ති.

පච්චුට්ඨෙන්නිති පච්චුග්ගච්ඡන්ති. දුරමායනින්නි දුරතො ආගච්ඡන්තිං. ජකලීංව මිගීං ජාපාති අත්තනො මාතරං ජකලීං විය මිගීං විය ව ඡාපා. ඉදං නෙසං කිළිනකන්ති හත්ථිරූපකාදිහි කිළින්නානං ඉදඤ්ච තෙසං හත්ථතො සුවණ්ණවණ්ණං කිළිනබ්බෙලුචං පරිගලිත්වා පතිතං. මය්හිමෙති මය්හං ඉමෙ ථනා ව ඛිරස්ස පුරා. උරො ව සම්පදාලනීති හදයඤ්ච ඵලති. උච්ඡඩ්ගෙ මෙ විවත්තන්තිති මම උච්ඡඩ්ගෙ ආවත්තන්ති විවත්තන්ති. සමජ්ජො පටිහාති මන්ති සමජ්ජට්ඨානං විය මය්හං උපට්ඨාති. ත්‍යජ්ජාති තෙ අජ්ජ. අපස්සන්ත්‍යාති අපස්සන්තියා මම. හමතෙ වියාති කුලාලවක්කං විය හමති. කාකොලාති වනකාකා. මතා නුනාති අද්ධා මතා වා කෙනවි නිතා වා හවිස්සන්ති. සකුණාති අවසෙසසකුණා.

ඉති සා විලපන්ති මහාසත්තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා ඵලපච්ඡං ඔතාරෙත්වා මහාසත්තං තුණ්හිමාසීනං දිස්වා දාරකෙ වස්ස සන්තිකෙ අපස්සන්ති ආහ -

2217.

“කිමිදං තුණ්හිභූතොසි, අපි රත්තෙව මෙ මනො;
කාකොලාපි න වස්සන්ති, මතා මෙ නුන දාරකා.

2218.

“කිමිදං තුණ්හිභූතොසි, අපි රත්තෙව මෙ මනො;
සකුණාපි න වස්සන්ති, මතා මෙ නුන දාරකා.

2219.

“කච්චි නු මෙ අය්‍යපුත්ත, මිගා බාදිංසු දාරකෙ;
අරඤ්ඤෙ ඉරිණෙ විවතෙ, කෙන නිතා මෙ දාරකා.

2220.

“අදු තෙ පහිතා දුතා, අදු සුත්තා පියංවදා;
අදු බහි නො නික්ඛන්තා, බිඬ්ඛාසු පසුතා නු තෙ.

2221.

“නෙවාසං කෙසා දිස්සන්ති, හත්ථපාදා ව ජාලිතො;
සකුණානඤ්ච ඔපාතො, කෙන නීතා මෙ දාරකා” ති.

තත්ථ අපි රත්තෙව මෙ මනොති අපි බලවපච්චුසෙ සුපිනං පස්සන්ති යා විය මෙ මනො. මීගාති සිභාදයො වාළමිගා. ඉරිණෙති නිරොජෙ. විවනෙති විවිත්තෙ. දුතාති අදු ජෙතුත්තරනගරෙ සිවිරඤ්ඤො සන්තිකං තයා දුතා කත්වා පෙසිතා. සුත්තාති අන්තොපණ්ණසාලං පවිසිත්වා සයිතා. අදු බහි නොති අදු තෙ දාරකා බිඬිධාපසුතා හුත්වා බහි නික්ඛන්තාති පුච්ඡති. නෙවාසං කෙසා දිස්සන්ති සාම් වෙස්සන්තර, නෙව තෙසං කාළඤ්ජනවණ්ණා කෙසා දිස්සන්ති. ජාලිතොති කඤ්චනජාලවිචිත්තා හත්ථපාදා. සකුණානඤ්ච ඔපාතොති හිමවන්තපදෙසෙ හත්ථිලිඬිගසකුණා නාම අත්ථි, තෙ ඔපතිත්වා ආදාය ආකාසෙනෙව ගච්ඡන්ති. තෙන තං පුච්ඡාමි “කිං තෙහි සකුණෙහි නීතා, ඉතො අඤ්ඤෙසම්පි කෙසඤ්චි තෙසං සකුණානං විය ඔපාතො ජාතො, අක්ඛාහි, කෙන නීතා මෙ දාරකා” ති?

එවං වුත්තෙපි මහාසත්තො න කිඤ්චි ආහ. අථ නං සා “දෙව, කස්මා මයා සද්ධිං න කට්ඨෙ, කො මම දොසො” ති වත්වා ආහ –

2222.

“ඉදං තතො දුක්ඛතරං, සල්ලවිද්ධො යථා වණො;
තාජ්ජ පුත්තෙ න පස්සාමි, ජාලිං කණ්භාජිනං වුහො.

2223.

“ඉදම්පි දුතියං සල්ලං, කම්පෙනි හදයං මම;
යඤ්ච පුත්තෙ න පස්සාමි, ත්වඤ්ච මං නාහිභාසසි.

2224.

“අජ්ජෙව මෙ ඉමං රත්තිං, රාජපුත්ත න සංසති;
මඤ්ඤෙ ඔක්කන්තසන්තං මං, පාතො දක්ඛිසි නො මත” තිති.

තත්ථ ඉදං තතො දුක්ඛතරන්ති සාම් වෙස්සන්තර, යං මම රට්ඨා පබ්බාජිතාය අරඤ්ඤෙ වසන්ති යා පුත්තෙ ව අපස්සන්ති යා දුක්ඛං, ඉදං තව මයා සද්ධිං අකථනං මය්හං තතො දුක්ඛතරං. ත්වඤ්ච මං අග්ගිද්ධිසං පටිදහන්තො විය පපාතා පතිතං දණ්ඨෙන පොටෙන්තො විය සල්ලෙන වණං විජ්ඣන්තො විය තුණ්හිභාවෙන කිලමෙසි. ඉදඤ්ච මෙ හදයං සල්ලවිද්ධො යථා වණො තට්ඨ කම්පති වෙව රුජති ව. “සම්පවිද්ධො” තිපි පාඨො, සම්පතිවිද්ධොති අත්ථො. ඔක්කන්තසන්තං මන්ති අපගතජීවිතං මං. දක්ඛිසි නො මතන්ති එත්ථ නො-කාරො නිපාතමත්තො, මතං මං කාලස්සෙව ත්වං පස්සිස්සසිති අත්ථො.

අථ මහාසත්තො “කක්ඛලකථාය නං පුත්තසොකං ජහාපෙස්සාමි” ති විත්තෙත්වා ඉමං ගාථමාහ –

2225.

“නුන මද්දි වරාරොහා, රාජපුත්ති යසස්සිනී;
පාතො ගතාසි උඤ්ජාය, කිම්දං සායමාගතා” ති.

තත්ථ කිම්දං සායමාගතාති “මද්දි, ත්වං අභිරූපා පාසාදිකා, භිමවන්තෙ ව නාම
බහු වනවරකා තාපසවිජ්ජාධරාදයො විවරන්ති. කො ජානාති, කිං භවිස්සති, කිඤ්චි
තයා කතං, ත්වං පාතොව ගන්ත්වා කිම්දං සායමාගච්ඡසි, දහරකුමාරකෙ ඕභාය
අරඤ්ඤගතිත්ථියො නාම සසාමිකිත්ථියො ඵවරූපා න භොන්ති, ‘කා නු ඛො මෙ
දාරකානං පවත්ති, කිං වා මෙ සාමිකො වින්තෙස්සති’ ති ඵත්තකම්පි තෙ නාභොසි.
ත්වං පාතොව ගන්ත්වා චන්දාලොකෙන ආගච්ඡසි, මම දුග්ගතභාවස්සෙවෙස
දොසො” ති තජ්ජෙත්වා වඤ්චෙත්වා කටෙසි.

සා තස්ස කථං සුත්වා ආහ —

2226.

“නනු ත්වං සද්දමස්සොසි, යෙ සරං පාතුමාගතා;
සිහස්සපි නදන්තස්ස, ඛාග්ගස්ස ව නිකුජ්ජිතං.

2227.

“අහු පුබ්බනිමිත්තං මෙ, විවරන්තා ඛුභාවනෙ;
බණ්ණිත්තො මෙ හත්ථා පතිතො, උග්ගිවඤ්චාපි අංසතො.

2228.

“තදාහං ඛාගිතා භිතා, පුටු කත්ථාන අඤ්ජලිං;
සබ්බදිසා නමස්සිස්සං, අපි සොත්ථි ඉතො සියා.

2229.

“මා හෙව නො රාජපුත්තො, හතො සිහෙන දීපිනා;
දාරකා වා පරාමට්ඨා, අච්ඡකොකතරච්ඡිති.

2230.

“සිහො ඛාග්ගො ව දීපි ව, තයො වාළා වනෙ මිගා;
තෙ මං පරියාවරුං මග්ගං, තෙන සායම්හි ආගතා” ති.

තත්ථ යෙ සරං පාතුමාගතාති යෙ පානීයං පාතුං ඉමං සරං ආගතා. ඛාග්ගස්ස
වාති ඛාග්ගස්ස ව අඤ්ඤෙසං හත්ථිආදීනං චතුප්පදානඤ්චෙව සකුණසඬ්ඝස්ස ව
නිකුජ්ජිතං ඵකනින්නාදසද්දං කිං ත්වං න අස්සොසිති පුච්ඡති. සො පන මහාසත්තෙන
පුත්තානං දින්තවෙලාය සද්දො අභොසි. අහු පුබ්බනිමිත්තං මෙති දෙව, ඉමස්ස මෙ
දුක්ඛස්ස අනුභවනත්ථාය පුබ්බනිමිත්තං අභොසි. උග්ගිවන්ති අංසකුටෙ
පච්ඡිලග්ගනකං. පුටුති විසුං විසුං. සබ්බදිසා නමස්සිස්සන්ති සබ්බා දස දිසා නමස්සිං.
මා හෙව නොති අම්භාකං රාජපුත්තො සිහාදිහි හතො මා භොතු, දාරකාපි අච්ඡාදිහි

පරාමට්ඨා මා හොන්තුති පත්ථයන්ති නමස්සිස්සං. තෙ මං පරියාවරුං මග්ගන්ති සාමි
 වෙස්සන්තර, අහං “ඉමානි ච භීසනකානි මහන්තානි, දුස්සුපිනො ච මෙ දිට්ඨො,
 අජීජ සකාලස්සෙව ගමිස්සාමි”ති කම්පමානා මූලඵලාඵලානි උපධාරෙසිං, අථ මෙ
 ඵලිතරුක්ඛාපි අඵලා විය අඵලා ච ඵලිනො විය දිස්සන්ති, කිව්ඡෙන ඵලාඵලානි
 ගහෙත්වා ගිරිද්වාරං සම්පාපුණිං. අථ තෙ සීහාදයො මං දිස්වා මග්ගං පටිපාටියා
 රුමහින්වා අට්ඨංසු. තෙන සායං ආගතාමහි, ඛමාහි මෙ, සාමීති.

මහාසත්තො තාය සද්ධිං එත්තකමෙව කථං වත්වා යාව අරුණුග්ගමනා න
 කිඤ්චි කථෙසි. තතො පට්ඨාය මද්දි නානාජපකාරකං විලපන්ති ආහ –

2231.

“අහං පතිඤ්ච පුත්තෙ ච, ආචෙරම්ච මාණුවො;
 අනුට්ඨිතා දිවාරත්තිං, ජට්ඨි ඛුභ්මවාරිනී.

2232.

“අජීනානි පරිදහින්වා, වනමූලඵලහාරියා;
 විවරාමි දිවාරත්තිං, තුම්භං කාමා හි පුත්තකා.

2233.

“අහං සුවණ්ණහලිද්දිං, ආහතං පණ්ඩුබ්බෙලවං;
 රුක්ඛපක්කානි වාහාසිං, ඉමෙ වො පුත්ත කීළනා.

2234.

“ඉමං මූලාලිවත්තකං, සාලකං විඤ්චහෙදකං;
 භුඤ්ජ ඛුද්දෙහි සංයුත්තං, සහ පුත්තෙහි ඛත්තිය.

2235.

“පදුමං ජාලිනො දෙහි, කුමුදඤ්ච කුමාරියා;
 මාලිනෙ පස්ස නච්චන්තෙ, සිව් පුත්තානි අව්භය.

2236.

“තතො කණ්භාජිනායපි, නිසාමෙහි රථෙසහ;
 මඤ්ජුස්සරාය වග්ගයා, අස්සමං උපයන්තියා.

2237.

“සමානසුඛදුක්ඛම්භා, රට්ඨා පබ්බාජිතා උහො;
 අපි සිව් පුත්තෙ පස්සෙසි, ජාලිං කණ්භාජිනං වුහො.

2238.

“සමණෙ බ්‍රාහ්මණෙ නුන, බ්‍රහ්මවරියපරායණෙ;
 අහං ලොකෙ අභිස්සපිං, සීලවන්තෙ බහුස්සුතෙ;

තාප්ප පුත්තෙ න පස්සාමි, ජාලිං කණ්භාජිනං වුහො''ති.

තත්ථ ආවෙරම්ච මාණුවොති චත්තසම්පන්නො අත්තෙවාසිකො ආවරියං විය පටිජග්ගති. අනුට්ඨිකාති පාරිවරියානුට්ඨානෙන අනුට්ඨිකා අප්පමත්තා භුත්වා පටිජග්ගාමි. තුම්භං කාමාති තුම්භාකං කාමෙන තුම්භෙ පත්ථයන්ති. පුත්තකාති කුමාරෙ ආලපන්ති පරිදෙවති. සුවණ්ණහලිද්දින්නි පුත්තකා අභං තුම්භාකං න්භාපනත්ථාය සුවණ්ණවණ්ණං හලිද්දිං සංසිත්වා ආදාය ආගතා. පණ්ඩුබ්බෙලුවන්ති කීළනත්ථාය ච වො ඉදං සුවණ්ණවණ්ණං බෙලුවපක්කං මයා ආභතං. රුක්ඛපක්කානීති තුම්භාකං කීළනත්ථාය අඤ්ඤානිපි මනාපානි රුක්ඛඵලානි ආභාසිං. ඉමෙ වොති පුත්තකා ඉමෙ වො කීළනාති වදති. මුළාලිචත්තකන්ති මුළාලකුණ්ඩලකං. සාලුකන්ති ඉදං උප්පලාදිසාලුකම්පි මෙ බහු ආභතං. විඤ්චහෙදකන්ති සිඬ්ඝාටකං. භුඤ්ජාති ඉදං සබ්බං බුද්දමධුනා සංයුත්තං පුත්තෙහි සද්ධිං භුඤ්ජාහීති පරිදෙවති. සිව් පුත්තාති අවිභයාති සාමි සිව්ථාප, පණ්ණසාලාය සයාපිතට්ඨානතො සිසං පුත්තකෙ පක්කොසාහි. අපි සිව් පුත්තෙ පස්සෙසිති සාමි සිව්ථාප, අපි පුත්තෙ පස්සෙසි, සවෙ පස්සෙසි, මම දස්සෙහි, කිං මං අතිවිය කිලමෙසි. අභිස්සපින්නි තුම්භාකං පුත්තධිතරො මා පස්සිත්ථාති එවං නුන අක්කොසින්නි.

එවං විලපමානායපි තාය සද්ධිං මහාසත්තො න කිඤ්චි කට්ඨෙසි. සා තස්මිං අකට්ඨන්තෙ කම්පමානා චන්දාලොකෙන පුත්තෙ විචින්නති යෙසු යෙසු ජම්බුරුක්ඛාදීසු පුබ්බෙ කීළිංසු, තානි තානි පත්වා පරිදෙවන්ති ආභ -

2239.

“ඉමෙ තෙ ජම්බුකා රුක්ඛා, වෙදිසා සින්දුවාරකා;
විවිධානි රුක්ඛජාතානි, තෙ කුමාරා න දිස්සරෙ.

2240.

“අස්සත්ථා පනසා වෙමෙ, නිග්‍රොධා ච කපිත්ථනා;
විවිධානි ඵලජාතානි, තෙ කුමාරා න දිස්සරෙ.

2241.

“ඉමෙ තිට්ඨන්ති ආරාමා, අයං සීතුදකා නදි;
යත්ථස්සු පුබ්බෙ කීළිංසු, තෙ කුමාරා න දිස්සරෙ.

2242.

“විවිධානි පුප්ඵජාතානි, අස්මිං උපරිපබ්බතෙ;
යානස්සු පුබ්බෙ ධාරිංසු, තෙ කුමාරා න දිස්සරෙ.

2243.

“විවිධානි ඵලජාතානි, අස්මිං උපරිපබ්බතෙ;
යානස්සු පුබ්බෙ භුඤ්ජිංසු, තෙ කුමාරා න දිස්සරෙ.

2244.

“ඉමෙ තෙ හත්ථිකා අස්සා, බලිබද්දා ව තෙ ඉමෙ;
යෙහිස්ස පුබ්බෙ කිලිංසු, තෙ කුමාරා න දිස්සරෙ” ති.

තත්ථ ඉමෙ තෙ හත්ථිකාති සා පබ්බතූපරි දාරකෙ අදිස්වා පරිදෙවමානා තතො
ඔරුස්භ පුන අස්සමපදං ආගන්ත්වා තත්ථ තෙ උපධාරෙන්නී තෙසං
කිලනභණ්ඩකාති දිස්වා ඵවමාහ.

අථස්සා පරිදෙවනසද්දෙන වෙව පදසද්දෙන ව මිගපක්ඛිනො වලිංසු. සා තෙ
දිස්වා ආහ –

2245.

“ඉමෙ සාමා සසොලුකා, බහුකා කදලිමිගා;
යෙහිස්ස පුබ්බෙ කිලිංසු, තෙ කුමාරා න දිස්සරෙ.

2246.

“ඉමෙ හංසා ව කොඤ්චා ව, මයුරා විත්තපෙවුණා;
යෙහිස්ස පුබ්බෙ කිලිංසු, තෙ කුමාරා න දිස්සරෙ” ති.

තත්ථ සාමාති බුද්දකා සාමා සුවණ්ණමිගා. සසොලුකාති සසා ව උලුකා ව.

සා අස්සමපදෙ පියපුත්තෙ අදිස්වා නික්ඛමිත්වා පුජ්ථිතවනසං පවිසිත්වා තං තං
යානං ඔලොකෙන්ති ආහ –

2247.

“ඉමා තා වනගුම්ඛායො, පුජ්ථිතා සබ්බකාලිකා;
යත්ථස්ස පුබ්බෙ කිලිංසු, තෙ කුමාරා න දිස්සරෙ.

2248.

“ඉමා තා පොක්ඛරණී රම්මා, චක්කවාකූපකුජ්ඣා;
මන්දාලකෙහි සඤ්ජන්තා, පදුමුප්පලකෙහි ව;
යත්ථස්ස පුබ්බෙ කිලිංසු, තෙ කුමාරා න දිස්සරෙ” ති.

තත්ථ වනගුම්ඛායොති වනසටායො.

සා කත්ථවි පියපුත්තෙ අදිස්වා පුන මහාසත්තස්ස සන්තිකං ආගන්ත්වා තං
දුම්මබං නිසින්නං දිස්වා ආහ –

2249.

“න තෙ කට්ඨානි භින්නානි, න තෙ උදකමාහං;
අග්ගිපි තෙ න භාපිතො, කිං නු මන්දොව ක්ඛායසි.

2250.

“පියො පියෙන සඬගම්ම, සමො මෙ බ්‍යපහඤ්ඤති;
ත්‍යජ්ජ පුත්තෙන න පස්සාමි, ජාලිං කණ්භාජිනං වුහො” ති.

තත්ථ න භාපිතොති න ජලිතො. ඉදං වුත්තං හොති – සාමි, ත්වං පුබ්බෙ කට්ඨානි භින්දසි, උදකං ආහරිත්වා යපෙසි, අඬගාරකපල්ලෙ අග්ගිං කරොසි, අජ්ජ තෙසු එකමිපි අකත්වා කිං නු මන්දොව ඤායසි, තව කිරියා මය්හං න රුච්චතීති. පියො පියෙනාති වෙස්සන්තරො මය්හං පියො, ඉතො මෙ පියතරො නත්ථි, ඉමිනා මෙ පියෙන සඬගම්ම සමාගන්ත්වා පුබ්බෙ සමො මෙ බ්‍යපහඤ්ඤති දුක්ඛං විගච්ඡති, අජ්ජ පන මෙ ඉමං පස්සන්තියාපි සොකො න විගච්ඡති, කිං නු බො කාරණන්ති. ත්‍යජ්ජාති හොතු, දිට්ඨං මෙ කාරණං, තෙ අජ්ජ පුත්තෙන න පස්සාමි, තෙන මෙ ඉමං පස්සන්තියාපි සොකො න විගච්ඡතීති.

ත්‍යය එවං වුත්තෙපි මහාසත්තො තුණ්හිභුතොව නිසීදි. සා තස්මිං අකට්ඨන්තෙ සොකසමප්පිතා පහටකුක්කුටි විය කම්පමානා පුත පයමං විවරිතට්ඨානානි විවරිත්වා මහාසත්තස්ස සන්තිකං පච්චාගන්ත්වා ආහ –

2251.

“න බො නො දෙව පස්සාමි, යෙන තෙ නීහතා මතා;
කාකොලාපි න වස්සන්ති, මතා මෙ නුන දාරකා.

2252.

“න බො නො දෙව පස්සාමි, යෙන තෙ නීහතා මතා;
සකුණාපි න වස්සන්ති, මතා මෙ නුන දාරකා” ති.

තත්ථ න බො නොති දෙව, න බො අමිභාකං පුත්තෙ පස්සාමි. යෙන තෙ නීහතාති කෙනචි තෙසං නීහතභාවමිපි න ජානාමීති අධිජ්ජායෙනෙවමාහ.

එවං වුත්තෙපි මහාසත්තො න කිඤ්චි කට්ඨෙසියෙව. සා පුත්තසොකෙන චුට්ඨා පුත්තෙ උපධාරෙන්ති තතියමිපි තානි තානි යානානි වාතවෙගෙන විවරි. ත්‍යය එකරත්තිං විවරිතට්ඨානං පරිග්ගය්හමානං පන්තරසයොජනමත්තං අහොසි. අථ රත්ති විහාසි, අරුණොදයො ජාතො. සා පුත ගන්ත්වා මහාසත්තස්ස සන්තිකෙ ධීතා පරිදෙවි. තමත්ථං පකාසෙන්තො සත්ථා ආහ –

2253.

“සා තත්ථ පරිදෙවිත්වා, පබ්බතානි වනානි ව;
පුතදෙවස්සමං ගන්ත්වා, රොදි සාමිකසන්තිකෙ.

2254.

“න බො නො දෙව පස්සාමි, යෙන තෙ නීහතා මතා;
කාකොලාපි න වස්සන්ති, මතා මෙ නුන දාරකා.

2255.

“න බො නො දෙව පස්සාමි, යෙන තෙ නීහතා මතා;
සකුණාපි න වස්සන්ති, මතා මෙ නුන දාරකා.

2256.

“නු බො නො දෙව පස්සාමි, යෙන තෙ නීහතා මතා;
විවරන්ති රුක්ඛමුලෙසු, පබ්බතෙසු ගුහාසු ව.

2257.

“ඉති මද්දී වරාරොහා, රාජපුත්ති යසස්සිනී;
බාහා පග්ගස්ස කන්දිත්වා, තත්ථෙව පතිතා ඡමා” ති.

තත්ථ සාමිකසන්තිකෙති භික්ඛවෙ, සා මද්දී තත්ථ වඩ්ඤ්ඤාපබ්බතකුච්ඡියං
සානුපබ්බතානි වනානි ව විවරන්ති පරිදෙවිත්වා පුන ගන්ත්වා සාමිකං නිස්සාය
තස්ස සන්තිකෙ යීතා පුත්තානං අත්ථාය රොදි, “න බො නො” තිආදීනි වදන්ති
පරිදෙවිති අත්ථො. ඉති මද්දී වරාරොහානි භික්ඛවෙ, එවං සා උත්තමරූපධරා
වරාරොහා මද්දී රුක්ඛමුලාදීසු විවරන්ති දාරකෙ අදිස්වා “නිස්සංසයං මතා
හවස්සන්ති” ති බාහා පග්ගස්ස කන්දිත්වා තත්ථෙව වෙස්සන්තරස්ස පාදමුලෙ
ඡින්නසුචණ්ණකදලී විය ඡමායං පති.

අථ මහාසත්තො “මතා මද්දී” ති සඤ්ඤාය කම්පමානො “අට්ඨානෙ පදෙසෙ
මතා මද්දී. සවෙ භිස්සා ඡෙතුත්තරනගරෙ කාලකිරියා අභවිස්ස, මහන්තො
පරිවාරො අභවිස්ස, ද්වෙ රට්ඨානි වලෙය්‍යුං. අහං පන අරඤ්ඤෙ එකකොව, කිං නු
බො කරස්සාමි” ති උප්පන්නබලවසොකොපි සතිං පච්චුපට්ඨාපෙත්වා “ජානිස්සාමි
තාවා” ති උට්ඨාය තස්සා හදයෙ හත්ථං යපෙත්වා සන්තාපපවත්තිං ඤත්වා
කමණ්ඩලුනා උදකං ආහරිත්වා සත්ත මාසෙ කායසංසග්ගං අනාපන්නපුබ්බොපි
බලවසොකෙන පබ්බජිතභාවං සල්ලක්ඛෙනුං අසක්කොන්තො අස්සුපුණ්ණෙහි
නෙත්තෙහි තස්සා සීසං උක්ඛිපිත්වා උග්ගස්ස යපෙත්වා උදකෙන පරිඡ්චොසිත්වා
මුඛඤ්ච හදයඤ්ච පරිමජ්ජන්තො නිසීදි. මද්දීපි බො ථොකං චිතිනාමෙත්වා සතිං
පටිලභිත්වා හිරොත්තජපං පච්චුපට්ඨාපෙත්වා උට්ඨාය මහාසත්තං වන්දිත්වා “සාමි
වෙස්සන්තර, දාරකා තෙ කුහිං ගතා” ති ආහ. “දෙවි, එකස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස
දාසත්ථාය දින්නා” ති. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ —

2258.

“තමජ්ඣපත්තං රාජපුත්තිං, උදකෙනාහිසිඤ්චට්ඨ;
අස්සත්ථං නං විදිත්වාන, අථ නං එතදබ්බවි” ති.

තත්ථ අජ්ඣපත්තන්ති අත්තනො සන්තිකං පත්තං, පාදමුලෙ පතිත්වා
විසඤ්ඤිභුතන්ති අත්ථො. එතදබ්බවිති එතං “එකස්ස මෙ බ්‍රාහ්මණස්ස දාසත්ථාය
දින්නා” ති වචනං අබ්බවි.

තතො තාය “දෙව, පුත්තෙ බ්‍රාහ්මණස්ස දත්වා මම සබ්බරත්තිං පරිදෙවිත්වා
විවරන්තියා කිං නාවික්ඛසී” ති වුත්තෙ මහාසත්තො ආහ –

2259.

“ආදියෙනෙව තෙ මද්දි, දුක්ඛං නක්ඛාතුමිච්ඡිසං;
දලිද්දො යාවකො වුඬ්ඨො, බ්‍රාහ්මණො සරමාගතො.

2260.

“තස්ස දින්නා මයා පුත්තා, මද්දි මා භාගි අස්සස;
මං පස්ස මද්දි මා පුත්තෙ, මා බාළ්භං පරිදෙවසී;
ලච්ඡාම පුත්තෙ ජීවන්තා, අරොගා ච භවාමසෙ.

2261.

“පුත්තෙ පසුඤ්ච ධඤ්ඤඤ්ච, යඤ්ච අඤ්ඤං සරෙ ධනං;
දජ්ජා සජ්ජුරිසො දානං, දිස්වා යාවකමාගතං;
අනුමොදාහි මෙ මද්දි, පුත්තකෙ දානමුත්තම” ති.

තත්ථ ආදියෙනෙවාති ආදිකෙනෙව. ඉදං වුත්තං හොති – සචෙ තෙ අහං
ආදිතොව තමත්ථං ආචික්ඛිස්සං, තතො තව සොකං සන්ධාරෙතුං අසක්කොන්තියා
හදයං ඵලෙයා, තස්මා ආදිකෙනෙව තෙ මද්දි දුක්ඛං න අක්ඛාතුං ඉච්ඡිස්සන්ති.
සරමාගතොති ඉමං අම්භාකං වසනට්ඨානං ආගතො. අරොගා ච භවාමසෙති යථා
තථා මයං අරොගා හොමි, ජීවමානා අවස්සං පුත්තෙ බ්‍රාහ්මණෙන නීතෙපි
පස්සිස්සාම. යඤ්ච අඤ්ඤන්ති යඤ්ච අඤ්ඤං සරෙ සවිඤ්ඤාණකං ධනං. දජ්ජා
සජ්ජුරිසො දානන්ති සජ්ජුරිසො උත්තමත්ථං පත්ථෙත්තො උරං හින්දිත්වා
හදයමංසමිපි ගහෙත්වා දානං දදෙය්‍යාති.

මද්දි ආහ –

2262.

“අනුමොදාමි තෙ දෙව, පුත්තකෙ දානමුත්තමං;
දත්වා චිත්තං පසාදෙහි, භියෙය්‍යා දානං දදො භව.

2263.

“යො ත්වං මච්ඡෙරභූතෙසු, මනුස්සෙසු ජනාධිප;
බ්‍රාහ්මණස්ස අදා දානං, සිච්ඡිතං රට්ඨවඬ්ඨසනො” ති.

තත්ථ අනුමොදාමි තෙති දස මාසෙ කුච්ඡියා ධාරෙත්වා දිවසස්ස
ද්වන්තික්ඛන්තුං න්භාපෙත්වා පායෙත්වා හොපෙත්වා උරෙ නිපජ්ජාපෙත්වා
පට්ඨගිතපුත්තකෙසු බොධිසත්තෙන දිත්තෙසු සයං පුත්තදානං අනුමොදන්ති
ඵවමාහ. ඉමිනා කාරණෙන ජාතිතබ්බං “පිතාව පුත්තානං සාමිකො” ති. භියෙය්‍යා
දානං දදො භවාති මහාරාජ, උත්තරිපි පුනජ්ජුනං දානං දායකොව හොති, “සුදින්නං

මෙ දාන’’න්ති විත්තං පසාදෙහි, යො ත්වං මච්ඡෙරහුතෙසු සත්තෙසු පියපුත්තෙ අදාසිති.

එවං චුත්තෙ මහාසත්තො ‘‘මද්දි, කින්නාමෙතං කට්ඨං, සවෙ හි මයා පුත්තෙ දත්වා විත්තං පසාදෙතං නාහවිස්ස, ඉමානි පන මෙ අච්ඡරියානි න පවත්තෙය්‍යු’’න්ති වත්වා සබ්බානි පථවිනින්නාදාදීනි කට්ඨං. තතො මද්දි තානි අච්ඡරියානි කිත්තෙත්වා දානං අනුමොදන්ති ආහ –

2264.

‘‘නින්නාදිතා තෙ පථවී, සද්දො තෙ තිදිවඬගතො;
සමන්තා විජ්ජතා ආගුං, ගිරිනංව පතිස්සුතා’’ති.

තත්ථ විජ්ජතා ආගුන්ති අකාලවිජ්ජලතා හිමවන්තපදෙසෙ සමන්තා නිච්ඡරංසු. ගිරිනංව පතිස්සුතානි ගිරිනං පතිස්සුතසද්දා විය විරවා උට්ඨහිංසු.

2265.

‘‘තස්ස තෙ අනුමොදන්ති, උභො නාරදපබ්බතා;
ඉන්දො ව බ්‍රහ්මා පජාපති, සොමො යමො වෙස්සවණො;
සබ්බෙ දෙවානුමොදන්ති, තාවතිංසා සඉන්දකා.

2266.

‘‘ඉති මද්දි වරාරොහා, රාජපුත්ති යසස්සිනී;
වෙස්සන්තරස්ස අනුමොදි, පුත්තකෙ දානමුත්තම’’න්ති.

තත්ථ උභො නාරදපබ්බතානි ඉමෙපි ද්වෙ දෙවනිකායා අත්තනො විමානද්වාරෙ ධීතාව ‘‘සුදින්නං තෙ දාන’’න්ති අනුමොදන්ති. තාවතිංසා සඉන්දකානි ඉන්ද්‍රජෙට්ඨකා තාවතිංසාපි දෙවා තෙ දානං අනුමොදන්තිති.

එවං මහාසත්තෙන අත්තනො දානෙ වණ්ණිතෙ තමෙවත්ථං පරිවත්තෙත්වා ‘‘මහාරාජ වෙස්සන්තර, සුදින්නං නාම තෙ දාන’’න්ති මද්දිපි තට්ඨ දානං වණ්ණයිත්වා අනුමොදමානා නිසීදි. තෙන සත්ථා ‘‘ඉති මද්දි වරාරොහා’’ති ගාථමාහ.

මද්දිපබ්බවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

සක්කපබ්බවණ්ණනා

එවං තෙසු අඤ්ඤමඤ්ඤං සම්මොදනීයං කථං කට්ඨන්තෙසු සක්කො විත්තෙසි ‘‘අයං වෙස්සන්තරො රාජා හියොයා ජුජ්ජස්ස පථවිං උන්නාදෙත්වා දාරකෙ අදාසි, ඉදානි තං කොචි හීනපුරිසො උපසඬකම්භිත්වා සබ්බලක්ඛණසම්පන්නං මද්දිං යාචිත්වා රාජානං එකකං කත්වා මද්දිං ගහෙත්වා ගච්ඡෙය්‍යා, තතො එස අනාථො

නිජ්ජව්වයො භවෙය්‍ය. අභං බ්‍රාහ්මණවණ්ණෙන නං උපසඬකමිත්වා මද්දිං යාවිත්වා
පාරමිකුටං ගාභාපෙත්වා කස්සචි අවිස්සජ්ජියං කත්වා පුන නං තස්සෙව දත්වා
ආගමිස්සාමි”ති. සො සුරියුග්ගමනවෙලාය තස්ස සන්තිකං අගමාසි. තමත්ථං
පකාසෙන්නො සත්ථා ආභ -

2267.

“තතො රත්තා විවසානෙ, සුරියස්සුග්ගමනං පති;
සක්කො බ්‍රාහ්මණවණ්ණෙන, පාතො තෙසං අදිස්සථා”ති.

තත්ථ පාතො තෙසං අදිස්සථාති පාතොව තෙසං ද්විත්තමිපි ජනානං
පඤ්ඤායමානරූපො පුරතො අට්ඨාසි, යත්වා ච පන පටිසන්ථාරං කරොන්නො ආභ
—

2268.

“කච්චි නු භොතො කුසලං, කච්චි භොතො අනාමයං;
කච්චි උඤ්ජෙන යාපෙථ, කච්චි මූලඵලා බහු.

2269.

“කච්චි ඩංසා මකසා ච, අජ්ජමෙව සරිසපා;
චතෙ වාළමිගාකිණ්ණෙ, කච්චි හිංසා න විජ්ජති”ති.

මහාසත්තො ආභ -

2270.

“කුසලඤ්ඤෙව නො බ්‍රහ්මෙ, අථො බ්‍රහ්මෙ අනාමයං;
අථො උඤ්ජෙන යාපෙම, අථො මූලඵලා බහු.

2271.

“අථො ඩංසා මකසා ච, අජ්ජමෙව සරිසපා;
චතෙ වාළමිගාකිණ්ණෙ, හිංසා මය්හං න විජ්ජති.

2272.

“සත්ත නො මාසෙ වසනං, අරඤ්ඤෙ ජීවසොකිනං;
ඉදං දුතියං පස්සාම, බ්‍රාහ්මණං දෙවවණ්ණිනං;
ආදාය වෙඵචං දණ්ඩං, ධාරෙන්නං අජිනක්ඛිපං.

2273.

“ස්වාගතං තෙ මහාබ්‍රහ්මෙ, අථො තෙ අදුරාගතං;
අන්නො පටිස හද්දන්තෙ, පාදෙ පක්ඛාලයස්සු තෙ.

2274.

“තින්ද්‍රකානි පියාලානි, මධුකෙ කාසුමාරියො;
එලානි බුද්දකප්පානි, භුඤ්ජ බ්‍රහ්මෙ වරං වරං.

2275.

“ඉදමපි පානියං සීතං, ආහතං ගිරිගඬ්භරා;
තතො පිච මහාබ්‍රහ්මෙ, සචෙ ත්වං අභිකඬ්ඛසි” ති.

එවං තෙන සද්ධිං පටිසන්ථාරං කත්වා මහාසත්තො –

2276.

“අථ ත්වං කෙන වණ්ණෙන, කෙන වා පන හෙතුනා;
අනුප්පත්තො බ්‍රහාරඤ්ඤං, තං මෙ අක්ඛාහි පුච්ඡිතො” ති. –

ආගමනකාරණං පුච්ඡී. අථ නං සක්කො “මහාරාජ, අහං මහල්ලකො,
ඉධාගච්ඡන්තො තච හරියං මද්දිං යාවිතුං ආගතො, තං මෙ දෙහී” ති වත්වා ඉමං
ගාථමාහ –

2277.

“යථා වාරිවහො පුරො, සබ්බකාලං න ඛියති;
එවං තං යාචිතාගච්ඡිං, හරියං මෙ දෙහි යාවිතො” ති.

එවං වුත්තෙ මහාසත්තො “භියොයා මෙ බ්‍රාහ්මණස්ස දාරකා දිත්තා, අරඤ්ඤෙ
එකකො හුත්වා කථං තෙ මද්දිං දස්සාමි” ති අවත්වා පසාරිතහත්ථෙ සහස්සත්ථවිකං
යපෙන්නො විය අසප්පිත්වා අබජ්ඣිත්වා අනොලීනමානසො හුත්වා ගිරිං
උන්නාදෙන්තො ඉමං ගාථමාහ –

2278.

“දදාමි න විකම්පාමි, යං මං යාවසි බ්‍රාහ්මණ;
සන්තං නප්පට්ඨගුය්හාමි, දානෙ මෙ රමති මනො” ති.

තත්ථ සන්තං නප්පට්ඨගුය්හාමිති සංවිජ්ජමානං න ගුය්හාමි.

එවඤ්ච පන වත්වා සීසමෙච කමණ්ඩලුනා උදකං ආහරිත්වා උදකං හත්ථෙ
පාතෙත්වා පියහරියං බ්‍රාහ්මණස්ස අදාසි. තඬ්ඛණ්ණෙයෙව හෙට්ඨා වුත්තප්පකාරානි
සබ්බානි අච්ඡරියානි පාතුරහෙසුං. තමත්ථං පකාසෙන්තො සත්ථා ආහ –

2279.

“මද්දිං හත්ථෙ ගහෙත්වාන, උදකස්ස කමණ්ඩලුං;
බ්‍රාහ්මණස්ස අදා දානං, සිව්තං රට්ඨවඩ්ඪනො.

2280.

“තදාසි යං හිංසනකං, තදාසි ලොමහංසනං;
මද්දිං පරිච්චජන්තස්ස, මෙදනී සම්පකම්පථං.

2281.

“නෙවස්ස මද්දි භාකුටි, න සන්ධියති න රොදති;
පෙක්ඛතෙවස්ස තුණ්හි සා, එසො ජානාති යං වරං” න්ති.

තත්ථ අදා දානන්ති “අම්හො බ්‍රාහ්මණ, මද්දිතො මෙ සතගුණෙන
සහස්සගුණෙන සතසහස්සගුණෙන සබ්බඤ්ඤාඤ්ඤාණමෙව පියතරං, ඉදං මෙ
දානං සබ්බඤ්ඤාඤ්ඤාණප්පට්ඨෙවස්ස පච්චයො භොතු” ති වත්වා දානං අදාසි
චුත්තම්පි චෙතං -

“ජාලිං කණ්භාජිතං ධිතං, මද්දිං දෙවිං පතිබ්බතං;
චජ්ජානො න චින්තෙසිං, බොධියායෙව කාරණා.

“න මෙ දෙස්සා උභො පුත්තා, මද්දි දෙවී න දෙස්සියා;
සබ්බඤ්ඤාතං පියං මය්හං, තස්මා පියෙ අදාසහ” න්ති. (වරියා. 1.118-119);

තත්ථ සම්පකම්පථාති පථවී උදකපරියන්තං කත්වා කම්පිත්ථං. නෙවස්ස මද්දි
භාකුටීති හික්ඛවෙ, තස්මිං බණ මද්දි “මං මහල්ලකස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස රාජා
දෙනී” ති කොධවසෙන භාකුටිපි නාභොසි. න සන්ධියති න රොදතීති නෙව මඩ්ඤ
අභොසි, න අක්ඛීති පුරෙත්වා රොදති, අථ බො තුණ්හි සා හුත්වා “මාදිසං
ඉත්ථීරතනං දදමානො න නික්කාරණා දස්සති, එසො යං වරං, තං ජානාති” ති
චුල්ලපද්‍රුමවණ්ණං අස්ස මුඛං පෙක්ඛතෙව, ඔලොකයමානාව ධිතාති අත්ථො.

අථ මහාසත්තො “කිදිසා මද්දි” ති තස්සා මුඛං ඔලොකෙසි. සාපි “සාමි කිං මං
ඔලොකෙසි” ති වත්වා සිහනාදං නදන්ති ඉමං ගාථමාහ -

2282.

“කොමාරී යස්සාහං හරියා, සාමිකො මම ඉස්සරො;
යස්සිච්ඡෙ තස්ස මං දජ්ජා, වික්කිණෙය්‍ය හතෙය්‍ය වා” ති.

තත්ථ කොමාරී යස්සාහං හරියාති අහං යස්ස තච දහරිකා හරියා, සො
ත්ථඤ්ඤෙව මම ඉස්සරො සාමිකො. යස්සිච්ඡෙ තස්සාති ඉස්සරො ච නාම දාසිං මං
යස්ස දාතුං ඉච්ඡෙය්‍ය, තස්ස දදෙය්‍ය. වික්කිණෙය්‍ය වාති ධනෙන වා අත්ථෙ සති
වික්කිණෙය්‍ය, මංසෙන වා අත්ථෙ සති හතෙය්‍ය, තස්මා යං වො රුච්චති, තං
කරොථ, නාහං කුජ්ඣාමීති.

සක්කො තෙසං පණිතජ්ඣාසයතං විදිත්වා ථුතිං අකාසි. තමත්ථං
පකාසෙත්තො සත්ථා අාහ -

2283.

“තෙසං සඬ්ඤාපඨකං ඉදං භවති,
සබ්බෙ ජිනා තෙ පච්චිනා, යෙ දිබ්බා යෙ ව මානුසා.

2284.

“නිත්තාදිනා තෙ පච්චි, සද්දො තෙ තිදිවඬ්ඨගතො;
සමන්තා විජ්ජනා ආගං, ගිරිතංව පතිස්සුතා.

2285.

“තස්ස තෙ අනුමොදන්ති, උභො නාරදපබ්බතා;
ඉන්දො ව බ්‍රහ්මා පජාපති, සොමො යමො වෙස්සවණො;
සබ්බෙ දෙවානුමොදන්ති, දුක්කරඤ්ඤි කරොති සො.

2286.

“දුද්දදං දදමානානං, දුක්කරං කම්ම කුබ්බතං;
අසන්තො නානුකුබ්බන්ති, සතං ධම්මො දුරන්තයො.

2287.

“තස්මා සතඤ්ච අසතං, නානා භොති ඉතො ගති;
අසන්තො නිරයං යන්ති, සන්තො සග්ගපරායණා.

2288.

“යමෙතං කුමාරෙ අදා, හරියං අදා වනෙ වසං;
බ්‍රහ්මයානමනොක්කම්ම, සග්ගෙ තෙ තං විපච්චතු”ති.

තත්ථ පච්චිනාති පච්චන්ථිකා. දිබ්බාති දිබ්බසම්පත්තිපට්ඨානකා. මානුසාති මනුස්සසම්පත්තිපට්ඨානකා. කෙ පන තෙති? මච්ඡරියධම්මා. තෙ සබ්බෙ පුත්තදාරං දෙන්තෙන මහාසත්තෙන ජිනා. තෙනාහ “සබ්බෙ ජිනා තෙ පච්චිනා”ති. දුක්කරඤ්ඤි කරොති සොති සො වෙස්සන්තරො රාජා එකකොච අරඤ්ඤෙ වසන්තො හරියං බ්‍රහ්මණස්ස දෙන්තො දුක්කරං කරොතිති එවං සබ්බෙ දෙවා අනුමොදන්තිති වදති. “යමෙත”න්ති ගාථං අනුමොදනං කරොන්තො ආහ. වනෙ වසන්ති වනෙ වසන්තො. බ්‍රහ්මයානන්ති සෙට්ඨයානං. තිවිධො හි සුවර්තධම්මො එවරූපො ව දානධම්මො අරියමග්ගස්ස පච්චයො භොතිති “බ්‍රහ්මයාන”න්ති වුච්චති. තස්මා යං තං ඉදං අජ්ජ දානං දදන්තොපි නිජ්ජන්තං බ්‍රහ්මයානං අපායභූමිං අනොක්කම්මවා සග්ගෙ තෙ තං විපච්චතු, විපාකපරියොසානෙ ව සබ්බඤ්ඤාඤාණදායකං භොතුති.

එවමස්ස සක්කො අනුමොදනං කර්වා “ඉදානි මයා ඉධ පපඤ්චං අකත්වා ඉමං ඉමස්සෙව දත්වා ගන්තුං වට්ටති”ති වින්තෙත්වා ආහ –

2289.

“දදාමි භොතො හරියං, මද්දිං සබ්බචග්ගසාහනං;
ත්වඤ්ඤවෙව මද්දියා ඡන්තො, මද්දි ව පතිනා සහ.

2290.

“යථා පයො ව සඬ්ඛො ව, උභො සමානවණ්ණිනො;
එවං තුවඤ්ඤව මද්දි ව, සමානමනවෙතසා.

2291.

“අවරුද්ධෙත්ථ අරඤ්ඤස්මිං, උභො සම්මථ අස්සමෙ;
බත්තියා ගොත්තසම්පන්නා, සුජාතා මාතුපෙත්තිනො;
යථා පුඤ්ඤානි කයිරාථ, දදන්තා අපරාපර” ති.

තත්ථ ඡන්තොති අනුරූපො. උභො සමානවණ්ණිනොති සමානවණ්ණා උභොපි පරිසුද්ධායෙව. සමානමනවෙතසාති ආචාරාදීහි කම්මෙහි සමානෙන මනසඬ්ඛානෙන වෙතසා සමන්නාගතා. අවරුද්ධෙත්ථාති රට්ඨතො පබ්බාජිතා හුත්වා එත්ථ අරඤ්ඤෙ වසථ. යථා පුඤ්ඤානීති යථා ඡෙතුත්තරනගරෙ වො බහුනි පුඤ්ඤානි කතානි, හියොයා පුත්තානං අජ්ජ හරියාය දානවසෙනපි කතානීති එත්තකෙනෙව පරිතොසං අකත්වා ඉතො උත්තරිපි අපරාපරං දදන්තා යථානුරූපානි පුඤ්ඤානි කරෙය්‍යාථාති.

එවඤ්ඤව පන වත්වා සක්කො මහාසත්තස්ස මද්දිං පටිච්ඡාපෙත්වා වරං දාතුං අත්තානං ආචික්ඛන්තො ආහ –

2292.

“සක්කොහමස්මි දෙවින්දො, ආගතොස්මි තවන්තිකෙ;
වරං වරස්සු රාජීසි, වරෙ අට්ඨ දදාමි තෙ” ති.

කථෙත්තොයෙව ව දිබ්බත්තභාවෙන ජලන්තො තරුණසූරියො විය ආකාසෙ අට්ඨාසි. තතො බොධිසත්තො වරං ගණ්හන්තො ආහ –

2293.

“වරං වෙ මෙ අදො සක්ක, සබ්බභූතානම්ස්සර;
පිතා මං අනුමොදෙය්‍ය, ඉතො පත්තං සකං සරං;
ආසනෙන නිමන්තෙය්‍ය, පඨමෙතං වරං වරෙ.

2294.

“පුරිසස්ස වධං න රොවෙය්‍යං, අපි කිබ්බිසකාරකං;
වජ්ඣං වධම්භා මොවෙය්‍යං, දුතියෙතං වරං වරෙ.

2295.

“යෙ වුඬ්ඨා යෙ ව දහරා, යෙ ව මජ්ඣිමපොරිසා;

මමෙව උපථිවෙය්‍යං, තතියෙනං වරං වරෙ.

2296.

“පරදාරං න ගච්ඡෙය්‍යං, සදාරපසුතො සීයං;
ථිනං වසං න ගච්ඡෙය්‍යං, චතුත්ථෙතං වරං වරෙ.

2297.

“පුත්තො මෙ සක්ක ජායෙථ, සො ච දීඝායුකො සීයා;
ධම්මෙන ජිනෙ පථවිං, පඤ්චමෙනං වරං වරෙ.

2298.

“තතො රත්තා විවසානෙ, සුරියස්සග්ගමනං පති;
දිඛ්ඛා භක්ඛා පාතුභවෙය්‍යං, ඡට්ඨමෙනං වරං වරෙ.

2299.

“දදතො මෙ න ඛීයෙථ, දත්වා නානුතපෙය්‍යහං;
දදං චිත්තං පසාදෙය්‍යං, සත්තමෙනං වරං වරෙ.

2300.

“ඉතො විමුච්චමානාහං, සග්ගගාමී විසෙසගු;
අනිවත්ති තතො අස්සං, අට්ඨමෙනං වරං වරෙ”ති.

තත්ථ අනුමොදෙය්‍යාති සම්පට්ඨිඡෙය්‍යා න කුජ්ඣෙය්‍යා. ඉතො පත්තන්ති ඉමම්භා අරඤ්ඤා සකං සරං අනුප්පත්තං. ආසනෙනාති රාජාසනෙන. රජ්ජං මෙ දෙතුති වදති. අපි කිඛ්ඛිසකාරකන්ති රාජා හුත්වා රාජාපරාධිකම්පි වජ්ඣං වධම්භා මොවෙය්‍යං, එවරුපස්සපි මෙ වධො නාම න රුච්චතු. මමෙව උපථිවෙය්‍යන්ති සබ්බෙනෙ මඤ්ඤෙව නිස්සාය උපථිවෙය්‍යං. ධම්මෙන ජිනෙති ධම්මෙන ජිනාතු, ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙතුති අත්ථො. විසෙසගුති විසෙසගමනො හුත්වා තුසිතපුරෙ නිබ්බත්තො භොමිති වදති. අනිවත්ති තතො අස්සන්ති තුසිතභවනතො වචිත්වා මනුස්සත්තං ආගතො පුනභවෙ අනිවත්ති අස්සං, සබ්බඤ්ඤතං සම්පාපුණෙය්‍යන්ති වදති.

2301.

“තස්ස තං වචනං සුත්වා, දෙවින්දො එතදබ්බි;
‘අචිරං වත තෙ තතො, පිතා තං දට්ඨුමෙස්සති’”ති.

තත්ථ දට්ඨුමෙස්සති මහාරාජ, තච මාතා ච පිතා ච අචිරෙනෙව තං පස්සිතුකාමො හුත්වා ඉධාගමිස්සති, ආගන්ත්වා ච පත සෙනච්ඡත්තං දත්වා රජ්ජං නියාදෙත්වා ඡෙතුත්තරනගරමෙව නෙස්සති, සබ්බෙ තෙ මනොරථා මත්ථකං පාපුණිස්සන්ති, මා චිත්තයි, අප්පමත්තො භොහි, මහාරාජාති.

එවං මහාසත්තස්ස ඔවාදං දත්වා සක්කො සකට්ඨානමෙව ගතො. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ -

2302.

“ඉදං වත්ථාන මසවා, දෙවරාජා සුජම්පති;
වෙස්සන්තරෙ වරං දත්වා, සග්ගකායං අපක්කමී” ති.

තත්ථ වෙස්සන්තරෙති වෙස්සන්තරස්ස. අපක්කමීති ගතො අනුජපත්තොයෙවාති.

සක්කපබ්බවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

මහාරාජපබ්බවණ්ණනා

බොධිසත්තො ව මද්දී ව සම්මොදමානා සක්කදත්තියෙ අස්සමෙ වසිංසු. ජුජකොපි කුමාරෙ ගහෙන්වා සට්ඨියොජනමග්ගං පටිපජ්ජී. දෙවතා කුමාරානං ආරක්ඛමකංසු. ජුජකොපි සුරියෙ අත්ථඬගතෙ කුමාරෙ ගච්ඡෙ බන්ධිත්වා භූමියං නිපජ්ජාපෙත්වා සයං වණ්ඩවාළුමිගහයෙන රුක්ඛං ආරුය්හ විටපන්තරෙ සයති. තස්මිං බණෙ එකො දෙවපුත්තො වෙස්සන්තරවණ්ණෙන, එකා දෙවධීතා මද්දිවණ්ණෙන ආගන්ත්වා කුමාරෙ මොවෙන්වා හත්ථපාදෙ සම්බාහිත්වා න්හාපෙත්වා මණ්ඩෙන්වා දිබ්බභොජනං භොජෙත්වා දිබ්බසයනෙ සයාපෙත්වා අරුණුග්ගමනකාලෙ බද්ධාකාරෙනෙව නිපජ්ජාපෙත්වා අන්තරධායි. එවං තෙ දෙවතාසඬගහෙන අරොගා හුත්වා ගච්ඡන්ති. ජුජකොපි දෙවතාධිග්ගහිතො හුත්වා “කාලිඬගරට්ඨං ගච්ඡාමී” ති ගච්ඡන්තො අඬ්ඪමාසෙන ජෙතුත්තරනගරං පත්තො. තං දිවසං පච්චුසකාලෙ සඤ්ජයො මහාරාජා සුපිනං පස්සි. එවරුපො සුපිනො අහොසි - රඤ්ඤො මහාවිනිච්ඡයෙ නිසින්තස්ස එකො පුරියො කණ්ණො ද්වෙ පද්මානි ආහරිත්වා රඤ්ඤො හත්ථෙ යපෙසි. රාජා තානි ද්වීසු කණ්ණෙසු පිළන්ධි. තෙසං රෙණු හස්සිත්වා රඤ්ඤො උරෙ පතති. සො පබ්බජ්ඣිත්වා පාතොව බ්‍රාහ්මණෙ පුච්ඡී. තෙ “විරපවුත්ථා වො, දෙව, බන්ධවා ආගමිස්සන්ති” ති බ්‍රාහ්මණංසු. සො පාතොව සීසං න්හායිත්වා නානග්ගරසභොජනං භුඤ්ජිත්වා අලඬකරිත්වා විනිච්ඡයෙ නිසිදි. දෙවතා බ්‍රාහ්මණං ද්වීහි කුමාරෙහි සද්ධිං ආනෙත්වා රාජඬගණෙ යපයිංසු. තස්මිං බණෙ රාජා මග්ගං ඔලොකෙන්තො කුමාරෙ දිස්වා ආහ -

2303.

“කස්සෙතං මුබ්බාහාති, හෙමං-චුත්තත්තමග්ගිනා;
නික්ඛංව ජාතරූපස්ස, උක්කාමුබ්බහංසිතං.

2304.

“උහො සදිසපච්චඬගා, උහො සදිසලක්ඛණා;
ජාලිස්ස සදියො එකො, එකා කණ්ණාජිනා යථා.

2305.

“සීභා බිලාව නික්බන්තා, උභො සම්පතිරූපකා;
ජාතරූපමයායෙව, ඉමෙ දිස්සන්ති දාරකා” ති.

තත්ථ හෙමංචුත්තත්තමග්ගිනාති හෙමං ඉව උත්තත්තං අග්ගිනා. සීභා බිලාව
නික්බන්තාති කඤ්චනගුහතො නික්බන්තා සීභා විය.

එවං රාජා තීභි ගාථාභි කුමාරෙ වණ්ණෙත්වා එකං අමච්චං ආණාපෙසි
“ගච්ඡෙතං බ්‍රාහ්මණං දාරකෙහි සද්ධිං ආනෙහී” ති. සො වෙගෙන ගන්ත්වා
බ්‍රාහ්මණං ආනෙසි. අථ රාජා බ්‍රාහ්මණං ආභ -

2306.

“කුතො නු භවං භාරද්වාජ, ඉමෙ ආනෙසි දාරකෙ;
අජ්ජ රට්ඨං අනුජ්ජත්තො, කුභිං ගච්ඡසි බ්‍රාහ්මණා” ති.

ජුජකො ආභ -

2307.

“මය්භං තෙ දාරකා දෙව, දින්නා විත්තෙන සඤ්ජය;
අජ්ජ පන්නරසා රත්ති, යතො ලද්ධා මෙ දාරකා” ති.

තත්ථ විත්තෙනාති තුට්ඨෙන පසන්නෙන. අජ්ජ පන්නරසා රත්තීති ඉමෙසං
ලද්ධදිවසතො පට්ඨාය අජ්ජ පන්නරසා රත්තීති වදති.

රාජා ආභ -

2308.

“කෙන වා වාවපෙය්‍යොන, සම්මාඤ්ඤායෙන සද්දහෙ;
කො තෙතං දානමද්දා, පුත්තකෙ දානමුත්තම” ති.

තත්ථ කෙන වා වාවපෙය්‍යොනාති බ්‍රාහ්මණ, කෙන පියවචනෙන තෙ තයා
ලද්ධා. සම්මාඤ්ඤායෙන සද්දහෙති මුසාවාදං අකත්වා සම්මාඤ්ඤායෙන කාරණෙන
අම්භෙ සද්දහාපෙය්‍යාසි. පුත්තකෙති අත්තනො පියපුත්තකෙ උත්තමං දානං කත්වා
කො තෙ එතං දානං අද්දාති.

ජුජකො ආභ -

2309.

“යො යාවතං පතිට්ඨාසි, භූතානං ධරණීරිව;
සො මෙ වෙස්සන්තරො රාජා, පුත්තෙදාසි වනෙ වසං.

2310.

“යො යාවතං ගතී ආසි, සවන්තීනංව සාගරො;
සො මෙ වෙස්සන්තරො රාජා, පුත්තෙදාසි වනෙ වස” නිති.

තත්ථ පතිට්ඨාසීති පතිට්ඨා ආසි.

තං සුත්වා අමච්චා වෙස්සන්තරං ගරහමානා ආහංසු -

2311.

“දුක්කටං වත භො රඤ්ඤා, සද්ධෙන සරමෙසිනා;
කථං නු පුත්තකෙ දජ්ජා, අරඤ්ඤෙ අවරුද්ධකො.

2312.

“ඉමං භොන්තො නිසාමෙට්, යාවන්තෙත්ථ සමාගතා;
කථං වෙස්සන්තරො රාජා, පුත්තෙදාසි වනෙ වසං.

2313.

“දාසිං දාසඤ්ච සො දජ්ජා, අස්සං වස්සතරීරථං;
භත්ථිඤ්ච කුඤ්ජරං දජ්ජා, කථං සො දජ්ජ දාරකෙ” නි.

තත්ථ සද්ධෙනාති සද්ධාය සම්පන්නෙනපි සතා සරං ආවසන්තෙන රඤ්ඤා ඉදං දුක්කටං වත, අයුත්තං වත කතං. අවරුද්ධකොති රට්ඨා පබ්බාජිතො අරඤ්ඤෙ වසන්තො. ඉමං භොන්තොති භොන්තො නගරවාසිනො යාවන්තො එත්ථ සමාගතා, සබ්බෙ ඉමං නිසාමෙට් උපධාරෙට්, කථං නාමෙසො පුත්තකෙ දාසෙ කත්වා අදාසි, කෙන නාම එවරුපං කතපුබ්බන්ති අධිජ්ජායෙනෙවමාහංසු. දජ්ජාති දාසාදීසු යං කිඤ්චි ධනං දෙනු. කථං සො දජ්ජ දාරකෙති ඉමෙ පන දාරකෙ කෙන කාරණෙන අදාසීති.

තං සුත්වා කුමාරො පිතු ගරහං අසහන්තො වාතාභිභතස්ස සිනෙරුනො බාහං ඔඩ්ඨෙන්තො විය ඉමං ගාථමාහ -

2314.

“යස්ස නස්ස සරෙ දාසො, අස්සො වස්සතරීරථො;
භත්ථි ච කුඤ්ජරො නාගො, කිං සො දජ්ජා පිතාමහා” නි.

රාජා ආහ -

2315.

“දානමස්ස පසංසාම, න ච නින්දාම පුත්තකා;
කථං නු හදයං ආසි, තුම්භෙ දත්වා වනිබ්බකෙ” නි.

තත්ථ දානමස්ස පසංසාමාති පුත්තකා මයං තච පිතු දානං පසංසාම න නින්දාම.

තං සුත්වා කුමාරො ආහ –

2316.

“දුක්ඛස්ස භදයං ආසි, අපො උණ්හම්පි පස්සසි;
රොහිතීහෙව තම්බක්ඛි, පිතා අස්සුනි චත්තයි”ති.

තත්ථ දුක්ඛස්ස භදයං ආසිති පිතාමහ කණ්භාජිනාය චුත්තං එතං චචනං සුත්වා
තස්ස භදයං දුක්ඛං ආසි. රොහිතීහෙව තම්බක්ඛිති තම්බවණ්ණෙන විය රත්තඅක්ඛිහි
මම පිතා තස්මිං බණ්ණ අස්සුනි පචත්තයි.

ඉදානිස්සා තං චචනං දස්සෙන්තො ආහ –

2317.

“යං තං කණ්භාජිනාවොච, අයං මං තාත බ්‍රාහ්මණො;
ලට්ඨියා පටිකොටෙනි, සරෙ ජාතංව දාසියං.

2318.

“න වායං බ්‍රාහ්මණො තාත, ධම්මිකා හොන්ති බ්‍රාහ්මණො;
යක්ඛො බ්‍රාහ්මණවණ්ණෙන, බාදිතුං තාත නෙති නො;
නියමානෙ පිසාවෙන, කිං නු තාත උදික්ඛසි”ති.

අථ නෙ කුමාරෙ බ්‍රාහ්මණං අමුඤ්ඤත්තෙ දිස්වා රාජා ගාථමාහ –

2319.

“රාජපුත්තී ච වො මාතා, රාජපුත්තො ච වො පිතා;
පුබ්බෙ මෙ අඬ්ඤමාරුඤ්ඤ, කිං නු තිට්ඨථ ආරකා”ති.

තත්ථ පුබ්බෙ මෙති තුම්හෙ ඉතො පුබ්බෙ මං දිස්වා වෙගෙනාගන්ත්වා මම
අඬ්ඤමාරුඤ්ඤ, ඉදානි කිං නු ආරකා තිට්ඨතාති?

කුමාරො ආහ –

2320.

“රාජපුත්තී ච නො මාතා, රාජපුත්තො ච නො පිතා;
දාසා මයං බ්‍රාහ්මණස්ස, තස්මා තිට්ඨාම ආරකා”ති.

තත්ථ දාසා මයන්ති ඉදානි පන මයං බ්‍රාහ්මණස්ස දාසා භවාම.

රාජා ආහ –

2321.

“මා සම්මෙවං අවචුත්ථ, ඩය්හතෙ භදයං මම;

චිතකායංව මෙ කායො, ආසනෙන න සුඛං ලභෙ.

2322.

“මා සම්මෙවං අවචුත්ථ, භියොසා සොකං ජනෙථ මං;
නික්කිණ්ණස්සාමි දබ්බෙන, න වො දාසා භවිස්සථ.

2323.

“කිමග්ගිසිඤ්ඤි වො තාත, බ්‍රාහ්මණස්ස පිතා අදා;
යථාභූතං මෙ අක්ඛාථ, පටිපාදෙන්තු බ්‍රාහ්මණ”න්ති.

තත්ථ සම්මාති පියවචනං. චිතකායංව මෙ කායොති ඉදානි මම කායො
අභිගාරචිතකායං ආරොපිතො විය ජාතො. ජනෙථ මන්ති ජනෙථ මෙ, අයමෙව වා
පායො. නික්කිණ්ණස්සාමි දබ්බෙනාති ධනං දත්වා මොවෙස්සාමි. කිමග්ගිසිනිති කිං
අග්ගං කත්වා. පටිපාදෙන්තුති ධනං පටිච්ඡාපෙන්තු.

කුමාරො ආහ –

2324.

“සහස්සග්ගිසිඤ්ඤි මං තාත, බ්‍රාහ්මණස්ස පිතා අදා;
අථ කණ්භාජිනං කඤ්ඤං, භත්ථිනා ව සතෙන වා”ති.

තත්ථ සහස්සග්ගිසිං භීති දෙව, මං පිතා තදා නික්ඛසහස්සං අග්ගාපෙත්වා අදාසි.
අථ කණ්භාජිනන්ති කනිට්ඨං පන මෙ කණ්භාජිනං. භත්ථිනා ව සතෙන වාති
භත්ථිනඤ්ච අස්සානඤ්ච උසහානඤ්ච නික්ඛානඤ්චාති සබ්බෙසං එතෙසං සතෙන
අන්තමසො මඤ්චපීඨපාදුකෙ උපාදාය සබ්බසතෙන අග්ගාපෙසිති.

රාජා කුමාරානං නික්කයං දාපෙන්තො ආහ –

2325.

“උට්ඨෙහි කත්තෙ තරමානො, බ්‍රාහ්මණස්ස අවාකරි;
දාසිසතං දාසසතං, ගවං භත්ථුසහං සතං;
ජාතරූපසහස්සඤ්ච, පුත්තානං දෙහි නික්කය”න්ති.

තත්ථ අවාකරාති දෙහි.

2326.

“තතො කත්තා තරමානො, බ්‍රාහ්මණස්ස අවාකරි;
දාසිසතං දාසසතං, ගවං භත්ථුසහං සතං;
ජාතරූපසහස්සඤ්ච, පුත්තානං දාසි නික්කය”න්ති.

තත්ථ අවාකරීති අදාසි. නික්කයන්ති අග්ගස්ස මූලං.

එවං බ්‍රාහ්මණස්ස සබ්බසත්තඤ්ච නික්ඛසහස්සඤ්ච කුමාරානං නික්කයං අදාසි,
සත්තභූමිකඤ්ච පාසාදං, බ්‍රාහ්මණස්ස පරිවාරො මහා අහොසි. සො ධනං
පටිසාමෙත්වා පාසාදං අභිරුය්හ සාදුරසහොජනං භුඤ්ජිත්වා මහාසයනෙ නිපජ්ජී.
කුමාරෙ සීසං නභාපෙත්වා හොජෙත්වා අලඬිකරිත්වා එකං අය්‍යකො, එකං
අය්‍යිකාති ද්වෙපි උච්ඡඩිගෙ උපවෙසෙසුං. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ –

2327.

“නික්කිණිත්වා නභාපෙත්වා, හොජයිත්වාන දාරකෙ;
සමලඬිකරිත්වා හණ්ඨෙන, උච්ඡඩිගෙ උපවෙසයුං.

2328.

“සීසං න්භානෙ සුච්චත්ථෙ, සබ්බාහරණභූසිතෙ;
රාජා අඬිකෙ කරිත්වාන, අය්‍යකො පරිපුච්ඡථ.

2329.

“කුණ්ඩලෙ සුසිතෙ මාලෙ, සබ්බාහරණභූසිතෙ;
රාජා අඬිකෙ කරිත්වාන, ඉදං වචනමබ්බවි.

2330.

“කච්චි උහො අරොගා තෙ, ජාලි මාතාපිතා තච;
කච්චි උඤ්ජෙන යාපෙන්නි, කච්චි මූලඵලා බහු.

2331.

“කච්චි ඩංසා මකසා ව, අජ්ජමෙව සරීසපා;
වනෙ වාළමිගාකිණ්ණෙ, කච්චි හිංසා න විජ්ජති”ති.

තත්ථ කුණ්ඩලෙති කුණ්ඩලානි පිලන්ධාපෙත්වා. සුසිතෙති උග්ගොසිතෙ
මනොරමං රචං රචන්තෙ. මාලෙති පුජ්ථානි පිලන්ධාපෙත්වා. අඬිකෙ කරිත්වානාති
ජාලිකුමාරං අඬිකෙ නිසීදාපෙත්වා.

කුමාරො ආහ –

2332.

“අථො උහො අරොගා මෙ, දෙව මාතාපිතා මම;
අථො උඤ්ජෙන යාපෙන්නි, අථො මූලඵලා බහු.

2333.

“අථො ඩංසා මකසා ව, අජ්ජමෙව සරීසපා;
වනෙ වාළමිගාකිණ්ණෙ, හිංසා නෙසං න විජ්ජති.

2334.

“ඛණන්තාලුකලම්බානි, බ්ලානි තක්කලානි ව;
කොලං හල්ලාතකං බෙල්ලං, සා නො ආහත්ව පොසති.

2335.

“යඤ්චෙව සා ආහරති, වනමුලඵලහාරියා;
තං නො සබ්බෙ සමාගන්ත්වා, රත්තිං භුඤ්ජාම නො දිවා.

2336.

“අම්මාව නො කිසා පණ්ඩු, ආහරන්ති දුමජ්ජලං;
වාතාතපෙන සුබ්බමාලී, පදුමං හත්ථගතාමිව.

2337.

“අම්මාය පතනු කෙසා, විචරන්තායා බ්‍රහාවනෙ;
වනෙ වාළමිගාකිණ්ණෙ, බග්ගදීපිනිසෙවිතෙ.

2338.

“කෙසෙසු ජටං බන්ධිත්වා, කච්ඡෙ ජල්ලමධාරයි;
වම්මවාසී ඡමා සෙති, ජාතවෙදං නමස්සති” ති.

තත්ථ ඛණන්තාලුකලම්බානීති ඛණන්ති ආලුනි ව කලම්බානි ව. ඉමිනා මාතෘපිතුනං කිච්ඡජීවිකං වණ්ණෙති. තං නොති එත්ථ නොති නිපාතමත්තං. පදුමං හත්ථගතාමිවානි හත්ථෙන පරිමද්දිතං පදුමං විය ජාතා. පතනු කෙසානි දෙව, අම්මාය මෙ මහාවනෙ විචරන්තියා තෙ හමරපත්තවණ්ණා කාළකෙසා රුක්ඛසාබාදීහි විලුත්තා පතනු ජාතා. ජල්ලමධාරයීති උභොහි කච්ඡෙහි ජල්ලං ධාරෙති, කිලිට්ඨවෙසෙන විචරතිති.

සො එවං මාතු දුක්ඛිතභාවං කට්ඨත්වා අයාසකං වොදෙන්තො ඉමං ගාථමාහ —

2339.

“පුත්තා පියා මනුස්සානං, ලොකස්මිං උදපජ්ජිසුං;
න හි නුනම්හාකං අයාසස්ස, පුත්තෙ ස්නෙහො අජායථා” ති.

තත්ථ උදපජ්ජිසුන්ති උප්පජ්ජිංසු.

තතො රාජා අත්තතො දොසං ආවිකරොන්තො ආහ —

2340.

“දුක්කටඤ්ච හි නො පුත්ත, භූතභව්වං කතං මයා;
යොහං සිවිතං වචනා, පබ්බාපෙසිමදුසකං.

2341.

“යං මෙ කිඤ්චි ඉධ අත්ථී, ධනං ධඤ්ඤඤඤච විජ්ජති;
එතු වෙස්සන්තරො රාජා, සිව්ථිට්ඨො පසාසතු”ති.

තත්ථ පුත්තාති පුත්ත ජාලි එතං අම්භාකං දුක්ඛං. භූතභව්වන්ති
වුඩ්ඪිසාතකම්මං. යං මෙ කිඤ්චිති තාත, යං මෙ කිඤ්චි ඉධ අත්ථී, සබ්බං තෙ පිතු
දෙමි. සිව්ථිට්ඨො පසාසතුති ඉමස්මිං නගරෙ සො රාජා භුත්වා පසාසතුති.

කුමාරො ආහ –

2342.

“න දෙව මය්හං වචනා, එහිති සිව්සුත්තමො;
සයමෙව දෙවො ගන්ත්වා, සිඤ්ච භොගෙහි අත්‍රජ”න්ති.

තත්ථ සිව්සුත්තමොති සිව්සෙට්ඨො වෙස්සන්තරො. සිඤ්චාති මහාමෙසො විය
වුට්ඨියා භොගෙහි අභිසිඤ්ච.

2343.

“තතො සෙනාපතිං රාජා, සඤ්ජයො අජ්ඣභාසථ;
හත්ථී අස්සා රථා පත්තී, සෙනා සන්තාභයන්තු නං;
නෙගමා ව මං අන්වෙන්නු, බ්‍රාහ්මණා ව පුරොහිතා.

2344.

“තතො සට්ඨිසභස්සානි, යොධිතො වාරුදස්සනා;
බ්‍රිජ්ජමායන්තු සන්තද්ධා, නානාවණ්ණෙහිලඬකතා.

2345.

“නිලවත්ථධරා නෙකෙ, පීතානෙකෙ නිවාසිතා;
අඤ්ඤෙ ලොහිතඋණ්හිසා, සුද්ධානෙකෙ නිවාසිතා;
බ්‍රිජ්ජමායන්තු සන්තද්ධා, නානාවණ්ණෙහිලඬකතා.

2346.

“හිමවා යථා ගන්ධධරො, පබ්බතො ගන්ධමාදනො;
නානාරුක්ඛෙහි සඤ්ජන්තො, මහාභූතගණාලයො.

2347.

“ඔසධෙහි ව දිබ්බෙහි, දිසා භාති පචාති ව;
බ්‍රිජ්ජමායන්තු සන්තද්ධා, දිසා හන්තු පචන්තු ව.

2348.

“තතො නාගසභස්සානි, යොජයන්තු චතුද්දස;
සුවණ්ණකච්ඡා මාතඬිගා, හෙමකප්පනවාසසා.

2349.

“ආරුළුහා ගාමණියෙනි, තොමරඬකුසපාණිහි;
බිජ්ජමායන්තු සන්තද්ධා, හත්ථික්ඛන්ධෙනි දස්සිතා.

2350.

“තතො අස්සසහස්සානි, යොජයන්තු චතුද්දස;
ආජානියාව ජාතියා, සින්ධවා සීසවාහනා.

2351.

“ආරුළුහා ගාමණියෙනි, ඉල්ලියාවාපධාරිහි;
බිජ්ජමායන්තු සන්තද්ධා, අස්සපිට්ඨෙහිලඬකතා.

2352.

“තතො රථසහස්සානි, යොජයන්තු චතුද්දස;
අයොසුකතනෙමියො, සුවණ්ණචිතපක්ඛරෙ.

2353.

“ආරොපෙන්තු ධජෙ තත්ථ, චම්මානි කචවානි ච;
විජ්ජාලෙන්තු ච වාජානි, දළ්භධම්මා පහාරිනො;
බිජ්ජමායන්තු සන්තද්ධා, රථෙසු රථජීවිනො” ති.

තත්ථ සන්තාහයන්තුනන්ති සන්තය්හන්තු. සට්ඨිසහස්සානීති මම පුත්තෙන සහජාතා සට්ඨිසහස්සා අමච්චා. නීලවත්ථධරා නෙකෙති එකෙ නීලවත්ථනිවාසිතා හුත්වා ආයන්තු. මහාභූතගණාලයොති බහුයක්ඛගණානං ආලයො. දිසා හන්තු පවන්තු වානි චුත්තජ්ජකාරො හිමවා විය ආහරණවිලෙපනාදීහි ඔහාසෙන්තු වෙච පවායන්තු ච. හත්ථික්ඛන්ධෙනිති තෙ හත්ථිගාමණිනො හත්ථික්ඛන්ධෙනි බිජ්ජමායන්තු. දස්සිතානි දස්සිතච්ඡුසනා. අයොසුකතනෙමියොති අයෙන සුට්ඨු පරික්ඛිත්තනෙමියො. සුවණ්ණචිතපක්ඛරෙති සුවණ්ණෙන ඛචිතපක්ඛරෙ. එවරුපෙ චුද්දස සහස්සෙ රථෙ යොජයන්තුති වදති. විජ්ජාලෙන්තුති ආරොපෙන්තු.

එවං රාජා සෙනඬගං විවාරත්වා “පුත්තස්ස මෙ ජෙතුත්තරනගරතො යාව වඬකපබ්බතා අට්ඨුසහවිත්ථාරං ආගමනමග්ගං සමතලං කත්වා මග්ගාලඬකාරත්ථාය ඉදඤ්චිදඤ්ච කරොථා” ති ආණාපෙන්තො ආහ –

2354.

“ලාජා ඔලොපියා පුජ්ථා, මාලාගන්ධවිලෙපනා;
අග්ගියානි ච තිට්ඨන්තු, යෙන මග්ගෙන එහිති.

2355.

“ගාමෙ ගාමෙ සතං කුම්භා, මෙරයස්ස සුරාය ව;
මග්ගමිහි පතිතිට්ඨන්තු, යෙන මග්ගෙන එහිති.

2356.

“මංසා පුවා සඬිකුලියො, කුම්මාසා මච්ඡසංයුතා;
මග්ගමිහි පතිතිට්ඨන්තු, යෙන මග්ගෙන එහිති.

2357.

“සජ්ජි තෙලං දධි බීරං, කඬ්ඟුබ්භා බහු සුරා;
මග්ගමිහි පතිතිට්ඨන්තු, යෙන මග්ගෙන එහිති.

2358.

“ආලාරිකා ව සුදා ව, නටනට්ටකගායිනො;
පාණිස්සරා කුම්භචුණියො, මන්දකා සොකජ්ඣායිකා.

2359.

“ආභඤ්ඤන්තු සබ්බවිණා, හෙරියො දින්දිමානි ව;
බරමුබානි ධමෙන්තු, නදන්තු එකපොක්ඛරා.

2360.

“මුද්දිඬගා පණවා සඬ්ඛා, ගොධා පරිවදෙන්තිකා;
දින්දිමානි ව භඤ්ඤන්තු, කුතුම්භදින්දිමානි වා” ති.

තත්ථ ලාජා ඔලොපියා පුජ්ථානි ලාජෙහි සද්ධිං ලාජපඤ්චමකානි පුජ්ථානි
ඔකිරන්තානං ඔකිරණපුජ්ථානි පටියාදෙථානි ආණාපෙනි. මාලාගන්ධවිලෙපනානි
මග්ගවිතානෙ ඔලම්බකමාලා වෙව ගන්ධවිලෙපනානි ව. අග්ඝියානි වානි
පුජ්ථාඅග්ඝියානි වෙව රතනඅග්ඝියානි ව යෙන මග්ගෙන මම පුත්තො එහිති, තත්ථ
තිට්ඨන්තු. ගාමෙ ගාමෙති ගාමද්වාරෙ ගාමද්වාරෙ. පතිතිට්ඨන්තුති පිපාසිතානං
පිවනත්ථාය පටියාදිතා හුත්වා සුරාමෙරයමජ්ජකුම්භා තිට්ඨන්තු. මච්ඡසංයුතානි
මච්ඡෙහි සංයුත්තා. කඬ්ඟුබ්භානි කඬ්ඟුපිට්ඨමයා. මන්දකානි මන්දකගායිනො.
සොකජ්ඣායිකානි මායාකාරා, අඤ්ඤෙපි වා යෙ කෙවි
උජ්ජන්තසොකහරණසමත්ථා සොකජ්ඣායිකානි වුවුවන්ති, සොචන්තෙ ජනෙ
අත්තනො වංසසොසපරම්පරානං නච්චෙ කතෙ නිස්සොකෙ කත්වා සයාපකානි
අත්ථො. බරමුබානීති සාමුද්දිකමහාමුඛසඬ්ඛා. සඬ්ඛානි දක්ඛිණාවට්ටා මුට්ඨිසඬ්ඛා,
නාළිසඬ්ඛානි ද්වෙ සඬ්ඛා. ගොධා පරිවදෙන්තිකා දින්දිමානි කුතුම්භදින්දිමානීති
ඉමානිපි වත්තාරි තුරියානෙව.

එවං රාජා මග්ගාලඬිකාරානි විචාරෙසි. පුජකොපි පමාණාතික්කන්තං භුඤ්ජිත්වා
ජීරාපෙතුං අසක්කොන්තො තත්ථෙව කාලමකාසි. රාජා තස්ස සරීරකිච්චං
කාරාපෙත්වා “නගරෙ කොවි බ්‍රාහ්මණස්ස ඤාතකො අත්ථී, ඉදං ගණ්භාතු” ති
හෙරිං වරාපෙසි. න කඤ්චිස්ස ඤාතකං පස්සි, ධනං පුත රඤ්ඤොයෙව අහොසි. අථ
සත්තමෙ දිවසෙ සබ්බා සෙනා සන්තිපති. අථ රාජා මහන්තෙන පරිචාරෙන ජාලිං
මග්ගනායකං කත්වා නික්ඛමි. තමත්ථං පකාසෙන්තො සත්ථා ආභ -

2361.

“සා සෙනා මහති ආසි, උයුත්තා සිව්වාහිනී;
ජාලිනා මග්ගනායෙන, වඩ්ඤං පායාසි පබ්බතං.

2362.

“කොඤ්චං නදති මාතඨගො, කුඤ්ජරො සට්ඨිභායනො;
කච්ඡාය ඛද්ධමානාය, කොඤ්චං නදති වාරණො.

2363.

“ආජානියා හසියන්ති, නෙමිසොසො අජායථ;
අබ්භං රජො අච්ඡාදෙසි, උයුත්තා සිව්වාහිනී.

2364.

“සා සෙනා මහති ආසි, උයුත්තා භාරභාරිනී;
ජාලිනා මග්ගනායෙන, වඩ්ඤං පායාසි පබ්බතං.

2365.

“නෙ පාවිංසු බ්‍රහාරඤ්ඤං, බ්‍රහ්මාබං මහොදකං;
පුප්ඵරුක්ඛෙහි සඤ්ජන්තං, ඵලරුක්ඛෙහි වුභයං.

2366.

“තත්ථ ඛින්නස්සරා වග්ගො, නානාවණ්ණො බ්‍රහ්ම දිජා;
කුජන්තමුපකුජන්ති, උතුසම්පුප්ඵිනෙ දුමෙ.

2367.

“නෙ ගන්ත්වා දීඝමද්ධානං, අහොරත්තානමච්චයෙ;
පදෙසං තං උපාගච්ඡුං, යත්ථ වෙස්සන්තරො අහු”ති.

තත්ථ මහතීති ද්වාදසඅක්කොහණ්ණසඬ්ඛානා සෙනා. උයුත්තාති පයානා. කොඤ්චං නදතීති තදා කාලිඬ්ගරට්ඨවාසිනො බ්‍රාහ්මණො අත්තනො රට්ඨෙ දෙවෙ වුට්ඨෙ තං නාගං ආහරිත්වා සඤ්ජයස්ස අදංසු. සො හත්ථි “සාමිකං වත පස්සිතුං ලහිස්සාමි”ති තුට්ඨො කොඤ්චනාදමකාසි. තං සන්ධායෙන වුත්තං. කච්ඡායාති සුවණ්ණකච්ඡාය ඛද්ධමානායපි තුස්සිත්වා කොඤ්චං නදති. හසියන්ති හසසද්දමකංසු. භාරභාරිනීති හරිතබ්බහරණසමත්ථා. පාවිංසුති පවිසිංසු. බ්‍රහ්මාබන්ති බ්‍රහ්මරුක්ඛසාබං. දීඝමද්ධානන්ති සට්ඨියොජනමග්ගං. උපාගච්ඡුන්ති යත්ථ වෙස්සන්තරො අහොසි, තං පදෙසං උපගතාති.

මහාරාජපබ්බවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

ජබත්තියකම්මවණ්ණනා

ජාලිකුමාරො මුවලින්දසරතීරෙ බන්ධාවාරං නිවාසාපෙත්වා වුද්දස රථසහස්සානි
 ආගතමග්ගාහිමුක්තොව යපාපෙත්වා තස්මිං තස්මිං පදෙසෙ සිහබ්‍යග්ඝදීපිආදීසු
 ආරක්ඛං සංවිදහි. හත්ථිආදීනං සද්දො මහා අහොසි. අථ මහාසත්තො තං සද්දං
 සුත්වා “කිං නු ඛො මෙ පච්චාමිත්තා මම පිතරං ඝාතෙත්වා මමත්ථාය ආගතා”ති
 මරණභයභීතො මද්දිං ආදාය පබ්බතං ආරුය්භ සෙනං ඔලොකෙසි. තමත්ථං
 පකාසෙත්තො සත්ථා ආහ –

2368.

“නෙසං සුත්වාන නිග්ඝොසං, භීතො වෙස්සන්තරො අහු;
 පබ්බතං අභිරුහිත්වා, භීතො සෙනං උදික්ඛති.

2369.

“ඉඛස මද්දි නිසාමෙහි, නිග්ඝොසො යාදිසො වනෙ;
 ආජානියා භසියන්ති, ධජග්ගානි ව දිස්සරෙ.

2370.

“ඉමෙ නුන අරඤ්ඤස්මිං, මිගසඬ්ඝානි ලුද්දකා;
 වාගුරාහි පරික්ඛිජ්ජ, සොඛ්භං පාතෙත්වා තාවදෙ;
 වික්කොසමානා තිබ්බාහි, හන්ති නෙසං වරං වරං.

2371.

“යථා මයං අදුසකා, අරඤ්ඤෙ අවරුද්ධකා;
 අමිත්තහත්ථත්තං ගතා, පස්ස දුබ්බලඝාතක”න්ති.

තත්ථ ඉඬ්ඝානි වොදනත්ථෙ නිපාතො. නිසාමෙහිති සකසෙනා වා පරසෙනා
 වාහි ඔලොකෙහි උපධාරෙහි. “ඉමෙ නුන අරඤ්ඤස්මි”න්තිආදීනං
 අඬ්ඬතෙය්‍යගාථානං එවමත්ථසම්බන්ධො වෙදිතබ්බො “මද්දි යථා අරඤ්ඤමිහි
 මිගසඬ්ඝානි ලුද්දකා වාගුරාහි පරික්ඛිජ්ජ අථ වා පන සොඛ්භං පාතෙත්වා තාවදෙව
 ‘හනථ, අරෙ, දුට්ඨමිගෙ’ති වික්කොසමානා තිබ්බාහි මිගමාරණසත්තීහි නෙසං
 මිගානං වරං වරං ථුලං ථුලං හනන්ති, ඉමෙ ව නුන තථෙව අමිහෙ අසඬ්ඝාහි වාචාහි
 වික්කොසමානා තිබ්බාහි සත්තීහි හනිස්සන්ති, මයඤ්ච අදුසකා අරඤ්ඤෙ
 අවරුද්ධකා රට්ඨා පබ්බාජිතා වනෙ වසාම, එවං සන්තෙපි අමිත්තානං හත්ථත්තං
 ගතා, පස්ස දුබ්බලඝාතක”න්ති. එවං සො මරණභයෙන පරිදෙවි.

සා තස්ස වචනං සුත්වා සෙනං ඔලොකෙත්වා “සකසෙනාය භවිතබ්බ”න්ති
 මහාසත්තං අස්සාසෙත්ති ඉමං ගාථමාහ –

2372.

“අමිත්තා නජ්ජසාහෙය්‍යං, අග්ගීව උදකණ්ණවෙ;
 තදෙව ත්වං විචිත්තෙහි, අපි සොත්ථි ඉතො සියා”ති.

තත්ථ අග්ගිව උදකණ්ණවෙති යථා තිණුක්කාදීනං වසෙන උපතීතො අග්ගි
අණ්ණවසඬ්ඛාතානි පුපුලගම්භිරානි උදකානි නප්පසහති, තාපෙනුං න සක්කොති,
තථා තං අමිත්තා නප්පසහෙය්‍යං නාහිභවිස්සන්ති. තදෙවානි යං සක්කෙන තුය්හං
වරං දත්වා “මහාරාජ, න විරස්සෙව තෙ පිතා එහිති” ති වුත්තං, තදෙව ත්වං
විචිත්තෙහි, අපි නාම ඉතො බලකායතො අමිභාකං සොත්ථි සියාති මහාසත්තං
අස්සාසෙසි.

අථ මහාසත්තො සොකං තනුකං කත්වා තාය සද්ධිං පබ්බතා ඔරුය්හ
පණ්ණසාලාද්වාරෙ නිසීදි, ඉතරාපි අත්තතො පණ්ණසාලාද්වාරෙ නිසීදි. තමත්ථං
පකාසෙත්තො සත්ථා ආහ –

2373.

“තතො වෙස්සන්තරො රාජා, ඔරොහිත්වාන පබ්බතා;
නිසීදි පණ්ණසාලායං, දළ්භං කත්වාන මානස”න්ති.

තත්ථ දළ්භං කත්වාන මානසන්ති මයං පබ්බජිතා නාම, අමිභාකං කො කිං
කරිස්සතිති ථීරං හදයං කත්වා නිසීදි.

තස්මිං බණ්ණ සඤ්ජයො රාජා දෙවිං ආමන්තෙත්වා – “හද්දෙ, ඵ්ඤ්ඤාති අම්භෙසු
සබ්බෙසු එකතො ගතෙසු සොකො මහා භවිස්සති, පඨමං තාව අහං ගච්ඡාමි, තතො
‘ඉදානි සොකං විනොදෙත්වා නිසිත්තා භවිස්සන්ති’ ති සල්ලක්ඛෙත්වා ත්වං
මහත්තෙන පරිවාරෙන ආගච්ඡෙය්‍යාසි. අථ ථොකං කාලං චිතිතාමෙත්වා
ජාලිකණ්භාජිතා පච්ඡතො ආගච්ඡන්තු” ති වත්වා රථං නිවත්තාපෙත්වා
ආගතමග්ගාහිමුඛං කත්වා තත්ථ තත්ථ ආරක්ඛං සංවිදහිත්වා
අලඬ්ඝකහත්ථික්ඛන්ධතො ඔරුය්හ පුත්තස්ස සන්තිකං අගමාසි. තමත්ථං
පකාසෙත්තො සත්ථා ආහ –

2374.

“නිවත්තයිත්වාන රථං, වුට්ඨපෙත්වාන සෙනියො;
එකං අරඤ්ඤෙ විහරන්තං, පිතා පුත්තං උපාගමි.

2375.

“හත්ථික්ඛන්ධතො ඔරුය්හ, එකංසො පඤ්ජලිකතො;
පරිකිණ්ණො අමච්චෙහි, පුත්තං සිඤ්චිතුමාගමි.

2376.

“තත්ථද්දස කුමාරං සො, රම්මරූපං සමාහිතං;
නිසිත්තං පණ්ණසාලායං, ක්ඛායන්තං අකුතොභය”න්ති.

තත්ථ වුට්ඨපෙත්වාන සෙනිසොති ආරක්ඛත්ථාය බලකායෙ යිපෙත්වා.
එකංසොති එකංසකතඋත්තරාසඩ්ඛො. සිඤ්චිතුමාගමීති රජ්ජෙ අභිසිඤ්චිතුං
උපාගමි. රම්මරුපන්ති අනඤ්ජිතං අමණ්ඩිතං.

2377.

“තඤ්ච දිස්වාන ආයන්තං, පිතරං පුත්තගිද්ධිනං;
වෙස්සන්තරො ව මද්දී ව, පච්චුග්ගන්ත්වා අවන්දිසුං.

2378.

“මද්දී ව සිරසා පාදෙ, සසුරස්සාහිවාදයි;
මද්දී අහඤ්චි තෙ දෙව, පාදෙ චන්දාමි තෙ සුණ්භා;
තෙ සු තත්ථ පලිස්සජ්ජ, පාණිනා පරිමජ්ජථා”ති.

තත්ථ පාදෙ චන්දාමි තෙ සුණ්භාති අහං, දෙව, තච සුණ්භා පාදෙ චන්දාමිති එවං
චත්වා චන්දි. තෙ සු තත්ථාති තෙ උභොපි ජනෙ තස්මිං සක්කදත්තියෙ අස්සමෙ
පලිස්සජ්ජත්වා හදයෙ නිපජ්ජාපෙත්වා සිසෙ පරිචුම්බිත්වා මුදුකෙන පාණිනා
පරිමජ්ජථ, පිට්ඨියො නෙසං පරිමජ්ජි.

තතො රොදිත්වා පරිදෙවිත්වා රාජා සොකෙ පරිනිබ්බුතෙ තෙහි සද්ධිං
පටිසන්ථාරං කරොන්තො ආහ –

2379.

“කච්චි වො කුසලං පුත්ත, කච්චි පුත්ත අනාමයං;
කච්චි උඤ්ජෙන යාපෙථ, කච්චි මූලඵලා බහු.

2380.

“කච්චි ඩංසා මකසා ව, අජ්ජමෙව සරිසපා;
වනෙ වාළමිගාකිණ්ණෙ, කච්චි හිංසා න විජ්ජති”ති.

පිතු වචනං සුත්වා මහාසත්තො ආහ –

2381.

“අත්ථි නො ජීවිකා දෙව, සා ව යාදිසකිදිසා;
කසිරා ජීවිකා හොම, උඤ්ජාවරියාය ජීවිතං.

2382.

“අනිද්ධිනං මහාරාජ, දමෙතස්සංච සාරථී;
තාමිහා අනිද්ධිකා දන්තා, අසමිද්ධි දමෙති නො.

2383.

“අපි නො කිසානි මංසානි, පිතු මාතු අදස්සනා;

අවරුද්ධානං මහාරාජ, අරඤ්ඤ ජීවසොකින’න’ති.

තත්ථ යාදිසකිදිසාති යා වා සා වා, ලාමකාති අත්ථො. කසිරා ජීවිකා භොමාති තාත, අම්භාකං උඤ්ජාවරියාය ජීවිතං නාම කිච්ඡං, දුක්ඛා නො ජීවිකා අභොසි. අනිද්ධිනන්ති මහාරාජ, අනිද්ධිං අසම්ඤ්ඤිං දලිද්දපුරිසං නාම සාව අනිද්ධි ඡෙකො සාරථි අස්සං විය දමෙති, නිබ්බිසෙවනං කරොති, තෙ මයං ඉධ වසන්තා අනිද්ධිකා දන්තා නිබ්බිසෙවනා කතා, අසම්ඤ්ඤියෙව නො දමෙති. “දමෙථ නො”තිපි පාඨො, දමයිත්ථ නොති අත්ථො. ජීවසොකිනන්ති අවිගතසොකානං අරඤ්ඤ වසන්තානං කිං නාම අම්භාකං සුඛන්ති වදති.

ඵවඤ්ච පන වත්වා පුන පුත්තානං පවත්තිං පුච්ඡන්තො ආහ –

2384.

“යෙපි තෙ සිව්සෙට්ඨස්ස, දායාදාපත්තමානසා;
ජාලී කණ්භාජිනා වුභො, බ්‍රාහ්මණස්ස වසානුගා;
අච්චායිකස්ස ලුද්දස්ස, යො තෙ ගාථොව සුම්භති.

2385.

“තෙ රාජපුත්තියා පුත්තෙ, යදි ජානාථ සංසථ;
පරියාපුණාථ නො ඛිජ්ජං, සජ්ජදට්ඨංව මාණව”න’ති.

තත්ථ දායාදාපත්තමානසාති මහාරාජ, යෙපි තෙ තච සිව්සෙට්ඨස්ස දායාදා අපත්තමානසා අසම්පුණ්ණමනොරථා හුත්වා බ්‍රාහ්මණස්ස වසානුගා ජාතා, තෙ ද්වෙ කුමාරෙ යො බ්‍රාහ්මණො ගාථොව සුම්භති පහරති, තෙ රාජපුත්තියා පුත්තෙ යදි දිට්ඨවසෙන වා සුතවසෙන වා ජානාථ සංසථ. සජ්ජදට්ඨංව මාණවන්ති විසනිම්මදනත්ථාය සජ්ජදට්ඨං මාණවං තිකිච්ඡන්තා විය ඛිජ්ජං නො පරියාපුණාථ කථෙථාති වදති.

රාජා ආහ –

2386.

“උභො කුමාරා නික්කිතා, ජාලී කණ්භාජිනා වුභො;
බ්‍රාහ්මණස්ස ධනං දත්වා, පුත්ත මා භායි අස්සසා”ති.

තත්ථ නික්කිතාති නික්කයං දත්වා ගහිතා.

තං සුත්වා මහාසත්තො පටිලද්ධස්සායො පිතරා සද්ධිං පටිසන්ථාරමකාසි –

2387.

“කච්චි නු තාත කුසලං, කච්චි තාත අනාමයං;
කච්චි නු තාත මෙ මාතු, චක්ඛු න පරිභායතී”ති.

තත්ථ චක්ඛු න පරිභායතීති පුත්තසොකෙන රොදන්තියා චක්ඛු න පරිභායතීති.

රාජා ආහ -

2388.

“කුසලඤ්චෙව මෙ පුත්ත, අපො පුත්ත අනාමයං;
අපො ච පුත්ත තෙ මාතු, චක්ඛු න පරිභායතී”ති.

බොධිසත්තො ආහ -

2389.

“කච්චි අරොගං යොග්ගං තෙ, කච්චි වහනි වාහනං;
කච්චි ඒතො ජනපදො, කච්චි වුට්ඨි න ඡිජ්ජති”ති.

තත්ථ වුට්ඨිති වුට්ඨිධාරා.

රාජා ආහ -

2390.

“අපො අරොගං යොග්ගං මෙ, අපො වහනි වාහනං;
අපො ඒතො ජනපදො, අපො වුට්ඨි න ඡිජ්ජති”ති.

එවං තෙසං සල්ලපන්තානඤ්ඤෙව චුස්සතී දෙවී “ඉදානි සොකං තනුකං කත්වා
නිසින්තා හවිස්සන්ති”ති සල්ලක්ඛෙන්වා මහාපරිවාරෙන සද්ධිං පුත්තස්ස සන්තිකං
අගමාසි. තමත්ථං පකාසෙන්තො සත්ථා ආහ -

2391.

“ඉච්චෙවං මන්තයන්තානං, මාතා තෙසං අදිස්සථ;
රාජපුත්තී ගිරිද්වාරෙ, පත්තිකා අනුපාහනා.

2392.

“තඤ්ච දිස්වාන ආයන්තිං, මාතරං පුත්තගිද්ධිනිං;
චෙස්සන්තරො ච මද්දී ච, පච්චුග්ගන්ත්වා අවන්දිසුං.

2393.

“මද්දී ච සිරසා පාදෙ, සස්සුයා අභිවාදයි;
මද්දී අහඤ්ඨි තෙ අයො, පාදෙ වන්දාමි තෙ සුණ්භා”ති.

තෙසං චුස්සතිදෙවිං වන්දිත්වා යීතකාලෙ පුත්තකා කුමාරකුමාරිකාහි පරිවුතා
ආගමිංසු. මද්දී ච තෙසං ආගමනමග්ගං ඔලොකෙන්තියෙව අට්ඨාසි. සා තෙ
සොත්ථිතා ආගච්ඡන්තෙ දිස්වා සකභාවෙන සණ්ඨාතුං අසක්කොන්ති තරුණචච්ඡා

විය ගාවී පරිදෙවමානා තතො පායාසි. තෙපි තං දිස්වා පරිදෙවන්තා මාතරාහිමුබාව පධාවිංසු. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ -

2394.

“මද්දිඤ්ච පුත්තකා දිස්වා, දුරතො සොත්ථිමාගතා;
කන්දන්තා මහිධාවිංසු, වච්ඡබාලාව මාතරං.

2395.

“මද්දී ව පුත්තකෙ දිස්වා, දුරතො සොත්ථිමාගතෙ;
වාරුණීව පවෙධෙන්නී, ථනධාරාහිසිඤ්චථා” ති.

තත්ථ කන්දන්තා මහිධාවිංසුති කන්දන්තා අහිධාවිංසු. වාරුණීවාති යක්ඛාවිට්ඨා ඉක්ඛණ්ණකා විය පවෙධමානා ථනධාරා අහිසිඤ්චථාති.

සා කිර මහාසද්දෙන පරිදෙවිත්වා කම්පමානා විසඤ්ඤී හුත්වා දීඝතො පථවියං පති. කුමාරාපි වෙගෙනාගන්ත්වා විසඤ්ඤීනො හුත්වා මාතු උපරියෙව පතිංසු. තස්මිං බණ්ණ තස්සා ද්විතී ථනෙහි ද්වෙ බීරධාරා නික්ඛමිත්වා තෙසං මුඛෙයෙව පවිසිංසු. සවෙ කිර එත්තකො අස්සාසො නාහවිස්ස, ද්වෙ කුමාරා සුක්ඛභද්දා හුත්වා අද්ධා නස්සිස්සන්ති. වෙස්සන්තරොපි පියපුත්තෙ දිස්වා සොකං සන්ධාරෙතුං අසක්කොන්නො විසඤ්ඤී හුත්වා තත්ථෙව පති. මාතෘපිතරොපිස්ස විසඤ්ඤීනො හුත්වා තත්ථෙව පතිංසු, තථා සහජාතා සට්ඨිසහස්සා අමච්චා. තං කාරුඤ්ඤං පස්සන්තෙසු එකොපි සකභාවෙන සණ්ඨාතුං නාසක්ඛි. සකලං අස්සමපදං යුගන්තවාතෙන පමද්දිතං විය සාලවනං අහොසි. තස්මිං බණ්ණ පබ්බතා නදිංසු, මහාපථවී කම්පි, මහාසමුද්දො සඬබ්බති, සිනෙරු ගිරිරාජා ඔනමි. ඡ කාමාවචරදෙවලොකා එකකොලාහලා අහෙසුං.

සක්කො දෙවරාජා “ඡ බත්තියා සපරිසා විසඤ්ඤීනො ජාතා, තෙසු එකොපි උට්ඨාය කස්සචි සරීරෙ උදකං සිඤ්චිතුං සමත්ථො නාම නත්ථී, අහං දානි ඉමෙසං පොක්ඛරවස්සං වස්සාපෙස්සාමි” ති චිත්තෙන්වා ඡබත්තියසමාගමෙ පොක්ඛරවස්සං වස්සාපෙසි. තත්ථ යෙ තෙමිතුකාමා, තෙ තෙමෙන්නි, අතෙමිතුකාමානං උපරි එකබිත්ථුමත්තමිපි න පතති, පදුමපත්තතො උදකං විය නිවත්තිත්වා ගච්ඡති. ඉති පොක්ඛරවතෙ පතිතං වස්සං විය තං වස්සං අහොසි. ඡ බත්තියා අස්සාසං පටිලහිංසු. මහාජනො තමිපි දිස්වා “අහො අච්ඡරියං, අහො අබ්භූතං එවරුපෙ ඤාතිසමාගමෙ පොක්ඛරවස්සං වස්සි, මහාපථවී කම්පි” ති අච්ඡරියං පවෙදෙසි. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ -

2396.

“සමාගතානං ඤාතීනං, මහාසොසො අජායථ;
පබ්බතා සමනාදිංසු, මහී පකම්පිතා අහු.

2397.

“වුට්ඨිධාරං පවත්තෙන්තො, දෙවො පාවස්සි තාවදෙ;
අථ වෙස්සන්තරො රාජා, ඤාතීහි සමගච්ඡථ.

2398.

“නත්තාරො සුඤ්ඤා පුත්තො, රාජා දෙවී ව ඵකතො;
යදා සමාගතා ආසුං, තදාසි ලොමහංසනං.

2399.

“පඤ්ඡලිකා තස්ස යාවන්ති, රොදන්තා හෙරවෙ වනෙ;
වෙස්සන්තරඤ්ච මද්දිඤ්ච, සබ්බෙ රට්ඨා සමාගතා;
ත්වං නොසි ඉස්සරො රාජා, රජ්ජං කාරෙථ නො උභො” ති.

තත්ථ ඥානොති කාරුඤ්ඤඥානො. පඤ්ඡලිකාති සබ්බෙ නාගරා වෙච
නෙගමා ව ජානපදා ව පග්ගහිතඤ්ඡලිකා හුත්වා. තස්ස යාවන්තීති තස්ස පාදෙසු
පතිත්වා රොදිත්වා කන්දිත්වා “දෙව, ත්වං නො සාමි ඉස්සරො, පිතා තෙ ඉධෙව
අහිසිඤ්චිත්වා නගරං නෙතුකාමො, කුලසන්තකං සෙනච්ඡත්තං පටිච්ඡථා” ති
යාචිංසු.

ජබත්තියකම්මවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නගරකණ්ඩවණ්ණනා

තං සුත්වා මහාසත්තො පිතරා සද්ධිං සල්ලපන්තො ඉමං ගාථමාහ —

2400.

“ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙන්තං, රට්ඨා පබ්බාජයිත්ථ මං;
ත්වඤ්ච ජානපදා වෙච, නෙගමා ව සමාගතා” ති.

තතො රාජා පුත්තං අත්තනො දොසං බ්බාපෙන්තො ආහ —

2401.

“දුක්ඛටඤ්ච හි නො පුත්ත, භූතභව්වං කතං මයා;
යොහං සිව්තං වචනා, පබ්බාජෙසිමදුසක” ති.

ඉමං ගාථං වත්වා අත්තනො දුක්ඛරණත්ථං පුත්තං යාවන්තො ඉතරං ගාථමාහ

2402.

“යෙන කෙනචි වණ්ණෙන, පිතු දුක්ඛං උදබ්බහෙ;
මාතු භගිනියා වාපි, අපි පාණෙහි අත්තනො” ති.

තත්ථ උදබ්බහෙති භරෙය්‍ය. අපි පාණෙනිති තාත පුත්තෙන නාම ජීවිතං
පරිච්චජිත්වාපි මාතාපිතුනං සොකදුක්ඛං භරිතබ්බං, තස්මා මම දොසං හදයෙ
අකත්වා මම චචනං කරොහි, ඉමං ඉසිලිඬිගං භාරෙත්වා රාජවෙසං ගණ්භ තාතාති
ඉමිනා කිර නං අධිජපායෙනෙවමාහ.

බොධිසත්තො රජ්ජං කාරෙතුකාමොපි “එත්තකෙ පන අකථිතෙ ගරුකං නාම
න හොති”ති කථෙසි. මහාසත්තො “සාධු”ති සම්පට්ඨි. අථස්ස අධිවාසනං විදිත්වා
සහජාතා සට්ඨිසහස්සා අමච්චා “නහානකාලො මහාරාජ, රජොජල්ලං පවාහයා”ති
වදිංසු. අථ නෙ මහාසත්තො “ථොකං අධිවාසෙථා”ති වත්වා පණ්ණසාලං
පවිසිත්වා ඉසිහණ්ඩං ඔමුඤ්චිත්වා පටිසාමෙත්වා සඬ්ඛවණ්ණසාටකං නිවාසෙත්වා
පණ්ණසාලතො නික්ඛමිත්වා “ඉදං මයා නව මාසෙ අඬ්ඪමාසඤ්ච වසත්තෙන
සමණධම්මස්ස කතට්ඨානං, පාරමීකූටං ගණ්භත්තෙන මයා දානං දත්වා මහාපට්ඨියා
කම්පාපිතට්ඨාන”ත්ති පණ්ණසාලං තික්ඛත්තුං පදක්ඛිණං කත්වා
පඤ්චපතිට්ඨිතෙන වන්දිත්වා අට්ඨාසි. අථස්ස කජ්ජකාදයො කෙසමස්සුකම්මාදීනි
කරිංසු. තමෙනං සබ්බාහරණභූසිතං දෙවරාජානම්ච විරොචමානං රජ්ජෙ
අභිසිඤ්චිංසු. තෙන චුත්තං –

2403.

“තතො වෙස්සන්තරො රාජා, රජොජල්ලං පවාහයි;
රජොජල්ලං පවාහෙත්වා, සඬ්ඛවණ්ණං අධාරයි”ති.

තත්ථ පවාහයිති භාරෙසි, භාරෙත්වා ච පන රාජවෙසං ගණ්භිති අත්ථො.

අථස්ස යසො මහා අහොසි. ඔලොකිතඔලොකිතට්ඨානං කම්පති, මුඛමඬ්ඪගලිකා
මුඛමඬ්ඪගලානි සොසයිංසු, සබ්බතුරියානි පග්ගණ්භිංසු, මහාසමුද්දකුච්ඡියං
මෙසගජ්ජිතසොසො විය තුරියසොසො අහොසි. හත්ථීරතනං අලඬ්ඪකරිත්වා
උපානයිංසු. සො ඛග්ගරතනං ඛන්ධිත්වා හත්ථීරතනං අභිරුහි. තාවදෙව නං
සහජාතා සට්ඨිසහස්සා අමච්චා සබ්බාලඬ්ඪකාරජ්ජට්ඨිමණ්ඩිතා පරිවාරයිංසු,
සබ්බකඤ්ඤායො මද්දිදෙවිම්පි නහාපෙත්වා අලඬ්ඪකරිත්වා අභිසිඤ්චිංසු. සීසෙ ච
පනස්සා අභිසෙකඋදකං අභිසිඤ්චමානා “වෙස්සන්තරො තං පාලෙතු”තිආදීනි
මඬ්ඪගලානි වදිංසු. තමත්ථං පකාසෙත්තො සත්ථා ආහ –

2404.

“සීසං න්භාතො සුච්චත්ථො, සබ්බාහරණභූසිතො;
පච්චයං නාගමාරුශ්භ, ඛග්ගං ඛන්ධි පරන්තපං.

2405.

“තතො සට්ඨිසහස්සානි, යොධිතො වාරුදස්සනා;
සහජාතා පකිරිංසු, නන්දයන්තා රථෙසහං.

2406.

“තතො මද්දිම්පි න්භාපෙසුං, සිව්කඤ්ඤා සමාගතා;
වෙස්සන්තරො තං පාලෙතු, ජාලී කණ්භාජිනා වුහො;
අටොපි තං මහාරාජා, සඤ්ජයො අභිරක්ඛතු” ති.

තත්ථ පච්චයං නාගමාරුය්භාති තං අත්තනො ජාතදිවසෙ උප්පන්නං
හත්ථිනාගං. පරන්තපන්ති අමිත්තතාපනං. පකිරිංසුති පරිවාරයිංසු. නන්දයන්තාති
තොසෙන්නා. සිව්කඤ්ඤාති සිව්රඤ්ඤො පජාපතියො සන්නිපතිත්වා
ගන්ධොදකෙන න්භාපෙසුං. ජාලී කණ්භාජිනා වුහොති ඉමෙ තෙ පුත්තාපි මාතරං
රක්ඛන්තුති.

2407.

“ඉදඤ්ච පච්චයං ලද්ධා, පුබ්බෙ සංක්ලෙසමත්තනො;
ආනන්දියං ආචරිංසු, රමණීයෙ ගිරිබ්බපෙ.

2408.

“ඉදඤ්ච පච්චයං ලද්ධා, පුබ්බෙ සංක්ලෙසමත්තනො;
ආනන්දි විත්තා සුමනා, පුත්තෙ සඬගම්ම ලක්ඛණා.

2409.

“ඉදඤ්ච පච්චයං ලද්ධා, පුබ්බෙ සංක්ලෙසමත්තනො;
ආනන්දි විත්තා පතීනා, සහ පුත්තෙහි ලක්ඛණා” ති.

තත්ථ ඉදඤ්ච පච්චයං ලද්ධාති භික්ඛවෙ, වෙස්සන්තරො මද්දි ව ඉදඤ්ච
පච්චයං ලද්ධා ඉමං පතිට්ඨං ලභිත්වා, රජ්ජෙ පතිට්ඨහිත්වාති අත්ථො. පුබ්බෙති
ඉතො පුබ්බෙ අත්තනො වනවාසසංක්ලෙසඤ්ච අනුස්සරිත්වා. ආනන්දියං ආචරිංසු,
රමණීයෙ ගිරිබ්බපෙති රමණීයෙ වඩ්ඤ්ගිරිකුච්ඡිමිහි “වෙස්සන්තරස්ස රඤ්ඤො
ආණා” ති කඤ්චනලතාවිනද්ධං ආනන්දගෙරිං වරාපෙත්වා ආනන්දජණං ආචරිංසු.
ආනන්දි විත්තා සුමනාති ලක්ඛණසම්පන්නා මද්දි පුත්තෙ සඬගම්ම සම්පාපුණිත්වා
විත්තා සුමනා හුත්වා අතිවිය නන්දීති අත්ථො. පතීනාති සොමනස්සා හුත්වා.

එවං පතීනා හුත්වා ව පන පුත්තෙ ආහ -

2410.

“එකහත්තා පුරෙ ආසිං, නිව්චං ටණ්ඩිලසායිනී;
ඉති මෙතං වතං ආසි, තුම්භං කාමා හි පුත්තකා.

2411.

“තං මෙ වතං සමිද්ධජ්ජ, තුම්භෙ සඬගම්ම පුත්තකා;
මාතුජම්පි තං පාලෙතු, පිතුජම්පි ව පුත්තකා;
අටොපි තං මහාරාජා, සඤ්ජයො අභිරක්ඛතු.

2412.

“යං කිඤ්චිත්ථි කතං පුඤ්ඤං, මය්හඤ්චෙව පිතුච්ච තෙ;
සබ්බෙන තෙන කුසලෙන, අපරො අමරො භවා”ති.

තත්ථ තුම්භං කාමා හි පුත්තකාති පුත්තකා අහං තුම්භාකං කාමා තුම්භෙ
පත්ථයමානා පුරෙ තුම්භෙසු බ්‍රාහ්මණෙන නීතෙසු ඵකහත්තං භුඤ්ජිත්වා භූමියං
සයිං, ඉති මෙ තුම්භාකං කාමා ඵතං වතං ආසීති වදති. සමිද්ධජ්ජාති තං මෙ වතං
අජ්ජ සමිද්ධං. මාතුජමිපි තං පාලෙතු, පිතුජමිපි ව පුත්තකාති පුත්තජාලි තං
මාතුජාතං සොමනස්සමිපි පිතුජාතං සොමනස්සමිපි පාලෙතු, මාතාපිතුතං සත්තකං
පුඤ්ඤං තං පාලෙතුති අත්ථො. තෙනෙවාහ “යං කිඤ්චිත්ථි කතං පුඤ්ඤ”න්ති.

චුස්සතීපි දෙවී “ඉතො පට්ඨාය මම සුණ්භා ඉමානෙව චත්ථානි නිවාසෙතු,
ඉමානි ආහරණානි ධාරෙතු”ති සුවණ්ණසමුග්ගෙ පුරෙත්වා පහිණි. තමත්ථං
පකාසෙත්තො සත්ථා ආහ –

2413.

“කජ්ජාසිකඤ්ච කොසෙය්‍යං, බොමකොටුම්බරානි ව;
සස්සු සුණ්භාය පාහෙසි, යෙහි මද්දී අසොහථ.

2414.

“තතො හෙමඤ්ච කායුරං, ගිවෙය්‍යං රතනාමයං;
සස්සු සුණ්භාය පාහෙසි, යෙහි මද්දී අසොහථ.

2415.

“තතො හෙමඤ්ච කායුරං, අඬ්ගදං මණිමෙබ්බලං;
සස්සු සුණ්භාය පාහෙසි, යෙහි මද්දී අසොහථ.

2416.

“උණ්ණතං මුබ්බුල්ලඤ්ච, නානාරත්තෙ ව මාණිකෙ;
සස්සු සුණ්භාය පාහෙසි, යෙහි මද්දී අසොහථ.

2417.

“උග්ගත්ථනං ගිඬ්ගමකං, මෙබ්බලං පාටිපාදකං;
සස්සු සුණ්භාය පාහෙසි, යෙහි මද්දී අසොහථ.

2418.

“සුත්තඤ්ච සුත්තවජ්ජඤ්ච, උපනිජ්ඣාය සෙය්‍යසි;
අසොහථ රාජපුත්තී, දෙවකඤ්ඤාව නන්දනෙ.

2419.

“සිසං න්භාතා සුවිචත්ථා, සබ්බාලඬ්ඛකාරභූසිතා;

අසොහථ රාජපුත්තී, තාවතිංසෙව අවිජරා.

2420.

“කදලීව වාතච්ඡුපිතා, ජාතා චිත්තලතාවනෙ;
අත්තාවරණසම්පන්නා, රාජපුත්තී අසොහථ.

2421.

“සකුණී මානුසිනීව, ජාතා චිත්තපත්තා පතී;
නිග්‍රොධපක්කබ්බිමිබ්බොට්ඨී, රාජපුත්තී අසොහථා” ති.

තත්ථ හෙමඤ්ච කායුරන්ති සුවණ්ණමයං වනඛජ්ජුරිඵලසණ්ඨානං
ගීවාපසාධනමෙව. රතනමයන්ති අපරමපි රතනමයං ගීවෙය්‍යං. අභිගදං
මණිමෙඛලන්ති අභිගදාහරණඤ්ච මණිමයමෙඛලඤ්ච. උණ්ණතන්ති එකං
නලාටපසාධනං. මුඛචුල්ලන්ති නලාටන්තෙ තිලකමාලාහරණං. නානාරත්තෙති
නානාවණ්ණෙ. මාණිකෙති මණිමයෙ. උග්ගත්ථනං ගිඛිගමකන්ති එතානිපි ද්වෙ
ආහරණානි. මෙඛලන්ති සුවණ්ණරජතමයං මෙඛලං. පාටිපාදකන්ති පාදපසාධනං.
සුත්තඤ්ච සුත්තවජ්ජං වාති සුත්තාරුල්භඤ්ච අසුත්තාරුල්භඤ්ච පසාධනං. පාළියං
පන “සුජ්ජඤ්ච සුජ්ජවජ්ජඤ්චා” ති ලිබ්බිතං. උපනිජ්ඣාය සෙය්‍යසීති එතං
සුත්තාරුල්භඤ්ච අසුත්තාරුල්භඤ්ච ආහරණං තං තං උභනට්ඨානං ඔලොකෙන්වා
අලඛිකරිත්වා යිතා සෙය්‍යසී උත්තමරූපධරා මද්දී දෙවකඤ්ඤාව නන්දනෙ
අසොහථ. වාතච්ඡුපිතාති චිත්තලතාවනෙ ජාතා වාතසම්චුට්ඨා සුවණ්ණකදලී විය තං
දිවසං සා විජම්භමානා අසොහථ. දත්තාවරණසම්පන්නාති බ්බිමඵලසදිසෙහි
රත්තදත්තාවරණෙහි සමන්තාගතා. සකුණී මානුසිනීව, ජාතා චිත්තපත්තා පතීති
යථා මානුසියා සරීරෙන ජාතා මානුසිනී නාම සකුණී චිත්තපත්තා ආකාසෙ
උජ්ජතමානා පක්ඛෙ පසාරෙන්වා ගවිජන්ති සොහති, එවං සා රත්තොට්ඨනය
නිග්‍රොධපක්කබ්බිමඵලසදිසඔට්ඨෙහි අසොහථ.

සට්ඨිසහස්සා අමච්චා මද්දිං අභිරුහනත්ථාය සබ්බාලඛිකාරජ්ජට්ඨණ්ඩිතං
නාතිවද්ධං සත්තිසරපහාරක්ඛමං එකං තරුණහත්ථී උපනාමෙසුං. තෙන වුත්තං —

2422.

“තස්සා ව නාගමානෙසුං, නාතිවද්ධංව කුඤ්ජරං;
සත්තික්ඛමං සරක්ඛමං, ඊසාදන්තං උරුල්භවං.

2423.

“සා මද්දී නාගමාරුහි, නාතිවද්ධංව කුඤ්ජරං;
සත්තික්ඛමං සරක්ඛමං, ඊසාදන්තං උරුල්භව” ති.

තත්ථ තස්සා වාති හික්ඛවෙ, තස්සාපි මද්දියා සබ්බාලඛිකාරජ්ජට්ඨණ්ඩිතං
කත්වා නාතිවද්ධං සත්තිසරපහාරක්ඛමං එකං තරුණහත්ථී උපනෙසුං.
නාගමාරුහිති වරහත්ථිපිට්ඨී. අභිරුහි.

ඉති තෙ උභොපි මහත්තෙන යසෙන ඛන්ධාවාරං අගමංසු. සඤ්ජයරාජා
ද්වාදසහි අක්ඛොභිඤ්ඤි සද්ධිං මාසමත්තං පබ්බතකීළං වනකීළං කීළි. මහාසත්තස්ස
තෙජෙන තාවමහත්තෙ අරඤ්ඤෙ කොචි වාළමීගො වා පක්ඛි වා කඤ්චි න
විහෙයෙසි. තමත්ථං පකාසෙත්තො සත්ථා ආහ -

2424.

“සබ්බමිහි තං අරඤ්ඤමිහි, යාවත්තෙත්ථ මීගා අහුං;
වෙස්සන්තරස්ස තෙජෙන, නඤ්ඤමඤ්ඤං විහෙයෙය්සං.

2425.

“සබ්බමිහි තං අරඤ්ඤමිහි, යාවත්තෙත්ථ දිජා අහුං;
වෙස්සන්තරස්ස තෙජෙන, නඤ්ඤමඤ්ඤං විහෙයෙය්සං.

2426.

“සබ්බමිහි තං අරඤ්ඤමිහි, යාවත්තෙත්ථ මීගා අහුං;
එකජ්ඣං සන්තිපාතිංසු, වෙස්සන්තරෙ පයාතමිහි;
සිව්හං රට්ඨවඩ්ඪනෙ.

2427.

“සබ්බමිහි තං අරඤ්ඤමිහි, යාවත්තෙත්ථ දිජා අහුං;
එකජ්ඣං සන්තිපාතිංසු, වෙස්සන්තරෙ පයාතමිහි;
සිව්හං රට්ඨවඩ්ඪනෙ.

2428.

“සබ්බමිහි තං අරඤ්ඤමිහි, යාවත්තෙත්ථ මීගා අහුං;
නාස්සු මඤ්ජු නිකුඨිංසු, වෙස්සන්තරෙ පයාතමිහි;
සිව්හං රට්ඨවඩ්ඪනෙ.

2429.

“සබ්බමිහි තං අරඤ්ඤමිහි, යාවත්තෙත්ථ දිජා අහුං;
නාස්සු මඤ්ජු නිකුඨිංසු, වෙස්සන්තරෙ පයාතමිහි;
සිව්හං රට්ඨවඩ්ඪනෙ”ති.

තත්ථ යාවත්තෙත්ථාති යාවත්තො එත්ථ. එකජ්ඣං සන්තිපාතිංසුති එකස්මිං
යානෙ සන්තිපතිංසු, සන්තිපතිත්වා ව පන “ඉතො පට්ඨාය ඉදානි අම්භාකං
අඤ්ඤමඤ්ඤං ලජ්ජා වා හිරොත්තප්පං වා සංවරො වා න භවිස්සති”ති
දොමනස්සපත්තා අහෙසුං. නාස්සු මඤ්ජු නිකුඨිංසුති මහාසත්තස්ස වියොගදුක්ඛිතා
මධුරං රවං පුබ්බෙ විය න රවිංසු.

සඤ්ජයනරින්දො මාසමත්තං පබ්බතකීළං, වනකීළං කීළිත්වා සෙනාපතිං
පක්කොසාපෙත්වා “තාත, වීරං නො අරඤ්ඤෙ වුත්තං, කිං තෙ මම පුත්තස්ස

ගමනමග්ගො අලඬකතො’’ති පුච්ඡිත්වා ‘‘ආම, දෙව, කාලො වො ගමනායා’’ති
 චුත්තෙ වෙස්සන්තරස්ස ආරොවාපෙත්වා සෙනං ආදාය නික්ඛමි. වඩ්ඤ්ඤිකච්ඡිතො
 යාව ඡෙතුත්තරනගරා සට්ඨියොජනං අලඬකතමග්ගං මහාසත්තො මහන්තෙන
 පරිවාරෙන සද්ධිං පටිපජ්ජි. තමත්ථං පකාසෙත්තො සත්ථා ආහ –

2430.

‘‘පටියත්තො රාජමග්ගො, විචිත්තො පුජ්චසන්ථනො;
 වසි වෙස්සන්තරො යත්ථ, යාවතාව ඡෙතුත්තරා.

2431.

‘‘තතො සට්ඨිසහස්සානි, යොධිතො වාරුදස්සනා;
 සමන්තා පරිකිරිංසු, වෙස්සන්තරෙ පයානම්හි;
 සිචිනං රට්ඨවඩ්ඞනෙ.

2432.

‘‘ඔරොධා ව කුමාරා ව, වෙසියානා ව බ්‍රාහ්මණා;
 සමන්තා පරිකිරිංසු, වෙස්සන්තරෙ පයානම්හි;
 සිචිනං රට්ඨවඩ්ඞනෙ.

2433.

‘‘හත්ථාරොහා අනීකට්ඨා, රජිකා පත්තිකාරකා;
 සමන්තා පරිකිරිංසු, වෙස්සන්තරෙ පයානම්හි;
 සිචිනං රට්ඨවඩ්ඞනෙ.

2434.

‘‘සමාගතා ජානපදා, නෙගමා ව සමාගතා;
 සමන්තා පරිකිරිංසු, වෙස්සන්තරෙ පයානම්හි;
 සිචිනං රට්ඨවඩ්ඞනෙ.

2435.

‘‘කරොටියා වම්මධරා, ඉල්ලිහත්ථා සුවම්මිනො;
 පුරතො පටිපජ්ජිංසු, වෙස්සන්තරෙ පයානම්හි;
 සිචිනං රට්ඨවඩ්ඞනෙ’’ති.

තත්ථ පටියත්තොති විසාධාපුණ්ණමපුජාකාලෙ විය අලඬකතො. විචිත්තොති
 කදලිපුණ්ණසට්ඨපපටාකාදිහි විචිත්තො. පුජ්චසන්ථනොති ලාජාපඤ්චමකෙහි
 පුජ්චෙහි සන්ථනො. යත්ථාති යස්මිං වඩ්ඤ්ඤිකපබ්බතෙ වෙස්සන්තරො වසති, තතො
 පටියාය යාව ඡෙතුත්තරනගරා නිරන්තරං අලඬකතප්පටියත්තොව. කරොටියාති
 සිසකරොටීති ලද්ධනාමාය සීසෙ පටිමුක්කකරොටිකා යොධා. වම්මධරාති
 කණ්ඩවාරණවම්මධරා. සුවම්මිනොති විචිත්‍රාහි ජාලිකාහි සුට්ඨු වම්මිකා. පුරතො

පටිපථිංසුනි මත්තභත්ථිසුපි ආගච්ඡන්තෙසු අනිවත්තිනො සුරයොධා රඤ්ඤො
වෙස්සන්තරස්ස පුරතො පටිපථිංසු.

රාජා සට්ඨියොජනමග්ගං ද්විති මාසෙහි අතික්කම්ම ජෙතුත්තරනගරං පත්තො
අලඬිකතප්පටියත්තනගරං පවිසිත්වා පාසාදං අභිරුහි. තමත්ථං පකාසෙන්නො
සත්ථා ආහ -

2436.

“තෙ පාවිසුං පුරං රම්මං, මහාපාකාරතොරණං;
උපෙතං අන්තපානෙහි, නච්චගීතෙහි වූහයං.

2437.

“විත්තා ජානපදා ආසුං, නෙගමා ච සමාගතා;
අනුප්පත්තෙ කුමාරම්හි, සිව්තං රට්ඨවඩ්ඪතෙ.

2438.

“වෙලුක්ඛෙපො අවත්තිත්ථ, ආගතෙ ධනදායකෙ;
නන්දිං පවෙසී නගරෙ, ඛන්ධනා මොක්ඛො අසොසථා” ති.

තත්ථ මහාපාකාරතොරණන්ති මහන්තෙහි පාකාරෙහි ච තොරණෙහි ච
සමන්තාගතං. නච්චගීතෙහි වූහයන්ති නච්චෙහි ච ගීතෙහි ච උභයෙහි සමන්තාගතං.
විත්තාති තුට්ඨා සොමනස්සප්පත්තා. ආගතෙ ධනදායකෙති මහාජනස්ස ධනදායකෙ
මහාසත්තෙ ආගතෙ. නන්දිං පවෙසීති “වෙස්සන්තරස්ස මහාරාජස්ස ආණා” ති
නගරෙ නන්දිහෙරි වරි. ඛන්ධනා මොක්ඛො අසොසථාති සබ්බසත්තානං ඛන්ධනා
මොක්ඛො සොසිතො. අන්තමසො බිළාරං උපාදාය වෙස්සන්තරමහාරාජා
සබ්බසත්තෙ ඛන්ධනා විස්සජ්ජාපෙසි.

සො නගරං පට්ටියදිවසෙයෙව පච්චුසකාලෙ වින්තෙසි “යෙ විහාතාය රත්තියා
මම ආගතභාවං සුත්වා යාවකා ආගමිස්සන්ති, තෙසාහං කිං දස්සාමි” ති? තස්මිං
බණ්ණ සක්කස්ස භවනං උණ්භාකාරං දස්සෙසි. සො ආවජ්ජෙන්නො තං කාරණං
ඤ්ඤත්වා තාවදෙව රාජනිවෙසනස්ස පුරිමවත්ථුඤ්ඤව පච්ඡිමවත්ථුඤ්ඤව කට්ඨපමාණං
පුරෙන්නො සනමෙසො විය සත්තරතනවස්සං වස්සාපෙසි, සකලනගරෙ
ජාණුප්පමාණං වස්සාපෙසි. පුනදිවසෙ මහාසත්තො “තෙසං තෙසං කුලානං
පුරිමපච්ඡිමවත්ථුසු වුට්ඨධනං තෙසං තෙසඤ්ඤෙව හොතු” ති දාපෙත්වා අවසෙසං
ආහරාපෙත්වා අත්තනො ගෙහවත්ථුස්මිං සද්ධිං ධනෙන කොට්ඨාගාරෙසු
ඔකිරාපෙත්වා දානමුඛෙ යපෙසි. තමත්ථං පකාසෙන්නො සත්ථා ආහ -

2439.

“ජාතරූපමයං වස්සං, දෙවො පාවස්සි තාවදෙ;
වෙස්සන්තරෙ පට්ටියම්හි, සිව්තං රට්ඨවඩ්ඪතෙ.

2440.

“තතො වෙස්සන්තරො රාජා, දානං දත්වාන ඛත්තියො;
කායස්ස හෙදා සප්පඤ්ඤො, සග්ගං සො උපපජ්ජථා” ති.

තත්ථ සග්ගං සො උපපජ්ජථාති තතො චුතො දුතියචිත්තෙන තුසිතපුර
උප්පජ්ජීති.

නගරකණ්ඩවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

සත්ථා ඉමං ගාථාසහස්සප්පට්මණ්ඩිතං මහාවෙස්සන්තරධම්මදෙසනං
ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි – “තදා ජූජකො දෙවදත්තො අහොසි,
අමිත්තතාපනා විඤ්චමාණවිකා, වෙනපුත්තො ඡන්තො, අච්චුතතාපසො
සාරිපුත්තො, සක්කො අනුරුද්ධො, සඤ්චයනරිත්දො සුද්ධොදනමහාරාජා, චුස්සතී
දෙවී සිරිමහාමායා, මද්දී දෙවී රාහුලමාතා, ජාලිකුමාරො රාහුලො, කණ්භාජිනා
උප්පලවණ්ණා, සෙසපරිසා බුද්ධපරිසා, මහාවෙස්සන්තරො රාජා පන අහමෙව
සම්මාසම්බුද්ධො අහොසි” ති.

වෙස්සන්තරජාතකවණ්ණනා දසමා.

මහානිපාතවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

ජාතක-අට්ඨකථා සමත්තා.